ЗБОРНИК

ДОКУМЕНАТА И ПОДАТАКА
О НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ
ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

ТОМ
III

КЊИГА 2

ИЗДАЈЕ
ВОЈНО-ИСТОРИСНИ ИНСТИТУТ ЈУГОСЛАВЕНСКЕ АРМИЈЕ

ВОЈНО-ИСТОРИСКИ ИНСТИТУТ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АРМИЈЕ

ЗБОРНИК
ДОКУМЕНАТА И ПОДАТАКА О НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА

ТОМ

III

КЊИГА 2

БОРБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ 1942 ГОА.

БЕОГРАД
1950

БОРБЕ У ЦРНОЈ ГОРИ 1942

ЈАНУАР - ФЕБРУАР - МАРТ

БР. 1

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 1 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОМ СТАЊУ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА[1]

Ш Т А Б
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
1 јануар 1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Извјештавамо о стању на нашем подручју:

1. Комеморације пљеваљским жртвама су у току. Одржано је досада 5 комеморација у Катунској Нахији. Политички успјех је добар; послије комеморација никло је више партизанских водова у разним општинама, пета колона је на комеморацијама раскринкавана (разни народнослогашки одбори који су тамо у посљедње вријеме стварани по поруци Крста Поповића и сл.) и послије завршених комеморација предузете су мјере за ликвидацију најгорих петоколонаша у тим крајевима. Учествовало је неколико стотина партизана, међу којима и партизански водови из одреда „Бијели Павле", из чета загарачке и косоволушке. Партизани из посљедње чете направили су на крају врло слабу и непромишљену ствар, што је оставило мучан утисак на народ; приликом одласка из Бјелица пуцали су (већи број) из пушака, на Чеву су у некој кафани пили и узели дуван не плативши цио трошак. С обзиром да је то први долазак „Брђана"[2] како народ каже, много нам је било стало да он остави повољан политички

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.
* Народ бјелопавлићког племена.

траг, а десило се сасвим обрнуто. Пошто су у питању преступи у сваком случају, без обзира на односе из прошлости између Катуњана и Брђана, молимо вас да преко подручних вам органа скренете пажњу надлежним командама да о овоме поведу рачуна. Комеморације ће се убудуће одржавати овако: на подручју једног нашег батаљона једна комеморација за пале партизане из те јединице — након одржања извијестићемо.

2. 27 децембра одржан је збор Горњољешњана. У име овог Штаба збору је присуствовао политички комесар, који је на збору говорио и на крају именовао Штаб батаљона за који смо вам већ јавили. Збор је у сваком погледу успио, није се манифестовало незадовољство старијих генерација, народ је поздравио нови батаљон и приступање Ловћенском одреду са поклицима: „Нека је срећно" — тако, уколико је било неких разбијачких намјера са стране реакционарних елемената, исти су потиснути и умјесто да им се даје могућности да роваре, сада је руководство у сигурним рукама, и очекујемо да ће овај батаљон бити једна од наших бољих партизанских јединица.

3. Овај Штаб је донио одлуку да именује ново руководство Љуботињско-цеклинског парт. батаљона, јер садашњи штаб ни у ком случају не задовољава. Ми смо одлучили да досадашњег члана овог Штаба Љуба Вучковића именујемо за команданта батаљона. Исти ће тамо далеко више користити народноослободилачкој борби него као члан овог Штаба. На његово мјесто у Штабу мислили смо да вам предложимо Мила Јовићевића, професора, који би донекле појачао сам Штаб. Молимо да у првом писму потврдите ове наше одлуке да бисмо их спровели у живот, и у ваше име позвали ове људе на одређене дужности.

5. 28 ов. мј. по мећави батаљон Талијана је опсио село Боково. Страже су биле сувише близу села, видокруг због лошег времена слаб, те се окупатор привукао и опсио село непримијећен. Партизани (њих 12) су покушали да се пробију, окупатор је тукао непрестано ватром поједине сеоске куће, путеве и сл. Погинуо је један омладинац, 15 сељака је у селу ухваћено и одведено; партизани су пробили обруч опсаде и избјегли. Партизани су пуцали у правцу куда су се пробијали, мислимо да није код окупатора било жртава, јер би село било паљено.

6. У Цетињу има већи број ухапшених. Исте држе у подруму „Владиног дома" по страховитој зими и [под] тешким условима. Тамо смо поново организовали обавјештајну службу и имамо неке ситније информације. Тако, на пр., официри који имају преко легитимације [исписано] „Сентрог"[1] — припадају обавје-

[1] Вјероватно „Сеп1го" што означава припадннштво обавјештајном центру.

штајној служби. Сазнали смо још да се у Цетињу очекује долазак већих снага окупаторских трупа. Обавијештени смо да постоје могућности набавке већег броја мањих телефона и мањих централа телефонских, и помоћу жице коју кидамо могла би се успоставити краћа телефонска веза. О овоме ћемо водити рачуна и покушати са изношењем.

На положајима око Цетиња смрзла су се 4 талијанска војника.

Предвиђено војно савјетовање у овоме Штабу није одржано због комеморације, те организовања прославе Бадње ноћи. Мишљења смо да савјетовање одложимо послије 10 јануара, о чему ћемо вас на вријеме извијестити, а надамо се да ће до тога рока и друг Пеко доћи овамо.

Потврђујемо пријем револвера Радована Гајовића из Општине чевске. Овом Штабу сељаци племена Цеклина поклонили су већу количину рибе — овогодишњег лова, сада је иста на сушењу код сељака. Када будемо утврдили колика нам количина припада, јавићемо вам, и са тим прилогом можете располагати.

Извјештавамо да је ликвидиран Мило Симовић, пиљар из Његуша, италијански шпијун.

Овај Штаб је примио извјештај партизанског вода из Цуца, који је учествовао у борбама на сектору Кривошије—Грахово, [гдје се каже] да су окупаторске трупе заузеле Дврсник послије борбе у којој су имале тешке губитке. Наши партизани и дио Кривошија су [се] евакуисали у Цуце и спремни су за нове борбе. Ближих података немамо.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Пол. комесар — За команданта

П.С. Молимо вас да нам израдите и пошаљете сљедеће печате за батаљоне: Горњољешански, батаљон „Царев Лаз" (то је цеклинских партизана) и батаљон „13 Јули" (ово је име одабрао Љуботињско-цеклински батаљон).

БР. 2

НАРЕДБА ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД ЈАНУАРА 1942 ГОД. ПОДРУЧНИМ ШТАБОВИМА БАТАЉОНА И КОМАНДАМА ЧЕТА ЗА ЕВАКУАЦИЈУ СЕЛА ИЗЛОЖЕНИХ РЕПРЕСАЛИЈАМА ОКУПАТОРА[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ
ОДРЕДА

Н А Р Е Д Б А БР. 2

Свим командантима батаљона, командирима чета и политичким комесарима

Н А Р Е Ђ Е Њ Е :

1.) Одмах позвати све сељаке који живе у селима у околини Никшића, у која свакодневно улазе окупаторске јединице у циљу пљачке, и оне који живе непосредно поред пута, куда још окупатор пролази, као и оне гдје би се ускоро могле борбе водити да најбрже евакуишу: старце, дјецу, храну и стоку.

На случај да се неки од сељака не одазове овоме позиву за евакуацију, скренути му пажњу да ће се такви сматрати као помагачи окупатора и да партизани неће дозволити да окупатор пљачка храну и друго по тим селима и себи продужује живот и да ће бити принуђени да сами врше запљену од таквих сељака.

Сви они који би одбили да приме у склониште ове сељаке, као и њихову стоку и храну, сматраће се као разбијачи народноослободилачке борбе и према њима ће се најстроже поступати. Такве случајеве све ниже команде партизанских јединица обавезне су достављати вишим командама. Све команде батаљона дужне су, према овој наредби, издати наређење партизанским јединицама на своме подручју да помогну евакуацију села уколико нијесу спријечене војним акцијама.

2.) Одлазак у варош свести само на нужну потребу и са дозволом команде. Свима другима забранити одлазак.

3.) Код овог Штаба одреда налазе се два друга љекара. Сви они којима је потребан љекар а партизани су, или помажу народно ослободилачку борбу, нека се преко свога Штаба батаљона обрате за љекарску помоћ.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ИЗ ШТАБА НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТ. ОДРЕДА

[1] На документу недостаје датум, али се зна да је писан почетком јануара 1942 године.

БР. 3

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 5 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ КОЧАНСКОГ БАТАЉОНА ЗА ПРИПРАВНОСТЈЕДИНИЦА

Ш Т А Б
НИКШИЋКОГ НАР. ОСЛОБ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 22
5 јануара 1942 г.

ШТАБУ КОЧАНСКОГ НАР. ОСЛОБОД. ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Гдје буде

С обзиром да се борбе воде на сектору батаљона Луковскога и Жупскога од јутрос и да је непријатељ навалио свом жестином на томе сектору, потребно је да урадите сљедеће:

НАРЕЂУЈЕ СЕ

томе батаљону да све своје партизане држи у приправном стању за случај да непријатељски притисак не попусти на томе сектору да га и од те стране нападнемо, и на тај начин развучемо његове -снаге.

По овом наређењу одмах поступити, тако да нас не би непријатељ изненадио, јер постоји могућност да се непријатељ повуче из Никшића према Билећи, што не смијемо дозволити ни у ком случају.

Предузмите све што је потребно за ове припреме одмах.

У погледу четника који су пошли у правцу Гацког поступите како смо вам већ јавили. Треба схватити важност тога задатка.

Одмах извијестите шта сте урадили у погледу ове' наредбе кад будете готови са припремама.

Друг Вељко Зековић се већ налази на фронту.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ НИКШИЋКОГ ОДРЕДА[1]

[1] Усљед трошности документа не види се потпис.

БР. 4

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАТАЉОНА „13 ЈУЛИ" ОД 5 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ИЗНЕНАДНОМ ИСПАДУ ИТАЛИЈАНСКЕ ВОЈСКЕ ИЗ ЦЕТИЊА И ИЗВЛАЧЕЊУ ЈЕДИНИЦА БАТАЉОНА НА ПРОСТОРИЈУ ЉУБОТИЊА[1]

ШТАБ БАТАЉОНА „13 ЈУЛИ"
Бр. сл.

5 - I - 1942 год.

ШТАБУ НОП ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Извјештава се Штаб да је ноћу између 2 и 3 ов. мј. непријатељска војска у јачини од једног пука посјела Љуботиљ, Забрђе, Пачараће и Обзовицу, као и пут Цетиње—Кошћеле.

Један дио војске пошао је у правцу Цетиње—Обзовица, а други дио колским путем Цетиње—Љуботиљ.

Уз оба пута војска је остављала јаку заштиту, а један батаљон је оперисао кроз Забрђе и Пачараће, а други у Љуботињу почев од Зачира и Чистог Пол»а. Нешто прије подне ушла је једна група од 40—50 људи и у Цеклин.

Ова војска остала је на терену све до 4 ч послије подне и запалила у Забрђу кућу и појату Дапчевића на Дријену, кућу и појату Машана Дапчевића у близини Дријена и 5—6 стогова сијена истих власника, који су били у близини поменутих кућа. Кућу Машана Дапчевића претулили су наши партизани.

Из Љуботиња су одвели око 20 људи, махом од људи који су се вратили из интернације, и неколико сеоских кметова и омладинаца.

Неколицину од ових јуче су саслушали и пустили, а остали чекају на саслушање.

У Љуботињу су пљачкали у неким селима по неку пршуту, кобасице и сала.

Између партизана чете Цеклинске и непријатеља дошло је до малог препуцавања тако што је на нашу истурену стражу на мјесту зв. Јеђупино Ждријело наишла њихова извидница, али без жртава и на једној и на другој страни.

Штаб батаљона заједно с четом Цеклинском и Добрским водом био је у врло тешком положају, јер смо били опкољени скоро са свих страна, а јачина непријатељске војске била је

[1] **Оригинал документа је у рукопису.**

толика да се нијесмо могли нити смјели упустити у борбу, нити бранити села, а са осталим дијелом партизана били смо у немогућности ступити у везу, јер смо били пресјечени.

Због ових догађаја Штаб је нашао за потребно извршити сеобу како Штаба тако и партизана из Цеклина и Добрског Села и сконцентрисати све снаге у Љуботињу, и то на терену Папратни до — Бухавице — Мијеле.

Овај Штаб очекује ових дана покрет непријатељске војске у Забрђе и по овдашњим селима, а поготово преко колског пута у правцу тога Штаба.

Чета цеклинска обавијестила је овај Штаб о акцијама које треба извести на Бадње вече, па ће се настојавати да се наређење у цјелости изврши.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ПГГАБ БАТАЉОНА „13 ЈУЛИ"

БР. 5

ИЗВЈЕШТАЈ МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ — ХЕРЦЕГ НОВИ ОД 6 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА НИКШИЋКИ ОКРУГ О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА ПРОТИВ ОКУПАТОРА У БОКИ[1]

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ

Н и к ш н ћ

Драги другови,

Акције на нашем терену

Од задњег извјештаја који сам вам послао кроз Кривошије није било већих борби, сем мањих чарки у ометању непријатеља при његовом бјежању из Грахова и Црквица, са којих је непријатељ одвукао сву артиљерију и главнину војске оставивши на Црквицама 150 војника, а и даље одвлачи мазгама материјал и спрему за Рисан. 24 пр.мј. наше снаге извршиле су ноћни препад на Камено пуцајући на окупаторске војнике, и том приликом су погинула 2 непријатељска војника. 25 пр.мј. бачене су бомбе у касарну на Игалу и том приликом је било 2

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

мртва и неколико рањених окупаторских војника. 29 пр.мј. 40 наших партизана крстарило је Конављима [и] сукобљавало се са непријатељским претстражама. У тим препуцавањима било је рањених на страни окупатора. У тој акцији ухапшен је Тројановић Иво, бивши народни посланик, кум Анте Павелића, петоколонаш и хитлеровац, који је лиферовао раднике за Њемачку . . . Исти је дао неке податке потребне партизанима. У свим овим акцијама није било жртава са наше стране. Као репресалије на акцију у Игалу окупатор је запалио једну кућу и убио 5 мушкараца и једну жену, мајку наших другова. Међу убијенима била су 3 партизана од којих је јуначки погинуо један наш партијац друг Божо Ћеклић који је, бацивши бомбу, убио једног карабињера и једног ранио, а потом иако рањен, пуцао из пушке на остале кар^бињере и војнике . . . 4 ов.мј. отворио се нови фронт на линији Камено—Мокрине. Наше засједе које су биле на тој линији дочекале су једну патролу од 56 војника и 3 официра. У борби која је трајала отприлике јецан и по сат убијено је 7 окупаторских војника, 4 рањено, а све остало заједно са официрима заробљено. Истог дана по подне кренуло је 5 војника да извиди гдје су ови и сва петорица су заробљена. Заплијењена су 3 пушкомитраљеза, остало пушке са врло мало муниције. 5 ов.мј. кренула је са Каменог колона од око 250 непријатељских војника и официра и развила се у стријелце. Наше су их засједе дочекале и послије борбе од 6 часова непријатељ је одбијен. Непријатељ је у борби био потпомогнут артиљеријом са мора и бацачима мина са Каменог. Губици на страни непријатеља били су 2 мртва и око 16 рањених. На нашој страни један теже рањен и један мало огребен. Окупатор је у повлачењу запалио 11 кућа, од којих смо 2 успјели угасити . . . У току данашњег дана влада затишје на фронту. Кад је окупатор наредио да се Убли евакуишу кнез убалски је под заставом одвео извјесне Убљане у Рисан . . . Међутим, 3 ов.мј. кнез је са још 4 младића са Убала и већом количином [хране] која је била по њему послана карабињерима на Ублима дошао у Штаб фрјенског батаљона и изјавио да се ставља на расположење партизанима и предао храну, 4 пушке и пиштољ, и 600 метака и 4 бомбе. Обавезао се да ће организовати Убле за борбу и хранити партизане. На основу таквог става ми смо га задржали код нас. Дан иза тога карабињери су побјегли са Убала, а наши заузели Убле, касарну и проширили фронт према Рисну, Морињу и Дугуњи.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

6 јануара 1942 г.

Другарски поздрав
ЗА МК ХЕРЦЕГ НОВИ

БР. 6

ПИСМО МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ — ХЕРЦЕГ НОВИ ОД 6 ЈАНУАРА 1942 ГОД. МЈЕСНОМ КОМИТЕТУ КПЈ — КОТОР О БОРБАМА ОРЈЕНСКОГ БАТАЉОНА ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА У КРИВОШИЈАМА[1]

Друже Мато,[2]

Веза са вама која је била прије извјесног времена успостављена опет је прекинута, иако је нужно да у данашњој ситуацији ту везу одржавамо стално, јер то изискују све потребе нашега рада. Партија од нас тражи да координирамо извјестан рад са вама и у томе циљу потребно би било да један од вас дође до нас што прије. Друг који би дошао нека дође у Баошић на адресу „Мустафа" преко Јоза Вучетића, трговца у Баошићу и Јова Дабовића[3] из Баошића. Прије тога могли бистенампослати један писмени извјештај о стању на вашем терену, као и о вашем раду по свим секторима.

Пошто би морали одржати обласну конференцију БНО[4] да би се послије тога директно повезали са Покрајинским одбором ЦНО, то да одмах изаберете делегате за ову конференцију. Извијестите нас о томе да бисмо ми заказали исту и јавили вам дан када ћете их послати на горњу адресу.

Ово да схватите као директиву ПК за Црну Гору, Боку и Санџак, а то свакако може да вам потврди ваша веза са Цетињем.

Ситуација код [нас] изгледа овако: послије крвавих борби од мјесец дана кроз Кривошије, окупатор је био присиљен да побјегне са Грахова као и да евакуише Црквице оставивши само 150 војника. У тој борби погинуло је са наше стране 6 а рањено је 23, док је окупатор имао око 800 мртвих и рањених. На том сектору се сада воде чарке; у борбама су учествовале снаге Орјенског батаљона, као и извјесне снаге Црногораца. Прекјуче смо отворили нови фронт на линији Камено—Мокрине. У првој борби окупатор је имао 7 мртвих, 4 рањена и 53 заробљена, од тога три официра. Наши нијесу имали ни рањених ни мртвих. Јуче је окупатор поново кренуо са снагама, отприлике 250 људи, са употребом артиљерије са мора и бацачима мина са Каменог. Наше снаге су их дочекале и у борби

[1] Редакција располаже копијом писма.

[1] Мато Петровић, тада члан Мјесног комитета КПЈ — Котор.

' Јово Дабовић, на превару ухваћен од четника, предат Италијанима и стрије.иан 1942 године.

* Бокељске народне омладине.

која је трајала 6 часова, одбиле их нанијевши им губитке од 2 мртва и око 15 рањених, док су наши имали једног теже и једног рањеног лакше. Код нас је извршена мобилизација свих горњих села Боке и успостављена народна власт. Мобилисан је и добар дио партизана са Приморја. Кроз Херцеговину се воде сталне борбе, у којима наши имају великих успјеха. Заустављају се возови, плијени материјал, заробљавају и убијају непријатељске војнике, уништавају тенкове и остали ратни материјал. Овамо је курс окупатора да се по сваку цијену извуче из градова, и у том циљу напада на опсједнуте градове да би их сслободио. Тако је послије продора до Билеће побјегло из Билеће и Требиња 2000 фашиста за Дубровник, са којим имају још само[1] везу сувим путем, док са Мостаром немају никакве везе, нити је, у најбољем случају, могу успоставити за неколико мјесеци — како путну тако и жељезничку. Наша снага на овом сектору све више равте, и мрски окупатор се све више повлачи.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

6.1. 1942 г.

ЗА МК ХЕРЦЕГ НОВИ

БР. 7

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О СТАЊУ ПАРТИЗАНСКЕ БОЛНИЦЕ НА ЖАБЉАКУ И Г1РЕДУЗЕТИМ МЈЕРАМА ЗА ФОРМИРАЊЕ ДВА КОМБИНОВАНА БАТАЉОНА ЗА ОПЕРАЦИЈЕ У ИСТОЧНОЈ БОСНИ[3]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОД. ОСЛОБОДИЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 42
7 јануара 1942 године

ГЛАВНОМ ШТАБУ ЗА ЦРНУ ГОРУ II БОКУ

Данас смо добили ваше писмо број 9 од 1 јануара 1942 године и на исто одговарамо:

1) Доктор Ружа Рип[3] је отпутовала за Комски одред 29-ХП-1941 годпне, а доктор Павел Костин отпутовао је за Пиву

[1] једино
[=] Редакшма располаже копнјом извјештаја.
[3] Ухваћена од четнпка на Прквпнама 21 марта 1942 год. и објешена у Колашину.

30 децембра 1941 године. Ово по налогу другова делегата тога штаба.

27 децембра 1941 године са друтовима делегатима тога штаба допутовао је преко Санџака из Србије доктор — друг Ђуро Мештеровић и постављен за управника овдашње болнице. Доктор Ирина Кнежевић постављена је за љекара и за замјеника управника. Љекар-хирург талијански заробљеник[1] налази се на раду при болници под непосредном контролом управника.

Болница је пресељена из неколико зграда гдје је била смјештена у Туристички дом крај Жабљака, гдје ће се омогућити бољи и већи рад, њега и пажња над рањеницима. Смјештај и угодност им је сада врло добра.

Стање код рањеника је добро — опорављају се — Костић и Ђурашковић, којима је извршена ампутација, првоме руке а другоме ногу, добро су. Криза је прошла и добро се осјећају. Стари партизан од 60 година, Милован Булатовић, коме је ампутирана нога — врло је лоше, и по исказу љекара изгледа да криза није прошла.[2]

Настојали смо свим својим моћима да храну побољшамо, и то је прилично успјело. Добили смо још 12 рањеника од Врховног штаба, који их је упутио док је био у Новој Вароши.

2) Чета која је била формирана и спремна за полазак у Србију — Босну није отишла, јер су делегати тога штаба Бајо и Пеко рекли да засад нема потребе, тј. да је виша потреба да остане на терену.

3) За суве шљиве које сте нам послали, оне су стигле у Шавник и добићемо их. Било би потребно да, ако можете, пошаљете још таквих ствари за болницу.

4) Команду мјеста Жабљак обавијестили смо о упућеним парама.

5) „Народну борбу" бр. 3 примили смо, само је потреба за вишим бројем примјерака, јер смо у великој оскудици канцеларискога материјала, па не можемо ништа умножавати.

6) За потребне штамбиље јавили смо и раније.

Приступили смо формирању два батаљона по приложеним преписима[3] и предузели све у духу истих. Јавите нам шта ће бити са партизанским батаљоном из Црне Горе, који је требао наићи овуда за Босну. Ми смо мишљења да би свакако требао кренути, ако већ није.

[1] Доктор Ђовани Бава, италијански војни љекар-хирург, заробљен у борби са Италијанима на Савином Лакту (Пљевља).

' Касније је подлегао ранама.

* Односи се на наређење Врховног штаба НОП одреда Југославије, по коме је Дурмиторски НОП одред имао да формира два комбинована батаљона са по 250 партизана и упути их као помоћ Калиновичком НОП одреду у разбијању четничког покрета на његовом подручју.

Молимо вас да нас о свему овоме што прије обавијестите (о правцу дејства, као и о покрету наших батаљона). Ми ћемо, ако не добијемо одМах налог од вас, то сами учинити.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

БР. 8

САОПШТЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 9 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О ПОВЛАЧЕЊУ ИТАЛИЈАНА ИЗ КОЛАШИНА

САОПШТЕЊЕ БРОЈ 1

ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Према првим извјештајима Комског одреда окупатор је напустио Колашин, Матешево и Лијеву Ријеку. Већ више дана наше снаге су држале опсједнуте Италијане у овим мјестима. Да би се непријатељ снажно потукао, било је потребно доминирати сектором Колашинско-речинске општине, чије је становништво још било заведено од петоколонаша и издајника Љуба Минића . . . Комски одред је водио преговоре са петоколонашима за омогућавање борбе на овоме терену, али безуспјешно. Зато наше снаге нијесу могле контролисати ту општину, јер би дошло до борбе са становништвом. Сем тога, наше јединице биле су исцрпљене умором и вишедневним чекањем, па су по одлуци команде добиле краћи одмор, а мање снаге остале су да осматрају терен којим се непријатељ морао повући. Непријатељ је преко шпијуна и петоколонаша био обавијештен о томе, и ноћу се повукао у правцу Андријевице. Једна наша мања јединица га је напала, и том приликом је убијено 20 војника и 2 официра. Двадесет разбојника на челу са издајником Љубом Минићем побјегли су са Италијанима, а 70 шпијуна је ухваћено који ће бити сви стријељани. Стријељања су већ отпочела.

Познати сарадник Љуба Минића, издајник и петоколонаш познат још као такав из Бремена капитулације Југославије, мајор Зорђије Лашић, понудио је партизанима преговоре видећи да ое неће моћи спасити ни у Италији.

Одушевљење становништва на очишћеној територији је огромно и прилив наших снага велики. У ослобођеним мјестима заведена је партизанска власт, чак и у Општини речинској, која је до јуче била под утицајем издајника Љуба Минића.

Један талијански војник из Лијеве Ријеке је пребјегао на нашу страну и дао податке о снази, моралу и наоружању непријатеља.

Фашисти спремају евакуацију још неких градова, али су им партизани пресјекли путеве.

Другови из Комског одреда завршавају свој извјештај овим ријечима: „Као што видите, другови, наша слободна држава, за чији сте центар и зачетак били ви и ваш сектор, шнри се. Нек нам је срећно! Нијесу далеко дани, сви знаци говоре, кад ћемо потпуно на читавом простору бити слободни".

9 јануара 1942 г.
Жабљак

БР. 9

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 9 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПРЕПАДА НА ИТАЈШЈАНСКУ СТРАЖУ КОД ЦАРЕВА МОСТА И ОБАВЈЕШТЕЊЕ О РЕЗУЛТАТИМА БОРБЕ СА ИТАЛИЈАНИМА НА ЖИРОВНИЦИ

[ШТ]АБ НИКШИЋКОГ НАРОДНО ОСЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Бр. 41-1-
9-1-1942 г.

ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Припремите 15—20 људи, најбољих и најодлучнијих, наоружаних бомбама и п. митраљезима и сјутра увече 10 ов.мј. у 10 сати извршите препад на стражу талијанску која се налази на Царевом Мосту. Препад треба да има демонстративан карактер, али с тим да им се по могућству нанесу што виши губици. Уколико имате могућности потпуно уништите стражу и чувајте мост са главица аутоматским оруђима. Препад извршити у сва*жсх* случају.

У посљедње вријеме разни петоколонаши служе се женама као куририма, па на то обратите пажњу. Једна од њих је и нека жена Пејовић из Глибавца, те ако је ухватите спроведите је овом Штабу. Потребно је да пооштрите надзор над свима који пролазе без дозволе, као и да не издајете дозволе без нужне потребе.

За сталну стражу на Пандурици организовати кухињу, гдје ће се сиромашнима давати бар један топао оброк дневно, а богатији нека доносе од куће, па нека образују колектив. О утрошцима за кухињу водите рачуна.

Јуче смо добили обавјештење од Гл. штаба да су Италијани евакуисали Колашин, Лијеву Ријеку и Матешево. То пренесите преко конференција народу.

У борбама у Жировници[1] било је 54 мртва и 150 рањених Италијана према обавјештењу из Никшића. Послије овога нијесу покушавали никакве репресалије, сем истога дана у Рубежима.

Изгледи су да ће и из Никшића Италијани покушати са евакуацијом. Не треба да дозволимо да оду пјешке.

Обавијестите нас шта сте учинили са Живковићем. Јавите какви су односи у водовима и уопште, послије доласка Бркова тамо.

За замјеника политичког комесара батаљона поставите Бошка Контића. Богдан, ако нема неких тежих грешака са Пљеваља, може остати за замјеника команданта батаљона.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ НИКШИЋКОГ НОПО
Милинко[3]

[1] Види документ бр. 52.

[3] Милинко Ђуровић, тада политички комесар Никшићког НОП одреда.

АБ НИКШИЋКОГ НАРОДНО ОСЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
р. [illegible]
[illegible] 2. [illegible] 1942г.

Ш т а б у

ПЉЕВЉИВАЧКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Припремите 15-20 људи [illegible] најодлучнијих наоружане бомбама и п.митраљезима и сјутра увече 10 сч. [illegible] у 10 сати [illegible] извршите препада на стражу талијанску која се налази на Жиревом мосту. Препад треба да има демонстративан карактер али с тим да им се по могућству нанесу што виши губитци. Уколико имате могућност потпуно уништите стражу и чувајте мост са главица аутоматским оруђима. Препад извршити у сваком случају.

У последње вријеме разни [illegible] служе се женама као куририма, па на то обратите пажњу. Једна сл[illegible] је [illegible] жена Пејовић, из Глибавца, те ако је ухватите спроведите је [illegible] потребно је да поштрите надзор над свима који пролазе без дозволе. [illegible] не [illegible]вате дозволе без нужне потребе.

За сталну стражу на [illegible] кухињу гдје ће се скромашним давати бар један [illegible] нека доносе од куће па нека образују колектив. [illegible] кухињу [illegible] рачун.

Јуче смо добили обав[illegible] су Италијани евакуисали Колашин, Лијеву Ријеку [illegible] Жабљак. [illegible] пренеси [illegible]реко конференција народу.

У борбама у Жабљаку било [illegible] 54 мртва [illegible]0 рањених Италијана према обавештењу из Никшића. [illegible] ниједан [illegible] никакве репресалије, сем пљачке дана у Рудинама.

Изгледи су [illegible] ће и из Никшића Италијани [illegible]ати са евакуацијом. Не треба да дозволимо да [illegible]

Обавијестите нас шта сте [illegible] Јавите какви су односи у водовима и уопште [illegible]

За замјеника [illegible] оставите Бошка Коитића. Богдан, ако нема [illegible] остати за замјеника команданта батаљона.

С м р т [illegible] н а р о д у!

[illegible] О.П.О.

Фотокопија документа бр. 9

БР. 10

НАРЕДБА ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 9 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ЗА ОТКЛАЊАЊЕ ПОЛИТИЧКИХ И ВОЈНИЧКИХ СЛАБОСТИ И НЕДОСТАТАКА У ЈЕДИНИЦАМА ОДРЕДА

Ш Т А Б
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
9 јан. 1942 г.

ШТАБУ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА . .

П о л о ж а ј

Н А Р Е Д Б А Б Р. 6

Командант и политички комесар Ловћенског одреда обишли су већи број подручних им батаљона, о чему су поднијели извјештај Штабу одреда, на основу кога се могло утврдити да стање у нашим јединицама још увијек не задовољава, да се чине разне војничке и политичке погрешке у раду и борби, те у интересу јачања наших снага Ловћенског одреда наређује се сљедеће:

1. Дисциплина у већини наших јединица није још на висини која се мора постићи у партизанској ослободилачкој војсци, нема још оног реда и правилног односа између партизана и њихових старјешина, између партизана и народа. Поједини партизани не извршују наређења њихових команди, команде према таквим партизанима не предузимају мјере које су нужне, стварају се тако лабави, невојнички, непартизански односи, што разара нашу војску изнутра и одузима нашим јединицама карактер војничких организација у данашњој ратној ситуацији. Ради тога се наређује штабовима батаљона да строго контролишу све партизанске јединице на своме подручју, да смјеста ликвидирају све случајеве непослушности и недисциплине предузимајући при томе најенергичније мјере према елементима нереда међу партизанима.

2. Пошто је на подручју Ловћенског одреда готово у свим крајевима сем једног дијела Приморја послије тешке борбе јасно побиједила линија Народно-ослободилачке партизанске војске, то су се наше јединице врло брзо омасовиле, број партизана се повећао за пет-шест пута од онога прије два мјесеца, те су се у

[1] Наредба је достављена свнм батаљоннма Ловћенског НОП одреда.

редове партизана увукли разни сумњиви, непоштени елементи: бив. југословенски жандарми, подофицири и официри, разни полициски службеници итд., што све штетно утиче на политичку и војничку спремност партизана — то се наређује штабовима батаљона да све такве случајеве смјеста провјере, непоштене елементе, који су се међу партизане увукли да се сачувају од своје прошлости, одмах избаце из редова партизана и разоружају пред јединицама и убудуће се ни један човјек из горе наведених редова не смије примати у редове партизана без претходног питања овога Штаба.

3. И ако је пета колона на подручју Ловћенског одреда разбијена, још увијек се осјећа слабост неких наших батаљона (на пр. Горњољешанског) у погледу оштре борбе против петоколонаша, чиме се користи непријатељ данас и оставља му се бусија из које ће нас туђи сјутра — ради тога се наређује немилосрдна борба и истребљење свих разбијача народне борбе без поштеде. То је наређење нашег Главног штаба за Црну Гору и Боку, та линија се мора смјеста и до краја спроводити у живот.

4. Још увијек штабови батаљона праве тешке грешке у погледу поступака са плијеном, било задобијеним у борби од окупатора, било од петоколонаша и шпијуна. Поступак са плијеном је овакав: све плијењено оружје Штаб батаљона [има да] стави под своју директну контролу и о томе извијести Штаб одреда који ће плијен подијелити. Плијењену храну и опрему политички комесари на лицу мјеста дијеле — половину својим борцима, половину упућују Штабу одреда. Остале плијењене ствари: новац, наките и сатове, као и све ствари од вриједности, све без разлике упућују се Штабу одреда и Главном штабу, који ће са истима располагати. Уколико се буде убудуће поступало друкчије, према таквима ће се најенергичније поступити, третирајући [их као] прекршиоце ове наредбе [и позивати их] на одговорност због пљачке. Политички комесари дужни су са овим упознати све партизане на вријеме. Од средстава Народно-ослободилачког фонда штабови батаљона дужни су упућивати Штабу одреда 25%. Од плијењених ствари петоколонаша и шпијуна штабови батаљона дужни су доставити Штабу одреда 50° о. Да би се исправиле грешке почињене у вези са овим, наређујемо батаљону „13 Јули" да смјеста достави Штабу одреда задржаних 16.000 лира.

5. Да би се постигла правилна расподјела аутоматског оруђа са којим располаже Штаб Ловћенског одреда наређујемо: да батаљон „13 Јули" достави Штабу одреда 2 тешка митраљеза, батаљон „Јован Томашевић" 2 тешка митраљеза, батаљон Приморски 1 пушкомитраљез, са муницијом сразмјерно подијељеном на сва аутоматска оруђа којом су до сада поменути батаљони располагали.

6. Наређујемо батаљону „13 Јули" да спроведе евакуацију села Доњи Улићи у правцу Горњих Улића и Маркова Дола. Рок за евакуацију јесте два дана по пријему наређења.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Вељко Мићуновић

Командант
Пеко

БР. 11

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 10 ЈАНУАРА 1942 ГОД. КОМАНДАНТУ ЛУКОВСКОГ БАТАЉОНА ЗА ПОЈАЧАНУ КОНТРОЛУ КРЕТАЊА СУМЊИВИХ ЛИЦА И УПУЋИВАЊЕ ПОМОЋИ ТРЕБЈЕШКОМ БАТАЉОНУ[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 48
10 I 1942 г.

КОМАНДАНТУ ЛУКОВСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Друже Милисаве,[2]

Додијели другу Мијушковићу[3] 10—15 људи са једним пушкомитраљезом ради [спречавања] евентуалне репресалије коју би непријатељ могао предузети послије препада који ћемо ноћас извршити на његове положаје у Драговој Луци.

Исто тако скреће ти се пажња да појачаш контролу пролаза сумњивих лица кроз Луково и Лаз, с тим што ћеш поставити страже на Лазу код куће Јањушевића и на Лукову код хана Ђуровића и које ће с времена на вријеме патролирати кроз село.

Доведи своје људство у приправно стање за сјутра за случај репресалија од стране непријатеља у том правцу.

Другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

(М.П.)

[1] Редакција располаже копијом наређења.
[2] Милисав Раичевић
[3] Витомир Мнјушковић, тада политички комесар 4 чете Требјешког батаљона Никшићког НОП одреда, погинуо на пл. Битовњи јула 1942 године у борби против Нијемаца и усташа.

БР. 12

ПИСМО ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 10 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ КАЛИНОВИЧКОГ НОП ОДРЕДА О ФОРМИРАЊУ И УПУЋИВАЊУ У БОСНУ ДВА КОМБИНОВАНА БАТАЉОНА СА ИОДРУЧЈА ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА[1]

ШТАБ ДУРМ. НАР. ОСЛ.
ПАРТИЗ. ОДРЕДА
Бр. 60
Жабљак 10-1-1942 г.

ШТАБУ КАЛИНОВИЧКОГ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Према наређењу Врховног штаба н. осл. партиз. одреда Југославије од 25 [децембра] 1941 г.[2] и другог од 28 дец. 1941 г.,[3] као и у духу вашега писма од 30 дец. обавјештавамо вас:

Приступили смо формирању два батаљона јачине око 600 људи. Ова два батаљона[4] биће на Шћепан Пољу 17 овог мјесеца.

Команданти и полит. комесари ових батаљона доћи ће на савјетовање према вашем тражењу у Миљевину 18 овог мјесеца.

У саставу ова два батаљона су све партизани, али с обзиром на то што је велики број бољих партизана већ у акцијама у Санџаку и другим мјестима, то не можемо рачунати код њих на чврсту и гвоздену дисциплину која се тешко код [оволиког] броја постиже.

Људство ће при поласку од кућа моћи да понесе храну свега за три дана, то јест до Црквица, па према томе већ на Шћепан Пољу треба осигурати храну за [оба] батаљона. Са резервама хране уопште не располажемо, јер смо их исцрпли приликом наиласка и проласка војске из Санџака. Овдје имамо такође болницу са већим бројем рањеника, коју морамо издржавати. Мислимо да би ви већ на Шћепан Пољу, па даље, обезбиједили исхрану.

Добро би било да пошаљете некога из вашег одреда на Шћепан Поље неколико дана раније ради питања исхране и осталих обавјештења. Они би се састали са нашим коначарима, који ће стићи на Шћепан Поље два дана прије доласка наших батаљона, то јест 15 јануара 1942 г.

ЗА ШТАБ

[1] Редакција располаже копијом документа.
[1] Види „Зборник" том III, књ. 1 док. бр. 176.
* Редакција не располаже овим документом.
' Батаљони су се звали: „Бајо Пивљанин" и „Војвода Момчило".

БР. 13

ПИСМО ШТАБА ИИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 10 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА О РЕЗУЛТАТИМА БОРБИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА II ПЛАНУ ДАЉИХ АКЦИЈА[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 47.—
10 јануар 1942 г.

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДРЕДА

Ж а б љ а к

Достављамо вам наредбу Бр. 1 Оперативног штаба Нар. ослоб. парт. војске за Херцеговину којој прилагодите распоред својих јединица, уколико се то не би противило наредбама и упутствима Главног штаба. Исто тако достављамо вам записник[2] са савјетовања претставника Главног штаба и претставника Никшићког одреда — друга Саве Ковачевића и претставника Херцеговачког штаба.

Пушкомитраљез смо добили, а топ је већ стигао на Гвозд, за кога ћемо послати да га прихвате.

Телефон ћемо сигурно моћи да пронађемо, па ћемо га кроз који дан упутити. Акумулатор ћемо напунити и послати вам га по првом куриру, [пошто] ниједан пун немамо да вам пошаљемо.

Јуче смо добили извјештај да су грахоЕски партизани напали једну италијанску колону камиона и војске и том приликом заробили 66 италијанских војника и официра, заплијенили 2 тешка митраљеза, 8 пушкомитраљеза, 20 буради бензина, 6 камиона, заплијенили и уништили много хране и ратне спреме.

Код нас у борби код Никшића непријатељ је имао 54 мртва и 150 рањених. Ових дана ћемо почети са препадима [на] истакнуте италијанске положаје око Никшића, који ће имати демонстративан карактер и увод за напад на Никшић. Топ нам је добродошао и надамо се добрим успјесима.

0 замијењеној пушци није нам ништа познато, распитаћемо се о њој и послати ако је пронађемо.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАВ НИКШИЋКОГ ОДРЕДА

[1] Редакција располаже копијом нзвјештаја.
[1] Редакција не располаже овим записником.

БР. 14

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 12 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ КОМБИНОВАНОГ БАТАЉОНА „БАЈО ПИВЉАНИН" О ПРАВЦУ КРЕТАЊА И НАЧИНУ ПОВЕЗИВАЊА СА ШТАБОМ КАЛИНОВИЧКОГ НОП ОДРЕДА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОД. ОСЛОБОДИЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА.
Број 91 —
12 јануара 1942 године

ШТАБУ БАТАЉОНА „БАЈО ПИВЉАНИН"

Сад ћемо вам рећи ствари које треба да се ураде у вези са операцијама наша два батаљона у Босни (јер сте морали по наредби поступити, наредба бр. 24).

Ова два коначара испред батаљона „Војвода Момчило" са још двојицом испред вашег батаљона требају бити на Шћепан Пољу 15 овог мјесеца, гдје смо тражили од Калиновичког одреда да изашаље своје људе, ради регулисања исхране наша два батаљона који иду тамо.

Извијештен је Калиновички одред да ће наша два батаљона приспјети на Шћепан Поље 17 овог мјесеца до ноћи, а савјетовање команданата и политичких комесара батаљона има се обавити 18 овог мјесеца код села Миљевине, како је тражио Калиновички одред. Врховни штаб је дао налог и упутства Калиновичком одреду о заједничкој сарадњи са наша два батаљона и [за] њихов даљи рад у акцијама.

Ваш командант и политички комесар сачекаће команданта и политичког комесара батаљона „Војвода Момчило" на Црквицама (или ако не буде могуће ту онда на Шћепан Пољу) и заједнички поћи на савјетовање према предњем.

Ваш комбиновани батаљон Планине и Жупе Пиве зваће се батаљон „Бајо Пивљанин".

По могућности ступите у везу са Калиновичким одредом ради тачности времена и мјеста савјетовања.

Изаћи у сусрет коначарима батаљона „Војвода Момчило" ради смјештаја и прехране при његовом наиласку; такође то средити и за ваш батаљон.

Према постојећим наређењима Врховног штаба батаљон „Војвода Момчило" имаће правац Чајниче—Горажде, јер се на

[1] Редакција располаже копијом документа.

томе правцу већ налазе неке његове чете које су у Санџаку, а батаљон „Бајо Пивљанин" правац Калиновик.

Веза са Врховним штабом има се одржавати преко Калиновичког одреда, преко батаљона „Војвода Момчило" одржаваћете везу ?:а снагама Црногорско-санџачког одреда, који ће учествовати у тим операцијама.

С другарским поздравом,

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 15

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 12 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О ИМЕНОВАЊУ ШТАБА БАТАЉОНА „13 ЈУЛИ" И ПРИПРЕМАМА ЗА ВОЈНО САВЈЕТОВАЊЕ

Ш Т А Б
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

12 јануара 1942 г.

ЉУБУ ВУЧКОВИЋУ, БИВ. ЧЛАНУ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

Гдје буде

Одлуком Штаба Ловћенског народноослободилачког партизанског одреда поставља се Штаб батаљона „13 Јули" у сљедећем саставу: Љубо Вучковић, досадашњи члан Штаба Ловћенског нар. осл. пар. одреда за командант[а] батаљона, Пеко Стругар за замјеника команданта батаљона, Блажо Ломпар за политичког комесара, Милутин Пејановић за замјеника политичког комесара.

Командант батаљона Љубо Вучковић нека хитно о овоме обавијести досадашњи Штаб батаљона и нека предузме све мјере да нови Штаб батаљона ступи на дужност. Нека одреди мјесто Штаба батаљона и о томе нас одмах извијести.

Обавјештава се Штаб батаљона „13 Јули" да ће се у Штабу Ловћенског народноослободилачког партизанског одреда одржати 20 јануара ове године војно савјетовање[1] свих команданата и политичких комесара са подручја овОга Одреда, те да буду

[1] Види документ бр. 32.

тога дана ујутро у сједишту овога Штаба и претставници батаљона „13 Јули".

Поред укупног извјештаја за савјетовање припремити извјештај о броју партизана на подручју сваког батаљона, имена партизана са кратким подацима, као и састав свих партизанских команди.

Нека Штаб батаљона изврши именовање команди чета уколико то досада није урађено.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар * Командант
Вељко Мићуновић Пеко

(М.П.)

БР. 16

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 13 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ПОЛИТИЧКИМ ПРИЛИКАМА У КАТУНСКОЈ НАХИЈИ, ФОРМИРАЊУ ПРИМОРСКОГ И ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА И ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА

Ш Т А Б
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 14
13 јануар 1942. г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Извјештавамо вас о стању и догађајима на нашем подручју:

1. Из наших досадашњих писама знате какво је било стање у Катунској Нахији. Тамо смо провели масован политички рад у трагу[1] мјесец дана почињући са комеморацијама нашим палим партизанима. Комеморације су одржане у свим општинама, то је политички уздрмалр Нахију, али није било већих резултата и прилива бораца у партизанске редове. Пета колона, на челу са појединим сепаратистима који су стајали уз другу паргију[2] издајника, Новицу и комп., била је са своје стране врло

[1] посљедњих
* ГИДУ

активна; она је ишла линијом „катунске слоге" — против партизана и акција. У ту сврху писане су резолуције, држани зборови и од тих елемената био је сазван збор „претставника" цијеле Нахије (око 80 људи) на дан 4 јануара. Збор су оружјем разбили 9 катунских партизана, сазиваче ухапсили и довели их у овај Штаб. Овај догађај је имао иззанредно велики [и] повољан одјек у нашим крајевима, он значи прелом у Катунској Нахији. Штаб је повео истрагу, сељаке, ситније петоколонаше Штаб је ослободио и ставио у кућни притвор; задржали смо Душана Вуковића,[1] бив. црногорског официра, сарадника и друга Крста Поповића и његовог најјачег човјека у читавој Катунској Нахији. Он је од овог Штаба осуђен на смрт као изразити петоколонаш који је доносио резолуције против нас, организовао народ против партизана, псовао и пријетио партизанима да ће пасти десет њихових глава ако погине ма ко у Бјелицама и узимао у заштиту Крста Поповића и остале . . .

Сада у Нахији нагло иду ствари напријед, формирали смо [Чевско]-бјелички партизански батаљон, који сада броји 143 заклета партизана, формирали смо Цуцко-ћеклићку партизанску чету, која сада броји 60 партизана; ова чета ће се ускоро развити у батаљон. Акције се на том сектору не могу засада извршити због огромног снијега.

2. Приморско-црмнички батаљон о коме смо вам јавили раздвојен је на двије самосталне јединице: Приморски батаљон са сљедећим штабом — Блажо Кажанегра командант, замјеник Илија Медиговић, пол. комесар Бошко Куљача, замјеник Рако Дулетић. Батаљон сада броји око 100 партизана, пред њим су наређене извјесне акције и ускоро ће се тај број [партизана] повећати. Организовали смо самостално ову јединицу због тога да бисмо ујединили Приморце у њихову јединицу. Организована је чета Црмничка са перспективом да се развије у батаљон.

У планини Созини више Спича Италијани, предвођени шпијунима, дошли су на стају партизана која је била без страже и убили 6 партизана и 4 жене; изгледа да партизани нијесунидавали отпора, јер су били изненађени. Италијани су кућу потом запалили, нађено је сјутрадан десет утљенисаних костура. О догађају нијесмо још довољно обавијештени.

3. На нашем сектору на путу Ријека—Подгорица пресјечена је телефонска жица у дужини од 1100 м, дана 10 јануара. Жица је однпјета, стубови уништени. Том приликом се становништво Доњољешанских села према партизанима који су акцију изводили понашало непријатељски. На Бадње вече, у по-

[1] Главни штаб за Црну Гору и Боку пустио га је на слободу, дајући могућност да се поправи, међутим, он је током читаве окупације био окметлик и као такав убијен 1947 године.

П'тсио.". л гсолРJ*

ноћ, наши партизани су палили ватре и кратким припуцавањем са околних брда узнемиравали окупаторске снаге на Цетињу. Они су одмах одговорили комбинованом ватром која је трајала неколико часова у току ноћи. Иста акција је изведена и на Вирпазару. Предвиђена је ускоро акција рушења пута, а затим оружана акција на мјесту рушења на територији нашег батаљона „Царев Лаз". У акцији ће учествовати 160 партизана, 80 [из] Доњоњешанског батаљона, који припада Зетском одреду и по 40 из наша два батаљона. Са Штабом Доњоњешанског батаљона постигнут је потпуни споразум по свим питањима; тренутна је сметња велики снијег, који ће у року од неколико дана спасти. Ова акција ће бити почетак оружане борбе на читавом нашем сектору.

8. Заказано је војно савјетовање команданата и пол. комесара са подручја Ловћенског одреда за 20 јануар о.г., савјетовање ће се одржати у овоме Штабу.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар (М.П.) Командант
Вељко Мићуновић Пеко

П.С. Шаљемо вам писмо које смо добили од издајника из Цетиња као интервенцију за похапшене Катуњане. Ту је Душан Вуковић главни, ради њега се интервенише, остали су напоменути да не би то Душану била велика отежавајућа околност.

Молимо вас да нам пошаљете спискове о партизанима Ловћенског батаљона.

БР. 17

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА ОД 13 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О БРОЈНОМ СТАЊУ НОВОФОРМИРАНИХ ЈЕДИНИЦА НА ПОДРУЧЈУ БАТАЉОНА[1]

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАР. ОСЛ. ПАР. ОДРЕДА

Штитари

Овај Штаб добио је наређење о формирању Чевско-бјеличког нар. ос. пар. батаљона и његове команде, те се према томе извјештава тај Штаб.

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.

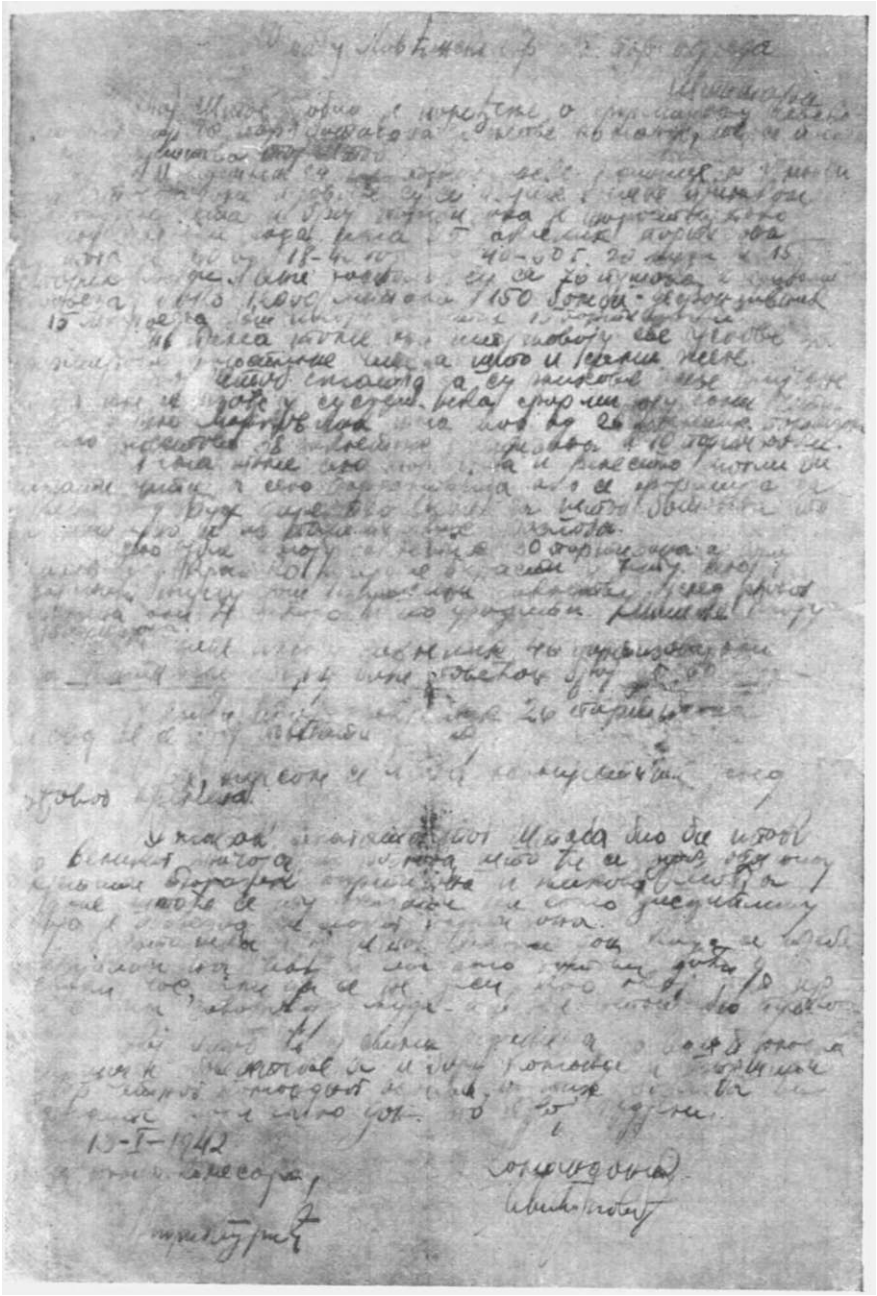

Фотокопија документа бр. 113

Извијештене су све партизанске јединице о команди овог батаљона, али појавиле су се извјесне грешке приликом расподјеле чета и број партизана је нарастао; тако у селу Загреди сада има 95 заклетих партизана, од тога је 60 од 18—40 год., од 40—50 г. 20 људи и 15 старих људи. Они располажу са 76 пушака, 2 пушкомитраљеза и око 12.000 метака, 150 бомби — дефанзивних и 15 револвера; још има заклетих 15 партизанки.

Те према томе они испуњаЕају све услове за формирање самосталне чете, а што и сами желе.

Овај Штаб сматра да су њихове жеље умјесне и да им се изађе у сусрет. Нека формирају сами чету.

Село Марковина има вод од 26 заклетих партизана, а село Велестово 38 заклетих партизана и 10 партизанки. Према томе село Марковина и Велестово могли би имати чету, а село Барјамовица ако се формира [партизански вод], да њен вод буде директно везан за Штаб батаљона, то је потребно и из политичких разлога.

Село Убле има заклетих 30 партизана, а број њихов ће у кратко вријеме прерасти у чету. Село Војинићи није још извршило заклетву услед рђавог времена, али ће ускоро и то урадити. Мишке имају 10 партизана.

Бјелице имају заклетих 46 партизана, али на данашњем збору биће повећан број до 60 људи.

'Кеклићи имају заклетих 26 партизана, и овај ће«се број повећати у чету.

[За] Цуце нијесам се могао обавијестити услед рђавог времена.

Долазак делегата тог Штаба био би ипак од великог значаја, из разлога што ће се кроз општину осјетити пролазак партизана и њихова моћ, а даље, што ће се ту указати на саму дисциплину која је обавезна за сваког партизана.

Зато нека тај Штаб закаже дан када се треба искупити на Чеву, и ми смо готови доћи у сваки час, али да се не деси као овај пут јер се с тим заваравају људи и прави непотребно путовање.

Овај Штаб ће у свима јединицама до вашег доласка извршити обавјештење о избору команде и извршити избор четног командног особља, из тих разлога ви одредите који било дан по првој недјељи.

13-1-1942.

За полит. комесара
Мирко Бурић

Командант
Б. МићуновиН[1]

[1] Благота Мићуновић погинуо као командант батаљона у борбама против окупатора на Загарчу марта 1942 године.

БР. 18

ЧЛАНАК „НАРОДНЕ БОРБЕ" ОД 15 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О БОРБАМА И АКЦНЈАМА ЦРНОГОРСКИХ ПАРТИЗАНА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ ЈАНУАРА 1942 ГОДИНЕ

БОРБЕ И АКЦИЈЕ НАШИХ ПАРТИЗАНА

У току прве половине јануара борбе и акције црногорских, бокељских и санџачких партизана биле су чешће и одлучније него у току претходних недјеља. У акцијама партизани су уништили један мост (на Равној Ријеци), неколико стотина метара путева (Смоковац—Биоче, Чево—Даниловград итд.), неколико хиљада метара телеграфске жице и преко десет непријатељских камиона; заплијењене [су] извјесне количине хране, љекова и осталог.

Борбе наших партизана биле су разнолике: препади на непријатељске позиције, заштита сеоских шума и нападнутих села, напади на непријатељске колоне, разбијање непријатељских тачака ослонца у селима крилашког и милиционарског терора, спречавање непријатељских продора према опсједнутим мјестима. Успјешне препаде извеле су јединице Првог батаљона „Бијелог ПавЈш", јединице никшићких партизана и јединице Орјенског батаљона. При заштити сеоске шуме на Жировници, код Никшића, партизани су убили 54 фашистичка војника, а ранили око 150. Чета од 50 црногорско-херцеговачких партизана успјешно је напала на Кленку италијанску колону од 400 војника. Приликом окупаторовог покушаја да се пробије од Дан. Града за Никшић, партизани су извршили успјешне нападе код Жуте Греде и код Загреде и сурвали непријатеља назад. У окршајима непријатељ је имао преко 300 мртвих и рањених.

У току прве половине јануара, партизани су заплијенили 5 митраљеза, 16 пушкомитраљеза, око 120 пушака, 1 бацач, 300 мина, 20 бачава бензина, око 10.000 метака. Непријатељ је имао у неким децембарским борбама које су завршене крајем мјесеца и за првих 15 дана јануара, 2466 мртвих, рањених и заробљених. На страни окупатора пало је и десетак крилаша и четника, а заробљено их је 7. Наши губици били су око 20 рањених и 10 мртвих.

Задњих дана децембра и првих дана јануара окупатор је био приморан да напусти Грахово и Колашин. Он је, помоћу издајника, успио да из ових вароши извуче све своје војнике и оружје — да би га поново употријебио против нашег народа. Грахово и Колашин посјели су партизани.

, („Народна борба" бр.-1 од 15 јануара 1942 године.)

БР. 19

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 15 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБОВИМА ЖУПОПИВСКОГ И ПЛАНИНОПИВСКОГ БАТАЉОНА ЗА ФОРМИРАЊЕ И УПУЋИВАЊЕ У БОСНУ БАТАЉОНА „БАЈО ПИВЉАНИН"[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОД. ОСЛОБОДИЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 117
15 јануара 1942 год.

ШТАБУ Ж.П. и П. ПИВСКОГ[2] ПАРТ. БАТАЉОНА

Данас смо добили писмо и то: од штаба Планинопивског батаљона бр. 26 и Жупопивског батаљона бр. 112 од 13 јануара 1942 године. Већ смо вам прије неколико дана јавили шта треба да радите. Сва наша досадашња писма остају на снази. Писмо друга делегата Главног штаба стављено је ван снаге од стране, тј. нар^ђењем Врховног штаба Народно-ослободилачких партизанских одреда за Југославију и касније наређењем Главног штаба за Црну Гору и Боку, која смо примили данас. У свему поступите по нашем наређењу бр. 24 од 7 овог мјесеца и другим нашим наредбама и писмима која смо вам послали, са овим измјенама: за батаљон „Бајо Пивљанин" за операције у Босни по наредби бр. 24 овог штаба не мобилишите три стотине, већ двјеста педесет (250) партизана из оба та батаљона, али број од 250 мора бити потпун. Поново напомињемо да људство буде што боље и дисциплинованије. Нека буде из Планине Пиве 140, а из Жупе Пиве 110 партизана.

Одмах ступите у везу са батаљоном овога одреда (батаљоном „Војвода Момчило"), који је одавде пошао 14 овог мјесеца преко Пиве за Босну. Они су добили потребне информације, а и вама смо све јавили у досадашњим писмима. Даље, одмах ухватите везу са Калиновичким одредом; команданти батаљона и политички комесари поћи ће на војно савјетовање код Миљевине и тамо добити даља упутства за даљи рад. Батаљон „Војвода Момчило" биће 16 овог мјесеца у Црквицама, а 17 на Шћепан Пољу, гдје ће вјероватно прије вас ступити у везу са Калиновичким одредом, ако већ и ви са њима нијесте пошли.

Надамо се да ћете ово, као и наша ранија наређења, солидно и брзо испунити, јер од тога много зависи успјех у пред-

[1] Редакција рзсполаже копијом наређења.
[1] Штабу Жупопивског и Планнинопивског батаљона.

виђеним акцијама. Све [је] ово по наређењу Врховног штаба Народно-ослободилачких партизанских одреда за Југославију, па зато не чекајте никаква одобрења ни наређења са друге стране, јер смо и од Главног штаба данас добили наређење за то. Одмах урадите и извијестите нас о учињеном.

Другови из Жупопивског батаљона нека одмах ухвате везу са друговима из Планинопивског батаљона путем курира — коначара који ће доцније ући у састав своје јединице — батаљона који креће за Босну тј. неће се враћати натраг. Не чекајући обавијест отуда из Жупопивског батаљона нека одмах крене 110 партизана најближим правцем за Црквице или Шћепан Поље, гдје ће се формирати батаљон.

Другови из Планинопивског батаљона нека одмах, што хитније, упуте писма за Врховни штаб и за Калиновички одред.

Друг Обрад Цицмил постављен је од Главног штаба за Црну Гору и Боку за команданта Дурмиторског народно ослободилачког партизанског одреда, а разрешује се дужности политичког комесара комбинованог батаљона „Бајо Пивљанин". Одмах послије одашиљања комбинованог батаљона за Босну нека цође у Штаб одреда, одакле ће се за краће вријеме опет вратити у Пиву, гдје ће на терену проводити већи дио времена као делегат овога штаба.

До колизије наредаба овога штаба и Главног штаба за Црну Гору и Боку дошло је зато што је Гл. штаб касније добио наредбу Врховног штаба НОПО Југославије него ми.

Шаљите извјештаје !

Обавјештавамо вас да смо са бандом Перише Цаковића главним дијелом ликвидирали, а са остацима изгледи су ликвидираћемо у скоро вријеме.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕЦА

П.С. . . . Водити рачуна да команд[ни] састав буде одличан.

БР. 20

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 15 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ О УПУЋИВАЊУ ДВА БАТАЉОНА КАЛИНОВИЧКОМ НОП ОДРЕДУ[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 120
15 јануара 1942 године
Жабљак

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Према вашем наређењу од 26 и 28 децембра 1941 године поступили смо. Одмах смо предузели формирање два батаљона јачине по 250 партизана, највећом за нас могућом брзином извршили смо мобилизацију овог људства тако да је један батаљон кренуо у правцу Шћепан Поља 14 овог мјесеца. Други батаљон „Бајо Пивљанин[1]", који се требао мобилисати на територији Пиве у томе времену, добио је наређење од Главног штаба, за Црну Гору и Боку, без да су обавијестили нас, већ ради хитности преко Никшићког одреда — да се из тог краја формирају два батаљона мањега броја, са другим задатком и другим правцем, а то је правац Гацко. Пошто смо обавијестили Главни штаб за Црну Гору и Боку о вашим наређењима, а вјероватно да су и сами добили ваше наређење, они су промијенили [своју] одлуку и оснажили нашу формацију ових батаљона — то смо [наређење] данас добили, као и обавјештење из Пиве и питање по чијем наређењу да поступе.[2] Одмах смо им наредили да поступе по нашем наређењу, те ће због тога овај други батаљон задоцнити врло кратко вријеме.

О формирању и одашиљању ових батаљона обавијестили смо благовремено и Калиновички одред, коме је, према вашим наређењима, тај Штаб дао инструкције за рад ових наших батаљона.

Из нашег одреда у нападу на Пљевља учествовала су три батаљона јачине сваки са по преко 400 људи, што није био случај са осталим одредима и који имају већу територију, то свакако да је било због тога што је наш одред најближи био мјесту извођења операција. У тој борби наши су батаљони имали много

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.
[2] По наређењу Главног штаба, или Штаба Дурмиторског одреда.

губитака, нарочито Језеро-шарански батаљон, који је имао око 100 мртвих и пањених, Дробњачко-ускочкк батаљон имао је преко 50 мртвих и рањених. По повратку војске из Санџака кроз ове крајеве народ је био прилично деморалисан због неуспјеха на Пљевљима и приличног броја жртава, а поред тога — као најсиромашнији крај исцрпио се у давању хране војсци при пролазу за Санџак и повратку из истог и болници која је смјештена овдје. Али радом на терену, на политичком и војничком пољу — успјело се те смо за кратко вријеме повратили морал код народа, поново мобилисали три чете и упутили у Санџак које се и данас тамо налазе, а једну на Шћепан Поље према Фочи и још неке мање дјелове у правцу Гацког, а сада одашиљемо два батаљона за Босну. Поред тога били смо мобилисали једну чету од 100 људи коју смо употријебили за ликвидацију банде Перише Џаковића, која је данас ликвидирана.

С обзиром на изнијето тешко би могли друга одашиљања вршити.

С друтарским поздравом

садрт ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

БР. 21

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 15 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О УПУЋИВАЊУ ДВА БАТАЉОНА ЗА БОСНУ, ЛИКВИДАЦИЈИ ЧЕТНИЧКЕ ГРУПЕ ПЕРИШЕ ЏАКОВИЋА И ПОВРАТКУ ЧЕТЕ НИКШИЋКОГ ОДРЕДА

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 122
15 јануара 1942 године

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Ми смо према наређењу Врховног штаба Народно ослободилачких партизанских одреда формирали два батаљона партизана, јачине по 250 људи, за Босну. Батаљон „Војвода Момчило" већ је кренуо 14 овог мјесеца, а батаљон „Бајо Пивљанин" задржао се био због наређења Главног штаба за

Црну Гору и Боку, по коме су се требала из Пиве формирати два батаљона са мањим снагама и упутити у правцу Гацког. Пошто смо обавијестили Главни штаб о наређењима Врховног штаба, исти је промијенио своју наредбу и оснажио нашу у погледу формирања и овог другог батаљона Пивског, коме је одмах поново наређено да крене за Босну, гдје ће отприлике имати правац Фоча—Калиновик, а овај други Чајниче—Горажде. Ови батаљони изводиће операције заједно са Калиновичким одредом, са којим ће ступити у везу код Фоче, а који имају инструкције од Врховног штаба за то. О овоме наредио нам је Главни штаб да вас обавијестимо да знате да штабови пивских батаљона не могу потпуне снаге опремити и послати за Гацко, што са овим чинимо. Молимо вас да поред тога обавијестите Херцеговачки штаб да су наша два батаљона пошла за Босну, један правцем Фоча—Калиновик, други Чајниче—Горажде, са задатком да тамо ликвидирају са свим четничким штабовима и организацијама.

Чета вашег одреда која је раније упућена овамо задржана је из разлога о коме сте већ обавијештени, али случај је донио да поново испадне потреба за њезину употребу да ријеши задатак за који је и пошла, тј. упућена од тог одреда. Периша Џаковић и његова банда поново су се били вратили из Санџака, а како је она била смјештена да чека наилазак батаљона из Црне Горе за Босну [и] да према наређењу Главног штаба уђе у његов састав у самој близини Општине шаранске, то је одмах по доласку ових употријебљена она, са још толиким бројем људи из овог краја, од којих смо саставили једну чету јачине 100 људи и упутили их за ликвидацију ове банде. У акцији се успјело, ухваћен је Периша Џаковић са своја два брата, док му је трећи убијен. Са њиме је ухваћено још седам људи из његове банде, док су три Томића (Јевтовића) мало раније напустили ово друштво и, како смо данас обавијештени — дошли су својим кућама,'због чега смо одмах одредили једну другу јединицу и упутили је да ликвидира и са њима. Тако ћемо потпуно ликвидирати са овом бандом као једином и, држимо, посљедњом у овом крају. Имају још неколИка који су остали у Санџаку или боље рећи у Пљевљима код Талијана, а који нам, ако се поврате, свакако неће моћи ни опстати, нити пак куд умаћи.

Ова ваша чета је пошла овамо да изврши задатак за краће вријеме и да се послије тога врати тамо (тако су нас обавијестили другови из штаба чете), па су због тога људи пошли неспремљени за дужи останак. Ишли су у Санџак, сад су се у овој акцији прилично заморили и изнурили, јер је био терен гадан, а снијег велики, а Главни штаб је наредио да се ова чета упути на Коврен у Санџак, па, по изјави командира друга Маројевића, људи су у таквом стању да се не може рачунати

ни на половину да крену у томе правцу, те, с обзиром на изнесено, ми смо вам ову чету упутили тамо с тим да ви одредите другу и да је пошаљете за Коврен према наређењу Главног штаба.

Пушку нашег Одреда коју смо вам дали за пушкомитраљез који смо вам упутили не шаљите нам је, већ је задржите и дадните којем [борцу] из ове ваше чете што је била овамо, који није имао своју пушку, него се чијом другом служио.

У прошлом писму тражили смо вам неколико потреба да нам пошаљете, за које вас поново молимо, нарочито за муницију и канцеларски материјал. Такође нам што прије пошаљите акумулатор и батерије.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМ5' — СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОПРЕДА
Момчило Полексић

(М. П.)

П.С. Људство ове чете у акцијама које су имали [преду]зело је . . . о чему ћете [бити] обавијештени . . . Мароје

БР. 22

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРИМОРСКОГ БАТАЉОНА „СТЕВАН ШТИЉАНОВИЋ" ОД 15 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О УКАЗАНОЈ ПОМОЋИ ПОПАЉЕНИМ СЕЛИМА

бр. 1/24 — 15 јануар 1942 год.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

По наређењу Штаба Приморског партизанског батаљона „Стеван Штиљановић" извршена је сабирна акција у народу и запљена једног магацина бивше банске управе Зетске бановине у корист попаљених овога краја за вријеме борбе од 13 јула. Народ овога краја тешко је пострадао од стране гадног окупатора, више села је попаљено, а многа друга [су] опљачкана, тако да тешко пати живјећи на овој зими по трмицама и у преосталим кућама по неколико породица сабијено заједно, без одјеће, обуће, покривача и најосновнијих животних потреба. Партизане

овога краја, које тај напаћени народ дочекује са неизмјерном љубављу и гостопримством, у којима гледа своје првоборце, наду и гарантију да ће муке, страдања и жртве бити освећене, да ће окупатор бити изагнан и уништен и ослобођење извојевано, — испуњавају ове попаљене куће и ова страдања народа новом мржњом и новом жељом за страшном осветом према окупатору.

Партизани-ке Приморја, схватајући да се народу мора помоћи и за вријеме наше тешке ослободилачке борбе, у неколико ноћи су заједно са омладином и осталим народом преносили по најгорем времену, на домаку непријатеља, заплијењени материјал из магацина. И народ овога краја одазвао се позиву партизана, те је и од свог сиромаштва одвојио за пострадалу браћу.

У свему је заплијењено, скупљено и подијељено народу: 27 кревета, 16 страмаца, 4 јоргана, 53 ћебета, 67 тањира, 42 кашике, 93 виљушке, 56 ножева, 19 џемпера, 9 панталона, 14 кошуља, 8 гаћа, 8 блуза, 72 вреће, затим извјестан број обуће, женске одјеће и кухињско посуђе, 9 чаршава, 10 јастука, 46 шоља, 20 чаша, 5 ручника, 4 капе, 6 кила вуне.

За Штаб Приморског партизанског батаљона „Стеван Штиљановић":

Политички комесар	Командант батаљона
Бошко Куљача	Блажо Кажанегра

БР. 23

ИЗВЈЕШТЛЈ ШТАБА БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ ОД ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ОРГАНИЗАЦИОНИМ ИЗМЈЕНАМА НА ПОДРУЧЈУ ЦРМНИЧКО-ПРИМОРСКОГ БАТАЉОНА

Ш Т А Б
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
„ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ"

ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

Извјештавамо вас да су се на подручју Приморско-црмничког батаљона формирала два батаљона. На терену Црмнице. Спича, Бара и Улциња формиран је батаљон „Јован Томашевић", а на подручју Паштровића, Маина и Грбља формиран је други

батаљон; они ће вас посебно извијестити за командни састав свог батаљона. Ово је формирано по жељи Паштровића.

Командни састав Нар. ослободилачког партизанског батаљона „Јован Томашевић": за команданта Рашко Вукосавовић, за политичког комесара Блажо Љутица.

Извјештавамо да су убијени Алит Капић и његова жена Олга, кројачи из Петровца, због шпијунаже у корист окупатора. Код њега је нађен списак комуниста чије је убиство по налогу окупатора припремао. Убијен је Ратко Косовић, Црмница, познати неваљалац, шпијун окупатора и разбијач народног јединства. "Буро Петрановић, Црмница, шпијун окупатора, крилаш и предводник окупатора. За Филипа Хрватина смо вам прије послали [извјештај].

ШТАБ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
„ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ*

Политички комесар
Блажо Љутица

За команданта
Рашко Вукосавовић

БР. 24

ПИСМО ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 16 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ЗАМЈЕНИКУ КОМАНДАНТА ОДРЕДА У ВЕЗИ ОДЛАГАЊА АКЦИЈЕ НА КОМУНИКАЦИЈИ ЦЕТИЊЕ—РИЈЕКА ЦРНОЈЕВИЋА ДО ИЗВРШЕЊА ЕВАКУАЦИЈЕ ОКОЛНИХ СЕЛА

Ш Т А Б
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. .
16 јан. 1942 г.

МИЛУ ЈОВИЋЕВИЋУ, ЗАМЈЕНИКУ КОМАНДАНТА
ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Обавјештавате се да је Штаб Ловћенског одреда преиначио ранију одлуку о извођењу акције рушења пута у петак увече и постављања засједа за суботу ујутро ради хитне евакуације села Рваша и Друшића, која је наређена 15 јан. За евакуацију остављено је три дана, наиме, евакуација мора бити безусловно завршена до у понедјељак 19 јануара. Нека партизани, како батаљона

„Царев Лаз" тако и осталих села, помогну становништву да [се] евакуише. Смјештај евакуисаних биће у Метеризима, Жупи Добрској, Чешљарима и на цијелом подручју Горњољешанског батаљона, коме је издата наредба за пријем евакуисаних. Предвиђена акција биће изведена, како је то договорено у овоме Штабу, с тим што је због евакуације одложено, те ће се пут срушити у понедјељак навече, а засједа ће бити на положају у уторак ујутру. Обавјештење о дану акције задржите у тајности, а наредите батаљону „Царев Лаз" да мобилише 40 људи који ће бити спремни за понедјељак да изведу акцију.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Вељко Мићуновић

Командант
Пеко

(М.П.)

БР. 25

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЉЕШКОПОЉСКОГ БАТАЉОНА ОД 16 ЈАНУАРА 1944 ГОД. ШТАБУ ЗЕТСКОГ НОП ОДРЕДА О ИЗВРШЕНИМ АКЦИЈАМА И ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ У ЉЕШКОПОЉУ

Ш Т А Б
ЉЕШКОПОЉСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ
БАТАЉОНА
Бр. 9
16-1- 1942 године

ШТАБУ ЗЕТСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Овај Штаб доставља вам сљедећи извјештај:

1) По свима четама одржали смо мјешовите конференције у присуству члана Окружног комитета КПЈ Подгорица, у времену од 1-1 до 5 -I - 1942 године. Учествовало је 466 партизана, сељака и сељанки (65 жена).

3) 6 јануара одржан је помен палим партизанима у борби код Пљеваља, као и погинулим у Љешкопољу: Бају Раичевићу и Блажу Мугоши. Иако је рђаво вријеме било, учествовао је знатан број масе. Из све четири чете партизани су били са оружјем. Извршена је смотра партизана од стране команде батаљона и изв|>шен поздрав команданту вашег одреда. На помену

су говорили: у име Главног штаба и вашег Одреда друг Блажо Јовановић, у име вашег Одреда и Куча друг Ђоко Мирашевић, у име нашег батаљона друг Јован Раичевић[1], у име Комунистичке партије Душан Асановић, у име Љешанског батаљона Васо Вукчевић и Јован Ћетковић.

4) Прослава Бадње ноћи извршена је у свим четама. Ватромети су били: од стране Момишко-толошке чете у Вељем Брду, Горичке чете у брду Зеленика, од Грбавачке чете у брду више Грбаваца. Послије тога у свим четама партизани су одржали сијела, гдје су говорили о значају историске Бадње ноћи, приређивали забаву са скечевима, рецитацијама и др.

5) Ноћу 10-1-1942 год. извршена је акција на путу Подгорица—Цетиње: кидање телефонских жица и обарање 4 дирека на дужини 200 метара. У овој акцији учествовали су грбавачки партизаНИ.

6) 11 ов.мј. наредили смо командиру Момишко-толошке чете да извиди пут под Вељим Брдом ради извршења акције на томе путу (рушење пута). Командир поменуте чете кад је пошао да извиди овај терен, наишао је у Новом Селу на конференцију партизана којој је био присутан политички комесар трећег батаљона „Бијели Павле". Поменути комесар изложио је командиру Момишко-толошке чете да је људство трећег батаљона „Бијели Павле" покушало рушење овога пута код Вељег Брда, али их је непријатељ примијетио и обасуо бомбама из бацача, којом приликом су рањена 4 партизана. Даље је политички комесар трећега батаљона „Бијели Павле" изјавио нашем командиру да се он консултовао са чланом Главног штаба, који му је рекао да ће се одредити стручно лице за успјешно рушење поменутог пута. Због тога је наш штаб одустао од те акције.

7) 12 јануара заплијењено је у болници „Крушевац" 39 бановинских оваца, од којих смо 8 јалових заклали. Берски сељаци траже замјену неких оваца ради расног приплода. Мишљења смо да извјесним удовољимо томе тражењу, јер нам исти приличне услуге праве. Такође ријешили смо да дамо једну од ових оваца Једном сељаку који нам је највише услуга до сада учинио, није нам наплатио око 30 литара млијека које смо утрошили за потребе штаба. Радоје Ћетковић, савјетник Љешанског батаљона, обратио нам се с молбом да му једну или двије додијелимо од ових оваца. Ми смо му рекли да ћемо то спровести вама, па како ви ријешите поводом овога.

8) 12 ов. мј. непријатељ је извршио препад на реону Зетског батаљона и то: у Дајбабе, Махалу и Горичане. До сада је потврђено да су ухапшени и спроведени за Подгорицу: два калу-

[1] Командант Љешкопољског батаљона, ухваћен у Љешкопољу као рањеник при отступању и стрнјељан 1942 године.

ђера из Дајбаба, Тодор Вујошевић партизан из Куча (који се случајно нашао у Дајбабама), 33 партизана и сељака из Махале и Горичана. Погинули су: командант Зетског батаљона Нико Мараш, партизан Војин Божовић и партизан Марковић; има неколико рањених. Непријатељ је овом приликом опљачкао манастир у Дајбабама, Махалу и Горичане.

9) Извјестан број подгоричких партизана, који су смјештени на реону других батаљона, усљед чешћег наиласка непријатеља на те реоне (нарочито у Зетском батаљону), као и због тога што су ови партизани слабо наоружани и принуђени да напуштају мјеста гдје су смјештени, долазе код нас на терет нашег батаљона. Молимо да се питање њиховог смјештаја ријеши на неки начин, тј. како ви нађете за сходно.

10) У посљедње вријеме долазе нам доставе партизана из Грбавца и Доње Горице да они који нијесу ушли досада у партизане траже да се са њима води неки споразум, тј. постављају неке услове у погледу командног састава; наиме, ови из Грбаваца траже да буде њихов командир чете или политички комесар, па сви да уђу у партизане. Ово се види из приложеног њиховог писма, које су дали нашем команданту и замолили га, ако ми то не ријешимо, да се достави вама. Изгледа исте су намјере и у Доњој Горици код ових, како они кажу да су заведени од Николе Мугоше и других петоколонаша. Ми смо на то преко партизана одговорили и категорички одбили да са њима нећемо никаквог споразума, поготову примање њихових услова, већ смо им саопштили да они који се сматрају заведеним од петоколонаша могу да уђу у партизане са поштеном и искреном изјавом да ће се у цјелости ставити на расположење Главном штабу партизанских одреда за Црну Гору и Боку, да поштено признају и да се раскритикују пред сељацима и партизанима о њиховој досадашњој штеточинској работи. Прозиру се њихове намјере, што се види из постављања услова у погледу командног састава. Иако смо ми преко широких конференција безброј пута објашњавали наш став према окупатору и онима који га помажу, стално им указивали на штетност и злочинство према^народној борби оних који активно не учествују у Народноослободилачкој борби, не помажу ту борбу, а поготово оних који свјесно покушавају разбијање народне борбе, да се [ти] сматрају највећим издајницима и да ће партизани са таквим изродима најенергичније поступити. Али и преко свега тога, мишљења смо да и ви о томе званично им упутите како треба поштени људи да раде у данашњим приликама.

12) У споразуму са командантом вашега одреда, позвали смо партизана Бранислава (Бања) М. Вукчевића, активног пешадиског поручника бивше Југословенске војске, којега предла-

жемо да буде замјеник команданта нашег батаљона. Именовани се јавио овоме штабу 14 ов. мј. и налази се овдје.

13) Овај батаљон посједује врло мали број аутоматских оруђа, а нема ни један митраљез сем један покварени који се доставља тамошњој радионици ради оправке. Претстојеће борбе и акције захтијеваће употребу већег броја аутоматских оруђа, нарочито митраљеза. Митраљез систем „Бреда", који је донио друг партизан Владо Кадовић, приликом повратка из Пљеваља, оставио га је код вашег Штаба (види се из приложене потврде). Молимо да се тај митраљез са муницијом, муниционским кутијама и оквирима за муницију додијели што прије овоме батаљону, а по могућству поред њега и још два, те како би овај батаљон образовао митраљеску чету.

Друг командант нашег батаљона има од наоружања само један пиштољ, а његов замјеник нема ништа, па молимо да се за команданта и његовог замјеника додијели по једна пушка и по двије бомбе, а за замјеника, поред овога, [још] један пиштољ с муницијом. Такође молимо да се за команданта прибави један доглед.

СМРТ ФАШИЗМ.У — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Полкомесар
М. Радовић

Командант
Јов. Раичевић

БР. 26

ДИРЕКТИВА ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЦАК ОД 17 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О ПРИКУПЉАЊУ ПОМОЋИ СИРОМАШНОМ СТАНОВНИШТВУ И РАСПИСИВАЊУ НАРОДНОГ ЗАЈМА[1]

ОКРУЖНИМ, МЈЕСНИМ КОМИТЕТИМА И БИРОИМА ЋЕЛИЈА

Драги другови,

Економски положај широких радних слојева постаје из дана у дан све тежи. Крајње је вријеме да се одмах подузме све што је у нашој моћи да се сиромашном становништву притечеупомоћ. Тај највећи дио нашег народа у Ком. партији треба да види своју Партију, да види заправо оно што [она! јест. Не

[1] Редакција располаже копијом директиве.

дозволити да кулак, који већ и на данашњој етапи народне борбе заузима негативан став према тој борби, користи биједу једног дкјела становништва преко прегршти брашна и покушава га ставити под свој утицај. Биће боље, како за ову етапу тако и за другу етапу народне борбе, да сиромашни слојеви примају помоћ из наше'руке и под руководством Партије. Зато, као прву мјеру за помагање сиромапгних, треба одмах спровести у живот сљедеће:

Народно-ослободилачки одбори, односно њихове се теије, народ.-осл. фондови, треба да одмах организују прикупљање добровољних прилога у натури и новцу, као и уписивање зајмова, такође у натури и новцу. Прикуп.љање, како прилога тако и зајмова, вршиће се обиласком од куће до куће. У групи која врши прикупљање мора бити по један партијац. НОФ ће саставити аркове са рубрикама: ко прилаже, што и колико [прилаже], и то посебно за добровољне прилоге а посебно за зајмове.

НОФ мора увести књиге, у којима ће се уредно књижити ови прилози и зајмови из којих ће се у свако доба прегледно моћи видјети колико је и што [је] примљено и издато.

Прилоге и зајмове у натури НОФ ће одмах раздијелити сиромашним, а од приложених и позајмљених новаца организоваће, преко повјерљивих људи, куповину разних намирница из Санџака, Албаније и других крајева, гдје се може набављати.

Народно-ослободилачки одбори ће на позајмице издавати потврде, које ће овјерити Главни штаб НОП одреда за Црну Гору и Боку. Спискове са потврдама уз спроводни акт послаће НОО Главном штабу, а овај ће их послије овјере доставити одборима да се уруче власницима.

Народно-ослободилачки одбори морају имати тачне статистичке податке за своје подручје о количини разних намирница, код кога се оне налазе и колики је број чланова породице гдје се те количине налазе. Секретар среског НОО мора бити члан МК. У одбор треба да уђу провјерени родољуби, али мора бити осигурана руководећа улога Партије и спровођење њене линије. Наше организације ће политичким радом, развијајући најширу агитацију у масама, омогућити успјешно прикупљање прилога и зајмова. На овим питањима заказивати зборове и конференције, на којима треба да говоре наши добри партијци познати у масама као комунисти.

Нека нас окружни комитети обавијесте што су све подузели да ова директива буде брзо спроведена у живот.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

17.1.1942 г.

КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК
ПОКРАЈИНСКИ КОМИТЕТ

ЕР. 27

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА ОД 17 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ИТАЛИЈАНА У ДАНИЛОВОМ ГРАДУ И ПРЕДУЗЕТИМ МЈЕРАМА БАТАЉОНА

Ш Т А Б
ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГБАТАЉОНА

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА[1]

Г д ј е б у д е

Према извјештају команде чете у Загреди данас у пола ноћи, у току 16 овог мјесеца, стигла је непријатељска војска у јачини од 2000 људи с намјером да прокрчи пут за Никшић, или да се-некуд друго крене, те, према томе, издато је наређење команди чете у Загреди да се држи у мобилном стању и да осигура мост на Сушици, који води за Катунску Нахију. Поред тога, партизани оближњег батаљона [из] Одреда „Бијели Павле" тражили су помоћ од исте чете, па је овај Штаб наредио истој да може дати помоћ у јачини од једног вода, тј. до 20 људи, те, према томе, не би се могла одређивати засада та чета ни у какве акције осим: на њима дотичном терену.

Долазак претставника тог Штаба у ову команду био би од велике важности да се засада нађе на терену. Молим обавијестите по куриру.

17-1-1942 г. ујутру

Командант
Б. Мићуновић

[1] Омашком је написано „батаљона" умјесто „одреда".

БР. 28

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ОД 17 ЈАНУАРА 1942 ГОД. КОМАНДИРУ БРШАНСКЕ ЧЕТЕ У ВЕЗИ СИТУАЦИЈЕ НА СЕКТОРУ ДАНИЛОВ ГРАД—НИКШИЋ

КОМАНДИРУ НАРОД. ОСЛ. ПАРТИЗАНСКЕ БРШАНСКЕ ЧЕТЕ

Према обавјештењу које смо добили од Петруш.[инско]-павковићког батаљона непријатељ је у току јучерашњег дана добио појачање од једног батаљона и веће количине материјала.[1] Њихове чете су у току ноћи заузеле положај. Наш батаљон се налази у приправности. Према јутрошњем дејству артиљериске ватре изгледа да је непријатељ покушао продор. Ваша чета са оружјем и свом спремом и храном за неколико дана да буде на логору, одакле би могла одмах да крене у правцу Кунка, у логор Повијске чете, јер постоји вјероватноћа да ће непријатељ из Никшића кренути у циљу сријетања.[2] Обавијестите свој батаљон о истом и одржавајте сталну везу. Ваш батаљон нека буде у приправности за сваки случај и обавијести о овоме Луковски батаљон да стоји у приправности, а Луковски батаљон нека обавијести Штаб одреда. Ово наређење можете доставити Луковском батаљону.

Хитно је!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Пол. ком.
Ал. Бацковић

Ком. бат.
Митар Вучинић

П.С. Одржавати сталну везу патролама са логором Повијско-стубичке чете.

[1] Мисли се на појачање које је од Подгорице пристигло Италијанима у данилоградски гарнизон током 16 јануара 1942 године. Италијани су надирали друмом Данилов Град — Ннкшић да би разбили блокаду Никшића и избавили свој тамошњи гарнизон.

* Дио италнјанских снага из Никшића спремао се да интервенише од Царева Моста у правцу Богетића у циљу спајања са снагама од Данилова Града.

БР. 29

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА ОД ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О БОРБИ ЈЕДИНИЦА ОДРЕДА „БИЈЕЛИ ПХВЛЕ" КОД ЖУТЕ ГРЕДЕ[1]

ШТАБ
ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗ. ОДРЕДА

гдје буде

Према извјештају другова са положаја, све наше снаге потребне су да се још задрже на том положају, јер постоји опасност да ће непријатељ поново напасти наше положаје. Према наређењу Одреда „Бијели Павле" наше снаге запосјеле су положаје у дужини од 2 км., а исти одред води борбе на терену Жуте Греде; наше се жртве тамо још не знају позитивно, жртве непријатеља су велике. Према непотврђеним вијестима постоји неколико заплијењеног ратног материјала, између осталог: 4 бацача, са 160 граната, 4 тешка митраљеза, 12 пушкомитраљеза; остали ратни материјал је незнатан. Заробљено је 50 фашистичких војника . . .

Сјутра на терен иде командант овог батаљона и поднијеће исцрпне податке о свим догађајима на том сектору.

Рањеници немају никаквих средстава за превој, па је команда са терена упутила једну цедуљицу за помоћ у санитетском материјалу, коју прилажемо, и према могућности хитно упутите материјал по истом куриру да се упути на терен рањеницима.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Саво Попивода

Командант
Благота Мићуновић

(М.П.)

[1] На оригиналу документа недостаје датум.

БР. 30

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАМЈЕНИКА ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЛОВЋЕНСКОГ НОИ ОДРЕДА ОД 19 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О ФОРМИРАЊУ ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЉОНА[1]

ШТАБУ ЛОВЋ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Положај

Извјештавам Штаб да је данас у Ресни стицајем прилика у вези са осигурањем пута преко Катунске Нахије за Дан.[илов] Град, организован Цуцко-ћеклићки батаљон, који данас има више од 200 заклетих партизана. Ја сам у име Штаба именовао Штаб батаљона у који су ушли другови из Цуцко-ћекл.[ићке] чете са измјеном замј. команд.[анта} са Марком Вујовићем.[2] Штаб баталъ. именовао је у споразуму самном и др.[угом] Крстом[3] и команде чета. Формиране су 4 чете и један самостал.[ни] вод који има услова за чету, јер ће се број партиз. повећати.

Другови из Штаба испричаће остале новости у вези са борбом у Загреди.

Ја ћу се задржати ради формирања Нар. ослоб. одбора и осталог још неки дан.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

19-1.1942 г. Мих. Вицковић[4]
Руђ.[евачко] Почивало

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.
' Послије одласка црногорских партизанских јединица за Босну предао се четницима и остао код њих, а пред крај рата побјегао с Нијемцима.
J Крстом Попиводом
' Михаило Вицковић

БР. 31

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 20 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЖУПСКОГ БАТАЉОНА ЗА ОБУКУ БОРАЦА У РУКОВАЊУ ОРУЖЈЕМ, ПОЈАЧАЊЕ БУДНОСТИ И МАСОВНО-ПОЛИТИЧКОГ РАДА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 90
20 I 1942 год.

ШТАБУ ЖУПСКОГ НОП БАТАЉОНА

Ваше писмо бр. 9 од 23 о.м. добили смо и на исто одговарамо: 1) Пошто имате свега један митраљез од аутоматских оруђа настојаћемо да вам се додијели, ако то икако буде могуће, бар још један пушкомитраљез. Обучите што виши број добрих бораца у руковању пушкомитраљезом и бацању бомби. 2) Политички комесар вашег батаљона је Обрад Бојовић, који је рањен у борби на Пљевљима и лежи још болестан у болници на Жабљаку. Јављено нам је да ће друг Обрад убрзо оздравити, зато нема потребе да постављамо другог полит. комесара. До доласка друга Обрада поставља се за вршиоца дужности полит. комесара у вашем батаљону друг Милинко Маројевић. 3) Наредићемо да се Штаб Пјешивачког батаљона за све потребе обраћа директно вама, сем у случају хитних потреба. За такве случајеве овлашћен је Штаб Пјешивачког батаљона да може директно издавати наређења најближим водовима и четама вашег, Луковског, Требјешког и Рудинско-трепачког партизанског батаљона, о чему ће вас накнадно обавјештавати. Очекује се да ће се развити операције на сектору Пјешивачког оатаљона, па ћемо, ради тога, образоватк оперативни штаб, под чијом ћете надлежношћу и ви припадати, и тиме ће бити регулисани ваши односи са Пјешивачким батаљоном. 4) Сасвим је правилно што сваке недјеље одржавате састанке са командним особљем чета. Наставгте са тим и даље. При објашњавању политичке ситуације настојте да будете што конкретнији, како на састанцима командног о^обља тако и на састанцима партизана и народа. О разорном р.чду пете колоне и о формама њенога рада опширно објашњавајте на свим ширим састанцима партизана и народа. Унутрашњу ситуацију објашњавајте кроз успјехе партизана у појединим акцијама дотичући се разорног рада четничке банде која се код нас појавила под именом „Народна војска", „заклетници" итд., које смо ми убрзо онемогућили. Непријатељи народа, немајући других могућности у том разорном раду, данас настоје свим силама да се

увуку у наше партизанске редове, па вам се скреће пажња да при пријему нових партизана будете предострожни. Сумњиве који су успјели да постану партизани, а којих код вас има доста, будно пратите у њиховом раду. На конкретним задацима које ћете им давати чистите их из наших редова. На тај ћете начин најбоље учврстити партизанске јединице. Учите партизане издржљивости и објашњавајте им да је задатак партизанске војске, не само да истјера окупатора већ и да народу осигура да буде заиста у могућности да слободно одлучи о својој судбини.

5) Слажемо се са вама да је неопходна потреба да се одржи војно савјетовање претставника батаљона на подручју нашег одреда. О томе смо већ размишљали и настојаћемо да се ускоро одржи, уколико не би били борбом ометени.

6) Наш акт о Милосаву Јоковићу, који смо вам упутили истакните јавно на табли у Штабу батаљона. Ако имате могућности умножите га бар у неколико примјерака и читајте на састанцима са партизанима и народом.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Милинко

БР. 32

ЗАПИСНИК СА САВЈЕТОВАЊА ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА СА КОМАНДАНТИМА И ПОЛИТКОМЕСАРИМА БАТАЉОНА ОД 20 ЈАНУАРА 1942 ГОДИНЕ

ЗАПИСНИК
САВЈЕТОВАЊА КОМАНДАНАТА И ПОЛ. КОМЕСАРА БАТАЉОНА ЛОВЋЕНСКОГ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА И ШТАБА ОДРЕДА — ОДРЖАНОГ 20 ЈАН. 1942 Г.

Присутни: командант и политички комесар Ловћенског одреда, комесари и команданти батаљона — Чевско-бјеличког, Пуцко-ћеклићког, батаљона „Царев Лаз", батаљона „13 Јули", Црмничког батаљона „Јован Томашевић" и Горњољешанског батаљона. Нијесу присутни командант и пол. комесар Приморског батаљона из непознатих разлога.

На приједлог Штаба Одреда прихваћен је сљедећи дневни ред :

1. Извјештај команданта одреда друга Пека Дапчевића,
2. Извјештај команданата и пол. комесара батаљона,
3. Закључак пол.комесара одреда друга Вељка Мићуновића,
4. Питање извођења акција,
5. Р а з н о.

Прије преласка на дневни ред друг командант Одреда позива присутне да минутом ћутања одају пошту партизанима палим у борби, а затим предлаже да се са савјетовања упуте поздрави Врховном штабу Нар. ослоб. партизанских одреда Југославије, Главном штабу Нар. ослоб. парт. одреда за Црну Гору и Боку, Покрајинском комитету КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак[1] — што се прима једногласно. Исто тако упућују се поздрави Црвеној армији и другу Стаљину.

Савјетовање отвара друг Дапчевић. Излаже разлоге због којих је заказано савјетовање и указује [на то] што оно треба да донесе. Говорећи о приликама у земљама Југославије, посебно у Црној Гори, указује на стање на подручју Ловћенског одреда. . . Он анализира политичке прилике и војнички положај у Црној Гори указујући на слабост окупатора која се негдје претвара у прави очај, као што је то случај са гарнизоном у Никшићу. Указује на историску важност формирања Прве пролетерске бригаде подвлачећи да ће за њом доћи нове бригаде, истиче борце Прве пролетерске бригаде као примјер партизанске војске постављајући и пред Ловћенски одред, у првом реду пред политичке руководиоце његових јединица да морају партизане учити духу интернационализма, припремати их да буду сваког момента спремни да се боре свуда гдје их позову њихове команде. Приказује затим стање на подручју Ловћенског одреда, напомиње херојску борбу Ловћенског батаљона на Пљевљима, али истиче као велику празнину и слабост то што се не изводе оружане акције против окупатора нигдје на територији Ловћенског одреда. Из приказа укупног стања на подручју Главног штаба Нар. ослоб. парт. одреда за Црну Гору и Боку, он поставља пред Ловћенски одред као политичке и војничке задатке извођење оружаних акција, јер се не може дозволити да окупатор мирно пролази само на нашем сектору, а затим. кроз акције ће се најбоље, и једино сигурно, постићи и учврстити јединство народа у борби, кроз акције ће се прекалити и положити испит партизани. Затим говари о слабој партизанској дисциплини, колико је могао запазити, непоштовање команди и штабова, нема војничког односа између партизана и старјешина на дужности. Иако нема логорског живота.

[1] Види документе бр. 33 и 34.

треба завести војнички, партизански ред у нашим јединицама, то, и интензиван политички рад комесара треба да створи од партизана праву ослободилачку војску, која ће бити у сваком моменту спремна да иде онамо гдје је буде позвао Врховни штаб и Главни штаб. Каже да имамо мали број партизана који се могу назвати интернационалистима, насупрот томе истиче дисциплину и квалитет српских партизана који су, истина, живјели под другим условима, указује какве борце треба стварати, објашњава зашто се партизани данас зову оружаном силом, војском народа. Своја излагања своди на питање акција као најхитнију ствар истичући то као задатак пред све јединице Ловћенског одреда.

Излагања друга команданта су у свему прихваћена и послије питања и објашњења појединих ствари из говора прелази се на другу тачку дневног реда.

2. Извјецггаји команданата и пол. комесара батаљона. — Командант [Чевско-бјеличког] батаљона извјештава: батаљон броји 4 чете[1] — чета Загредска има 80 партизана са 78 пушака, 2 пушкомитраљеза неисправна; чета Марковинска 50 партизана са 40 пушака; чета Велестовачка 54 партизана са 40 пушака; чета Убалска 70 партизана са 60 пушака и вод Мишке 11 партизана са 6 пушака. Че?та бјеличка броји 62 партизана са 40 пушака и једним тешким митраљезом без муниције. У борбама на Загреди учествовала је сва чета загредска, а тамо су били упућени: 30 партизана из Марковине, 30 из Велестова, 40 из Убала и 6 са Чева. Политичко стање на подручју овог батаљона се поправило послије хапшења и разбијања пете колоне, сметње сад све више нестају. Поједина села гдје имају утицај англофили — сада петоколонаши (случај Чева), али је на подручју овог батаљона јасно побиједила линија борби против окупатора. [Масе су спремне да] под повољним условима ступе у борбу било гдје. Енергично се иступа према појединцима који из било којих разлога роваре и неће да ступе у партизане; било је неколико случајева разоружања таквих чије су пушке уступљене партизанима.

Цуцко-ћеклићки нар- ослоб. партизански батаљон. — Командант извјештава да сада у Цуцама има 170 партизана — Чета заљутска 60 партизана — 60 пушака, Чета трешњевска 35 партизана — 35 пушака и један тал. пушкомитраљез. Малоцуцка 30 партизана са толико пушака; Вод гребачки 27 партизана са 27 пушака; Чета ћеклићка 31 партизана и 20 пушака. Број партизана у Цуцама ће се повећати и тамо ће се формирати самосталан партизански батаљон. Од партизана из Цуца један вод од

[1] Ово је омашка, јер је Чевско-бјелички батаљон имао 5 чета, што се види и из извјештаја команданта батаљона.

30 бораца мјесец дана је био у борби на сектору Кривошије— Грахово, у борби су се показали врло добри. Политичко стање: послије хапшења и разбијања пете колоне стање се сасвим измијенило, партизани су постали власт. Осјећа се недостатак и немање политичких радника, чак и поједине јединице су на муци да саставе довољан број људи колико им је потребно за политичке комесаре, [а] народ тражи претставнике Штаба да га посјећују што чешће. У партизане просто наваљују и разни непогодни елементи, те се њима мора спречавати приступ. У Цуцама има још извјестан број људи који нијесу против партизана, али у оцјени Крста Поповића имају други став.

Батаљон „Царев Лаз". — Командант извјештава: .батаљон има 4 чете — 1. чета 20 наоружаних партизана и један пушкомитраљез, 2. чета 30 партизана са 22 пушке и 1 пушкомитраљез, 3. чета 60 партизана са 19 пушака и 4. чета 39 партизана са. 22 [пушке] и 1 тешки митраљез. Поједина села тражила су компактно да сви прићу партизанима. То није дозвољено, јер је међу њима било свакаквих. Наши партизани су по свом квалитету врло добри, али их је мало. Политички комесар извјештава: партизани су једина власт. Пета колона је уништена углавном, нигдје се не смије јавно помолити. Чак се сељаци из појединих раније попаљених села нијесу одупирали наређењу за евакуацију, иако су изложени стварно патњама и материјалној штети, разумију да је то у интересу борбе, па зато и сносе терет. Села Рваши и Друшићи, преко којих води пут за Подгорицу и која се евакуишу, нијесу против акција само се с правом плаше Доње Љешанске Нахије и кажу да тамо треба обезбиједити да непријатељ — као љетос — не продре, па борба нека се поведе одм&х. Окупатор је недавно позвао све домаћине кућа Рваша и Друшића, али Штаб батаљона је забранио да ма ко иде на Ријеку, и нико није пошао. Три рођака Јована Белева су тражили пријем у партизане, ми смо то одбили. Они су у почетку устанка били под његовим утицајем, касније су се држали добро; сазвали смо конференцију три села и пошто су пред сељацима изнијели своје грешке, у споразуму с народом одлучили смо да их примимо у партизане.

Батаљон „13 Јули". — Командант батаљона извјештава: [батаљон има] 180 партизана, 5 тешких митраљеза, 2 пушкомитраљеза. Партизани су формирани у три чете: 1. чета 83 партизана, 2. чета 40 партизана и 3. чета 57 партизана. Сем акција саботаже и рушења пута, као и код батаљона „Царев Лаз", — других акција нијесмо изводили. Политички комесар извјештава: батаљон је са велике територије, Штаб има много напора да уложи па да осигура везу са свим јединицама уредно. На нашем подручју су два пута, Цетиње—Будва и Цетиње—Ријека, оружане. акције не можемо изводити јер смо изложени притиску великих

снага непријатеља, који је врло близу, те не можемо бранити села. Политички утицај је апсолутан сем на подручју једне чете гдје пета колона још увијек ровари.

Црмнички батаљон „Јован Томашевић". — Интернација је прогутала масу бораца, те је број партизана врло мали, свега 82 са 82 пушке, 3 пушкомитраљеза и једним талијанског поријекла без оквира, као и 4 митраљеза. Власт партизана се фактички осјећа само на територији Црмнице, а на нашем дијелу Приморја врло слабо, јер је то једним дијелом под контролом окупатора, а друго што немамо партизана. Дисциплина је добра. Ослабљени смо послије ударца на Созини, којом приликом је окупатор уништио 6 партизана. То је била наша веза са Баром. Политички комесар извјештава: Тешко стање које је владало у Црмници због интернације почело се поправљати тек онда откада смо почели да уништавамо шпијуне и поједине петоколонаше. У свим оним селима гдје је по неко од њих ликвидиран, стање је повољно. Ми ћемо том линијом ићи и даље јер има још увијек непријатеља разне врсте. На нашем дијелу Приморја стање је слабо: нема наших снага, католички живаљ, много шпијуна и снаге окупатора — све то чини да је такво стање. Ево неколико података о снази окупатора на нашем сектору: у Улцињу око 1500 [непријатељских војника], од Улциња до Бара три батаљона који имају посаде на 17 разних мјеста — стратешких тачака, у Бару око 2000, у Спичу пола батаљона, [на] Сутораману 2 чете, на Вирпазару 350—400. Наш утицај на омладину је снажан, нарочито је повољан рад међу женском омладином.

Приморски батаљон. — Из писменог извјештаја тамо је стање сљедеће: партизана 140, пушака око 100 и три пушкомитраљеза. Број партизана ће се повећати, поготову из Грбља, гдје је број бораца врло велики а наоружање такође. Политички извјештај: интернација је и тамо била масовна. Са територије Паштровића је досада погинуло и стријељано преко 50 бораца. Тамо је стање задовољавајуће, јер је пета колона енергично уништавана, досада је убијено 8 шпијуна и петоколонаша.

Горњољешански батаљон. — Партизана 357 са 195 пушака, 2 пушкомитраљеза, 3 тешка митраљеза; четне команде су добре; дисциплина још не задовољава, јер су наше јединице, као и сам батаљон, врло младе. За акције су спремни — то се показало приликом скорашње мобилизације и упућивања на положаје на Цареву Лазу — [ш]то је спровођено без и најмањег отпора. Политички комесар извјештава: у једном дијелу Горње Нахије политички утицај партизана је потпун и сигуран, у другом утицај постоји, али нема кадрова да то учврсте. Доњи дио ЈБешанске Нахије покушава да раразно утиче и на нас, поједини петоколонаши се шверцују и траже везе код нас, [ш]то се мора

пресјећи. У партизане се увукло и људи којима се морају скидати знаци, јер по својој прошлости не заслужују партизанско име. На крају, Доња Нахија је и за нас опасна, морамо предузети мјере да помогнемо другове у Доњој Нахији да већ једанпут обрачунају са тамошњим петоколонашима који су окупили народ око себе и воде га против нас.

3. Закључак политичког комесара одреда друга Вељка Мићуновића

Друт политички комесар указује на велику територију Ловћенског одреда, као и на политичку разноликост разних крајева у којима постоје наши батаљони. Р1стиче важност територије Ловћенског одреда по окупатора, важност путева који воде преко наше територије и, насупрот томе, указује на слабост што на подручју Одреда није било [већих] оружаних акција све од 13 јула. Разлози за то су били сљедећи: онамо гдје су се могле изводити акције, гдје су прометни путеви, није било и данас нема партизанских снага, тамо је интернација прогутала преко 1500 бораца, а онамо гдје није било интернације није, све доскоро, било ни партизана — Катунска Нахија. Данас је стање сасвим друкчије. Имамо извјештај пред нама: Ловћенски одред, рачунајући и партизане у Цетињу, броји данас близу 1500 заклетих партизана, од којих су двије трећине са пушком, имамо 15 тешких митраљеза, 13 пушкомитраљеза. Политичка ситуација на цијелом подручју је у знаку побједе идеје Народноослободилачке борбе, ситуација се много политички поправила. Наш досадашњи рад, како политички тако и војнички, није задовољио . . . Досада смо имали разлога за то, можда смо показали много спорости и неодлучности у спровођењу евакуације и сл., зато нијесмо припремили терен за акцију и досада. Ловћенски одред, због традиције и борбеног елемента народа, због бројних и широких акција од 13. јула, а поготову због херојске борбе нашег батаљона на Пљевљима, има лијеп глас као борбена јединица у очима народа и партизана других крајева. Наши задаци у данашњој ситуацији, када смо на прагу друте етапе,[1] када видимо развој рата на Истоку и промјене у југословенској влади, када видимо на нашем подручју стање код окупатора, — наши задаци су у првом реду да припремамо и изводимо оружане акције. Наш сектор је као нека глава окупаторских трупа, центар на коме се прикупљају издајице из цијеле земље; он ће сјутра бити поприште тешких борби и са данашњим и сјутрашњим непријатељима народа — тим треба да се руководе штабови наших батаљона да би могли стварати онакве јединице какве мора имати Ловћенски одред. Наш по-

[1] Ово схватање исправља ЦК КПЈ у Отвореном писму од 12 априла 1942 године.

литички рад био је развијен, борба против пете колоне није била свуда подједнако оштра и брза. На подручју катунских [Чевско-бјеличког и Цуцко-ћеклићког] батаљона смо до јуче имали јак утицај сепаратиста, [те] наших педесетак партизана нијесу претстављали неки фактор. Увјерили смо се да је оштар иступ према петоколонашима измијенио ствари и наш Одред треба да тај примјер истакне пред све партизанске јединице како треба радити. Захваљујући политичком раду и уништавању шпијуна и петоколонаша, иако није било оружаних акција, број партизана се много повећао — од 400, колико нам је остало послије пута у Санџак, данас имамо преко 1000 нових. Не треба да се заваравамо и да нас превари овај број, то су партизани који махом нијесу прошли кроз борбу, зато су нужне акције против окупатора. Наш досадашњи рад имао је пуно мана: НОФ — не зна се, такорећи, ко је газда, могуће да има и злоупотреба; везе са Штабом одреда слабе, дисциплина невојничка, однос партизана према командама и старјешинама неправилан, неизвршивања наређења честа појава, штабови батаљона без иницијативе да сами изводе акције, чекају од Штаба одреда да им нареди за најситније ствари. Досада нијесмо имали ни сталне команде, сада можемо рећи да имамо добре штабове батаљона, имамо довољан број партизана, јединство народа је око нас. Зато треба да схватимо линију Главног штаба и да свим нашим партизанима постане амбиција да што прије ступе у оружану борбу са непријатељем. И сада имамо објективних тешкоћа, велики снијег у Катунској Нахији спречава крупне акције на читавој линији Цетиње—Котор, али зато нека се тамо изведе нека мања акција. Акција у Катунској Нахији, не само што ће прекалити партизане већ ће дефинитивно отргнути Катуњане од утицаја сепаратиста, акције у Грбљу, гдје има много шпијуна, акције у којима би учествовали Горњољешански партизани, акције на путу Цетиње—Будва — то су данашњи задаци. Даље, потребно је у неким крајевима извршити мало чишћење из партизана, као у Горњољешанској Нахији, а на другој страни батаљон „Царев Лаз" сувише круто и неправилно поставља питање пријема у партизане. [Он] треба да отвори врата свим стварно родољубивим и борбеним елементима. Катунски партизани су ошамутили и разбили пету колону, она ће и даље непгго покушати, [зато] држати спремну пушку и не дозволити јој да се више подигне. Горњољешански батаљон да буде буднији према петој колони, да се помогне партизанима из Доње Нахије да тамо разбију четничке банде, које су, послије именовања Драже Михаиловића за министра, пријешле у офанзиву на наше партизане тамо. Наши батаљони да изврше блокаду Доње Нахије и да је контролишу пресијецајући јој везе на овој страни. Сви штабови да имају своја сједишта, завести војничку

дисциплину, дићи ауторитет старјешина, организовати везе, организовати обавјештајну службу, сваки батаљон на своме подручју да се у свакој ситуацији осјети као власт. Даље, друг пол. комесар указује на грешке појединих батаљона и одређује конкретне задатке нових штабова батаљона, који се требају спроводити одмах чим се буду вратили на терен. Позива се на ријечи друга команданта, указује на крупне задатке политичких руководилаца у партизанским јединицама истичући још једном да овај број није још нека гаранција, да ће се догодити назадовање у сваком погледу ако акција не буде, јер без тога ове нове партизанске јединице мало би се разликовале од тзв. „народне војске" коју смо понегдје разбили. Он истиче да ће Штаб одреда указивати сталну помоћ, а тако треба штабови батаљона да указују помоћ четама, да кроз политички рад и борбу васпитавамо наше нове партизане [на] примјерима Ловћенског и осталих батаљона, да би сјутра могли извршити наређења и задатке који се поставе пред нама.

4. Питање извођења акција

Друг командант објашњава зашто се тренутно одложило извођење акције и отварање борбе на путу Цетиње—Подгорица. Указује да су за то говориле једино тешке прилике у Доњоњешанској Нахији, да је постојала опасност међусобне борбе, па, иако су наше јединице биле спремне да развију борбу, борба се морала за моменат одложити, док се не консолидују прилике у Доњој Нахији, која баш треба да учествује у борби. Даље, без обзира на то, треба отварати мање борбе на осталим секторима, на путу Цетиње—Будва, напасти окупаторске посаде на Дубовику или било гдје на путу Цетиње—Котор упркос великог снијега. У дискусији сви увиђају нужност акција, дискутује се о њиховим могућностима и одлучује се да одмах ступе у дејство наше засједе на путу Цетиње—Будва, али да избјегавају сваку већу борбу на том сектору због недовољног броја наших снага засада, и да катунски батаљони изведу неки мањи препад на путу Цетиње—Котор. Због великог снијега и утврђених положаја на том путу није засада могуће извести шире акције којима би био циљ узимање тих положаја. Тамо окупатор има, према извје-* штају команданта Цуцко-ћеклићког батаљона, сљедеће снаге: Дубовик — 150 људи, 1 топ, 3 бацача, 2 митраљеза и 4 пушкомитр.; Чекање—Буковица, високи планински положаји око пута, 350 — 400 људи, 3 топа, 8 п.митр., 7 митр. у гњијездима; око 350 људи у Његушима, оружје је у гњијездима и рововима; Крстац је утврђен и брањен, а снијег спречава брз приступ и отступање, те се одлучује да се изведе нека мања акција на овоме сектору. На сектору Приморја и Црмнице одлучиће друг командант који тамо путује скупа са тамошњим штабовима о акцијама које треба извести. Штаб одреда ће предузети мјере са своје стране да по-

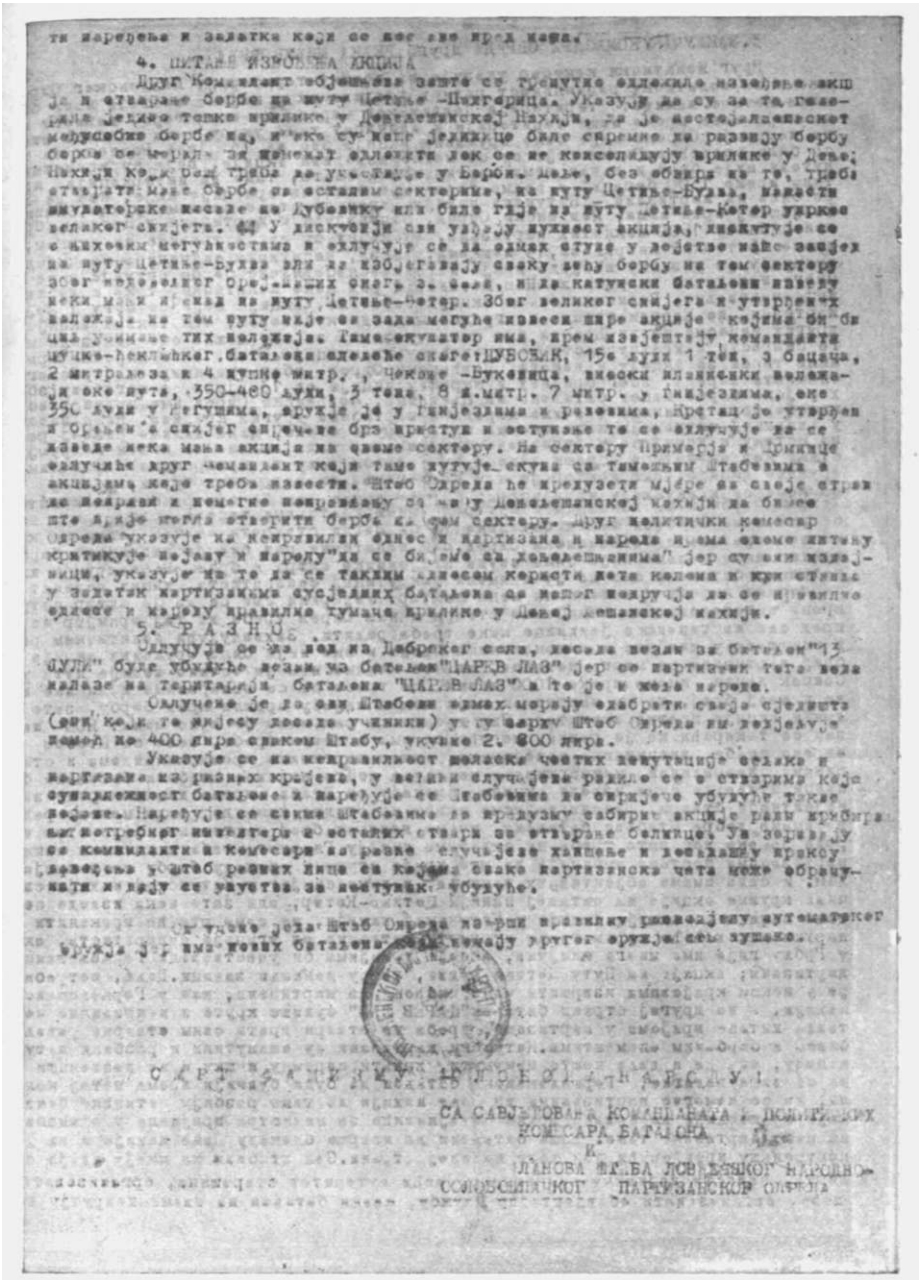

Фотокопија четврте странице документа бр. 32

прави и помогне поправљању стања у Доњољешанској Нахији да би се што прије могла отворити борба на овом сектору. Друг политички комесар Одреда указује на неправилан однос и партизана и народа према овом питању, критикује појаву и паролу „да се бијемо са Доњољешњанима", јер су они издајници, указује на то да се таквим односом користи пета колона и ставља у задатак партизанима сусједних батаљона са нашег подручја да се правилно односе и народу правилно тумаче прилике у Доњој Љешанској Нахији.

5. Р а з н о

Одлучује се да вод из Добрског Села, досада везан за батаљон „13 Јули", буде убудуће везан уз батаљон „Царев Ј1аз", јер се партизани тога вода налазе на територији батаљона „Царев Лаз", а то је и жеља народа.

Одлучено је да сви штабови одмах морају одабрати своја сједишта (они који то нијесу досада учинили). У ту сврху Штаб одреда им додјељује помоћ по 400 лира сваком штабу, укупно 2.800 лира.

Указује се на неправилност поласка честих депутација сељака и партизана из разних крајева [у Штаб одреда. У] већини случајева радило се о стварима које су надлежност батаљона и наређује се штабовима да спријече убудуће такве појаве. Наређује се свима штабовима да предузму сабирне акције ради прибирања потребног инвентара и осталих ствари за отварање болнице. Упозоравају се команданти и комесари на разне случајеве хапшења и досадашњу праксу довођења у Штаб разних лица, са којима свака партизанска чета може обрачунати, и дају се упутства за поступак убудуће.

Одлучено је да Штаб одреда изврши правилну расподјелу аутоматског оружја, јер има нових батаљона који немају другог оружја сем пушака.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

СА САВЈЕТОВАЊА
КОМАНДАНАТА И ПОЛИТИЧКИХ КОМЕСАРА
ВАТАЉОНА И ЧЛАНОВА ШТАВА ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ
ОДРЕДА

БР. 33

ПОЗДРАВ ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ СА САВЈЕТОВАЊА ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА И КОМАНДАНАТА И ПОЛИТИЧКИХ КОМЕСАРА БАТАЉОНА ОДРЖАНОГ 20 ЈАНУАРА 1942 ГОДИНЕ

В Р Х О В Н О М Ш Т А Б У
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЈУГОСЛАВИЈУ

Команданти и политички комесари свих батаљона Ловћенског Нар. ослоб. партизанског одреда окупљени на савјетовању са својим Штабом Одреда поздрављају свој јуначки Врховни штаб уз непоколебљиву ријешеност да се још одлучније боримо за уништење мрског фашистичког окупатора. Ми смо створили много нових партизанских јединица. Сав наш- труд биће уперен да стварамо партизане прожете духом интернационализма, на које ће наш Врховни штаб у границама своје команде моћи рачунати више него досада. Ми смо поносни да је Ловћенски батаљон Први батаљон Прве пролетерске бригаде, и ми ћемо се борити да наше партизане подигнемо на степен оних у пролетерској бригади.

Шаљући вам тврди партизански поздрав, ми вас молимо да уручите наше поздраве браћи српским, хрватским, словеначким и македонским партизанима и партизанима наше Прве пролетерске бригаде.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

СА САВЈЕТОВАЊА КОМАНДАНАТА И ПОЛ. КОМЕСАРА БАТАЉОНА И ЧЛАНОВА ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

БР. 34

ПОЗДРАВ ПОКРАЈИНСКОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК СА САВЈЕТОВАЊА КОМАНДАНАТА И ПОЛИТИЧКИХ КОМЕСАРА БАТАЉОНА И ЧЛАНОВА ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА ОД 20 ЈАНУАРА 1941 ГОДИНЕ

ПОКРАЈИНСКОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК

Са свога савјетовања поздрављамо покрајинско руководство предводничке Партије која је и у прошлости и данас пролила највише крви, дала највеће жртве за слободу и срећу народа.

Поздрављамо руководство херојске Комунистичке партије, која је стала на чело борбе свих поштених родољуба, која је повела и мудро руководи борбом поробљеног народа противу крвавог фашистичког окупатора. Ми вас увјеравамо да нећемо жалити жртава за побједу народа у овој тешкој борби, да ћемо чврсто збијени у редовима наших храбрих партизана, раме уз раме, без обзира на партије — остати до краја вјерни циљевима народне борбе: коначном ослобођењу народа испод сваког ропства, уништењу свих народних непријатеља.

Ми смо поносни што можемо са вама стајати у борбеном ланцу у овом тешком рату за нашу слободу, поносни смо што можемо ведра чела поздравити нашу херојску Комунистичку партију, која иде путем науке великих учитеља Лењина и Стаљина у борби за слободу и срећу народа!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

СА САВЈЕТОВАЊА КОМАНДАНАТА
И ПОЛ. КОМЕСАРА БАТАЉОНА И ЧЛАНОВА
ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

БР. 35

ПРЕГЛЕД БРОЈНОГ СТАЊА И НАОРУЖАЊА ТРЕБЈЕШКОГ БАТАЉОНА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 20 ЈАНУАРА 1942 ГОДИНЕ

ПРЕГЛЕД ЉУДСТВА И НАОРУЖАЊА ТРЕБЈЕШКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

КОЈА ЈЕДИНИЦА	Колико људства				Наоружање и муниција							
	обученог до 40 г.	од 40 до 50 г.	преко 50 г. и неспос.	необученог	пушака	п. митраљеза	митраљеза	бомби	револвера	метака пушчаних	метака револверских	
1 чета	98	22	9	1	74		-	8	10	2866	100	
2 .	173		23	I 38	81	1	-	24		3910		
3 „	90	17	24	I	43	1		9	9	2254	62	
4 „	47	19	27	23	46			13	6	2297	75	
5 „	102	2	1	]	58			15	8	5645	64	
Свега:	516	60	84	1 62	301'	2	_	69	?3	16972	'02	

Ш Т А Б
ТРЕБЈЕШКОГ НАР. ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 78
20 I 1942 год.

ШТАБУ НАР. ОСЛ. НИКШИЋКОГ ПАРТИЗ. ОДРЕДА

Доставља се горњи преглед људства и наор[ужања на] употребу.

ЗА ШТАБ [ТРЕБЈЕШК10Г
НАР. ОСЛ. БАТАЉОНА
Командант
М. Максимовић[1]

(М.П.)

БР. 36

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 21 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ЛИКВИДАЦИЈИ ИЗДАЈНИЧКЕ ГРУПИЦЕ КОВАЧЕВИЋА, КООРДИНАЦИЈИ ДАЉИХ АКЦИЈА СА ГЛАВНИМ ШТАБОМ ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ И БОРБАМА ОКО НИКШИЋА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 79
21-1-1942 год.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Примили смо ваше писмо бр. 67 од 16 јануара 1942 г.

1) Новица Ковачевић са још седмином бандита осуђен је на смрт и казна је извршена. Осталу једанаесторицу пустили су с тим да ако ма шта предузму противу Народно ослободилачке борбе да ће бити стријељани, тј. осуђени су на смрт условно за годину дана. Њихова ликвидација прихваћена је доста добро у читавом срезу. Једино у општини Граховској, иако је ликвидација примљена добро, оставила је на народ доста тежак утисах. Зато у Грахову неопходна је потреба што ширег објашњења на-

[1] Миливоје Максимовић

роду злочина које је направила Новичина банда. Пресуда коју је суд изрекао објављена је у више примјерака и читаће се на свим састанцима војске и народа, а Штаб одреда издаће једнв опширније саопштење о разорном раду банде на челу са Новицом Ковачевићем.

2) Друтови Сава и Милинко састали су се са Принципом[1] и сложили се у сљедећем:

а) да су досада направљени пропусти у погледу веза црногорског Главног штаба и Штаба за Б и Х што је увеликом ометало правилну координацију акција у Црној Гори и Херцеговини;

б) да се формира Херцеговачки штаб одреда који ће рук*>-водити акцијама у Херцеговини. До његовог оспособљења акцијама ће руководити Оперативни штаб;

в) констатовали смо да главни недостаци рада у Херцеговини потичу из либералног односа према петоколонашима и шпи_ јунима, који су скоро несметано ометали народно-ослободилачку борбу у Херцеговини. Да би се стање поправило ријешено је да се одмах образује један ударни батаљон састављен од 100 црногорских и 100 херцеговачких партизана који ће извршивати смјело акције противу окупатора и усташа и чистити петоколонаше свих врста;

г) У погледу Гацка ријешили смо да им се пошаље помоћ највише до 500 људи који ће у првом реду имати за задатак да сузбију четничку банду, која је главна сметња за правилно вођеЊе акција у томе крају и да кроз те акције припреме напад на Гацко и Борач. Друг Принцип проћиће кроз Гатачки срез и испитаће стање тамо и јавити нам шта треба да се предузме;

д) отсада ће се одржавати чести контакт путем писама преко Штаба Никшићког одреда између вас и Штаба за Б и Х;

3) Другу Сави смо дали исте примједбе у погледу његовог сувишног ангажовања у Херцеговини као и ви вашим писмом. Он се послије састанка са Принципом и Милинком сложио. Кроз пет дана, уколико се не буду компликовале акције према Билећи и Требињу, доћиће у Штаб одреда да се договоримо о даљим задацима.

4) Пошто се пред нашим Штабом постављају велики задаци: стезање обруча око Никшића и присиљавање окупатора на предају, сузбијање четничке банде у сусједном дијелу Херцеговине и припрема на Гацко, као и због компликованости ситуације, било би потребно да неко из Главног штаба дође овамо да се о свим тим питањима посавјетујемо. Још би боље било ако би могли одржати војно савјетовање. По нашем мишљењу, то би било од велике користи за наш даљи рад. Ако савјетовање не би могло

[1] Слободан Принцип-Сељо, народни херој, умро од тифуса 1942 године.

да се одреди, онда би најбоље било да дође друг Милутин бар на један дан. Ми би[смо] припремили савјетовање Дурмиторског, Никшићког и Херцеговачког одреда.

5) Досада смо извршили два демонстративна препада на истурене положаје око Никшића. Први је успио; међутим други није, јер су, изгледа, схватили карактер наших препада или да их је о томе неки шпијун обавијестио. Припремамо бомбашка одјељења за озбиљније препаде. За препаде бомбашким одјељењима имамо велике тешкоће, јер су сва непријатељска митраљеска [гнијезда] ограђена жицом, тако да им бомбе не можемо убацити у шанчеве, а средства за кидање жица немамо. Воде око Никшића су велика сметња за прилаз шанчевима.

17 ов.мј. непријатељ је у јачини до 3 чете ноћу успио да се неопажено пребаци преко Царева Моста и заузме извјесне коте. Наши су их ујутро примијетили и одмах напали. Успјели су да их отјерају поново у град са великим губицима у мртвим и рањеним по непријатеља. Број мртвих и рањених не знамо, јер их је непријатељ успио покупити. Наш је један лакше рањен.

Изгледа да непријатељ има намјеру да се повеже са снагама у Даниловом Граду или да заузме доминирајуће положаје око пута за Данилов Град и тако омогући отступницу трупама из Никшића. Због тога не би било правилно да их дубље упуштамо у правцу Данилова Града, уколико би ишли фронтално и заузимали шири појас око пута. Ако буду покушали евакуисати Никшић и кретати се колоном, упустићемо их тада и напасти, како нам ви савјетујете.

6) Данас смо незванично обавијештени да је био ухваћен мајор Тодоровић и капетан Рончевић и да га је ЈБубо Вушовић спроводио овамо, али да су, када су стигли на Крстац, обадвојица успјели да побјегну; испитаћемо како се то десило и о томе вас обавијестити.

7) Храну за Италијане добили смо. Међу заробљеницима смо досад слабо политички радили јер смо имали мало времена, а и прилично су далеко од нас смјештени . . .

Издаћемо наре[ђење свима јединицама] како убудуће да доступају са заробљеницима.

8) Радио станица [је] већ стигла за Грахово и јавићемо им да је што прије пошаљу.

9) Одржавање конференција са родољубивим елементима типа Јевта,[1] . . . и других било би, по нашем мишљењу, за нас некорисно, па чак и штетно, јер бисмо на тај начин, оживљавали у народу оне, који данас у нашем срезу ништа не претстављају. На територији Среза никшићког, Шавничког и нашег дијела

[1] Јевта Павића

Боке немамо ни једног човјека који би заиста заслуживао да буде позван на такву једну конференцију, Јевто понајмање, с обзиром на његову политичку прошлост и држање према нама. Сматрамо да су данашње његове изјаве и рад неискрени и да има сасвим други циљ од онога што са нама разговара.

10) Ликвидација Новице и његове банде је била, а и данас [је] доста крупно политичко питање, па смо вас зато консултовали и сматрамо да тим нијесмо ништа изгубили. Напомињемо . да смо у том времену када смо вас консултовали били незванично обавијештени да Врховни штаб поново одржава контакт и сарадњу са четницима Драже Михаиловића. Ето због тога смо вас консултовали, а не због плашења од лијевих грешака у погледу ликвидације Новице и његове бадне.

11) Сазнали смо да су у борбама око Данилова Града . . . заплијењена неколика бацача и неколика топа, као и велика количина муниције. Ако је то тачно, било би неопходно да издате наређење да нам се упуте бар један топ и један бацач, а и нешто муниције од тешког и лаког италијанског митраљеза. Увјерени смо да би[смо] са једним топом од 76 мм и 50 граната могли за један дан заузети Никшић.

Свињску маст и скоруп можемо вам врло тешко набавити, јер те артикле нико не продаје за новац, а ми их немамо.

12) Наша чета са Маројевићем која је била послата у Срез шавнички да ликвидира Перишу Џаковића и његову банду, у томе је успјела. Периша са још . . . ухваћен је жив и предат Штабу Дурмиторског одреда. Један Перишин брат је убијен, јер није хтио положити оружје засједи која га је позвала да се преда.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ИГГАБ НИКШИЋКОГ НОПО
Милинко Ђуровић

Што прије израдите и пошаљите штамбиље за: Орјенски батаљон и батаљон Херцеговачког нар. осл. партиз. одреда „Лука Вукаловић".

БР. 37

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАМЈЕНИКА ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА ОД 21 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О СТАЊУ НА СЕКТОРУ ЗАГРЕДЕ[1]

Загреда, 21-1-42 г. Четвртак

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАМЈЕНИКА ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА СА БОЈИШТА НА СЕКТОРУ ЗГРАДЕ (ВУКОВА ГОМИЛА _ СВИЊА ГЛАВА)

Друже команданте, послије борбе на овом сектору и слома непријатеља, о чему су подношени Штабу нашег батаљона редовни извјештаји од стране командира Загредске чете, стање, сажето узевши, на овом дијелу фронта и потребе су сљедеће:

Послије одбијања непријатеља на цијелом фронту од Вељег Брда према Подгорици па до Жуте Греде и Планинице према Никшићу влада затишје, поремећено чешћом арт. ватром и мјестимичном митраљеском ватром. Ово све ствара претпоставку да непријатељ поново спрема један продор; разумије се да су предузете мјере да не бисмо били изненађени. У том смислу упућене су велике наше снаге из одреда „Бијели Павле" преко Загреде у правцу Жуте Греде.

Данас, 21 о.м. у четвртак у 9 ч командно особље снага нашега батаљона на овом сектору имало је састанак са командантом Одреда „Бијели Павле" и замј. полит. комесара истог одреда, овдје у Загреди, и расматрајући ситуацију, а по приједлогу друга команданта Одреда, дошли [смо] до сљедећег закључка:

Пошто се осјећа велика потреба одржавања и осигурања овог сектора фронта, то се нашло за сходно да би за одржавање овог дијела бојишта засада биле довољне и потребне три јаке чете и то: загредска, као чета која најбоље познаје терен, другови из Марковине, Велестова и Убала, који попуњавају број једне јаке чете, уз то и једна чета из одреда „Бијели Павле", плус људство из Горњег Загарача.

Са свим овим у вези, на овом састанку нашло се као безусловна потреба, а закључујући то и из борбе, да се постави јединствена команда, тј. да на лицу мјеста буде командант батаљона или његов замјеник и политички комесар или замјеник, као врховна команда свих снага које постоје или које би по потреби придолазиле на овај сектор. Предвиђало се и то да ја као замј. полит. ком. бат.[аљона] и познавалац терена останем овдје, а, ако је икако могуће, да дође из штаба бат. командант, а ако он

[1] **Редакција располаже извјештајем** у рукопису.

не може, онда безусловно његов замјеник. Друг командант одреда „Бијели Павле" ово је све хтио доставити преко команде нашег Одреда,[1] али пошто су ствари врло хитне и пошто сам ја ту, најбољи је овај начин да ја извијестим Штаб нашег батаљона, а овај ће Штаб одреда.

Иначе морал код другова је врло висок, дисциплина задовољавајућа, исхрана осредња, наоружање само пушке; муниције просјечно по 80 метака, санитетско особље добро, материјала [санитетског] мало. Ком.[андант] одреда „Бијели Павле" дао је претставку свом Штабу да нам се додијели нешто аутомат. оружја и један митраљез, зато се треба побринути за муницију (говори се да у Марковини код извјесних леже три кашете муниције). Другови полит. комесари и њихови замјеници гдје год могу разговарају са друговима партизанима објашњавајући им циљ и нужност наше борбе.

Синоћ су стигли из Барјамовице 27 добровољаца добро опремљених. Они су рекли да ће се борити, иако нијесу партизани, по свим наређењима наших команди. Но објашњено им је да, пошто сада није толика потреба у људству а пошто је код њих сад у покрету организовање партизана, уз то узимајући [у обзир] све остале околности, да је најбоље да се врате у своје село, гдје су сада најпотребнији ради сређивања ствари. Они су то лијепо примили и створио се утисак да ће у Барјамовици бити 40 партизана, и вратили су се.

О разним детаљима усмено'можемо разговарати. Узгредно, мисли се да је било мртвих и рањених према Загреди око 150 непријатељских [италијанских] војника и да је ту погинуо и [италијански] бивши командант са Браиловице[2] који је, прича се, сахрањен јуче у Подгорици. О броју погинулих извијестиће тачно ком. одреда „Бијели Павле" наш Штаб одреда.

Оно напријед што наведох, друже команданте, врло је хитно, као што видиш.

Другарски партизански поздрав!

Замј. полит. комесара батаљ.
Мирко В. Бурић

[1] Ловћенског
[2] Браленовице (код Данилова Града).

БР. 38

ПИСМО ОКРУЖНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦЕТИЊСКИ ОКРУГ ОД 22 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ПОКРАЈИНСКОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ КОМИТЕТА

ДРУГАРСКОМ ПОКРАЈИНСКОМ КОМИТЕТУ

Драги другови,

Политичко стање се поправило знатно. Број партизана нагло расте, и у вези с тим нама се намеће спровођење јаче контроле и појачаног политичког рада у партизанским јединицама. Да би се партизани боље провјерили и да би се политичко стање уздигло на још већи степен, намеће се као нужно изводити акције против окупатора. 20 јануара одржано је војно савјетовање, које је у том правцу донијело значајне закључке. Пошто нема згодног терена за извођење акција, то су се морала евакуисати два села поред пута Ријека — Подгорица (Рваши и Друшићи). Евакуација је изведена успјешно. Њом је руководила Партија преко народно-ослободилачких одбора. Напомињемо да су свега три особе одбиле да [се] евакуишу, несумњиво у циљу шпијунирања непријатељу. Према њима ће се најстроже поступити.

У Катунској Нахији имамо нагли прилив партизана. Један дио је учествовао у борбама код Загреде. На територији овог среза пета колона је добро ударена. Неким људима су упућене опомене од стране Штаба, а неки су саслушавани, и дат им је кућни притвор.

Веза са Цетињем је доста добра. Другови тамо се још сналазе добро и поред сталних хапшења. Има ухапшених грађана до 200. Сазнајемо да ће их ових дана интернирати. Предузете су мјере да се ослободе уколико обавјештење не буде закаснило.

Приликом посјете Пирциу Биролиу и цивилном гувернеру Рулиу, Новица Радовић са дружином изложио је свој план у погледу регулисања положаја Црне Горе у 8 тачака. Овај програм је одобрио цивилни гувернер, док га је Бироли енергично одбио (изгледа да је у вези са овим Рули разријешен [дужности]). Недавно је Новица опет упутио Биролиу писмо у коме захтијева да се Рим изјасни сматра ли се Црна Гора и даље независном или поробљеном.

Бироли у свом рапорту упућеном у Рим излаже несносно стање у Црној Гори, страдања његових војника и предлаже да се за ову зиму сва војска сконцентрише у Цетињу, Подгорици и Бару, а на прољеће да се предузме офанзива на Црну Гору.

Прије извјесног времена англофили су одржали конференцију код владике, на којој се нарочито истицао мајор Радуловић. Касније су одржали другу конференцију на којој је такође био мајор Радуловић и ђенералштабни мајор Радован Иванишевић, на којој је ријешено да овај посљедњи оде у Турску, да ухвати везу и донесе инструкције шта да раде у случају повлачења окупатора. Још не знамо имена свих присутних на конференцији.

Пирцио Бироли се сада налази у Риму и, како кажу његови пријатељи, отишао је да се посавјетује са водећим личностима Италије о успостављању црногорске државе и сл.

Стање у Барском срезу је доста слабо. Политичко руководство није довољно одлучно. Има лабавости у раду, а и у односу на пету колону. Стање у Паштровићима је добро, док у Грбљу и, Котору наш утицај је слаб, а утицај пете колоне доста велики. Предузете су мјере за ликвидирање неколикс^ шпијуна у Грбљу.

Барска је организација послије погибије партизана у Созкни и хапшења (изгледа и стријељања) двојице другова, остала свега на једног члана. Услови за проширење тамошње организаније су врло слаби. Настоји се створити поново једна група партизана из Бара. Што се тиче улцињске организације, ситуација је и тамо тешка . . . Биро општинске ћелије распуштен је и наименован је нови, јер није било могућности да се врши избор. Саслушања бившег руководства нијесмо добили. Улцињска организација броји сада 15 чланова подијељених у три групе. Од тога броја у партизанима су 4 члана Партије, а остали су на терену.

. . . Пошто је један дио партијаца отишао на рад у војску, морали смо појачати бІгрое општинских ћелија.

Поклоњена је озбиљна пажња Народно-ослободилачким одборима. Биро[1] је дискутовао о људима који ће уђи у општинске одборе. Ријешено је да се одбори у Катунској Нахији наименују да се не би путем избора увукао неки прикривени петоколонаш и тако ометао рад.

Шаљемо вам писмо које је упућено из Албаније за ПК, али друг из Бара који га је примио није знао да га треба послати те је закаснило . . .

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

22 јануар 1942 г.

КПЈ
ОКРУЖНИ КОМИТЕТ—ЦЕТИЊЕ

[1] Окружног комитета

БР. 39

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 22 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ИЗВРШЕНИМ ПРИПРЕМАМА ЗА БОРБУ НА ПУТУ ЦЕТИЊЕ—ПОДГОРИЦА И РЕЗУЛТАТУ БОРБЕ НА ЗАГРЕДИ

Ш Т А Б
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
22 јан. 1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ
ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
З А Ц Р Н У Г О Р У И Б О К У

П о л о ж а ј

Примили смо ваше писмо од 14 јан. и шаљемо вам извјештај са нашега подручја:

1. Овај Штаб је предузео све потребне мјере за отварање борбе на путу Цетиње — Подгорица, јер на другим мјестима због временских незгода и других војничких разлога засада није могуће повести неке замашније акције. Одлуком овога Штаба, а на основу мишљења штабова наших батаљона, најпогодније мјесто за борбу јесте Царев Лаз, граница нашег батаљона „Царев Лаз" и Доњољешанског батаљона, који припада Зетском одреду. Предвиђајући замашну акцију, ми смо наредили брзу евакуацију села Рваша и Друшића, која су и 13 јула попаљена. Села су евакуисана у року од 5 дана. Наше снаге су довољне и били смо издали наређења да се заузму положаји. Та смо наређења морали повући, јер се погоршала ситуација у Доњољешанској Нахији. Пета колона, која је тамо још увијек нетакнута, мобилисала је око 350—400 наоружаних људи, покушала напад на Штаб батаљона, „изабрала" свој некакви штаб. Пријетила је опасност да дође до међусобне борбе. Срећивање прилика на том сектору је једини разлог што смо одложили акцију. Достављамо вам писмо команданта батаљона „Царев Лаз" и бив. члана овог Штаба, који је био на терену. Евакуисана села, и поред тога што их је евакуација много коштала, спремна су за борбу (два села броје око 1200 душа). Наше снаге су готове, па вас молимо да предузмете преко подручних вам штабова најхитније мјере да се измијени ситуација у Доњољешанској Нахији, послије чега ћемо одмах отворити борбу с успјехом и прекинути пут Цетиње — Подгорица . . .

2. На подручју овог Одреда код села Загреде дошло је до борбе са већим окупаторским снагама у јачини од два батаљона, који су покушали продор преко Пјешиваца да пробијају пут за опсједнути гарнизон у Никшићу. У борби је учествовала једна чета Чевско-бјеличког батаљона и чета Загредска у јачини од 80 партизана. Борба је трајала цио дан 17 јан. Наши губици су били три мртва и 3 рањена. Губици непријатеља нијесу могли бити тачно утврђени, јер је он однио мртве и рањене натраг у Дан. Град. Према извјештајима нашег Штаба батаљона број мртвих и рањених је око 150 италијанских војника, ратног материјала није плијењено, јер је непријатељ успио и то да однесе натраг собом. На том сектору, у сарадњи са Штабом одреда „Бијели Павле", учествује око 180 партизана Чевско-бјеличког батаљона. Политички комесар Ловћенског одреда иде сјутра на мјесто операција, гдје ће остати потребно вријеме. Овај Одред располаже довољним снагама у Катунској Нахији за појачавање фронта, који је тамо отворен.

3. Сво преостало брашно је пренијето у сједиште овога Штаба. Утврђено је да је у неким џаковима било 30% штете. Даље, приликом преноса нестало је 2 џака, читав плијен је био страдао од кише, те је количина брашна мања него што смо вас у почетку, на основу извјештаја Штаба батаљона, ми извијестили. За Главни штаб ћемо упутити одмах 1000 кгр брашна, то ћемо доставити до Доњег Загарча. Извршили смо претрес и реквизицију вишка животних намирница у манастиру Врањини. Том приликом је за овај Штаб достављено 6 багаша жита и мања количина осталих животних намирница.

4. Послије наређене истраге, након погибије 6 партизана у Созини, није могло бити јасно утврђено како је дошло до догађаја. Послије овог случаја предузете су све мјере осигурања и заштите на територији Црмнице, као и осталих крајева који би могли бити угрожени од окупатора.

Организовали смо једну станицу, групу партизана који ће убудуће служити као наша веза са Цетињем, јер је иста у близини Цетиња. Ова станица служиће за снабдијевање овога Штаба и осталим материјалом и стварима које ћемо из града набављати. Преко ње ће ићи све набавке убудуће. Слична станица је постојала све до одласка Ловћенског батаљона за Санџак, и сада смо је поново успоставили. Предузели смо мјере да дођемо до већих количина штампарског материјала и исти ћемо вам отправљати уредно.

Ликвидирани су сљедећи шпијуни и крилаши из Црмнице: Рако Петрановић, шпијун окупатора, којег је предводио по селима и крилаш Лековић, који је примио пушку од окупатора па када су га партизани покушали разоружати, бацио је на исте двије бомбе, и ови су га на мјесту убили.

Предузели смо мјере за куповину уља, у ту сврху упутили смо Штабу Приморског батаљона 1.500 лира. Има тамо и нешто уља код НОФ-а. Исто ћемо вам што прије доставити.

Молимо вас да нам израдите сљедеће печате за штабове батаљона: Батаљон „Јован Томашевић", Чевско-бјелички батаљон, Горњољешански батаљон, и печат Чете цетињске, и Приморски батаљон „Стеван Штиљановић".

Достављамо пошиљке за наше рањенике у Жабљаку и за борце пролетерске бригаде и молимо вас да се упуте даље.

Шаљемо вам препис записника Савјетовања команданата и политичких комесара [батаљона] и чланова Штаба одреда и ноздраве упућене са савјетовања.

СМРТ ФЛШИЗМУ _ СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политички комесар
Вељко Мићуновић

Командант
Пеко

П.С. . . Молимо вас да пошаљете вашег радио-стручњака за оправку наших апарата, како у Штабу тако и у неким штабовима батаљона.

БР. 40

НАРЕТ.ЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 22 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ БАТАЉОНА „ЦАРЕВ ЛАЗ" ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ ИНТЕРНИРАЦА[1]

ШТАБ
ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
22 јан. 1942 г.

ШТАБУ БАТАЉОНА „ЦАРЕВ ЛАЗ"

Положај

Синоћ смо примили обавјештење из Цетиња да постоје изгледи да ће већи број похапшених људи из Цетиња бити интерниран за Арбанију. Интернација може да услиједи кроз два-три дана, а могуће је и да буде данас-сјутра. Пратња интернпраца

[1] Редакција располаже копијом наређења.

није велика, те вам се наређује да смјеста поставите јачу засједу од 30 наоружаних партизана на погодном мјесту на вашем подручју и да отмете интернирце. Акција је врло важна, имала би велике политичке посљедице и корист по нашу борбу, зато наређење извршите одмах.

Уколико је политичко стање на вашем подручју сређено послије спроведене евакуације и ликвидирања оних типова, друг Мило Јовићевић треба да дође овамо одмах. У сваком случају треба да буде у Штабу 24 о. мј. да прими послове као дежурни члан, јер командант и политички комесар иду на терен.

СМРТ ФЛШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар Командант

(М.П.)

БР. 41

УПУТСТВО ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 25 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ЗА ОДБРАНУ БЈЕЛОПАВЛИЋА И СПРЕЧАВАЊЕ ПРОДОРА ИТАЛИЈАНА

ГЛАВНИ ШТАБ
[НАРОДНО] -ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 93
25 јануара 1942 г.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА[1]

Непријатељ трпи губитке у људству и материјалу на цијелој територији, које му наносе наши партизански одреди. Његови путеви су порушени скоро на свим правцима, телефонске везе покидане, снабдијевање посаде у гарнизонима онемогућено.

Постоји вјероватноћа да се од снага из Подгорице формира јача непријатељска снага и као казнена експедиција изврши покрет општим правцем: Подгорица—Даниловград—Никшић. Циљ ове експедиције био би: прегазити и опљачкати насеља у долини ријеке Зете и њене околине, овлаћивање пута Даниловград—Никшић и извлачење посаде никшићког гарнизона ка Подгорици.

За извршење овога задатка непријатељу стоје на расположењу правци:

[1] Упутство је достављено још и штабовима Зетског, Никшићког и одреда „Бијели Павле".

1. Подгорица—Спуж—Даниловград—Никшић (углавном по десној обали ријеке Зете);

2. Рогами—Мартинићи—Павковићи—Манастир Острог и

3. Момишко Поље—Лужница—Сађавац—Мали и Велики Гарач.

Први — средњи правац употријебио би непријатељ као главни, и овим би упутио главну снагу, док би другим — десним и трећим — лијевим правцима упутио помоћне снаге.

Снага упућена средњим правцем овлађивала би Малим Брдом—Вељим Брдом—Косовим Лугом—Ћуриоцем—Загредом—Доловима—Богмиловићима—Витасовићима и Ђуровићима.

Снага упућена десним правцем служила би као побочница средње колоне, а овлађивала би правцем Тријебач—Казновица—Градина—Горевић—Тараш—Костило (Хум) — Велико Зацрње.

Снага упућена лијевим правцем, служила би као лијева побочница средње колоне и овлађивала би правцем: Зеленика—Сађавац—Мали Гарач—Велики Гарач—Пјешивачка Брда.

У случају предузимања ове акције од стране непријатеља потребно би било предузети сљедеће:

1. Пиперски батаљон мобилисати у потпуности — све способне снаге, и на правцу: Вежешњик—Марковићи—Лопате—Градина распоредити осматрачка одјељења са задатком да осматрају непријатељски покрет овим правцем и задржавају његов покрет. По извршеном задатку ови дјелови повлачиће се ка својим дјеловима.

Остатак своје снаге држати на погодним мјестима за употребу на правцу који се буде показао као најпогоднији за удар у позадину и бок непријатељске снаге, или извођење демонстрација према снагама ка Биочу и Тријепчу.

2. Командант одреда „Бијели Павле" извршио би распоред својих снага тако да се средњи правац осматра од дјелова који би били распоређени за осматрање и спречавање лијеве и десне колоне, и то: за осматрање и задржавање десне колоне извршити распоред својих осматрачких дјелова на правцу кретања непријатеља са задатком да на фронту дејствују против дјелова ове колоне и осматрају покрет средње колоне. Јаче дјелове поставити на згодне положаје, за дејство у позадину и бок ове колоне. Правац повлачења осматрачких дјелова ка својим јединицама по извршеним задацима.

3. Командант одреда „Бијели Павле" одредиће осматрачке дјелове на правцу кретања лијеве колоне са задатком: за|државање о|вих дјелова на фронту и осматрање покрета средње колоне. Повлачење ових дјелова по извршењу задатака нека буде ка њиховим јединицама. Остатак снага поставити на згодне положаје за удар у непријатељски бок или позадину.

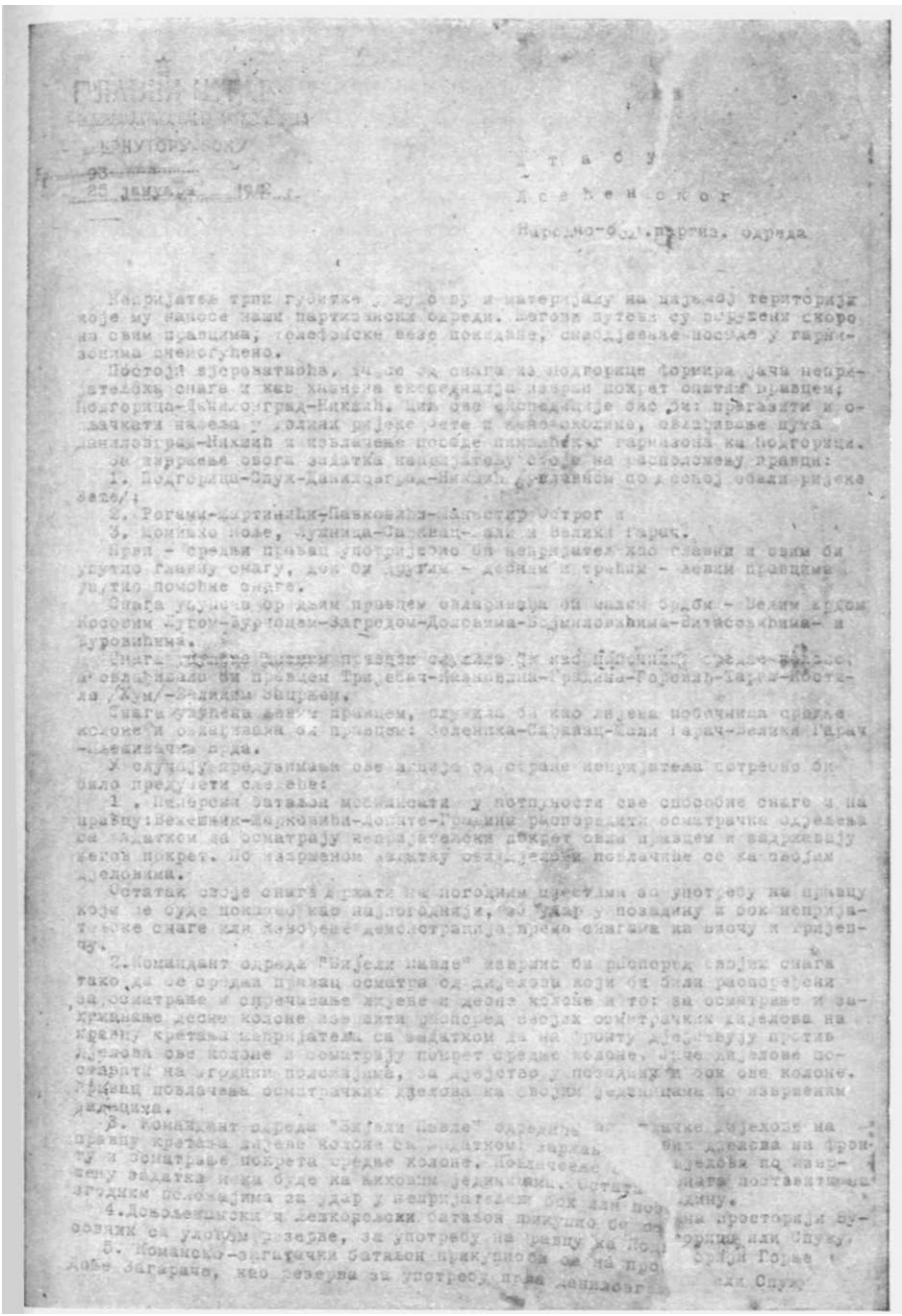

Врховни штаб
Врховна команда
Унутрашњој
93
25 јануара 1942 г.

Штабу
Дебренског
Народно-ослоб. партиз. одреда

Непријатеља трпи губитке у људству и материјалу на цијелој територији коју му наносе наши партизанске одреди. Његови путеви су обустављени скоро на свим правцима, телефонске везе покидане, онеспособљене посаде у гарнизонима онеспособљено.

Постоји вјероватноћа, да ће за снага из Подгорице формира јача непријатељска снага и кад хватања експедиција извриши похрет опитног правцем: Подгорица-Данилоград-Никшић. Циљ ове експедиције биће: пресјећи и одачкати назад у долини ријеке Зете и онеспособити, обезбјеђивање пута Данилоград-Никшић и повлачење посаде Никшићког гарнизона на Подгорици.

За извршење овога задатка непријатељу стоје на расположењу правци:

1. Подгорица-Спуж-Данилоград-Никшић /назвисно по десној обали ријеке Зете/;
2. Рогами-Мартинићи-Павковићи-манастир Острог и
3. Комито поље, Жужица-Сарвац-Мали и Велики Гарач.

Први - средњи правац употребљаваће би непријатељ као главни и овим би упутио главну снагу, док би другим - десним и трећим - лијеви правцима упутио помоћне снаге.

Снага упућена средњим правцем обилазиће би мали брдо - Велим крком Косовим Дуром-Дурдоцем-Загредом-Доњанима-Бјелиновићима-Дитасовићима- и Дуровићима.

Снага упућена десним правцем обилазиће би преко Пјешивца-Средњег-Доњег-Шаљ-Доњанима-Бјелиновићима-Грдовићи-Горњи-Тарин-Костала /Жум/-Задрим Збирачем.

Снага упућена лијевим правцем, обилазиће би преко лијева побочница средње колоне и обилазила би правцем: Зеленика-Сарвац-Мали Гарач-Велики Гарач -Шекизачка врда.

У случају предузимања ове акције од стране непријатеља потребно би било предузети слиједе:

1. Пјешијски батаљон мобилисати у потпуности све способне снаге и на правцу: Вежешник-Дарковића-Доњате-Грдовићи распоредити осматрачка одјелења са задатком да осматрају непријатељски покрет овим правцем и задржавају његов покрет. По извршеном задатку одјелења повлачиће се на својим дјелонима.

Остатак снаге држати на погодним пресјима за употребу на правцу који ће буде показао као најпогоднији, за удар у позадину и бок непријатељске снаге или извођење демонстрација према снагама на вјечу и тријепчу.

2. Командант одреда "Бијели навде" извршиће би распоред својих снага тако да се средњи правац осматра од дијелова који би били распоређени за осматрање и спречавање жијеве и десне колоне и тог за осматрање и закрчивање десне колоне извршити распоред својих осматрачких дијелова на правцу кретања непријатеља са задатком да на фронту дјелују против дијелова ове колоне и осматрају покрет средње колоне, док дијелове поставити на згодним положајима, за дејство у позадину и бок оне колоне. Правац повлачења осматрачких дјелова на својим дјелонима по извршеним дејствима.

3. Командант одреда "Бијели навде" одредиће [illegible] чке дјелове на правцу кретања лијеве колоне са задатком: задрж[illegible] бит дјелова на фронту и осматрање покрета средње колоне. Повлачење [illegible] дјелова по извршеном задатку и они буде на својим дјелонима. Остатак [illegible] снаге постављамо згодним положајима за удар у непријатељеву бок или позадину.

4. Доњолепшићски и Бенкоровски батаљон приближиће се [illegible] на просторији Вуковића са удобним резерве, за употребу на правцу ка Подгорици или Спужу.

5. Комановско-загарачки батаљон приближиће се на просторији Горње и Доње Загарача, као резерва за употребу према Данилоград[illegible] или Спужу.

Фотокопија прве странице доку.мента бр. 41

4. Доњољешански и Љешкопољски батаљони прикупили би се на просторији Бусовник са улогом резерве, за употребу на правцу ка Подгорици или Спужу.

5. Команско-загарачки батаљон прикупио би се на просторији Горњег и Доњег Загарча, као резерва за употребу према Даниловграду или Спужу.

6. Кучки батаљон „Марко Миљанов" прикупио би се на погодној просторији са задатком да затвори правац Подгорица—Биоче и извршење демонстрација[1] на правцу ка Подгорици или Биочу.

7. Братоножићки батаљон прикупио би се на погодној просторији за евентуални удар и демонстрације према Биочу.

8. У случају покрета непријатеља ма којим правцем, водити рачуна да се фронтално изводе демонстрације и извиђање његових покрета, а удари врше на цијелој дужини колона. Нарочито користити празнине између појединих дјелова у колонама, гдје упућивати мања ударна одјељења, а јаче ударе вршити у бок и позадину непријатељских дјелова. Поједине обезбјеђујуће дјелове непријатељских колона отсијецати од ових и почесно их туђи. За извршење оваквих задатака вршити избор најхрабријих партизана, који би се сакрили у теренским неравнинама и изненадним препадима вршили заробљавање непријатељских ситних дјелова. Важно је не дозволити стварање фронта и ангажовање у дуготрајној борби. На тај начин осујетиће се непријатељска намјера и избјећи губици.

За случај покрета непријатеља од Данилова Града ка Никшићу, команданту одреда „Бијели Павле" издато је наређење како да поступи.

Кад год је могуће, вршити рушење путева испред и позади непријатељских колона.

Изнијето упутство у горњем случају служиће командантима као инструкција за њихов рад, у духу које ће све јединице радити, но стваран рад и поступак-и примјена ових упутстава зависиће од ситуације у даном моменту.

Назив мјеста и обиљежавање праваца узето је са карте размјере 1:100 хиљада, а према томе обиљежавање и оријентацију својих потчињених старјешина извршити према стварним називима мјеста познатих у дотичном крају, уколико овдје нијесу тачна.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ
Милутин

[1] демонстратнвних испада

БР. 42

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИТ.КОГ НОП ОДРЕДА ОД 26 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О ПРИПРЕМИ ЗА САВЈЕТОВАЊЕ И ОБАВЈЕШТЕЊЕ О ИСХОДУ БОРБИ КОД ДАНИЛОВА ГРАДА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 88
26-1-1942 г.

ШТАБУ ГРАХОВСКОГ НОП БАТАЉОНА

Предложили смо Главном штабу да се одржи савјетовање на подручју нашег Одреда и сусједног нам дијела Херцеговине, са којим се Главни штаб сложио. Савјетовање ће се одржати у најскорије вријеме, зато припремитр извјештаје о раду у војсци, о акцијама које сте водили и резултатима тих акција, као и предлоге за будући рад. Накнадно ћемо вам јавити ко треба да присуствује савјетовању.

Достављамо вам резултат борбе код Данилова Града. Непријатељ је имао око 300 мртвих и рањених; заплијењено је : 3 тешка митраљеза, 7 пушкомитраљеза, један мали бацач са око 300 мина, велики број пушака, нешто пиштоља, око 10.000 метака за пушке и митраљезе и прилична количина остале спреме. Отада непријатељ није покушао никакав покрет ни из Данилова Града ни из Никшића.

Шаљемо вам печат за Команду мјеста у Грахову.

Јавите другу Сави[1] да што прије крене овамо ако се у том правцу нијесу борбе компликовале.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Милинко[2]

Сави Ковачевићу
Милинко Ђуровић

БР. 43

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ БАТАЉОНА ОД 26 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О ДВОМЈЕСЕЧНОМ РАДУ И БОРБАМА СВОЈИХ ЈЕДИНИЦА

Ш Т А Б
БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ Н. О.
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 49
Враћеновићи, 26-1-1942 год.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Г д ј е б у д е

Драги другови,

Извјештавамо вас

1) О раду по војној линији у батаљону Бањско-вучедолском. — Организација.

Овај партизански батаљон формиран је почетком новембра прошле године. Испочетка батаљон се састојао само из три чете: једна на терену Општине вучедолске, а двије на терену Општине бањанске. У походу на Пљевља учествовала је једна чета састављена из цијелог батаљона и бројала је 107 бораца. При нападу на Пљевља губици су износили 8 мртвих и 16 рањених. Тек по повратку из Санџака приступило се је интезивној организацији партизанског батаљона. Нарастање наших снага из дана у дан опажало се, тако да данас батаљон броји 6 добро организованих партизанских чета и двије слабије организоване и једна тек у превирању,[1] али у најкраће вријеме може се рачунати да ће се и у тим четама постићи жељени успјех. Свјесних бораца-партизана, који су употребљиви за сваку акцију, овај ба-' таљон броји, у сваком случају, ако не више, 400.

Командно особље у 8 чета постављено је од Штаба батаљона, и оно се показује из дана у дан све способније за вршење својих дужности, чиме свједоче своју потпуну свјесност и оданост нашој народној ствари. Дисциплина у четама задовољава, док се постепено губе старе навике наслијеђене из бивше југословенске војске.

2) Акције против окупатора. Т)д формирања овог батаљона увијек се налази извјестан број партизана на терену. Извршене су и неколике успјешне акције, као рушење пута који је вези-

[1] формирању

вао Билећу са Црном Гором и разбијање талијанске војске под Стражиштем. Послије ових акција приступило се, у заједници са граховским партизанима, блокади Билеће и раду на организовању партизанских јединица у Завођу и Љубомиру (предјели између Требиња и Билеће). Нажалост, овдје се није учинило много. Несвјесност самих Херцеговаца и њихов отпор против борбе, поред извјесних наших погрешака, учиниле су да је 23 децембра ипак непријатељ, без борбе, отворио себи пут од Требиња за Билећу. Одмах по овом покушало се поново оживљавање акција на том терену и поновна блокада. Један вод, упућен од овог батаљона у циљу извиђања и пропаганде, провео је на терену Завођа од 31 децембра 1941 године па до 6 јануара 1942 године. Овај вод је припремао терен за поновно пребацивање наших снага на ту страну. Граховски батаљон већ у томе времену и у истом циљу пребацио је нешто својих снага на исти терен, али са Требињске стране, док је наш поменути вод извиђао према Билећу, 6 јануара т.г. Граховски партизани дочекали су неггријатељске камионе на Кленку, који су пролазили из Требиња. Наш вод појачан са 30 бораца штитио је овим залеђе од Билеће и помагао послије пораза Талијана склањати плијен који је био обилат. Са овим је била прекинута веза поново између Требиња и Билеће. Снаге нашег батаљона појачаване су из дана у дан на томе положају, тако да су на дан 23 ов. мјесеца, када је покушао продор из Билеће, биле нарасле на 100 бораца. Борба је трајала од 11 пре до 7 сати послије подне. Поред партизана из овог батаљона учествовало је у дочеку Талијана пред Билећом око 50 бораца из Билећког среза. Баш када је непријатељ био опкољен и очекивала се његова предаја, талијанске снаге несметано и неопажено наступиле су од Требиња, тако су, ударајући нашим снагама с леђа, омели потпуно уништење опкољеног непријатеља, али ипак наши партизани успјели су да се повуку без великих губитака. Погинули су: Ђорђе Папић из батаљона Бањско-вучедолског и рањен Перо Мирковић, и то лакше, док је из Среза билећког погинуо Петар Илић, а лакше рањен Крсто Комненић. И ако је непријатељ надирући од Требиња успио да ослободи од опсаде билећку војску и продре у Билећу, наши су имали дивних успјеха: пало је око 100 мртвих и рањених непријатељских војника, заплијењена су два топа 65 мм са 50 метака (један топ без затварача), два пушкомитраљеза, један тешки митраљез (код Херцеговаца), једна пољска кухиња, неколико пушака и нешто пушчане муниције, као и 2 мотоцикла. Уништена су два камиона. Сада се на том положају налази око 150 војника из Бањско-вучедолског батаљона ради спречавања непријатеља ако понова покуша продор из Билеће.

За све вријеме наши мањи одреди у заједници са одредима других партизанских јединица крстаре по Билећком, Невесињ-

ском, Гатачком и Столачком срезу у циљу пропаганде и уништавања пете колоне. Већ више од мјесец дана стално се држи једна снага од 30 до 50 људи у школи на Враћеновићима ради обезбјеђења пута Билећа—Вилуси, гдје се засада налази и Штаб батаљона и Народно-ослободилачки одбор.

3) Рад на униште&у пете колоне: На терену овог батаљона на уништавању пете колоне и сузбијању разорних радња ненародних елемената постигло се, нарочито у Лењиновој недјељи, дивних резултата . . .

21 ов.мј. пошао је један одред од 65 партизана под вођством команданта батаљона и политичког комесара у циљу учвршћивања четних организација и сузбијања четничких покушаја. Истог дана разбијена је на Вучјем Долу једна чета „дивљих партизана", који се зову партизанима, а не признају да им Штаб именује командно особље. Послије одржаног састанка чета се распала, а један вод је из ње пристао и пришао партизанима под условима [које] је Штаб предложио, и одмах сјутрадан тај вод пошао је на положај, док су остаци чете, у колико су имали оружја, разоружани.

22 ов. мјесеца политички комесар морао се због неког петоколонашког роварења повратити у Бањане, а командант је одржао састанак у Црквицама (чета Горњо-вучедолска). У тој чети изглађене су све несугласице и постигнута потпуна хармонија. Новоименовано командно особље примљено је без приговора, док је раније особље смијењено. Ова Горњо-вучедолска чета, која је до тог дана била прилично разбијена и неповезана, послије овог састанка, постала је чврста, поуздана партизанска јединица, те је имала прилике одмах сјутрадан да [то] и докаже. 23 ов. мјесеца командант батаљона са овим одредом пошао је из Црквица у Корита, гдје се налази Штаб четничког батаљона, који себе назива „Погранични батаљон Народно-ослободилачке војске". Снаге су распоређене, разаслате патроле и командант са 32 партизана опсео је кућу у којој се налазио Штаб. Послије краћег отпора, али без пуцања, разоружано је 12 људи, док су неки пуштени са оружјем. Међу разоружаним налази се командант тога батаљона Милорад Бјелетић [и] његов ађутант Мићко Братић, познати разарач народне борбе и петоколонаш Данило Бабић, као и Максим Вуковић, за кога се није могла утврдити друга кривица него што је приликом разоружавања потегао пушку на команданта нашег батаљона када га је овај хтио разоружати. 24 ов. мјесеца рано изјутра ова 4 лица, са извјештајем, упућена су томе Одреду, док је пет лица послије саслушања пуштено, али без оружја. Рано изјутра истог дана покушали су четници из батаљона Милорада Бјелетића да организују отмицу својих људи. Окупило се њих око 170 са намјером да наш одред опколе у селу Црквицама, гдје се при повратку из Корита налази[о] на преноћишту.

Претходно су послали преговораче, којима је категорички изјављено: „Ваши људи су радили против народне борбе и припадају четничким организацијама, па ако се усуди ико од вас и испали један метак на партизане бићете уништени". Објашњено им је шта су четници и ко су четници, као и шта они хоће, а и то да су партизани једина војска свога народа. То је утицало на преговораче и отишли су прилично умирени, али ипак распоред четника био је за напад. Партизани су пошли и не обзирући се на њих. Кад су четници увидјели да ови иду слободно, нарочито кад су осјетили да их заобилази с леђа Горњо-вучедолска партизанска чета, у којој је тек два дана раније била постигнута потпуна организација, разбјежали су се куд који. Партизани су мирно наставили пут.

4) Будући програм рада: Појачавање снага на положајима према Билећи са требињске стране; постављање новог задобивеног топа на брду Јабуковац, одакле се може тући билећки логор и угрожавати цеста која иде од Билеће за Требиње; појачавање акције сјеверно од Билеће у заједници са партизанским батаљоном „Владо Гаћина" (Херцеговачким); настављање са уништењем пете колоне у нашој и херцеговачкој територији; учвршћавање партизанских организација; јачање партизанске свијести, као и осталих политичких и културно-просвјетних радња које су у вези са војском и њеним циљем.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар
Вељко Алексић[1]

Командант
П. Комненић

БР. 44

ИЗВЈЕШТАЈ ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЉОНА ОД 26 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ЗАКЉУЧЦИМА СА САВЈЕТОВАЊА ШТАБА БАТАЉОНА СА КОМАНДИРИМА И ПОЛИТКОМЕСАРИМА ЧЕТА[2]

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

На савјетовању штаба Цуцко-ћеклићког батаљона на Боту, дана 25 овог мјесеца, присутни су били сви политички комесари и командири чета, сем командира Ћеклићке чете.

[1] Погинуо је у борби против Нијемаца на Сутјесци 1943 године као командир пратеће чете V Црногорске бригаде.
[2] Редакција располаже оригиналом извјештаја у рукопису.

[0] досада постигнутим успјесима у погледу прилива партизана у наше партизанске јединице, као и о наоружању самих партизана, уколико је извршен попис истог, сами командири чета нијесу могли поднијети детаљан извјештај, али су дали приближан преглед који би изгледао овако:

Трешњевачка	чета	87	[партизана]	66	[сапушкама]	21	[без пушака]
Малоцуцка	„	56					
Заљутска	.	72		34		38	
Ћеклићка	„	31		'5	„ „	6	
Гребачки вод		20		20			

Пошто је донесена одлука, а према наређењу тога Штаба, да се поднесе исцрпан извјештај, то се наредило ком.[андама] чета да у најкраћем року поднесу податке о свом људству, наоружању, занимању, годинама старости, како би у најкраћем року имали тачан преглед и располагали са овдашњим јединицама и потребним подацима о истим.

По политичком питању и политичком нивоу свијести код партизана није најбоље, пошто се осјећа незадовољство због постављања команде чета у појединим мјестима, а и због тога што се извјесни људи не могу примити у партизане због своје прошлости, а примљени партизани појединци траже да се ови одбијени засада приме, што је немогуће.

Штаб овог батаљона има пуне руке посла са неким самозваним четама, што не одговара нашој борби против окупатора и домаћих издајица. Штаб батаљона ће предузети потребне мјере за сузбијање тих самозваних чета и наредио [је] политичким комесарима и ком.[андирима] чета да се оштро поступи према организаторима, _а да заведене поштене сељаке уписују и закуну, па да буду прави партизани. Реферати пол.[итичких] комесара нијесу били довољно проткани радом који се од њих тражи у њиховим јединицама, као и у народу, због чега им се дало упутство како да се даље ради и какве све дужности имају, као и важности рада пол. комесара у четама и народу. Па се, према томе, може очекивати правилан даљи рад, о чему ће бити Штаб одреда извијештен по идућем савјетовању овог Штаба, а које је заказано сваке недјеље једанпут.

У погледу извођења акција повела се дискусија на савјетовању, и стало се на томе гледишту да је засада немогуће извођење услијед временских непогода. Штаб Граховског батаљона тражи помоћ, јер Талијани надиру од Требиња за Билећу. Чекамо наређење од Штаба за даљи поступак.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Бота 26. I. 42.

Пол. комесар
Симо Џаковић

Командант
Никола Поповић

БР. 45

УПУТСТВО ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК ОД 28 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ПОДГОРИЧКИ ОКРУГ О ОРГАНИЗАЦИЈИ НАБАВКЕ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА ЗА ПРЕХРАНУ СИРОМАШНОГ СТАНОВНИШТВА

28 јан. 942 год.

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ — ПОДГОРИЦА

Драги другови,

С обзиром на тежак економски положај маса, нарочито тежак положај радних маса, потребна је хитна интервенција ради указивања помоћи гладним. У вези са тим потребама, Покрајински комитет је одлучио да чим прије створи могућност набавке извјесних количина намирница, нарочито кукуруза, које би се од стране Партије, а преко НОО дијелиле најсиромашнијим становницима на подручју дотичног НОО-ра. Плаћање ових набавки било би у злату, сребру, италијанским лирама и динарима, према томе како ће бити лакше и јефтиније могуће доћи до потребних количина кукуруза. Ми смо већ писали Бироу ћелије у Кучима по истој ствари и одредили друга Гојка Радоњића[1] који је ускоро тамо дошао, да он купује из Албаније намирнице а да му Биро одреди још једног помоћника, — предложили смо Сергију Станића,[2] да магацин буде у Кучима и да ће тамо долазити претставници НОО за додијељене количине. Ви такође организујте куповину преко одговорног партијца који има услове за овакве послове. Тај кога одредите може доћи за потребне своте новаца, он мора радити под строгом вашом контролом. Магацин треба да буде на сигурном мјесту и добро чуван од стране партизана. Набавке би се имале извршити из Зете и Албаније.

Треба добро контролирати рад по линији НОФ-а како се не 5и дешавале злоупотребе; за случај да се гдје појаве, по њима оштро ударити.

Настојте да од Николе Маркуша из Подгорице добијете Бомеометар за мјерење густоће киселине акумулатора.

Карбита, петролеја и остало о чему смо вам писали пошаљите чим прије.

[1] Погинуо од четника 1942 год. као илегални партиско-политички радник.

' Погинуо 1943 године на Озрену у борби против Нијемаца.

Оног типографа Раичевића, ако већ није кренуо, пошаљите свакако.

Питање кап. Терзића треба да иде преко Врховног штаба, а то може да траје врло дуго, зато се треба постарати да се тамо * изабере командант Зет.[ског] батаљона, човјек из њихове средине, који је већ на терену и који је испробан као родољуб.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ПК КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК

П.С. . . . Типограф Раичевић је стигао. Јуче је и Видак П.[1] прошао поред нас.

ПК КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК

БР. 46

САОПШТЕЊЕ БР. 3 ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 28 ЈАНУАРА 1942 ГОД. О МУЧКОМ НАПАДУ ЧЕТНИКА НА ПАРТИЗАНЕ У БАРАМА КРАЉСКИМ

С А О П Ш Т Е Њ Е Б Р. 3

ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТ. ОДРЕДА

Петоколонаши и издајници у Срезу колашинском нијесу престали са својом разбојничком работом ни пошто је окупатор напустио Колашин, Матешево и Лијеву Ријеку. Њихова главна разбојничка група из срез[ова] Колашинског, Беранског и Андријевичког, на челу са злогласним издајником мајором Лашићем, извршила је још један злочин. Ова банда је по налогу Италијана крстарила у правцу Андријевица—Колашин и добро наоружана италијанским машинским оружјем напала на Барама, недалеко од Матешева, једну нашу партизанску чету. Ови бандити су извршили напад изненада, када су наши другови требали да објасне пред сељацима тога села наш став по разним питањима. Они су, као и сваки разбојници, преко својих доушника, сазнали да се наша чета налази на окупу у том мјесту и извршили опкољавање. Наши другови су дали отпор, иако у врло те-

[1] Видак Поповић

шкој ситуацији, и том приликом смо имали драгоцјене жртве: 29 мртвих и 30 рањених партизана. Чета издајника имала је губитака, мртвих и рањених, чији број није утврђен. Између осталих рањен је и организатор ових издајника, мајор Лашић. Кад су ови зликовци пронашли међу мртвима друга Вукмана Крушчића,[1] који је био изрешетан митраљезом, усправили су га и поново стријељали са . . . метака, говорећи: „Сад вјеруј да Хитлер није пао".

У овој разбојничкој банди учествовала је и једна група петоколонаша коју су партизани били ухватили приликом одласка окупатора из Колашина, Матешева и Лијеве Ријеке, а који тада нијесу осуђени на смрт, јер су партизани стекли убјеђење да ће се тај олош поправити.

Жабљак
28-1-1942 г.

ИЗ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

БР. 47

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 28 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ II БОКУ О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ У ИСТОЧНОЈ ХЕРЦЕГОВИНИ, НЕУСПЈЕЛОМ НАПАДУ ЧЕТНИКА НА БОРАЧ И СТАЊУ ОПСЈЕДНУТОГ ГАРНИЗОНА У НИКН1ИЋУ[2]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 95
28-1-1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ

Ваше писмо бр. 91 од 23 јануара 1942 г. примили смо.

1.— Прилике у јужном дијелу Херцеговине, нарочито у Срезу требињском су доста добре. Тамо је друг Војо Поповић много учинио на формирању партизанске војске и извођењу

[1] Народни херој, секретар Мјесног комитета и организатор устанка у Срезу колашинском.

[2] Редакција располаже копијом извјештаја на којој није очуван датум.

акција. Стање у Билећком срезу је доста слабо, али се поправља. Један наш вод од 25 партизана крстарио је мјесец дана кроз срезове Билећки и Невесињски. Прилично је политички дјеловао, а учинио би много више кроз чишћење шпијуна и петоколонаша у чему су га кочили другови из Херцеговине. Скренули смо им пажњу на то да је неправилан њихов став либералног одношења према разбијачима народне борбе.

Четници су 15 о.м. нападали Борач, али напад није успио, војска им се послије напада скоро сва распала. Један комб"иновани партизански вод састављен од црногорских и херцеговачких партизана успио је да разоружа и ухапси четнички штаб, који је руководио нападом четника на Борач. Приликом разоружавања убијена су три четника, који су покушали да дају отпор. Ухваћено је 15, међу којима мајор Бошко Тодоровић, Радојица Рончевић и Видак Ковачевић, али их је чета попа Перишића успјела да отме од партизана који су их спроводили за наш Штаб. 10 партизана са Љубом Вушовићем спроводили су поменута три четника и заноћили су на Крсцу, мјесту доста несигурном, а нијесу се довољно обезбиједили путем стража, иако су морали предвидјети да ће четници покушати да ослободе ову тројицу својих вођа. Поп Перишић их је изненадио са својом четом, и успио да ослободи ову тројицу, а могао је наше све похапсити да се није плашио то учинити. Осталих 12-рицу спровео је преко Пиве до нас друг Ђоко Путица. Деветорицу смо ослободили, јер смо стекли увјерење да су заведени, а уз то су изјавили да су присилно мобилисани у четнике, да они у ствари нијесу четници, нити су вољели да припадају четничкој организацији. Достављамо вам њихова саслушања, која објавите ако нађете за сходно, а ми сматрамо да би то било корисно . . . Тројицу (Риста Бјелицу који је и раније био осуђен од партизана на смрт због петоколонашког и разбијачког рада и организатора „народне војске" и великог противника партизана; Васа Поповића, свјештеника у Црквицама а родом из Боке, петоколонаша, организатора четничке банде у Бањанима, разбијача Народно-ослободилачке борбе; слугу Риста Бјелице Војиновића Душана, родом из Хрватске, који • је овој двојици служио као курир и пратња и припадао четницима) данас смо стријељали. Поповић је изјавио на саслушању да је циљ четника да преко освајања Борча продру у јужну Херцеговину до мора, а преко мора да ухвате везу са иностранством као и да онемогуће пролаз партизаштма из Црне Горе у Херцеговину . . .

По извјештајима другова из Гацка и Голије, као и из разговора са командантом Херцеговачког одреда другом Путицом,[1] стање у том дијелу Херцеговине је тако да се са двије стотине

[1] Ђоко Путица, убијен из засједе од четника 1942 године.

партизана четници могу успјешно из тих крајева протјерати. Ако се стање тамо не погорша, имаћемо довољно снага да сузбијемо четнике.

Вјероватно ће четници покушати да појачају свој рад у овом дијелу Херцеговине, па смо данас упутили 110 партизана, а кроз који дан позваћемо још неке који ће у заједници са тамошњим партизанима чистити те крајеве од четника и петоколонаша и, у исто вријеме, припремати напад на Гацко. Милинко[1] или Вељко[2] ићи ће са другом партијом, ако Сава буде ангажован у јужном дијелу Херцеговине и ако не могне доћи.

Са другом Путицом ћемо продискутовати све ствари које се односе на Херцеговину и [о] нашој и њиховој сарадњи у акцијама, и упознати га са стањем на територији нашег Одреда, као и у Црној Гори уопште.

2.— Бомбашка одјељења смо формирали има већ неколико дана у свим батаљонима. Покушаћемо са препадима бомбашким одјељењима на непријатељске положаје. Данас смо упутили топ „Пито" са десетак метака да с њим покушамо отјерати италијанску посаду са Царева Моста. Надамо се да ћемо у томе успјети, јер тамо немају никакво јаче утврђење. Обруч око Никшића смо прилично стегли. Непријатељ се ван града из својих утврђених положаја није никуда кретао од 17 о.м., када је покушао да заузме положај више Царевог Моста, о чему смо вам већ писали.

Непријатељска је војска гладна, слабо обучена, без дрва [и], из тих разлога, јако деморалисана. Команда нема у војску скоро никаквог повјерења, аутоматска оруђа повјерава само подофицирима и официрима. Дисциплина код непријатељске војске је сасвим попустила, како су нас обавијестили другови из града. Становништво у граду је у врло тешком положају. Има већ велики број гладних.

Расположење војске и народа за напад на Никшић је добро. Приликом напада били би помогнути и изнутра. Све су ово разлози да се озбиљно узме у разматрање могућност напада и освајања Никшића.

Шаљемо вам скицу непријатељских положаја са објашњењем, коју је радио један активни капетан на основу наших извјештаја и које је он сам прикупио. У његовом објашњењу и приједлозима има доста нереалности (као два топа итд.), иначе су скица и објашњење, по нашем мишљењу, добро и савјесно израђени. Пошто прегледате скицу и објашњење дајте ваше мишљење по овом питању. Ако нам успију препади које припремамо позваћемо непријатеља на предају, како сте нам ви

[1] Милинко Ђуровић
[3] Вељко Зековић
" Редакција не располаже овом скицом.

то препоручили. Добро би било ако би нам могли однекуд послати један бацач са нешто мина за рушење непријатељских барака.

У прошлом писму смо рекли да бисмо Никшић освојили за један дан када бисмо имали један топ, али ни ми нијесмо мислили да бисмо Никшић могли освојити само са топом, већ да би нам један топ био довољан са оним што већ имамо да освојимо Никшић. То је и сада наше мишљење.

3.— Радиостаница је има већ три дана стигла код нас са стручњаком, његовом женом и помоћником. Због великог снијега, који је овамо пао, не можемо вам је још упутити. Настојаћемо да то учинимо што прије. Овај стручњак тврди да станица неће моћи да ради како треба без њега, па ћемо вам њега, са женом и помоћником, упутити. Без његове контроле не бисмо смјели пребацивати станицу да се не поквари или који дио не изгуби. Предлагали смо му да само он пође, а помоћник и жена да му остану код нас док се он не врати, ако вам не би био потребан. Он није пристао на то и желио је да са њим иде и његова жена, и ми смо на то пристали. Није категорички то захтијевао.

4.— Војно савјетовање претставника Никшићког и Херцеговачког одреда, на које бисмо позвали и претставника Дурмиторског одреда предвиђамо за 12 фебруар. Тачно вријеме и мјесто јавићемо вам накнадно.

5.— Издали смо наређење свим батаљонима да прикупљају експтазив и каписле. Чим почне пристизати, шиљаћемо вам га.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 48

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 30 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ПОЈАЧАНУ БУДНОСТ ПРЕМА ЧЕТНИЦИМА, СТАЛНО УЗНЕМИРАВАЊЕ НЕПРИЈАТЕЉА У ННКШИЋУ И ФОРМИРАЊЕ УДАРНИХ ЧЕТА

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛА"КИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 109
30 јануара 1942 год.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Примили смо ваше писмо, као и писмо Врховног штаба, које је ишло преко вас, и цио материјал који сте послали овом поштом, и на исто вам одговарамо:

1. Немојте да се успавате стањем у Херцеговини, а нарочито стањем око Требиња и Билеће, већ настојте да се и даље тамо што активније ради, а нарочито да се буде будно према петој колони и свим оним који у данашњој ситуацији покушавају да сарађују са окупаторима. Одлучно устајте против сваког колебања према петоколонашима и колебљивим елементима, а нарочито према онима који нагињу према четницима. [Дру]говима у Срезу гатачком укажите помоћ, да би што лакше и п[рије раз]били — уколико још постоји — четничку банду мајора Тодоро-[вића. Поста]рајте се да сазнате гдје се налази, па првом приликом нас[тојте да га] заробите и спроведг овом Штабу. Издајте наредбу другов[има да,] када путују или се налазе у патролама или преноћиштима, [морају поста]вљати страже, без обзира да ли је сигурно мјесто или ни[је, јер неопре]зност и небудност коштала нас је ових дана у Васојевићима . . . мртвих, рањених и заробљених. Не може се и не смије до[зволити да нам се] убудуће то догађа. За сваку такву небудност и немарн[ост убудуће су] одговорни командири чета, политкомесари, вође патрола [и друге старјешине].

2. Друга Путицу настојте да упознате са цијелом ситу[ацијом, како] на територији вашег Одреда, тако и са стањем у Црној Гори, [гдје] су четничке банде, издајници, шпијуни и петоколонаши ових [дана почели] братоубилачку борбу и то на тај начин што су браћа Лаш[ићи у спо]разуму са осталим издајницима из Васојевића напали једну [нашу чету] која је ишла у потјеру за Италијанима од Матешева према [Андријевици и у] том мучком нападу нанијели нам знатне губитке. Усљед такве . . . отворене

издаје, односно, отвореног напада на нас, ми смо [примора]ни да извршимо мобилизацију у Срезу колашинском и да поша[љемо одреде, односно јединице у Васојевиће, ради чишћења Васојевића [од т{1х] четничких банди које су у вези са Дражом Михаиловићем, а у исто вријеме у вези и са италијанским окупатором, који их снабдијева оружјем и муницијом. Поред тога, усљед стања у Васојевићима, морали смо извршити мобилизацију и на територији Штаба Зетског одреда, па смо им послали помоћ од 400—500 партизана, а ови имају за задатак да у заједници са друговима партизанима из Среза колашинског чисте Васојевиће од четника, издајника и шпијуна окупатора. Да су заиста четници Драже Михаиловића у Васојевићима — браћа Лашићи, Рачић, Јелић и Павле Ђуришић и остали, повезани са окупатором и да их он снабдијева са ратним оружјем, најбољи је доказ то да су приликом борбе која је вођена између четника и наших јединица, односно, кад су четници извршили напад на наше јединице, дошли им талијански авиони у помоћ и митраљирали и бомбардовали села у којима су били партизани. Осим тога, код заробљених четничких банди налазе се талијанске пушке, бомбе и талијанска муниција. Ово је важно и за вас и да добро водите рачуна — ако се ма ко појави на вашој територији и покуша стварати макакве организације против нас, да их одмах разбијете, а организаторе смјеста ликвидирате. Неодлучност, либерално опхођење према издајницима, крилашима и итал.[ијанским] шпијунима довело је наше другове у Васојевићима у тежак положај, а ти издајници и шпијуни — мјесто да су ликвидирани још раније — сада отворено воде рат против нас. Звјерства која су ове банде извршиле над нашим друговима, такжиче се са звјерствима која су Пећанац и Недић вршили у Србији над партизанима. Ови су бандити и шпијуни велики број наших другова стријељали, и то директно у главу, што се да најбоље видјети из броја мртвих који су већином пали од куршума у главу.

3. Што се тиче Никшића, ми сматрамо да треба још вршити демонстрације и то на тај начин што мала бомбашка одјељења треба да се на згодан начин привлаче непријатељским утврђењима и да изврше напад бацањем бомби, а ви са згодних камуфлираних мјеста послије 15—20 минута испалите по један рафал из тешког митраљеза у правцу гдје наши другови врше напад. Правац и мјесто одакле митраљез треба да пуца, треба да буде дању утврђен, тако да отстојање буде тачно утврђено. Поред овога, ми мислимо да би требало одмах пребацити тенкове из Грахова према Никшићу, организовати пребацивање бензина, па онда и ноћно са тенковима се примицати близу стража и вршити препаде. Овако неколико пута поновљене демонстрације изазвале [би код] непријатеља узнемиреност, узрујаност, па послије тога можда [и при]силиле их на . . . Настојте да окупатора оба-

вијестите да, у случају ако би приликом предаје покушао да поквари или уништи ратну спрему, нарочито топове и бацаче, да ће лично бити одговорни официри. Уз ваш план који сте нам послали, требали сте на[правити] и списак оружја с којим ви располажете, јер је без тога те[шко одлучити] да ли да се врши напад или не, па у првом писму и о томе нас извијестите. Сазнали смо од курира који су били код нас данас да се у Љубомиру налазе 2 југословенска бацача са довољним бројем бомби и пуњења, па ако је то тачно, настојте да их привремено добијете и употријебите према Никшићу. О овоме распитајте курире који доносе ово писмо.

Радиостаницу која је донијета код вас упутите по људима који ће бити пажљиви, ал& никако немојте упућивати друга радиотелеграфисту и стручњака, јер нам није потребан . . .

7. Обавијестите Штаб Орјенског батаљона да ми увијек уносим[о[J] све ли]квидиране шпијуне, петоколонаше и издајнике, па то радимо и с њ[иховим], уколико нас они обавијесте. Истина, дешава се да, усљед претрпанГости ма]теријала, извјесна објављивања закашњавају, али, углавном, сва [их] објављујемо. Молимо вас да убудуће, кад долази пошта од Врховно[г штаба] преко вас, или је ми шаљемо за Врховни штаб, [да је] одмахибез икаквог закашњења и преко најбољих и најоданијих курира упућујете даље, а не као овог[2] — држали га 3 дана па тек онда упутили. У будуће немојте писма Врховнсг штаба која иду за нас отварати, па макар колико радознали били, јер се ту ради о конспирацији, а ми знамо да је конспирација код наших људи врло слаба. Исто тако, немојте се случајно усудити да писма Врховном штабу отворите, јер ако то урадите, бићете лично одговорни.

8. Одмах по пријему овог писма, формирајте, на територији вашег одреда, при сваком батаљону, по једну ударну чету и то на тај начин што — ако батаљон броји 250—300 партизана, ударна чета треба да има 60 до 80 најбољих партизана и тако редом, према броју партизана. Настојте да у те ударне чете улазе најбољи и најоданији партизани. Као што сте видјели из писма Врховног штаба, зажност таквих ударних чета је велика, и ми се засада задржавамо само на њима. Немојте случајно тим четама давати ма каква друга имена. .

Шаљемо вам 2 штамбиља.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДР.
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ {
Милутин

[1] у „Саопштењу"
* Мисли се на курира са поштом.

БР. 49

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 31 ЈАНУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О СИТУАЦИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ ОДРЕДА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 99 ,
31/1-1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
За Црну Гору и Санџак[1]

Добили смо ваше писмо бр. 102 од 27 јануара 1942 г.

Обруч око Никшића смо стегли што смо највише могли. Окупаторске трупе нијесу се никуд кретале ван утврђених положаја од 17 ов. мј. Бомбашка одјељења смо припремили, људи су спремни да изврше све задатКе које им даднемо, али велики снијег, који је овдје пануо, увелико нам отежава могућност препада бомбашким одјељењима, а нарочито и због тога што је свако њихово и најмање утврђење ограђено са два реда [бодљикавих] жица. Учинићемо све да препаде што прије извршимо.

23 ов. мј. окупаторске трупе покушале су са продором из Билеће пут Требиња. Партизани из Бањско-вучедолског батаљона, помогнути са 50 партизана из Билећког среза су их опколили на путу за Требиње, и баш у моменту када је непријатељ био доведен у положај да се мора предати стигла им је помоћ из Требиња, с леђа нашима. Борба је трајала од 11 прије подне до 7 сати послије подне. Резултат борбе: 100 мртвих и рањених непријатељских војника; заплијењено: два топа од 65 мм. са 50 метака (1 топ без затварача), 2 п. митраљеза, 1 пољска кухиња, 1 тешки митраљез, неколико пушака, нешто пушчане муниције и 2 мотоцикла; уништена [су] 2 камиона. Накнадно смо незванично обавијештени да је затварач од другог топа пронађен у канти од бензина, која је нађена у камиону. Са наше стране 2 погинула (1 из Бањско-вучедолског батаљона, а 1 из Билећког среза), 2 лакше рањена.

Обавијештени смо од друга Блажа Ђуричића, који ради у Гатачком срезу, да 2 њемачке дивизије СС и СА трупа су се упутиле преко Србије за Босну. Правац њихова надирања је Вишеград — Сарајево. Имају намјеру прећи на сектор Сарајево —• Калиновик—Фоча. Са собом носе гвоздене конструкције за оспо-

[1] **Ово је очита дактилографска омашка и треба умјесто „Санџак" да буде „Боку".**

собљавање порушених мостова и путева за прелаз моторних возила (обавјештење друга Света[1] Вукманевића друговима у Херцеговини).

Преко Граховског батаљона обавијештени смо да је у Требиње стигло појачање Италијанима од 5000 људи. У Дубровник пристиже велики број италијанских трупа. Има их већ око 30.000 војника, младих и добро опремљених, а[ли] са слабим моралом. Један дио те војске креће се у правцу Требиња (око 3000), а остали одлазе у непознатом правцу. Кретање италијанских и њемачких трупа у овом правцу мисли се да је у вези са могућим нападом на Турску и угушивањем покрета у Црној Гори и Херцеговини. Провјерићемо тачност ових обавјештења преко другова из Херцеговине, Боке и Требиња и накнадно вас опширније о томе обавијестити.

Сава[2] још није стизао, иако смо му неколико пута писали да дође због хитних акција које су потребне у сјеверном дијелу Херцеговине, као и због других ствари; поново смо му јавили да дође и да се договоримо ко од нас да иде у тај крај.

Ликвидирани су: Рођеновић Гаврило, још прије двадесет дана, па смо вам заборавили јавити, сељак из Општине жупске, шпијун свих реакционарних југословенских режима и шпијун окупатора; Мићовић Дамјан, п.поручник, тешко је рањен, петоколонаш и разбијач народне борбе.

Партизани Бањско-вучедолског батаљона ухватили су читав [штаб Мило]рада Бјелетића, познатог непријатеља народно ослободилачке борбе, пето[колонаша и] шпијуна окупатора. Са њим је ухваћено и разоружано још 12 његових јед[номишљеника]. Јавили су нам да су их упутили нама још 24 ов. мј., али још нијесу [стиг]ли.

Шаљемо вам радиостаницу са стручњаком, његовом женом и помоћником.

Другови из Пјешивачког батаљона се жале на другове из [Петрушинско]-павковићког батаљона на расподјелу оружја, заплијењеног у борби код Дан[илова Г]рада, па вас молимо да ту ствар извидите, било преко нас било преко Одреда [„Бијели Павле".]

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА[3]

П.С. . . У свим писмима штабовима батаљона увијек наглашавамо потребу строге контроле кретања сумњивих лица, па ћемо у том смислу и у будуће радити.

[1] Светозара
[2] Сава Ковачевић
[3] Усљед трошности документа потпис је избљиедио и нечитак.

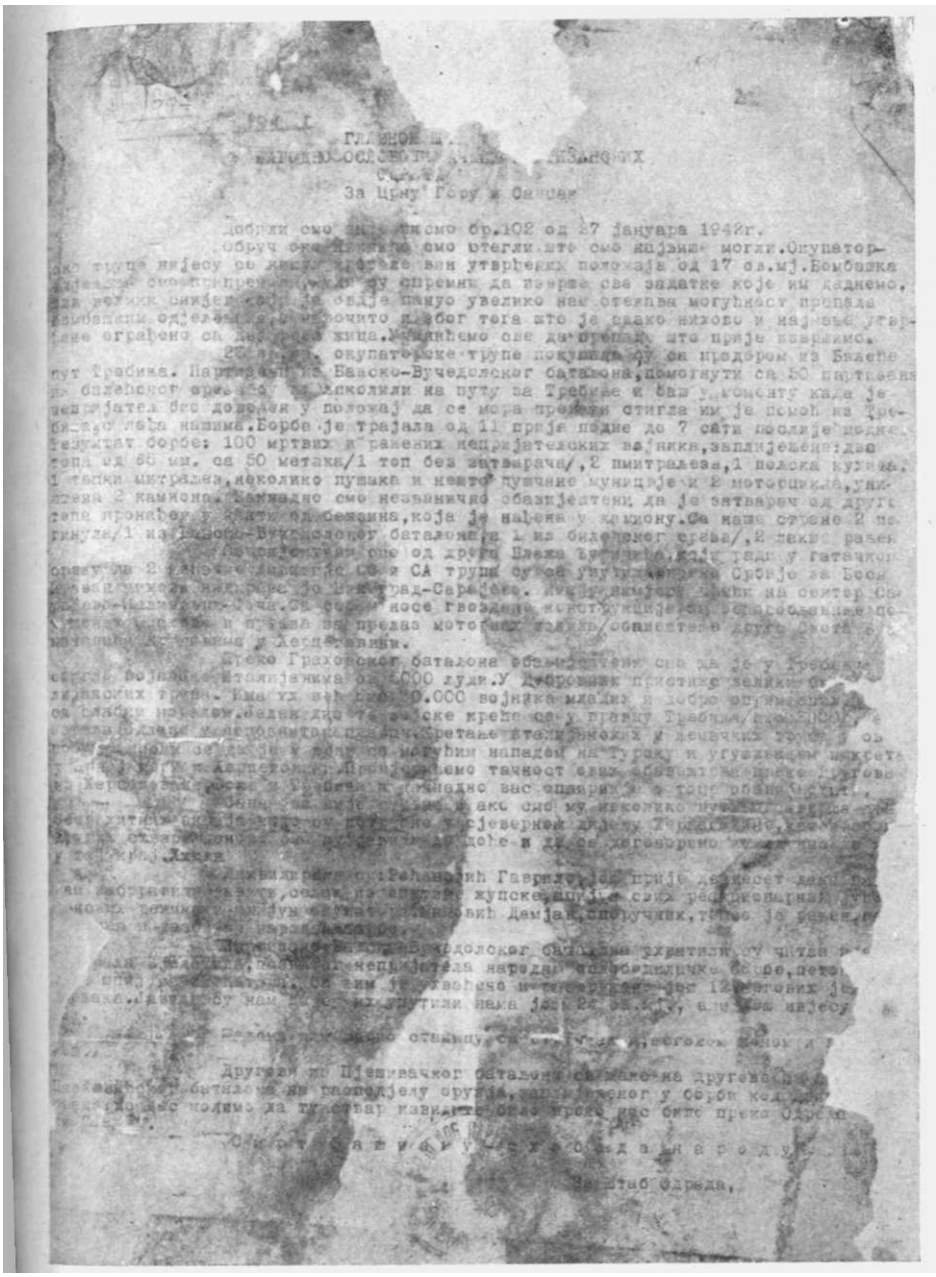

За Црну Гору и Санџак

Добили смо ваше писмо бр.102 од 27 јануара 1942г.

Обруч око Требиња смо отегли што смо најбоље могли. Окупаторске трупе нијесу се никуда отегле иза утврђених положаја од 17 св.мј. Бомбашке дивизије. Спремили смо се да узмемо све задатке које им задамо, па ритам борби је овдје знатно увелико наш отежава могућност пропада бомбашких одјелења, а нарочито због тога што је свако њихово и најмање утврђење ограђено са неколико кућа. Радићемо све задатке, што прије извршимо.

20 [illegible] окупаторске трупе покушаће су са продором из Бијелог пут Требиња. Партизани из Босско-Вучедолског батаљона, помогнути са 50 партизана из бијелићког одреда су [illegible] заклонили на путу за Требиње и баш у моменту када је непријатељ био доведен у положај да се мора повући стигла им је помоћ из Требиња са нашима. Борба је трајала од 11 прије подне до 7 сати послије подне. Резултат борбе: 100 мртвих и рањених непријатељских војника, заплијењено два топа од 66 мм. са 50 метака/1 топ без затварача/, 2 пмитраљеза, 1 полска кухиња, 1 тешки митраљез, неколико пушака и нешто муниције и 2 мотоцикла, уништена 2 камиона. Данадно смо незваничне обавјештени да је затварач од другог топа пронађен у селу [illegible] одјелења, које је нађено у камиону. Са наше стране 2 погинула, 1 из Босско-Вучедолског баталјона/и 1 из бијелићког одреда/, 2 лакше рањена.

Непријатељ смо од дрвећа Блажа [illegible] у гатачкој [illegible] 2 [illegible] СА трупе су се увукле у Србију за Босну [illegible] Сарајево. [illegible] на сектор Сарајево-[illegible] носе гвоздене [illegible] и [illegible] моторних возила, оспособљавају [illegible] и Херцеговини.

Преко Граховског баталјона обавијештени смо да је у Грахову [illegible] војника. Истјерјаника од 5.000 људи. У Добровник пристиже земљи [illegible] дивизиских трупа. Има их већ око 10.000 војника младих и добро опремљених [illegible] од слабих непријатељ. Једна дивизиска се креће се у правцу Требиња, [illegible] Претпоставља се да у [illegible] са могућим нападом на Требиње и угрожавањем [illegible] Предузимамо тачност свих обавјештења [illegible] Херцеговини [illegible] Требиња и [illegible] вас опширније у [illegible] Требиња [illegible] ако смо му изложени [illegible] у сјеверном дијелу Херцеговине [illegible] и да се [illegible] у [illegible] Лукић

[illegible] Рогановић Гаврило, [illegible] прије [illegible] дванаест дана [illegible] на [illegible] жупске, [illegible] смо [illegible] Новић Дамјан, [illegible] поручник, [illegible] је [illegible] народа.

[illegible] Босско-Вучедолског баталјона [illegible] су [illegible] непријатеља народа [illegible] Босне, [illegible] са [illegible] су [illegible] 12 [illegible] је [illegible] су [illegible] 24 [illegible] нијесу [illegible]

[illegible] отаџбину, [illegible]

Другови из Пјешијачког баталјона [illegible] баталјона на [illegible] оружја, [illegible] у борби [illegible] вас молимо да [illegible] вас [illegible] преко [illegible]

[illegible]

За штаб одреда,

Фотокопија документа бр. 113

БР. 50

ЧЛАНАК ИЗ „САОПШТЕЊА" ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 1 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О ЗНАЧАЈУ ДИСЦИПЛИНЕ И БУДНОСТИ У БОРБИ ПРОТИВ НЕПРИЈАТЕЉА

НЕБУДНОСТ И НЕДИСЦИПЛИНА — НЕПРИЈАТЕЉСКЕ БУСИЈЕ

Партизани су оружана сила свога народа, а то у народу који се бори за слободу — и то у народу чије је оружје увијек било свијетло — значи највишу почаст до које може да допре један човјек и којом једног човјека може одликовати — народ. Али, бити наоружани ударник и заштитник народа, и то народа који зна цијену оружју, т— то није само велика част, него је и велика и одговорна дужност.

Величину, тежину и далекосежност те дужности треба •схватити до самог њеног коријена. Схватити је — то значи постати свјестан циљева, тежине и оштрине данашње борбе, постати свјестан тога шта си дужан народу и шта народ дугује •борби, јасно видјети ко су и какви су наши непријатељи, чиме их можемо успјешно туђи и које наше слабости и који наши поступци могу да им користе. И тек када се то схвати и претвори у вољу, у крв и месо сваког партизана и свих партизана, — наши Форци моћи ће да потпуно успјешно врше велику дужност коју им је повјерио народ. Тек када се то схвати и претвори у вољу и у дјело, партизани ће моћи да с правом носе народно одликовање.

Не схватити ову основну ствар, то значи не бити свјестан ии осталих захтјева Народно-ослободилачке борбе, ни осталих дужности народно-ослободилачких бораца. Партизан мора да зна да његов живот није само његов, него да припада народу и народној борби; он мора знати да његови успјеси и његови неуспјеси не користе или не штете само њему него и читавом народу и народној борби. Чувати свој живот — чувати га јунаштвом, будношћу и дисциплином — то значи чувати народне снаге, снаге које бију непријатеља; излагати неодговорно свој живот погибији — излагати га бјекством, паником, недисциплилом и небудношћу — то не значи само неодговорну игру са својим животом, него и недозвољену игру с народном борбом. Партизани морају бити свјесни тога да су небудност и недисциплина равне издаји народа и његове борбе; они морају бити свјесни да ^наша недисциплина окреће окупатору млин.

Дисциплина мора да буде и код продора и код узмака. Дисциплина је она мрежа челичних спона које нас везују, једног за другог, при нашим продорима; она је панцир који нас чини неуништивим у нашим узмацима. Наша дисциплина није и не смије да буде ни каплар ни капетан, па да — кад ових нестане — завлада паника и расуло. Наша дисциплина потиче из нас самих, она — то смо ми сами, ми сваки за себе и сви заједно. Нека нас падне половина — они који остану морају остати неразбијени, што значи: дисциплиновани, неустрашиви и будни. Несхватање свега тога равно је издаји свога живота, али и издаји народа и народне борбе. Они који хоће да то схвате, морају се учити на нашим побједама, али и на нашим узмацима; на нашим успјесима, али и на нашим погрешкама; на јунаштвима наших другова, али и на слабостима оних који поклекну.

Погледајмо чињеницама у лице, и то баш онима што нас боле као ране! Кад год смо имали више жртава, није нам их нанио нелријатељ, него наша небудност и недисциплинованост; Пљевља, Доња Горица, Махала, Краљске Баре, — зар нам та имена не говоре већ и сувише јасно да је десетине наших другова убила наша недисциплина и наша небудност, зар нам не говоре да је наш подли непријатељ имао савезника у нама самима, зар нам не говоре да је недисциплине и небудности већ и сувише доста? Наша небудност — то је пета колона у нама самима; она нашом крвљу окреће непријатељев млин.

Привремени неуспјеси не смију никада затупити нашу будност. Партизан мора увијек бити будан, јер иза њега стоји народ, а испред њега непријатељ. Али, ни наши успјеси нас не смију опити, ни успавати нашу будност. Мудри учитељ, вођа и војсковођа совјетског народа Јосиф Стаљин учио је и учи своје совјетске људе и све слободољубиве људе свијета да се никада не смије заспати на ловорикама побједе, — јер непријатељ, уколико су наше побједе веће и уколико је његова пропаст очитија, постаје све немирнији и неуморнији; постаје злочиначки и самоубилачки одлучан. Расту ли наше побједе — и наша будност мора расти. Партизан увијек мора бити будан, јер иза њега стоји побуњени народ, а испред њега непријатељ — који никада не спаваГ

(Из „Саопштења" бр. 7 Гл. штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 1 фебруара 1942 године)

БР. 51

„САОПШТЕЊЕ" ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 1 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О ЧЕТНИЧКОЈ ИЗДАЈИ У ЦРНОЈ ГОРИ

ИЗДАЈНИЦИ У ЦРНОЈ ГОРИ ЗАПОЧЕЛИ СУ БРАТОУБИЛАЧКИ РАТ

Највећа снага једног народа у борби за слободу јесте његово јединство. Најпотпуније јединство остваривали су народи када су се борили за своју слободу. Без борбе нема јединства, без јединства нема борбе. Слобода је била и остала увијек дјело борбе. Слобода једног народа мора бити дјело борбе цијелог нарда. И због тога, када су у јулу мјесецу почеле борбе, партизани и партизанске јединице, носиоци Народно-ослободилачке борбе, позвали су у своје борбене редове све родољубе, сваког ко је могао и ко је хтио да се бори против окупатора. Нико осим отворених шпијуна није био изузет. Нико није био питан за његова ранија политичка и партиска убјеђења. Нико није био позиван на одговорност због својих ранијих поступака. Никоме првих мјесеци борбе није пала глава с рамена. Партизани су поставили питање борбеног јединства народа на најширу основу. Сви у борбу, све за борбу.

Велика већина црногорског народа правилно је схватила ову политику јединства. Мањина црногорског народа: група шпијуна, петоколонаша и издајника погрешно је мислила да ће овако постављену политику јединства моћи користити, да, под маском јединства, разбија и јединство и борбу. Али се грдно преварила. Она није схватила да се јединство народа ствара у суровој и крвавој борби и да се брани суровом и крвавом борбом. На сваки ударац у леђа, на сваку саботажу народне борбе, на свако служење крвнику-окупатору, народ је, сада у својој већини уједињен, одговарао преко своје оружане силе, преко партизанских јединица, оштрим противмјерама и казнама.

Што се борба између народа и окупатора све више заоштравала, то су и методи служења окупатору од стране издајника били све отворенији и опаснији. Од проказивања, лажи, подметања, политичких интрига прешло се на организоваће војних петоколонашких јединица, које су, наравно, добијале оружје од окупатора, прешло се, најзад, и на изазивање братоубилачког рата. На паролу партизана: јединствена борба против окупатора издајничка пета колона одговорила је на крају паролом: братоубилачки рат за окупатора.

Братоубилачки рат, који је отворио Ђорђије Лашић својим мучким нападом на партизане у Васојевићима, издајници Црне

Горе дуго и брижљиво су припремали. Главни штаб Народно ослободилачких партизанских одреда већ дуже времена добијао је обавјештења из свих крајева земље о покушају пете колоне да по црногорским селима и племенима образује некакву „народну" војску, некакве четничке одреде, чији би главни задатак био борба против партизана. Ови покушаји организовања четничких банди са непријатељским оружјем јавили су се истовремено на разним крајевима Црне Горе. И свуда је рађено једнако, по једном одређеном плану. Било је одмах јасно да је овдје неко са стране умијешао своје руке. Било је одмах јасно да то није никло из народа. Сви издајнички елементи одмах су прихватили ову иницијативу. Одмах су оживјели. Народ, у својој већини, одбацио је ову иницијативу. И због тога је она морала и да претрпи слом, иако се истовремено јавила и у Пољима и у Катунској Нахији, и у Пиперима и у Васојевићима, и на Грахову и у Горњој Морачи.

Цијела ова акција за стварање четничких војних организација, уствари органа припреманог братоубилачког рата, водила се под окриљем окупаторских власти, које настоје да отворе братоубилачку борбу и у Црној Гори као што су је отвориле у Србији, Босни, Херцеговини и Хрватској.

Под окриљем окупаторских власти Ђорђије Лашић прави засједе и пуца на партизане. Под окриљем окупаторских власти берански милиционери-четници нападају на партизане по селима. Под окриљем окупаторских власти организују се и пишу пријетећа писма некакви национални одбори на Цетињу и у Подгорици. Под окриљем окупаторских власти пише „Организација црногорских националиста" са Цетиња Штабу Ловћенског одреда да ће „буде ли се десило ма шта непријатно не само горепоменутим него и осталим људима нашег политичког погледа бити приморани, не бирајући средства и савезника, загазити у крв". Ови вајни националисти немају баш на избор ни средства ни савезника. Једини њихов савезник јесте окупатор, једино њихово средство јесу подмукла убиства. Под окриљем окупатора пријети Главном штабу и некакав „Централни одбор националних организација" из Подгорице да ће почети „за једног нашег десеторицу ваших лишавати живота". Под окриљем окупаторских власти путују по црногорским градовима емисари четничких организација који покушавају да повежу разбијену и малобројну четничку „војску" у Црној Гори. Под окриљем окупаторских власти бјежи из Пипера и Сава Дмитровић када је откривена издајничка тајна организација, коју су створили он и његови пријатељи.

Отровно оружје петоколонаша и издајника био је непоштени расцјеп који су покушали да изврше. Свака ријеч ових изрода,

сваки њихов поступак, свака њихова акција били су отровни. Борба против тога најгорчег отрова била је неопходна и оправдана. Од непоштеног расцјепа, од тог отровног оружја, које ипак није могло да затрује народну борбу, издајници су прешли на убиствено оружје братоубилачког рата, чему је уосталом нужно водио непоштени расцјеп. И једно и друго било је по налогу и за рачун окупатора.

Али ни започети братоубилачки рат у Васојевићима неће задржати црногорски народ у његовој борби за слободу. Мало је оних који ће поћи стопама издајника. Мало је оних који ће своју пушку — туђинску пушку — уперити на Црногорца. И ако има данас још који поштени Црногорац који не види коме служи фашистичка пушка у црногорским рукама, сигурно је да ће то брзо увидјети. Започети братоубилачки рат неће се проширити. Они који су мислили да могу у5ацивати отров и ватру међу Црногорце биће ватром црногорског оружја и отровом народног гњева уништени.

(Из „Саогпштен.а" бр. 7 Гл. штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 1 фебруара 1942 године)

БР. 52

„САОПШТЕЊЕ" ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ВАЖНИЈИМ БОРБАМА И АКЦИЈАМА ЦРНОГОРСКИХ И БОКЕЉСКИХ ПАРТИЗАНА ОД 16 ДЕЦЕМБРА 1941 ДО 18 ЈАНУАРА 1942 ГОДИНЕ

БОРБЕ И АКЦИЈЕ НАШИХ ПАРТИЗАНА

Шеснаестога децембра 1941 г. један батаљон алписких трупа пошао је из Херцегновог да удари с леђа нашим снагама хоје су опсједале Црквице. Приморска чета Орјенског народно ослободилачког партизанског батаљона дочекала је непријатеља и послије кратке борбе натјерала га на повлачење. Непријатељ је имао 15 мртвих и 15 рањених. Партизани нијесу имали губитака.

Двадесетог децембра 1941 г. партизани села Лушца (Берански срез) разоружали су 3 милиционера (крилаша). Сјутрадан су милиционери напали село, али су били одбијени, оставивши једног мртвог. 27 децембра милиција је, уз помоћ једне арнаутске банде, напала Лужац. Партизанима из Лушца дошли су у

помоћ партизани из Горњих Села, па су милиционери и Арнаути отјерани.

Петог јануара 3 чете Италијана пошле су из Никшића да насијеку дрва на брду Жировници. Партизанске јединице дочекале су их на 3 километра од вароши на мјесту удаљеном свега 5—600 метара од истурених италијанских положаја у Рудом Пољу и вратиле у варош. Непријатељ је имао 54 мртва и око 100—150 рањених. Заплијењено је 6 пушака, 1 пушкомитраљез и нешто муниције. Партизани су имали 3 рањена, од којих је један (политички комесар батаљона[1]) подлегао ранама. Партизанске јединице, које све више стежу обруч око града, извршиле су више успјешних препада на непријатељеве истурене положаје.

Петог јануара 250 италијанских војника у стрељачком строју кренуло је према Црквицама. Партизани су их сачекали и у борби од 6 часова разбили и вратили натраг. Непријатељ је имао 2 мртва и 16 рањених. Партизани су имали само једног рањеног, који је подлегао ранама.

Партизани Орјенског народно осл. партизанског батаљона врше честе препаде на италијанске посаде у Каменом и на путу Рисан—Црквице. Осим тога извршен је препад бомбама на италијанску касарну у Игалу. Убијена су 9, а заробљена 52 италијанска војника. 40 партизана овог батаљона имало је низ сукоба са Италијанима по Конављима (околина Дубровника), у којима су непријатељу нанесени осјетни губици.

Десетог јануара уништена су телеграфско-телефонска постројења на путу Ријека Црнојевића—Подгорица у дужини преко једног километра. Жица је однесена, а стубови уништени.

Ноћу између 10и11јан. порушен је пут између Смоковца и Биоча (Подгорица—Лијева Ријека) на мјесту Коловратске Лазбе у дужини од 60 метара.

Ноћу између 10 и 11 јануара извршен је препад бомбама и митраљеском ватром на непријатељска митраљеска гнијезда на Главици и Шареној Плочи (близу Даниловграда). Препад је потпуно успио. Непријатељ је тек послије пола сата отворио артиљериску ватру на брда Тараш и Курило не нанијевши никакве штете.

Дванаестог јануара порушена су телеграфско-телефонска постројења у дужини од 250 метара између Горњих Кокота и Ситнице, на путу Ријека Црнојевића—Подгорица.

Ноћу имеђу 12 и 13 јануара извршено је рушење пута Чево—Даниловград у дужини од 300 метара.

Дванаестог јануара наше партизанске јединице разоружале су четнике у Равној Ријеци (Срез бјелопољски). У борби око

[1] Пуниша Лалатовић

једног моста убиЈено је 6, а заробљено 7 крилаша и четника. Док је трајала борба, наишла је из Берана колона од 14 камиона пуних италијанских војника. Партизани су примили борбу са далеко надмоћнијим непријатељем и пуна 2 сата давали отпор. Најзад су се морали повући, нанијевши непријатељу знатне губитке. Партизани су имали 2 лакше рањена.

Седамнаестог јануара један батаљон италијанских војника кренуо је из Даниловграда правцем Сушица—Загреда, као заштитница главнине која је намјеравала да се пробије кроз наше засједе према Никшићу. Партизанске јединице сачекале су овај батаљон на положајима Жута Греда—До Пјешивачки и у Загреди, и послије жестоке борбе из непосредне близине, која је трајала читав дан, отјерале непријатеља натраг у Даниловград. Окупатор је претрпио велике губитке: око 300 мртвих и рањених официра и војника. Погинуо је и сам командант алписког батаљона. Заплијењено је: 3 тешка митраљеза, 7 пушкомитраљеза, 1 мали бацач са око 300 мина, велики број пушака, 2 револвера, око 10.000 метака од пушке и митраљеза и извјесна количина остале спреме. Наши губици у овој борби су 9 мртвих и 9 рањених. Поред партизана у борбама су учествовали и сељаци добровољци из села Загреде.

!

Седамнаестог јануара, истога дана када је покушао да се пробије од Даниловграда за Никшић, непријатељ је покушао да се пробије и из Никшића за Даниловград. Он је успио да ноћу неопажено пребаци 3 чете преко Царева Моста и да заузме извјесне коте. Партизани су ујутру примијетили непријатељске војнике и одмах их напали. Успјели су да непријатеља сјуре натраг у град, нанијевши му велике губитке. Број мртвих и рањених није се могао утврдити. Један партизан *Је лакше рањен.

Осамнаестог јануара јединице Комског народно-ослободилачког партизанског одреда посјеле су Матешево, пошто су претходно отјерале страже издајника Ђорђа Лашића. Неколико дана доцније партизани су посјели и Лијеву Ријеку. У оба мјеста успостављена је народна власт.

Двадесетшестог јануара непријатељ је напустио Биоче.

(Из „Саопштења" бр. 7 Гл. штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од фебруара 1942 године)

БР. 53

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 1 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ БАТАЉОНА „13 ЈУЛИ" ЗА ДОТУР МУНИЦИЈЕ И ОТМИЦУ ИНТЕРНИРАЦА[1]

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
1 фебруара 1942 г.

ШТАБУ БАТАЉОНА „13 ЈУЛИ"

П о л о ж а ј)

Одмах по пријему овога наређења најхитније упутити 1.500 метака за талијански тешки митраљез. Ова се муниција налази у Грађанима. Уколико имате те муниције на лицу мјеста упутите је одмах. За преношење употријебите омладину поред партизана. Послати такође колико је могуће више бомби. Ово схватити најозбиљније, јер непријатељ је сконцетрисао снаге на Чекању с намјером да продре преко Катунске Нахије ка Никшићу и од Даниловграда ка Никшићу.

Од Горњоцеклинске чете затражили смо југословенски пушкомитраљез са посадом и муницијом.

Обавијештени смо да транспорти интернираних већ пролазе путем Цетиње—Будва. Одмах послати засједу потребне јачине и неизостбвно напасти транспорт. Уколико немате ту расположивих снага, употријебите партизане из Конака. За овакве акције не .чекати наређења Штаба, већ увијек имати пуну иницијативу.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар — За команданта

[1] Редакција располаже копијом наређења.

БР. 54

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОН ОДРЕДА ОД 2; ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЈЕЗЕРО-ШАРАНСКОГ БАТАЈБОНА ЗА УПУЋИВАЊЕ ПАРТИЗАНА У КОМБИНОВАНУ ЧЕТУ ОДРЕДА[1]

ШТАБ ДЈТМ. НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ.
ОДРЕДА
Бр. 233
Жабљак 2-11-1942 г.

ШТАБУ ЈЕЗЕРО-ШАРАН.СКОГ НОП БАТАЉОНА

Према указаној потреби треба да одмах мобилишете са ваше територије 25 партизана. Ови другови требд да буду што •боље опремљени, јер постоји могућност да проведу мало дуже времена на територији ван нашег среза, иако засада тако не изгледа. Људство треба да буде, по могућству, правилно распоређено по четама вашега батаљона. Скрените пажњу штабовима[2] чета да приликом одређивања људи воде рачуна, између осталог, и о имовном као и задружном стању људи.

Другови који треба да уђу у састав чете која одлази морају се јавити штабу батаљона на Жабљаку у суботу увече 7-И, али обавезно са свом спремом. Храну нека понесу само за три дана, јер путовање неће бити дуже од три дана до мјеста гдје ће добити храну.

Водите рачуна да људство буде одмах и на вријеме обавијештено, како не би настале сметње у предвиђеном плану који се мора остварити.

Накнадно ћете бити обавијештени ко ће обавезно морати да пође.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ

[П. С.] Овакве наредбе упућене су једновремено и штабу Ускочког и Дробњачког батаљона и издиктиране преко телефона, па зато нијесу посебно писане.

[1] Редакција располаже копијом наређења.
[2] командама

БР. 55

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 2 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О БРОЈНОМ СТАЊУ БАТАЉОНА, ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА И ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 41
2-11-1942 год.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Положај

1) Политичка ситуација на територији овога Одреда у посљедње вријеме знатно се поправила. О томе нарочито свједочи све већи прилив партизана у партизанске јединице, све већи ауторитет партизанске војске и њених команди и све већа готовост народних маса да уђу у одлучну борбу против окупатора. Ситуација се нарочито поправила у Катунској Нахији послије познатог удара на „пету колону" о чему сте већ обавијештени.[1] Партизанске јединице у Катунској Нахији расту из дана у дан, што је од особите важности за читаву територију овога Одреда.

У Црмници и Приморју ситуација такође иде на боље, нарочито послије ликвидације неколико шпијуна и петоколонаша. Стање је сасвим несређено у Грбљу и у околини Бара и Улциња.

Рђаво стање у Доњој Љешанској Нахији утиче неповољно и на граничне крајеве овога одреда. Пета колона из Доње Љешанске Нахије покушава да пружи своје пипке, нарочито у сусједна села Горње Љешанске Нахије.

2) Располажемо штурим подацима о бројном стању одреда. Ово је прилично порасло. Оскудица у оружју прилично је велика.

Бројно стање по батаљонима је сљедеће:

I.	Чевско-бјелички батаљон — — —	400	бораца
II.	Цуцко-ћеклићки батаљон — — — —	300	бораца
III.	„Царев Лаз" — — —	200	бораца
IV.	„13 Јули"	"180	бораца
V.	„Јован Томашевић" — — — — —	138	„

[1] Види документ број 16.

VI. Приморски батаљон — — — — — 100 бораца
VII. Горњољешански батаљон — — — — 358 „

Укупно — — 1675[1] бораца од којих најмање једна трећина без оружја.

3) Ако изузмемо учествовање 180 бораца овога Одреда у бици на Загреди — већих акција код нас није било.

Припреман је удар на окупатора на путу Цетиње—Подгорица. У том циљу евакуисана су нека села на територији батаљона „Царев Лаз". Евакуација је потпуно успјешно изведена. Акција није услиједила због отпора „пете колоне" у Доњој Љешанској Нахији, на чијем терену би се морала водити борба, бар дјелимично.

У циљу чишћења „пете колоне" у Доњој Љешанској Нахији овај Одред, у заједници са батаљоном Доњољешанским, организовао је напад 30-1-42 у 2 сата ујутру на познате петоколонаше у Доњој Нахији. У овој акцији узело је учешћа 320 бораца. Акцијом није постигнут постављени циљ, јер је „пета колона" дочекала напад- организовано. Њихови стражари свуда су први отворили ватру на наше партизане. Дошло је до праве битке у којој су погинула 3 њихова стражара а један рањен. Са наше стране није било губитака. Партизани из Доње Љешанске Нахије служили су као путовође . . . Ниједан од водећих петоколонаша није ухваћен, јер нијесу нађени код својих кућа. „Пета колона" у Доњој Нахији није политички раскринкана и има ослонца у једном дијелу маса. Сматрамо да ће акција ипак имати позитивних посљедица, јер ће натјерати поштени народ Љешанске Нахије да мало размисли о својим петоколонашким вођама. Вјероватно је да ће ова акција допринијети политичком диференцирању у Доњој Нахији.

Јединице батаљона „13 Јули" зауставиле су 1-11-42 г. аутобус на прузи Цетиње—Будва и скинуле са њега 1 италијанског мајора и 5 војника. Мајор је артиљерац, а војници су санитети. Поред њих ухваћен је један петоколонаш кога још нијесмо саслушали, а који ће изгледа бити стријељан. Мајора, 2 подофицира и 3 војника упућујемо вама. Жеља је партизана који су учествовали у овој акцији да се ови размијене за што више интернираних бораца.

6) Овоме Штабу приведен је бивши војник краљевске гвардије у Риму, Арбанас-муслиманин, Мехо Мема, који се предао нашим партизанима у Црмници, изјавивши на саслушању да је

[1] Збир износи 1676.

вољан да ступи у партизане. Зна талијански језик. Наш језик не говори најбоље. Прилично интелигентан и веома вриједаи. Јавите шта да радимо са њим. Мислимо да би се могао корисније употријебити у неком од одреда чија је територија гранична са Албанијом[1].

7) Овај Штаб је добио препис писма Новице Радовића Пирциу Биролиу. Како се види, писмо открива политичку ситуацију код наших петоколонаша. Шаљемо вам добивени препис са мишљењем да га треба умножити и са потребним коментаром растурити у народним масама.

8) Прикупили смо мању количину експлозива коју ћемо ускоро упутити...

9) Брашно вам досада нијесмо могли упутити због великог снијега. Чим буду могли коњи ићи, брашно ћемо вам пребацити до Доњег Загарча.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар
на терену

За команданта
Мило Јовићсвић

(М.П.)

БР. 56

ПИСМО НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА СЕЛА ЗАГРЕДЕ ОД 2 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ПОТРЕБИ ПРЕДУЗИМАЊА МЈЕРА ЗА ИСХРАНУ СИРОМАШНОГ СТАНОВНИШТВА

НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
СЕЛА ЗАГРЕДЕ
Бр. службеио
Дана 2-11-1942 године

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

гдје буде

Познато је том штабу да је село Загреда од 16 јануара т.г. постало поприште данашњих борби. Борба од 17 јануара, поред

[1] Послије неколико дана боравка при Штабу Ловћенског одреда покушао да побјегне и том приликом убијен.

људских жртава, проузроковала је и прилично велике материјалне жртве. У овом иначе сиромашном селу постоји већ неколико породица које немају никаквих средстава за живот. Богатих људи у овом крају немамо који би могли пружити хитну помоћ. Има неколико породица чије су куће порушене у току борбе, те поред уништеша крова над главом уништена је и опљачкана храна и стока.

Праву економску слику становника овога села најбоље ћете уочити на статистичком прегледу који достављамо у прилогу овога дописа.[1]

Да не би[смо] дозволили да ових дана буде мртвих од глади у овом селу, као и на цијелом терену Ловћенског одреда, уколико Штаб нема материјалне могућности да притекне у помоћ, мишљења смо да тај Штаб одреди три или четири групе партизана из Чевско-бјеличког батаљона, које би имале за задатак да отпутују за Херцеговину, Боку, Арбанију и Санџак и прикупе извјесну количину хране за прехрану гладних. Храна у житу и стоци могла би се прикупити у облику добровољних прилога и куповином за новац, а њено пребацивање на терен нашега Одреда вршило би се караванима уз помоћ теглеће марве, другова партизана са терена гдје се храна набави, на пр., кад би се нашла хрна у Срезу требињском — требињски партизани пребацили би је до Грахова, Граховљани до Цуца, а Цуце до Чева.

За рад ових партизанских група Штаб би издао упуте којих се групе морају стриктно придржавати, а, поред упута, потребне су и путне исправе. У свим овим групама послати партизане који добро познају терен и менталитет становника гдје би развили дјелокруг свога рада.

Молимо Штаб да по овоме допису донесе што хитније потребно рјешење.

За Народно-ослободилачки одбор села Загреде

Секретар **Претсједник**
Видо Бурић[8]

[1] Редакцнја не располаже овим прегледом.
[8] Касније био члан АВНОЈ-а, погинуо 1943 године.

БР. 57

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ
ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
1942 г.[1]

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАР.-ОСЛ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Овамо је Брко стигао и послије разговора са њиме, а у вези са ситуацијом у Васојевићима, потребно је да одмах извршите мобилизацију једног дијела људства и формирате једну добру партизанску чету од 150 партизана са добрим руководећим кадром и хитно је пошаљете правцем: Никшић—Манастир Острог, а одатле ће бити спроведена најкраћим путем за Биоче, а затим правцем Лијева Ријека—Матешево, гдје ће ступити тамо у везу са Штабом Комског одреда ..., који има задатак да чисти васојевићку територију од издајника и отворених непријатеља народа, четничке банде: Лашића, Ђуришића, Рачића и др. Ово је потребно и ради тога што је непријатељ одвојио један дио своје банде и из Среза беранског ударио правцем Беране—Бијело Поље, а од Бијелог Поља надире према Мојковцу и на тај начин покушава угрозити са леђа нашим снагама, а и самом Колашину. Долазак ваше чете и прикључење исте Оперативном штабу потребно је и ради тога што Оперативни штаб мора један дио снага Комског одреда да пребаци према Мојковцу. Ваше људство треба да понесе храну за 5 дана. Молимо вас, настојте да се што прије изврши мобилизација и одашиљање, јер је врло хитно. Ова јединица нека понесе и неколико пушкомитраљеза са собом.[2]

С обзиром на ситуацију у Васојевићима и око Мојковца, потребно је да друг Сава, Вељко и, ако може, Милинко — али настојте да Штаб не остане празан — дођу у Острог, како би се могли договорити о свим питањима која би се поставила на савјетовању вашег и Херцеговачког одреда. Ово је потребно и ради тога што због овакве ситуације друг Милутин неће никако моћи доћи на савјетовање, јер су сви другови из Штаба на терену. Молимо вас да писмо за Дурмиторски одред доставите што прије, јер је потребно да и он изврши мобилизацију и једну

[1] На оригиналу наређења није очуван датум.
* Реченица је у тексту дописана руком.

чету од 100 партизана пошаље најближим путем за Мојковац, гдје ће ступити у везу са Штабом батаљона „Друга Ђиласа",[1] или успут, са Штабом Црногор[ско]-санџачког одреда и онда у заједници са њиховим једи[ницама из]вршити напад са леђа непријатељу који покушава да угро[зи наше снаге] од Санџака, односно Мојковца.

Настојте да Саво Оровић дође на састанак у Острог . . . нека напише једно писмо Ва[сојевићима, које] би[смо] ми умножавали и растурали у Васојевићима, јер изд[ајничке] банде Лашића, Рачића, Ђуришића и осталих лажу Васој[евиће] како ће им Саво Оровић доћи у помоћ са једним четничким б[атаљоном ко]ји је формирао у Херцеговини, и да он са партизанима не[ма ништа заједничко. У случају, ако ће и он с вама доћи у Острог, он[да са њи]м разговарати, направити писмо и упутити га Васојевићима.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТ. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

БР. 58

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЦРНОГОРСКО-САНЏАЧКОГ НОП ОДРЕДА ОД 4 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ПРОТИВ ЧЕТНИКА У БЕРАНСКОМ И БЈЕЛОПОЉСКОМ СРЕЗУ[2]

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НОП ОДРЕДА
Бр. 277
Жабљак 8-11-1942 г.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВЈ

Положај

1. Добили смо писмо Врховнога штаба од 31-1-1942 г. . . у коме се говори о употребљавању свиле и петролеја који је нама послат. Овај Штаб то није добио, нити је досада извијештен од

[1] Мисли се на Батаљон „Алекса Ђилас."

[2] Извјештај је упућен Штабу Дурмнторског НОП одреда који га је у препису доставио Врховном штабу НОВ и ДВ Југославије. Редакција располаже копијом дописа упућеног Врховном штабу.

ма које јединице да су ти артикли на путу за нас. Одмах смо поставили то питање нашим јединицама у Пиви.

2. Друг д-р Ђура Мештеровић поћи ће у Фочу у најскорије вријеме. У ранијем писму Врховног штаба нама није било речено да ли да друг д-р Ђура Мештеровић понесе собом и инструменте. Он ће ипак понијети један дио, па ако вам тамо не буду требали, молимо да нам их повратите.

3. Јуче смо добили од Штаба Црногорско-санџачког НОП одреда ово писмо:

„Бр. сл. — 4-11-1942 г.

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА

Жабљак

Ми смо од 27-1 досада [4-11-1942 год.] водили сталну борбу са четницима из Васојевића који су у Срезу беранском напали на наше и онако слабе партизанске јединице и разбили их. Борба је утлавном вођена [на сектору] Фемића Крш — Равна Ријека — Шаховићи — Махала. У овим борбама ми смо изгубили један велики дио Среза бјелопољског, благодарећи слабости, неодлучности а дијелом и издајству [неких дјелова] јединица Среза бјелопољског, на које смо, иако не много, рачунали. У циљу заустављања и прогоњења четника били смо мобилисали Пренћански батаљон, као и први батаљон (Црногорци) у чији састав улазе и двије ваше чете.

Та два батаљона су 3 и 4-П — водила жестоку борбу у околини села Махале и Чокрлија са бројнијим непријатељем и синоћ, тј. 4-ог, морали смо се повући на положај код Коврена. Четницима су-прилазиле понегдје комплетне наше чете, те је непријатељ често пута могао да дође иза леђа наших јединица.

Упркос свега тога непријатељ је имао око 80 мртвих и рањених само у ова два дана, а у ранијим борбама имао је око 70. Наши губици у тим борбама били су 20 мртвих и толико рањених.

Наши људи су остали скоро без муниције, док непријатељ са њом обилује. Морал је код наших, благодарећи бјекству, паници и издајству мјештанских јединица, прилично попустио.

Свјеже и одлучне снаге би ипак брзо поправиле ситуацију и дигле морал, како код јединица тако и

код народа, који Је у овом диЈелу почео прилично да сумња у наше снаге.

Ово вам пишемо у циљу упознавања са ситуацијом, иако знамо да су ваше снаге ангажоване, као и то да ви не стојите ништа боље са муницијом од нас. Моментално смо политички на овом терену изгубили, али се надамо да ће снаге Комског одреда са јединицама из Црне Горе које су добиле као помоћ убрзо успјети да поправе ситуацију.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Бошко Ђуричковић"

С другарским поздравоф«

ЗА ШТАБ

БР. 59

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 4 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ[1]

ШТАВ
ДУРМИТОРСКОГ НАР. ОСЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 243
Жабљак 4-11-1942 г.

ГЛАЕНОМ ШТАБУ НАР. ОСЛ. ПАРТ. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Положај

Примили смо ваше писмо бр. 84 од 21 јан. Нијесмо имали потребе да вам се раније јављамо, јер су ствари текле нормално. Сад вам јављамо ово неколико ствари.

1. Добили смо од Пљеваљске чете, односно сад батаљона „1 Децембар" писмо, које нам је с Таре диктирано телефоном као хитно, да им пошаљемо одмах чету од најмање 60 људи, јер су наше двиЈ'е чете које су биле у Санџаку пошле дринском долином да садјелују са нашим трупама тамо. То су осјетили четници из Пљеваља и почели да излазе из Пљеваља и да пљачкају, а

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

и Италијани покушавају понегдје и да пале. Ми знамо да ово није редован пут, да је то требало да тражи Црногорско-санџачки штаб, а да ми вас питамо, али ситуација нам се учинила таква да захтијева брзу интервенцију, и ми смо наредили мобилисање 70 људи, који ће бити 7-Н- упућени за Санџак. О овом смо обавијестили [Штаб батаљона] „1 Децембар" и Црногорско-санџачки одред. Већ су овдје приспјели у болницу двојица другова из Санџака који су били рањени у борби са четницима и то рањени бацачем. Причају да није било борбе већег замаха. Данас се чују митраљези и бацачи од Пљеваља, па нас и то увјерава да је правилно што чету шаљемо.

Ако је ипак неправилно што смо [чету] послали, јавите нам да би[смо] урадили како треба.

2. Показали смо МК-у писмо и ваше мишљење да Билтен не би требало да издајемо, већ да се покрене партиски лист. МК је ипак одлучио да се Билтен издаје, јер због разноразних немогућности[1] немогуће је покренути партиски лист, па је боље да буде бар Билтен који ће обавјештавати за понешто, а тим да буде под јачом контролом него досада. Зато смо и издали Билтен бр. 8, који вам шаљемо на увид. Ако га не буде требало издавати, онда јавите то као вашу одлуку.

3. Достављамо до Штаба Никшићког одреда 6 пушака и 5 револвера за оправку. То је предато Штабу Језеро-шаранског батаљона. Дали смо налог и осталим батаљонима да тамо предаду [оружје на оправку]. Видјећемо шта су по томе урадили.

4. Нијесмо утрошили читав новац који сте нам послали, има још преко 50000 у нашој каси, али рђаво сте обавијештени да се овдје може купити већа количина сира, скорупа и др. Једино може да се купи меса, па ни њега колико би хтјели ми. Опуномоћили смо три друга да купују за нас те артикле у општинама: Шаранској, Ускочкој и Планинопивској, па резултати нијесу богзна какви. Али засад ћемо ипак успјети да са тим прехранимо болницу. Послали смо такође у Санџак два друга са истим задатком, јер знамо да ће болница остати овдје дуже времена. Од те двојице другова из Санџака немамо још извјештаја.

5. Рекли смо МК, према вашем писму, да предложи у споразуму са ОК полкома одреда и замјеника.

6. Обратили смо се Комском одреду да нам одмах пошаље чувеног и опасног шпијуна Блажа Перовића. Молимо вас да им наредите да то одмах учине. Није потребно да вас убјеђујемо да је то нужно.

7. Имамо једно питање у погледу формирања нових чета. Код нас је уписано у партизане 100% способних. Али велики дио нема оружја. Било је раније речено да су партизани без

[1] околности

оружја резервни партизани, и да засад не долазе у обзир за формирање чета. Ми би[смо] могли да формирамо још чета, ако за то долазе у обзир ненаоружани партизани. Партизани неких наших чета траже да формирају чете,[1] али ми смо то обуставили док не добијемо од вас одговор по том питању уопште.

8. Шаљемо вам списак санитетског материјала, као што сте тражили. Сад баш дође курир од Врховног штаба Југославије, [у писму] стоји да у пакету има 10.000 лира за вас. Печати на пакету овдје су здраво дошли.

У писму Врховног штаба стоји да друга Ђуру Мештеровића најхитније пошаљемо у Фочу са хируршким материјалом и нешто љекова. Д-р [љекара] Италијана смо већ упутили у Колашин на тражење Комског одреда. У болници ће сада остати од љекара једино другарица д-р Ирина Кнежевић. У Шавнику су два љекара и то један мора ту да буде стално ^ амбуланти. Нијесу ни један нама блиски.

Шаљемо вам пресуду Периши Џаковићу и његовој банди и још некима који су заједно с њима стријељани. Све је извршено како треба. Ефекат добар.

Шаљемо још неке наше акте које мислимо да треба да прегледате, па ако буде потребно даћете своје мишљење . . .

Шаљемо потврду о примитку материјала за болницу.

Добили смо 6 примјерака циркулара политкомима од ЦК КПЈ, два примјерка „КПЈ у данашњој народно ослободилачкој борби", 13 комада „Задаци и устројство НОО", 7 комада „Штабовима одреда, Пролетерске бригаде . . ." потписане од друга Тита. Покушаћемо да умножимо материјал у потребном броју примјерака, али изгледа да нећемо имати индиго папира.

Умножили смо пресуду Новици Ковачевићу коју је изрекао Штаб Никшићког одреда и задње радио вијести које сте нам послали.

Молимо да нам пошаљете један шапирограф и нешто обичног индига, ако имате, као и спајалице за акта.

9. Џакове које нијесте примили задржали су другови у Шавнику својом аљкавошћу.

Материјал за Врховни штаб и Пролетерску бригаду уредно смо послали и то одмах.

10. Сад вам нећемо писати о операцијама у Босни, јер смо сигурни да вас је о томе обавијестио Врховни штаб.

11. Посљедњи пут смо добили само 12 комада ваших „Саопштења". Тај број је уоппгге недовољан, а ми не можемо да умножимо. Молимо да шаЉете више.

[1] Партизанн чета формираних на територијалном прнницпу тражилн су да се формирају ударне чете.

12. Жито, које је за вас дослао Црногорско-санџачки штаб, налази се у нашем војном магацину. Послати га не можемо, јер коњи уопште не могу да прегоне од снијега. Кад то буде било могуће, послаћемо га.

13. Мислимо да би добро било кад би Главни штаб издао партизанске легитимације кад већ има материјала.

14. Тражили смо од Никшићког одреда нешто оружја, али узалуд. Молимо да нам ви пошаљете: 2—3 реденика од тешког италијанског митраљеза „Фиат" — (муниције за исти митраљез имамо свега 70 метака и реденик са 64 метка), [као и] муниције за италијански пушкомитраљез и оквир за исти (примач шаржер). Ово нам је неопходно потребно, иначе италијанско аутоматско оружје не вриједи и лежи [нам] узалудно.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ

БР. 60

БРОЈНО СТАЊЕ И НАОРУЖАЊЕ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ БАТАЉОНА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА НА ДАН 5 ФЕБРУАРА 1942 ГОДИНЕ

ШТАБ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ НО
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 84
Враћеновићи, 5-11-1942 г.

БРОЈНО СТАЊЕ

Људства Бањско-вучедолског НО партизанског батаљона на дан 5-11-1942 године, сачињено према наредби Главног Штаба Народно-ослободилачке војсре за Црну Гору и Боку — наредба број 5.

КОЈА ЈЕДИНИЦА	Колико људства						Наоружање и муниција			
	обученог	необученог	од 40 до 50 год.	преко 50 год.	пушака	пушкомитраљ.	митраљ.	бацача бомби	револвера	муниције
Батаљон	770	232	141	88	837	10	3		35	26550 метака пушч. муниц.

Напомена. Стање се врло често мијења, а ово због извођења акција.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Зам. пол. комесара **Командант**

ШТАБ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ НО ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. . . .
Враћеновићи 5-Н- 1942 г.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НО ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Гдје буде

У прилогу под 1) доставља се бројни преглед људства и наоружања овог батаљона сачињен према наредби Главног штаба број 5.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Зам. пол. комесара **Командант**
В. Алексић **(М.П.)** **П. Комненић**

БР. 61

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 6 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ОРЈЕНСКОГ БАТАЉОНА ЗА ФОРМИРАЊЕ УДАРНЕ ЧЕТЕ И ОБАВЈЕШТЕЊЕ О ОСЛОБОЂЕЊУ ФОЧЕ И БОРБАМА КОД ДАНИЛОВОГ ГРАДА II БОРЧА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 114
6-11-1942 г.

ОРЈЕНСКОМ НОП БАТАЉОНУ

Добили смо ваше писмо од 31 јануара 1942 г.

12 о. мј. одржаће се савјетовање претставника штаба Никшићког [одреда], Дурмиторског [одреда] и Оперативног штаба за Херцеговину у Враћеновићима, на којем треба да присуствују обавезно друг Глиго Мандић и Никола Ђурковић. Припремити . извјештај о извршеним акцијама досада, о наоружању, о јачини

непријатеља и о приједлозима које ви мислите да је потребно истаћи на савјетовању.

Друг Никола нека свакако дође, јер му изговоре нећемо уважити, па ма како их он правдао. Требао је доћи и на конференцију родољубивих елемената на коју је био позван. Разлоге за недолазак нећемо уважити.

Преко Оперативног штаба за Херцеговину обавијештени смо да је Романиски народно-ослободилачки партизански одред у борби са Њемцима заплијенио поред осталог и 8 топова.,4 о. мј. италијанске трупе покушале су поново да се пробију из Данилова Града у правцу Никшића, али су одбијене. Ови наши заробљеници у Никшићу од 17 прошлог мјесеца нијесу покушавали никуда да крећу. Припремамо се да их мало узнемиримо и натјерамо да не дријемају.

Пролетерска ударна бригада . . . сада је прешла на територију Босне и чисти их[1] и тамо са успјехом. Фочу, коју су Италијани били предали четницима, црногорски партизани који опериш у том крају, заузели су и успоставили тамо партизанску власт. Четници су били доведени у такав положај да нијесу испалили ни једног метка, већ су Фочу предали без борбе.

Црногорски четници и у заједници са четницима из Босне и Србије, на челу са мајором Тодоровићем, покушали су са освајањем Борча, усташке тврђав.е, али не у намјери да помогну српском живљу, већ да онемогуће везу црногорских и босанских партизана. Напад им није успио, војска им се распала. Наши тамо сада чисте остатке четничких банди и учвршћују и проширују партизанску војску. Послије неуспјелог покушаја четника да заузму Борач и бјекства, остављајући српски живаљ незаштићен од усташких и муслиманских банди, потпуно су се раскринкали сами међу српским становништвом. Народ у масама прилази партизанској војсци и изражава спремност за борбу и противу четника и противу окупатора.

Формирајте одмах од најбољих у акцијама испробаних партизана ударну чету, која ће имати за задатак извршивање с времена на вријеме смјелих акција против окупатора и петоколонаша свих врста. У чету да уђу само људи спремни за све врсте акција и на ма чијем терену. Бројчано величина чете може да се креће до 120. Још за сада чета не мора живјети посебним животом, већ у осталим четама, но с тим да је буде лако мобилисати у случају потребе.

Погрешно сте обавијештени да код нас има прилично оружја и муниције. Имамо батаљона у којима је свега 50%> наоружано с пушкама и са једним до два пушкомитраљеза. Када би[смо]

[1] четнотке банде

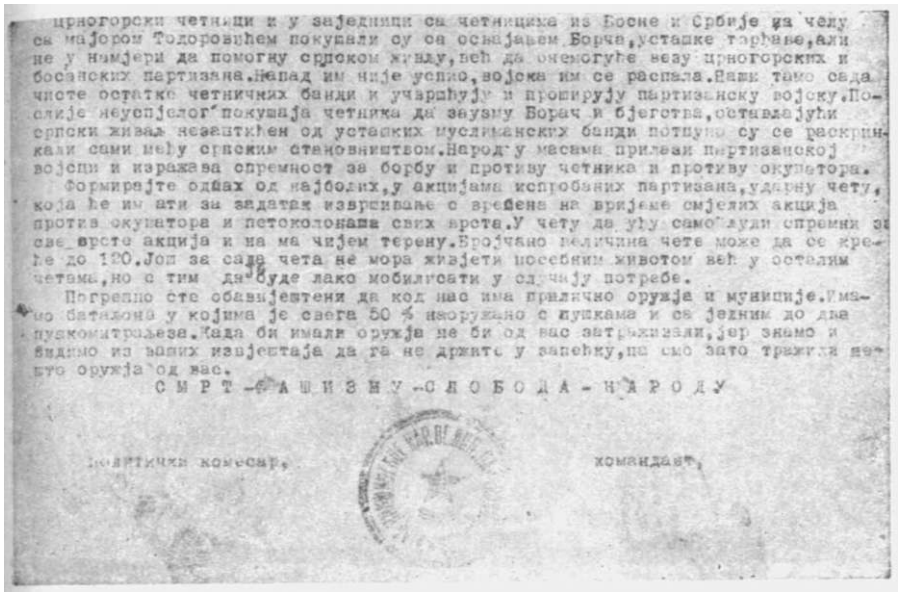

црногорски четници и у заједници са четницима из Босне и Србије за чему
са мајором Тодоровићем покушали су са освајањем Борча, усташке тврђаве, али
не у намјери да помогну српском народу, већ да онемогуће везу црногорских и
босанских партизана. Напад им није успио, војска им се распала. Наши тамо сада
чисте остатке четничких банди и учвршћују и проширују партизанску војску. По-
слије неуспјелог покушаја четника да заузму Борач и бјегства, остављајући
српски живаљ незаштићен од усташких муслиманских банди потпуно су се раскрин-
кали сами међу српским становништвом. Народ у масама прилази партизанској
војсци и изражава спремност за борбу и противу четника и противу окупатора.

Формирајте одмах од најбољих, у акцијама испробаних партизана, ударну чету,
која ће им ати за задатак извршивање с времена на вријеме смјелих акција
против окупатора и петоколонаша свих врста. У чету да уђу само људи спремни за
све врсте акција и на ма чијем терену. Бројчано величина чете може да се кре-
ће до 120. Још за сада чета не мора живјети посебним животом већ у осталим
четама, но с тим да буде лако мобилисати у случају потребе.

Потребно сте обавјештени да код нас има прилично оружја и муниције. Има-
мо батаљона у којима је свега 50 % наоружано с пушкама и са једним до два
пушкомитраљеза. Када би имали оружја не би од вас затражили, јер знамо и
видимо из ваших извјештаја да га не држите у запећку, па смо зато тражили не-
што оружја од вас.

С М Р Т - Ф А Ш И З М У - С Л О Б О Д А - Н А Р О Д У

политички комесар, командант,

Фотокопија другог ДИЈ'ела документа бр 61

имали **оружја, не би од вас затраживали, јер знамо и видимо** из **ваших извјештаја да га не држите у запећку, па смо зато** тражили **нешто оружја од вас.**

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политички комесар
Мил. Ђуровић

Командант
Сава Ковачевић

БР. 62

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О РАЗБИЈАЊУ ТАЈНЕ ЧЕТНИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ У СРЕЗУ ШАВНИЧКОМ И ФОРМИРАЊУ УДАРНИХ БАТАЉОНА[1]

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Број 913
7-11-1942

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ •

Прије неколико дана открили смо четничку организацију у нашем срезу и то баш у прави час, онда кад су требали да донесу неке важније одлуке. Главни организатор ове откривене банде био је Митар Караџић, бивши претсједник Општине дробњачке, познати пљачкаш и корупционаш, присни пријатељ Тома Кршикапе,[2] први члан његовог прољетошњег комитета, талијански шпијун и улизица, негативан тип из свих времена. Ова организација је почела помало да се развија, јер нијесу организатори имали директне везе са неким јачим организацијама . . . Главни организатор преко своје везе дао је да се нападне Штаб овог Одреда, да се ликвидирају другови у њему и друг Чича[3] који се моментално ту налазио, да створе слободан штаб и ухвате везу са Колашином. У томе нијесу успјели, тј. видјели су да не могу

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

[г] Шпијун који је покушао јуна 1941 год. да помоћу Италијана организује власт сепаратиста *у* Шавничком срезу, формирајући петоколонашки комитет који се убрзо распао. У јесен 1941 год. ухваћен је од партизана у Љешкопољу и стријељан.

[' Моша Пијаде

успјети, па нијесу ни покушали. Баш уочи самог њиховог главног састанка који се требао одржати у једном забаченом мјесту код ријеке Придворице ноћу — нашом обавјештајном службом то је све откривено, одмах је мобилисана војска, предузете су све мјере, те су похватани већина њих. Главни организатор Караџић је побјегао са још једним; нијесу одржали састанак. Патрола која је тјерала Караџића ушла му је у траг кроз Војник и други дан опколила их у једној литици ријеке Комарнице, ту је Караџић убијен пошто није хтио да се преда, а његов сапутник Мијат Јауковић, жандарм, се предао. Похватани су и њихови сарадници у Општини ускочкој и дурмиторској, само што је у Ускочкој општини побјегао главни организатор тамо Владо Требјешанин, бивши секретар народне скупштине, његов брат Војин, поп Митар Лопушина и Милисав Лопушина, а Раде Алексић, талијански шпијун, и раније се налазио у бјекству. Ова биједна организација Митра Караџића покушала је да пошаље своје људе и на Сињајевински сектор да тамо изврше удар, побију политичко руководство и да пусте четнике без отпора у наш срез. Све је то на вријеме откривено и угушено, уколико није све још — биће.

Формирали смо два ударна батаљона јачине око 400—500 партизана, они се налазе сада на Сињајевини; при формирању 1 ударног батаљона био је присутан и делегат тога Штаба друт Пеко Дапчевић . . .

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОПРЕДА

БР. 63

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ БАТАЉОНА ЗА УНИШТЕЊЕ ЧЕТНИЧКЕ ГРУПЕ ПОПА ПЕРИШИЋА И ФОРМИРАЊЕ ЈЕДНЕ УДАРНЕ ЧЕТЕ

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 115
7-11-1942 г.

ШТАБУ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ НОП БАТАЉОНА

Данас смо добили обавјештење од друга Блажа Ђуричића, одговорног друга кога смо послали у Срез гатачки, да је разбој-

ШТАБУ БАЊСКО-ВУЧЈАНСКОГ Н.О.П. БАТАЉОНА

Данас смо добили обавјештење од друга Блажа Ђуричића,одговорног друга ко
з смо послали у срез гатачки да је разбојник поп Перишић са својим стотину че
тника посјео положаје у Галешини и онемогућио пролаз наше чете,коју смо одо-
уда упутили у циљу чишћења петоколонаша свих врста,формирања партизанских је
дница и припрема за напад на Борач.Са четом је командир те чете Јеврем Бјели
ћ и друг Блажо.Наше партизанске јединице у том дијелу Херцеговине нијесу о ово
м обавијештене.Јеврем и Блажо,због великог сиријега нијесу у могућности да
уобиђу ову четничку банду,па чак ни да пошаљу курира да обавијесте наше дру-
ове тамо да би им послали помоћ.Ми одовуда можемо их помоћи,па ћемо то одмах
учинити,али ваша помоћ је много ефикасија,јер можете заобићи и напасти с ле-
а ову банду и онемогућити пролаз нашој чети.Перишића и његову разбојничку бан-
у треба по сваку цијену уништити,а њега по могућству ухватити и по д јаком
ratom спровести овоме Штабу.Он је извршио отмицу мајора Тодоровића,капетана
Јанчевића и Бидака Комчевића,који су били ухваћени од партизана у срезу га-
тачком послије напада на Борач.

Чим добијете ово писмо најхитније припремите једну чету од 50 добрих и
здравих и већ испробаних у акцијама партизана у гатачки срез да нападну Пе-
рића с леђа и да се униште.Прије него пошаљете чету пошаљите курире који ће
овоме обавијестити наше партизанске јединице у гатачком срезу да и оне помо-
гну у уништавању ове банде.Чета треба да буде снабдијевена најмање са два пу-
комитраљеза.Ако их ви немате потражите их код Оперативног Штаба Н.О.П. Одр а
за Херцеговину.Дајте у задатак овој чети да и успут немилосрдно уништава че-
тничку банду.Овој чети поставити добро и одлучно руководство,које се неће ко-
лебати у извршивању постављених им задатака.

Обавијештени смо да је Оперативни Штаб за Херцеговину послао друга Кос-
ту Грубачића са око 80 партизана у гатачки срез.Распитајте да ли је то тачно
и руководству чете коју ћете послати у гатачки срез реците да се са њим пове-
жу,ако буде тако.

Предузмите одмах формирање једне ударне чете састављене од најбољих
бораца из вашег батаљона.Чета ће имати за задатак извршивање смјелих и брзих
акција,као што је ова против Перишића,коју морамо успјешно извести.У чету мо-
гу ући само они партизани,који су спремни да изврше сваки задатак који се
постави пред њих и на ма чијем терену.Чета још за сада неће живјети својим
посебним животом,али је формирати тако да буде лако мобилна у случају потребе.

12 о.м. одржаће се савјетовање у Враћеновиће претставника Никшићког,
Херцеговачког и Дурмиторског Н.О.П. Одреда,па вам се ставља у дужност да ви
у заједници са Оперативним Штабом за Херцеговину припремите просторије за
савјетовање,храну и коначиште за делегате.

Прекјуче су непријатељски авиони бомбардовали Острог.Штете успите нијесу
Исто прекјуче непријатељ из Данилов Града покушао је да продре у правцу Ни-
шића али је одбијен и повраћен натраг.Обавијештени смо да се непријатељ при-
према и да ће поново покушати да продре до Никшића.Јединице Одреда "Бијели Па-
вле" и пјешивачког батаљона су на положају према Данилов Граду и Никшићу и
мислимо да непријатељ неће успјети да оствари своје намјере без његове грдне
погибије.Од 17 о.м. окупаторске трупе из Никшића нијесу ни покушале никакав
покрет ван својих утврђених положаја.Припремамо се да га ни ту не оставимо
на миру.

Другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ

ЗА ШТАБ ОДРЕДА,

Фотокопија документа бр. 113

JJJJK поп Перишић са својих стотину четника посјео положаје у Галешини и онемогућио пролаз наше чете, коју смо одовуда упутили у циљу чишћења петоколонаша свих врста, формирања партизанских јединица и припрема за напад на Борач. Са четом је командир те чете Јеврем Бјелица и друг Блажо. Наше партизанске јединице у том дијелу Херцеговине нијесу о овоме обавијештене. Јеврем и Блажо, због великог снијега нијесу у могућности да заобиђу ову четничку банду, па чак ни да пошаљу курира да обавијесте наше другове тамо да би им послали помоћ. Ми одовуда можемо их помоћи, па ћемо то одмах учинити, али ваша помоћ је много ефикаснија, јер можете заобићи и напасти с леђа ову банду и омогућити пролаз нашој чети. Перишића и н,егову разбојничку банду треба по сваку цијену уништити, а њега по могућству ухватити и под јаком стражом спровести овоме Штабу. Он је извршио отмицу мајора Тодоровића, капетана Рончевића и Видака Ковачевића, који су били ухваћени од партизана у Срезу гатачком послије напада на Борач.

Чим добијете ово писмо најхитније припремите једну чету од 50 добрих, издржљивих и већ испробаних у акцијама партизана [и упутите је] у Гатачки срез да нападне Перишића с леђа и да га уништи. Прије него пошаљете чету, пошаљите курире који ће о овоме обавијестити наше партизанске јединице у Гатачком срезу да и оне помогну у уништавању ове банде. Чета треба да буде снабдјевена најмање са два пушкомитраљеза. Ако их ви немате, потражите их код Оперативног штаба НОП одреда за Херцеговину. Дајте у задатак овој чети да и успут немилосрдно уништава четничку банду. Овој чети поставити добро и одлучно руководство, које се неће колебати у извршавању постављених му задатака.

Обавијештени смо да је Оперативни штаб за Херцеговину послао друга Косту Грубачића са око 80 партизана у Гатачки срез. Распитајте да ли је то тачно, и руководству чете коју ћете послати у Гатачки срез реците да се са њим повеже, ако буде тамо.

Предузмите одмах формирање једне ударне чете састављене од најбољих бораца из вашег батаљона. Чета ће имати за задатак извршивање смјелих и брзих акција, као што је ова против Перишића, коју морамо успјешно извести. У чету могу ући само они партизани, који су спремни да изврше сваки задатак који се постави пред њих и на ма чијем терену. Чета још засада неће живјети својим посебним животом, али је формирати тако да буде лако мобилна у случају потребе.

12 о. м. одржаће се савјетовање у Враћеновићима претставника Никшићког, Херцеговачког и Дурмиторског НОП одреда, па вам се ставља у дужност да ви у заједници са Оперативним

штабом за Херцеговину припремите просторије за савјетовање, храну и коначиште за делегате.

Прекјуче су непријатељски авиони бомбардовали Острог. Штете уопште није било. Исто прекјуче непријатељ из Данилова Града покушао је да продире у правцу Никшића, али је одбијен и повраћен натраг. Обавијештени смо да се непријатељ припрема и да ће поново покушати да продре до Никшића. Јединице Одреда „Бијели Павле" и Пјешивачког батаљона су на положају према Даниловом Граду и Никшићу и мислимо да непријатељ неће успјети да оствари своје намјере без његове грдне погибије. Од 17 о.[1] м. окупаторске трупе из Никшића нијесу ни покушале никакав покрет ван својих утврђених положаја. Припремамо се да га ни ту не оставимо на миру.

Другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

пол. ком.

Мил. Ђуровић

БР. 64

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ПОЛИТИЧКОМ КОМЕСАРУ ОПЕРАТИВНОГ СЕКТОРА ГАЦКО — НЕВЕСИЊЕ О УПУЋИВАЊУ ПОМОЋИ ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ ЧЕТНИЧКЕ БАНДЕ ПОПА ПЕРИШИЋА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 116
7-11-1942 г.

Драги Блажо, добили смо твоје писмо, које се много разликује од онога што смо добили прије неколико дана. Из прошлог твог писма, као и из извјештаја друга Максима[2] закључили смо да је тамо сада повољна ситуација по нас, а из овога видимо да је стање тамо сасвим друкчије. Зато убудуће настојте да боље процјењујете ситуацију и снагу непријатеља не потцјењујете.

[1] Треба да стоји прошлог.
[3] Максима Горановића

Да смо били обавијештени о томе колико снага може да мобилише разбојник поп Перишић, ми бисмо послали тамо више људства и боље га опремили или га уопште не би[смо] шиљали. И поред тога што је поп Перишић успио да мобилише 100 људи, да сте били мало буднији и умјешнији, наша чета не би запала у такав положај да је један друмски разбојник, као што је поп Перишић, онемогући у извршењу задатака које смо јој дали при поласку тамо.

Издали смо наређење Бањско-вучедолском батаљону[1] да хитно пошаље тамо једну чету од 50 испробаних партизана да нападне ту банду . . . Исто смо то јавили и Жупо-пивском батаљону и тражили и од њих да и они пошаљу једну чету од бар 50 партизана. И једнима и другима дали смо у задатак да у заједници са вама по сваку цијену унипгге ову четничку разбојничку банду, а попа Перишића настојте да заробите и под јаком 'стражом упутите овамо. Одовуда ћемо вам засад моћи послати само до 100 партизана, а то ће вам бити ваљда доста да обрачунате са попом Перишићем.

Чудо нам је како сте могли запасти у тешкоћу за исхрану 120 људи, кад нам тражите помоћ од још 300, које ћете такође морати сами тамо исхрањивати и како ћете исхрањивати ове које вам сада шаљемо као хитно појачање. Настојте свим силама да људи не гладују, јер је то први услов да одржите морал код војске. Исто тако настојте да им коначишта што боља буду да не би људи промрзли. Терет за исхрану наших партизана тамо баците на терет кулачких елемената, што ће сигурно прихватити и подупријети сиромашни и средње имућни сељаци.

Није то никаква новост да четници тамо одржавају везу и ослањају се на италијанског окупатора. Свуда се они ослањају на окупатора и добијају помоћ од њега у борби противу наше партизанске војске, па о томе водите рачуна при процјењивању њихових снага.

Четничка банда из Васојевића на челу са Јелићем, Рачићем и другим стријељала је око 30 наших партизана. Главни штаб је послао тамо једну казнену експедицију, па је тражио од нас да и ми пошаљемо, ако можемо, једну чету од 150 партизана и ми ћемо им је послати 10 о. мј. Прекјуче су непријатељски авиони бомбардовали Острог, али нијесу причинили никакву штету. 4 о. мј. непријатељске трупе су покушале из Данилова Града да продру у правцу Никшића. Одбијени су и порраћени натраг. Добили смо обавјештење да су припремили 7 батаљона за продирање од Данилова Града до Никшића. Партизанске јединице одреда „Бијелог Павла" и наше спремне су да их дочекају и већ су на положајима према Даниловом Граду и Никшићу.

[1] Види документ бр. 63.

Од 17 прошлог мјесеца непријатељске трупе из Никшића нијесу се никуд кретале ван својих утврђених положаја.

Другарски поздрав теби, Јеврему,[1] Максиму, Алекси[2] и свим друговима.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
пол. ком.
Мил. Ђуровић

БР. 65

ПРОГЛАС СКУПШТИНЕ ЦРНОГОРСКИХ И БОКЕЉСКИХ РОДОЉУБА ОД 8 ФЕБРУАРА 1942 ГОДИНЕ

НАРОДУ ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ

У овим озбиљним временима тешке борбе против фашистичких окупатора јединство свих родољубивих снага, произашло из досадашњих борби, мора бити основа сваке даље борбе.

На Скутптини црногорских и бокељских родољуба, одржаној 8 фебруара ове године у Манастиру Острогу, дошло је до израза борбено јединство свих којима је народна слобода највећа и најпреча ствар, свих који су се борили, који се боре и који су спремни да се боре до коначне побједе. Дошло је до израза јединство свих родољуба без обзира на раније партиске и политичке подвојености, без обзира на различне погледе на свијет.

Родољубље нас је све ујединило, родољубље нам свима даје оне огромне снаге потребне за борбу против јачег непријатеља. Родољубље нас је кроз пет вјекова одржало слободним, родољубље ће нас одржати слободним.

Браћо Црлогорци и Бокељи!

Никада ништа, кроз вјекове, није могло сломити наш борбени дух и љубав за слободу. Никада ништа није могло поколебати вјеру нашег народа у његову сопствену снагу. Никада ништа није могло разбити јединство нашег народа када су у питању били његова слобода, опстанак и част. Никада нас ништа

[1] Јеврему Бјелици
[1] Алекси Поповићу

није могло одвојити од великог и братског словенског руског народа.

То се показало и у априлу прошле године, када су фашистички освајачи напали на Југославију. Најбољи синови нашег народа били су и најбољи борци и војници против ропства, које је доносио фашистички освајач.

Капитулација је болно погодила цио народ Црне Горе и Боке. Капитулација је била најсрамнија и највећа издаја у низу срамних и великих издаја, које су у току година вршили разни реакционарни и ненародни режими, који су од Југославије створили тамницу народа. Капитулација је била најподлија и најкукавичкија издаја, коју су годинама припремали низом подлих и кукавичких издаја издајнички генерали југословенске војске. Капитулација је била дјело пете колоне, која се тако открила и склопила отворен савез са спољним непријатељем народне слободе. Капитулација је, најзад, показала народу да ће морати да води борбу на два фронта, против два непријатеља.

Народ Црне Горе и Боке није примио капитулацију, народ није капитулирао. Слобода је била и остала његова највећа животна вриједност. Народ је због тога одбацио лажну петоколонашку независност, коју су му нудили издајници на врховима италијанских бајонета и на гусјеницама тенкова. Народ је одбацио лажну петоколонашку слободу и независност, коју су му тобоже доносили носиоци ропства и у самој Италији. Народ је одбацио лажну петоколонашку слободу и независност, којом је окупатор хтио да завади и закрви народе Југославије. Народ је одбацио лажну петоколонашку слободу, коју му је доносила војска, чије су армије напале на најслободнију земљу свијета, на заточницу слободе свих словенских народа, свих поробљених народа — на Совјетску Русију. Народ је одбацио лажну петоколонашку слободу и независност, одбацио ропство да би се борио за праву слободу, за своју слободу, за јуначку слободу.

Фашистички окупатор хтио је да завлада Црном Гором и да савлада црногорски народ лукавошћу и силом. Он је истовремено вршио припреме и за једно и за друго. Помоћу пете колоне припремао је проглашење некакве сепаратне Црне Горе, помоћу својих карабињера и црних кошуља припремао је и остваривао потпуно поробљавање и пљачкање народа Црне Горе и Боке. Присајединио је Боку Италији. Опљачкао је и однио све огромне залихе хране и друге вриједности, које је затекао V нашој земљи, а које су му пале у руке захваљујући петој колони. Почео је да пљачка по селима сијено, стоку и жито. Завео је режим терора и насиља, нападајући људе по улицама и кафанама. Спремао је концентрационе логоре за комунисте и све родољубе.

Све ове политичке и полициске мјере требало је да дођу до свога најјачег израза у тренутку када буде нападнута Совјетска Русија. Окупатор је знао колика је љубав црногорског народа према руском народу и због тога је чинио све да спријечи и онемогући неминовну и неизбјежну његову борбу за слободу, хтио је да онемогући братство у оружју између црногорског и руског народа.

И баш у тренутку када су његови карабињери и домаћи изроди узалуд јурили по селима и градовима — прогонећи истакнуте народне борце, баш у тренутку када су петоколонашка господа о Петрову-дне проглашавала, по налогу фашистичке команде, некакву независну краљевину Црну Гору — независну у првом реду од народа — баш у том тренутку када је окупатор мислио да је постигао свој циљ, пукла је пушка народне слободе. На позив и под руководством Комунистичке партије Југославије црногорски народ је одговорио својом јуначком борбом за слободу, борбом против фашистичког окупатора и свих његових слугу, народних издајника и изрода. Тој борби пришли су сви прави родољуби и у тој борби настали су партизански одреди, као оружана сила свога народа, у чије редове су ушли најбољи синови црногорског народа и народа Боке, без обзира на њихову ранију политичку и партиску припадност. Партизански одреди најбоља су гаранција да ће борба против фашистичког окупатора бити вођена до побједе, да ће на ослобођеном територију народу бити загарантована народна демократска власт, и најзад, да ће по коначном ослобођењу народу бити осигурано да својом слободном вољом одлучи о својој даљној судбини.

Браћо Црногорци!

Када фашистички крвник није могао да оружјем угуши народну борбу, он је као своје убојито оружје, као своје најубојитије оружје, употријебио пету колону. Требало је да она баци горко и отровно сјеме раздора, да појача и искористи све разне међусобне супротности у народу Црне Горе. И заиста, пета колона чинила је све да појача, да заоштри, да створи племенске размирице, да распири старе политичке и партиске супротности, да продуби вјерске нетрпељивости, да искористи личне и братственичке зађевице. Чинила је све да, ширењем лажи о стању у земљи и на фронтовима, унесе забуну и ослаби борбени дух и расположење народа.

Пета колона није успјела да разбије јединство црногорског народа. Али она није још поражена. Данас, на примјер у Васојевићима, она ствара братоубилачки рат мучким нападом на партизане и звјерским убијањем на десетине најбољих

синова нашег народа. То је њена посљедња услуга крвнику-окупатору, то је њен посљедњи злочиначки напад на народ.

Ми вјерујемо да браћа Васојевићи неће дозволити да на њихпадне сјенка срама, него ће отјерати из своје средине све оне који их тјерају у братоубилачки рат против осталих племена Црне Горе. Вјерујемо да ће се ујединити у борби са народом Црне Горе и Боке у борби за заједничку слободу. Вјерујемо да ће се браћа Васојевићи угледати у свијетле примјере њихових очева и ђедова, који су увијек били први на бранику народа и народних слобода.

Браћо Црногорци и Бокељи! Чувајте и јачајте ваше јединство, ваше најубојитије оружје. Без јединства нема борбе, без[4] борбе нема јединства. Уједињен, потпуно уједињен народ биће смрт окупатору и петој колони, биће живот народу. Сви у борбу, све за борбу!

Народе Црне Горе и Боке!

У првим данима јулских борби, у којима је црногорски народ први од свих поробљених народа на Балкану остварио оружано братство са Совјетском Русијом, задани су тешки ударци фашистичком окупатору. Та борба се наставља и задаје све теже ударце мрском окупатору. Он је истјеран из скоро свих наших села и из већег броја вароши. Он не смије да се креће нашом земљом. Пресјечени су му путеви и онемогућен саобраћај. Сваки дан он трпи велике губитке у људству и материјалу. Живот у нашој земљи постао је за окупатора несносан. Ближи се крај наше борбе, ближи се велики дан побједе.

Али окупатор још није капитулирао. Он се бори и још ће се борити. Бори се очајнички, бори се подло против жена и дјеце, бори се издалека топовима и авионима, бори се лукаво и подмукло настојећи да нас помори глађу, бори се палећи наша села — али се бори.

Од нас, од наше снаге, од наше борбе, од нашег јединства, од наше организације зависи и даљи успјех наше борбе.

Ми морамо појачати нашу војну организацију, нашу једину оружану снагу, наше партизанске јединице. Ми морамо енергично сузбијати сваки покушај стварања упоредних војних организација, јер би то значило цијепање народних снага које користи само окупатору. Партизанске јединице биле су, и у будуће морају остати, једина оружана сила народа. Сваки покушај стварања других, упоредних војних јединица раван је издаји.

Ми морамо појачати и проширити нашу борбу. Морамо се повезати са свима народима Југославије, који исто тако воде борбу против окупатора, у првом реду са свим Србима и Хрва-

тима. Ми морамо остварити братску сарадњу са њима у интересу заједничке борбе.

Браћо Црногорци и Бокељи!

У циљу организовања и учвршћења народне власти на ослобођеној територији, на Скупштини црногорских и бокељских родољуба од 8 фебруара ове године, изабран је Народно-ослободилачки одбор за Црну Гору и Боку. Његови задаци су:

Да организује, изгради и повеже све народно-ослободилачке одборе (сеоске, општинске и среске), да их подигне на степен праве народне власти, да их оспособи да постану живи центри наше позадинске организације. Народно-ослободилачки одбори, иако су привремени носиоци народне власти, морају постати истински органи те власти.

Да организује и поведе најодлучнију борбу против глади, против гладне смрти, којом непријатељ жели да нас помори. Ми морамо учинити све да нико не умре од глади. Непријатељ нас је опљачкао, непријатељ нам онемогућава набавку жита, непријатељ жели смрт сваком родољубу. И зато наша борба против глади је борба против непријатеља. Борба за продор до слободе, за продор са мање жртава, борба да сјутра у слободи будемо сви, и сви срећни. Народно-ослободилачки одбори морају постати носиоци те борбе, морају постати организатори борбе за живот сваког Црногорца, за живот сваког Бокеља. Ми морамо знати набављати, распоређивати, уштедјети, трпјети!

Да мобилише цио народ у борби против пете полоне. У интересу Народно-ослободилачке борбе и народног јединства ми морамо истријебити све издајнике и све изроде. Пета колона мијења своје начине рада. Због тога морамо бити врло опрезни и будни. Сваки петоколонаш, сваки разбијач народног јединства мора за нас постати најомрзнутији и најпрезренији човјек.

За извршење свих ових задатака од којих зависи даљи успјех Народно-ослободилачке борбе, Народно-ослободилачком одбору за Црну Гору и Боку и свим осталим носиоцима власти биће на расположењу оружана сила народно-ослободилачких партизанских одреда.

Народе Црне Горе и Боке!

Ми морамо још више развити нашу родољубиву свијест, ми морамо још јаче развити нашу пожртвованост, још боље очеличити нашу вољу за побједом. Пред нама стоје још тешки и напорни дани борбе. Али ми нијесмо сами. Са нама је велика и непобједива Совјетска Русија и њени савезници Енглеска и Америка, са нама су сви слободољубиви народи свијета, који се налазе V крвавој и животној борби са фашистичким импери-

јализмом. **Побједе Црвене армије наговјештавају и нашу скору побједу. Али ми не смијемо нидедног тренутка заборавити да ће непријатељ покушати да учини све, очајнички све, да спријечи нове и коначне побједе Црвене армије. Наша је дужност да борбом, непрестаном борбом, не дозволимо да ниједан непријатељски војник не оде из наше земље и преко наше земље на Источни фронт. Армије наших савезника боре се и за нас. Ми се морамо борити и за армије наших савезника, јер је то борба за нас, за нашу будућност, за срећан живот у слободи.**

Наша слобода била је увијек јуначка слобода. Она то мора бити и сјутра. Зато у борбу, у беспоштедну борбу за коначну побједу над фашистичким крвником.

Живјела Народно-ослободилачка борба народа Црне Горе и Боке!

Доље фашистички окупатор и његове слуге — издајице народа!

Жнвјело братство и јединство свих народа Југославије у борои против фашистичких окупатора!

Живјела Совјетска Русија и њени савезници Енглеска и Америка!

Живјела солидарност словенских народа у борби прогив фашистичких непријатеља словенства!

Живјело јединство народа Црне Горе и Боке!

Живјели Народно-ослободилачки партизански одреди — оружана сила народа!

Живјели Народно-ослободилачки одбори — носиоци народне власти!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Манастир Острог, 8 фебруара 1942.

[1] **Ст>едује 65 потписа.**

БР. 66

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НРИМОРСКОГ БАТАЉОНА ОД 8 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ИСПАДИМА ИТАЛИЈАНСКОГ БАТАЉОНА И СУКОБУ СА ЊЕГОВОМ ПРЕТХОДНИЦОМ КОД МАНАСТИРА ДУЉЕВА

ШТАБ ПРИМОРСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 19/42
8 фебруара 1942 год.

Извјештај о инциденту са италијанском војском.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

На дан 28 јануара тек. год. један батаљон непријатељских војника извршио је покрет из Будве на подручју нашег батаљона кроз општину Свети Стеван до села Чесминова. Непр. војници су извршили пљачку у неколико кућа у селима из те општине, ухватили су 8 сељака који су и данас у затвору у Будви.

6 фебруара тек. год. исти батаљон извршио је покрет у истом правцу и извукао једну батерију брдских топова у брду званом Бабац одакле су доминирали Куљачама и манастиром Дуљевом, у којем је био смјештен наш штаб батаљона, а један вод фашиста и алпинаца хтио је да заобиђе манастир, у коме се налазио наш штаб и партизани. Један вод од 25 партизана који се налазио у штабу батаљона благовремено је примијетио овај непријатељски вод и, прије него је [непријатељ] заобишао манастир, припуцао је на непријатељске војнике.

Чим су партизани запуцали, овај непријатељски вод дао се у дивље бјекство уз губитке од једног теже и»два лакше рањена, које су исти одвукли приликом свог отступања за Будву. Остали дио непр. батаљона, који је остао на својим поседнутим положајима, тукао је митраљеском и топовском ватром наш положај преко цијелог дана. Са наше стране није било ни мртвих ни рањених.

8 фебруара тек. год. непријатељ је наставио тучење артиљеријом из Будве села Куљаче, нанијевши знатне пггете на неколико кућа.

Међу водом непријатељских војника који је хтио да заобиђе манастир налазила су се два ухапшена сељака, који су успјели побјећи искоришћавајући забуну приликом сукоба непријатеља са партизанима.

Политички комесар
Бошко Куљача

Командант
Б. Кажанегра

БР. 67

НАРЕЂЕЊЕ ВРХОВНОГ ШТАБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ од 9 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
9-П-42 године

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА (ЗА ДРУГА ЦИЦМИЛА)

По обавјештењима којима располажемо у Црној Гори успјешно се развијају операције против окупатора. У дијелу старе Црне Горе савладана [је] сва реакција. У предјелу Голије изгледа да има још колебљивих елемената. Они одржавају везу са неким таквим елементима у Херцеговини. Но наређено је Оперативном штабу за Херцеговину да поведе одлучну борбу против тих елемената на читавој његовој територији. Као помоћ наредили смо Жупопивском батаљону да пошаље друга Тадића[1] са четом да поседне села Врбе и Дражљево. Тако ће и Голија бити потпуно изолована од сваког утицаја из Херцеговине, а са осталих страна пригушена је нашим црногорским снагама. Уосталом, ти елементи из Пиве нијесу активни и не могу код оваквог нашег војничког положаја испољити никакав утицај.

У предјелу Колашина, Андријевице и Берана појавиле су се црногорске четничке банде. Против њих је поведена одлучна борба. Црногорски штаб одредио је врло јаке снаге за њихову ликвидацију. У Краљским Барама добар дио тих четника је опкољен. Вјероватно је да је досад и ликвидиран. Остали дио тих четника побјегао је у Бијело Поље, одакле је извршио испад ка Шаховићима. Предузете су мјере да се и тај дио уништи. Санџачке трупе позвале су у помоћ оне црногорске снаге које су чистиле терен у околини Андријевице и Берана.

За нас је врло важно да подручје које сада држимо очистимо од четника и уведемо нашу чврсту власт. Ово захтијева да држимо сталне гарнизоне у појединим мјестима. То нас спутава у извођењу даљих наших операција. Нарочито је незгодно задржавати у гарнизонима као посаду снаге бригаде и вашег Дурмиторског одреда. Стога смо мишљења да са територије Дурмиторског одреда мобилишете још један батаљон, јачине око 350 партизана, који ће имати задатак да држи освојену тери-

[1] Јанка Тадмћа

торију и на њој одржи ред. Добијањем ове снаге потпуно бисмо имали одријешене руке у ликвидацији четничких банди.

Мишљења смо да ви немате потребе за одржањем неких јачих снага на вашој територији. Тамо је ликвидирана сва реакција и нема бојазни од њеног продирања са које друге стране. То би могло доћи из Санџака, али ми чистимо Санџак и ту ћемо учврстити своју власт. На пр., једна од тих чета које би дошле гарнизонирала би у Челебићу и томе слично.

Ваше снаге ка Никшићу нијесу потребне. Тамо је све мобилисано. Чак се држе сувише јаке снаге за блокаду Никшића. Скренућемо пажњу Црногорском штабу да их што прије ослободи и баци добар дио на другу страну.

Пошто ово добро простудирате, издајте писмено наређење вашим друговима у Жабљаку да вам тај батаљон хитно пошаљу. Њих добро обавијестите о ситуацији. Добро би било да тај батаљон дође правцем: Ђурђевића Тара — Мељак — Челебић, гдје да остави једну јаку и поуздану чету, а са осталим снагама да пристигне у Фочу. У овом циљу би требало одмах вратити све другове који су дошли из Жабљака. Они ће најбоље пренијети наређење.

СДГРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

КОМАНДАНТ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

П. С. Доставићете нам копију наређења које ћете упутити за Жабљак.

БР. 68

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЉОНА ОД 9 ФЕБРУАРА 1942 ,ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ЗАКЈБУЧЦИМА ДОНИЈЕТИМ НА САВЈЕТОВАЊУ СА КОМАНДАМА ЧЕТА

ШТАБ
ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ НОП
БАТАЉОНА

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ
. ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Извјештај са другог војног савјетовања Цуцко-ћеклићког народно-ослободилачког партизанског батаљона.

На савјетовању нијесу били присутни претставници Трешњевачке чете због невремена, као ни замјеник команданта батаљона. Остале јединице су биле заступљене: двије са по два члана, а двије са по једним. Иако је било отсутно неколико чланова командног особља, ипак је одржано батаљонско савјетовање на коме су била додирнута сва важнија питања. На савјетовању је констатовано сљедеће:

1) прилив маса у партизане,

2) недовољна дисциплина свију јединица,

3) њихова слаба политичка свијест, из које произилази недисциплина,

4) од Требачког вода је образована Требачка чета са 58 заклетих партизана са овим командним саставом: Милутин Звицер — командир чете, замјеник Лабуд Живковић,[1] политички комесар Марко Поповић, замјеник Ђуро Марковић,

5) Штаб је казнио командно особље Малоцуцке чете опоменом ради закашњења одашиљања људства за Штитаре и Загреду.

Поред претресања многих ствари интерне природе на савјетовању је ријешено да се ноћу између 13 и 14 овог мјесеца изврши, уколико постоји икаква могућност, напад на италијанску посаду у Ораховцу (Бока Которска).

Због захтјева Орјенског батаљона који је био послао делегата поводом исте ствари напад ће се извршити заједничким снагама.

Из подручја овог батаљона предвиђено је 60 људи, а са подручја Орјенског 20.

9-11-1942 год.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

За политичког комесара
Радован Кривокапић

Командант
Никола Поповић

[1] Погинуо 1942 год. као командир чете на Ћеклићима.

БР. 69

ПИСМО ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 10 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ОРЈЕНСКОГ БАТАЉОНА ПО ПИТАЊУ ИЗВОЂЕЊА АКЦИЈА НА СЕКТОРУ БОКЕ

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
10 фебр. 1942 г.

ШТАБУ ОРЈЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Положај

Примили смо писмо тога Штаба којим нас обавјештавате о вашим намјерама у погледу акција на сектору Боке и у коме нас позивате да закажемо један заједнички састанак на коме би[смо] донијели одлуке по овим питањима. По томе вам одговарамо сљедеће:

1. Засада нам није могуће заказати заједнички састанак у Цуцама нити било гдје друго, јер усљед неповољних временских прилика тај састанак би [нам] одузео и сувише много времена те, иако се у начелу слажемо са вама, није нам могуће одредити термин састанка.

2. Односно вашег извјештаја о стању на сектору Котор — Будва и о оружју које тамо стоји неупотријебљено, овај Штаб је донио још раније одлуке по тим питањима и тамо ће бити упућен замјеник команданта Ловћенског одреда да на лицу мјеста одлучује онако како буде најбоље.

3. По питању заједничких акција на нашем дијелу Боке можемо вам рећи да је овај Штаб недавно наредио Цуцко-ћеклићком батаљону да изведе извјесне акције на сектору Котор — Рисан, како акције против извјесних окупаторских снага тако и против пете колоне тамо. И убудуће рачунамо са акцијама на том сектору. Овај Штаб има снага, без обзира на слабо стање у том дијелу Боке, да тај сектор претвори у терен на коме ће се убудуће развијати сталне борбе.

Ми смо издали наредбе Штабу Цуцко-ћеклићког батаљона да на ваш позив у погледу помоћи у људству одговори позитивно и тај Штаб[1] ће то, у границама својих могућности, радити.

Ми знамо да је Грбаљ најслабија тачка нашег Одреда и ми смо предузели све мјере да ликвидирамо такво стање. Тамо су

[1] Штаб Цуцко-ћеклићког батаљона.

Штаб Левћенског Народноослободилачког
Партизанског Одреда
10.фебр. 1942.г.

Штабу Орјенског Народноослободилачког Партизанског батаљона

ПОЛОЖАЈ

Примили смо Ваше тога Штаба којим нас обавјештавате о Важним намјерама у погледу акција на сектору Боку и у комедаш позивате на закажемо јелан заједнички састанак на коме би донијели одлуке по овим питањима. По томе Вам одговарамо следеће:

1. Нијних За сада нам није могуће заказати заједнички састанак у Пушама нити биле гдје друге јер услед непогодних временских прилика тај сасатанак би одузео и сувише много времена те, и ако се у начелу слажемо са Вама, ми није нам могуће одредити термин састанка.

2. Односно Вашег извјештаја о стању на сектеруКотор-Будва и о оружју које тамо стоји незаштићено, овај Штаб је данас јем ранијеодлуке по тим питањима и тамо ће бити упућен замјеник команданта Левћенског Одреда да на лицу мјеста одлучује онако како буде најбоље.

3.По питању заједничкихакција на нашем дијелу Боку можемо Вам рећи да је овај Штаб недавно наредио Пуцко-Беклићком батаљону да изведе извјесне акције на ж сектору Котор-Рисан како акције против извјесних окупаторских снага тако и против оне кодоке тамо. И убудуће рачунаћемо са акцијама на том сектору, овај Штаб има снага, без обзира на слабе стању у том дијелу Боке, да тај сектор претвори у терен на коме ће се убудуће развијати стална борба.

Ми смо изнали наредбе штабу Пуцко-Беклићког батаљона дана Вам позива у погледу помоћи у духеству одговоре позитивне и тај Штаб ће те у границама своји могућности радити.

Ми знамо да је Грбаљ најслабија тачка нашег одреда и ми смо предузели све мјере да ликвидирамо такво стање, тамо су наређене конкретне акције против шпијуна и петоколенаша а предузеће се и све остале мјере по питању оружја које се тамо налази.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар, Командант,

Фотокопија документа бр. 69

наређене конкретне акције против шпијуна и петоколонаша, а предузеће се и све остале мјере по питању оружја које се тамо налази.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

Политички комесар
Вељко Мићуновић

Командант
Пеко

БР. 70

ИЗВЈЕШТАЈ ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРПУ ГОРУ, БОКУ И САНЦАК ОД 13 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КПЈ О ОСТРОШКОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ И ПОЈАЧАНОЈ ЧЕТНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ

13 фебруара 1942 године

ДРУГАРСКОМ ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КПЈ

Драги другови,

Нашим писмом од 22 јануара т.г. јавили смо вам да ћемо одржати конференцију родољуба из Црне Горе и Боке. Ова конференција одржана је 8 ов. мј. у Ман. Острогу. На конференцији учествовало је 65 делегата из свих срезова Црне Горе и Боке. Овом приликом је снажно манифестована солидарност по свим питањима која су се на конференцији поставила. Међу делегатима, родољубима из грађанских редова, највише је било земљорадника, затим нешто демократа и по који црногорски федералиста и радикал. На конференцији изабран је НОО за Црну Гору и Боку у који су ушли претставници из свих срезова тако да пленум Одбора има 22 члана. Чим је коиференција завршена, пленум је одржао прву сједницу, на којој је прорадио одлуке конференције и изабрао извршни одбор од 3 члана, од којих су два партијца. Пленум је ставио у дужност ИО[1] да спроведе у живот закључке конференције који ће бити кроз 2 — 3 дана готови и достављени свима НОО. Сљедећим писмом упутићемо вам један примјерак ових закључака. У прилогу ша-

[1] Извршни одбор

љемо прво писмо[1] које [је] ИО послао НОО. Конференција је упутила проглас[2] на народ потписан од присутних делагата. Летак ће бити умножен у 3500 примјерака; сада вам шаљемо откуцани примјерак, јер још није изашао из штампе, а курир полази 14 о. мј. ујутро рано.

Ситуација у Васојевићима је доста тешка. Наши губици у сукобима са четницима много су већи него што смо то навели у нашем писму од 22 јан. т.г. Читава једна наша чета уништенг. је, што погинуло, рањено и заробљено. Заробљене стријељају, нарочито студенте. На другом сектору истог фронта имали смо такође губитака, но још немамо тачних података о броју жртава. Упућена је доста јака помоћ, но усљед оштре зиме наши нијесу могли извести акцију, али та оштра зима није сметала четницима који су наступали од Берана према Бијелом Пољу и заузели Мојковац. Појављују се доста велике слабости код једног дијела наших партизана, нарочито у небудности и неиздржљивости.

У Срезу данилоградском, прије два дана, дошле су до изражаја доста опасне појаве као посљедица издајничког рада четничких банди. Пуковник Бајо Станлшић, који је Чулских ак; < л био савјетодавни члан привремене Врховне команде, успио је одвојити двије чете партизана [којп] отказали су послушност и скинули партизанске знаке. Као посљедица овог издајничког рада пала је у руке непријатеља важна позпција [брдо] Тараш, коју смо ми држали и која доминира Даниловим Градом. Предузете су све мјере да се ове опасности у самом почетку отстране.

Питање избјеглица, насељеника из Метохије и др. крајева, којих има у великом броју, доста је тежак проблем. Усљед тешког економског положаја и реакционарности једног великог дијела избјеглица, ови елементи одлазе из крајева које партизани контролирају, иду према Метохији, а тамо их врбују васојевићки четници. Преко НОО указаће се помоћ избјеглицама, а способним људима за пушку неће се дозволити одлазак из мјеста које партизани контролирају.

Поново вас молимо, ако можете, да нас помогнете новчано, али напомињемо да намирница можемо наћи ако буду плаћане у злату, албанској монети или италијанским лирама.

Шаљемо вам издате материјале од 22 јан. т.г. до данас.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ПОКРАЈИНСКИ КОМИТЕТ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК

[1] **Овим писмом Редакција не располаже.**
* **Види док. бр. 65.**

I

П.С.[1] Другови из Санџака су нас обавијестили да су 11-П-одржали парт. савјетовање. Нијесмо послали делегата, јер смо писмо од њих добили 10-П.

Прилог: „Саопштење" бр. 7
проглас Главног штаба (Васојевићима)
„ родољуба
„ на арбанашком
директива Скоја
„Омладински покрет" бр. 2
Писмо НО одборима

БР. 71

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 13 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ЗА КОНСОЛИДОВАЊЕ ФРОНТА ПРЕМА ДАНИЛОВОМ ГРАДУ

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
' Бр. 116
13-11-1942 г.

ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ НАРОДНО-ОСЛ. ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Г д ј е б у д е

Ваше писмо од 12 фебруара 1942 г. примили смо и на исто одговарамо:

Потребно је хитно испитати шта се дешава на подручју сектора према Даниловом Граду и у заједници са батаљонима Петрушинско-павковићким и Вражегрмским, наравно уз пуну сагласност са Одредом „Бијели Павле", предузети све што буде потребно како за осигурање тога сектора од непријатеља, тако и у сузбијању свих појава које би ишле на разбијање тога фронта. Треба бити одлучан и радити брзо. Искуство нека буде случај у Васојевићима, који је само због наше колебљивости и небудности могао досећи до оних размјера до којих је данас.

Помоћ коју сте тражили од Луковског батаљона, ако је већ дошла, употријебите како је најкорисније, водећи рачуна о раније датим упутствима. Мишљења смо, да, ако не буду луковске снаге

[1] **Дописано руком.**

потребне на доњи сектор, један дио вратите и издајтз наређење Луковском батаљону да га држи у приправности, јер би гомилање сувише трупа на тако малом сектору могло бити добра мета за непријатељску артиљерију. Осим тога људство би се замарало особито ако би остало дуже времена на положају и без борбе, те и о овоме поведите рачуна.

Ово су гв? сугестије, а ви радите према конкретној ситуацији.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ТТГГАБ
НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА
замј. полкомесара.
Вељ. Зековић

(М. П.)

БР. 72

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАМЈЕНИКА КОМАНДАНТА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 14 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О БОМБАРДОВАЊЈ СЈЕДИШТА ШТАБА БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ" К БОРБАМА КОД ОРАХОВА, ДУПИЛА И КОМАРНА[1]

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА —

П о л о ж а ј

Драги другови,

Синоћ сам стигао у Штаб батаљона „Јован Томашевић". Не један сат прије мога доласка овај штаб је бомбардован из четири авиона. Сами штаб није погођен, али једна бомба која је пала код саме школе убила је четворо: Соколу Никић, члан КПЈ; Госпаву Љешевић, члан КПЈ; Милутина Јовановића, не зна се да ли је био члан КПЈ, сада дошао са Пљеваља и једно дијете од 12 година — Добриша Кнежевић именом. Рањени лакше: Драгица Клишић, члан КПЈ и Велиша Вукчевић. — У вези са овим свакако морате повести рачуна о смјештају свих штабова, а првјенствено нашег. Треба свакако избјећи штету и срамоту које би нас задесиле у случају какве погибије без отпора.[2] С другом Вељком[3] нешто сам разговарао о томе, али мислим да би се морало наћи једно редовно мјесто за штаб.

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.
' Мисли се на смрт од бомбардовања у позадини.
* Вељко Мићуновић

12-ог овог мјесеца дошло је до борбе између Талијана који су пошли да пале и пљачкају село Орахово и јединица овог батаљона. Резултат борбе је у нашу корист. Има, према још непровјереним вијестима, до 20 мртвих и 5—6 рањених непријатеља. Са наше стране три рањена. Тамо имамо око 100 бораца на положају.

Наше јединице из Дупила и Комарна, према још непровјереним вијестима, водиле су јуче борбу са непријатељем негдје близу Вира.[1] Исход борбе се не зна.

Пут од Вира ка Ријеци преклнут је нашом засједом. Наредићу да се поруши темељито цада и прекине жица уколико то не буде учињено.

Пошто је овај пут прекинут са стране Вира, то сам наредио батаљону „Царев Лаз" да га прекину и са стране Ријеке Црнојевића, да евакуишу насеље Липовик — правац Дујево, разруше пут, скину жицу и поставе засједу на мјесту Липовачка Плоча. Контролишите да ли је ово извршено. (Наређење сам послао пролазећи кроз Комарн*).

Квалификација за Попа Пера Вујовића: слуга свих противнародних режима у Југославији, петоколонаш који је у заједници са учитељем Марком Краљевићем саставио познату резолуцију којом се моле италијанске власти да интернирају породице, пале куће и пљачкају имовину партизана. — Квалификација за Јована В. Газиводу иста.

Жртве бомбардовања биће јутрос сахрањене. Овдје је другарица Стана Томашевић. Састављамо посмртне говоре у име Партије, војске и омладине.

Јутрос ћу са њом преко Сотонића и Подгори за Штаб Приморског батаљона. У Сотонићима видјећу се са командантом батаљона „Јован Томашевић" и поразговарати с њим.

Издајте наређење свима батаљонима да нико не иде више у вароши. Ови овдје били су сувише издашни у дозволама, па сумњају, а и прилика износи да им се због тога и десила несрећа, јер су се овдје скоро уселили.

Обавјештавајте нас о борбама тамо.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Из штаба батаљона
„Јован Томашевић"
14-11-42

Мило[2]

[1] Вирпазара
[2] Мило Јовићевић

БР. 73

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 14 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. БОКОВСКО-КОСИЈЕРСКОЈ ЧЕТИ ЗА ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ДОБРСКА ПЛОЧА — ЋУКОВАЦ

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 69
14-11-1942 г.

ПАРТИЗАНСКОЈ ЧЕТИ БОКОВСКО-КОСИЈЕРСКОЈ

П о л о ж а ј

Посљедњом акцијом, коју је извршио батаљон „Царев Лаз", погођен је непријатељ, па би могао покушати освету, зато се наређује да ваша јединица ухвати везу са четом Цеклинском и осигура положај Добрска Плоча—Ћуковац. За случај борбе, коју у сваком случају треба отпочети, ако би непријатељ покушао пролаз ка Улићима и Јанковић Кршима, добићете помоћ Горњолешанског батаљона. Све акције [изводите] у споразуму и вези са Г.[орњо] цеклинском четом.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Замј. политкомесара
Мих. Вицковић

Командант
на тер.[ену]

БР. 74

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОН ОДРЕДА ОД ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ПОТАПА1БУ БРОДА „СКЕНДЕР БЕГ" И БОРБАМА У ПАВЛОВОЈ СТРАНИ[1]

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр.
194 год.

ГЛАБНОМ ШТАБУ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Положај

Извјештавамо васго изведеним акцијама на нашем подручју:

На дан 12 фебруара ов. г. снаге нашег батаљона „Царев Лаз" организовале су засједу у једном тјеснацу на Скадарском Језеру за лађе и бродове које за рачун окупатора саобраћају на линији Скадар—Ријека Црнојевића. Тога дана је на нашу засједу наишао брод „Скендер Бег" који је истовремено и највећи пловни објекат Зетске пловидбе на Скадарском Језеру. Талијанска пратња је прихватила борбу, али је послије жестоког напада партизана побацала пушке и капитулирала. Попшуо је један потпоручник карабињер, два тешко рањена ... Заробљено је 9 Италијана, од којих 2 официра, 1 наредник и 6 војника. Ослобођено је 15 интернираца, од којих су три озбиљно рањени. Ове интернирце Италијани су водили из Скадра за Цетиње, вјероватно, на неко суђење. Погинуо је један интернирац-Јовановић из Црмнице, њега је погодило партизанско олово на броду... Шта да радимо са ова два заробљеника, да ли да их упутимо вама да се укључе у заробљенички логор „Бијелог Павла".[2]

Од оружја је заплијењено 7 пушака и два револвера.

На броду је заплијењено: 38 врећа брашна, 39 Ерећа **паште, 19 пари ципела, за 19 људи скијашки прибор, чарапе, капе, рукавица, крпље и докољенице, 20 сандука конзерве парадајза, 5 куфера разне величине, 400 кутија разноврсног дувана-цигарета и мању количину мушке и женске одјеће као: кошуље, ћебад, чарапе, пиџаме, џемпере, 1 шпорет и још неке ситније ствари, као и 7 сатова.**

[1] Редакција располаже копијом извјештаја, без датума.

* У Доловима Ковачким се тада налазио један већи логор у који су били смјештени италијанскн војници и официри које су заробиле у борбама јединице НОП одред „Бнјели Павле".

Очекујемо од вас даља наређења у погледу подјеле плијена. Брод „Скендер Бег" смо послије извршене акције потопили, бродску посаду смо упутили батаљонима са чијег су подручја били морнари да их збрину и о њима воде даље рачуна.

13 ов. мј. једна талијанска патрола у јачини од 50 војника наишла је на нашу патролу у Павловој Страни. Наша патрола у јачини од 12 партизана преурањено је наметнула Италијанима борбу која је трајала 6 часова. Италијани су добили 3 камиона војника као појачање, а и партизани су добили појачања. Још у почетку борбе неопрезношћу попшуо је један партизан, Станко Пејовић из [батаљона] „Царев Лаз". Талијани су имали 12 мртвих, рањенике су одвукли собом и повукли се на Ријеку под заштитом мрака.

На читавом нашем дијелу пута Цетиње—Подгорица је послије ове акције стање пуне приправности, партизани су на положајима, Италијани са Ријечкога Града туку топовима околна села и наше линије. Може доћи до ширих акција и већих сукоба, јер рачунамо са покретом окупаторских снага из Цетиња. Морал код партизана и народа одличан. Акција на „Скендер Бег" и његово потапање изазвала је одушевљење и код партизана и народа који је, наравно, силно увеличао плијен који нам је том приликом пао у руке.

За посљедња три дана ликвидирали смо неколико петоколонаша, накнадно ћемо вам послати извјештај са именима и карактеристикама.

Шаљемо вам групу ослобођених интернираца из Санџака и Васојевића, они се враћају у своја мјеста; остале смо упутили у њихове крајеве. Нама изгледа да су у питању поштени људи, не неки политички борци већ људи који су интернирани из Санџака као Црногорци и људи који су имали понекога свога у партизанима те су их због тога шпијуни предали окупатору. Судија Јованчевић, који жели да путује у Васојевиће, може да буде посебно саслушан.

Обавјештавамо вас да смо предузели одмах по доласку политичког комесара све мјере да се организује Ловћенски батаљон за борбу у Васојевићима; сметња је за уредно извршење вашег наређења у томе што овамо поново пада снијег, што ће отежати формирање двије катунске чете тј. може се рачунати са закашњењем од 48 часова од онога рока који вам је обећао друг пол.комесар Одреда.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политички комесар
Вељко Мићуновић

Командант
на терену

Од оружја је заплијењено 7 пушаца и два револвера.

На броду је заплијењено: 38 врећа брашна, 39 врећа паште, 19 пари ципела, за 19 људи скијашки прибор, чарапе, капе, рукавице, крпе и покоњенице, 20 сандука конзерве парадајса, 5 куфера разне величине, 400 кутија разноврсног дувана-цигарета, и мању количину мушке и женске одјеће као: кошуље, ћебад, чарапе, пижаме, џемпере, 1 шпорет и још неке ситније ствари као и 7 сатова.

Очекујемо од Вас даља наређења у погледу подјеле наших плијена. Брод "Скендер бег" смо послије извршене акције потопили, бродску посаду смо упутили батаљонима са чијег су подручја били морали да их збрине и о њима воде даље рачуна.

13. ов. мј. једна талијанска патрола у јачини од 50 војника нашла је на нашу патролу у Павловој Страни. Наша патрола у јачини од 12 партизана преузела је наметнуту Италијанима борбу која је трајала 6 часова. Италијани су добили 3 камиона војника као појачање а и партизани су добили појачање. Још у почетку борбе неопрезношћу погинуо је један партизан, Станко Пејовић из "Царевог Лаза", Талијани су имали 12 мртвих, рањенике су одвукли собом и повукли се на Ријеку под заштитом мрака.

На читавом нашем дијелу пута Цетиње-Подгорица је послије ове акције стање пуне приправности, партизани су на подножјима, Италијани са Ријечкога Града туку топовима околна села и наше линије. Може доћи до ширих акција и већих сукоба јер рачунамо са покретом окупаторских снага из Цетиња. Морал код партизана и народа одличан. Акција на "Скендер бегу" и његово потапања изазвала је одушевљење и код партизана и народа који је, наравно, силно узеличао плијен који нам је том приликом пао у руке.

За посљедња три дана ликвидирали смо неколико петоколонама, накнадно ћемо Вам послати извјештај са именима и карактеристикама.

Шаљемо Вам групу ослобођених интернираца из Санџака и Васојевића, они се враћају у своја мјеста, остале смо упутили у њихове крајеве. Нема изгледа да су у питању поштени људи, не неки политички борци већ људи који су интерновани из Санџака као Црногорци и људи који нијесу имали по некога свога у партизане те су их због тога шпијуни предали окупатору. Судија Јованчевић, који жели да путује у Васојевиће, може да буде посебно саслушан.

Обавјештавамо Вас да смо предузели одмах по доласку политичког комесара све мјере да се организује Доњански батаљон на борбу у Васојевићима, сматра је за уредно извршење Вашег наређења у томе што овамо поново пада снијег што ће отежати формирање пратећа чете. т.ј. може се рачунати за закашњењем од 48 часова са овога рока којега Вам је обећао друг пол. комесар Сирела.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар

Командир,

Фотокопија другог дијела документа бр. 74

БР. 75

ИЗВЈЕШТАЈ ОПЕРАТИВНОГ ШТАБА ПЈЕШИВАЧКОГ СЕКТОРА ОД 15 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ ДАНИЛОВ ГРАД — НИКШИЋ[1]

ОПЕРАТИВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТ. ЈЕДИНИЦА
15-11-1942 г.
9 ч.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

Гдје буде

14 ов. мј. непријатељ је, захваљујући петој колони, успио да продре од [Данилова] Града и да дође у село Загорак. Само двије чете Пјешивачког батаљона су водиле борбу. Ове двије чете су се у току ноћи повукле и посјеле положаје изнад Дреноштице . . .

Доље је упућено 2 вода Стубичке чете и Повијска чета, тражена је једна Луковска чета која до јутрос није дошла. Тражени су Жупљани да се пребаце на Бршно или Кунак. Сада ћемо упутити и Страшевску чету, уколико се буде пребацила.

За Пандурицу смо добили Бршњане, а Броћаначку чету смо затражили. На Пандурици имамо још 20 Жупљана и 30 Луковаца, 15 Броћанчана, 20 Страшевљана и 20 Стубичана.

Остаје сада на вама да нам пошаљете још снага из Требјешког батаљона (Горње Поље) и Кочанског као и из ваше чете. Од великог је значаја организовање исхране и њен дотур попгго се на терену иста не може добити.
[2]

[1] Редакција располаже извјештајем Оперативног штаба у рукопису. Овај штаб, чији је командант био Митар Вучинић, а полит. комесар Душан Бојовић, имао је задатак да не дозволи продор Италијана од Даниловог Града за опсједнути Никшић.

[2] Усљед оштећености документа, посљедња три реда и потпис нијесу се могли прочитати.

БР. 76

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 15 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЉОНА ЗА УПУЋИВАЊЕ ЈЕДНЕ ЧЕТЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА У ВАСОЈЕВИЋИМА

[ШТАБ] ЛОВЋЕНСКОР
[НАР. ОСЛОБ.] ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Бр
15-11-1942 г.

ШТАБУ ЦУЦКО—ЋЕКЛИЋКОГ НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Положај

Обавјештавамо вас да су издајници и четничке банде у Васојевићима отворили братоубилачки рат, већ досада су починили најтеже злочине које памти историја борби црногорског народа за слободу: на вјеру су преварили и заробили једну партизанску чету, на лицу мјеста стријељали 33 партизана, остали су заробљени вјероватно махом стријељани. Да би се ликвидирала ова разбојничка банда која претставља опасност по читав црногорски народ, Главни штаб Наредноослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку наредио је Штабу Ловћенског одреда да са свог подручја пошаље један комбиновани батаљон од 180 партизана који би ушли у састав Црногорског оперативног одреда који ће да води борбу и ликвидира четничке банде и злочинце у Васојевићима.

Са подручја вашег батаљона наређујемо вам да формирате једну чету партизана од 60 бораца која би се звала Цуцко-ћеклићка чета. Слична наредба биће издата Штабу Батаљона чевско-бјеличког, тако да ће у овим борбама учествовати двије катунске чете, трећу ће дати један други батаљон,[2] али главне снаге овог новог Ловћенског батаљона биће са територије Катунске Нахије. Вама наређујемо одмах сљедеће мјере: да из свих чета са подручја вашег батаљона сразмјерно одредите број партизана док саставите потребан број 60. Да одредите добре старјешине чете Цуцко-ћеклићке, али да исте не именујете нити објављујете ма коме, већ само мобилишите људе а именовање ће бити извршено онога дана када чета буде кренула на пут. Имајте у виду да борци буду храбри партизани, да овај други Ловћенски

[1] Заглавље оригинала је слабо очувано.

[2] Горњоњешански батаљон, коме је истога дана наређено да формира чету од 60 борада.

батаљон иако има далеко лакше задатке од оног првог који **]е водио херојску борбу на Пљевљима, ипак мора претстављати добру борбену јединицу, јер репрезентује Ловћенски одред. Нека сви борци понесу по 2—3 пара вунених чарапа, ко може нека понесе и резервне опанке, што више крагујевачке муниције и храну за свега три дана. Од хране нека узму што више хљеба, а успут ће добијати јело. Ми смо имали у виду сљедеће другове за штаб овог батаљона: Душан Калуђеровић[1] из Загреде — командант, замјеник Мато Милић[2] из Бјелица, пол. комесар Симо Џаковић, замјеник Мирко Вукићевић из Љешанске Нахије. Уколико ви имате у виду погодније људе, замислите их, не именујте, и о томе вашем приједлогу за батаљонски штаб нас одмах извијестите. Нека Никола Поповић и Благота Мићуновић буду у сриједу 18 фебруара на Чеву, тамо сачекају друга политичког комесара Ловћенског одреда гдје ће скупа са њим одредити коначно командно особље, сачекати формирање јединица и исте отпремити на пут.**

Нека ваша чета буде спремна за покрет одмах, након нашег састанка на Чеву издаћемо налог за покрет, вјероватно то Ке бити у петак 20 ов. мј. Ви смјеста предузмите све потребне радње, о правцу пута и мјесту борбе не говорите ником ништа, све радити на основу општих наређења да се наређује спрема за извјесне акције на страни; приликом покрета ћемо партизанима објаснити куда иду.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политички комесар
Вељко Мићуновић

Командант
на терену

[1] **Погинуо као командант батаљона 1942 године.**
• **Погинуо 1942 год. као замјеник командира чете.**

БР. 77

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ ' ОД 15 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ БАТАЉОНА И БОРБАМА КОД ОРАХОВА

Ш Т А Б
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
[„ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ")
Број . . .
Положај, 15-11-42 год.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Шаљемо вам у прилогу списак партизана који су се досада заклели са потребним подацима. Списак партизана који још нијесу положили заклетву накнадно ћемо вам послати.

Број партизана се повећава. То су већином партизани без оружја. Наређење о предаји оружја спровели смо и то оружје је у рукама оних партизана који нијесу имали оружја, а у братственичким су везама са онима који су посједовали то оружје.

Власт партизана[1] се видно појачава. Послије акција против пете колоне одржано је неколико конференција које су масовно посјећене и успјех је на њима видан. Примјећује се да је интересовање веће на свима конференцијама откад смо повели бригу за помагање сиромашних фамилија у погледу исхране.

Сеоске страже су постављене свуда и раде исправно...

Код ВЈгрпазара Италијани су напустили два утврђења која су у непосредној близини Вира. Те положаје контролишу партизани.

11 ов. мјесеца у село Орахово дошла је једна патрола Италијана и отворили су ватру на партизане који су били у близини села. Партизани су одговорили на ватру и у борби која је трајала неколико часова Италијани су оставили једног мртвог а једног мртвог су однијели са четири рањена. Мрак их је спасио од много већих губитака. Наших губитака није уопште било нити рањених. 12 ујутро Италијани су отпочели бомбардовање Орахова са тешким бацачем које је трајало око два сата. Одмах послије подне једна чета Италијана је пошла у село. Почели су да пљачкају и пале. Тек што су ушли једновремено у двије

[1] народноослободилачки одбори

кође и запалили их, наши са положаја више села отворили су ватрУ- Војници који су палили куће остали су на мјесту мртви, н,их двојица, и изгорели су у самој кући. Борба се затим развијала. Ми смо били у рђавом положају, јер смо били под утицајем[1] ватре са њихових утврђених положаја. Утрошили су огромне **количине муниције из бацача и митраљеза. Заклони** партизана **су били одлични, јер су унапријед припремани. у борби која је трајала све до увече Италијани су имали великих губитака и натјерани су у панично бјекство. Гоњење се није могло предузети, јер би се ставили под утицај њихове ватре са положаја код Вира. Мртвих је остало осам. Однијели су неколико мртвих и рањених тако да број мртвих износи, према нашем мишљењу, преко дванаест а број рањених је далеко већи. Колики су им губици, види се по томе што нијесу имали носила да ово мртве пренесу, него су сва носила употријебили за пренос рањеника од Вира даље. Наших мртвих није било. Теже је рањен један и лакше двојица, већином од бацача мина. Ми смо их на положају чекали сљедећа два дана, међутим се они нигдје нијесу појављивали. Ови њихови љешеви остали су незакопани, јер је то мјесто под утицајем њихове ватре и ми смо им послали једног старијег човјека да дођу за њих и да их закопају и уз то послали смо им писмо сљедеће садржине:**

Фашистичкој команди Вир

Извјештавамо вас да је до борбе у селу Орахову дошло ради тога што сте палили и пљачкали село. Ваших мртвих на положају остало је седам. Један је пао у ријеку, а пошто је ријека била надошла вода га је однијела у правцу Вира. Поред тројице ваших мртвих нађено је три сала, а код једног боца са ракијом. То нека вам је одговор зашто смо ступили у борбу и нека служи на част фашистичкој „Империји". Са ваших мртвих скинута је ратна опрема. Сматрајте то како хоћете, али ми вам поручујемо: кад нам будете вратили опљачкану имовину наших сељака из [Годи]ња и Дупила, од кућног намјештаја па до дјечјих пелена, онда ћемо и ми престати да са ваших војника скидамо оно што се може искористити. Дакле, ти и такви догађаји престаће онда када се будете понашали као војска у рату, а не као пљачкашка руља и банда паликућа како се сада понашате.

Нек вам служи на част ваша „славна" авијација која убија нашу дјецу што су се мирно играла пред својом школом. Наша искасапљена дјеца доказ су ваше фашистичке „културе". Ако будете и даље

[1] **дејством**

наставили са овим, а по доказима ваших лажљивих шпијуна, наћи ћемо начина да вам се реванширамо.

Нек вам служи на част и то, што сте храну наших сељака попљачкали тиме што сте задржали њихово плаћено требовање.

Поручујемо вам да добро упамтите да ћемо све оно што припада нашем народу бранити нашим животима и ви ћете заливати крвљу ваших војника сваку стопу наше земље на коју сте дошли ради пљачке или паљевине.

Ваше мртве војнике слободни сте узети, у томе послу неће вас нико ометати.

Командант

До дозвољавања са наше стране да однесу мртве дошло је ради тога што је нама било опасно да их копамо, а даље опасно је да се распадају ту у близини села. До овог момента Италијани нијесу дошли за ове љешеве, јер су се вјероватно плашили и ако не дођу током сјутрашњег дана, ми ћемо их ноћу закопати ... Штаб смо из школе премјестили. Истога дана (13 фебр.) добио сам извјештај од командира I чете да се води борба на путу Комарно—Дујево. Међутим је та вијест била нетачна. Борба се је водила негдје у Цеклину, па се нашем извиђачу учинило да је тако близу. Наше патроле на путу Вир—Ријека стално се крећу. Туда и нема готово никаквог саобраћаја. Жељезничку пругу Вир—Бар порушићемо, већ сам за то издао наређење, а што то нијесмо досада учинили разлог је велики снијег.

У селу Брчелама десио нам се један несрећан случај: један омладинац који је тога дана дошао да се јави у партизане, дснио је у џепу француску дефанзивну бомбу. Непримјетно је у џепу баратао са бомбом која је упалила, он је хитро бомбу бацио у претсобље док су партизани у соби легли. У моменту када је бомба експлодирала, на врата ходника наишао је друт Иво Никаљевић, замјеник командира чете, и смртно рањен умро је послије неколико минута са посљедњим ријечима: „Другови, наставите борбу". Предузете су све мјере да се овакви случајеви више не би дешавали.

12 ов. мјесеца Италијани су покушали да у Годињу пљачкају. Партизани су отворили на њих ватру и они су се повукли без губитака.

Код наших партизана се не осјећа још потрсбна дисциплина, с обзиром што су то већином млађи људи који нијесу служили војску. Отпочео је интензиван рад да се ти омладинци обуче и да се дисциплински подигну. Успјех је видан и брз. Наш обилазак водова је сталан и отсада ће се још више појачати.

Политички рад није још довољан, али и ту се стање поправља. Борбена способност наших партизана није довољна с обзиром на горе наведене разлоге, и од укупног броја партизана способно је за борбу одмах једна половина.

Паштровски вод који живи у близини наших села нема довољно партизанске дисциплине код себе. Страже не одржавају и нијесу спремни да нас по потреби извијесте. Ми ћемо по овоме извијестити Штаб батаљона „Стеван Штиљановић"[1].

Тражене митраљезе упутићемо вам ових дана премда су нам јако потребни с обзиром на наше теренске прилике и моменталну ситуацију према Италијанима. Муниције имамо врло мало да вам пошаљемо. Упутићемо вам и 50 комада капсуља[2]. Наш батаљон посједује извјестан број водоводних цијеви које би могле да дођу у обзир за прављење бомби.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политнчки комесар
Велимир Лековић

Командант
Рашко Вукосавовић

БР. 78

НАРЕТ.Е1БЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ РУДИНСКО-ТРЕПАЧКОГ БАТАЉОНА ЗА ПОЈАЧАЊЕ ПЈЕШИВАЧКОГ СЕКТОРА И КООРДИНИСАЊЕ АКЦИ1А С КОЧАНСКИМ БАТАЉОНОМ

ШТАБУ РУДИНСКОГ НОП БАТАЉОНА

Непријатељ је, према извјештајима другова из Лукова и Пјешиваца, покушао да се пробије из Данилова Града да би тим путем помогао извлачење његових опсједнутих јединица из Никшића и осигурао им пут Никшић — Подгорица. Непријатељ је, изгледа, и из Никшића пребацио три чете у Кличево на путу Никшић — Подгорица у циљу да омогући пролаз своме појачању. На том сектору воде се борбе. То сте могли и сами процијенити по артиљериској ватри, која се чује још од синоћ.

Потребно је да одмах издате наређење Броћаначкој чети да се повеже са партизанима из Страшевине, који логорују под

[1] Приморски батаљон у чијем се саставу налазио Паштровићки вод.
* каписла

Будошем, и да ,се заједно са њима пребаце испод Будоша, да ступе у везу са Пјешивачким батаљоном и да му се ставе на расположење. Водичи нека буду партизани из Страшевине, а ви дајте командно особље чете. Можете узети некога и од Страшевљана (Мијушка Вукићевића или др.). Добро би било да се пође са што више аутоматског оружја и бомби. Храну нека понесу са собом за неколико дана.

Исто тако потребно је да се повежете одмах са Штабом Кочанског батаљона, преко чете Кусидске, да бисте могли координирати евентуалне акције.

Шаљемо вам у прилогу два „Саопштења" бр. 6.

Извијестите нас шта сте предузели.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОВОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ НИКШИЋКОГ НОПО[1]

БР. 79

УПУТСТВО ПОКРАЈИНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 16 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ЗА РАД СРЕСКИХ, ОПШТИНСКИХ И СЕОСКИХ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ ОДБОРА

СРЕСКИМ, ОПШТИНСКИМ И СЕОСКИМ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИМ ОДБОРИМА У ЦРНОЈ ГОРИ И БОКИ

У вези нашег акта од 11 ов. мј. број 1, а с позивом на одлуке Скупштине народних родољуба и пленума народно-ослободилачких одбора за Црну Гору и Боку, донесене 8 фебруара т.г., дајемо вам сљедећа упутства за даљи рад у нашој тешкој и праведној Народно-ослободилачкој борби.

I

Пошто се прикупљањем добровољних прилога и расписом зајма није могло доћи до потребних средстава за исхрану народа, у првом реду због тога што они који су могли нијесу давали онолико колико је требало, мора се сада приступити реквизицији као јединном средству које може помоћи да се равномјерно расподијели храна међу све Црногорце и Бокеље.

Да би се реквизиција могла пгго правилније извршити, потребно је да општински народно-ослободилачки одбори преко

[1] Због трошности документа потпис се не може прочитатн.

сеоских народно-ослободилачких одоора претходно прикупе, и то у најкраћем року, ове статистичке податке: 1) име и презиме домаћина; 2) број чланова породице; 3) количина житарица (кукуруза, пшенице, јечма и ражи); 4) количина кромпира; 5) број ситне стоке (оваца, коза и шиљежи); 6) број крава; 7) број волова; 8) број осталих говеди; 9) број коња и магаради.

Приликом прикупљања ових статистичких података треба упозорити сваког домаћина да ће све што затаји и не пријави за попис бити одузето без накнаде и без обзира на количину жита или број стоке.

Реквизиција ће се вршити на сљедећи начин:

1) Пошто се изврши попис житарица, треба, прво, одвојити потребно сјеме и жито за исхрану породице, и то по пола килограма дневно на сваког члана породице до прве жетве сзаког домаћина. Уколико домаћин има и кромпира, треба узети и њих у обзир код одређивања количине жита, и то у сразмјери три према један, тј. три килограма кромпира важи као један килограм жита. Послије тога одмах приступити реквизицији установљених вишкова. Реквирирано жито треба одмах смјестити у општински магацин. Општински народно-ослободилачки одбори издаваће привремене признанице на реквирирану количину жита. Ове признанице биће касније замијењене једнообразним признаницама среског народно-ослободилачког одбора. Општински народно-ослободилачки одбор мора устројити књигу, у коју ће уносити имена лица код којих је реквизиција извршена и количину реквириираног жита.

Општински народно-ослободилачки одбори даваће ово реквирирано жито најсиромашнијим породицама, узимајући потврду о пријему. Општински народно-ослободилачки одбори морају строго водити рачуна о томе, да у магацину остану извјесне количине жита за потребе војске.

2) Сви млинови стављају се под контролу општинских народно-ослободилачких одбора. Од ујма даваће се власнику млина за издржавање по пола килограма жита дневно [на члана породице], а вишак се реквирира на начин како је горе назначено. У случају да власник млина има другог жита за исхрану породице, онда треба реквирирати сав приход од млина, док траје његова резерва према прописаној стопи. Од контроле општинских народно-ослободилачких одбора изузимају се они млинови чији приходи нијесу већи од прописане количине за исхрану власникове породице.

3) Пошто се изврши попис стоке, реквизиција ће се, према потреби, вршити на сљедећи начин: власнику који има 15 до 25 оваца узимати једну, при чему треба водити рачуна о томе да се породицама са много чланова или изузетно сиромашним породицама, које немају никаквог другог имања, може, према нахођењу општинског народно-ослободилачког одбора, оставити

свих петнаест оваца. На сваких даљих десет оваца реквирира се још по једна. На примјер, од 35 оваца узимају се двије, од 45 три итд.

Коза или шиљеже рачунају се као једна овца, а крава или во као пет оваца. Предња размјера важи за просјечну краву или вола и због тога у појединим случајевима одбор може ову сразмјеру мијењати према томе да ли је во или крава боља или гора од просјечне. Однос ситних говеди према овцама одређивати према увиђавности одбора у сваком појединoм случају. Реквизицију стоке вршити према указаној потреби и то почињући првенствено од ониз? домаћина који имају највише стоке.

Општински народно-ослободилачки одбори издаваће за реквирирану стоку привремене признанице, у којима треба тачно навести коме се реквирира, шта се и колико реквирира са ознаком приближне тежине и садашње вриједности новца.

У првом рсду треба узимати јалове овце, шиљеж и другу стоку која претставља мању штету за власника. Овце музаре примати тек онда кад нема друге. Овце музаре давати за вријеме муже најсиромашнијим породицама, а у првом реду оним који немају млијека, а имају ситну дјецу. Овакве овце враћаће се у јесен, послије коришћења млијека, одбору од којег су примљене. Од реквириране стоке давати одмах, по потреби, најсиромашнијим породицама које немају никаквих средстава за исхрану, као и оним породицама које немају више од пет оваца или пет коза или једне краве. Ово посљедње због тога да би ове пзродице могле да очувају минимум живог[1] ради коришћења млијека.

Народно-ослободилачки одбори могу поједине случајеве да цијене по слободном нахођењу и увјерењу, држећи се принципа да нико не смије да умре од глади док трају средства о којима је ријеч.

Општински народно-ослободилачки одбори устројиће књигу реквириране стоке, у коју ће уносити име власника од кога је узета, врсту и број узете стоке са ознаком приближне тежине и вриједности у новцу. Исто тако треба да се тачно биљежи коме је издата помоћ у стоци. Сваки онај коме је помоћ издата мпра потврдити пријем.

4) Најенергичније настојати да се уписује зајам за потребе народно-ослободилачке војске. Потврде о уписаном зајму издаваће општински народно-ослободилачки одбор.

II

Општински народно-ослободилачки одбори узимају сва манастирска, црквена и задужбинска имања под своју управу. Уколико су ова имања издата под закуп, уговори о закупу остају и даље на снази, само се уговорена закупнина предаје Општин-

[1] стоке

ском народно-ослободилачком одбору. Особље ових установа, ако нема никаквих средстава за живот, добиваће од одбора потребно издржавање из прихода преузете имовине, односно од закупнине. Остатак прихода остаје у одборима. У случају да ове установе посједују земљишта која нијесу издата под закуп, општински народно-ослободилачки одбори уступиће таква имања на обраду сиромашним сељацима.

III

1) Забранити уношење свих животних намирница, стоке и сточне пиће[1], као и алкохолних пића у градове који су под окупатором. Може се дозволити уношење дрва, али само у оне вароши које нијесу под строгом партизанском опсадом.

2) Сресни или општински народно-ослободилачки одбори треба да, према мјесним приликама, одмах приступе организовању пазаришта за једну, двије или више општина на најзгоднијим центрима, подаље од непосредне непријатељске ватре. Стварањем ових пијаца омогућиће се живљи промет робе и размјена добара путем трампе. Пазаришта се не смију препуштати сама себи. Одбори морају строго водити рачуна о томе да имућнији не би искоришћавали биједу и немаштину најсиромашнијег живља.

3) Настојати свим средствима да се обавезно обради што више земљишта. Уколико поједини власник земље неће или не може да обради сву своју земљу, треба да се апелује на њега да само за ову годину уступи необрађену земљу, која би се дала најсиромашнијим сељацима на обраду. Гдје недостаје радне снаге за обраду земље, треба повести агитацију за задружну обраду земље путем узајамне помоћи или такозваних сеоских моба. О принудном обрађивању земље рјешаваће се тек онда, ако ове мјере не буду довољне.

4) Општински народно-ослободилачки одбори треба да утврде колико има породица и њихових чланова којима је неопходно потребна помоћ. Истовремено треба да утврде колико лица међу тим породицама има која су способна за рад било као чобани било као пољопривредни радници. Одбори треба да настоје да таквим лицима нађу запосљење код имућнијих домаћина, како би, на тај начин, смањили број оних којима је потребна помоћ.

Општински одбори, послије свега свршеног посла, морају одмах извијестити Народно-ослободилачки одбор за Црну Гору и Боку о броју породица и њихових чланова којима је помоћ неопходно потребна. Истовремено треба да поднесу извјештај колико има погорелаца на њиховом терену. Сви одбори треба да се одмах постарају да се погорелци привремено смјесте.

[1] хране

IV

Народно-ослободилачки одбори као органи привремене народне власти старају се за одржање реда и јавне сигурности. За ту сврху одборима стоје на расположењу сеоске и градске страже, а, по потреби, и партизанске јединице. У мјестима гдје страже нијесу још организоване одбори треба да најхитније приступе њиховом организовању из редова младића, стараца и жена који нијесу на војној дужности.

Народно-ослободилачки одбори суде по свим кривичним дјелима осим за дјела: ишијунаже, издаје народне борбе, дезертерства, пљачке и убиства, ометања војних јединица при извршењу њихових задатака, за која суде војни судови. Све остале кривице суде у првом степену сеоски, а у друтом општински народно-ослободилачки одбори. Они раде по брзом и кратком поступку, а пресуде доносе на основу свога слободног увјерења. Казне могу бити: новчане у корист НОО, затвор о трошку осуђеног, и смрт. Смртна казна не може се извршити без одобрења среског народно-ослободилачког одбора. Поред тога, сресни народно-ослободилачки одбор има право да по својој иницијативи преиначује казне сеоских и општинских народно-ослободилачких одбора.

Народно-ослободилачки одбори надлежни су и за рјешавање свих грађанских спорова насталих из приватноправних односа послије устанка, тј. послије 13 јула 1941 године. За спорове о издржавању. као и за спорове чије рјешење захтијевају разлози социјалне правде надлежни су народно-ослободилачки одбори, без обзира на вријеме када су ти спорови настали. Остали спорови засада се неће узимати у поступак.

Све грађанске спорове рјешавају у првом степену сеоски народно-ослободилачки одбори. За спорове преко 3.000 лира странка има право жалбе на општински народно-ослободилачки одбор, који рјешава у другом и посљедњем степену. Против рјешења сеоских народно-ослободилачких одбора за спорове до 3000—лира странке немају право жалбе.

Прије самог расправљања спора одбори су дужни да покушају да се спор ријеши нагодбеним путем. Тек ако овај покушај странке одбију, приступа се расправи и доношењу рјешења. Доказни материјал одбори цијене по своме слободном увјерењу, а рјешења доносе на основу постојећих народних обичаја, у духу социјалне правде и у складу са интересима Народно-ослободилачке борбе.

V

Општински народно-ослободилачки одбори треба да одмах, преко сресних народно-ослободилачких одбора, пошаљу Народно-ослободилачком одбору за Црну Гору и Боку извјештај

о стању расположивих средстава, рачунајући ту и средства народно-ослободилачких фондова, који се укључују у народно-ослободилачке одборе. Даље извјештаје о стању свих расположивих средстава одбори су дужни да шаљу сваких 15 дана.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

16 фебруар 1942

(М.П.)

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

БР. 80

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА ОД 16 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О РАСПОРЕДУ ЉУДСТВА ЗА КОМБИНОВАНУ ЧЕТУ И СИТУАЦИЈИ КОД ДАНИЛОВОГ ГРАДА

ШТАБ ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
. ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
бр. 5/42
дана 16-11-1942 године

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Гдје буде

Према вашем наређењу од 15-11-1942 г. овај Штаб издао је подручним четним командама наређење и то овако:

Чета бјеличка да даде 20 партизана и с њима Мата Милића, из чете Убаљске 10 партизана, из вода Мишковског и Војинићког 10 партизана, из чете Велестовачке 10 и с њима командира чете Ђура Ненезића, из чете Марковинске 5, из Загредске 10 и с њима Душана Калуђеровића. Наређено је да партизани буду у петак 20 ов. мјесеца на Чеву као зборном мјесту, осим Загрђана којима је наређено да сачекају на Бешином Ублу остале партизане из чете Чевско-бјеличке. Зато нека тај одред по могућству одреди исти дан за полазак како се не би људи деморалисали што је врло важно. Даље, тако исто је наређено да се свако паничарство и непослушност од стране народних маса или другова партизана најстроже казни.

Наређење за Команду Цуцко-ћеклићког батаљона отпутовало је јутрос и биће у току данашњег дана предато истом.

Вишак од пет партизана мислим да је потребно из разлога што се сви партизани неће моћи одазвати наређењу усљед болести и непредвиђених случајева, па ће се на лицу мјеста скратити број ако би се сви одазвали.

Што се тиче самог сектора у Загреди, он стоји добро. Талијани, како изгледа према свему, неће за сада на Загреду, већ су са снагама дошли од Курила гребеном за Равну Гору, у јачини од једног пука — [то је] према извјештају другова партизана који су јуче стигли из Загреде. Борбе до јуче нијесу отпочеле с њима, а када се буду отвориле, мислим да ће се појачавати наше снаге на сектору Жуте Греде и са нашег сектора у Загреди. Што се тиче самих смјена, [оне] иду у реду, осим из Убала, али се не може усљед великог снијега никако изаћи у сусрет позиву [редовног слања смјене], попгго је снијег више од два метра висине и усљед тога што ће се сада из те чете одредити 10 партизана за акцију у Васојевићима, — издато [им] је наређење да не шаљу смјену на Загреди за извјесно вријеме из горе наведених разлога.

Одашњање у акције неће бити познато партизанима до дана поласка, односно куда иду и у ком правцу, нико не зна до Команда овог батаљона.

Према извјештају овог батаљона шта да се ради са реквириранoм имовином Стевана Петрановића и коме она припада да ли народно-ослободилачком одбору општине Чевске или команди батаљона. Тако исто шта да се ради са ових 50 кг меда и 80 литара медовине које посједује овај Штаб? Моли се Штаб одреда да [даде] објашњење по свима питањима и упутства шта ће се радити.

Команда Цуцко-ћеклићког батаљона спровела је до штаба овог батаљона 45 Талијана који су заробљени у Ораховцу. Ми смо морали да се старамо за храну, па смо од реквириране стоке браће Турчиновића дали двије овце, те су појели и 60 кг кромпира. Командант Цуцко-ћеклићког батаљона рањен је и мислим да неће моћи да дође на Чево 18 овг. мјесеца. Моли се Штаб одреда да пошаље овом штабу батаљона потребни штамбиљ за исти.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Замјеник политичког комесара
Мирко Бурић

Командант
Благота Мићуновић

(М.П.)

БР. 81

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 17 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О ФОРМИРАЊУ И ПРАВЦУ КРЕТАЊА КОМБИНОВАНОГ БАТАЉОНА ЗА АКЦИЈЕ У БОСНИ[1]

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НОП ОДРЕДА
Бр. 345
Жабљак 17-11-1942 г.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП и ДВЈ

Положај

Добили смо вашу наредбу од 10-11-1942 г. за мобилизацију још једног батаљона који ће поћи на територију Босне. Ми смо одмах предузели мјере да мобилишемо 250 партизана са читаве територије Одреда. Не можемо их упутити правцима које сте ви назначили, зато што смо обавијештени да се разбојник Спасоје Дакић[2] често налази око Грдијевића, па може напасти наше снаге разједињене, а и друт Даниловић[3] нас је обавијестио да је у разговору са вама добио сугестије да се може поћи другим правцем. Ми смо одредили ове правце: 100 партизана из Планине Пиве и Жупе Пиве имају [ићи] правцем: Пишче—Недајно—Црна Гора—Ограђеница а 150 партизана из остала три наша батаљона [правцем] Жабљак—Тепца—Ограђеница. Из Ограђенице ће поћи сви у правцу Челебића и ставићемо им у дужност да пронађу и ликвидирају банду Спасоја Дакића. У Ограђеницу ће стићи и једни и други 23 фебруара, за случај Задоцњења — првог марта, тако ће моћи стићи у Челебић 3-ега марта, гдје ће се јавити нашој команди. Мобилизацију не можемо да прије извршимо због великог снијега. Командни састав батаљона је овакав: командант батаљона Вукосав Топаловић, његов замјеник Бранко Перовић, политички комесар Милован Даниловић, његов замјеник Владо Поповић[4]. Батаљон ће се звати: Комбиновани НОП батаљон Дурмиторског одреда.

Извјештавамо вас да смо послали 9-11-1942 г. још једну чету у Санџак од 70 партизана.

По налогу Главног штаба за Црну Гору и Боку послаћемо 24-ог другу једну чету од 120 партизана преко Маоча за Мојко-

[1] Редакција располаже копијом нзвјештаја.
[2] Убнјен као одметник 1947 године.
* Милован Даннловић стријељан од четннка у Колашину 1942 го **дине.**
' Погинуо 1944 год. у борби против Нијемаца у Босни.

вац и Васојевиће за борбу против четничких формација у Васојевићима.

Послије свих ових одашиљања на територији Одреда остаће око 500 наоружаних партизана (изузев Пиве, одакле немамо податке). Од тих је један број старијих људи, неспособних за покрет, а има један дио рањених и болесних. У акцијама свега: у Босни, Херцеговини, Санџаку и Црној Гори (заједно са батаљоном од 250 за Босну и четом од 120 за Васојевиће) 1180 партизана.

Држимо стражу на три мјеста: на Тари, затим на Боану, Жабљаку, Шавнику и Кршу, у Пиви на Шћепан Пољу и Крсцу.

Са другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ

БР. 82

ИРОГЛАС ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 18 ФЕБРУАРА 1942 ГОДИНЕ[1]

АПЕЛ НА СВЕ РОДОЉУБЕ

Народно-ослободилачка борба у Црној Гори, Боки и осталим земљама Југославиј'[1], започета 13 јула прошле године добила је данас такве размјере да данас Врховни штаб Народноослободилачких [партизанских] и добровољачких одреда Југославије располаже са десетинама и десетинама хиљада партизана.

Наш Главни штаб Црне Горе и Боке располаже са око 40 партизанских батаљона који су спремни да се боре без обзира на околности, тамо гдје то захтијева ова света борба и наш херојски Врховни штаб. Прошло се кроз борбе и борбе и кроз те борбе очеличиле су се наше јединице.

Устанак започет 13 јула добија све више и више маха, тако да се приближује дан када ће наши храбри партизани, вођени примјером херојске Црвене армије, која лије крв и за нас. задати смртни ударац мрском окупатору и очистити словенске земље од окупаторских бандита ...

Но и поред свега тога још се није читав народ нашега одреда збио око својих храбрих партизана и народноослободилачких одбора. Још има пушака које леже у претњаку или рђају

[1] Проглас је умножен на шапнрографу н растурен по читавој територији Ловћенског одреда.

по пећинама, још има способних Црногораца и Бокеља који су ван борбе, још Грбаљ, Маине и Бар нијесу одлучили да ступе у партизане, да организују своју партизанску војску — свога бранитеља.

Зар свакоме није јасно да постоје само два фронта: први, фронт против окупатора — фронт слободе, и други: фронт за окупатора — фронт издаје и срамоте.

Доста је било времена за размишљање, доста је било договора, све је јасно: „Ко угађа[1] у нас не погађа". Зато ми у посљедњем часу позивамо све поштене родољубе, све оне којима на срцу лежи народ, слобода, породица, да се укључе у наше партизанске јединице, закуну и узму учешћа у овој непомирљивој борби. За ово остављамо времена до 10 марта, а свима штабовима дајемо наређење да од 11 до 15 марта покупе све оружје од оних који се не буду нашли у нашим редовима јер ми не можемо и нећемо дозволити да наши партизани буду без пушака, да их позајмљују, кад у народу код извјесних колебљиваца или код људи са извјесним задњим намјерама леже пушке које је народ својим знојем и својом крвљу платио. А све оне који буду дали и најмањег отпора одмах привести војном суду Ловћенског народно-ослободилачког партизанског одреда. Ово не значи да ћемо ми данас свакога примати у партизане, када чак скидамо значке и појединцима ко|и су их досад носили, па су се показали недостојни.

У борбу браћо! Тамо је мјесто сваком поштеном Црногорцу и Приморцу.

Живјело јединство народа Црне Горе и Боке!

Живјели наши партизани — војска народа!

Живјела Совјетска Русија и њена херојска Црвена армија!

Живио Врховни штаб Народноослободилачких партизанских и доровољачких одреда Југославије!

Живио Главни штаб Народно-ослободилачких партизанских одреда Црне Горе и Боке!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

18-11-942 год.

(М.П.)

ИЗ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

[1] разгађа

БР. 83

ИЗВЛЕШТАЈ КОМАНДЕ ЗАГРЕДСКОГ СЕКТОРА ОД 18 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА О БОРБАМА СА ИТАЛИЈАНИМА КОД ДАНИЛОВОГ ГРАДА

КОМАНДА СЕКТОРА НА ЗАГРЕДИ
Број службено
18 фебруара 1942 године
Положај

КОМАНДИ ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Велестово

Из прпкупљених података које је добио овај сектор, подноси се сљедећи извјештај тој команди:

Према извјештају команданта сектора на Ржиштима, који је био на положају према непријатељу, наше снаге су досад дале непријатељу мањи отпор-чаркање. Наше снаге су се повукле према Богетићима, гдје им се спремају два отпора. Наша казнена експедиција која је пошла ка Павковићима и Слапу ухватила је неколико саботера и скутоноша талијанских. Акције према њима се и даље настављају.

Положај од стране непријатеља посједнут је овако:

Ка сектору на Загреди и Ржиштима: Божова Главица, Орја Лука, Курило, Средња Гора, Фрутак, те према томе, уколико је нама познато, пријелаз преко Слапа је немогућ.

Што се тиче одржавања везе са Ржиштима, она се одржава, наиме овај је извјештај од команданта тога сектора. Јуче се на нашем сектору десио овај инцидент, наиме, три Талијана су дошла у Орашје код куће Јована Домазетовића. Наши су направили засједу и покушали да исте заробе. На повик да баце оружје, одмах су три непријатељска војника отворила ватру и наши су одговорили ватром. Том приликом погинуо је један непријатељски војник, док су се два друга бацила испод цесте и самом ивицом цесте успјели су да се опет преко моста пребаце натраг. Са овог погинулог војника другови партизани Команске чете скинули су: пушку, фишеклије, бомбу, ручни сат, ципеле и блузу. Око четири сата послије подне од [Даниловог] Града су се кренула два талијанска тенка и једна чета у правцу моста у Орашје. Тенкови су маневрисали све дотле док је један дио војника ове чете запалио појату друга Марка Милића и један стог сијена друга Стевана Кековића. Тенкови су неких двадесет минута заједно са аутоматским оруђима са којим је распо-

лагала **њихова чета отварали ватру на наш положаЈ,** гдЈе* **су се опет повукли у Д. Град.**

Данас око три сата изјутра непријатељ је из Д. Града осуо артиљериском ватром Орашје. Том приликом погинуо је друг партизан из Команске чете Јошо Благотин Радоњић. Гранате су биле[2] стражу гдје је била смјештена Команска чета, куће Гаја Поповића, Милована Поповића и Крста Јованова Поповића. Кућа овога првога је потпуно изрешетана од граната.

Данас око три сата послије подне опет су се од Д. Града појавили два тенка и једна чета, која је ишла са једне и друге стране цесте у правцу моста Петра Шуњина. Претходно је Орашје обасуто плотунском артиљериском ватром. Том приликом су запалили кућу Тула Шутиловића, Дрмаља Бурића, гдје[3] су се послије опет вратили у варош. Наши нијесу отварали ватру на њих. Положај је исти који је и прије био посједнут.

Што се тиче пријелаза преко Слапа, мислимо да би[смо] били изложени артиљериској ватри чим су Курило и Средња Гора у непријатељским рукама.

Што се тиче пријелаза преко Косовог Луга, тамо се може пријећи, али не и увијек. Тамо су од јутра па све до мрака стално засједе непријатеља, ради осигурања цесте Д. Град—Подгорица. На том терену са једне и са друге стране цесте посјеле су њихове снаге са митраљезима, бацачима и осталим оруђима. Пријелаз је могућ, по свој прилици, дубоко у ноћ. Само једноје извјесно, а то је да тамо наши имају осигурања, дневне и ноћне страже, тако да се не може десити изненађење. О томе нас [је] увјерио друг политички комесар Загредске чете, Алекса Бурић, кад је ишао за Штаб одреда „Бијели Павле" и исти није могао моментално пријећи. Друга Душана Калуђеровића ћемо одмах обавијестити о свему овоме.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

[1] одакле
[3] тукле
[a] одакле

БР. 84

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 18 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ГРАХОВСКОГ БАТАЉОНА 0 ПРОДОРУ ИТАЛИЈАНА ДО БОГЕТИЋА И ИЗДАЈИ ЧЕТНИЧКЕ БАНДЕ БАЈА СТАНИШИЋА[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 124
18-11-1942 г.

ШТАБУ ГРАХОВСКОГ НАРОДНО ОСЛ. ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

Италијанске трупе успјеле су да продру од Данилова Града до Богетића. Пета колона утирала им је пут и увеликом омогућила им продирање. На територији Одреда „Бијели Павле" почели су и формирање „народне војске" на челу са Бајом Станишићем, који се прогласио командантом за Црну Гору и Херцеговину (за Баја приватно саопштење). Предузете су мјере да се тој банди стане на пут.

Партизани Пјешивачког батаљона, појачани са партизанима сусједних батаљона, заузели су положај на Крсту и даваће отпор непријатељу који надире са великом упорношћу и широким фронтом. Успут не пали села, сигурно по савјету пете колоне, да би на тај начин ослабио наш отпор. О овоме ћемо вам писати опширније.

Будно пазите на пету колону која ће се сигурно појавити и код вас у случају да Италијани продру у Никшић, јер ће у њему наћи подршке за своју издајничку работу.

Шаљемо вам два примјерка „Омладинског покрета", 15 комада значака, које уручите Михаилу Вујичићу.

Да ли сте набавили ствари за оних 7000 лира, које смо вам упутили? Ако нијесте пошаљите новац Воју Поповићу преко Оперативног Штаба за Херцеговинуј па ће он то свршити.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ НИКШИЋКОГ НОПО

[1] Редакцнја располаже копнјом документа. Сшчан допнс је нстога дана Штаб одреда упутно Штабу Рудинско-трепачког батаљона, наређујући му нстовремено да пружи пуну помоћ јединицама које дејствују у правцу Даниловог Града.

БР. 85

ИЗВЈЕШТАЈ КОМАНДАНТА ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЈБОНА ОД 19 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ЛИКВИДАЦИЈИ ИТАЛИЈАНСКОГ УПОРИШТА НА ГОРЊЕМ ОРАХОВЦУ

Ш Т А Б
ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ НАР. ОСЛОБ.
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. службено
19-11-1942

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

ИЗВЈЕШТАЈ О НАПАДУ НА ТАЛИЈАНСКУ ПОСАДУ ГОРЊИ ОРАХОВАЦ

Снаге непријатеља и положај били су: 63 војника, који су држали 4 митраљеска гнијезда (заправо шанца са пушкомитраљезима), једна аустриска тврђава и у средини тих положаја сједиште команде чете (школа).

Од наше стране учествовало је у нападу укупно 102 партизана: 82 из нашег Цуцко-ћеклићког и 20 из Орјенског батаљона. Од ових снага у директном нападу учествовало је 62 партизана са командантом баталлна.[1] На свако митраљеско гнијездо (шанац) нападало је по 8 бомбаша, на волтицу 10, а на команду чете 20 партизана. Командант је био на челу ових 20 који су прошли позади непријатеља и ударили му са леђа. Остали су служили као осигурање. Напад је почео у 3 сата по поноћи. Командант са својим људством напао је на команду а то је био знак за напад на шанчеве. Команда је пала послије пола сата борбе, непријатељ је из ње побјегао у шанчеве и оставио цио материјал. Шанчеви су се држали све до 9 сати. Отпор је даван од стране посаде и био је јак. Прво је пао шанац више команде, а затим су редом падали један по један. Официр се задњи предао у волтици. Био је окрутан према војницима, а и према сељацима. Тукао је војнике да би их спријечио да положе оружје. Прије предаје бацио је п.митраљез у бунар. Заслужио је смрт.

Дисциплина и храброст су одликовали наше партизане. Скакање у ровове (шанчеве) била је општа појава, тако је и одржана вјера у побједу док се и побиједило.

У вријеме напада на Горњи Ораховац, организован је препад на талијанску посаду у Доњем Ораховцу да би се спријечило слање помоћи.

[1] Напад је извршен ноћу 13/14 фебруара, види док. бр. 86.

Наше жртве су два мртва: Радован Вулетић из села Граба и Радован Томашевић из Просеног Дола. Осим тога рањено је 5 партизана. Ране су лакше. Из Орјенског батаљона погинуо је један, а рањен један партизан.

Заплијењено је 38 пушака — 2 неисправне, 5 пушкомитраљеза (4 талиј. и 1 јутословенски), 2204 метка талијанских и 150 југословенских, 1 револвер са 21 метак, 180 ћебади талиј., 30 шаторских крила, 10 ранаца, 7 порција, 5 чутура, 200 лира, 1 прстен, 3 сата (један задржан ради потребе на сектору). Од хране било је само 30 ком. хљеба, који је раздијељен партизанима.

Политички положај у Ораховцу није добар. Организовало се 20 партизана, који нијесу сасвим поуздани. И поред неколико позива није [се] успјело сакупити село на конференцију. Неки становници су напустили село и пошли код Талијана. Наредили смо да, уколико немају оправдања за одлазак, изврши се пљенидбЗ њихове имовине. Пошто је положај који држимо врло удаљен од наших села, организовали смо да храну добијају из села гдје су положаји.

Положај који данас држимо дуг је око 12 км. а на њему имамо свега 100 партизана. Положај је у котлини, а Талијани имају посаду иза нас. Такав положај доводи наше снаге у опасност. Осим тога не постоји расположење у селима за одбрану. Зато смо ријешили да се наше снаге повуку на линију Гомилице—Дуга Долина—Прошен одакле смо у могућности да контролишемо кретање Талијана, да бранимо нека села, да шаљемо патроле у свим правцима и да не излажемо опасности партизане. Осим тога тај положај можемо држати са мање снага и помоћ може бити бржа. Када би[смо] задржали данашњи положај, морали би[смо] повећати број људи на 200, што нам је немогуће држати.

Заробљеника (санитетска струка), који је задржан ради указивања прве помоћи, упућујемо да се прикључи осталим заробљеницима ...

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар на терену — Командант Никола Поповић

(М.П.)

П.С. Пошто су у акцији на Ораховцу учествовали 20 партизана Орјенског батаљона, а код њих је наоружање слабо, предлажемо да се један пушкомитраљез и 200 метака [као и] 10 декица додијели Штабу Орјенског батаљона.

БР. 86

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 20 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О БОРБАМА И АКЦИЈАМА ОДРЕДА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 98
20-11-1942 год.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Положај

Извјештавамо вас о изведеним акцијама на нашем подручју:

1) [Но]ћу између 13 и 14 ов. мјесеца 80 партизана Цуцко-ћеклићког батаљона [и] 20 партизана Орјенског батаљона извели су успјелу акцију и ликвидирали [не]пријатељску посаду на Горњем Ораховцу—Бока Которска, која је била јака 63 човјека. Резултат акције је сљедећи: 16 мртвих и рањених, а 47 заробљених непријатељских војника, међу којима један официр и два подофицира. Плијен: 4 пушкомитраљеза, 60 пушака [са] око 7000 метака муниције, нешто ратне спреме и 8130 лира у новцу. На нашој страни било је три мртва и десет лакше рањених, међу којима и командант Цуцко-ћеклићког батаљона.[1] Од три мртва један је из Орјенског батаљона. Како Катунска Нахија није имала аутоматског оружја а ни довољан број пушака, то смо оружје подијелили том сектору.

Пошто је то била једна од најсмјелијих акција, упад у Боку, а како је изведена са примјерном храброшћу и дисциплином, мишљења смо да би у „Саопштењу"' Главног пггаба требало похвалити учеснике у овој борби.

2) 11[-ог] овог мјесеца у село Орахово (Црмница) дошл[а] је једна патрола Италијана и отворила ватру на наше партизане који су били у близини села. Партизан[и] су одговорили на ватру и [у] борби која је трајала неколико часова Италијани су се повукли оставивши 1 мртвог и однијевши једног мртвог и 4 рањена; једино је мрак спасао Италијане од већих жртава. Наших губитака није било.

12[-ог] ујутро Италијани су отпочели бомбардовање Орахова са тешким бацачем, које је трајало пуна два сата. Одмах

[1] Никола Поповић

послије подне једна чета Италијан[а] је пошла да пљачка и пали село; тек што су ушли у прве двије куће села, партизани су отворили ватру и војници који су палили куће остали су на мјесту мртви и изгорели у самој кући. Послије борбе, која је трајала до у ноћ, и поре[д] употребе бацача и аутоматског оружја од стране непријатеља, Италијани су се повукли у паници, оставивши око 15 мртвих и однијевши са собом још већи број рањених. На нашој страни [има] један теже рањен и два лакше. Гоњење непријатеља није се могло предузети због близине Вирпазара.

13 ов. мјесеца три ловачка апарата и бомбардера бомбардовали су школу у Глухом Долу, којом приликом су пали као жртве 4 наша друга и друтарице, [а] два лакше рањена.

12 ов. мјесеца Италијани су покушали да пљачкају село Годиње (Црмница), али наши партизани су их вратили ватром. Напомињемо да су код три мртва [Италијана] у селу Орахову нађена три сала и још неке опљачкане ствари.

3) Промакло нам је да [вас] нијесмо извијестили прије за запљену једног теретног камиона са 800 л бензина и нафте и једног луксузног аутомобила са два италијанска полицајца и једним инжињером, на путу Ријека—Подгорица. Ове двије акције изведене су 7 и 8 ов. мј. Аутомобили су уништени, а бензин и нафта сачуван[и], полицајци стријељани, а инжињер пуштен. Том приликом је заплијењено и 30 сатова ручних од којих вам шаљемо 15, а остале ћемо подијелити најбољим и на^дисциплинованијим партизанима, комесарима и командантима. Код Вирпазара непријатељ је напустио два утврђења близу Вира и иста данас контролишу наш[е] снаге.

4) 17 ов. мјесеца једна италијанска чета покушала је испад из Ријеке Црнојевића у правцу Подгорице и наше снаге су је вратиле натраг, којом приликом је рањен а касније умро зам^еник команданта Ријеке, један италијански поручник. Наши губици један мртви.

22 овога мјесеца једна италијанска патрола из Будве у јачини око 40 људи пошла је у правцу села Куљаче—Паштровићи у намјери да пљачка, али је била дочекана од наших јединица и повраћена, оставивши једног мртвог; ту су ослобођена два наша затвореника који су били пред Италијанима, а Италијани су касније бомбардовали села из Будве артиљеријом. Сматрамо за потребно напоменути да је потопљени брод „Скендер-Бег" у Балканском рату служио као ратна флота и бомбардовао је наше позиције на Широчком Вису и Крајини.

5) Наше сталне су засједе на путу Цетиње—Подгорица, и Ријека се практично налази у опсади. Ових дана ћемо ликвидирати непријатељску постају од 60 људи на Кошћелама и тиме, као и још више стезањем обруча око Ријеке, вјероватно натје-

рати непријатеља да евакуише Ријеку или се преда. На путу Ријека—Кокоти са нашим батаљоном „Царев Лаз" сарађује батаљон Доњољешански, коме је друг Пеко као члан Гл. штаба издао наредбу да се мобилише и одржи заједнички састанак штабова, што је већ урађено. Пут Ријека—Вир као и пут Ријека—Цетиње су под сталном нашом контролом; исте нијесмо још уништшш, јер [се очекују] неке непријатељске колоне, па да га уништимо. Пруга жељезничка Вир—Бар је дјелимично уништена. Ових дана је изведен ватрени препад на Цетиње као демонстрација.

Дана 18 ов. мј. упутили смо чету Горњољешанског батаљона на расположење ком. сектора другу Кеши Ђуровићу[1]. Због тешке ситуације у Бјелопавлићима, што смо видјели из вашег писма, а пошто ће наше двије чете из Катунске Нахије мало закаснити усљед рђавог времена, то смо само за потреб[е] у Бјелопавлиће упутили једну лаку чету батаљона „13 Јули". Ову иам чету вратите натраг, јер читав Горњи Цеклин би иначе остао без партизана. За крајњи случај, ако то потребе изискују, ми би[смо] вам могли послати још 50 људи из разних батаљона, али никако ову чету. Двије катунске чете стићи ће у Бјелопавлиће отприлике 25 ов. мјесеца. Од заплијењених ствари на броду „Скендер-Бег" због тога што ми држимо сталне веће засједе на путу Цетиње—Царев Лаз, као и због наших великих потреба, морамо задржати 50%, остало ћемо вам упутити чим коњи буду могли пријећи за Загарач. Зато наредите Штабу Команско-загарачког батаљона да се постара за даљу отпрему.

Батаљону „Царев Лаз" од заплијењених ствари уступили смо 400 кгр брашна, јер су исти извели акцију и спасили сав плијен, а да није фалио ни један клинац; исти држе већ мјесец дана стално засједу.

Дана 18 ов. мј. једна наша патрола на Бокову заробила је једног италијанског скијаша-фашисту, исти се држао дрско у Штабу и одмах смо га стријељали. Обавјештавамо вас да смо успјели организовати, поред свих тешкоћа, једну партизанску чету од 52 партизана у Његушима.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политкомесар
Мих. Вицковић

Командант
Пеко

П.С.... Пушку и револвер послаћемо по другом куриру.

[1] Погинуо 1942 год. као командант Првог ударног батаљона Одреда „Бијели Павле".

БР. 87

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 21 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ПАРТИЗАНСКИХ ЈЕДИНИЦА НА ПОДРУЧЈУ ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 166
21 фебруар 1942 г.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Примили смо ваше писмо број 98 од 20 о.м. као и сав материјал који сте послали по куриру за овај Штаб.

Из вашег писма видимо да сте имали 13 и 14 оштар сукоб са окупатором, као и то да су у том сукобу били добри успјеси. Сматрамо да су акције такве врсте правилне и ви настојте да све постаје и станице окупатора које су згодне за напад, путем препада разоружате. Водите рачуна да приликом напада на станице и постаје припремите унапријед ствари и изненађење за окупатора да буде веће.

Ми ћемо вам одмах, чим стигну 2 чете Катунске Нахије, вратити чету батаљона „13 Јули", а све дотле та ће чета остати на терену одреда „Бијели Павле". Ово је потребито ради тога што се сада у Бјелопавлићима приступило одлучном чишћењу свих сумњивих и петоколонашких елемената. Ове ваше 2 чете које се сада налазе овдје на терену добро су дошле и увелико ће помоћи и олакшати ликвидацију пете колоне. Засада, када дођу ваше 2 чете из Катунске Нахије, плус чета из Љешанске Нахије која се налази већ на терену овдје, није нам потребно да шаљете појачање...

Обавјештавамо вас да је окупатор из Данилова Града, благодарећи петој колони и издајнику Бају Станишићу, успио да се пробије до Никшића и то скоро без сукоба. У Пјешивцима дошло је до сукоба, али резултате борбе још не знамо. Исто тако не знамо шта је окупатор предузео када је дошао у Никшић, да ли ће се тамо задржати и припремити даљу офанзиву или ће остати у Никшићу, или ће евакуисати Никшић. Чим добијемо обавјештења о томе, ми ћемо вас одмах обавијестити, тако да се знате равнати. Јачи отпор јединице одреда „Бијелог Павла" нијесу могле дати и то из разлога што су издајници и слуге окупатора око Баја Станишића пријетили нашим јединицама да ће их напасти иза леђа ако отворе борбу са окупато-

ром. Послије продирања према Никшићу окупатор није покушао никакав покрет од Данилова Града у ма ком другом правцу, тако да су наши другови приступили систематском чишћењу пете колоне, тако да су до данас ликвидирали преко 30 петоколонаша и издајника. Са чишћењем пете колоне они и даље настављају и наставиће све дотле, док и једнога траје. Издајник Бајо Станишић побјегао је код окупатора на Данилов Град и тамо се налази са својим штабом.

Обавјештавамо вас да су јединице Комбинованог одреда у Васојевићима имале сукоб са четницима у Краљским Барама и по свему изгледа да су успјели да Баре заузму, а непријатеља протјерају преко Трешњевика. О овоме нас је обавијестио курир који је данас стигао са Матешева. Другови нас обавјештавају о борбама које су вођење 19, а настављене 20. Ситуација око Мојковца и Шаховића, према извјештају Штаба Црногорско-санџачког одреда, поправила се, тј. јединице тог одреда успјеле су да разбију четничке банде, тако да се један дио повукао према Беранама, а велики дио гоћства четничких банда побјегао код окупатора, пут Бијелог Поља, тако да су наши поново заузели Шаховиће и околна села.

Обавјештавамо вас да су јединице Орјенског батаљона водиле живе и успјешне акције са окупатором, тако да су 9 о. м. јединице тог батаљона напале воз на путу Хум—Херцегнови и том приликом убиле 25 талијанских војника, заробиле 33, међу њима и 2 официра, заплијениле 41 пушку, 4 пушкомитраљеза и око 3.500 метака, као и нешто војничке спреме. Истог дана јединице Орјенског батаљона напале су једну окупаторску комору и том приликом заробиле 6 војника и читаву комору. Поред овога јединице истог батаљона извршиле су 2 о. м. напад на фабрику „Фратели" у Бијелој, у непосредној близини морске обале и ту заплијениле 400 кг финог уља, 6 сандука и 28 кутија сардина, 124 ком. сланих паштета и разних других ствари. Десетог о. м. јединице тог батаљона напале су једну талијанску комору и том приликом заробиле комору и 5-6 војника. Јединице истог батаљона 7 о. м. напале. су на воз на путу између Хума и Ускопља и том приликом заробиле 33 талијанска, 4 хрватска војника, 22 путника, а поред тога заплијениле 40 врећа брашна, 5-8 врећа гриза, шећера и пасуља, 2 вола и 15 оваца. 8 о. м. напали су једну талијанску колону која је кретала од Далмације према Рупном Долу и том приликом погинуло је 6 италијанских војника. Дакле, као што видите, партизани Орјенског батаљона воде свакодневне упорне борбе против окупатора. У свим овим борбама наши нијесу имали никаквих губитака.

Шаљемо вам ципеле које је друг Милутин обећао другу Вељку, но с тим ако је друг Вељко добио ципеле, да ове вратите

натраг, — а ако није, нека узме ове друга Милутина, онда му пошаљите још једне мјесто ових. Ми ћемо издати наредбу Штабу Батаљона команско-загарачког да ствари које будете слали за нас одмах прихвате и помоћу коња доставе нам што прије. Ципеле (3 пара), сатове, цигарете и бурму примили смо у реду„

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА.
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Милутин

БР. 88

ИЗВЈЕШТАЈ ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 21 ФЕБРУАРА 1942 ГОДИНЕ

У ПГГАБУ
ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ НАР. ОСЛОБ.
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
21-11-1942 г.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Положај

Примио сам писмо Штаба одреда и ксристећи курира којн је донио ваше саопштење шаљем Штабу одреда извјештај са обиласка партизана овамо као и о осталим питањима..

1. Упућујем вам извјештај Штаба Цуцко-ћеклићког батаљона о акцији и плијену из борбе на Ораховцу. На основу овог извјештаја мислим да треба написати чланак за „Саопггење"" Главног штаба. Ја сам по изв;ештају одговорио Штабу батаљона; препис мога одговора вам упућујем, сматрам да сам се држао одлука донијетих на нашем састанку прије одласка овамо сем по питању једног пушкомитраљеза који сам додијелио Орјенском батаљону. Мислим да смо га требали додијелити, јер је један вод тога батаљона учествовао у борби и то им је једини дио од плијена. Пушке које су додијељене за Чету његушку доставићу; ова. одлука је врло .праведна и врло паметна. Иначе, политичке посљедице борбе на Ораховцу су заправо огромне у овим крајевима. Рањеници су добро, друг командант батаљона ће остати у

канцеларији Штаба још којих 20 дана, послије чега ће се моћи кретати по терену. Одушевљен је поклоном Штаба одреда као— год и командант Чевско-бјеличког батаљона.

2. Јуче, дана 20 ов. мј. отпремио сам Чету цуцко-ћеклић-ку у наређене акције за Бјелопавлиће и Васојевиће. Чета броји 57 партизана; 2 партизана су враћена са Чева као болесни, трећега сам вратио ја из Велестова гдје сам одржао збор чете, јер је и он био болестан. Расположење партизана није било повољно и на висини; у путу су чули да иду за Васојевиће, па се уносила зловоља због далеког пута, снијега, непознавања прилика и броја осталих партизана из Црне Горе који тамо иду — морал није био на висини. На збору чете у Штабу Чевско-бјеличког батаљона сам разбио такво расположење и при поласку је чета наставила пут пјевајући и са поклицима.

Команда чете Цуцко-ћеклићке је сљедећа: Милутин Звицер командир, замјеник командира Новак Рогановић, политички комесар Јошо Вицковић, замјеник полкома Шуњо Пешикан.[1] Команда задовољава, јединица такође. Један од узрока слабог расположења јесте и велики умор, у чети сам затекао другове који већ десет дана стално су на путовању и у акцијама. Упутио сам их преко Доњег Загарча. Наименовао сам Милутина Звицера за командира, јер је био одличан у борби на Ораховцу, гдје је такође командовао, затим, партизани га одлично примају.

3. Чету чевско-бјеличку за исте акције отпремам на пут сјутра, дана 23 ов. мј. из овог Штаба батаљона. Команда чете је сљедећа: Мато Милић командир, замјеник Ђуро Ненезић, политички комесар Обрен Вујовић,[2] замјеник Никола Гардашевић. По одласку ове јединице извијестићу вас.

4. Са сектора Загреде нема ништа ново. Партизани су на положајима, према усменим извјештајима партизана отуда, окупатор је допро до Богетића, што је изазвало неповољан одјек овамо. Пета колона то користи и покушава унијети деморализацију и нерасположење према Брђанима — које показује као издајнике, користећи издају Баја Станишића и комп. и преносећи то у партизане с паролом да су се Брђани потукли међу собом и да ће Никшић бити ослобођен [блокаде]. О томе смо повели рачуна. Ипак је код народа прилична сумња у стабилност тога фронта насупрот чврстом вјеровању које је о томе владало прије 20 и 15 дана.

5. Ја сам направио овакав план мога боравка овамо: сјутра идем у Цуце, на Бати је збор батаљона ради прославе 23 фе-

[1] Погинуо у борби против Нијемаца 1943 год. као политички комесар чете.

[2] Погинуо као политички комесар чете 1943 год. на Вилића Гувну.

бруара, затим сјутрадан идем у Бјелице истим послом, потом у Чево и у четвртак дана 27 фебр. идем за Штаб одреда. Уколико има неке потребе, извијестите ме.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

За замјеника коман. батаљона у Васојевићима именовао сам, на предлог Штаба Цуца и Ћеклића, друга Милоша Кривокапића.

Вељко Мићуновић

БР. 89

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЉОНА ОД 21 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ БОКЕ ПОСЛИЈЕ ЛИКВИДАЦИЈЕ ИТАЛИЈАНСКЕ ПОСАДЕ У ГОРЊЕМ ОРАХОВЦУ

ОГГАБ ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
21-11-1942 г.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Према вашем рјешењу упућујемо вам један пушкомитраљез, 9 пушака, 460 метака, 20 ћебади, 1 пољску радиостаницу, 2 ранца (нема их бољих). Шаљемо вам комада сапуна 30, више немамо, а када буде друто стигло, упутићемо вам.

Извјештај са сектора:

Талијани су 19-П-ов. г. излазили у Горњи Ораховац. Нијесу палили. Према посљедњем извјештају са тога сектора већи дио становништва из Горњег Ораховца евакуисао је села и изашао је на положаје које држе наше посаде (страже). Усљед недовољних и погрешних извјештаја нијесмо успјели да припремимо потпуну евакуацију, која се нужно наметала. Много хране и стоке остало је у селу, један дио је пошао у Доњи Ораховац, а само је мали дио остао у Горњем Ораховцу. Дата су детаљна упутства да се храна и стока пренесе, уколико то није постало плијен Талијана.

Кроз читаву Боку запажају се неуобичајени покрети. 2 чете Талијана излазиле су у села Мале и Велике Залазе и истога дана се вратиле за Котор.

Успоставили смо везу ради обавјештења и осигурања са тих страна.

Што се тиче акције на путу Цетиње—Крстац, велики снијег не дозвољава никакве акције на том терену.

Покушавамо да успоставимо везу преко Залаза за Боку да би се туда вршио пренос материјала, који је досада ишао преко Ораховца, јер је више овим путем немогуће.

23 фебруара одржаће се прослава годишњице оснивања Црвене армије.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар на терену

Командант Никола Поповић

(М.П.)

БР. 90

ПЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 22 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О БОМБАРДОВАЊУ ЖАБЉАКА II СТАЊУ У ОДРЕДУ

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НОП ОДРЕДА
Бр. 371
Жабљак 22-11-1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Положај

III. Талијани су задњих дана два пута бомбардовали Жабљак. Бацили су свега 80-100 бомби, тешких отприлике 50 килограма од којих мали дио није експлодирао. Приликом оба бомбардовања било је: два рањена, 1 кућа и 1 штала сасвим срушена, око 6 кућа тешко оштећених-неупотребљивих, још неке лакше оштећене, убијена два коња и још неке ситније штете. Други пут је било ефикасније бомбардовање. Предузели смо неке мјере да се рањеници осигурају; становништво је евакуисано, остале су само команде у Жабљаку.

Ситуација [је] иначе овдје добра, нема деморализације.

IV. Добили смо писмо Врховног штаба у ком нам наређује да се спремимо за дочекивање совјетских парашитиста[1] од 23-И-, као и ратног материјала. Дат нам је такође налог да пронађемо аеродром за спуштање авиона касније.

Ми смо за прво спремни а за друго смо подузели мјере да пронађемо згодан терен, па ћемо онда и о томе обавијестити Врховни штаб.

V. Добили смо баш данас ваше писмо Бр. 141 од 13 фебр. Прихватили смо 9 квинтала жита са Челебића. Друг Ђидо је јавио да пошаљемо човјека који ће организовати пребацивање жита овамо из Санџака, што ћемо и урадити.

Економе у болници смо били већ смијенили и урадили као што ви у овом писму препоручујете: поставили једног рањеника за економа. Мислимо да ће и друг Краус[2] са 15-17 рањеника пријећи овамо.

Добили смо писмо од Пљеваљског батаљона, да за њихов рачун покољемо 13 говеди, па смо то урадили.

VI. Мишљење је друга Ђура Мешторовића и наше да Д-р Италијана Ђовани Бава не треба замјењивати, јер је добар и савјестан љекар, а затим да га треба одвојити од онога другог Д-р Италијана који је у Колашину, јер је, изгледа, тај фашиста и може на њега негативно да дјелује. Сем тога је како каже Д-р Ђура, једини хирург у великом дијелу Црне Горе.

Шаљемо вам у прилогу неке материјале Врховног штаба, да их користите ако буде требало и ако их нијесте добили.

Такође прегледајте неке наше ствари које вам шаљемо у препису.

Шаљемо и војничку пошту која је наишла из Врховног штаба.

Коње које су другови Бајо и Пеко оставили у Шавнику има их три који се и сада тамо налазе.

Послије одласка чете за Васојевиће и Комбинованог батаљона за Босну терен нам остаје прилично празан, скоро сви другови који су радили на терену већ су у акцијама.

Писма за Врховни штаб и за ЦК која су дошла преко Никшићког НОПО послата су одмах.

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА,
Мом. Д. Полексић

[1] Неколнко недјеља је Моша Пијаде, којега је Врховнн штаб задужио за организацију и пријем совјетскних људи и материјала, чекао са два вода партизана Дурмиторског НОП одреда долазак совјетских авиона. На снијегу преко два метра код Жабљака данонећно су давали заказане сигнале и с тешком муком стално одржавали аеродром уређен за слијетање и узлијетање авиона. Тај посао напуштен је послије више од мјесец дана узалудног рада.

[1] Др. Херберт Краус

БР. 91

НАРЕДБА ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 22 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ЗА ФОРМИРАЊЕ УДАРНИХ ЧЕТА И ВОДОВА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 106
22-11-1942 г.

НАРЕДБА БР. 8

У вези наредбе Врховног штаба Народноослободилачких партизанских и добровољачких одреда за Југославију наређујем:

1) Формирање на територији Цуцко-ћеклићког партизанског батаљона једне ударне чете од 80 партизана; на територији Чевско-бјеличког партизанског батаљона, узимајући у обзир и Његушку чету, једне ударне чете од 80 партизана; на територији Горњољешанског партиз. батаљона једне ударне чете од €0 партизана; на територији партиз. батаљона „Царев Лаз" један ударни вод од 30 партизана, који би ушао у састав Горњољешанске чете; један вод на територији партиз. батаљона „13 Јули", један вод на територији партиз. батаљона „Јован Томашевић" и један вод на територији Батаљона приморског — сваки по 30 партизана, који би сачињавали једну комбиновану ударну чету.

2) Партизани ових чета морају бити прави ударници, јер је врло вјероватно да ће овај комбиновани батаљон ући у састав новоформираних пролетерских бригада. Узети у обзир, у првом реду, младе и издржљивије партизане, без обзира да ли су служили војску или не.

3) Штаб батаљона ће наименовати Штаб Ловћенског одреда. Команде чета именоваће пггабови батаљона, но исте неће објављивати, док нас не извијесте да би ако буде потребно унијели извјесне промјене, тј. ми ћемо потврдити и објавити команде чета.

4) Команду Цуцко-ћеклићке чете именоваће Штаб Цуцко-ћеклићког батаљона и поднијети на одобрење; Команду Чевско-бјеличке чете наименоваће Штаб Чевско-бјеличког батаљона и поднијети на одобрење; Команду комбиноване Љешанско-цеклинске чете наименоваће заједнички штабови ових батаљона и поднијети на одобрење; команду комбиноване чете „13 Јули", „Јован Томашевић" и Приморског партиз. батаљона наименоваће штабови ових батаљона, односно пол[ит]комесари и команданти ових батаљона на заједничком састанку.

5) Ове чете, односно водови, морају одржавати једном недјељно заједничке састанке по свим батаљонима. Сви они партизани који нијесу свршили војну обуку, морају у најкраћем времену бити помогнути и извјежбани [у] руковању пушком и пушкомитраљезом. Ове чете, односно водови, морају бити, разумије се у договору са политичким руководством, формиране до 3-марта тек. године и исте, као ударне чете, морају бити бацане[1] у борбу под командом својих одређених командира, односноводника, као посебне јединице.

6) Штаб Ловћенског одреда одредиће у најскорије вријеме мјесто заједничког састанка свих команди чета, гдје ће делегат Штаба још једанпут објаснити значај оваквих јединица, као и дужности истих. Напомиње се Горњољешанском, Цуцко-ћеклићком и Чевско-бјеличком батаљону да ће се њихове чете, врло вјероватно, послије извршеног задатка у Васојевићима, вратити у своје јединице те да из тих чета, као најопробанијих, узмудио партизана за своје ударне чете.

7) Треба сви наши батаљони да схвате да ће овај и остали ударни батаљони претстављати нашу націју у пролетерским бригадама, те да у састав тих чета узМу добре борце, изузимајући оне политичке раднике, као и позадинске, без којих терен не може. Но још једном напомињемо да команде тих чета и водова морају бити војнички и политички на висини.

8) Имена свих партизана, као и командног особља који улазе у ову јединицу, са рубрикама: име и презиме, занимање, године старости, одакле је, којој је јединици припадао и број акција у којима је учествовао, морају послати штабови батаљона овом Штабу до 3 марта тек. год. Напомињемо да се узмешто мање јединица.

9) У вези са „Апелом родољубима"[2], који је овај Штаб упутио свима штабовима батаљона да га објаве, наређује се: да. се енергично поступи по истом, па списак покупљеног оружја, са једном трећином истог, без обзира на наоружање дотичног батаљона, упути овом Штабу најдаље до 18 марта тек. год.

10) Пошто овај Штаб припрема организовање једне цетињске ударне чете, то се наређује свима штабовима батаљона да нам до 1 марта доставе спискове свих партизана добјеглих из Цетиња, изузимајући оне који су на расположењу политичким руководствима.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Зам. политкомесара
Мих. Вицковић

Командант*
Пеко

(М.П.)

[1] увођене
[2] Види документ број 82.

НАРЕДБА бр.8

У вези наредбе Врховног Штаба народно ослободилачких партизанских и добровољачких Одреда за Југославију наређујем:

1) Оформирање на територији Цуцко-Беклићког партизанског батаљона једне ударне чете од 80 партизана;на територији Чевско-Бјелићког партизанског батаљона,узимајући у обзир и Бегуђку чету,једне ударне чете од 80 партизана;на територији Горњо Лешанског партиз.батаљона једну ударну чету од 60 партизана;на територији партиз.батаљона"Царев Лаз" један ударни вод од 30 партизана,који би ушао у састав Горњолешанске чете;један вод на територији партиз.батаљона"13 јули",један вод на територији партиз.батаљона "Јован Томашевић" и један вод на територији батаљона Приморског,сваки по 30 партизана,који би сачињавали једну комбиновану ударну чету.

2) Партизани ових чета морају бити прави ударници,јер је врло вјероватно да ће овај комбиновани батаљон,ући у састав новоформираних Пролетерских бригадаУзети у обзир у првом реду млађе и издржљивије партизане,без обзира дали су служили војску или не.

3) Штаб батаљона ће наименовати Штаб Ловћенског Одреда.Команде чета именоваће Штабови батаљона,но исте неће објављивати,док нас не извјесте да би ако буде потребно унијели извјесне промјене т.ј.ми ће мо потврдити и објавити команде чета.

4) Команду Цуцко-Беклићке чете именоват ће Штаб Цуцко-Беклићког батаљона, и поднијети на одобрење; команду Чевско-Бјеличке чете наименоват ће Штаб чевско-бјеличког батаљона и поднијет на одобрење ; команду комбиноване лешанско-цеклинске чете наименоваће,заједнички Штабови ових батаљона и поднијети на одобрење;команду комбиноване чете"13јули","Јован Томашевић" и Приморског партиз.батаљона,наименоваће Штабови ових батаљона,односно полкомесари и командири ових батаљона на заједничком састанку.

5) Ове чете,односно водови морају одржавати једном недјељно,заједничко састанке по свим батаљонима.Сви ови партизани,који нијесу свршили војну обуку,морају у најкраћем времену,бити помогнути и извјежбани руковању пушком и пушкомитраљезом.Ове чете односно водови ,морају бити разумије се у договору са политичким руководством,формиране дан 3 марта тек.годинс.и исте,као ударне чете,морају бити бацане у борбу,под команду својих одређених командира односно водника,као посебне јединице.

6)Штаб ловћенског Одреда одриђе у најскорије вријеме мјесто заједничког састанка свих команди чета,гдје ће делегат Штаба,још једанпут,објаснити значај оваквих јединица,као и дужности истих.Напомиње се:Горњолешанском, Цуцко-Беклићком и Чевско-бјеличком батаљону,да ће се њихове чете врло вјероватно,послије извршеног задатка у Васојевићима,вратити у своје јединице те,да из тих чета ,као најопробаних,узму дио партизана за своје ударне чете.

7) Треба сви наши батаљони да схвате,да ће овај и остали ударни батаљон,представљати нашу нацију у пролетерским бригадама,те да у састав тих чета узму добре борце,изузимајући оне политичке раднике,као и позадинске без којих терен не може.Но још једном напомињемо,да команде тих чета и водова,морају бити ,војнички и политички на висини.

8)Имена свих партизана ,као и командног особља,,који улазе у ову јединицу,са рубрикама:име и презиме,,занимање,године старости,одакле је,којој је јединици припадао и број акција у којима је учествовао,морају послати Штабови Батаљона овом Штабу до 3 марта тек.год..Напомињемо,да се узме што мање јединаца.

9)У вези са"АПЕЛОМ РОДОЉУБИМА",који је овај Штаб упутио свима Штабовима батаљона,да га објаве,наређује сеада се енергично поступи по истом,па списак покупљеног оружја,са једном трећином истог,без обзира на наоружање дотичног батаљона,упуте овом Штабу издјаље до 18 марта тек.год.

10) Пошто овај Штаб,припрема организоване,једне четиске ударне чете, то се наређује свима Штабовима батаљона,да нам до 1 марта,достаде списков не свих партизана побјеглих из Четиња,изузимајући оне,који су на расположење политичким руководствима.

С М Р Т Ф А Ш И З М У - С Л О Б О Д Н А Р О Д У !

Полкомесар, Командант,

Фотокопија документа бр. 113

БР. 92

ИЗВЈЕШТАЈ ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ОПЕРАТИВНОГ СЕКТОРА ГАЦКО—НЕВЕСИЊЕ ОД 22 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О НЕУСПЈЕЛОМ НАПАДУ НА ЧЕТНИЧКУ БАНДУ ПОПА ПЕРИШИЋА

Драги другови,

Прије неколико дана добили сте извјештај од Алексе[1] у коме вам је, мислим, приказао зашто је пропала прва акција 15 ов. мј. Нијесам читао тај његов извјештај, али чини ми се да се пребацио по свему. У читавом раду од оног плана који смо вам упутили преко Пиве није се поступило и то је био узрок што је акција на попа Перишића јуче (21 ов. мј.) потпуно пропала.

1.) Чета пивска дошла је тек послије три дана од предвиђеног плана, а друго, Чета бањска уопште није ни долазила. Једна чета коју је упутио Оперативни штаб са другом Костом Грубачићем, послије прве четничке засједе, повратила се у правцу Невесиња и сад се налази између Гатачког и Невесињског среза. Једино тај дио допунске чете који сте упутили преко Голије дошао је према предвиђеном плану који смо приложили вама ја и Максим.[2] То је био разлог што се у потпуности није могла извести успјешна акција на овог разбојника.

2.) Друг Максим је био у Југовићима са 40 Никшићана и 45 Голијана за обезбјеђење села. Ми смо јуче (21 ов. мј.) предузели да извршимо напад на попа Перишића. Са сјеверне стране имали смо једну чету Пивл.ана (90 људи), 60 Никшићана и једно 20 мјештана, а чета из Голије требала је да нападне са јужне стране. Акција је пропала, јер, прије свега, план напада није био добар, нијесу одговорни другови ни предвидјели све могућности, као ни ја сам. И оно што је најглавније, квалитет људи врло [је] слаб. Ни Пивљани, ни један добар дио Никшићана, није хтио уопште да се бори послије првих плотуна њихових. То ће вам све објаснити Максим или Алекса, који ће доћи [тамо].

Што се тиче даљег рада, сада моментално ништа не можемо са овим људима предузети против попа Перишића. Зато морамо ово урадити:

1.) Дио људства Никшићана (55) мораћемо повући назад, јер је преморено и не може се употријебити за даље акције, а и храна је слаба. Оних 40, који се налазе на обезбјеђењу села, остаће док их Пивљани не замијене, који су, према задацима Вр-

[1] Алексе Поповића, команднра једне чете Никшићког одреда која се тада налазила у Гацком. Он је погинуо као члан МК Никшић 1942 године.

* Максим Горановић

ховног штаба, одређени на положаје села Дражљево—Врба—Чемерно за обезбјеђење везе са Фочом.

2.) Чета која је у Голији, онда ће доћи на мјесто ових и пријећи на положаје Објешеник — Југовићи, а онај заостатак ће се повући за Никшић.

Питање Борча постало је актуелно на читавом овом сектору Невесиње—Гацко, као и на оном дијелу од Фоче. Врховни штаб је упознат и напомиње да ће се морати предузети напад, само још треба покушати отупити борбеност Борчана преко пропагандног материјала. Вјероватно да сте добили приједлог друта Максима по питању Борча, па ћете све видјети и ступити у везу са Оперативним [пгтабом] за Херцеговину и Одредом херцеговачким. Они су исто тако упознати са тим питањем и постављају га као врло актуелно.

Друг. поз.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

22-11-1942 год.
9 ч. Блажо[1]

БР. 93

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 23 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА ЗА СТАБИЛИЗАЦИЈУ ФРОНТА И ПОЈАЧАЊЕ ОДБРАНЕ НА СЕКТОРУ ЗАГРЕДЕ

ПГГАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ
ОДРЕДА
Бр. службено
23-11-1942 г.

ШТАБУ ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА

ЗА КОМАНДУ СЕКТОРА НА ЗАГРЕДИ

Положај

Обавијештени смо о стању на сектору у Загреди послије вијести о продирању непријатеља за Никшић. По истом извјештају одговара вам се сљедеће:

[1] Блажо Ђуричић

1. Уколико је тачно да је окупатор прошао до Никшића без борбе, то се има приписати издајничком дјеловању пете колоне и четничке банде Баја Станишића која је прво отворила непријатељу фронт код Тараша, затим даље, што је [то] дјеловало деморалишући и партизане и народ. И ако је тачно да је окупатор прошао до Никшића, то никако не може да значи да је он господар поменутог терена, јер се поново Никшићки гарнизон може одвојити од Дан. Града, уколико Италијани у Никшићу остану, те нема разлога да се ово тумачи као наш слом и велики пораз партизана.

2. Пета колона, која је деморалисала и збунила партизане на путу Дан. Град—Никшић, утицала је и на вашу Команду сектора, која је донијела низ погрешних закључака и допустила да у народу и међу партизанима на сектору завлада слабост и преовлада расположење да се фронт ликвидира, како је урађено и у Бјелопавлићима и Пјешивцима, пошто ће Талијани са великим снагама напасти Загреду. То је погрешно из сљедећих разлога:

а) Ако су продрли за Никшић, Талијани немају стратегиских интереса ни војничке потребе да нападају Загреду; б) Талијани би могли напасти Загреду само ради освете; в) Талијани би могли доћи у Загреду, и дошли би само онда када би-[смо] ми напустили фронт, да се без борбе свете партизанима и народу паљевином села Загреде; г) Талијани неће ради саме освете ступити у борбу са партизанима на оном мјесту гдје су изгубили 150 људи и могу изгубити поново још више.

То је наше мишљење о положају Загреде, те на основу тога наређујемо:

I. Не смије се дозволити да прије времена и под утиском успјеха окупатора на путу за Никшић наш сектор на Загреди се распе и напусти, те сви партизани који су тамо морају остати на положајима.

II. На положајима треба привући појачања како из Чете горњозагарачке тако и из оба катунска партизанска батаљона у ком правцу ће Штаб Ловћенског одреда издати потребна наређења.

III. Ово не схватити да се мора на Загреди повести борба по сваку цијену, већ тако да и партизани и народ виде јасно да је тај фронт чврст, без обзира на измјене које су се направиле доље у Брдима и Пјешивцима. Команда сектора на Загреди увијек је у могућности да одлучи под каквим ће условима примити битку на основу тога са коликим је снагама и са колико тачака непријатељ буде напао.

IV. Оштро сузбити све приче и приговоре као што су: „Када су Брђани II Пјешивци напустили фронт без борбе, зашто ми

да гинемо", или: „Сви ћемо изгинути, јер нема отступнице", ИЛЦ, приче као: „Нека пале село, само да се спасу људи" — јер све те приче иду на то да се фронт на Загреди ликвидира пријевремевд и под утицајем панике која захвата људе тамо и баш због те панике не могу мирно процијенити читаво стање ствари. Напуштање фронта у Загреди може да буде једино под условима који би онемогућавали одбрану села и пролаза [и то] само онда када би се јасно видјело да ће окупатор стварно напасти, а то се још не може закључити из тога што он концентрише снаге на Браленовици и у Дан. Граду. Он тамо мора смјестити своју војску, јер су то његове редовне базе и касарне и то треба партизанима и народу правилно објаснити. Даље, партизанима на положају објаснити зашто се још мора држати фронт и изнијети им стварне прилике које владају тамо како је то урађено у наредби под тачком 2 а) у овом наређењу.

Нека командант Батаљона чевско-бјеличког пође на сектор Загреде да би у духу овог наређења руководио партизанским снагама које се тамо налазе.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА
Вељко Мићуновић

БР. 94

ПИСМО ВРХОВНОГ ШТАБА НОП II ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 25 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ II БОКУ

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Примили смо ваше писмо од 13-11-1942 г. као и неке друге материјале-поздраве, омладински лист и ваше „Саопштење." Ови исти курири који су донели ваше писмо, донели су нам саопштење из Жабљака о томе да је Жабљак два пута жестоко бомбардован од Талијана ових последњих дана. Говори се чак да је други пут избачено око 100 бомби, али да све то није учинило велике штете, иако је било неколико погодака, пошто се народ иселио одмах после првог бомбардовања. Нама се чини да

талијански **жабари врше та бомбардовања у циљу репресалија. Пре пар дана ми смо послали друга Шикија[1] на Жабљак са извесним задатком у погледу припреме ...**

Што се тиче четничких банди у Црној Гори, предузмите најенергичније мере да се оне у клици угуше. Треба да будете врло будни да вам у редовима партизанских одреда разни хушкачи не разбијају јединство и да вам се не догоди више слично томе као што је био случај код Никшића о коме ви саопштавате. Ситуација је данас таква у читавој земљи да је борба против четника саставни део борбе против окупатора, јер се све четничке струје уједињују и у савезу са окупаторима и заједно са њима воде борбу против Народно-ослободилачке партизанске и добровољачке војске. Питање четника у Васојевићима треба што пре решити, јер не можемо дуго времена држати наше снаге везане око тих села, јер са доласком пролећа пред нама се постављају задаци енергичнијег чишћења наше земље од окупаторских банди. При разбијању четничких банди треба употребити у првом реду и политичко оружје. Треба објаснити заведеним сељацима шта хоће њихове вође, да су они у служби окупатора, да је то против интереса Нар.-ослоб. борбе и тек онда, ако то не г!омаже, треба најодлучније иступити са оружаном акцијом. Треба тим заведеним сељацима објаснити да италијански окупадор баш то и хоће: да завади црногорски народ међу собом, да распири грађански рат и да на тај начин остане он на миру и да лакше држи у подјармљености Црну Гору.

Пошто су наше српске и санџачке снаге биле нападнуте у Новој Вароши са свију страна: од Недићеваца и четника из Србије, од месних банди четника око Нове Вароши и Талијана из Пријепоља и Бистрице, морали су се наши повући испред опасности да не буду потпуно опкољени. Наши су се повукли, газећи Лим близу Бродарева. Тај покрет је извршен врло добро и организовано, али уз борбу читавим путем. Три санџачка батаљона која су дошла овамо остају око Пљеваља, а четири српска батаљона дошла су већ у Чајниче где улазе у састав II Пролетерске бригаде. Ми смо извршили извесну реорганизацију у војном руководству Санџака и то тако да је створен Санџачки штаб за цели Санџак у који улази као командант Кнежевић,[2] полит. ком. Велимир Јакић и она 2 друта која се сада налазе око Бијелог Поља у Штабу Црногорско-санџачког одреда и то Перуничић[3] и Ђуричковић.[4] Као начелник штаба ушао је капетан Терзић.[5] Санџачко-црногорски штаб више не постоји, него постоји само штаб Црногорско-санџачког одреда. Перуничић и Ђурич-

[1] Псеудоним Моше Пијада
[r] Владнмир Кнежевић-Волођа
[J] Миле Перуничић
['] Бошко Ђуричковић
[1] Велимир Терзић

ковић остају на досадашњем терену да руководе операцијама према Бијелом Пољу. Што се тиче помоћи коју ви тражите у новцу, ми вам поред најбоље воље не можемо удовољити, јер Ђидо није ништа донео са собом, већ је оставио тамо, а због аљкаве похране тамо је покрадено 8 сандука сребра. Ми вам можемо пружити помоћ у другом облику, наиме: пошто имамо велику количину дувана, то вам можемо ставити на расположење 10—15 кгр[1] дувана за који ви можете набавити у Санџаку веће количине жита. Ми смо већ Јакићу и Кнежевићу о томе говорили, а и Ђидо ће се побринути да се тај дуван транспортује у Санџак, одакле ће се мењати за жито и слати у Црну Гору. Много зависи и од вас да се добивено жито отпрема у ваше крајеве.

Што се тиче ваших објашњења по питању наше критике у погледу Пљеваља и других ствари, примамо к знању неке ваше оправдане чињенице, али у основи остајемо код свога првобитног гледишта. Сматрамо да је сувишно даље о томе расправљати, јер смо вам ми указали тамо на неке чињенице о којима убудуће треба да водите рачуна.

Настојте да одржавате редовну везу са нама.

'I

Са другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

25-11-1942 г.

ЗА ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВ. ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

[1] Ово је очигледна омашка. Треба да стоји „1000—1500" кгр што је значило приличну помоћ с обзиром да се за 1 кгр дувана у Санџаку тада могло купити око 30 кгр жита.

БР. 95

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 25 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О РАЗБИЈАЊУ ПАРТИЗАНСКИХ СНАГА КОД КОЛАШИНА И МОБИЛИЗАЦИЈИ НАОРУЖАНОГ ЉУДСТВА РАДИ ОБЕЗБЈЕЂЕЊА ТЕРИТОРИЈЕ ОДРЕДА ОД НАПАДА ЧЕТНИЧКИХ СНАГА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОД. ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 388
25 фебруара 1942 год.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ

Данас смо обавијештени телефоном од нашег Ускочког батаљона из Боана да је исти добио извјештај од једне партизанске чете из Крње Јеле са територије Комског одреда да су четници навалили већим снагама од Колашина—Липова за Вратло, да су тамо, према прилици, партизанске јединице разбијене, да су отступиле са положаја и повукле се у правцу Вратла и тражи да се мобилише људство Ускочког батаљона да пође на положај, пошто је Вратло скоро на граници нашега среза.

Према изнетом, а с обзиром што је наш терен остао прилично празан, јер смо са и онако малог терена упутили 1.300 партизана на разне стране у акције, све по вашем тражењу, тражењу Главног штаба и Црногорско-санџачког одреда, остали [смо] са око 5 до 600 наоружаних људи међу којима има и старог оружја које није добро и сигурно, а са врло мало муниције. Наредили смо данас мобилизацију свих наоружаних партизана Дробњачког, Ускочког и Језеро-шаранског батаљона, те да са тим људством спријечимо евентуално надирање четника на територију нашега среза; с обзиром на важност догађаја који се предвиђају, тј. који ће се дешавати на нашој територији[2], држимо да је та снага несигурна за ово, па смо сами, а у споразуму са делегатом тога Штаба друтом Јанком[3] задржали и комбиновани батаљон из овог Одреда који би требао сјутра поћи у правцу Босне, па се о томе обавјештавате да знате да предвиђени батаљон неће моћи засад тамо да се упути. Поред тога, требамо се

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.
[2] Види примједбу уз док. бр. 90 на страни 188.
[3] Мошом Пијадом

још боље обезбиједити, с обзиром на све изнијето, па вас и за то обавјештавамо. Нашу чету која је прије два дана пошла преко Санџака за Васојевиће позваћемо такође да се врати за осигурање. Терен Планине и Жупе—Пиве је такође скоро остао празан, јер су им снаге ангажоване поред Босне и у Херцеговини, нарочито Жупа—Пива коју сте ви ставили под надлежност сектора у Гацком, а који је остао — може се рећи — скоро без довољно оружаних снага за унутрашње потребе.

Око Никшића се такође воде велике борбе. Италијанска војска из Данилова Града пошла је у великом броју за Никшић и дочекана је од јединица Никшићког одреда тек на Богетићима, јер снаге „Бијелог Павла" изгледа да нијесу дале јак отпор. Ове се борбе воде има више од десет дана, а резултате нијесмо још сазнали. Због тога морамо на правцу од Никшића у Дробњачком батаљону оставити бар једну чету наоружаног људства.

Прилажемо материјал — писмо — за ЦК и Пролетерску бригаду.

С другарским поздравом,

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

БР. 96

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 25 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О ФОРМИРАЊУ И ЗАДАЦИМА ИСТОЧНОСИЊАЈЕВИНСКОГ СЕКТОРА[1]

ШТАБ
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 399
25 феруара 1942 год.

КОМАНДАНТУ ИСТОЧНОГ СЕКТОРА СИЊАЈЕВИНСКОГ

Положај

Према указаној потреби формира се Источни сектор сињајевински при Штабу Дурмиторског народноослободилачког одреда за операције на источној и сјевероисточној граници територије Штаба овога Одреда, а то је: Ускоци — Сињајевина — ријека Тара.

За команданта сектора одређује се друг Бранко Перовић, за његовог замјеника друг Батрић Жугић[2].

За ове операције команданти Дробњачког, Ускочког и Језеро-шаранског батаљона ставиће своје одређене снаге на расположење команданту сектора.

Командант сектора, пошто иначе познаје прилично терен, ступиће у везу са друговима из Ускочког батаљона, извршити распоред снага и запосјести важне положаје. Ступити у везу одмах и са дјеловима Комског одреда чији се Штаб налази негдје у правцу Вратла. Извидјети снагу и намјере непријатеља, учинити све у духу данашњег времена, употријебити све моћи са којима се буде располагало да би се одговорило задатку и данашњим приликама у којима се налазимо. Настојати да се одмах у заједници са друговима Ускочког и Дробњачког батаљона изради план за све и по њему се управљати.

Настојати да се морал и дисциплина код војске одрже на достојној и завидној висини; не дозволити да се деси преступ ни испад, — све у томе правцу најенергичније сузбијати. Уздизати људство у војничком, политичком, патриотском и моралном погледу. Правилно им објашњавајте данашњи рад пете колоне и намјере окупатора које преко ње спроводи. Четници, то није права војска, нарочито данашњи четници, то су само слуге оку-

[1] Редакција располаже копијом наређења.

[2] Умро у болници на Жабљаку од тешких рана задобивених на Сињајевини 1942 године.

патора; највећи олош и шљам нашега народа окупља се данас у тим редовима, то су вјерне слуге окупатора, крволочног фашизма који је насилнички поробио и својој вољи потчинио наше крајеве, а то данас одржава једино и само помоћу тих народних издајника који су се ставили у његову службу. Партизани као војска данашње народне борбе згазиће све препреке које се буду ставиле на пут ка слободи, на пут којим иде наша народна борба.

Настојати да се што прије прикупе сви потребни подаци и да се обавијести о свему Штаб овог Одреда, а то да се редовно ради. Због тога треба поставити одговорно лице на телефону у Боану и успоставити сигурну курирску везу са овим Штабом. Такође нека веза између командног особља и свих јединица које оперишу буде тијесна и добра, а тако и између самих јединица. Овоме поклонити нарочиту пажњу.

Командант сектора, према предвиђеном плану, извршиће и тачан распоред снага на терену, расподјелу ће извршити према увиђавности како би најбоље одговарала приликама и положају, наравно у сагласности са осталим одговорним друговима.

Јачина снага појединих батаљона. је од прилике сљедећа: Ускочки батаљон располаже са једном четом до 100 људи, поред тога има још једну чету из Никшићког НОП одреда, јачине 40 људи; Дробњачки батаљон — двије чете, обе у јачини 150 партизана; Језеро-шарански батаљон јачине преко 400 партизана, те према томе се приближно равнати.

Командне саставе чета и батаљона одредити споразумно са штабовима батаљона или њиховим претставницима.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ПГГАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

БР. 97

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 25 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. КОСИЈЕРСКО-БОКОВСКОЈ ЧЕТИ ЗА НАПАД НА ГЊИЈЕВИ ДО

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 121
25-11-1942 г.

ПАРТИЗАНСКОЈ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОЈ ЧЕТИ КОСИЈЕРСКО-БОКОВСКОЈ

Ф

П о л о ж а ј

Примили смо ваше писмо, по коме одговарамо:

1) Акцију на непријатељско одјељење, које долази у Гњијеви До, извршити користећи Бајички партизански вод [и] наше другове из сухопутне станице у Кошарици.

2) Не заборавите да дио наоружаног људства мора остати на положајима које сте досада држали.

3) Како мислимо да су снаге ваше чете са предвиђеним осталим јединицама недовољно јаке за ову акцију, то смо издали наређење које вам шаљемо, да га упутите и Чети ставорској која ће дати дио својих партизана у овој акцији.

4) Закажите заједнички састанак команди чета на којем ћете у највећој тајности и брижљиво израдити план, одредити дан извођења и одредити број људства које ће учествовати у тој акцији. За командира те комбиноване чете одређујемо командира Чете ставорске, а за комесара, комесара Чете косијерско-боковске, замјенике ових, нека сами одреде. Број партизана који ће учествовати у овој акцији, мора бити већи од броја непријатељских војника.

5) Евакуацију села Гњијеви До не наређивати, јер би се тим провалила акција, нити пак сељацима саопштити намјеру извођења ове акције. По могућности евакуисати село у правцу у коме нађете за сходно, по извршеној акцији.

6) Команда чете ће лично поћи у извиђање положаја, темељито припремити план, тако да ће наше снаге направити вјеште и сигурне засједе, увући непријатеља у крут засједа и брзо га ликвидирати.

7) Дан извођења акције одредиће Команда комбиноване чете и исто јавити овоме Штабу. Не допустити никакву панику коју би могла направити артиљериска ватра са Цетиња. .

8) Све заробљене италијанске војнике предати овом Штабу, не скидајући ништа осим оружја од војничке спреме са њих,

а одузимајући им легитимације и остале папире, које ће спроводници донијети са војницима.

За својевласно присвајање од стране ма којег партизана макар и једног дугмета одговараће командир и комесар, као и за пљачку. Плијен ћете расподијелити овако: сав ... и једну трећину оружја, муниције и све револвере доставити овом Штабу, друга трећина оружја припада Чети ставорској, а трећа Чети косијерско-боковској. Извјештај о извршеној акцији, као и списак запљене, доставити овоме Штабу, а једновремено обавијестити батаљон „13 Јули" и Чевско-бјелички.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Полхомесар
Вељко Мићуновић

Командант
Пеко

БР. 98

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 25 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ПРОДОРУ ИТАЛИЈАНА ЗА НИКШИЋ И НАСТАЛОЈ ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 138
25-[Н-1942 год.]

ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ШРУ И БОКУ

Одговорили смо вам на писмо од 13 фебруара 1942 г. бр. 139 и послали вам га по куриру, али га је друг Брко отворио и заборавио вам га упутити, па вам исто сада упућујемо, иако се ситуација отада потпуно измијенила у извјесним стварима.

Ваше писмо од 19 фебруара 1942 бр. 156 добили смо и на исто вам одговарамо:

1) Талијанске трупе које су надирале од Даниловог Града у правцу Никшића, као што вам је већ познато, ушле су на врло лак начин у Никшић и спвјиле се са досада опсједнутим њиховим гарнизоном у Никшићу. Рад пете колоне на територији одреда „Бијели Павле" одразио се и код нас у извјесној мјери,

[1] Редакција располаже копијом наређења без датума.

а нарочито код војске која је била распоређена у Пјешивцима са задатком да спријечи продор Талијана. Свега неколико мањих партизанских јединица дале су отпор окупаторским трупама и нанијеле му око 30 мртвих и нешто рањених. Наша су три рањена, а један је погинуо (из Жупског батаљона).

Талијанске трупе, све док су се спојиле са својим гарнизоном у Никшићу, нијесу палиле и пљачкале села. То им је био метод да би лакше наступале, што им је успјело. Када су се спојили немилосрдно су пљачкали и палили села око пута од Данилова Града до Царева Моста. Запалили су велики број кућа и опљачкали само стоке преко 1000 оваца и коза и око педесеторо говеди. Сва села нијесу била ни животне намирнице евакуисала, па је тако много намирница сагорело у кућама, нарочито у Стубици, јер је један дио сељака из Стубице све досада вјеровао да ће их Радојица Никчевић спасити. Фашистички разбојници убили су у Доловима Стубичким 10 стараца и старица, а двије жене читаве чете су силовале, све док нијесу издахнуле. Једну жену из Борковића Нугла, који се налази у близини Царева Моста, убили су када је хтјела да побјегне. Ту су запалили три куће у којима је било смјештено око 60 квинтала жита евакуисаног из села која су била под контролом окупатора.

И војни и политички руководиоци у војсци показали су се у овој борби неодлучни и слабији организатори. Врло често су насиједали паролама пете колоне и нијесу умјели да укажу на потребу дисциплине и развију оштру борбу у војсци противу народних издајника. Петоколонашким паролама: „Та[лијан]и неће палити ако се не будемо борили, заобиђоше нас отуда или одовуда, продрли су Талијани довде или донде, иду пукови алпинаца од Цетиња" — насиједао је и народ и војска. Било је случајева да жене и људи моле и куме партизане да не пуцају на Талијане, а партизани, умјесто да се одлучно томе супротставе и изврше своје војничке дужности, колебали су се и попуштали.

Иако је било преко 300 партизана од Дреноштице до Царева Моста на[нијели] смо [непријатељу], како смо већ горе навели, свега 30 мртвих и нешто рањених, а једна обична чета, која би се умјела правилно распоредити, могла је непријатељу при продирању нанијети огромне губитке, па их можда и повратити.

Дешавало се да неко опали пушку прије но се непријатељ приближи на даљину гдје би их могли ефикасно тући и поред изричите забране команде. И то је било дјело пете колоне, која се увукла и у нашу партизанску војску. Предузимамо потребне мјере чишћења.

Док је био друг Сава овдје израдили смо били план акција око Никшића, али их нијесмо извели сем неколико препада који

нијесу потпуно успјели. Дотјерали смо били и топ који је требало да се употријеби за рушење утврђених италијанских положаја око Никшића и у самом Никшићу. Све смо били предвидјели и припремили прије но су Милинко и Сава пошли на савјетоваше претставника Никшићког [одреда], Оперативног [штаба] за Херцеговину и Дурмиторског одреда. Одређен је био и дан када је топ требало да дејствује. Друг Брко, [док смо м]и били на савјетовању, одложио је то због евакуације имовине фирме „Омбле". Сматрамо (Милинко) да је топ требао бити употријебљен и да би он увелико скренуо пажњу Талијана из Никшића; нанијели бисмо им штете, и поди[гли м]орал и код војске која је била на сектору Пјешивачког батаљона, а и код [читав]ог народа. О овоме ћемо продискутовати кад дође друг Брко и Сава, па ћемо вам послати заједничко мишљење.

Морал код народа и војске код нас је још приличан. Сва војска и већина народа изражавају спремност за борбу и против окупатора и против пете колоне. Има појава дејства пете колоне само у једном мањем дијелу села, која су се и досада показивала колебљива (Озринићи, Страшевина, Кличево и у неким селима у Пјешивцима). Вјерујемо да ћемо успјети да пету колону угушимо у коријену. То нам неће бити могуће учинити само у оним селима која су под директном контролом окупатора (Страшевина, Кличево).

Пета колона бацила је паролу у селима која контролише окупатор и у селима блиским вароши да [се] поврате све намирнице и друге ствари које с[у биле евакуиса]не, у противном, ако то не учине, биће села спаљена. Успјели смо [да енергичним] мјерама то [сприје]чимо. Ово је народ прихватио у већини добро.

2) С обзиром на измијењену с[итуаци]ју у вези са продором италијанских трупа од Даниловог Града у Никшић и у [вези с]а потребом предузимања акција, нарочито на путу Данилов Град-Никшић, као и опасност да окупаторске трупе не покушају репресалије по околним сели[ма, или] да покуша[ју] продор од Никшића пут Требиња и Билеће, предузели смо сљедеће мјере: а) мобилисали смо и довели у приправно стање приличан број људс[тва, б)] фронт око Никшића подијелили смо на 4 сектора ради ефикаснијих веза и п[равилн]ијег распореда људства са територије 6 батаљона који су око Никшића. С[ектор]е према Никшићу, на путу према Требињу и на путу Никшић—Данилов Град сматрамо као најважније, па смо и у штабове тих сектора поставили најодговорније другове.

Са десне стране идући од Никшића послали смо данас 30 бораца, а раније 20 са задатком да држе страже и чувају села, и

у заједници са партизанима Пјешивачког батаљона предузму препаде на италијанске положаје и транспорте. Друт Милинко обишао је један дио територије Пјешивачког батаљона, с десне стране цесте идући од Никшића, и дао потребна упутства за даљи рад тамо. Један велики дио становништва у том дијелу Пјешивачког батаљона је без икаквих средстава за исхрану и без крова, па смо предузели мјере преко НОО да им се помогне путем смјештања у друге општине и одашиљања помоћи. Велики дио бораца Пјешивачког батаљона био је ангажован, па је у извјесној мјери још и данас, смјештањем и бригом [око] својих породица и преостале стоке.

Неколико стотина партизана из батаљона око Никшића су у акцијама ван наше територије и то најбољих партизана и најбоље наоружаних, па, с обзиром на растегнутост фронта око Никшића који морамо држати осјећа се оскудица и у људству и у наоружању.

Послали смо једну чету партизана у помоћ Одреду „Бијели Павле" у борби против пете колоне. Друг Брко налази се у Бршну више Озринића, и сређује прилике у том крају.

Одржали смо низ конференција са партизанима и народом поводом прославе 24-то годишњице оснивања Црвене армије. Све су конференције добро успјеле. На конференцијама, каои на приредбама, говорено је о значају и снази Црвене армије и њеној улози у данашњем рату, о партизанској војсци, о четницима и „народној војсци" као петој колони и помагачима окупатора. На свим конференцијама народ и војска одушевљено су клицали Црвеној армији, другу Стаљину и нашој партизанској војсци.

3) На територији Гатачког среза и Голиског батаљона налази се већ 15 дана око 230 наших партизана. Из њихових извјештаја да се закључити да су акције као и читаву организацију те чете слабо спровели. Често пута, без да довољно прорачунају и припреме се за акцију, замарају људе, тако да их има приличан број промрзлих, а до акције не дође. Попа Перишића, организатора чет[ника], прилично популарног, још нијесу успјели да ликвидирају, иако је за то било услова. Скренули смо им на то пажњу и наредили им да предузму све мјере да се овај разбојник у што краћем року ликвидира. У сукобима са четницима до[сада] су из те чете погинула 2 наша добра партизана.

4) Закључке са савјетовања још нијесмо пренијели ни спровели због ситуације која је настала у вези са продором Талијана у Никшић. Н[асто]јаћемо да то у најскорије вријеме учинимо.

5) Један од најактивнијих батаљона на територији нашег Одреда је Орјенски батаљон, који води свакодневне акције и противу окупатора и противу пете колоне. Од њега досада нијесмо тражили помоћ у људству за акције ван наше територије због важности акција према Боки, а и због тога што њихов батаљон нема велики број партизана (око 500). Они су своју територију подијелили [на два] оперативна сектора и у пракси се то показало добро. Предузели су мјере [да се] повежу и са другим дијелом Боке. Тражићемо од њега да пошаље нешто од заплијењених намирница. Они су повремено шиљали помоћ Граховском батаљону и бол[ници] у Ријечанима, а сада су послали 20 кгр мармеладе болници у Жабљаку. Ми с[мо им] раније писали, а то смо им рекли и на савјетовању, на коме су они присус[твовали] са 2 делегата, да отсада од заплијењиваног материјала додељују само [преко] нашег Одреда, који ће вршити расподјелу. Они су се са тим сложили. Пошто располажу са приличним бројем аутоматских оруђа, тражили смо од њих да нам пошаљу неколико пушкомитраљеза и нешто муниције. Обећали су нам послати 3 пушкомитраљеза.

6) Данас смо стријељали мајора Мињу Вишњића и сина му Момчила, кога су ухватили наши партизани који се налазе на територији Гатачког среза и у Голији. Баш када смо их водили на стријељање добили смо писмо од команде „Националног покрета" из Никшића, а које је упутио Јеврем Шаулић, у коме нам пријете да ће нам стријељати 20 другова и наших фамилија, ако их не пустимо и не пошаљемо у Никшић у року од 48 сати, па ипак смо их стријељали. Шаљемо вам препис писма команде „Националног покрета". Писмо није потписано.

Велики број грађана у Никшићу је похапшен и већ их шаљу у интернацију.

7) Новак Вулетић, професор из Кујаве, био је у Никшићу и одржао збор [на пи]јаци и позивао народ у борбу против партизанске војске. То је још један доказ отворене издаје банде Баја Станишића и Вулетића и њихове са[радње са фа]шистичким окупатором у борби против Народно-ослободилачке борбе; [обавијештени] смо да је и Бајо долазио у Никшић, али то још нијесмо провјерили.

Још Штаб нијесмо попунили, јер нијесу одговорни другови ту да се споразумијемо како да га попунимо.

8) По свим батаљонима формирали смо ударне чете, али је велики број људства из тих чета у акцијама ван наше територије. Предузели смо мјере да их попунимо и реорганизујемо. Образовали смо и мање ударне јединице од по неколико људи,

које патролирају по селима са задатком да прате рад сумњивих лица. Показало се у пракси као доста добра мјера у борби против разбијача народног јединства.

Шаљемо вам писмо Оперативног штаба за Херцеговину.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 99

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА> ЦРНУ ГОРУ II БОКУ ОД 26 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ЗА УПУЋИВАЊЕ УДАРНОГ БАТАЉОНА ЗА БОРБУ С ВАСОЈЕВИЋКИМ ЧЕТНИЦИМА И ХИТНО ОБАВЈЕШТЕЊЕ СУСЈЕДНИХ ОДРЕДА И ВРХОВИОГ ШТАБА О СИТУАЦИЈИ КОД МОЈКОВЦА II КОЛАШИНА

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Број 181
26 фебруара 1942 год.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Примили смо ваш акт бр. 48 од 25 о. м., као и сва писма Оперативног штаба из Херцеговине, и на исто одговарамо:

1. Борба против пете колоне и издајника црногорског народа — четничких организација и четника, јесте један од саставних дјелова наше борбе против окупатора. Свако неликвидирање тих издајника врло нам се свети, [ш]то се нарочито огледа у случају код Бјелопавлића и Васојевића. Иако су другови [из] Одреда „Бијели Павле" у току новембра и децембра чистили пету колону, ипак њихов предах са чишћењем пете колоне показао је да пету колону нијесу успјели да очисте, . . . већ оног момента када је била ситуација најтежа, пета [колона, тај] вјерни слуга окупатора, дигла [је] главу и забола нож нашим [партизанима у леђа], а пета колона и четничке банде Баја

Станишића, заи[ста су] спасле животе окупаторских војника и тако је он не[сметано прошао за Никшић], али не само то, већ четничке банде Баја Станишића [дале су си]гнал и осталим четничким бандама у другим срезовима. [Због тога је потребно да се наст]ави са упорном борбом против њих, па макар се при[времено и одложиле] акције против окупатора, [иначе] грдно ће нам се светити . . да ви на вашем терену ниједног момента не престан[ете са] . . . и уништавањем пете колоне, гдје год се [за то укаже потреба. Од]мах приступите формирању ударних јединица, које ће [изводити смјеле акције] и сачињавати један добар ударни батаљон на вашој [територији. Уда]рне јединице, та ударна сила свога народа, треба да . . . интервенишу свуда гдје се нешто појави да не ваља. Треба почети одлучно и без икаквих резерви и са чишћењем партизанских редо[ва од непријатељских елемената], јер постоје извјесни знаци да се пета колона увукла и у партиза[нске редове и тамо са]да хоће да врши разорни рад.

2. Данас смо обавијештени да су четничке банде у Васојевић[има успјеле д]а разбију наше снаге које [су] се налазиле око Матешева и да продру у Колашин. Према досада добијеним извјештајима, у тим б[орбама партизани] су имали свега 8 мртвих и 10 рањених. Овакво брзо разбиј[ање наших сна]га око Матешева, није нам засада познато [због чега је], па вам о томе не можемо детаљније ништа рећи. Да би се тој четничкој банди дао јачи от[пор и] да би се разбила, потребно је да се тамо пошаљу јаче партизанске [једи]нице и партизани који се неће колебати ни у каквој ситуацији, па је због тога потребно да ви одмах по пријему овог акта формирате један батаљон од 3-400 добрих партизана, са добрим командним особљем, и да га хитно упутите у правцу Колашина и то путем: Жупа Никшићка, преко планина на Ровца. Овај пут треба добро испитати, јер би се из Жупе за 1 дан могло прећи у Дубоко, само ако се имају добри и сигурни водичи који познају пут и ако се може пропртити снијег. У случају ако се овим путем не може, онда кренути правац Манастир Острог — Баре Шумановића — Гостиље, а одатле правац Ровца. ЈБудство које крене на пут треба да узме храну за 3-4 дана и да нас на вријеме обавијестите како би се могло за људство спремити храна и преноћиште. Хитност [слања] овог батаљона и што бржи његов одлазак на терен није потребно да вам даље објашњавамо. Зато вас молимо да га што прије формирате и пошаљете.

3. Одмах обавијестите друга Саву[1] нека дође на тер&н, како би могао преузети команду и приступити формирању других ударних јединица које би остале на вашем терену да врше кон-

[1] Саву Ковачевића

тролу и воде рачуна о кретању окупатора. Ми мислимо да би у данашњој ситуацији било потребно да ви један дио ваших снага повучете из Херцеговине, а да другови у Херцеговини наставе са чишћењем терена од пете колоне, па макар окупатора и мање узнемиравали. Борба против пете колоне у данашњој ситуацији треба да буде једна од најважнијих тачака. У исто вријеме сматрамо да би могли један дио Орјенског батаљона пребацити на тај терен, и они би вам помогли као ударна сила против петоколонаша.

4. Молимо вас да хитно обавијестите Штаб Дурмиторског одреда да би он обавијестио Штаб Црногорско-санџачког одреда како би један дио својих снага послао у правцу Колашина и да [се там]о повеже са Штабом Комског одреда ради заједничког дјелова[ња против] четничких банди. У исто вријеме нека Штаб Дурмиторског одре[да пренесе] Црногорско-санџачком [штабу] да смо ми захтијевали од њега да тражи по[моћ од] другова који су се пребацили од Нове Вароши преко Лима, на .•. . за борбу против че[тника] у правцу Колашина и Берана. Штабу Дурми[торск]ог одреда наредите да захтијева од Врховног штаба да се један . . . батаљон пребаци у правцу Колашина, или ако не то, а оно да Врховни штаб пошаље 2 батаљона Ударне пролетерске бригаде за извјесно вријеме [и] то преко Санџака у правцу Мојковца, а одатле би споразумно са Штабом Црногорско-санџачког одреда пошли у правцу према Колашину и Беранама. Овај захтјев нека другови из Штаба Дурмиторског одреда поставе као наш захтјев и да усљед ситуације и појаве пете колоне, односно четничких банди у појединим мјестима у Црној Гори не можемо да пребацимо јаче снаге према Колашину и Васојевићима и зато тражите од њих помоћ. Четничке банде и пета колона данас се организују и раде под окриљем и уз помоћ окупатора, па је зато и борба против њих тежа. Усљед хитности саме ствари, ми зато и не пишемо директно Врховном штабу, већ ће брже ићи овим путем, али захтјев Штаба Дурмиторског одреда биће за Врховни штаб исто као и наш захтјев.

Ми смо дали наредбу Штабу одреда „Бијели Павле" да ваше једи[нице које се] налазе на њиховој територији, одмах врате. Овдје се [стање на њиховој] територији поправило.

Достављамо вам писмо друга Сава Оровића, пуковника, које смо упутили у Васојевиће.

Потсјетите друга Саву да ми пошаље 2 пушке и 2 револве[ра које ми је] обећао кад смо били у Острогу. Добро би било да потраж[ите од Бата]љона орјенског као и од Оперативног штаба за Херцегови[ну да вам] упуте нешто муниције, па да нам од тога нешто пошаљете, ј[ер је код нас велика] мањкавост

у муницији. У исто вријеме реците и Штабу Дурмито[рског одредај да потражи од њихових батаљона који се налазе према Фочи [да нам дојставе нешто муниције. У писму које ћете писати Штабу Дурми[торског одреда] питајте их да ли су што жита из Среза фочанског пребацивали [код себе и да] ли се за југословенски новац може што купити у Срезу фочанском. Питајте ваше јединице да ли могу у Срезу невесињском куповати намирнице . . . жито и кромпир, и да ли је могуће то пребацивати према Никшићу.

Достављамо вам „Билтен Врховног штаба бр. 12 и 13".

Обавјештавамо вас да су јединице Ловћенског одреда 13 и 14 о. м. напале непријатељску посаду на Горњем Ораховцу, Бока Которска, и том приликом убиле 16 тал. војника, а 47 заробиле, међу којима 1 официра и 2 подофицира. Поред тога заплијенили су 4 пушкомитраљеза, 60 пушака, 7.000 метака, нешто ратне спреме и 8.130 лира у новцу. На нашој страни била су 3 мртва и 10 лакше рањених. Поред овога јединице Ловћенског одреда имале су 12, 13 [о.мј.] акције против окупатора, па су том приликом имали знатних успјеха. Штаб Ловћенског одреда предузео је врло оштро и ефикасно чишћење пете колоне као и партизанских јединица од колебљивих елемената. Он је формирао 1 Ударни батаљон и послао нам га као помоћ, и досада је био на територији Одреда „Бијели Павле", а сада га шаљемо у правцу Колашина. Ситуација на њиховом сектору знатно се поправила, а вјерујемо да ће се и даље поправљати.

Молимо вас скрените пажњу Штабу Оперативног руководства за Херцеговину да буду оштри у борби против пете колоне, . . .

СМРТ ФАШИЗМУ ._ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
Милутин

БР. 100

САОГ1ШТЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 26 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА И ИЗДАЈСТВУ БАЈА СТАНИШИЋА

С А О П Ш Т Е Њ Е НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

1) Преко два и по мјесеца италијанске трупе биле су опсједнуте у Никшићу од храбре Народно-ослободилачке партизанске војске Никшићког одреда. Окупаторске трупе покушавале су више пута од Данилова Града да успоставе везу са опсједнутим гарнизоном у Никшићу и ослободе га. Сви покушаји непријатељске војске одбијени су уз велике губитке непријатеља у људству и материјалу. Покушај окупаторских трупа 17 јануара о.г. одбијен је од храбре партизанске војске Одреда „Бијели Павле" и Пјешивачког батаљона и том приликом нанијети [су] им губици преко 300 мртвих и заробљених и заплијењено 3 тешка и 7 лаких митраљеза, 1 бацач са 300 мина, велики број пушака, 2 револвера, око 10 хиљада метака и доста велика количина друге ратне спреме. Борба је трајала читав дан и водила се на положајима Жуте Греде, Дола Пјешивачког и у Загреди.

19 о.м. успјеле су италијанске трупе да се пробију цестом од Данилова Града и споје се са својим опсједнутим гарнизоном у Никшићу. Овај продор италијанских трупа у јачини од 5000 војника, са моторизацијом, минометима и тешком артиљеријом омогућили су народни изроди и издајници, вјерне слуге окупатора, на челу са пуковником бивше југословенске војске Бајом Станишићем и професором Новаком Вулетићем.

Као и у Грахову [и] Васојевићима, тако и овдје, појавила се банда народних изрода у моменту када је италијански гарнизон у Никшићу херојском борбом Народно-ослободилачке партизанске војске био доведен у положај да се преда или да им војска полипше од глади и хладноће. Овај подли пуковник припремио се и чекао моменат са својом бандом, коју је окупљао још од љетос, да би учинио што бољу услугу фашистичком окупатору и што срамнију издају према нашем херојском народу, који се бори за своју слободу.

Док су партизани Одреда „Бијели Павле" били на положајима, ове немрчипушке сазивали су конференције у позадини и позивали народ да не даје отпор италијанској војсци, увјеравајући народ да она неће ни пљачкати ни палити села, већ хоће само проћи цестом до Никшића. Организовали су и своју назови

народну воЈску, **која** ЈЕ **имала за задатак да шири деморализацију** међу **нашом Народно-ослободилачком партизанском војском и народом, и ставили је у покрет баш кад је окупаторским трупама требало спријечити продирање за Никшић. У својој разбојничкој работи служили су се свим средствима бацајући пароле и у војсци и у народу: „Талијани долазе с Цетиња", „Од Никшића су већ пробили". Поред тога они су врло често достављали талијанским трупама наше положаје и тако нашу војску излагали артиљериској и минометној ватри.**

Овим својим подлим издајством пуковник Бајо и професор Новак Вулетић успјели су да изазову братоубилачки рат и у Бјелопавлићима да би и кроз то учинили што бољу услугу својим наредбодавцима, фашистичким пљачкашима и разбојницима.

Партизани Одреда „Бијели Павле" успјешно чисте ове најгоре потурице, који се нијесу стидјели да на Кујави изнесу фашистичком злотвору здравицу добродошлице. Да би народ што боље насио пароли „Талијани неће пљачкати и палити села" — то италијанске трупе нијесу ни чиниле док се нијесу спојиле са трупама у Никшићу. Тада су од Данилова Града до Царева Моста палили, пљачкали, убијали и интернирали невино становништво, и починили такве злочине какве су у стању само да почине подивљале фашистичке хорде. У Доловима Стубичким фашистички разбојници, пошто су попалили све куће, стријељали су 10 стараца и старица, а двије младе невјесте силовале су читаве чете док нијесу на мукама издахнуле. Али нека знају ти фашистички гадови и његове[1] вјерне слуге, народни изроди, шпијуни и петоколонаши да ће се црногорски народ осветити за те злочине и да неће престати с борбом док не уништи и посљедњег народног издајника и протјера са својега тла и посљедњег окупаторског војника.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

26-11-1942 г.

ИЗ ШТАБА НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

[1] **њихове**

БР. 101

САОПШТЕЊЕ ОПЕРАТИВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ХЕРЦЕГОВИНУ ОД 26 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О БОРБАМА ОРЈЕНСКОГ БАТАЉОНА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА[1]

ОПЕРАТИВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ
ОДРЕДА ЗА ХЕРЦЕГОВИНУ
дана 26 фебруара 1942 године

С А О П Ш Т Е Њ Е

Штаб Орјенског народно-ослободилачког партизанског батаљона својим писмом од 19-Н- о. г. извјештава сљедеће о својим акцијама:

1) Ноћу између 2 и 3 фебруара о.г. извршена је акција на творницу сардина „Фратели Мардешић" у Бијелој. Том приликом заплијењена је већа количина уља, сардина и другог, у укупној вриједности од 50.000 лира.

2) 5 фебруара о.г. увече, на путу близу Верига, партизанска засједа извршила је напад на један италијански аутомобил. Убијен је један италијански војник, а ауто је успио да побјегне. Акција није била добро припремљена.

3) 9 фебруара о.г. на путу између Бијеле и Каменара, партизанска засједа извршила је напад на један италијански аутомобил. Убијен је шофер, а ауто заплијењен. Заплијењене су неке ситне ствари.

4) Истога дана на путу Суторина—Груда, партизанска засједа напала је аутомобил једног петоколонаша из Груде. Шофер је успио да побјегне. Заплијењене су четири аутомобилске гуме и друге ситне ствари.

5) 10 фебруара о. г. на путу Херцег Нови—Камено у селу Подима партизанска засједа извршила је напад на једну италијанску комору од осам коња и девет војника. Ватра је отворена прерано, тако да успјех ове акције није био потпун. Убијена су четири италијанска војника, а један је рањен. Остали су успјели да побјегну. Коњи, расплашени, разбјежали су се и просули намирнице, тако да су партизани успјели да заплијене само један сандук паште.[2]

Као репресалије на ову акцију окупатор је отворио ватру из топова из Баошића у правцу Жлијеба. Том приликом се ра-

[1] Редакција располаже копијом саопштења које је вјероватно било достављено Штабу Никшићког НОП одреда.

* макарона

спрсла једна топовска цијев, од чега су погинула четири италијанска војника, а 11 их је рањено. Штете од бомбардовања у селу Жлијебу није било.

6) 12 фебруара о.г. увече једно партизанско одјељење од 13 другова напало је митраљеско гнијездо и стражу на Сопоту код Рисна. Убијена су два италијанска војника.

7) 13 фебруара о.г. партизанска засједа отворила је ватру на италијанске војнике који су носили воду за италијанску посаду више Кумбора. Том приликом убијен је један италијански војник и два рањена.

8) Ноћу између 13 и 14 фебруара о.г. једна десетина наших партизана извршила је напад на италијанске рефлекторе код „Шпањоле" (тврђава изнад самог Херцег Новог). Овом приликом уништен је велики рефлектор, док је мали оштећен. Није се могло утврдити да ли је било мртвих и рањених италијанских војника, али изгледа да јесте, јер се чуло њихово запомагање. Ова акција на прагу самог Херцег Новог изазвала је велику панику код окупатора у Херцег Новом и околини.

У свим овим акцијама на страни партизана није било ни мртвих ни рањених.

Село Ораховац је ослобођено од окупатора а сада се налази у чврстим партизанским рукама.

Ова акција је врло значајна по обиму и по јуначком држању које су том приликом показали наши и цуцки партизани, као и по томе што је њоме захваћен и онај други дио Боке, у којем досада није било никаквих акција.

Допуњавамо наше саопштење са том новошћу да је зло-1'ласни бандит и разбијач Народно-ослободилачке борбе, оснивач „Бијеле гарде", шпијун и плаћеник окупатора, капетан Јоксимовић, ликвидиран.

БР. 102

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 27 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О МОБИЛИЗАЦИЈИ И УПУЋИВАЊУ ПАРТИЗАНА ЗА ЗАУСТАВЉАЊЕ ЧЕТНИЧКОГ НАДИРАЊА ПРЕМА ЛИЈЕВОЈ РИЈЕЦИ И МОРАЧИ

Г Л А В Н И Ш Т А Б
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 185
27 фебруара 1942

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОД. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА

Због настале ситуације у Колашину четници су га заузели и сада надиру у правцу Лијеве Ријеке, и по свему изгледа да су [се] наши [повукли] на Вјетерник, и с друге стране [четници] надиру у правцу Горње Мораче и Роваца. Да би се та најезда зауставила, потребно је да одмах мобилишете колико год више можете [људства] и да [га] пребаците новим путем преко Зете у правцу Пипера, а одатле ћемо ми дати даљи правац. Настојте да снаге буду сигурне и добре, са добрим командним саставом. Добро би било да и сам Пеко пређе овамо ради узимања команде на извјесном сектору.

Ово схватите као хитно и одмах дајте ударне снаге.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛОБОД. ПАРТ. ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Милутин

(М.П.)

БР. 103

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ИОП ОДРЕДА „БИЈЕЛИ ПАВЛЕ" ОД 27 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О БОРБАМА ПРОТИВ ЧЕТНИКА

Ш Т А Б
НАРОДНО-ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
„БИЈЕЛИ ПАВЛЕ"
Бр. службено
27 фебруара 1942 г.

ЛОВЋЕНСКОМ НОП ОДРЕДУ

1. Шаљемо вам писмо Главног штаба које је упућено преко нас.

2. Извјештавамо вас да смо ону чету коју сте упутили на наш терен, а која није имала задатак да иде за Васојевиће, упутили Главном штабу ради хитних потреба у Братоножићима. Ваш батаљон који је био одређен за Васојевиће, а који је привремено био на нашем терену, упутили смо данас у правцу Васојевића.

3. Пошто немамо сталних веза са наша два батаљона, Косоволушким и Команско-загарачким, усљед тога што је непријатељ посјео Косови Луг — то вас молимо да имате у виду ситуацију на терену та два наша батаљона и у случају потребе помогнете наше снаге које тамо имамо.

4. Код нас је ситуација донекле поправљена, али пета колона, и поред борбе коју смо водили, није ликвидирана, већ се збила на Кујаву. Наше снаге држе лијеву обалу ријеке Зете. У борби против пете колоне учествовала је и једна ваша чета и показала одличне резултате. Имала је једног мртвог и једног рањеног. Укупни наши губици су 7 мртвих и 12 рањених. Губици петоколонаша су већи, али не знамо тачан број.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Командант
Рад. Бабић[1]

[1] **Радомир Бабић**

БР. 104

НАРЕЂЕЊЕ ВРХОВНОГ ШТАБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ од 28 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ ТЕРИТОРИЈЕ ОДРЕДА И ИЗВЈЕШТАВАЊЕ О СИТУАЦИЈИ У ЦРНОЈ ГОРИ[1]

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
28-11-42 године

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Упутили смо вам данас комбиновану чету од 75 партизана за Жабљак. Она се налази у Челебићу и рекли смо јој да за два дана марша стигне преко Тепаца у Жабљак. Према томе, она тамо може бити до мрака 1 марта.

Добро сте урадили што сте задржали комбиновани батаљон, као и што сте позвали ону чету од 120 партизана из Санџака.

Мобилишите све могуће снаге и створите једну јаку ударну групу, којом морате разбити четничке банде ако продру на вашу територију. Они могу продријети из Горње Мораче, највјероватније и преко Вратла, па затим преко Боана ка Шавнику и Жабљаку. Њих треба сачекати на погодном мјесту и разбити. У томе морате бити врло енергични.

Не треба вам говорити о важности Жабљака за нас. То знате из посљедњих наших писама. Жабљак морамо држати по сваку цијену. Зато је потребно да нас хитно извјештавате како се развија ситуација код вас. У крајњем случају морали би вам притећи у помоћ са извјесним дјеловима Пролетерске бригаде. Унапријед вам кажем да интервенција тих снага не може тако брзо доћи. Оне су размјештене далеко од вас. Зато о томе треба да водите рачуна, па на вријеме да нас извјештавате. Значи, развој ситуације морате предвиђати за неколико дана унапријед. Упозоравамо вас на објективну процјену ситуације. Ми вјерујемо да ће се они у Црној Гори прибрати и бар сузбити даље непријатељско надирање. Тако непријатељ неће моћи да врши неке брзе покрете, нарочито не и због временских неприлика.

Из посљедњега вашега писма нијесмо могли јасно оцијенити догађаје као и како су се они догодили. Потребно је да нас о томе најхитније извијестите. Шаљите најбрже и најповјерљивије

[1] Редакција располаже копијом **извјештаја**.

курире. О развоју догађаја у Црној Гори не треба никоме говорити.

Све дезертере који би дошли на вашу територију треба разоружати, а главне вође и паничаре на лицу мјеста стријељати. Тако вам се даје могућност да ваше људство наоружате бар донекле.

У посљедње вријеме наши су око Никшића имали тактичких успјеха, па нас чуде те појаве у том крају. Реците нам о томе што.

У случају пријема помоћи[1] пазите да се она склони на сигурно мјесто. Управо њоме наоружати сигурне партизане. Због те помоћи врло је важно да имамо мост на Ђурђевића Тари у нашим рукама. Обратите пажњу тој чињеници, а ми ћемо дати наређење санџачким трупама да и оне на то пазе. Дакле, они ће јужно од Пљеваља држати извјесне снаге. Они и сада имају снаге у Хоћевини и Мељаку. На Челебићу се налази један наш батаљон. Дакле, преко Челебића и Хоћевине би нам требало послати материјала ако он пристигне. Транспорте треба обезбјеђивати.

Напомињемо вам да око Пљеваља имамо наше јаче дјелове. Према томе, ако би четници покушали да преко Мојковца. Шаховића и Коврена пођу ка Пљевљима, то ћемо ми сузбити и разбити их. Потребно је да ви сигурно обезбиједите вашу територију.

Правац ка Шћепан Пољу мора бити обезбијеђен вашим дејством. Наредићемо да се наспрам Челебића и код Узлупа подигну скеле за бржу везу са Санџаком. Ви нас извијестите какве су могућности пријелаза код Тепаца.

Шаљите што чешће извјештаје о ситуацији у Црној Гори. Потребно је да шаљете специјалне курире.

[ВРХОВНИ ШТАБ]
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

[1] Види примједбу уз док бр. 90.

БР. 105

УПУТСТВО ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК ОД 28 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ЗА РАД ПОЛИТИЧКИХ КОМЕСАРА

СВИМА. ПОЛИТИЧКИМ КОМЕСАРИМА

Драги друже!

У интересу активнијег и правилног политичког рада у војним јединицама, као и њиховог политичког дјеловања у народу потребно је:

1) Прије свега учврстити партиску организацију у батаљону и непрекидним систематским радом подизати теоретско-политички ниво партијаца.

У том циљу треба одмах спровести до краја изградњу партиске организације у батаљону. Партијци у једној чети сачињавају четну ћелију, основну партиску јединицу. Четна ћелија не одржава директне везе са партиским комитетима на терену, него посредно преко партиског бироа у батаљону. Тај биро бирају четне ћелије преко својих делегата. Партиски биро у батаљону руководи партиским радом у батаљону, одржава директне везе са партиским ОК односно МК, на чијем се терену батаљон налази, стоји под његовом контролом, прима од њега материјал, директиве, сугестије за рад у народу и помоћ у инструкторима. Политички комесар батаљона обавезно улази у партиски биро батаљона. Политички комесар чете улази као обичан члан Партије у четну ћелију.

Чланови Партије у штабу батаљона сачињавају такође ћелију као обичну партиску ћелију, само с том разликом што штабска ћелија одржава директне везе са ОК, МК, ПК или бироом ћелије, већ према томе која је веза најбржа, поред својих веза с партиским бироом батаљона. Ћелија у штабу одреда одржава везу са ПК, односно ОК, односно МК — према томе који јој је од ових партиских форума најближи.

О спроведеној организацији, бројном стању итд., као и о избору батаљонског бироа Партије, извијестити одмах ОК Партије на свом терену.

2) Код рада на подизању кадрова у чети и партиским јединицама посветити нарочиту пажњу подизању и учвршћивању партијности свих чланова. Поред предавања из теорије Партије (објашњавање основних организационих принципа лењинистичке партије), објашњавати нарочито какав треба да буде партијац као партизан: примјер храбрости, пожртвовања, несебичности,

дисциплине, мудрости у чувању људи, трезвености, добар друг носилац оптимизма, борац против паникерства, малодушности, увијек спреман на извршење најтежих задатака. Илустровати то примјерима из живота наших, совјетских и других партизана.

Јчао теме које треба да прорадите у ћелијама предлажу вам се сљедеће теме: 1) Партија и Народно-ослободилачка борб$_a$ (руководећа улога Партије); 2) Партија и национално питање у Југославији; 3) Однос КПЈ према буржоаским партијама.

Као једна од политичких тема коју треба најхитније прорадити у четним ћелијама и са свима партизанима, како би сви били способни да је преносе у народне масе, шаљемо вам у прилогу тезе под насловом: „Зашто се боре партизани у Црној Гори, Боки и Санџаку".

За тему о Партији и Народно-ослободилачкој борби употријебите чланак друга Тита који је изашао у броју 2-3 „Народне борбе".

Упозоравате се да се строго држите линије изражене у приложеним материјалима. Народ треба нарочито упознавати са настанком и историјатом партизанског покрета у Југославији, с карактером и задацима Народно-ослободилачке партизанске војске, као и са карактером и задацима Народно-ослободилачких одбора, о чему држати предавања народу.

Као даље теме за прорађивање у ћелијама, четама, као и у народу предлажу вам се сљедеће: 1) О стварању Југославије (Версаљски мир, суштина великосрпске политике, положај поробљених народа у Југославији, став КПЈ по националном питању, народнофронтовска политика у Југославији, став КПЈ по питању рата, 27 март и капитулација, карактер рата и значај пакта о ненападању и пријатељству са СССР); 2) Други империјалистички рат (карактер рата, СССР и империјалистички рат, претварање империјалистичког рата у народно-ослободилачки рат ступањем СССР-а на чело народно-ослободилачке борбе поробљених народа); 3) О СССР-у (1905 и 1917, спољна политика СССР-а, унутрашња политичка и социјална структура СССР-а, Стаљпнски устав, Црвена армија и Народно-ослободилачка борба, живот сељака у СССР-у, жене у СССР-у, СССР као братство народа).

Ове директиве издао је ЦК КПЈ, а ПК их је прилагодио нашим приликама.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

28 фебруара 1942 г.

КПЈ — ПК
ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ и САНЏАК

БР. 106

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 28 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ПРЕТСТАВНИКУ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О МОБИЛИЗАЦИЈИ И УПУЋИВАЊУ СВИХ РАСПОЛОЖИВИХ ПАРТИЗАНСКИХ СНАГА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА[1]

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НОП ОДРЕДА
Бр. 410
' Жабљак 28-11-1942 г.
у 4,30 часова изјутра

ПРЕТСТАВНИКУ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ДРУГУ БАЈУ СЕКУЛИЋУ

Примили смо писмо друга Секулића писано 27 о. м. и на исто одговарамо:

25 о.м. обавијештени смо телефоном од нашег Ускочког батаљона са Боана о паду Колашина и разбијености, тј. дезорганизованости наших снага тамо, и о покрету четника од Колашина преко Липова за Вратло.

Како је наш Одред, ионако мали по територији, мобилисао и послао досада у Босну, Херцеговину и Санџак 1300 партизана, и са тим скоро испразнио терен у погледу оружја, то смо одмах по сазнању 25 о. м. извршили мобилизацију свег наоружаног људства колико смо га имали на територији Дробњачког, Ускочког и Језеро-шаранског батаљона. Тако смо 26 о.м. извршили покрет: Ускочки са 92 војника, и 40 из [батаљона] Никшићког одреда који је био тамо, па су неки дезертирали, а ови [остали] са командантом Комбинованог батаљона наишли баш 25 о. м. на нашу територију, које смо задржали. Њих ћемо послати данас на положај у правцу Вратла за Ускоцима, који су пошли 23 о.м. УЈУ^ТРУ- Ускоке води друг Владо Поповић.

Језеро-шарански батаљон такође 26 о.м. ујутру са 250 партизана кренуо је правцем Студенца—Гомиле—Црвено Ждријело —Отмичевац и даље у правцу Вратла.

Његова трећа чета распоређена]е на пријелазима на ријеци Тари и то 25 на пријелазу на Тепцима, 25 на Леверима и 50 на главном мосту.

Дробњачки батаљон — двије чете од свега 130 партизана кренуле су из Шавника за Боан 26 о.м. и данас са Боана за Крњу

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

Јелу, а одатле за положај. У ово људство ушле су и двије четe одређене за Комбиновани батаљон за Босну.

Као што се види ми смо мобилисали и отпремили 470 партизана плус 100 на пријелазима Таре, и са тим испразнили терен што и нијесмо смјели учинити.

За све ове операције на том сектору образовали смо команду Сињајевинског оперативног сектора овог Одреда. Командант тога сектора је друг Бранко Перовић, замјеник друг Батрић Жугић; они су пошли са људством Језеро-шаранског батаљона у правцу Вратла са задатком да повежу снаге сва три наша батаљона и да ухвате везу са Штабом Комског одреда, па су се вјероватно и са вама повезали . . .

Једна комбинована чета ова три батаљона која се формирала по налогу Главног штаба, јачине 130 партизана, кренула }е 23 о.м. преко Санџака за тамо и били смо сада од ње обавијештени са Маоча да одмах по наређењу Црногорско-санџачког штаба креће за Коврен и да ће отуда са наше двије четe које су од раније тамо, преко Мојковца ударити на четнике. Ова је чета квалитативно врло добра; командир је Перо Јелић, а политком Велимир Кнежевић.

Чета са територијалног Пивског батаљона која је требала ући у састав Комбинованог батаљона за Босну је данас стигла овдје, гдје је морамо задржати за осигурање од Санџака.

Мишљења смо да се наше снаге које су пошле тамо не ангажују у борби тамо, јер би један број требао нама на терену ради врло важних послова[1] који ће се обавити на нашој територији, као и људство одређено за комбиновани батаљон пошто је исти неопходно потребан да се упути у правцу одређеном од Врховног штаба.

Према изнијетом молимо те да [се] са ангажовањем нашег људства тамо правилно и паметно поступи и одмах нас о свему обавијести.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ

[1] Мисли се на припрему за дочек совјетских авиона са пошиљком ратног материјала.

БР. 107

ПРОГЛАС ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД ФЕБРУАРА 1942 ГОДИНЕ[1]

Браћо Црногорци и Бокељи!

Догодило се оно што нико поштен у Црној Гори и Боки очекивао није, догодило се оно што се у историји борби црногорског народа за слободу никада није догађало, догодило се оно против чега су се партизани од почетка народно-ослободилачких борби стално борили, догодило се да је једна шака издајника и туђинских плаћеника покушала да организује братоубилачки рат у Црној Гори, успјела да изазове братоубилачки рат у Васојевићима.

Догодило се нечувено издајство. Једна група бандита, наоружана фашистичким пушкама и митраљезима, под вођством Ђорђија Лашића, мајора, а по команди Милутина Јелића, Вуксана Бакића, Душана Арсовића, Ђока Рачића напала је мучки и вјероломно једну чету партизана на пилани Ђуровића у Краљским Барама. Погинула су 33 партизанска борца, 30 је рањено, а 90 заробљено. Злочин рађа злочине. Ови крвави пси убили су одмах већину заробљеника.

Догодило се најкрвавије организовано убијање народних бораца за рачун окупатора. Истовремено са нападом на Краљским Барама четници Среза беранског под вођством Павла Ђуришића и Љуба Минића приредили су, наравно опет са фашистичким пушкама и митраљезима и уз активну помоћ италијанске авијације, хајку на беранске партизане, напали су мучки и вјероломно на села Лужац и Лубнице у којима су се налазили партизани, убили политичког комесара Беранског народно-ослободилачког партизанског батаљона Радомира Митровића, повели и предали окупатору мајке и жене партизанских бораца, убијали премрзле и рањене партизане.

Догодило се оно што нико поштен у Црној Гори и Боки очекивао није. Недићеви и Пећанчеви плаћеници, агенти лажног народног борца и истинитог народног издајице Драже Михаиловића, успјели су да под највишом заштитом окупаторских власти организују своје банде у Васојевићкој Нахији и да их поведу у братоубилачки рат. Бивши издајнички официри југословенске војске мобилисали су бивше жандаре, бив[ше] полициске агенте, бив[ше] и садашње шпијуне у борби против народа.

[1] Проглас је **отштампан** крајем фебруара 1942 год. у селу Гостпљу, гдје је била смјештена штампарија Покрајннског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак.

Догодило се оно што се никада у историји борби црногорског народа за слободу није догађало. Догодило се, у првомреду, због тога што је пета колона од првих дана јулске борбе успјела у Васојевићима да прикрива своје право лице и да тако заварава народ, да га увлачи у мрежу своје издајничке игре. Прво су, учествујући тобоже у борби, петоколонаши саботирали и разбијали народну борбу. Онда су, послије повлачења из градова, проповиједали мир са окупатором — у интересу народа. Затим су се ређале издаје — све „у интересу народа", све „због спасавања народа". Примили су пушке од окупатора и тражили да их народ прими. Распиривали су мржњу против Арнаута и муслимана, ублажавајући мржњу против окупатора. Оптуживали су комунисте за паљење кућа и сијена, које су палили фашистички разбојници и они сами. Разбијали су јединство народа одбацујући све понуде, све приједлоге Главног штаба Народно-ослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку за заједничку борбу против окупатора. И најзад су организовали своје четничке банде, створили свој разбојнички батаљон, изазвали братоубилачки рат. Приредили фашистичким окупаторима први весели дан у нашој земљи.

Браћо Васојевићи!

Црногорски народ налази се данас у својој највећој борби за слободу. У читавом низу тешких и мучних борби. у читавом низу сјајних и славних побједа, данашња борба је најмучнија, сјутрашња побједа биће најславнија. И сјутра, када побједа постане стварност, када слобода завлада опет нашим брдима и пољима, црногорски народ, црногорска племена, црногорски људи ће са поносом погледати у прошле борбе, као што су и наши дједови и наши очеви са поносом гледали у своје јуначке борбе.

Браћо Васојевићи, и ви ћете морати сјутра да се обазрете на прошлост, и ви ћете морати да кажете и себи и другима шта сте учинили, шта сте придонијели ослободилачкој борби. Зар ћете дозволити да вам сјутра буду приписивана само дјела ваших најгорих синова, зар ћете дозволити да се о вама и данас и сјутра говори као о издајницима и братоубицама? Зар ћете ви, потомци Миљана Вукова, потомци великих и неуморних јунака, дозволити да у историју Народно-ослободилачке борбе уђете само са срамним именима Милутина Јелића и Ђока Рачића, Радосава Јоксимовића и Вуксана Бакића? Зар ћете дозволити да се о вама говори да сте због свога крова, кога ипак не можете сачувати овако, издали борбу за наш заједнички кров, да сте због своје крви мирно гледали како се точи крв ваше браће?

На вашој земљи окупили су се фашистички разбојници из разних мјеста Црне Горе, одакле су морали побјећи. Окупили су се и потражили' заштиту многи издајници и петоколонаши међу којима и Љубо Минић, Павле Ђуришић, Марко Минић, Вукосав Булатовић, Радуле Радовић, Владимир Ђукић, Никола Вујошевић, који заједно са васојевићким изродима бацају сада највећу сјенку срама на јуначко васојевићко племе, прљају јуначку прошлост племена, упропашћују његову будућност. Ваша дужност, ваша света дужност према племену, према вама самима, према вашој дјеци налаже вам да отјерате те издајице из ваше средине, да им онемогућите да са ваше земље раде и против вас. Уништите их, јер њихова смрт биће ваш васкрс!

Ваши партизани су ваши најбољи синови. Они су се борили и боре се за вас, за цио црногорски народ. Њихова пушка је пушка и васојевићке слободе. У њима данас живе наши ранији јунаци, ваша јучерашња слава. Убијати њих, значи убијати своје најбоље синове, убијати самог себе.

Крвник - окупатор то зна. Зато тражи њихову крв, зато плаћа њихову крв. Крв партизана је живот окупатора, крв окупатора је живот народа. И издајнички пси то знају. Зато они показују своје окрвављене руке окупатору тражећи Јудин сребрњак.

Браћо Васојевићи!

Црногорски и бокешки партизани знају да већина племена Васојевића нема ништа заједничко са издајничким псима. Црногорски и бокешки партизани знају да попггени васојевићки сељак није непријатељ своје слободе, није пријатељ фашистичког ропства. Црногорски и бокешки партизани знају да сви поштени Васојевићи гледају низа се од стида због злодјела ових издајица. Због тога Главни штаб Народно-ослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку позива све поштене Васојевиће, већину Васојевића, да не гледају више мирно шта се на њиховој земљи и у њихово име догађа. Главни штаб позива све попггене Васојевиће, већину Васојевића, да се придруже Народно-ослободилачкој борби цијелог црногорског народа. Главни штаб позива све поштене Васојевиће, већину Васојевића, да одлучно и мушки сперу љагу са васојевићког имена.

Црногорски партизани осветиће немилосрдно своје убијене другове. Сви поштени Васојевићи, сви заведени и преварени васојевићки сељаци, који увиђају куда их воде Вуксан Бакић, Ђорђија Лашић, Милутин Јелић, Ђоко Рачић и њихова издајничка сабраћа, не треба да се плаше партизанске освете. Њима партизани пружају братску руку и позивају их да пушке које су примили од непријатеља окрену против непријатеља и његових

најамника, да те туђинске пушке у црногорским рукама претворе у црногорске пушке у партизанским рукама.

Браћо Црногоци и Бокељи!

Главни штаб Народно-ослсС-одилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку позива све поштене Црногорце и Бокеље у заједничку борбу, коју ће партизани наставити да воде до коначне побједе — и против окупатора и против народних издајица, крвавих изазивача братоубилачке борбе, ма гдје се они налазили.

Живјела Народно-ослободилачка борба!
Живјели партизани, једина оружана снага народа!
Живјело борбено јединство народа Црне Горе и Боке!
Живјела Совјетска Русија и њени савезници Енглеска • Америка!

ГЛАВНИ ПГГАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

БР. 108

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЗЕТСКОГ НОП ОДРЕДА ОД ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ ПИПЕРСКОГ БАТАЉОНА ЗА ЕНЕРГИЧНО ПРЕДУЗИМАЊЕ МЈЕРА ПРОТИВ ПЕТОКОЛОНАШКИХ ЕЛЕМЕНАТА[1]

ШТАБУ ПИПЕРСКОГ НОП БАТАЉОНА

Гдје буде

У вези са активношћу петоколонашких четничких елемената, која ее задњих дана увелико осјећа у Пиперима преко конференција које су на разним мјестима одржане, потребне је развити највећу будност и не дозволити да ови разбијачи народне борбе, који су се били притајили и да би себе маскирали чак ушли у редове партизана и положили заклетву, да ти покварени издајнички елементи, који сањају о својим пуним коритима, не користе слабости које се јављају код појединих партизана и руководилаца и још више развијају свој разбијачки посао, већ је потребно енергично и брзо радити и у коријену

[1] **Редакција располаже копијом наређења без датума.**

онемогућити њихову работу ликвидирајући све коловође ове завјере, која се ствара противу народа. Не смије се потцјењивати ни за тренутак ова опаспост која са те стране пријети народној борби. Морају се смјеста предузети све мјере да се сузбије активност ове банде којој у Пиперима стоје на челу Јовица Бољевић, Милован Бешић и Сава Божовић-Д.млтровић.

Стога нека Штаб батаљона смјеста поступи овако:

1) Појачати страже и патроле тако да се нико не може кретати из мјеста у мјесто без дозволе надлежне партизанске команде; спровести контролу над свима сумњивим лицима и пратити их у стопу.

2) Сва лица умијешана у овај рад, нарочито поменута, све коловође и њихове најближе сараднике ухапсити, разоружати и спровести овоме Штабу на даљи поступак.

3) Поставити страже на свима пролазима, засједе на мјестима куда би требало да прођу ови бандити, и у случају да наиђу, онда их немилосрдно убијати, наро-:ито коловође ове завјере која је створена противу партизана. Нарочито ово радити ноћу, уколико наиђу дању, онда их разоружати и ухапсити па спровести овоме Штабу.

4) Извршити претрес свима који су сумњиви као сарадници и учесници ове банде. Дмитровићима озбиљно и задњи пут скренути пажњу на њихов рад.

5) Појачати контролу страже у Церовицама да не би дошло до изненађења од стране окупатора, јер пета колона ће се њему сбратити за помоћ, као што је 12 јануара био случај у Зети, када је непријатељ напао на села Горичане и Махалу и изнснадно извршио препад на партизане, којом је приликом страдао већи број наших другова.

6) Наставити са истрагом у вези са радом ове издајничке групе и све нове појединости и доказе достављати овоме Штабу. Свс мјере предузимати брзо и енергично како ствар не би узела веће размјере.

Ради примјера наводимо случај Грахова. Послије мјесец дана крваве борбе у којој су наши партизани показали невиђени самопријегор и херојство, за које вријеме је пета колона саботирала и разбијала фронт, четнички петоколонашки елементи на челу са судијом Новицом Ковачевићем дошли су у ослобођено Грахово да нашој команди поставе свој ултиматум. Сви су од стране наших партизана ухапшени и изведени пред партизански војни суд.

Пратите непријатеља у стопу.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ПГГАБ ЗЕТСКОГ НОП ОДРЕДА

БР. 109

УПУТСТВО СРЕСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ ОД ФЕБРУАРА 1942 ГОД. О РАДУ И ЗАДАЦИМА ОПШТИНСКИХ НО ОДБОРА[1]

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ
Број . . .
од . . .

ОПШТИНСКОМ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОМ ОДБОРУ

У вези закључака Скупштине од 8 фебруара т. г. и упутстава Извршног одбора [НОО за Црну Гору и Боку] од 16 фебруара т. г. општински одбори били су дужни да одреде погодна мјеста за пазаришта, на којима би се вршила куповина односно размјена добара. Да би могли обавијестити све наше крајеве о мјестима која су одређена за пазаришта, нека нас Одбор одмах извијести у којем мјесту и којим данима се одржавају пазаришта на подручју тога Одбора.

Исто тако нека нас Одбор •извијести што се све може добити на појединим пазариштима, уз коју цијену и који се производи могу мијењати, тј. који се производи на пазаришту траже а који се нуде.

Такође нека Одбор на свом подручју испита да ли има вишкова сијена или кромпира за сјеме, гдје их има, у којим количинама и уз које услове се могу добити.

Извјештај о свему овоме тај Одбор нека достави овом Одбору у року од седам дана од данас.

Током прикупљања статистичких података о имовном стању показало се да извјесни сељаци покушавају да прикрију извјесне количине намирница, тако да се не може добити права слика о економском положају маса и о њиховим најнужнијим потребама. Ова појава запажена је не само код имућнијих домаћина већ и они сиромашнији сви редом изјављују да баш немају ништа. Тако у подацима стоји да једној огромној већини треба хитна помоћ. Да би одбори могли правилно и тамо гдје је то пријеко потребно да раздијеле средства прикупљена путем реквизиције треба да изврше детаљну контролу и претресе свих домова, кгко имућнијих тако и оних који су сиромашни и уколико прона1>у прикривене количине намирница да за такве

[1] Упутство је упућено свим (Јпштинским одборима на подручју Среза цетињског. Редакција распол једнпм прнмјерком тога упутства без датума.

случајеве коригирају већ састављене спискове и извијесте овај Одбор. Приликом овог посла Одбор ће на лијеп начин сваком домаћину лично и путем сеоских конференција објаснити потребу ових претреса пошто се они постављају искључиво у интересу оних којима је данас помоћ најнужнија.

Велики број општинских одбора до данас није доставио овом Одбору статистичке податке који треба да буду у дупликату. Ради тога нека Одбор најхитније сврши са овим подацима и потом исте пошаље овом Одбору.

Одбору треба да је јасно да се не смије задржати искључиво на економским питањима или [се] пак претворити у установу која треба само да рјешава спорове и расправе; он семора претворити у органа за најширу мобилизацију маса за борбу против окупатора и његових слугу. Неуморним радом, преко зборова и конференција, Одбор мора радити на употпуњавању народне солидарности и народног јединства и чувати све тековине које су оружаном борбом извојеване, чувати их од непријатеља, како вањског тако и унутрашњих.

Извјештавамо тај Одбор да је на територији нашег среза формиран Сресни набављачки одбор у који су ушли четири друга из Покрајвођанских крајева Ријечке општине. Овај Одбор ће испитати могућности набавке жита преко Зете и Крајине и дејствоваће искључиво за потребе среза као цјелине. Уколико буде могућности за набавку жита биће омогућено да исто користе најсиромашнији из свих општина са нашег подручја.

С обзиром да сви општински одбори морају имати своје печате, а печаторезац при Главном штабу не може да стигне, то нека сваки општински одбор сам пронађе начина и прибави потребан печат који по обиму и размјери треба да буде идентичан са нашим печатом који је утиснут на овом акту.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОВОДА НАРОДУ!

(М.П.)

. . 1942

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ

[1] Посљедњих пет редова могу се тек дјелимично прочитати, јер је документ веома оштећен. Овај се дио текста односио на улогу народних одбора у борби против домаћих издајника.

БР. 110

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 1 МАРТА 1942 ГОД. КОМАНДЛНТУ СИЊАЈЕВИНСКОГ СЕКТОРА ЗА ПОВЕЗИВЛЊЕ ДЕЈСТВА ЈЕЗЕРО-ШАРАНСКОГ, УСКОЧКОГ И ДРОБЊАЧКОГ БАТАЉОНА И ПРЕДУЗИМАЊЕ ЕНЕРГИЧНИХ МЈЕРА ПРОТИВ НАРОДНИХ ИЗДАЈНИКА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА
Број 420
1 марта 1942 године

КОМАНДАНТУ ИСТОЧНОГ СЕКТОРА — СИЊАЈЕВИНСКОГ

Положај

Наст[оја]ти одмах да се повеже све људство Језеро-шаранског, Ускочког и Дробњачког батаљона на положају, да се по израђеном, тј. предвиђеном плану од стране сектора, изврши распоред свих снага са којима располажете. Људство из Ускочког и Дробњачког батаљона које је требало ући у комбиновани батаљон — то је једна чета од 80 људи која се налази у Крњој Јели, за коју је било наређено да се ту задржи, — Команда сектора може ову чету да употријеби за положај као и остале снаге тамо. Чете Језеро-шаранска и Пивска, предвиђене за комбиновани батаљон, већ су добиле распоред за појачање осигурања пријелаза на ријеци Тари према Санџаку. Ово појачањеизвршено је по обавјештењу наше чете у Санџаку о тој потреби. Ово да знате да су дјелови који су остали на терену Одреда сви ангажовани и распоређени. О овоме вас је сигурно обавијестио и командант Оперативног језеро-шаранског батаљона који руководи осигурањем пријелаза на ријеци Тари према нашој територији.

Обавијестиге нас одмах о распореду наших снага, о јачпни непријатеља тамо, кретању и намјерама његовим, као и о вези коју сте вјероватно већ успоставили како са нашим снагама тако и са Комским одредом и делегатом Главног Штаба за Црну Гору и Боку другом Бајом[2], кога смо ми обавијестили о јачини наших снага тамо. Наша чета која је пошла преко Санџака неће се враћати на ваш правац, него ће са осталим нашим снагама у Санџаку и са Црногорско-санџачким одредом заједно отуд преко Мојковца да оперише. Покушајте ступити у везу са њом, ако је то уопште могуће.

[1] Редакција располаже копијом наређења.
* Бајом Секулићем

Наст[ој]ати свим могућим средствима да се људство одржи под командом и руководством компактно и да се учини све што се може да се одговори правим задацима данашње наше народне борбе. Повести строго рачуна о исхрани, смјештају и оправданоЈ потреби снага, како се исте без разлога не би излагале тешкоћама. Ово ће учинити да се снаге одрже на висини, јер од тога зависи извршење самога задатка. Предузети све мјере да људство остане досљедно данашњој народној борби. Све покушаје разривања и спотицања исто најенергичније сузбијати. Повести велику пажњу да се онемогући утицај или рад пете колоне међу нашим људством. Пету колону ништити немилосрдно и на путу и гдје се год стигне. Што чешће упозоравати људство и указивати му на рад и намјере пете колоне — да они[1] раде свим силамћ да омогуће окупатору спровођење својих намјера међу нама, као његове вјерне слуге, а све на штету и против свога народа и предочити им[2] да ми морамо и требамо из коријена уништавати ту губу између себе, исто као и окупатора, а у данашњим приликама још и више, јер су и опаснији од њега; они као вјерне слуге слушају сва њихова наређења и служе му као најбоље оруђе у борби противу нашега народа, и без њих би окупатор од наше народне борбе био давно отјеран.

Шаљите редовно извјештаје.

Акције наших другова у Босни и Херцеговини изводе се сјајно и успјех је велики, нарочито у чишћењу окупаторских слугу. Према посљедњим обавјештењима наше снаге тамо добро напредују.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ СЛОВОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ

Пренијето телефоном за Боан 1-111-1942 г.
у 2,30 часова

[1] петоколонаши
* људству

БР. 111

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 2 МАРТА 1942 ГОД. О ФОРМИРАЊУ ИНТЕНДАНТУРА И ВОЈНИХ СУДОВА ПРИ ШТАБОВИМА ОДРЕДА

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 195
2 марта 1942

Према наређењу Врховног штаба Нар. осл. партизанске и добровољачке војске, Главни штаб Нар.-осл. партиз. одреда за Црну Гору и Боку ради правилнијег снабдијевања војске и правилног организовања позадине за помоћ фронту издаје

НАРЕЂЕЊЕ

I. Оснива се при Главном штабу Нар. осл. п.о. за Црну Гору и Боку, односно при штабовима одреда Интендантура, која снабдијева војску храном, одјећом, обућом и осталом спремом.

Дужности интендантуре јесу:

1. исхрана војске на сједишту своје територије,

2. снабдијевање трупа свим осталим потребама.

Интендантура брине се да све јединице Народно-ослободилачких партизанских одреда на положају, у покрету или са сједиштем на својој територији, буду уредно и благовремено снабдјевене потребним количинама хране и осталих потреба према приликама.

Снабдијевање Нар.-осл. партиз. војске врши се:

а) путем помоћи коју народ даје својој војсци преко нар. осл. фондова, при народно-осл. одборима у натури или новцу;

б) куповањем за готов новац;

в) реквизицијом;

г) конфискацијом и

д) организовањем радионица за израду војничке спреме.

Набавке за Народно-ослободилачку војску врше се у првом реду путем помоћи коју народ даје Народно-ослободил. војсци у натури и новцу и куповином за готов новац.

Реквизиција се врши према потреби и то од вишкова имућнијих грађана, уз давање прописног реверса.

Конфискација је стална мјера која се примјењује против свих народних непријатеља (стријељаних или одбјеглих шпијуна, петоколонаша, издајника итд.), којима се у корист народа

одузима **сва покретна и непокретна имовина на основу рјешења** војних **власти и судова.** Од **конфискованих ствари интендантура при Главном штабу узима све оно што је за потребе војске, док са осталим конфискованим стварима располаже војна власт која је конфискацију извршила према посљедњим прописима.**

Мјера конфискације примјењује се и у случају прикривања робе и њеног извлачења из промета, ма од кога и ма у ком циљу била прикривена. Интендантура при Главном штабу, односно одреду дужна је гдје год може организовати радионице за производњу војне одјеће, обуће и других потреба и вршити расподјелу израђене спреме на поједине јединице према њиховим потребама и према могућности.

Све јединице Народно-ослободилачке партизанске војске обраћају се за своје набавке интендантури при штабовима одреда или штабовима батаљона, са требовањем. У случају покрета, удаљености или ма каквих других околности које то онемогућују, препушта се појединим јединицама да саме врше потребне набавке на горе предвиђене начине преко својих интенданата, који морају постојати при штабовима одреда, а код батаљона и чета комесари за исхрану. Уколико се неколико јединица налазе у близини и треба да се снабдијевају из једне исте територије, набавке треба да организују споразумно сви интенданти тих јединица под руководством интенданта највише јединице која се ту налази.

Поједини чланови партизанских јединица немају права да у приватним кућама врше ма какве куповине за свој новац без дозволе својих старјешина, а најстроже им се забрањује вршење ма каквих реквизиција или конфискација, под пријетњом одговорности пред војним судом.

Забрањује се свако набављање алкохолних пића за Народно-ослободилачку војску, осим по изузетној дозволи старјешине или љекара.

Интендантура при Главном штабу, одреду, комесар за исхрану при батаљону или чети, мора бити стално у вези с народно-ослободилачким одборима. Интендантуре морају бити обавијештене о томе с каквим количинама хране и осталих потреба располажу нар. осл. одбори и које количине стоје на расположењу за потребе војске, а које за потребе становништва. Народно-ослободилачки одбори дужни су стално развијати рад на прикупљању дарова од народа за војску, као и за погорело и сиромашно становништво. Процјену прикупљене количине за војску и становнипггво одређиваће споразумно нар.-осл. одбори са интендантурама, односно комесарима. Интендантура при Главном штабу односно одреду, има своје посебне војне магацине, но у случају потребе, може држати војну храну и остале по-

требе у магацинима нар.-осл. одбора. Из магацина нар.-осл. одбора не може се вршити никакав издатак намирница за бтановништво без знања и одобрења интендантуре при Главном штабу, одн. одреду, одн. комесара, или других војних власти које у дотичном мјесту сарађују са нар.-осл. одборима.

Сви ннтенданти дужни су имати од својих команда легитимације, овлашћења за вршење набавки.

Интендантура при Главном штабу, одреду, комесар за исхрану при батаљону или чети, устројиће и водиће књиге за набавку и издавање хране, одијела и материјала.

Сви интенданти, економи и комесари за исхрану дужни су тачно обиљежити гдје, од кога, кад и шта је купљено, реквирирано или конфисковано, а магационери су дужни уредно водити књиге примања и издавања и чувати требовања.

II. Према наређењу Врховног штаба Нар.-осл. партизанске и добровољачке војске Југославије, оснивају се при штабовима одреда војни судови од 3 лица:

1) Под војни суд спадају лица:

а) окривљена за дјело шпијунаже;

б) за дјело издаје народне борбе;

в) за дезертерство;

г) за пљачку и убиство;

д) за ометање војних јединица при извршавању њихових задатака.

2) Војни судови суде како војним тако и цивилним лицима окривљеним за горња дјела.

III. Због све веће заоштрености класних односа, нарочито послије побједе Црвене армије на Источном фронту, и све већег јачања четничких банди и пете колоне, наређује се:

да се приступи формирању припремних ударних јединица и то у сваком батаљону по једна ударна припремна јединица, односно чета у јачини од 80 до 120 партизана;

да се формирају ударни припремни батаљони у сваком одреду, у јачини од 4—600 партизана. Уколико ударни батаљон својим бројем премаши 600, могу се оснивати 2 ударна батаљона од по 300 партизана, и обратно, могу у батаљону да буду и 2 чете од по'60 партизана.

Штабови одреда Нар.-осл. партизанске војске нека ово наређење у цјелини доставе сг.им штабовима батаљона, командама јединица, као и Нар.-осл. одборима на својој територији.

Командни састав припремних ударних батаљона, тј. команданта, његовог замјеника, политкомесара и његовог замјеника, поставља штаб одреда; командира чете и замј. командира чете, политкомесара чете и његовог замјеника именује штаб батаљона на терену. Припремне ударне чете су мобилне и налазе се на

територији свог батаљона, па у случају потребе формирања ударног батаљона за покрет, оне се додјељују другим ударним четаи^ и праве даљи покрет.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР.-ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДР. ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ
Милутин

Реверс

од — из општине
срез - реквирирано је данас за потребе н.о.п.
војске у
Датум — реквизицију извршио,

Решење.

Наређује се претрес (радње, стана итд.) грађанина
пошто постоји оправдана сумња да се тамс налазе прикривене животне намирнице, роба итд. које се у случају наласка имају одузети без накнаде за п.отребе војске и народа.
Датум
у

Печат

за јединицу команде

БР. 112

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 2 МАРТА 1942 ГОД. О СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ КОМСКОГ ОДРЕДА И НАРЕЂЕЊЕ ЛОВЋЕНСКОМ ОДРЕДУ ЗА МОБИЛИЗАЦИЈУ И ОДАШИЉАЊЕ ЈАЧИХ СНАГА У ВАСОЈЕВИЋЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 194
2 марта 1942

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Примили смо ваш акт бр. 127 од 26-Н-ог. са закашњењем, али не кривицом вашег курира, већ зато што је окупатор запосио стари пријелаз на Зети.

Ситуација на фронту према Васојевићима још није нормализована, и то из разлога што су се наше снаге у борби са четницима јако поколебале, и четници су успјели да заузму не само Колашин, већ и да се пребаце према Липову у правцу Мојковца. Исто тако, четничке банде преко својих прикривених петоколонаша и издајника црногорског народа успјеле су да изврше преврат у Брскуту, гдје су два четника са партизанским значкама, који су били у партизанским јединицама, извршили атентат на политкомесара[1] и савјетодавног члана [штаба] Батаљона брскутског, Биљурића,[2] и обадвојицу на мјесту убили. Ситуација и у Братоножићима се пого.ршава, јер партизани неће да ступају у борбу са домаћим издајницима. Због такве ситуације ми смо били присиљени да и чету „13 Јула" пошаљемо као помоћ нашим снагама у Братоножиће.

Друг Бајо још увијек се налази у Комском одреду и руководи операцијама — одбраном Горње и Доње Мораче од продора четничких банди у том правцу. 27 пр.м. он нас је обавијестио да су наше јединице од Требаљева разбиле четничку банду у Липову и повратиле је натраг у Колашин. Међутим, 28 пр.м. он нас обавјештава да су се наше јединице из Липова морале повући на Требаљево и тамо воде борбу против четничких банда

[1] Тада је мучки убијен Милија Милачић радник, секретар брскутске партиске ћелије, док је комесар Братоношко-брскутског батаљона био Веселин Лаловић, који је погинуо 1943 као комесар батаљона у V црногерској бригади.
[2] Марка Бнљурића

које иду од Колашина у правцу Мојковца. У истом писму он нас обавјештава да се Горње Липово прикључило четничким бандама.

Дакле, као што видите, на читавом том сектору стање је: четници су заузели Колашин и продужују напредовање према Мојковцу, а наше су снаге слабе у отпору према четницима; на линији према Горњој и Доњој Морачи налазимо се у одбранбеном ставу немајући довољан број партизана да пређемо у офанзиву и ударимо с леђа четницима према Липову; према Лијевој Ријеци, односно Брскуту и Братоножићима, налазимо се у одбранбеном ставу, јер ту немамо снага да пређемо у офанзиву и то због тога што је у Брскуту извршен преврат; партизани [су] скинули значке и пришли четницима; у Братоножићима реакција [је] успјела да омете мобилизацију, али [је] још неодлучна да пријеђе на страну четника; у Кучима ситуација није најбоља, јер су се они поколебалп и постоји опасност да и тамо не дође до јачег покрета четничких банда. Чету коју је предводио друг Драгиша Ивановић према Лијевој Ријеци, кад је дошао у Стравчу, Стравчани га нијесу хтјели пустити да пређе преко њихове територије, и на том путу покушан је атентат на њега; један из његове пратње је рањен.

Због оваквог стања ја сам хитно тражио појачања и то: од одреда Никшићког да одмах формирају један ударни батаљон од 300 добрих партизана и да га хитно пошаљу правцем: Никшић—Жупа Никшићка—Ровца—Колашин. Ваш батаљон од 170 партизана послали смо у два правца и то: 2 Катунске чете за Ровца, и већ се данас тамо налазе, а Горњољешанску чету у Братоножиће, као појачање једној чети Пиперског батаљона; исто тако и чету од 34 партизана батаљона „13 Јули" послали смо у Братоножиће као појачање Горњољешанској чети. Тражио сам хитну помоћ од Врховног штаба да одмах пошаље 2 батаљона Пролетерске бригаде, који би имали да ударе од Мојковца према Липову, и онда да наставимо са чишћењем Среза колашинског и даље. Исто тако тражио сам појачање од Штаба Дурмиторског одреда, и они би имали да пребаце своје снаге правац Шавник—Боан—Горња Морача—Црквине, а одатле даље. Дакле, као што видите, ми смо предузели све да би добили довољан број снага да ударимо на четничке банде, да им задамо један јачи удар, јер, по нашем мишљењу, све док им не задамо један јачи удар ми ћемо имати великих тешкоћа са њима.

Поред овога ми смо одмах, чим смо обавијештени од Штаба Комског одреда, тражили и од вас да пошаљете колико год можете више партизана са ваше територије и да лично друт Пеко предводи те јединице и да дође да би учествовао у операцијама према четничким бандама. Поред тога, ми смо тражили и од Љешкопољског и Доњољешанског батаљона да и они формирају

по једну чету, па да се и оне пребаце овамо, јер би са тим снагама пошли правцем Биоче—Братоножићи—Лијева Ријека—Матешево. Зато вас молимо да одмах чим примите ово писмо, ако то већ и нијесте урадили, — извршите мобилизацију и одаберете добре партизанске јединице и хитно упутите на овај сектор. Ове јединице треба да иду правцем: нови пријелаз на Зети—Пипери Биоче—Братоножићи, гдје ће се повезати са нашим јединицама и ставити се на расположење другу Јовановићу,[1] а одатле даље. Друг Пеко треба да лично предузме што хитније мобилисање и одабирање људства, не само на вашој територији већ и у Батаљону љешкопољском и љешанском, и то да врши као члан Главног штаба.

Због тешког пријелаза преко Зете наређује вам се да одмах предузмете команду над Батаљоном косоволушким и загарачким и да у споразуму са штабовима тих батаљона организујете уништавање пете колоне на тој територији, тј. на територији Косоволушког и Загарачког батаљона. Команду над ова два батаљона задржаћете све док вас ми не обавијестимо да престаје ваша команда, али и поред тога, нека штабови батаљона одржавају и даље везе и шаљу обавјештења Штабу одреда „Бијели Павле".

Ми сматрамо да је ситуација на вашем терену доста повољна и да не би требало засада вршити нападе на окупаторске колоне, већ само осигуравати наша села да их окупатор не би случајно пљачкао, а засада да се задржимо на ликвидацији пете колоне и уништењу четничких банда, које су се у посљедње вријеме ојачале и узимају све више маха.

Молимо вас да се распитате, ако икако можете, да ли путем којим је дошло писмо за друга Милутина може да иде пошта и у каквој величини.

Шаљемо вам 200 лира које нам је доставпо Штаб Дурмиторског одреда, а које треба да се доставе Милошу Ђурђићу, који се налази у затвору на Цетињу још од јула мјесеца, а шаље му их отац Радосав Ђурђић. Молимо вас да нас обавијестите да ли сте новац који смо вам раније послали могли упутити затвореницима који се н^лазе на Цетињу, јер је ово потребно да би обавијестили фамилије које су новац послале.

Ствари које треба да нам пошаљете немојте слати старом везом, већ их пошаљите новом везом и на нову скелу на Зети, али настојте да то што прије пребаците, јер би један дио од те хране употријебили за прехрану војске.

[1] Блажу Јовановићу

Ситуација у Бјелопавлићима засада је доста повољна, Бајова банда[1] налази се на Кујави гдје добија храну и друге ствари од окупатора.

Жене које су ослобођене на броду „Скендер Бег" оставиле су неке ствари и по њиховом причању доста велики број код Штаба батаљона — Метеризи, а пошто до данас нијесу могле путовати за Санџак, настојте да те ствари пребаците овамо да би им се олакшала прехрана и њихов живот.

Шаљемо вам ципеле за друга Вељка, а ви настојте да нам пошаљете још једне ципеле, или бар двоје, ако икако можете.

Друг Пеко и Вељко могли су прочитати и писмо за друга Тита када су га већ имали у рукама, јер би из њега и из писма које је било упућено другу Милутину, имали јаснији преглед данашње ситуације. Убудуће нека то увијек ураде, но с тим да то задрже за себе.

Примили смо једну пушку и револвер који сте послали [као и] дуван и папириће. Пошто смо дали по 10 метака партизанима вашег одреда који су пошли на положај, то вас молимо да одмах прикупите што више муниције, бар једно 5—6000 и пошаљете хитно новом везом, јер су наши на терену Комског одреда остали прилично без муниције. Ако имате бомбе за талијан. бацач 81, као и допунска и основна пуњења за те бомбе, одмах нам пошаљите, а нарочито основна и допунска пуњења.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. П. ОДР. ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ
Милутин

[1] Четници Баја Станишића и Нова Вулетића.

БР. 113

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 2 МАРТА 1942 ГОД. ЗА ФОРМИРАЊЕ ДРУГОГ УДАРНОГ БАТАЉОНА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 139
2-Ш. 1942 г.

ШТАБУ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА[1]

н а ј х и т н и ј е !

У вези са најхитнијим наређењем Главнога штаба Народноослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку, наређујемо:

1. Да се одмах формира други Ловћенски ударни батаљон од 254 борца — без обзира на ситуацију на подручју Ловћенског одреда и на фронтове који су код нас отворени. Овај ударни батаљон мора најхитније бити послан на фронт против васојевићких четничких банди, које су, захваљујући помоћи из Србије, заузеле Колашин и угрозиле наше положаје на ову страну Колашина (ово обавјештење штабови батаљона морају задржати за себе) ради чега је Главни штаб за Црну Гору и Боку наредио најхитнију мобилизацију овог нашег другог ударног батаљона. Борци у овом батаљону морају бити онакви какве смо предвидјели у наредби бр. 8 за Ударни батаљон нашег Одреда.

Други ударни ловћенски батаљон сачињаваће:

I. чета Катунска 70 бораца — 35 из батаљона Цуцко-ћеклићког и 35 из Чевско-бјеличког.

II. чета Цеклинско-љуботинска — 35 из батаљона „Царев Лаз" и 30 бораца из батаљона „13 Јули" — (узимајући у обзир Косијере и Конак).

III. чета Приморско-црмничка по 35 бораца из оба батаљона.

IV. чета Љешанско-цетињска — 30 бораца из Горњољешанског батаљона, вод бајички 16 бораца и 8 бораца из Цетиња.

Штаб Ловћенског нар. осл. партизанског одреда именује сљедећи Штаб Другог ловћенског ударног батаљона:

Командант — друг Блажо Кажанегра, досадашњи командант Приморског батаљона; замјеник команданта — друг Ипија

[1] Наређење је упућено свим батаљонима Ловћенског одреда.

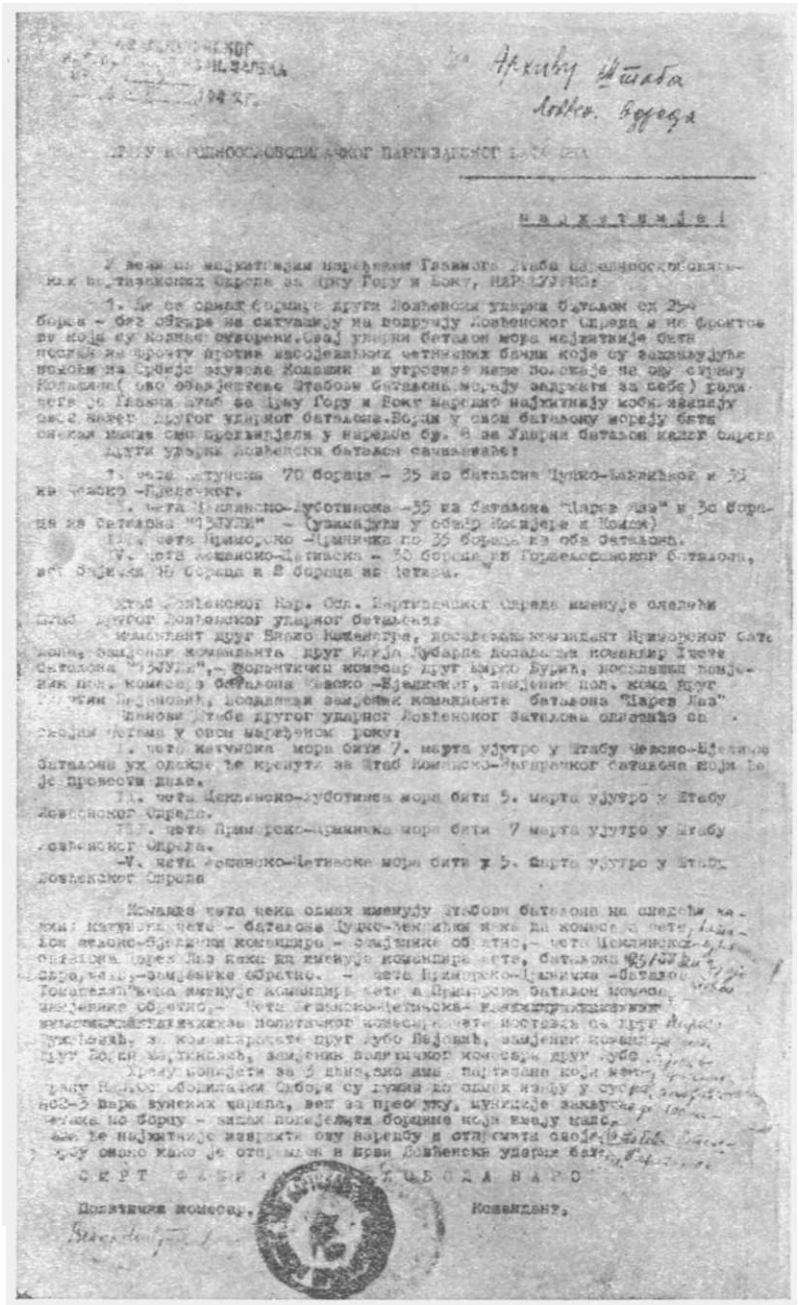

Фотокопија документа бр. 113

Лубарда,[1] досадашњи командир I чете батаљона „13 Јули"; политички комесар — друг Мирко Бурић, досадашњи замјеник пол. комесара Батаљона чевско-бјеличког; замјеник пол. кома — друг Милутин Пејановић, досадашњи замјеник команданта батаљона „Царев Лаз".

Чланови Штаба Другог ударног ловћенског батаљона одлазиће са својим четама у овом наређеном року:

I. чета — Катунска мора бити 7 марта ујутро у Штабу Чевско-бјеличког батаљона, одакле ће кренути за Штаб Команско-загарачког батаљона који ће је провести даље.

II. чета Цеклинско-љуботинска мора бити 5 марта ујутро у Штабу Ловћенског одреда.

III. чета Приморско-црмничка мора бити 7 марта ујутро у Штабу Ловћенског одреда.

IV. чета Љешанско-цетињска мора бити 5 марта ујутро у Штабу Ловћенског одреда.

Команде чета нека одмах именују штабови батаљона на сљедећи начин: Катунска чета — Батаљон цуцко-ћеклићки нека да комесара чете, Батаљон чевско-бјелички командира — замјенике обратно; чета Цеклинско-љуботинска — батаљон „Царев Лаз" нека именује командира чете, батаљон „13 Јули" даје комесара чете, — замјенике обратно; чета Приморско-црмничка — батаљон „Јован Томашевић" нека именује командира чете, а Приморски батаљон комеса[ра], — замјенике обратно; чета Љгшапско-цетињска — за политичког комесара чете поставља се друг Мирко Вукићевић, за командира чете друг Љубо Пејовић,[2] замјеник командира чете друг Војин Мартиновић, замјеник политичког ксмесара друг Љубо Пејовић.

Храну понијети за 3 дана, ако има партизана који не могу припремити храну, нар. ослободилачки одбори су дужни да [им] одмах изађу у сусрет. Понијети [по] 2—3 пара вунених чарапа, веш за преобуку, муниције закључно до 100 метака по борцу — вишак подијелити борцима који имају мало. Штабови батаљона ће најхитније извршити ову наредбу и отпремити своје партизане у борбу онако како је отпремљен и Први ловћенски ударни батаљон.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар,
Вељко Мићуновић

Командант,
Пеко

(М. П.)

[1] Погинуо у борби против Италијана и четника 1942 године.
[2] Погинуо у борби против усташа 1942 год. код Горњег Вакуфа.

БР. 114

НЛРЕЂЕЊЕ ШТАБЛ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 2 МАРТА 1942 ГОД. ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ СИЊАЈЕВИНСКОГ СЕКТОРА О ПРЕДУЗИМАЊУ МЈЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ ПРОДОРА НА ТЕРИТОРИЈУ ОДРЕДА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 440
2 марта 1942 г. у 1 сат

ШТАБУ СИЊАЈЕВИНСКОГ ОПЕРАТР1ВНОГ СЕКТОРА
ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Примили смо три извјештаја од тога Штаба (од друга Бранка).[2] Тај штаб је овлашћен да постави командне саставе појединих на брзу руку састављених и комбинованих јединица, или измијени оне који су на брзу руку постављени, наравно све у споразуму са одговорним друговима из штабова батаљона Дробњачког, Ускочког и Језеро-шаранског. Друг Иван Ружић[3] може да се постави за команданта Дробњачко-ускочког батаљона; он је иначе и био замјеник команданта Дробњачког батаљона и у посљедње вријеме постављен је и за интенданта овога одреда. Политички комесар овога батаљона требао би бити друг Владо Поповић.

У погледу операције тамо — ставите се на расположење делегату Главнога штаба другу Бају Секулићу; потребно је ступити одмах у тијесну везу са њим. Успоставите везу са нашом четом која наступа из Санцака у правцу Мојковца ако то већ нијесте урадили и о томе нас обавијестите.

Водити строго рачуна да се ни по коју цијену не смије непријатељ пробити у правцу наше територије, ј|ер, као што знате. наш Одред нема довољно снага на терену да би га озбиљно дочекао. Према томе, тај је сектор главна снага овога Одреда, која са те стране осигурава нашу територију, на коју, понавља се, непријатељ не смије продријети.

Одлазак комбинованог батаљона за Босну одложен је за сада, па, према томе, употријебите све снагеуборби једнако, само

[1] Редакција располаже копијом наређења.
[2] Бранка Перовића
" Капетан бивше југословенске војске, пребјегао четницима послије неколико дана и борио се заједно са окупаторима против партизана. Крајем рата побјегао у иностранство.

јединице комбинованог батаљона да остану онакве како су формиране за батаљон. Велику пажњу обратити на то да командни састав буде сигуран и пробран од добрих бораца.

Наст[ој]ати свим средствима да исхрана људства буде задовољавајућа, не дозволити да људство гладује или да се без потребе излаже великим патњама, тешкоћама и страдањима [због] велике хладноће. Да би се исхрана регулисала — обратити ее делегату Главног штаба другу Бају и претставнику Комског одреда и осталим надлежним за ово тамо. Несташица у храни, бављење на ненасељеном и тешко прелазном терену, велика зима и мраз, све је то учинило и допринијело да се наша војска прилично растури тамо и да непријатељ продре у једном ослобођене крајеве.

Слати редовно извјештаје.

Остало људство смо употријебили за појачање осигурања на пријелазима преко ријеке Таре, према Санџаку, јер смо од наших снага у Санџаку обавијештени да има могућности да непријатељ пође и из Санџака у тим правцима.

С другарским поздравом,

СМРТ ФАШИЗМУ __ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

БР. 115

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИГОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 2 МАРТА 1942 ГОД. ДЕЛЕГАТУ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О БРОЈНОМ СТАЊУ И ЗАДАЦИМА ЈЕДИНИЦА АНГАЖОВАНИХ ЗА ДЕЈСТВО ПРЕМА КОЛАШИНУ[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 439
2 марта 1942 год.

у 1 сат — пренето телефоном преко Боана

ДЕЛЕГАТУ ГЛАВНОГ ШТАБА ЗА Ц. Г. И БОКУ
(ДРУГУ БАЈУ)

П о л о ж а ј

Драги друже,

Одмах чим смо добили твоје писмо — обавијестили смо те о свему. Као што си и сазнао, ми смо били већ прије два дана извршили мобилизацију свега људства са територије три батаљона и 470 партизана упутили тамо и то 220 правцем Боан — Крња Јела — Вратло, а правцем Студенци — Гомиле — Црвено Ждријело — Отмичевац — Вратло 250 партизана. За ово људство формирали смо оперативни Сињајевински сектор, одредили команданта сектора и његовог замјеника, дали му потребна упутства, повјерили му вођење операција и наложили да одмах ступи у везу са Комским одрсдом, а преко њега и са тобом, јер ми нијесмо били сигурни да си ти још на положају, пошто смо само мало били начули са непровјерене стране да си тамо.

Поред тога броја од 470 партизана, из Санџака су пошле тамо наше три чете у јачини 250 партизана, и то једна која је пошла 23 фебруара у Васојевиће по наређењу Главног штаба, а друге двије које су од раније биле у Санџаку, [а] које су 27-II-т.г. пошле у правцу Мојковца. Те тако снаге нашега одреда које оперишу у правцу Колашина износе око 600 партизана. Ми имамо још мобилисане двије чете јачине 200 партизана које смо распоредили на прелазима Таре према Санџаку. Наредили смо нашем људству које је упућено тамо да ти се стави на расположење. У ранијем писму смо навели — да се не анга-

[1] Редакцнја располаже копијом извјештаја.

жују наше све снаге далеко од наше границе из разлога што нам је територија Одреда остала празна — без оружја, а ми не би смјели и нећемо дозволити ни по цијену највећих жртава да непријатељ пређе нашу границу, тј. границу нашега Одреда, па ето, само имај то у виду — иначе наш сектор ти је стављен на расположење, и да се људство употријеби онако како ће најбоље одговорити општој ствари.

Наше људство које је сада на територији Комског одрсда већ је почело да се жали да нема шта да једе, а како је због несташице хране и велике зиме, према извјештајима, наша војска тамо и разбијена и да је то главни и можда једини разлог што су четници успјели да уђу у једном ослобођена мјеста, па те због тога молимо да наредиш Комском одреду да више поведе рачуна о исхрани људства на положају.

Добро би учинио да нас чешће обавјештаваш о ситуацији тамо.

С другарским поздравом,

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

БР. 116

НАРЕЂЕЊЕ ВРХОВНОГ ШТАБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ КОЛАШИНСКОГ СЕКТОРА ЗА ПРЕДУЗИМАЊЕ ЕНЕРГИЧНИХ МЈЕРА РАДИ ЛИКВИДАЦИЈЕ ЧЕТШ1ЧКИХ БАНДИ

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
3-Ш-42 године — 9 часова

ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ ЦРНОГОРСКИХ ТРУПА НА СЕКТОРУ КОЛАШИНА
(ДРУГОВИ СЕКУЛИЋ И БРКОВИЋ)[1]

Драги другови,

Послије продора четничких банди на вашу територију поднесите нам исцрпан извјештај о војно-политичкој ситуацији на томе дијелу. Тачно назначите жртве које сте имали у тим борбама, садашњи ваш распоред, јачину и стање снага, ваше даље намјере.

[1] Бајо Секулић и Саво Брковић

Сву пажњу треба да усредсредите на ликвидацију четника. Вама је једино пријетила опасност с те стране. Тамо сте требали бацити ваше најбоље ударне трупе. Сваки неуспјех према четницима јесте велики политички губитак, губитак у престижу. За те банде треба груписати надмоћније снаге и обухватно их напасти. Ми вјерујемо да ћете ви предузети све да у што краћем времену ликвидирате те банде. Дакле, морате довести ваше најбоље трупе. Напад мора услиједити са више страна: од Лијеве Ријеке, од Д. Мораче, Липова, Штитарице и Мојковца. Поједине групе морају бити довољно јаке, да их непријатељ не би дјелимично тукао. Обухватни напади могу почети нешто раније, да би непријатељу развукли пажњу и снаге на више страна. Ми знамо да вам терен и атмосферске прилике отежавају посао. Али другови, нашз пролетерске бригаде имале су натчовјечанске напоре па су опет извршавале све задатке постављене пред њих. Ми вјерујемо да је сва Црна Гора пролетерска-комунистичка, а таквим борцима не може се и не смије ништа на пут ставити. Позовите у борбу вашу омладину. Сада она треба да положи испит.

Прије овог напада трупе морате реорганизовати, формирати и довести јаче снаге из Црне Горе, добро их распоредити за напад. Те правце напада ми вам не можемо по карти одредити, јер због стања снијега не можемо оцијенити пролазност. Упамтите, да обухватни напади доносе најбоље резултате. Пресјећи непријатељу отступницу код с. Врањештице, то би дало најбоље резултате. Те бандите требало би потпуно уништити...

Вријеме напада зависиће од доласка нових снага. Непријатељу не би требало дозволити да се организује и утврђује. С друге стране напад мора бити тако припремљен да апсолутно мора успјети. То налаже стварање брижљивог плана и трупе одморне увести у напад. Регулисати начин исхране и све остало. Ове чињенице у борби треба реално посматрати. Сувише велики оптимизам вама Црногорцима горко се осветио. За напад добавите оружје и муницију од ваших осталих одреда. Имамо извјештаје да су Црмничани заплијенили доста оружја па донесите од њих. То захтијева припреме од неких 20 дана, а за то вријеме и снијег ће спанути. За све то вријеме трајања припрема непријатеља треба препадима узнемиравати и слабити. Пазите се да вас не заобиђе из Липова преко Вучја. Морате пооштрити будност. Због слабе службе извиђања и обавјештавања ви сте имали више губитака него у борби. Спријечите одлазак лица са ваше територије к непријатељу.

У случају да ти пљачкаши покушају да се крену ка Шавничком срезу, онда им то морате осујетити вашим демонстративним нападом ка Колашину.

Развијте јаку пропаганду у народу. То што непријатељ наређује општу мобилизацију још више се слаби. Он не може силом натјерати поштене сељаке да се боре против вас.

Још једном вам напомињемо: добро смишљен план, груписати снаге и довести их тако да буду одморне за напад, обезбиједити потребна аутоматска оруђа и муницију, обезбиједити исхрану у ком циљу одредити интенданте и снабдјевачка одјељења. Нарочито пазити на прикупљање хране за оне дјелове који ће нападати преко планина и тешких терена, регулисати начин одржавања везе између колона (паљење сијена, црвени барјаци).

Кад једном потиснете непријатеља, онда га морате гонити до посљедњег атома ваше снаге. Упамтите да око Берана и Андријевице не можете водити успјешну борбу, јер ће се бандити склонити код својих господара и из вароши правити нападе. Но, тада ће они изгубити све од престижа.

Извијестите нас о ситуацији у осталом дијелу Црне Горе.

Примите наше поздраве.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОВОДА НАРОДУ!

КОМАНДАНТ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

П.С.[1]

Црног. санџ. одред садејствоваће у нападу у правцу Мојковца, па ступите с њим у везу... Формирали смо Другу пролетер. бригаду.

[1] **Дописано руком.**

БР. 117

УНУТСТВО ВРХОВНОГ ШТЛБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА[1]

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Примили смо ваш допис од 28-П-. Из свих тих извјештаја још не знамо право стање ствари у Црној Гори. Помиње се неки Никшићки батаљон, а ништа се не каже гдје се он налази и са каквим је задатком упућен. Распоред одреда друга Секулића није назначен. Исход борби у Липову не зна се. Ми смо опет чули да су четничке банде дошле и у Мојковац. Наравно, ви нам и не можете пружити тачне податке, али се интересујте и ухватите везу са сусједима. На основу овако штурих података ми не можемо доносити неке одлуке.

Ми не знамо како ће и када Главни штаб за Црну Гору ријешити насталу ситуацију у своју корист. Јасно је да ће требати извјесно вријеме док се снаге реорганизују и дођу нови контигенти трупа из Црне Горе. Према директивама које добијате од тога штаба и поступићете. Но морате предузети мјере обезбјеђења наше територије. То сте ви већ и учинили. Заказана мобилизација [је] правилна. Ми смо вам послали ону комбиновану чету од 70 партизана.

Слажемо се са одлуком друга Кнежевића што се ставио на расположење Црногорско-санџачком одреду. Вјероватно је да ће четничке банде од Мојковца и Бијелог Поља покушати [да се пробију] ка Санџаку, у чему их треба спријечити. Ова чета олакшаће извршење тога задатка. Ми вјерујемо да ће Главни црногорски штаб предузети офанзиву против четника. А дејсгво из Санџака према Мојковцу добро ће доћи, као обухватни крак Колаппша.

Гро ваших снага ви сте избацили на Вратло. Ако су те снаге биле око 400 партизана, онда сте могли предузети офанзиву у правцу Липова и подржати партизанске дјелове који су се тамо борили. Но опет зависи од плана акције друга Секулића. Ми се плашимо да се борбеност ваших бораца не отупи због дугог ста-

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

јања на катуну Вратло, гдје су услови врло неповољни. Ако се не мисли предузети офанзива у краћем року, онда ваше главне снаге могле би се смјестити у Крњој Јели, док би ваше патроле ишле ка Горњем Липову и Горњој Штитарици. Према Липову ви морате бити активни не дозвољавајући четничким бандама да преко Вучја упадну у Доњу Морачу.

Напомињемо вам да су све четничке банде кукавице, оне се не боре добро, само према њима треба енергично иступити. Што су на правцу Колашина имали успјеха, то је крив руководећи кадар који је ионако мале снаге расуо дуж фронта од 40 километара.

Ви сте оставили извјесне снаге да осматрају прелазе на Тари. То је мјера опрезе. Истина је да има четничких банди око Пљеваља. Ми смо предузели радикалне мјере да те банде разјуримо. За ту сврху одређене су снаге јачине око 700 партизана. Оне су већ предузеле потребне мјере и ступиле у акцију. Баш им је стављено у задатак да очисте правац: Брвеница — Хоћевина — Подпеће и даље ка источном дијелу Санџака. Ми смо ставили у задатак друговима из Санџака, чији се штаб налази у Бољанићима, да с вама успоставе редовну курирску везу и обавјештава[ју] о свим догађајима код вас. И ваша је дужност да успоставите везу са њима. У том циљу добро би било да један вод избаците до Косанице (можда би било боље једну четицу од 60 људи). У случају потребе те дјелове за један дневни марш имали бисте на Жабљаку. Распоређена у Косаници, ова чета не би дозвољавала да четничке банде бјеже у источни дио Санџака.

У околини Жабљака морате имати извјесне резерве, способне за дејство у потребном правцу.

Биће тешко са исхраном. Конфискујте сва имања одбјеглих четника,. петоколонаша и осталих издајника. Кулачке елементе знатно више оптеретити. Доставићемо дуван у Бољаниће, те да вршите размјену за жито. Добро би било да упутите једно интендантско одјељење.

Расгштајте се о ситуацији у Никшићком срезу. Мислимо да није потребно држлти снаге на Крнову.

Код предвиђеног мјеста[1] треба одређивати поуздане другове (морају имати добар слух). Том службом не треба преоптерећивати сувише људства. Лет не зависи само од временских прилика у непосредној близини вашег мјеста него и од прилика на другом путу. И чуди нас како сте могли схватити да то тренутно мора доћи. Заиста би потрефили прави моменат. Помоћ неће изостати, само је стрпљиво морамо очекивати.

[1] Види примједбу уз документ 90 на страни 188.

Извјештавајте нас редовно. У случају потребе ми бисмо морали интервенисати са нашим снагама.

Примите наше поздраве.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

3.III.1942 г.

БР. 118

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОН ОДРЕДА ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. КОМАНДИ ИЛЕГАЛНЕ ПАРТИЗАНСКЕ ЈЕДИНИЦЕ У ЦЕТИЊУ ЗА БОЉУ ОРГАНИЗАЦИЈУ ОБАВЈЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ И ЗА НАБАВКУ ТЕЛЕФОНСКИХ УРЕЂАЈА И КАНЦЕЛАРИСКОГ МАТЕРИЈАЛА[1]

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
3.III.1942 г.

1. Према вашем извјештају постоје могућности набавке и изношења мањих телефонских апарата и телефонских централа, те вам овим путем поручујемо да предузмете смјеста све потребне мјере за набављање истих и да организирате, са ваше стране, њихово 'изношење. За нас је та ствар потребна и важна, те вам скрећемо пажњу да ствар схватите најозбиљније. Претстављаће велики успјех за нас ако дођемо до извјесног броја поменутих ствари.

2. Досадашња обавјештајна служба била је врло слаба и у том погледу сте могли много више урадити. Сада сте сами преузели иницијативу да исту организујете и настојте да нам такорећи сваки дан шаљете конкретне писмене извјештаје о стању у граду. Не дозволите да се народ овамо, и у Црној Гори, обавјештава о стању у граду преко пазара, јављајте нам све што може бити од интереса за народно-ослободилачку борбу, за политичку пропаганду, за нашу штампу, за прикупљање и допуњавање листе непоштених људи и жена, јављајте нам стално о стању код окупатора, о броју, моралу, покретима, о хапшењима и свему осталом што се дешава код Италијана. — Другови, у томе погледу, и ако имате великих тешкоћа, будите бољи него досада.

[1] Редакција располаже копијом наређења.

3. Главни штаб Нар. осл. парт. одреда за Црну Гору и Боку тражи од нас набављање свих врста папира: папир за паковање, матрица и осталог прибора за писање. Долази у обзир и папир за штампарије. Дакле, поново, навелико, у трку за папиром гдје год знате!

4. Достављамо вам 2.300 лира које смо примили од Команде мјеста у Жабљаку и нађите начина и доставите их ухапшеницима у Цетињу (Богданов Крај) и то 1. Вељку Вуковићу — 1.000 лира, 2. Јагошу Вуковићу — 400 л, 3. Танасију Јакићу — 500 л, Милошу Ђурђићу — 400 л. Извијестите нас хитно о овоме да ли сте успјели да предате новац.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ИЗ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

БР. 119

ПИСМО ШТАБЛ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ЦРНОГОРСКО-САНЏАЧКОГ НОП ОДРЕДА О ПОТРЕБИ ПРИКУПЉАЊА ЈАЧИХ СНАГА ЗА РЛЗБИЈАЊЕ ЧЕТНИКА КОД КОЛАШИНА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГОДРЕДА
Број 464
3 марта 1942 год.

ШТАБУ ЦРНОГОРСКО-САНЏАЧКОГ ОДРЕДА

Добили смо ваше писмо од 28 фебруара 1942 године и из истог видјели ситуацију у Васојевићима и околини Колашина, која нам је утолико и била позната. Ми смо нашу чету тражили из оправданих разлога и требала је промијенити правац, коју је потребу и Врховни штаб одобрио, али сад, кад већ то није одмах учињено — нека остане по вашој одлуци. Кретање четника је активније у правцу Штитарица—Градиште и Штитарица—Вратло—Крња Јела. Овим правцем може и резерва из Колашина да пође у правцу Вратла за осталим снагама, које су већ тамо упућене. Тај Одред и наше чете које се налазе тамо да не дозво-

[1] Редакција располаже копијом наређења.

ле мирно кретање непријатељских снага једним правцем, већ да нападају у правцу Колашина. Наш оперативни Сињајевински сектор оперише са ове стране, али те наше снаге нијесу довољне да одоле два, три или више пута надмоћнијем непријатељу.

Данас смо добили писмо, односно налог Главног штаба за Црну Гору и Боку, да вас испред[1] њега обавијестимо да један дио ваших снага пошаљете у правцу Колашина и да се хитно повежете са снагама Комског одреда ради заједничког дјеловања против четничких банди. У исто вријеме да вам јавимо да он — Главни штаб — захтијева од вас да тражите помоћ од другова који су се пребацили од Нове Вароши преко Лима у Санџак, као помоћ за борбу против четника у правцу Колашина и Берана. Овај захтјев да вам ми поставимо као захтјев Главног штаба, јер усљед појаве пете колоне у Црној Гори не могу да се пребаце јаче снаге на тај сектор.

Молимо вас да наредите нашим четама које оперишу са те стране на Мојковац нека поведу рачуна да ухвате везу са нашим сектором који се налази на положајима Штитарица — Вратло и Колашинска Поља.

Пошто смо због извјесних разлога забранили пролаз на нашу територију, нити пак [дозвољавамо] излазак из ње, то вас молимо да не издајете засада објаве за овај срез, а то да наредите и осталим штабовима на вашој територији.

Ова лица која вам спроводимо са објавама и п другу Милутину Божовићу[2] и Недјељку Обрадовићу[8] предаће се штабу Косаничког батаљона, коме да скренете пажњу да више не издаје пропуснице.

С другарским поздравом

I

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

[1] у име

[5] Погииуо на Жабљаку 1943 год. од бомбардовања као члан Општинског НОО.

' Погинуо код Никшића 1944 год. као борац VI црногорске бригаде.

БР. 120

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О СТАЊУ И РАСПОРЕДУ СНАГА ОДРЕДА ОДРЕЂЕНИХ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 458
3 марта 1942 године

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ

Примили смо ваше писмо од 28 фебруара текуће године и на исто вам одговарамо:

1-ог овог мјесеца приспјела нам је наша комбинована чета из Санџака коју сте нам упутили, а која ће нам појачати снаге на нашем терену.

Чета овога одреда која је 23-II-т.г. пошла преко Санџака за Васојевиће, а коју смо ми према новоствореној ситуацији у Колашину били позвали да се врати тј. да промијени правац, иста се није вратила, већ је у споразуму са Црногорско-санџачким одредом продужила правцем за Мојковац да отуда удари на четнике.

Ми смо мобилисали све наше снаге, од којих смо 470 партизана послали у правцу Колашина, о чему смо вас обавијестили писмом нашим Бр. 414 од 28 - II - текуће године.

Послије одласка и тог броја партизана на нашем терену остале су нам сљедеће снаге: од мобилисаног људства 25 - II - т.г. — свега 350 наоружаних партизана. Ове смо снаге распоредили одмах на положај и то: три чете у јачини 250 партизана (од којих једна пивска за комбиновани батаљон), на осигурању прелаза на ријеци Тари према Санџаку, а остатак — једну чету од 100 партизана из Језеро-шаранског батаљона задржали смо у приправном стању код својих кућа да буду готови у свако доба да се одазову позиву и потреби, а иначе су из непосредне близине. Ово ради немогућности држања људства на положају због исхране. Чету која нам је дошла из Санџака, по вашем наређењу, пустили смо такође по водовима да пођу својим кућама да се мало одморе и пресвуку, а исто да буду у приправном стању, спремни у свако доба за покрет; и ово смо највише учинили ради

[1] Редакција располаже копијом **извјештаја.**

тешкоћа у исхрани. Ово још [и због тога] да имамо и на терену нешто расположивих снага за сваку евентуалност која би се могла десити на територији нашега Одреда, због чега, поред наведених снага, имамо 60 партизана мобилисаних код Жабљака.

Свјесни смо важности територије нашега одреда, нећемо жалити ништа, учинићемо све, даћемо од себе све. Бранићемо нашу територију до посљедњег. Јест да смо остали на терену са врло мало оружја и муниције, а кад би имали тога — онда са сигурношћу не бисмо никада дозволили више окупатору, а још мање његовим слугама — нашим изродима и отпадницима, да пријеђу, нити да прођу нашој територији, па иако имамо толико наших снага ван наше територије. Наш је Одред иначе био најсиромашнији у оружју, а муницију [је] потрошио у акцијама, рано ослобођен — па су се све акције водиле ван наше територије, те нам тако ни из њих није могло скоро ништа пасти у дио. Зато вас молимо, ако имате на расположењу оружја и муниције, да нас из наведених разлога у томе појачате.

У случају велике навале окупатора и четника на нашу територију, благовремено ћемо вас обавијестити ако буде потреба.

За случај евентуалне помоћи[1] предузели смо све ради смјештаја, осигурања и другог што је потребно по овоме; наравно, све у духу ваших писама и упутстава друга делегата.[2]

Тачно је да су наши у Никшићу у посљедње вријеме имали знатних тактичких успјеха и да су добро успјели, те су били разбили скоро потпуно велику реакцију која је тамо била, али задњих дана на ближу околину Никшића — села око града: Страшевина, Кличево и Озринићи прилично су подлегли утицају пете колоне, па су већ у томе погледу подузели мјере да је сузбију. Овај утицај пете колоне показао се је највише сад, приликом продора окупаторске војске од Данилова Града за Никшић, алп Никшићани ипак најенергичније то сузбијају, чисте пету колону сваки дан и немилосрдно је уништавају гдје год на њу наиђу. Акције против окупатора сада нијесу предузимали ради заузетости око пете колоне и одашиљања људства у Бјелопавлиће и Васојевиће, али како нас сад обавјештавају — сада се припремају и у том погледу.

Данас смо преко Никшићког одреда добили налог од Главног штаба за Црну Гору и Боку да хитно предузмемо мјере због прилика у Васојевићима, како би се тој банди на вријеме стало на пут. У писму између осталог стоји и ово:

„Молимо вас да хитно обавијестите . . .“[3]

[1] од Совјетског Савеза
[2] Моше Пијада
* Дословио се цитира тачка 4 из документа бр. 99.

Према предњем налогу Главног штаба, већ знате да смо, што се тиче овога Одреда, предузели све колико смо могли, штс смо и н»ега обавијестили као и вас. Ми смо већ обавијестили штаб Црногорско-санџачког одреда о ситуацији у Колашину, која је и њима позната, што ћете видјети из њиховог писма, чији вам препис достављамо. А данас ћемо обавијестити да тражи помоћ од другова који су прешли из Нове Вароши преко Лима у Санџак, али, како смо чули, изгледа да су се другови из Србије поново вратили натраг.

Према самој ситуацији и у Васојевићима и осталим крајевима Црне Горе мишљења смо да би стварно било добро да ако имате снага тамо — пошаљете два батаљона пролетерске ударне бригаде преко Црногорско-санџачког одреда преко Мојковца на четнике. Према посљедњим извјештајима нашега сектора,[1] четници су продрли у Поља Колашинска, као и да непријатељ намјерава да продре преко Градишта ка Крњој Јели; да непријатељ на сектору Поља — Штитарица има око 400 својих снага. које са аутоматским оруђима располажу у обилности, јер га добијају од окупатора. Извјештавају да су са приватне стране обавијештени да је Мојковац пао у руке четника без борбе, а да су се наше снаге повукле у правцу Прошћења. Ово је извјештај од 2 овог мјесеца са положаја Пољски катун изнад Штитарице.

Прилажемо вам материјал из кога ћете се детаљније упознати са ситуацијом у овим крајевима и то: Саопштење оеога штаба, Проглас Сава Оровића, пуковника, Васојевићима, препис писма Црногорско-санџачког одреда и још неке преписе које вам друг Јанко[2] шаље.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА .НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

[1] Оперативиог штаба Сињајевинског сектора.
[2] Моша Пнјаде

БР. 121

ИЗВЈЕШТАЈ ЗАМЈЕНИКА КОМАНДАНТА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. О БОРБИ СА ИТАЛИЈАНИМА НА КОМУНИКАЦИЈИ ЦЕТИЊЕ—РИЈЕКА ЦРНОЈЕВИЋА[1]

(М. П.)
3 март 1942 г.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Положај

Битка са окупаторском војском завршена је данас, 3 марта, у 12 часова. Колона од два (2) батаљона пјешадије прошла је за Ријеку Црнојевића; прошло је неколико камиона и најзад једна дугачка колона мазги.

Заштитница ове колоне попалила је неколико стогова око пута и, према неким вијестима, неколико кућа у Горњим Друшићима.

На десном крилу фронта гдје сам био ова два дана Италијани су имали извјестан број губитака — не знамо колико. Према Друшићима нијесмо оставили наших снага, зато што се ту не би могли држати. У остала села их не пупггамо.

Немамо никаквих губитака.

На лијевом крилу фронта Италијани су јуче (2 марта) потиснути успјешним противнападом. Партизани су тамо заплијенили 1 тешки митраљез, 1 пушкомитраљез, 9 сандука муниције и неколико револвера. Италијански губици су, како изгледа, знатни. Ми имамо у ЈБ.[ешанској] Нахији 3 мртва и рањен је замјеник к-та Доњољеш. батаљона друг Раичковић.[2]

Наши партизани на десном отсјеку фронта показали су високу дисциплину. Такође и маса.[3] Расположење је одлично.

Ја ћу се овдје задржати још један дан да видим да ли ће неггријатељ покушати са репресалијама, а затим се враћам у Штаб.

Друг Андрија Пејовић је прилично болестан.

Колона са мазгама и материјалом свакако ће сјутра (4 марта) продужити за Цетиње. Било би добро да се ова колона снагама „13 Јули" нападне на путу од Добрске Плоче до Бачве. — Снаге

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.
* Васо Раичковић, стријељан од Италијана 1942 год. у Подгорици.
* народ

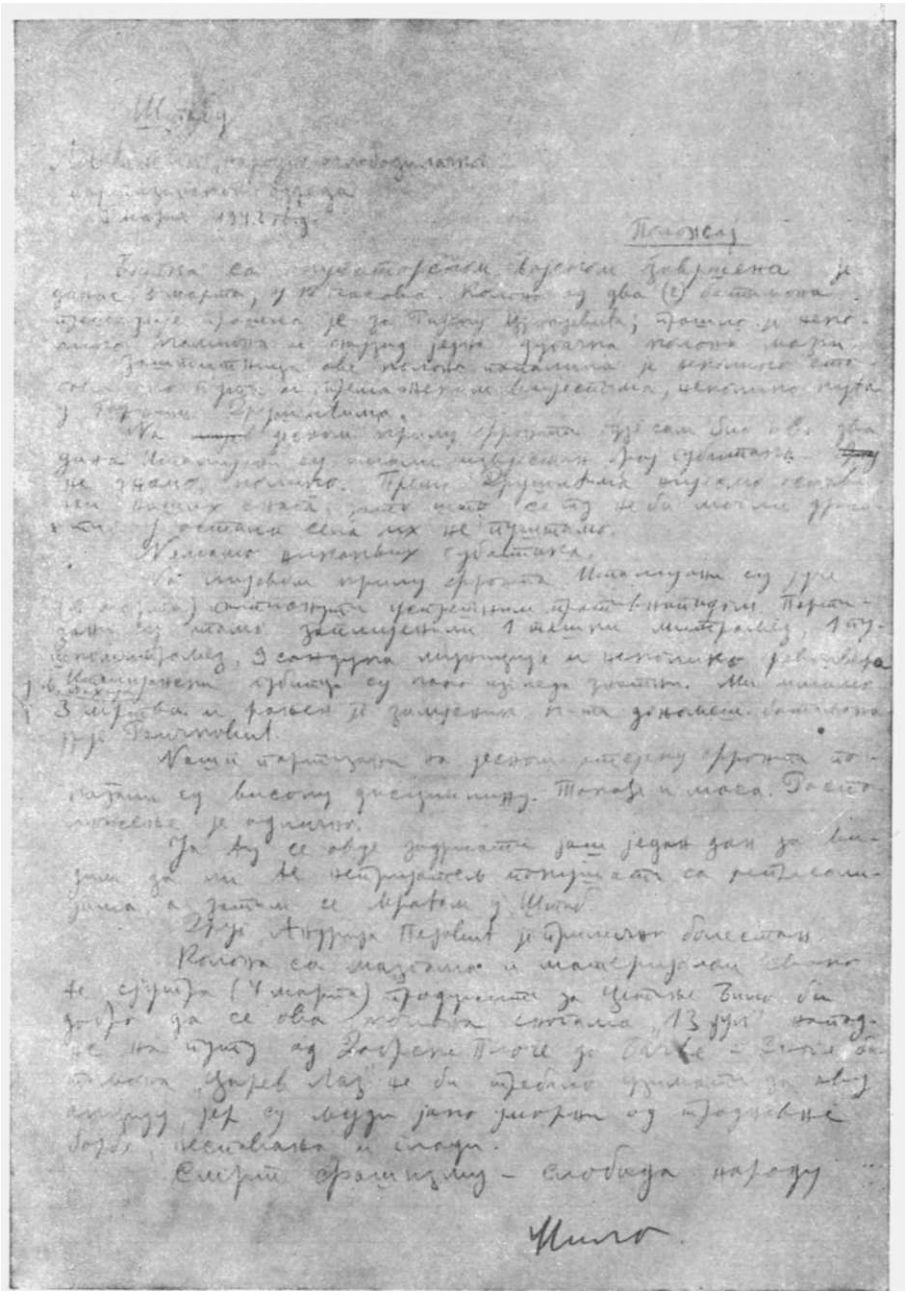

Фотокопија документа бр. 113

батаљона „Царев Лаз" не би требало узимати за ову акцију, јер су људи јако уморни од тродневне борбе, неспавања и глади.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Мило[1]

П.С. Организујте пренос брашна, макарона и конзерви из Чешљара и Добрске Жупе . . .

Мило

БР. 122

ИЗВЈЕШТАЈ ИОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ГОЛИСКОГ БАТАЉОНА ОД 3 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О СИТУАЦИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ ГАТАЧКОГ СРЕЗА[2]

ШТАБУ НИКШ. НО ПАРТИЗ. ОДР.

Прије неколико дана послао сам вам извјештај: .

Дознали смо да су четници попа Перишића и компаније добили прије неколико дана од Талијана оружје и муницију, те су наоружали и оне који нијесу имали оружје.

Талијани су поново бомбардовали партиз. села, нарочито Самобор и Липник, а јуче су муслимани из Куле[3] жестоко напали српски реон Брестице-Степен и изгледа запалили и побили [народ] у Брестицама.

Све је ово погоршало положај и измијенило ситуацију, јер се борба са бандом у Казанцима-Гареву, не може сада водити изоловано против четника.

За два-три дана моћи ћу вам, можда, нешто конкретније предложити. Са Блажом[4] одржавајте везу преко Пиве, јер и ја је тако одржавам.

Тамо ће 5 фебр.[5] стићи са 20 партизана командант [Голиј]-оког батаљона по [вашем] позиву.

СМРТ ФАШИЗМУ __ СЛОБОДА НАРОДУ!

Максим[8]

Голија
3 март 1942

[1] Мило Јовићевић
[2] Редакција располаже извјештајем у рукопису.
[3] Односи се на усташе из Фазлагића Куле.
[4] Блажом Ђуричићем
[5] Треба да стоји 5 марта.
[8] Максим Горановић

П.С. У Голији има 240 партизана, од којих 140 имају пушке са просјечно 20 до 25 метака.

25 партизана се већ мје[сец] дана налазе на положајима у Нев.[есињском] срезу.

Око 15 партизана теже и лакше болесних.

20 партизана иду 5 марта тамо. Остали, наоружани и ненаоружани, присутни одржавају дневне и ноћне страже по селима и према рејону Казанаца. Настојимо да боље организујемо.

БР. 123

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 4 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ СИЊАЈЕВИНСКОГ ОПЕРАТИВНОГ СЕКТОРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ НЕПРИЈАТЕЉСКОГ ПРОДОРА НА ТЕРИТОРИЈУ ОДРЕДА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОД.-ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Број 471
4 марта 1942 год.

у 1 сат изјутра

КОМАНДАНТУ СИЊАЈЕВИНСКОГ СЕКТОРА

П о л о ж а ј

Према извјештају тога сектора од 1 овог мјесеца види се да су наше јединице распоређене на положаје у правцу Штитарице, а да је само једна чета остала на Вратлу у правцу нашега среза, а [по] извјештају од 2 овог мјесеца види се да сте се повукли у Пољски катун, а да сте ону чету која је била на Планиници преко Старца упутили на Вратло. Кажете да сте сазнали преко обавјештајне службе да непријатељ намјерава продријети према Крњој Јели преко Градишта. Видите како промјена ситуације може да дадне опомену. Вама је препоручено да настојите сами и да предлажете друговима делегатима војних штабова који руководе акцијама да сте ви скоро као посљедња главна снага овога

[1] Редакција располаже копијом наређења коју је Штаб одреда упутио на увид Окружном комитету КПЈ за Никшићки округ.

Одреда, да не смијете дозволити да се непријатељ пробије на нашу територију. Ставља се на знање томе сектору да овај Одред неће дозволити ни прилаз непријатеља својој граници, па се на будност у томе правцу упозоравате.

Друг Владо Поповић из Дробњачко-ускочког батаљона извјештава од 2-Ш- да је у патролном сусрету са непријатељем један наш партизан рањен, а овај, као рањен, стиже раније на један дан од самог извјештаја. Извјештава да се у правцу Крње Јеле из два правца креће око 1400 четника, док тај сектор обавјештава само за 400 њих. Он се нада нападу за З-Ш- изјутра, док Штаб сектора припрема напад.

Штаб сектора и батаљона одредиће по неколико људи за курире за што чешће достављање извјештаја. Извјештаје слати често, али што истинитије и концизније.

Сваки покрет у правцу границе нашега среза раније обавијестити. Податке црпсти лично, преко сигурног људства и из позитивних извора.

Извијестите одмах какву везу имате са делегатом Главног штаба, са Комским одредом и којим његовим дјеловима, са нашим четама из Санџака — са којом од њих, као и са Црногорско-санџачким одредом и његовим дјеловима, о општој повезаности и надлежности у тим операцијама.

Јавите нам одмах командни састав батаљона и чета на томе сектору, као и мјесто друга Батрића.[1]

Наредити штабовима батаљона да и они могу извјештавати о ситуацији на својим рејонима, као и на сектору, тако да би били боље обавијештени о ситуацији тамо.

Водите рачуна о исхрани и да се без потребе не умара људство.

Будите прави борци — Дурмиторци!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

[1] Батрића Жугића

БР. 124

ИЗВЈЕШТЛЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 4 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ЈАЧИНИ И РАСПОРЕДУ СНАГА ОДРЕДА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА НА СИЊАЈЕВИНИ И У САНЏАКУ[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОД.-ОСЛОБОДИЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 485
4 марта 1942 године

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Добили смо писмо од штаба Никшићког НОП одреда Бр. 144 од 1 марта ове године у коме нам је пренијет ваш захтјев да предузмемо мјере у погледу ситуације у Васојевићима.

Ми смо од наше стране у томе правцу учинили све колико смо могли. Одмах смо мобилисали све оружане снаге и упутили 470 људи у правцу Колашина, без оне чете која је прије неколико дана пошла преко Санџака за Васојевиће. Мању снагу оставили смо на пријелазима ријеке Таре (200 партизана) према Санџаку ради осигурања наше територије, због изузетне ситуације у којој се налазимо. О свему овоме обавијестили смо вас опширним писмом бр. 438 од 2-Ш-1942 године.

Чим смо добили наведено писмо од Никшићког одреда, у коме је био цитиран ваш налог, одмах смо пренијели ваше захтјеве Врховном штабу НОП и ДВ Југославије и Црногорско-санџачком одреду, што можете видјети из преписа тих писама која вам достављамо.

По посљедњим извјештајима Сињајевинског сектора види се распоред наших снага, а из извјештаја који смо добили баш данас, који је скучен и штур, види се да су већ и борбе почеле између четника и наших партизанских јединица. Према извјештајима које добијамо види се да на правцима који воде на нашу територију нема довољно јаких снага, које би могле да осигурају нашу територију од веће навале четника, јер се види да се и наше снаге ангажују на другим правцима, па се умољавате да скренете пажњу другу делегату вашега Штаба који тамо изводи операције.

Прилажемо вам преписе писама Врховном штабу, Санџачком одреду и неколико извјештаја са сектора.

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

Чим добијемо обавјештење од Врховног штаба и Ц.С.[1] одреда по вашем налогу који смо им пренијели, одмах ћемо вам јавити.

2 марта 1942 године стријељан је Миливоје Мандић из села Никовића у Планини Пиви — шпијун, петоколонаш и крадљивац, који је љетос одлазио Талијанима у Жабљак, Шавник и Никшић и тамо издавао и шпијао најбоље народне борце примајући од њих оружје, одијело и новац. Између осталог добивао је од италијанског бригадира на Трси бомбе да их баца у школу када у њој буде народ на скупу. Кад је ухваћен признао је све.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 125

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ" ОД 4 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА И СИТУАЦИЈИ У ЦРМНИЦИ

Ш Т А Б
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
„ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ"
Бр. 31
Положај 4-Ш-42 год.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

П о л о ж а ј

Извјештавамо вас сљедеће:

Послије напада на Орахово услиједиле су репресалије. Поред напада на Штаб, бомбардована су села: Сеоца, Брчело и Дупило. У Сеоцима је погинула једна жена, а других жртава није било.

На Вирпазар дошло је појачање отприлике једна чета, а на Суторман, као појачање, око 100 војника. Укупан број на Виру — хиљада, на Суторману — три стотине.

Акције:

Пут Вир—Ријека је темељито разрушен на дужини 80 метара и стално је контролисан од наших патрола.

[1] Црногорско-санџачког одреда

Пут Обзовица—Подгор (пумпна станица) је такође темељито разрушен.

Другог навече смо извршили препад на Вирпазар. Препад је трајао 10 минута са сталном ватром из пушака, п.митраљеза и митраљеза. Сваки је стријелац потрошио по пет метака, а митраљез по 20 у краћим рафалима. Ефекат је био јак. Италијани су били збуњени да за читавих пет минута нијесу одговарали на ватру. Затим су отворили минометну ватру, топовима, митраљезима итд. Наше штете није било никакве. Препад је почео тачно у 21.15 часова. По свршетку препада један је партизан трубио јуриш, а то је изазвало страховиту паљбу од Италијана. Наше патроле у Созини су примијетиле другог ујутро покрет Италијана према Созини. Заузели су доминантне положаје пред једним дијелом Созине и осули ватру шрапнелима на једно оближње насеље. Затим бацачима и митраљезима крчили су теген испред себе. Непријатељских снага било је око један батаљон. Наших снага било је тамо — сеоске страже са пет млађих падтизана. Ови се нијесу знали одмах да снађу, па су заузели положај испред Италијана на извјесном отстојању. Међутим, Италијани су се спустили до првих кућа, запалили их, попљачкали И, чим су примијетили партизане да заузимају положај, отступили су. Партизани који су се нашли тада у Созини узети су на одговорност из ових разлога: зашто нијесу прихватили борбу са Италијанима, ма у каквом се положају налазили и ма каквом снагом располагали, јер је очигледно да су били дошли само ради пљачке. Одмах сам мислио да предузмем репресалије против Италијана на Суторману. Међутим, омеле су ме друге политичке прилике, тако да одмазду нијесам могао да предузмем.

Колски пут Вир—Брчело је оштећен за сваки саобраћај. Рушење пута Вир—Бар нијесмо извршили из разлога што смо били онемогућени да то урадимо са оне стране Сутормана, а са ове стране није ништа ефикасно.

Политичке прилике:

Дисциплина код наших партизана се осјетно уздиже. Предузео сам све да се војнички оспособе. Редовно се вјежба ратна служба и борбена обука, а вријеме занимања је тачно одређено. Одржавају се редовно културно-политички часови, уколико нам дозвољавају акције. Да је било видног успјеха доказ је што су се наши партизани приликом акција код села Орахова одлично показали. Број партизана се и даље повећава али ненаоружаних. Списак нових партизана ћемо вам накнадно послати.

Одметници из Крњица су се већим дијелом вратили захваљујући политичком раду са наше стране и лажима првог одменутог са њихове стране Дара Вукића. Вратили су се њих 10 са пушкама које су добили од Италијана и дали их на расположење партизанима. Остали одметници су остали и вјероватно

би се и од њих још вратило да нијесу спријечени од Дара. Даро је, затим, пошао на Вирпазар. С те стране је та банда разбијена. Другога навече током пљачке Италијана у Созини, једна група Лимљана из Каруча, најближег насеља Суторману, њих четрдесет и двојица, жена, дјеце, стараца и осталих пошли су до италијанских положаја на Суторман и тражили заштиту од њих. Изговор је био: Италијани ће све запалити, све поклати ако се не склонимо код њих, а са друге стране је тајно причано, што смо сазнали тек по одласку ових, да ми намјеравамо да побијемо неколико сељана. Партизани тога села су били на положају, остао је у селу један дио партизана који су били дубље у селу и нијесу примијетили ово одлажење из горњег села. Сјутрадан су још четрдесет из Бољевића одбјегли за Вир под истим изговором. Врло је вјероватно да је све то у вези са осталом реакцијом, која је изгледа дигла свугдје главу у читавој Црној Гори. У читавом батаљону је будност појачана. Предузето је све да се ови људи врате што су заварани. 35 партизана за ударну Приморско-црмничку чету је опремљено да се са наше територије отпрати 7-ог...

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политком
Велиша Лековић

Командант
Рашко Вукосавовић

БР. 126

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ БАТАЉОНА ОД МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О РАЗБИЈАЊУ ЧЕТНИЧКИХ УПОРИШТА НА ЦРНОГОРСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКОЈ ГРАНИЦИ

Гдје буде

И послије ликвидације Штаба „ћ[оравог] батаљона" у Коритима, [ипак је] тај четнички батаљон са коман[дан]том Бјелетићем . . . још активнији [и било је ви]ше случајева да су [сачекивали на]ше другове и отворено пријетили [убиствима]. Чак су једном прили[ком напали] Ударни батаљон и приморали га [да се са њима] туче. Пролаз преко њихо[вог терена је] немогућ. Како се посљедњих да[на тамо] склонио и познати бандит . . предузет је напад на њихова се[ла Лађев]ићи, Сели-

[1] Документ је у цјелини веома трошан, а овдје и потпуно оштећен те се име не може прочитати.

шта, Прераца, . . . и Коваче. Напад су извршиле снаге нашег батаљона, комбинован[а чета] од наших партизана и партизана [Граховс]ког партизанског б[атаљона и батаљ]она „Владимир Гаћиновић". У овој акцији учествовало је око . . . батаљона под руководством команданта и политичког комесара. . . . Напад је отпочео 3-Ш-1942 г. у 5 сати изјутра.

Село Доњу Врбицу смо разоружали без отпора.

На положајима код Ковача, Лаћевића и Голобрђа . . . [развила се] борба између наших бораца и комбиноване чете, с једне стране, и четника, са друге стране. Послије борбе од неколико часова четници су се пробили [према Кор]итима, пошто су отуда слабо заузети [поло]жаји од једне херцеговачке п[артизанс]ке чете због непознавања зе[мљишта. У овој] борби погинуло је 9 четника, а 30 . . . четника успјели су да побјегну у . . . Заробљен је један број, . . .

Између осталих убијени су [Бјел]етић, командант и Вељко Самарџић, студент и познати љотићевац и још [неколико] коловођа.

Покрет је већ [извршен] даље према Коритима ради хватања и оних четника који су се посакривали по брдима.

Жртава са наше стране уоппгге није било.

Оне четнике који су мање криви и заведени, а налазе се у бјекству, позвали смо на предају, јер је овом акцијом дефинитивно рашчишћено ово четничко гњијездо. Са овим снагама остаћемо још неколико дана ради организације партизанске војске и партизанске власти.

Војска је показала пуну енергичност и вољу за чишћење пете колоне.

Напомињемо да је у акцији на чишћењу четника у Љубомиру, послије убиства друга Ђока Путице, учествовало 110 наших партизана (из овог батаљона).

Данас се у акцијама налази на терену Херцеговине наших 420 бораца, те је ово један разлог да нијесмо упутили за Колашин 120 него 100 бораца.

Послије овог чишћења јавља се као неодложна потреба да један дио снага из двије наше чете пружа помоћ према Гацком од усташких напада, јер су неки дан запалили села Брестице и убили 70 особа.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар	(М.П.)	Командант
М. Килибарда с.р.		П. Комненић с.р.

Драги другови, предњи извјештај достављамо данас 5-Ш-1942 године, а уколико буде нових акција против четника или пак усташа или окупатора, доставићемо на вријеме.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Из штаба батаљона
Рад. Папић

БР. 127

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 5 МАРТА 1942 ГОД. ЗА ПРИИАЈАЊЕ КОМАНСКО-ЗАГАРАЧКОГ БАТАЉОНА ЛОВЋЕНСКОМ ОДРЕДУ И ДАВАЊЕ ПОМОЋИ КОСОВОЛУШКОМ БАТАЉОНУ

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 204
5 марта 1942

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАР.-ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

На основу одлуке Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку, Нар.-осл. партиз. Батаљон команско-загарачки ставља се под вашу команду, као 8 батаљон вашег одреда. Ову одлуку одмах спроведите у живот, те нека један члан штаба оде до Штаба Команско-загарачког батаљона и изврши припајање батаљона. Косоволушки н.о.п. батаљон треба имати са вама тијесну везу све донде док се не нормализују прилике на њиховој територији.

Члан штаба Ловћенског одреда који ће отићи у обилазак Команско-загарачког батаљона нека посјети и Штаб Косоволушког батаљона и а!^о истоме треба политичка помоћ — укажите му је. Одлуку Штаба Ловћенског одреда да у крајњем случају треба пустити пут Талијанима Цетиње — Подгорица и бранити села, те тиме штедјети људске снаге и муницију, Главни штаб је примио као правилну.

Четири хиљаде метака за пушке пошаљите' одмах и издајте наредбу Команско-загарачком батаљону да истог момента, кад их прими, упути за Главни штаб, јер нам је врло хитно потребно.

Горње ствари гледајте да буду уредно пребачене, јер се дешава да приликом пребацивања ствари се упропашћују, па

нека спроводници примају увијек реверсе о предатим стварима, тако, напр., ваши спроводници — од Команско-загарачког, Команско-загарачки од Јеленачког, а тај од Главног штаба.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(МЛ.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Милутин

П.С.

. . . По одлуци Главног штаба додијељено вам је 4 п.митраљеза од одреда „Бијели Павле", који ће вам бити достављени до Штаба Команско-загарачког батаљона; исто тако вам се додјељује 5 п.митраљеза од Штаба Зетског одреда, зато се договорите са Штабом Зетског одреда како и када да их пребаците. Шаљемо вам једну бочицу гумарабике.

БР. 128

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 5 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ПРИПРЕМАМА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА И ФОРМИРАЊУ ПРВОГ УДАРНОГ БАТАЉОНА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 149
5-Ш-[194]2

ГЛАВНОМ ШТАБУ [НОП] ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Примили смо ваше писмо од 28 фебруара 1942 г.

1) Припремили смо 500 партизана који полазе 7 о.м. из Жупе у правцу Роваца, па је потребно да јавите друговима тамо да их дочекају и припреме им коначиште и по могућству нешто топло за вечеру. Пошто из вашег писма видимо да се стање поправља око Колашина, нећемо упутити свих 500 партизана, већ ћемо оставити једно 150 за акције на путу Никшић — Данилов Град, гдје је стање сада доста слабо. Друг Сава, који нам је јавио да стиже вечерас или друг Милинко, ићи ће са нашим батаљоном који шаљемо у Васојевиће.

3) Остатак људства наше чете који се задржао са командиром Павловићем[1] и политичким комесаром Лаловићем,[2] а који су били на Боану, пошли су са партизанима Дурмиторског одреда у правцу Колашина.

4) У Никшићу је формирана милиција од 70 бивших жандарма, агената и остатака крилаша којом руководи „Штаб националног покрета" у Никшићу. Наоружани' су италијанским оружјем. Чим су почели са патролама по селима, која директно контролише окупатор, три наша партизана из Страшевске чете успјела су да разоружају у Страшевини једну њихову патролу од 4 милиционера од којих су тројицу пустили, а једног су нам спровели, кога смо прекјуче стријељали.

5) Достављамо вам пет писама које смо добили од Штаба Дурмиторског одреда и новац који смо примили исто од Дурмиторског одреда, али без икаквог спроводног акта, па и не знамо да ли су паре упућене вама или нама. Ако паре не буду ваше, што ћете закључити из писма, вратите нам их.

Дешава се да се писма губе, па чак да и непријатељ долази до наших писама (случај писма политичког комесара Одреда „Бијели Павле" и писма друга Милинка упућеног Голијском батаљону, које су четници објавили у свом билтену), то смо одлучили да отсада водимо књигу пријема и одашиљања-писама, па и вас молимо да убудуће, кад нам шаљете пошту, достављате на једној цедуљици колико писама и коме упућујете да бисмо тако могли контролисати гдје се писма загубљавају, уколико то и убудуће дође.

6) Формираћемо 12 о.м. Ударни батаљон у јачини за прво вријеме 120 бораца. Већ смо јавили батаљонима које људе да нам упуте за овај наш први ударни батаљон. По свим батаљонима формиране су ударне чете, али је велики број људства из тих чета у акцијама ван наше територије.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА*

[1] Миланом Павловићем
" Пером Лаловићем
[3] Крај документа је веома трошаи, те ее потпис ие може прочитати.

БР. 129

УПУТСТВО ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 5 МАРТА 1942 ГОД. КОМАНДАНТУ ЈЕЗЕРО-ШАРАНСКОГ БАТАЉОНА О НАЧИНУ ДЕЈСТВА И РАСПОРЕДУ СНАГА НА СИЊАЈЕВИНСКОМ СЕКТОРУ

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 489
5 марта 1942 године
у 10 часова

ШТАБУ ОПЕРАТИВНОГ ЈЕЗЕРО-ШАРАНСКОГ БАТАЉОНА
(ЗА ДРУГА СТОЈАНА')

Извјештај тога батаљона од 4 овог мјесеца примили смо 5 овог мјесеца у 5 часова ујутру, из кога смо сазнали о борби наших партизана са четницима и о погибији 22 наша друга — које много жалимо.

Изненађује нас поступак команданта сектора да предузима операције сам без знања, тј. обавјештења нас, а друг делегат Гл. штаба у своме обавјештењу каже да још није ни ступио у везу са нашим сектором. Усменим обавјештењем и свим писменим наређењима је упозораван Штаб сектора да се по могућству не удаљава много од правца према граници нашега среза и разлози [за то] изношени [су] неколико пута. Нијесмо још обавијештени ни од кога о тим борбама: ко их је наредио, које су снаге учествовале, каква је веза била, подаци послије борбе и све друго што је требало одмах учинити и извијестити овај штаб, они то ни до данас нијесу учинили. Велике су наше снаге ангажоване тамо, а врло мале остале на терену. О важности терена нашега среза не треба говорити, то је бар томе команданту јасно. Врховни штаб нас сам на то упозорава да на нашој територији створимо једну ударну снагу која би, поред дјелова који осигуравају границу од прилаза непријатеља, и у случају навале истога, могла да дадне јак ударац, да га разбије или уништи, а са овако малим снагама се то не може створити. Још ако се наше снаге, изаслате за осигурање граница, буду удаљиле и отишле толико далеко, или се пак ангажовале тамо у борби као што је сад био случај, онда ми на тај начин не осигуравамо територију у правом смислу. На то је упозораван Штаб сектора у сваком акту и у сваком наређењу.

[1] Редакција располаже копијом наређења упућеног Стојану Жугићу, команданту Језеро-шаранског батаљона.

Чету Пивљана распоредити на положај мјесто наших чета које су већ заморене, а ове повући мало уназад.

Главна линија за осигурање нашега среза као претстража испред границе је сљедећа: Јелина Гора—Планиница—Старац—Вратло—Крња Јела—Јаворје. То би било кад би се само осигуравала наша граница, наравно на одговарајућим погодним положајима. Снаге наше могле би се ангажовати напријед у акцијама против непријатеља — по мишљењу Штаба — једино онда, када би била добра повезаност и јача снага, са учествовањем свих снага које оперишу, и да би било стварно вјероватноће и изгледа да би се непријатељ потукао и разбио, а не да то буде случај са нашим снагама, па да је онда непријатељу отворена граница нашега среза.

Чета која је код Штаба тога батаљона, нека остане и даље на том положају за везу, а чету Пивљана командант батаљона повешће и предати Штабу сектора. Споразумјети се лично са командантом сектора и његовим замјеником, изнијети им стање код нас и скренути пажњу на подношење извјештаја, да буду потпуни и концизни, а свакако, што је најглавније, чести и благовремени, а не са толиким закашњењем. Ми те извјештаје достављамо у препису Врховном штабу. Дакле, да извјештаји буду концизни.

Синоћ доцкан смо добили обавјештење од делегата Главног штаба који нас извјештава да још није ухватио везу ни са сектором ни са четама нашим које наступају од Санџака, а да је одређен један друг из Комског одреда да руководи операцијама на нашем сектору. О свему томе је требало поднијети извјештај овоме Штабу.

Да тај командант по сазнању свега у заједници са командантом сектора поднесе прецизан извјештај о свему, да образложи све досада о борбама, о појединим јединицама које су у истима учествовале, као и податке о појединцима који су се показали као разбијачи и дезертери, као и о онима који су се нарочито истакли као куражни у борби.

Рањенике одмах прихватити и евакуисати овамо.

Формирати одмах санитетско одјељење од вјештих болничара; за сектор нека то одјељење буде јачине 30 до 40 болничара. Љекар да се тражи од Комског одреда или да се тражи доктор Дамјановић[1] од наше чете која наступа у правцу Мојковца из Санџака. Тачне податке о погинулим и све друго што се буде указало као потребно [достављати].

С другарским поздравом

' СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ПГГАБ ОДРЕДА

[1] Момир Дамјановић

БР. 130

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 5 МАРТА 1942 ГОД. КОМАНДАНТУ СИЊАЈЕВИНСКОГ СЕКТОРА О НАЧИНУ БОРБЕ ПРОТИВ ЧЕТНИКА И ФОРМИРАЊУ САНИТЕТСКОГ ОДЈЕЉЕЊА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАР.-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 503
Жабљак 5 март 1942 г. у 23 часа

КОМАНДАНТУ ИСТОЧНОГ СИЊАЈЕВИНСКОГ СЕКТОРА

1. Јуче 4-Ш-42 г. друг Стојан[2] пренио нам је твој извјештај о борбама са четницима, а данас у 17 часова примили смо преко телефона са Боана твој извјештај и послије истих саопштавамо сљедеће:

С обзиром на ситуацију створену растурањем и удаљивањем посљедњих снага са наше територије и што је територија овога Одреда за нас данас толико важна да морамо настојати свим силама да онемогућимо ни прилаз непријатеља, а не продор преко границе. На важност овога скреће нам пажњу и Врховни штаб и даје јасне директиве да организујемо одбрану нашега среза по сваку цијену, што сматра толико важним да нам је послао и једну чету нашу која се налазила у Санџаку.

Тактика четника, које наоружава окупатор, јесте да нам потроше муницију и тиме нас онеспособе за борбу против окупатора коме се тим отварају путеви. Наш одговор на то мора бити: штедња муниције, пуцати само у сигурне и такве циљеве гдје нам је вјероватноћа погађања сигурна, отуда је за нас најважније опкољавање [непријатеља].

2. Твој сектор треба да учествује у ликвидацији четника, како држи овај Штаб, само у случају добре повезаности са свима другим јединицама и у случају могућности добре комбинације њихове акције у циљу опкољавања и концентричног напада. Нас међутим у своме писму од З-Ш- друг Бајо Секулић обавјештава да се није повезао још ни са вама ни са нашим дјеловима који наступају од Санџака. Дочим, кад си већ ухватио везу преко курира са делегатом Гл. штаба, то ради по његовим директивама и у споразуму са њиме; а ми смо данас посебним писмом њега обавијестили о свему. У споразуму са њим, тј. по његовој одлуци ангажуј се или за Липово или за Мојковац.

[1] Редакцта располаже копијом наређен.а.
[2] Стојан Жугић

Никшићки нар. осл. одред шаље један батаљон од 500 људи за операције тамо, који 7 овог креће из Жупе. Требало би [се] споразумјети, па припремити заједнички напад и са већим снагама извршити јак удар заједно са Никшићанима и осталим снагама тамо. Једино ће се на тај начин имати успјеха и побиједити непријатељ у томе крају.

И Врховни штаб сматра да наше снаге тамо, поред осигурања граница, морају бити у офанзиви, наравно рачунајући — у заједници са осталим снагама. У том случају наши би имали Липово ради спречавања продора четника преко Вучја у Доњу Морачу.

Врховни штаб каже да, ако офанзива не почне у кратком року, наше снаге могу бити у Крњој Јели и тамо гдје би исхрана била бар унеколико омогућена, а да је само Вратло као катун и терен на коме се наше снаге налазе, врло отежано за држање снага, јер немамо чим да их хранимо. У том случају наше патроле могле би ићи напријед ради осигурања и извиђања непријатеља.

3. Данас смо послали чету Пивљана од 72 човјека преко Гомила за Вратло. Са овом четом ће доћи и друг Стојан. Ова се чета може употријебити као одморна сцага да попуни мјесто једне заморене чете и која је истрошила муницију у нападу на Липово, ако се на то одлучи.

4. Борба наших снага као самих на томе сектору, која је била трећег о.м. са четницима, не знамо је ли била оправдана, колико се са њом могло постићи и колико се постигло с обзиром на изгубљене жртве и потрошену муницију.

5. У сваком писму послатом томе сектору од стране овога Штаба упозоравао си се да се велика и нарочита пажња обрати на исхрану војске, да се иста организује и осигура на који било начин, јер гладна војска не може водити борбу. Тако исто је скретана пажња и на смјештај људства ноћу и заштиту од великнх мразева. Свему се овоме није поклањала довољна пажња, ради чега се десило оно што је најгоре да се војска исцрпи и деморалише и што је, изгледа највише и довело до тога да је Дробњачка чета морала напустити положај и дезертирала, тј. једна њезина половина људства. Командант сектора и његов замјеник изгледа да су више водили рачуна о четама Језеро-шаранског батаљона, а политички комесар Дробњачко-ускочког батаљона, у овом конкретаом случају, није одговорио својој дужности. Остао је на положају са једном ускочком четом, о њој само водио бригу, тражио намирнице и остале потребе од свога територијалног батаљона, док за остале чете из батаљона изгледа да није водио рачуна нити пак имао везу са политичким комесарима тих чета. Ово се може закључити из његових извјештаја, као и из извјештаја политичког комесара Дробњачке

четe који се са положаја негдје из катуна Колашинских Поља обраћа непосредно територијалном Штабу Дробњачког батаљона и Штабу овога Одреда за исхрану своје чете. Најозбиљније скренути пажњу политкому другу Владу Поповићу на одговорност поводом свега овога.

Слати често прецизне и концизне извјештаје, тј. одмах нас о свему обавјештавати, а не као што је случај био сада да је борба била трећега о.м., а извјештај поднијет 5-Ш- и то непотпун. Ово се не би смјело дешавати.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

П.С.

За сектор одмах формирати једно санитетско одјељење јачине 30 до 40 вјештијих болничара и носилаца рањеника. При батаљонима треба кмати од 15 до 20, раздијелити их по патролама — болничара и носилаца рањеника тако, да свака чета мора имати двије патроле најмање. За љекара обратити се Комском одреду или делегату Главног штаба, пошто га ми на нашој територији немамо, ако се не могне наћи ни тамо — онда се обратите нашој другој комбинованој чети која оперише од Санџака, са њом је пошао доктор Момир Дамјановић.

Јуче смо послали писмо другу Стојану да са Пивљанима пође тамо, да се мало споразумије са тим Штабом и да заједнички поднесете један концизан извјештај. Овај Штаб у препису доставља све извјештаје са [вашег] сектора Врховном и Главном штабу, па обратити велику пажњу на концизност истих.

БР. 131

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 5 МАРТА 1942 ГОД. ЗА ФОРМИРАЊЕ КОМАНДЕ МЈЕСТА НА БОАНУ[1]

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НОП ОДРЕДА
Бр. 502
5 март 1942 г.

ШТАБУ ТЕРИТОРИЈАЛНОГ УСКОЧКОГ НОП БАТАЉОНА

Одлуком Дурмиторског НОП одреда успоставља се на Боану Команда мјеста. За команданта мјеста именује се друг Милан Требјешанин.

Двадесет партизана из Ускока I комбиноване чете Дурмиторског одреда који су пуштени на отсуство, имају се одмах позвати и ставити на расположење Команди мјеста.

Територија за коју ће Команда мјеста бити надлежна јесте територија Општине боанске (Ускочког батаљона). Надлежност Команде мјеста: контрола кретања кроз своју територију, хапшење сумњивих лица, борба против пете колоне, против дезертерства и проношења лажних гласова итд., извршење смртних казни, борба против прикривања робе и шпекулације са намирницама, вршење претреса и конфискација имовине народних непријатеља и руковање са реквирираном или конфискованом имовином, снабдијевање војске у вези са НОО, спремање коначишта за војску, реквизиција за војне потребе у вези са Народно-ослободилачким одбором, одржавање и контрола саобраћаја, телефона и пошта.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

БР. 132

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 6 МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О БОРБАМА С ЧЕТНИЦИМА КОД КОЛАШИНА II МОЈКОВЦА II СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 504
6 марта 1942 г.

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Примили смо ваше писмо од З-Ш-1942 г. и на исто вам одговарамо:

1. Право стање у Црној Гори није нам више познато него оно што смо вас обавијестили у посљедњем писму. Тако исто ни у Колашинском срезу ситуација нам није довољно јасна. Извјештаји које добивамо нијесу толико јасни да се из њих може да види све. Не знамо о коме се никшићком батаљону говори. Њихов комбиновани батаљон од 170 партизана, који је раније био упућен у Васојевиће [расуо се] послије разбијања наше војске; једна његова чета од 70 људи дезертирала је, а једна од 40 људи са командантом батаљона која је наишла на нашу територију због велике изнурености и оскудица у исхрани, а не као дезертери — ми смо је задржали и послије одмора од 2—3 дана упутили са нашим јединицама поново на положај. Никшићки одред сад формира још један батаљон за Васојевиће који ће 7 о.м. кренути из Жупе, како су нас они јуче обавијестили.

2. Распоред Одреда друга Секулића[2] до данас не знамо, нити се може видјети из његовог посљедњег писма које вам у препису достављамо. Тако исто и исход борбе у Липову не знамо. Још се види да нема добре повезаности између снага које оперишу тамо.

3. Главни штаб за Црну Гору и Боку своје гледиште о насталој ситуацији и рјешењу исте донекле вам је изнио преко саог Одреда, што смо вам ми посљедњим писмом пренијели.

4. Наше снаге које су упућене у правцу Вратла нијесу све остале на томе положају, али кад су наши тамо стигли, борбе у Липову нити гдје у околини између че»гника и наших снага

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.
[J] Комбиновани одред „Радомир Митровић" под командом Баја Секулића.

које су тамо од раније оперисале није било. Већи дио наших снага пошао је у правцу Штитарице преко Пољског Катуна и у правцу Поља[1], а само је једна чета остала на Вратлу. Послије неколико дана — трећег о.м. била је борба између наших снага и четника на Пољима, трајала је читав дан. Четници су били надмоћнији — са бољим наоружањем, имали су: један бацач, 3 тешка митраљеза и доста пушкомитраљеза. Наше снаге отприлике нијесу биле заузеле добар положај, па се зато нијесу ни знале добро снаћи. Четници су успјели да их са једног крила опкољавају, тада су неки наши почели да отступају. Наше су јединице биле много заморене, без довољно исхране, а ноћу по малим колибама, трпећи велику хладноћу, много намучене, онда навала четника — све је то дјеловало на њих тако, да се једна чета повукла са положаја под притиском четничке ватре и једна половина те чете од 40 људи продужила је у правцу својих кућа и дезертирала. Ово је људство задржано у Боану, разоружано а четворица, као ранији колебљивци, задржани су у затвору. Покретача и паничара да су се нарочито истицали није се још пронашло. У овој борби имали смо око 12 мртвих и неколико рањених. Четника је било око 15 мртвих и више рањених. Неуспјех у овој борби и тешке околности у погледу исхране много су утицале на наше људство тако, да је прилично деморалисано и има приличан број партизана који долазе својим кућама, са којима се поступа као са дезертерима и који се одмах разоружавају. На терену Сињајевинског сектора изгледа да се слабо водило рачуна о исхрани, премда се то у општим упутствима овога Штаба и доцније у сваком писму стално истицало као најглавније у оваквим приликама. Ово се можда и није могло добро постићи, једно, што није било могућности а, друго, што није било тијесне повезаности.

Мојковац је, како изгледа, три пута мијењао господара и у коме су [сада] остали четници. Свакако да су у тој борби учествовале наше чете које су у Санџаку међу којима и посљедња . . . Ове су вијести незваничне.

Поново смо наредили Сињајевинском сектору да се повеже са свим јединицама које тамо оперишу. Другу Бају смо такође писали о потреби тијесне повезаности и јединства команде јединица око Колашина, да ће тако бити у могућности да изведу добре комбинације њихове акције у циљу опкољавања и концентричног напада. Такође смо му писали о важности одбране нашега среза.

5. Од снага које смо оставили ради осигурања прелаза на Тари, Пивску чету од 70 људи (из Комбинованог батаљона), послије борбе која је била у Пољима, послали смо штабу Сињајевинског сектора, и тако смо остали сад са посадом од 100

[1] Г. и Д. Поља

људи на сва три пријелаза. На главном мосту 50 партизана, на Леверима 25 и на Тепцима 25 партизана.

6. Од Косаничког батаљона добили смо извјештај да се његове јединице налазе мобилисане на положају од Зеленог Борја до Краљеве Горе. Са њиховим [Штабом] јуче смо успоставили и телефонску везу.

[Као] чету коју, према вашем писму, треба истурити на Косаницу — послаћемо 45 људи, од чете коју нам је тај Штаб послао као помоћ за осигурање терена, из Санџака, а осталих 20 задржали смо на Боану при новоформираној Команди мјеста. Са овим смо се још више ослабили на терену и остали без оружја, те нећемо имати довољно снага за осигурање рањеника, [као и] довољно снага за осигурање Жабљака.

Наши дјелови са пријелаза на Тари одржавају везу патролирањем у правцу Косанице, Гдибаћа и Ограђенице и долазе до тамошњих партизанских штабова.

Одредићемо једно мање интендантско одјељење и послати у Бољаниће, са којима ћемо успоставити курирску везу.

7. У околини Жабљака имамо свега 60 људи — скоро сви без оружја — [од] ког је броја половина код својих кућа у приправности, а половина на мјесту. Ово ради тешкоћа у исхрани.

8. Снаге на Крнову и не држимо више. Стражу смо споразумно са Никшићким одредом повукли.

9. Код „Предвиђеног мјеста"[1] одређују Се поуздани другови, много људства за ово није ангажовано. Заиста смо мало и нестрпљиви — није ни чудо, стварно би потрефили прави моменат.

О свему потребном ћемо вас извијестити.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

П.С. Данас смо добили писмо од тога Штаба, писано још 24-П- текуће године, које су донијели неки војници који су били у Пиви са партизанском поштом, па према истоме нијесмо нигата предузимали до данас, јер нијесмо знали за њега, то ћемо сад учинити.

Прилажемо вам писмо које је нађено у архиви заплијењено приликом погибије издајника мајора Тодоровића,[2] а које је умножио Херцеговачки оперативни штаб и доставио нам

[1] Види примједбу уз док. бр. 90.

* Мајор бив. југословенске војске Бошко Тодоровић, четнички организатор у источној Босни и Херцеговини.

један примјерак. Мишљења смо да се ово писмо умножи и да га доставимо нашим јединицама, нарочито онима у Босни око Рогатице гдје је Добросав Јевђевић добро познат, те да се открије та њихова прљава работа и оним несвјесним које је он тамо поводио са собом.

Према најновијем извјештају команданта Сињајевинског сектора, који је и најпотпунији, види се да ситуација послије борбе 3 овог мјесеца није онаква каква је претстављена ранијим непотпуним извјештајима, већ повољнија, како у резултату борбе тако и у погледу људства послије борбе.

Из извјештаја команданта сектора види се да ће данас, 7 марта, бити општи напад на Липово. Јуче у 18 часова послали смо им 1200 метака и 7 комада бомби као попуну, а што смо одузели од оних који су дезертирали. Даље, из извјештаја се види да је постигнута и боља исхрана и смјештај. Ово, јер су на то стално упозоравани и што су ухватили тјешњу везу са Комским одредом и другом Бајом.

Прилаже се посљедњи извјештај команданта Сињајевинског сектора.

ЗА ШТАБ

БР. 133

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 6 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ПРЕДУЗЕТИМ МЈЕРАМА ЗА СУЗБИЈАЊЕ ЧЕТНИЧКЕ АКТИВНОСТИ У ПЈЕШИВЦИМА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 153
6 - III - 1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ

Примили смо ваше писмо бр. 201 од 3 марта 1942 год., наредбу бр. 195 и два писма: једно за Врховни штаб, а једно за I пролетерску бригаду. Писма смо одмах упутили преко Дурмиторског одреда даље и послали по један примјерак: „Годишњица Црвене армије" и ваше наредбе бр. 195, и на исто вам одговарамо:

1) Једна чета банде из Никшића у јачини од 200 људи на челу са Радојицом Никчевићем и Ристом Бошковићем кренула

се јутрос из Никшића и напала наше страже на Кунку. Наши су прихватили борбу, али су се касније морали повући на прихватније положаје, гдје им је послата помоћ из сусједних батаљона. Италијанска војска у вези са овим, изгледа, како смо незванично обавијештени, пратиће ове издајнике и помоћи их свестрано и у људству и у материјалу у борби противу нас.

Синоћ смо добили извјештај од другова из Пјешивачког батаљона да пета колона тамо постаје све активнија, а да их Талијани у томе помажу на тај начин што народу, који је без икакве исхране, даје неко требовање и позива их да се врате својим кућама. Наши су предузели све мјере да онемогуће разорни рад пете колоне, па смо одлучили да један мањи број људства одређен за акције у Васојевићима уставимо ради предузимања хитних мјера противу петоколонашких банди, која се ево дрзнула и да нас војнички нападне.

2) Друг Милинко обишао је двије наше чете, које суучествовале у чишћењу четничке банде на територији одреда „Бијели Павле", па је у споразуму са друговима тамо једна наша чета повучена, а друга у јачини од 90 партизана остала је и даље у Бјелопавлићима.

Од другова који су учествовали у чишћењу четника у Бјелопавлићима и лично друг Милинко се увјерио да је тамо конфискација имовине четника спроведена доста рђаво. Наиме, конфискацијом су обухватили све оне који су учествовали у борби противу нас, а уз Баја Станишића, а зна се да један велики број људи није био свјестан онога што чини, већ да су били заведени од Баја. По нашем мишљењу, и конфискацију је требало искористити политички и конфисковати само имовину организатора и активнијих сарадника Баја Станишића, а све заведене поштедјети од конфискације. То би био начин, и то вјероватно успјешан, да се одвоји све оно што је поштено од четничких банди и не дозволити да иједан човјек поштени упадне нашом кривицом у њихове редове. О овоме друг Милинко разговарао је са политичким комесаром одреда „Бијели Павле" и скренуо му на то пажњу, па се и он сложио са овом примједбом.

Конфискацију су извјесни нездрави елементи искоришћавали у личне сврхе, па је и то још више пооштрило и онако строг критеријум конфискације. Већ у извјесним селима у којима четници имају утицаја, бјежи испред партизана све што је у селу, из страха од запљена. Ово је обавјештење од наших партизана. Нашу чету и њено учешће у борби четници су покушали претставити као освету за 18-ту годину, али у томе нијесу успјели, јер су се наши људи прилично коректно понашали.

3) Друг Сава нам је писао и изразио жељу да би он желио поћи у Васојевиће заједно са Милинком ако бисте се ви са тим сложили и ако би стање код нас и у Херцеговини то дозволило. Јавио је да ће доћи у току јучерашњег дана, али још није стигао. Милинко полази са нашим батаљоном у Васојевиће. Каш батаљон полази сјутра, 7 ов. мј., из Жупе — правац Ровца.

4) Преко Нар. осл. одбора настојаћемо да набавимо ствари за које нам пишете. Имамо тамо[1] већ претставника Среског одбора, који врши набавке свих намирница до којих се може доћи.

Упућујемо вам пошту коју смо данас добили од Штаба Дурмиторског одреда и једно писмо Оперативног штаба за Херцеговину.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Мил. Ђуровић

(М. П.)

БР. 134

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 6 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ЗА ПОЈАЧАЊЕ АКЦИЈА ПРОТИВ ЧЕТНИКА И ИТАЛИЈАНА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бо. 155
6-Ш-1942 г.

ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ НОП БАТАЉОНА

Друг Милинко Маројевић, који је био постављен за команданта вашег сектора, повлачи се отуда, а за привременог команданта послаћемо вам друга Ђура Рогановића,[2] који ће руководити операцијама тамо у заједници са Алексом Поповићем и Алексом Бацковићем.[3]

Из вашег извјештаја, као и из онога што смо ми испитали преко својих делегата, види се да на вашем терену пета колона

[1] у окупнраном Никшићу
* Погинуо 1943 год. на Сутјесци.
J Погинуо 1944 год. као политички комесар бршаде приликом њемачког десанта на Дрвар.

постаје сваким даном све опаснија. Зато одмах створите мале групице ударника под вођством одговорних другова и чистите четничку банду уништавајући физички главне организаторе. Према четничкој банди, банди под именом „Национални покрет" или „Народна војска" треба предузети најоштрије мјере и физички их истрјебљивати, јер су они сви наши заклети непријатељи и наше Народно-ослободилачке борбе.

Друг Ђуро Рогановић, који ће стићи за два дана тамо и друг Алекса Поповић који полази данас тамо, о свему ће вас детаљније обавијестити. Једно мора да вам је јасно, да свој положај можете поправити једино ако предузмете хитне мјере противу пете колоне и кроз акције на италијанске страже које чувају пут Никшић—Данилов Град. Ми ћемо вам одовуда послати помоћ. Погрешно је било што је друг Ђуро са људством повучен отуда.

Шаљемо вам наредбу Главног штаба бр. 195 и обавјештење о формирању ударног батаљона овог одреда за који ви треба да дате 8 партизана и друтове Митра Вучинића и Вука Контића.*

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Мил. Ђуровић

[1] Убијен од Италијана 1943 год. на Чакору приликом покушаја бјекства из камнона интернираца.

БР. 135

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 159
7-III-1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

П о л о ж а]

Извјештавамо вас о политичкој и војној ситуацији на нашем подручју. Пета колона свуда око нас, на подручју сусЈедних нам одреда, прелази у офанзиву. Главни штаб је, свакако обавијештен о случају издајника и југ. п.пук. Михаила Мугоше КОЈИ ЈЕ са окупатором упао у Љешкопоље, о случају капетана Сава Поповића који је скупа с Италијанима упао у доњу Љешанску Нахију, тамо су примили пушке око 70 сељака. Исто тако пета колона на подручју батаљона Команско-загарачког из-Подгорице пише ултиматуме народу и партизанима да се приклони њој и окупатору, иначе „ево нас с казненим експедициЈ'ама" — пријете у писму Благота Мартиновић, др. Радовић и остали издајници. На подручју Ловћенског одреда поЈ'авила се пета колона организовано у Црмници: села Каруч и Бољевићи, управо остатак тих села одбјегао је ИталиЈ'анима на Виру и на Суторману, и мушко и женско, и старо и младо. Даље, у Чевској општини два села на наш апел о приступу у партизане до 10 марта, послије чега ће услиједити разоружање, одговорила су петоколонашком резолуцијом под утицајем неких југ.[словенских] официра, без сумње организованих четничких издајника. Издајници у Цетињу су одржали у посљедње вријеме неколико конференција у Цетињу, тамо су стално претресали питање њихове „војне организације". Бироли им даје све што војсци треба само да буду претходница окупаторским трупама из Цетиња према нама. То се убрзано спрема. Укратко изнијети покрети за посљедњу недјељу дана које је учинила пета колона изгледају вам овако. Ми смо са нашег подручја упутили око 450^ бољих партизана у Васојевиће, ослабљени смо прилично у оружју, а и снаге су нам проријеђене. Пета колона то оцјењује и црпећи своју снагу и из извјесних успЈ'еха бандита у Васојеви-

ћима прелази у офанзиву, покушавајући и овамо да заметне братоубилачки рат. На подручју Зетског одреда је опасност велика, није искључено да преко доње Љешанске Нахије дође скупа с Италијанима, а онда би вјероватно и они из Цетиња направили неки покушај. Паралелно са овим дошло би до јачих покрета непријатеља у разним правцима из главних тачака које окупатор овамо држи. Ситуација је озбиљна. Можете бити сигурни да ћемо у том случају бити у стању да пружимо жестоку битку, туђи ћемо се на сваку страну, а снаге нам нијесу довољне да можемо сада тврдити да ћемо их туђи на свим тачкама. Ми настојимо да не пружимо повода за концентрисање пете колоне било гдје, разбијамо је (као ону у Чеву, тамо на пр. не можемо приступити нашој казненој експедицији да разоружамо једно село и да стријељамо око 10 људи, јер би то искористио окупатор и разни издајници који су се притајили и једва чекају неки метеж па да скупа са Италијанима крену против народа, тамо ћемо стријељати 3 човјека, сељацима смо продужили рок приступа партизанима — односно разоружања до 1 априла) и настојаћемо да са наше стране не водимо неке замашније акције до повратка наших из Васојевића. Зато вас молимо да имате у виду положај на нашем сектору и да нам, након извршеног задатка, вратите наше јединице. На сваки покушај окупатора да залази у села, као и досада одговорићемо борбом.

2. Дана 2 марта снаге нашег Горњољешанског батаљона имале су сукоб с окупатором који је дошао преко Доње Нахије, запалио небрањено село Корнет гдје је био Штаб Доњољешанског батаљона, ступио на нашу територију, запалио двије куће и одмах је дошло до сукоба. У јуришу под комбинованом ватром непријатеља наши партизани, њих око 100, и један јачи вод Доњољешанског батаљона, избацили су непријатеља из села, претулили запаљене куће, заробили један тешки митраљез и 1 пушкомитраљез, спрему за 25 војника, неколико пушака, 5 сандука муниције, повратили ствари опљачкане код сељака и потиснули непријатеља према колском путу. Наш батаљон имао је 3 мртва и 2 рањена. Непријатељ је имао око 60 мртвих и рањених. Снаге нашег батаљона „Царев Лаз" имале су од дана I до 3 марта чешће сукобе са непријатељем који је покушавао продирати у села. Италијани су имали око 30 мртвих и рањених, наши нијесу имали губитака.

3. Дана 5 марта упутили смо за Васојевиће пола нашег II ударног батаљона. Са овом јединицом отпутовали су и друг Илија Лубарда, замјеник ком. батаљона и друг Марко Шофранац, замјеник полкома. 7 марта полазе преостале двије чете Катунска и Приморско-црмничка, с њима путују командант батаљона друг Блажо Кажанегра и пол. комесар друг Мирко Бурић. Овај наш други батаљон каогод и први отпутовао је без

аутоматског оруђа, друг Пеко је о томе реферисао и он ће настојати да се ове јединице наоружају тамо. Остала спрема је осредња, заостаје иза опреме Ловћенског батаљона на Пљевљима, морал и воља за борбу на висини . . .

5. Дана 6 марта у овај Штаб допутовали су Станко Даниловић и Гојко Томић, ослобођени, према властитим изјавама, интернације у Арбанији помоћу арбанашких комуниста.

Један друг Арбанас,[1] којега они претстављају за руководиоца у Арбанији, допутовао је с њима до Црмнице и тамо се задржао. Ми смо дали детаљна упутства нашим војним и политичким руководиоцима за разговор са другом Арнаутом. Станко Дан. и Г. Томић биће упућени за Главни штаб, туда их води пут за њихова мјеста.

Писмо које је дошло за друга Милутина стигло је по специјалном куриру из Загреба, курир је ухапшен у Цетињу . . . Та веза, дакле, више не постоји.

Новац који сте послали за ухапшеног Ђурђића на Цетиње биће истоме предат, новац који сте нам раније послали за ухапшенике из Среза шавничког предат је по списку који сте нам тада упутили уредно свима ухапшенима.

Од италијанских заробљеника одузели смо све ствари које су биле од вриједности за нашу војску, са том спремом смо дјелимично снабдјели јединице нашег Другог ударног батаљона за Васојевиће.

Од бацача немамо исправних граната-бомби, а муницију коју сте нам тражили упутићемо.

Шаљемо за Главни штаб: 800 кгр брашна, — 350 кгр паште, 5 литара маслиновог уља, флашу од литар меда. То је упућено на 17 коња до Загарча. Дали смо наређење Команско-загарачком батаљону да то спроведе даље. Шаљемо вам два пара ципела са којима смо располагали, а које је тражио друг Милутин.

Молимо вас да опоменете Штаб Граховског батаљона на погрешку коју је учинио (уколико није посриједи нека подвала). Са потписом тога Штаба долазили су у Катунску Нахију леци — вијести како смо ми заузели Вирпазар, заплијенили чудо од плијена и сл., а уствари је била само борба о којој смо вам раније јавили. Даље, обавијештени смо да је Покрајинско политичко руководство правило питање како смо смјели пустити петоколонаша Илију Брновића који је био код нас хапшен и сл. Код нас није био уопште привођен Илија већ Никола Савов Бр-

[1] Садик Бектеши

новић, сељак, посриједи су криве информације и молимо вас да о овоме обавијестите другове из Политичког руководства да нас не би чинили одговорним.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар (М.П.) Командант
Вељко Мићуновић на терену

БР. 136

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ" ЗА ПОЈАЧАЊЕ ОПРЕЗНОСТИ ПРЕМА НАРОДНИМ ИЗДАЈНИЦИМА, УСПОСТАВЉАЊЕ КОНТАКТА С АЛБАНИЈОМ II КРИТИКА ШТАБА БАТАЉОНА ЗБОГ НЕДОВОЉНЕ БРИГЕ О БОРЦИМА[1]

ШТАБУ ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ"

Положај

Поводом одашиљања 35 партизана са ваше територије Штаб Ловћенског одреда поручује Штабу батаљона сљедеће:

1. Из извјештаја приспјелих ваших партизана сазнали смо да многи од њих нијесу знали ни да иду за Васојевиће, — ради тога се нијесу опремили за даљи пут. Међу 35 партизана има готово једна половина која је обувена врло лоше, а неколико је дошло готово босих, у опанчинама. Врло мали број носи резервне вунене чарапе, има их који немају нити једне чарапе здраве на ногама. Даље, сами Вод црмнички требао је да буде у Штабу Ловћенског одреда дана 7 марта, а он је стигао овамо дана 6 марта, 24 часа раније него што је то било наређено. Исто тако запажено је да је остала опрема ваших партизана врло оскудна, нема шаторских крила, ћебади и осталог николико.

Познавајући ваше прилике, рачунајући и стим да и ваши и остали партизани Ловћенског одреда не могу бити баш најбоље опремљени, узимајући у обзир наше наређење о формирању Другог ловћенског ударног батаљона — ми вам најоштрије скрећемо пажњу на нехајно и несавјесно обављање ваше дужности. Ми смо вам на вријеме јавили у какву се акцију иде,

[1] На оригиналу нема заглавља ни датума.

рекли смо вам да извјештај о паду Колашина задржите за себе — једино то — а не да задржите за себе гдје се иде и шта треба све сваки борац да понесе. Због оваквог вашег нехаја и несавјесности десило се то да ми одавде враћамо ваше босе партизане кућама, да подбацујемо у предвиђеном и наређеном нам броју, да враћамо људе које народ запиткује што су се вратили и да послије развезује приче о томе како се ето нема ни чарапа, ни обуће, ни ничега и сл., једном ријечју, свјесно или несвјесно, овакав рад служи свачему другом прије него нашим успјесима и побједи. У овоме се огледа само нехај наших војних и политичких руководилаца у Црмници, почињући од вас из Штаба батаљона па до водника и политичког делегата у воду. Ради тога вас опомињемо и скрећемо вам пажњу да ћемо вас, уколико се сличне грешке понове, узети на одговорност и према вама најенергичније поступити.

2. Очекујемо од вас извјештај о политичкој ситуацији у Црмници. У томе наведите конкретно и са подацима под каквим је условима била скорашња селидба неких села под заштиту окупатора и какав је био ваш рад раније у тим селима. Извјештавамо вас да је пета колона на читавој линији у Зетском одреду почела да прелази у офанзиву. У Љешкопољу је ових дана упао — заштићен италијанском моторизацијом — издајник и п.пуков. Михаило Мутоша и тамо „завео власт" у неким селима; даље, пета колона је уз заштиту Италијана упала у нека села Доње Љешанске Нахије, тамо су примили пушке око 70 сељака, слични покрети се припремају и врше према Зети — а издајници у Цетињу припремају војничке акције против нас. Ово се све држи захваљујући отпору издајничких чгтничких елемената у Васојевићима; садашњи период је врло значајан, зато наредите прпправност свих снага на вашем подручју да не би[сте] били ма са које стране изненађени. Избјегавајте сваке офанзивне акције, велику пажњу посветите држању и намјерама ваших избјеглих петоколонаша, не смијете дозволити никакво изненађење са њихове стране.

3. У вези са доласком неког друга Арнаута који је допутовао скупа са неким нашим ослобођеним интернирцима настојте да дођете с њим у контакт, уколико он може да се задржи, одржите са њим потребне састанке на којима ћете се споразумјети о организовању и одржавању сталне (политичке) везе са Арбанијом, уколико му је потребно, нека му наши војни и политички руководиоци дају опширне упуте о војној — партизанској организацији, информишите се о постојећој, и војној и политичкој, организацији код њих (форме организације, масовност и сл.), а друг Васо Стругар који треба да се налази на вашем подручју, нека испита могућности куповине животних намирница. О доласку овог Арнаутина обавијештени смо од интернираца који су

допутовали са њим, а од вас ћемо добити извјештај какав је у ствари тај човјек. Ми смо вам дали ове инструкције на основу извјештаја каквим су нам га претставили.

4. Враћамо вам два боса партизана: друга Мирка Милетића и Радована Вукославчевића њих смо вратили, јер као необувени нијесу могли наставити пут.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Велжо Мићуновић

Командант
на терену

Бр. 137

ПИСМО ШТАБА ЗЕТСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 МАРТА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ПОДГОРИЧКИ ОКРУГ

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 242
7 марта 1942 г.

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ

Подгорица

Драги друтови,

Добили смо ваше писмо од 3-И- (вјероватно Ш-ег) 1942 г. Познате су нам прилике на подручју нашег Одреда. Слажемо се са вашим мишљењем да би требао доћи неки од другова из овог Штаба, али с обзиром на насталу ситуацију како у Кучима тако и у Братоножићима, као и Брскуту, по одлуци Главног штаба командант овог Одреда морао је поћи са партизанском војском лреко Братоножића за Васојевиће, камо су га тражили тамошњи партизани. Он се сада још налази у Братоножићима, док је наш политком у Кучима — друг Драгиша Ивановић. Тамо је исто од стране Главног штаба упућен и друг Периша Вујошевић, који је сада дошао из Санџака.

Батаљонима: Зетском, Доњољешанском и ЈБешкопољском већ су издата потребна наређења у погледу садање настале ситуације, а добро би било и ви са ваше стране да их помогнете, јер како и сами знате и видите, окупатор у заједници са петом колоном настоји да разбије наше јединство и народну борбу.

На терен та три штаба батаљона сада је дошло неколико добрих другова, као и извјестан број партијаца, па би добро било да их што прије повежете и одредите им дужности.

Куче смо обавијестили о припремама пете колоне према њима.

О женама[1] из Рогама обавијестили смо Штаб Пиперског батаљона, али се командант слабо заузима за послове овакве природе, па би добро било да га ви са ваше стране опоменете.

Пекмез који вам је додијељен од овог Штаба већ има 15 дана како је пренијет из Биоча у Команду чете у Црнцима, као и једна каца пекмеза за амбуланту у Крусима. Ми смо писали Штабу батаљона Љешкопоље да пошаље потребан број људства да би се пекмез тамо пренио. Добро би било да и ви са ваше стране захтијевате од Штаба да он што прије пошаље људство по њега, јер ако се што прије не пребаци бојати се да ће се покварити.

На терену Штаба Љешанског или Љешкопољског, бар тако смо обавијештени, налази се др. Јовановић,[2] па би добро било да неко од вас са њим разговара и засада га задржите у амбуланти у Крусима.

Извијестите нас да ли сте примили ствари послате од стране наше болнице.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.) **За политкома**
В. Божовић[3]

[1] Односи се на жене које су одлазиле у Подгорицу и давале непријатељу извјесне податке о партизанима.

* др. Перо Јовановић

* Владо Божовић

БР. 138

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 7 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ЗА ПОЈАЧАЊЕ БОРБЕ ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА И ЧЕТНИКА НА ПУТУ ДАНИЛОВ ГРАД—НИКШИЋ

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕЛА
Бр.

7-111-1942 г.

ШТАБУ ПЈЕШИВАЧКОГ НОП БАТАЉОНА

П о л о ж а ј

Примили смо извјештај друга Алексе,[1] послан преко веза, а не, као што то треба, преко редовних сигурних курира, па вам на исти одговарамо сљедеће:

1) Јасно је да ће се код [вас] ситуација стално погоршавати и да ће непријатељ радити и у раду имати успјеха кад ви ништа не радите, него сте скрстили руке и кукате и тражите помоћ. Нико, другови, него ви из руководства није крив за такво стање у Пјешивцима и ви ћете за то сносити одговорност.

2) Искуство је показало да партизани који често не врше смотру својих редова не могу одговорити постављеним задацима, нити успјешно изводити акције ма у ком правцу.

Окупатор је погоршао ситуацију, како у Пјешивцима тако и на читавом терену Данилов Град—Никшић са пробојем блокаде, која је држана већ два мјесеца дана, али једно требате знати да наша неактивност, како за вријеме одржавања блокаде, тако и за вријеме послије пробоја блокаде, погоршавала је ситуацију и довела нас у такав положај да наши партизани прелазе данас на страну окупатора, на страну народног издајника Радојице Никчевића. Да не говоримо о нашој неактивности за вријеме од два мјесеца дана, колико је држана блокада, и о штетним посљедицама тога, већ да говоримо о томе колико се ситуација погоршала због тога што ми у времену од 20 дана, времену откада је блокада пробијена, нијесмо ниједну акцију извели ни против окупатора ни против пете колоне, — што је све окупатор помоћу тих петоклонаша на челу са Радојицом добро искористио. Јести народни љебац неколико мјесеци, вршити реквизицију од народа за то вријеме, народу обећавати да ћемо му бранити његове домове и да ћемо кроз ту борбу омогућити да се он потпуно ослободи како од окупатора, тако и

[1] Алексе Бацковића

од народних издајника, то све народу обећавати, тако са народом поступати, исцрпљујући његове резерве за исхрану, а не бранећи његове попаљене домове, — то све доводи народ до неповјерења према партизанској војсци. Поред тога народ, застрашен од окупатора и пете колоне, није чудо што прави притисак на колебљиве партизане да ови бјеже својим кућама и да чувају још непопаљене пушаре. Иако је окупатор при пробоју блокаде палио куће, пљачкао и хапсио народ, тај се народ не би застрашио и не би жалио те своје жртве, да је видио код вас отпорност, да је видио и осјетио да га ви браните, да га са оружјем браните. Ви сте се у тој ситуацији обезглавили, па није чудо што се народ обезглавио и што народ данас несвјесно тражи излаза на другу страну. Акције, енергичне акције против окупатора и против пете колоне, одмах по пробоју блокаде, ситуацију су могле не само погоршати него побољшати на том дијелу. То се није урадило, то нам је ситуацију погоршало. Зато, да би ту ситуацију поправили, морамо урадити сљедеће: извршити смотру партизанских јединица и руководства тих јединица, на тој смотри прикупити и чврсто организовати све оно што је за борбу, па по једном планском распореду те партизанске јединице повести одмах у акције, али не у једностране акције, већ у акције по свим правцима: акције против окупатора, акције против пете колоне, акције на ликвидацију свих издајничких и колебљивих елемената унутар партизанске војске и акције на изградњи руководећег кадра партизанских јединица и самих партизана. Искуство је показало да се тако морало радити, тако морате радити, а за сваки немар у погледу таквога рада, руководиоци, на првом мјесту Штаб батаљона, пред овим Штабом ће строго одговарати.

Јуче у пролазу преко Рудина потписаном је изјавио командант Рудинско-трепачког батаљона да ви нијесте били сагласни за вођење акција на сваком терену подручног вам батаљона, већ онамо, како сте ви казали, гдје пријети мања опасност од паљевине кућа, а то је овамо негдје око Пандурице. То је једнострано и неправилно схватање, иако оно има својих оправданих разлога. Непријатеља треба нападати онамо, гдје га је најлакше напанути и гдје му се највећи губици могу нанијети. У том случају, не значи да га ми морамо само нападати око Пандурице, него и на саме Богетиће, без обзира хоће ли он палити или неће.

Тамо је пошао друг Данило[1] а наређено је другу команданту Рудинског[2] батаљона да он пође са једним водом од око

[1] Народни херој Данило Бојовић, тада члан Окружног комитета КПЈ за Никшићки округ, погинуо у борби против четника на Коњску (Никшић) фебруара 1943 године.

[2] Рудинско-трепачког

20 до 30 људи да им се нађе у помоћ. Друг Алекса Поповић исто је тако упућен са 7 људи тамо. Настојаћемо свим силама да организујемо још бар један вод људи и да вам упутимо тамо. О вашој ситуацији обавијестите сусједне батаљоне, па и од њих гражите помоћ, уколико вам могу дати, не чекајући на наше одобрење. Друг Милинко Маројевић налази се на Повији, па тражите везу с њим.

О свему нас хитно извијестите и извјештавајте редовно, а нарочито нас извјештавајте редовно шта сте предузели у погледу ових наших директива, за чије неизвршење, то добро нека знате, главе ће вам полећети.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

Командант
Сава Ковачевић

БР. 139

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 8 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ЧИШЋЕЊЕ ИЗДАЈНИКА У ДОЊОЈ ГОРИЦИ И НАПАД НА ИТАЛИЈАНЕ КОД ЖУТЕ ГРЕДЕ

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. службено
8 марта 1942

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ
НАРОДНО - ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

С обзиром на ситуацију у Љешкопољу, нарочито у Доњој Горици, потребито је да ступите у везу са Штабом Љешанског НОП батаљона ради организације ликвидирања пете колоне у Доњој Горици.

У случају ако Доњољешанском батаљону буде потребита ваша помоћ, извршите мобилизацију и организујте напад на Доњу Горицу. Пошто Команско-загарачки батаљон припада вама, а одатле нијесу узете никакве снаге за ма какав покрет, можете из тог батаљона мобилисати нешто партизанских снага и послати их у помоћ Штабу Љешкопољског батаљона.

Добро би било да у споразуму са Штабом батаљона Команско-загарачким испитате могућност препада на окупаторске снаге које се састоје у јачини од 3 чете на Жутој Греди. Ово би било потребито и ради тога што непријатељ одатле бије наше снаге у Бјелопавлићима, које се налазе на супротној страни и изложене су непосредном њиховом нападу.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

ЗА ГЛАВНИ ШТАВ
НОПО ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ
Милутин

БР. 140

НАРЕДБА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ОПШТИНЕ БАЊСКЕ ОД 9 МАРТА 1942 ГОД. О ЗАСИЈАВАЊУ ЗЕМЉИШТА И ЗБРИЊАВАЊУ ИЗБЈЕГЛИЦА И СЕЉАКА БЕЗЕМЉАША

НАРЕДБА БР. 12

Налазимо се у тешким приликама у погледу прехране. Ово важи нарочито за оне породице које немају посједа (избјеглице из Метохије, Војводине, Херцеговине, као и један број породица које су у нашој средини од раније, али не посједују иметка).

Наше резерве за исхрану тих и осталих сиромашних породица су веома скромне. Уосталом, прехрањивање на тај начин није ни било наш основни циљ, већ је дошло као посљедица прилика и једно од средстава да би се избјегло умирање од глади.

Наше настојање у току пољопривредних радова овога прољећа, љета и јесени ићи ће у том правцу да ни једна педлГа земље не остане необрађена. Нико неће остати да не ради колико највише може. Извршиће се пуна мобилизација свих радних снага, и земља се мора искористити тако да дадне колико се то највише може.

Да би, међутим, породице које су без земље могле да се у току саме пољопривредне сезоне користе са понешто зелени (кромпира, махуне, лука, репног, блитвеног листа и слично), поред коприве и др., мора се наћи начина да им се за ову годину

уступи на обрађивање поцеки дио земљишта. И тим путем ће се припомоћи растерећењу сталног давања из и иначе оскудних резерви којима се располаже. Питање глади се мора рјешавати, па ће и ово бити једна од мјера намијењених томе циљу.

Одакле нам то земљиште? Природно, мораће да га уступе они који га имају. То уступање не значи одузимање њихове својине, јер је оно привремено и наметнуто силом прилика у којима се налазимо.

На основу свега изложеног, сеоским нар. осл. одборима ове огпитине се

НАРЕЂУЈЕ:

1) да направе спискове оних породица које немају сопствене земље, тј. које би требало да уступљену земљу добију на обрађивање, наводећи број чланова куће и опште прилике под којима живе;

2) да имућним домаћинима укажу на потребу уступања извјесног дијела земље и да их позову да то добровољно учине апелујући на њихову свијест о циљевима нашега рада. У случају да би се показало да неко неће да уступи, а одбор зна да би то могао, принудно ће му одузети онолико колико правично може да процијени. Сама земља се не додјељује појединцима, већ само одбору, а овај је даље даје појединим породицама, водећи рачуна да неко не би добио несразмјерно више или мање од другог. Треба имати у виду и то да земља не буде удаљена породици којој се уступа толико да је не би могла обрађивати, утолико прије што се овдје ради о земљи коју ће моћи да обраде и нејаче радне снаге, док ће се оне јаче упошљавати и ца другим странама.

Исто тако, имућнији људи ће требати да за овакве породице уступе по неку количину сјемена, ђубрета, а мораће им се уступити и волови и понешто сијена за орање.

Одбори ће направити списак домаћина који уступају земљу, колико и гдје, ђубрета, колико и гдје, сијена, коликои гдје и сјемена (именовати каква). Сјеме, сијено и све ово одбор води посебно од НОФ-а и даје га, према потреби, оним којима је намијењено. Ако би тога било више, одбор га може уступити и оним породицама које обрађују своју земљу, а мањак им је у сјемену, но само ако су подмирене породице без земље, уколико саме нијесу сјеме и др. нашле.

Најбоље је да сеоски одбори наведене спискове изврше[1] уз припомоћ одређених помоћника у појединим засеоцима, а

[1] сачине

потребно је да и сами обиђу поједине засеоке и да на терену учине што је потребно.

Све примљено и издато најтачније заводити — књижити.

Постоји оправдана нада да ће се код нас сав тај посао уступања обавити у форми добровољног давања. У списку треба назначити да ли је неко уступио добровољно или принудно.

Домаћини са Велимља и ближе околице, који имају могућности да уступе земље и осталог, пријављују уступљено НО општинском одбору, а овај ће раздиобу рјешавати у сарадњи са дотичним одборницима. Уколико то не учине у току наредних 10 дана, одбор ће приступити принудном одузимању, водећи рачуна о оним случајевима гдје се добровољно није могло наведено постићи.

Сеоски одбори нека о постигнутом пошаљу извјештај што је могуће прије, а најдаље до краја овог мјесеца.

Х И Т Н О Ј Е.

НАР. ОСЛ. ОДБОР
ОППГГИНЕ БАЊАНСКЕ

Велимље
9 марта 1942 г.

Секретар
Вој. Килибарда[1]

1 Војин Килибарда

БР. 141

ПИСМО ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 9 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА САНЏАК ПОВОДОМ УПУЋИВАЊА ИНТЕНДАНТСКОГ ОДЈЕЉЕЊА ЗА НАБАВКУ ХРАНЕ У САНЏАКУ[1]

ШТАБ
ДУРМИТОРСКОГ
НАРОДИО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 533
Жабљак, 9 март 1942

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА САНЏАКА

Драги другови,

1) По наређењу Врх. штаба одредили смо три друга као наше интендантско одјељење које данас креће за Бољаниће да се с вама стави у везу и да у Санџаку изврши размјену дувана, који је нама преко Бољанића ставио на располагање Врх. штаб за храну и коју треба да упути нама.

Наше интендантско одјељење сачињавају другови Милош Жутић, вођа одјељења, Саво Ђурђић и Илија Бадњар.

Молимо вас да им у послу помогнете како би што успјешније и што брже извршили своју мисију, у коју спада уопште набавка хране са територије Санџака. Није потребно да вам наглашујемо да је код нас већ почела глад и да су велике тешкоће за исхрану наших јединица које се налазе у борби са четницима. Очекујемо од вас најенергичнију сарадњу на правилном и брзом рјешавању задатка нашег интенд. одјељења.

2) Сазнали смо од другова који су радили на успостави телефонске линије од Левера до Косанице да је на Леверима већ све узорано и посијано. Тамо је жетва већ о Илиндану. Међутим, има доста комада земље која ће остати необрађена што би била велика штета, а друтови кажу да су сељаци спремни да воловима и сјеменом помогну, само треба дати радну снагу.

Мислимо да ниједан комад земље не треба да остане необрађен, па вас молимо да хитно предузмете мјере како би се земља обрадила и нека вас у томе помогну наши интенданти, а и ми ћемо, ако треба, створити и радну снагу. Онда би такви комади земље били резервисани за војску, као и за помоћ народу. Можда има и сеоске сиротиње без земље којој треба уступити необрађене комаде у закуп, али не од стране власника присутних или отсутних него од стране војске и нар. осл. одбора. Могуће

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.

је наћи разне начине како да се сва земља на вријеме обради што ћете ви сами најбоље, према мјесним приликама, знати.

3) Ваша два курира стигли су јуче.

За дан-два послаћемо вам нашу двојицу.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 142

ПИСМО ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 9 МАРТА 1942 ГОД. ЧЛАНУ ОКРУЖНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА НИКШИЋКИ ОКРУГ О ПОТРЕБИ ЕНЕРГИЧНОГ ЧИШЋЕЊА ИЗДАЈНИКА НА ПОДРУЧЈУ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА

Повјер.!

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 159
9-III-1942 г.

ДРУГУ ДАНИЛУ БОЈОВИЋУ[1]

Гдје буде

Примили смо твоје писмо. Шаљемо дуван, картице, со и гас, које је тражио Рако. Получета од педесет партизана упућује вам се. Њих смо од раније били припремили за сваку евентуалност. Војо Николић је одређен да иде са њима, али ће мало заостати, па ће доћи накнадно. Тамо ћете створити од Рудињана, Кочањана и Требјешана једну чету и изабрати јој добро руководство. Најбоље Војо да буде политички комесар те чете, а командир да буде Рогановић.[2] Ово све да буде привремено. Ако се може формирати једна добра чета из Батаљона пјешивачког, онда такву чету формирати са добрим руководством. Најбоље би било кад би та чета пјешивачка и ова комбинована чета сачињавале једну ударну јединицу — батаљон, која би за једно кратко вријеме рашчистила тамошњу ситуацију и омогућила да се поново формира и оживи Пјешивачки батаљон. По

[1] Даннло Бојовић се тада налазно у Пјешивцима као партиско-по' литички радник.

[1] Ђуро Рогановић

формирању овога ударног батаљона најбоље би било да његов политички [комесар] буде друг Војо Николић, а командант нека буде неки од Пјешиваца, ако их има. То што прије да се уради.

Хитно извршити савјетовање са Штабом батаљона, на које треба позвати све партијце који су се показали досљедни у овој ситуацији. Такође извршити хитно савјетовање са командирима чета и политичким комесарима.

Енергично извршити чишћење по једној и по другој линији. Све издајнике и кукавице, а нарочито партијце, на мјесту ликвидирати, а колебљивце разоружати, лишити их партизанског звања, у најгорем случају можете и овамо некога' послати. Имовину дезертера, ликвидираних петоколонаша одмах заплијенити. Из Страшевине што више намирница извући. У најмању руку све оно што је колебљиво, а што се не буде ликвидирало разоружати, оружје дати борцима који су се добро држали, а претијек упутити овамо. Чуди нас како ни досада нијесте ликвидирали ни једну њихову главешину. Без тога се не може замислити данас никакав рад у Пјешивцима.

Спојте се са другим сусједним партизанским јединицама, гдје ћете настојати да прочачкате њихове слабости па исте отстраните.

Хитно нас о свему извјештавајте.
Дан жена успио је у сваком погледу.

Црвена армија је са нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ НИКШИЋКОГ НОПО
С. Ковачевић

П.С. Свако неизвршење овог наређења повлачиће најстрожу казну.

С.

БР. 143

НАРЕЂЕЊЕ ВРХОВНОГ ШТАБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 10 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ГРУПИСАЊЕ СНАГА ОДРЕДА У БОРБИ ПРОТИВ ЧЕТНИКА И ПОЈАЧАЊЕ ПОЛИТИЧКОГ РАДА У ЈЕДИНИЦАМА

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
10-111-42 године, 7 часова

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Ми смо вам већ дали упутства за рад. Ваш напад у правцу Мојковца је за похвалу. Тога команданта који је повео тај напад треба похвалити. Само, требало је упутити тамо јаче снаге, које су требале прогонити непријатеља све до Колашина. Ми ВЈЕРУЈЕМО ДА би упале у сред Колашина. Морал четника је слаб. Они могу ухватити нешто на препад и превару. Та војска није издржљива. Ово треба саопштити нашим партизанима. Те појаве дезертирања јесу за осуду. И ви сте лабаво поступили . . . Убудуће се не смију направити такве грешке. Није довољно само разоружати дезертере. Данас се мора мобилисати цио народ.

Дакле, настојте да створите што јачу ударну групу, која ће садејствовати при нападу на Колашин.

Остале ваше снаге ви сте растурили. Немате никакве потребе да држите страже на Тепцима, Леверу. Дакле, све ове дјелове прикупите у једну групу код Жабљака. Та мјеста можете повјерити да их осматрају мјештанске повјерљиве патроле. Стража на Ђурђевића Тари треба да буде минимална. Она треба да буде из састава онога вода што се налази у Косаници. Тај вод треба да ступи у везу са једним санџачким батаљоном, који се налази у Хоћевини.

Гледајте да се развије што јачи политички рад, јер видимо да појединци не стоје политички добро. Старајте се о јединицама на фронту, јер сте видјели како то добро морално дејствује на војнике. Шаљите им што више радио вијести и политичког материјала. Нека друг Јанко[1] напише нешто за фронт.

Наредите да се ваше оперативне трупе повежу са Санџачким штабом и Кнежевићем и нека заједно са њима образују једну јаку ударну групу према Колашину.

[1] Моша Пијаде

Одржавајте везу са свима сусједима. Ми смо предузели да подигнемо телефонску линију од Чајнича преко Мељака до Коеанице, гдје ћемо се састати са вашим краком од Жабљака. Морамо вам рећи да ће то дуже трајати. Сем тога предузећемо мјере да од Челебића подигнемо линију на Мељак. Много би била сигурнија линија да се од Челебића проведе преко Тепаца на Жабљак. И ту ћемо могућност испитати. Дакле, ми смо предузели потребно.

Приједлози за висећи мост друга Јанка су симпатични. Примамо све те приједлоге, али ће то ићи тешко. Ми имамо једног стручног инжењера, али он сада ради један важан посао у Фочи (склониште од авиона). Чим то заврши, што ће потрајати још неколико дана, гледаћемо да вам направи неки цртеж. Код Тепаца потребно је имати једну скелу. Ви сте нам рекли да она постоји. Тим правцем можете дотурити потребе из Санцака. Истина бољи је и лакши правац преко Ђурђевића Таре.

Примите наше другарске поздраве.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

КОМАНДАНТ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ
И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

БР. 144

ЧЛАНАК ИЗ „САОПШТЕЊА" БР. 8 ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 10 МАРТА 1942 ГОД. О ЧЕТНИЧКОМ ИЗДАЈСТВУ И ЊИХОВОЈ САРАДЊИ С ОКУПАТОРОМ

ИЗДАЈНИЦИ И ИЗДАЈЕ

Сви ми познајемо те издајнике, који данас, у најтежим данима борбе, забадају нож у леђа свом сопственом народу и који, не зна се по који пут, понављају своје издаје и обнављају своје службе непријатељима народне слободе. Сви ми познајемо те издајнике, те бивше официре и жандарме, финанце и полицајце, великосудије и директоре, који су годинама издавали црногорски народ служећи вјерно разним ненародним великосрпским хегемонистичким режимима, и сви поново крваво осјећамо њихове издаје и њихове службе. Сви су они у Југославији, као бивши чиноеници, као генералштабни и обавјештајни официри — официри оног генералштаба који је припремио и извршио

издају и капитулацију, официри оне обавјештајне службе која се није обавјештавала о непријатељу него обавјештавала непријатеља — као љотићевци и хођеровци, као јенесовци или јерезовци (према томе која је странка била на власти), сви су они бринули своју бригу, бринули бригу својих наредбодаваца, повећавали и стварали бригу народа.

Старе слуге и издајници нашли су нове издајнике и слуге. Централисти-уједињаши, који су двадесет година, зајсутно са београдском великосрпском господом, пљачкали и угњетавали наш народ, ујединили су се сада са сепаратистичким вођством — у служби окупатора. Остварено је једно јединство које је раније изгледало немогуће. Остварио га је окупатор — њему је оно требаЛо као инструменат његове политике. То је био први фактор овог новог, издајничког јединства.Страх од народа, који се бори страх од ујед:гњеног народа, страх од побуњеног народа — то је био други фактор овог новог, противнародног јединства.

Окупатор је тражио борбу против народа, уједињена пета колона је хтјела борбу против народа. Због тога је она постала права пета колона у рату против народа, који је сада повела.

Четници су се са својим разбојничким четовањем, којим управља једна рука — рука окупатора — појавили код нас, у Црној Гори и Боки, када се окупатор није више могао борити са успјехом са црногорским и бокељским партизанима. Што су већи дјелови црногорске земље бивали слободни, то су четничке издаје бивале отворенија, напади на народ и његову слободу бруталнији, служба окупатору отворенија. Издаје су почеле на све стране. Покушали су издајнички четници да четују свугдје гдје је окупатору постала несносна ситуација. Четник Новица Ковачевић у Грахову, у тренутку најжешћих борби са окупаторским четама, када се радило о њиховом протјеривању из Грахова, приступио је стварању своје издајничке војске и тако

*

„успио да унесе забуну међу борце Спноске и Лабучке партизанске чете, тако да исти нијесу дали отпора окупатору при паљењу граховских домова".

(Из образложења пресуде Пријеког војног суда).

Новица је истовремено створио и статут своје војске. У члану 4 тога статута се каже:

„Према окупатору поступаће се према наређењу генерала Драже Михаиловића".

Наредба Драже Михаиловића, наравно, није могла друкчије гласити, него да се са окупатором добро поступа, а са партизанима оштро бори. Када је окупатор напуштао Кола-

шин и Лијеву Ријеку, четовали су четници и шпијуни Љубо Минић и Ђорђије Лашић као заштитница окупатора који се повлачи, и наставили су да четују као његова претстража у његовом посљедњем упоришту — у Срезовима андријевичком и беранском, нападајући мучки на партизане. И, најзад, када је Никшићки гарнизон био скоро већ потпуно исцрпљен и када је ослобођење Никшића постало питање од неколико дана, почео је да четује и четник Бајо Станишић, омогућујући окупаторској војсци да се пробије до Никшића. Бјелопавлићки партизани су раније два пута одбили напад Италијана на Тараш. Трећи напад је успио — без борбе, јер је четник Бајо са својим четницима издао и пустио окупатора на Тараш, пустио продор до Никшића, спасио Никшић за окупатора. И одмах послије тога прешао у напад на партизане.

Четничке издаје и издајничко четовање узело је маха баш у тренутку, када се ситуација за окупатора погоршавала у земљи и када се исто тако погоршавала, скоро катастрофално погоршавала, и у свијету усљед побједа Црвене армије, узело је маха када је свима издајницима и петоколонашима постало јасно да ће се Народно-ослободилачка борба свршити побједом народа, поразом издајица и петоколонаша.

Због свега тога, дотадашње прикриване везе са окупатором нијесу се могле више прикривати, дотадашња тајна служба окупатору морала је постати јавна, иако се четничке „војводе" још увијек труде да је прикрију и да је затаје. Тако штаб Љеворечког четничког батаљона Ђорђија Лашића наређује командиру 6 матешевске чете Оташу Зечевићу да

> „не одржава дирвктне везе са Италијанима него преко милиције, да тражи помоћ у муницији и оружју од Италијана исто тако преко милиције, и да се не појављује са четом прије одласка Италијана".

Ово наређење издао је онај исти Лашић, за кога италијански војник Антонио Фуока, који је пребјегао партизанима, каже да је врло често долазио у италијанску команду у Лијеву Ријеку и чији је штаб у Ками био удаљен свега 500 метара од италијанских логора.

„Војвода" Лимске долине Павле Ђуришић, чији се штаб налази у Заостру, на самом путу Беране—Бијело Поље, мање прикрива своје везе са окупатором, мање таји своју службу окупатору. Прва акција овог четничког „војводе" била је напад на село Лужац. Пошто сам Ђуришић није имао довољно снага, он је позвао у помоћ арнаутску милицију, коју су Италијани довели да им чува путеве. Са њом је напао на партизане у Лушцу. „Војводин" командир Горњосељског батаљона, беранског

богаташ Радоје Шћекић,[1] упутио је једно писмо Вељку Пешићу[8] у Лубнице у коме дословно каже:

„По наређењу госиодина мајора Миомира Цемовића," а по претходној сагласности господина комесара (италијанског) постављен сн за командира Горњосељске чете".

Периша Џаковић, четнички четовођа из Среза шавничког и бивши посланички кандидат на Љотићевој листи открио је у свом саслушању везе између четника и окупатора. Он је изјавио:

„Дошло је до састанка у Калушићима, у кући **Ђорђа** Вукојичића... Заједно са њнма дошли су 15 наоружаних југословенских жандара и 3 карабињера, за које **вјерујем** да су били у најмању руку подофицири, а један је говорио перфектно српски".

Послије овог састанка исти овај Периша Џаковић, бивши Љотићевац, а садашњи четник, тј. и бивши и садашњи издајник, пошао је у Пљевља са намјером да се састане са италијанским генералом. Ево шта он сам изјављује:

„Кад сам дошао у Пљевља, Војо Ненадић' мн **је** наговијестио да ћемо битн примљени код италијанског генерала н да ће тамо битн говора о томе да ли се четовање може проширити н на Црну Гору ... Умјесто тога дошло је до састанка са члановнма пријеког суда италијанског."

Периша Џаковић је „открио" и тајну наоружања четника. Он каже:

„Српски четнници се, према моме сазнању, наоружавају дијелом сопственим оружјем преосталим од рата, за које добивају дозволу од четничких организација, а дијелом од окупаторске војске за које им она и дозволе даје".

Зар је онда чудо што четничка Главна команда за Црну Гору наређује:

„Још увијек избјегавати сукоб са окупатором и **не** дозволитн да неодгонорни овај изазивају ...".

и што протествује против

„кварења народннх путева, како би народ остао заточен и осуђен да умре од глади."

Истина, народ квари своје путеве и квариће своје путеве, јер тиме обезбјеђује своју слободу у својој земљи и своме селу. јер тиме спречава да буде заточен у туђој земљи, јер тиме спа-

[1] Стријељан као народнн непријатељ 1944 године.
* Стријељан као народни непријатељ 1942 године.
[5] Пред крај рата отступао са Нијемцима и побјегао у иностранство.
[4] Стријељан као народнн непријатељ 1945 годнне.

сава свој живот — спречавајући да му окупатор однесе и оно мало што има. „Не пада снијег да помори свијет, већ да свака звјерка покаже свој траг". Не кукају петоколонаши и издајници за народним путевима због путева и народа, који тим путевима и не иде, него због окупатора, који без путева не може да држи ни земљу, ни градове.

Пета колона мијењала је од Јулског устанка до данас неколико пута своје облике рада и своје издајничко лице. На разним мјестима и у разна времена јављала се са разним маскама, али „увијек ослобођена понижавајуће заблуде која се зове савјест" (Хитлер). Никад и нигдје пета колона није имала савјест, никад и нигдје неће је имати. Али код нас, на почетку борби, није имала ни свијест о потреби јединства и повезаности, о потреби јединствене команде, али ту издајничку свијест је стекла, и данас је цијела пета колона повезана и цијела се ставља под видљиву и невидљиву вољну и невољну команду Недића, Пећанца и Драже Михаиловића.

У име Драже Михаиловића, а по вољи и уз помоћ Недића и Пећанца, пета колона данас петоколонаши и издаје у Црној Гори, Боки и Херцеговини. У име Драже Михаиловића мајор Тодоровић, командант четничких одреда у источној Босни, одлази на састанак са италијанским официрима, о чему „извјештава господина министра војске и морнарице" писмом, које је пало у руке партизана:

> „У суботу 7 о.мј. састао сам се у својству заступника команланта Босанско-херцеговачкнх четничких одреда мајора Дангића, којн није могао доћи, са италијанским комаидантом Невеснња и са обавјештајним официром њихове дивизиске команде у Мостару. Цнљ и резултат састанка внди се из прнложеног објашњења број 6."

У име Драже Михаиловића Бајо Станишић разбија јединство Бјелопавлића и одводи бјелопавлићке сељаке у Кујаву — под контролу окупатора, окружујући их жицом да се не би вратили својим кућама, и у својој наредби број 6 одређује Радојицу Никчевића, који је као зеленаш на робији постао шпијун југословенске полиције,

> „за команданта свих четничкнх једннца Прне Горе и Херцеговине, који ће руководити свим операцнјама на поменутој територији".

Радојица Никчевић, који живи у Никшићу, код окупатора. и који је повео једну групу издајника и петоколонаша на поклоњење Талијанима, када су ови недавно, захваљујући издаји на Тарашу, продрли у Никшић, може, наравно, да „руководи операцијама" само против партизана. У име Драже Михаило-

вића, злогласна Главна команда наређује блокирање, изгладњавање и убијање партизана. У име Драже Михаиловића Периша Џаковић је пријетио

„ако ико оиали пушку против окупатора, ми ћемо се са својим четама супротставити томе".

У име Драже Михаиловића наредник Царичић[1] у Братоножићима врши атентат на штаб партизанског батаљона и убија Марка Биљурића и Милију Милачића. У име Драже Михаиловића, са свијешћу о понижавајућој заблуди савјести, ређа се злочин за злочином.

Свакоме је јасно, сваком мора бити јасно, да пета колона данас, пета колона која се појављује у виду четника, чини све што може да помогне окупатору, да спаси окупатора. Она је и душом и тијелом уз окупатора, она је и душом и тијелом против народа. Она сматра да

„ниједио племе у историји српског народа није доживјело такву трагеднју као што је Црна Гора и црногорскн народ од 14 јула 1941 годнне до данас".

(Проглас четннчке Главне команде за Црну Гору).

За ове жалосне четнике који тобоже војују за „Краља, народ и отаџбину", као и за њихову сабраћу еепаратисте, није највећа трагедија црногорског народа 6 аггрил 1941 године, дан капитулације и ропства, него 13 Јули — дан побуне и слободе. И кад не бисмо знали ко су ти издајнички четници, кад не бисмо познавали све те најамнике и плаћенике, могли бисмо се и зачудити. Овако — не. У побуни они заиста виде своју највећу трагедију, јер је у побуни, у Јулском устанку, народ устао у борбу за своју слободу, са којом се они не могу помирити. Никад њихови интереси и интереси народа не иду заједно и не могу ићи заједно. То треба схватити и то схвата данас не само народ Црне Горе и Боке, него то схватају и народи свих осталих земаља Југославије.

Издајници и издаје у Црној Гори и Боки, најцрњи издајници и најцрње издаје у овом тренутку, јесу четници и четничке акције, без обзира да ли они себе називају четницима или „народно-ослободилачком[1]' војском, без обзира да ли се сматрају четницима Драже Михаиловића или Косте Пећанца или крилашима Крста Поповића. Сви они четују заједно против народа и сви су једно.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДИМА!

[1] Милош Царичић, убијен из освете 1942 године.

БР. 145

НАРЕДБА ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 10 МАРТА 1942 ГОД. О ПОСТАВЉЕЊУ ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА И ЗАМЈЕНИКА КОМАНДАНТА ГРАХОВСКОГ БАТАЉОНА

Копија

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 160
10-111-1942 г.

Н А Р Е Д Б А

ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ЗА 10 МАРТ 1942 Г.

Са којом се поставља за политичког комесара Граховског НОП батаљона друг Матија Антуновић,[1] досадашњи политички комесар Нудолско-доловске НОП чете, а досадашњи политички комесар батаљона друг Јован Ковачевић одређује се на нову дужност.

За замјеника команданта Граховског НОП батаљона поставља се досадашњи командир Нудолско-доловске НОП чете друг Михаило Вујичић[2] поред досадашње дужности командира чете.

Ова се наредба има доставити и обнародовати свим четама Граховског НОП батаљона ради знања и управљања.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

Командант
С. Ковачевмћ

[1] Погннуо у IV офанзнвн 1943 год. као замјеник политичког комесара батаљона.

* Доцније издао НОБ и бно четник, а крајем рата отступао са Нијемцнма и побјегао у нностранство.

БР. 146

ПИСМО ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 10 МАРТА 1942 ГОД. ПОЛИТИЧКОМ КОМЕСАРУ ОПЕРАТИВНОГ СЕКТОРА ГАЦКО — НЕВЕСИЊЕ О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ У ЦРНОЈ ГОРИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 162
10-111-1942 г.

ДРУГУ БЛАЖУ ЂУРИЧИЋУ

ШТАБ ОПЕРАТИВНОГ СЕКТОРА ГАЦКО — НЕВЕСИЊЕ

Гдје буде

Драги друже,

Твоје писмо од 3 ов.мј. примили смо, па ти на исто одговарамо. Прво би[смо] хтјели да те упознамо са овамошњом ситуацијом, да би могао лакше схватити наш положај и наше погледе на ситуацију на вашем сектору.

Од пробоја блокаде Данилов Град — Никшић ситуација се у Бјелопавлићима и у околини Никшића погоршала. То погоршање може се тумачити тако што је окупатор, наступајући са својим појачаним снагама, успио да потисне наше партизанске јединице у страну, а он у пролазу наносио је и наноси и сада пустош појединачно хапсећи, палећи и пљачкајући сељачке домове. У тим својим плановима успјешно користи пету колону и њезину перјаницу у овој ситуацији издајника пуковника Станишића који се потпуно ставио у службу окупатору, окупљајући око себе петоколонашки настројене елементе, а помоћу њих многе од оних који несвјесно се лијепе за њихове мрачне планове. Карактеристично је да у овој фази борбе се повезује бијела и зелена реакција у Црној Гори: Бајо Станишић себе проглашује за врховног команданта четничких трупа у Црној Гори и Херцеговини, а четничким војводом на том подручју именује издајника Радојицу Никчевића. Све су ово могли урадити зато што су наше партизанске снаге и квалитативно и квантитативно отсутне са овога терена и налазе се на терену Босне, Санџака и Херцеговине. Нарочито смо ослабљени са руководећим кадром. г.ојничким и политичким. Ето, иако имамо овакву ситуацију у Бјелопавлићима и у околини Никшића, били смо приморани да прије 3 дана упутимо један ударни батаљон из нашег Одреда на челу са другом Милинком у Васојевиће за чишћење тамошње пете

колоне. Једна чета људи нам се налази у Бјелопавлићима, а једну чету људи смо били раније упутили у Васојевиће. А да не говоримо о нашим снагама које смо имали у Срезу гатачком, у Срезу невесињском, Билећком и Требињском. Све су ово снаге које су дате из НИкшићког одреда, а то су све пробирне снаге биле. Можете мислити какве су снаге, а нарочито руководеће снаге, остале на нашем терену да се боре противу окупатора и против пете колоне. Све је ово омогућило петој колони на челу са издајником Станишићем да прикупи петоколонашке снаге и да заведе један дио несвјесних маса око себе, те да нас осјетно порази у Пјешивачком батаљону, у којем данас имамо најгору ситуацију, ситуацију, такорећи, да нема више тога батаљона. Сад смо били приморани да из свих батаљона нашега Одреда формирамо један малобројни ударни батаљон од свега 150 партизана, са којим ћемо моћи разбити пету колону, учврстити партизанске јединице и улити повјерења код наших заплашених маса у неминовност наше побједе. Тај батаљон је у формирању, он ће ступити у дејство у року од 2 дана. Са њим смо сигурни да ћемо реализовати наше планове и убрзо почети са акцијама противу окупатора. Има два-три дана [како] смо почели са чишћењем петоколонашких бандита у околини Никшића . . . Наставићемо са тим и то немилосрдно и неумољиво док њиховог живог пиличника тече у овим крајевима. Ето какву ситуацију имамо овдје, а неће проћи ни десет дана, па ћете добити наш други извјештај из кога ћете видјети да смо ситуацију овамо поправили.

Са оним снагама које су сада пошле у Васојевиће и са оним које су прије тамо биле надамо се убрзо да ће се ситуација рашчистити у Васојевићима и околини. Ситуација у Ловћенском одреду сваким даном све се више побољшава. Већ су извели досада неколико успјешних акција противу окупатора. Већ га нападају на путу Цетиње — Подгорица два три пута, гдје су му нанијели приличан број жртава, а успјешно су извели и једну акцију на Скадарском Блату — Вирпазару и Бокешком Ораховцу, гдје су заробили и уништили неколико стотина италијанских војника.

Ситуација у Боки, она је добра — а нарочито на подручју Орјенског батаљона, гдје сваким даном имају сукобе са окупатором, гдје партизани Орјенског батаљона праве чуда од јунаштва, нападајући окупатора и петоколонаше све до самога мора. Далмација — и она се сваким даном све више буди, партизанске акције све више се тамо чују.

Ситуација у Херцеговини, као што ти је прилично познато. нарочито из извјештаја Оперативног штаба, сваким се даном све више побољшава. Пета колона на подручју Херцеговине је организационо потпуно разбијена у свим срезовима сем на том дијелу Гатачког среза, гдје још поп Перишић држи неких стотину заведених типова. За једно кратко вријеме откако је фор-

миран Оперативни штаб ми смо успјели да разбијемо ту пету колону и да изведемо неколико успјешних и јачих акција противу самог окупатора, а све са врло малим бројем наших жртава. Замислите нашу борбу са окупатором у Срезу требињском и у Срезу билећком, гдје смо на путу Дубровник—Требиње и Требиње—Билећа разбијали окупатору читаве његове дивизије са врло малим бројем наших партизанских снага. Поред тога нијесмо заборавили, а нити занемарили борбу противу пете колоне и да је организационо на том терену потпуно разбијемо, иако је она имала много бољих услова да се развије него што је то било у осталим крајевима Херцеговине и Црне Горе. Из писама које сам вам слао док сам био у Оперативном штабу ви сте видјели да је окупатор имао далекосежне планове, планове да очисти партизанску војску из Херцеговине и Црне Горе, а то све у наслону на четничку банду мајора Тодоровића, емисара Драже Михаиловића за Херцеговину, Црну Гору, Боку и Далмацију. За ту сврху је окупатор истурио био, преко Дубровника, преко 4 дивизије војске, које је тпућивао у правцу Мостара и у правцу Билеће. Тешки порази које су они задобијали на Источном фронту од Црвене армије и порази које смо им ми задавали на тим путевима, нијесу му омогућили да реализује те своје мрачне планове. Наша борба противу четника, а нарочито онај ефикасни потез у Срезу билећком, гдје смо до посљедњег уништили „ћорави" .батаљон Бјелетића и четнички батаљон Сапе Ковача у Љубомиру, јесте доказ како се може успјешно водити борба противу њих на сваком терену. У времену од 48 сати ми смо им улупали од 60—70 бандита. Уништење и овог посљедњег петоколонашко-четничког гњијезда у Херцеговини, изузевши попа Перишића и његову банду, нама ће омогућити брзо учвршћивање партизанске војске у Херцеговини и омогућиће нам политички рад на том терену. Таква ситуација у Херцеговини и ситуација коју је створила Пролетерска бригада у Босни, омогућиће нам да са босанским партизанским јединицама брзих дана успоставимо чврсту везу.

Друже Блажо, ја сам покушао да ти изложим ситуацију на подручју нашег Одреда, ситуацију у Црној Гори, ситуацију у Боки и ситуацију у Херцеговини. Далеко од тога да ће то бити приказ једног правог стања. О томе би се требало и могло надуго и широко излагати и наклапати, а у оваквом једном писму то се не може све изложити. Ипак из овога писма видјећеш и даћете нам за право што вас прекоравамо за ваш нерад и за вашу неодлучност у погледу извођења одређених вам унапријед задатака на том подручју. Има већ шест мјесеци дана откада се на тај терен шаљу наше најбоље политичке и војничке снаге са доста великим бројем партизана, да средите ситуацију у Срезу гатачком. У томе сте имали успјеха, али далеко од тога да сте урадили

оно што се могло урадити, што је требало урадити и што сте као војници, војници Комунистичке партије, морали да урадите. Остали сте на репу догађаја. Од вас се захтијева да хитно и неодложно и енергично поправите то стање, а то ћете учинити ако првенствено поправите сами себе, себе, вас руководиоце. Не жалите се на слабе партизане, на слабе партизанске јединице, не жалите се на народ, већ се жалите на вас саме, јер су недостаци, јер су слабости код вас руководилаца. Нијесте правилно схватили ваш задатак. Нијесте правилно руководили и користили снаге које су вам стајале на расположењу. Али једно морате признати да нијесте хтјели прихваћати ни наше директиве које смо вам у том погледу упућивали, директиве које вам је нарочито упућивао Оперативни штаб, директиве усмене и писмене.

Поуздајте се у се и у своје кљусе. Моментално никакву помоћ од нас не можете засада добити. Снаге које су вам потребне противу пете колоне, противу усташа и противу окупатора, имате их у народу и од тог народа стварајте партизанску војску, па са том војском уз помоћ оне војске коју имате из Црне Горе сад на том терену водите борбу у свим правцима.

Да се није ситуација погоршала у Црној Гори, а нарочито ситуација у околини Никшића, ја сам мислио доћи у Срез гатачки да припремамо војску и сондирамо терен за ликвидацију четничких банди и усташког Борча, али ми је то сада немогуће, премда сам имао нарочиту жељу доћи тамо да вам помогнем у борби противу тог злогласног Борча и његових усташких банди. Ако се ситуација побољша убрзо овамо, онда ћу одмах то учинити. До тада учврстите мале партизанске јединице, нарочито учврстите њихова руководства, па са тим јединицама вршите препаде противу борачких Турака и противу самих Италијана, па то било у њиховом кретању или у њиховим сталним биваковањима. Упоредо са тим створите једну јачу ударну јединицу, са којом требате ликвидирати четничку банду попа Перишића, наслањајући се и на сами ударни батаљон за једно кратко вријеме, али не дозволити да њега усталите на једном мјесту, јер он има задатак да крстари и да лебди над читавом Херцеговином, а нарочито над Срезом невесињским и Срезом гатачким.

Немамо времена да свима понаособ опширно тако пишемо, па те молим да ово писмо умножиш и упутиш Максиму, са њим упознаш Команду сектора. Штаб гатачког батаљона и Штаб ударног батаљона.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Сава Ковачевић

БР. 147

НАРЕДБА ШТАБА ОРЈЕНСКОГ БАТАЉОНА ОД 10 МАРТА 1942 ГОД. О ПОСТАВЉЕЊУ КОМАНДНОГ КАДРА ЧЕТА И БАТАЉОНСКИХ СЕКТОРА

Строго повјерљиво!

ШТАВ ОРЈЕНСКОГ НОП ВАТАЉОНА

10-111-1942 год.

Ради одласка извјесних старјешина из овог батаљона у Ударни батаљон указује се потреба попуњавања упражњених мјеста у старјешинском кадру, а исто тако, ради што бољег вођења наше батаљонске болнице, указује се потреба постављања управе иетој. Стога у сагласности са претставником Штаба Никшићког НОП одреда, издајемо ову

НАРЕДБУ [БР.] 14

1) Друг Стојадин Солдатовић. командант Кривошијско-убаљског оперативног сектора, поред своје редовне дужности вршиће дужност команданта овог батаљона.

2) Друг Бранко Косић, командир Доброштичке чете, поред своје редовне дужности вршиће дужност команданта Крушевичко-мокринског оперативног сектора. Његова досадаљна дужност командира III потсектора Крушевичко-мокринског оперативног сектора овим престаје.

3) Друт Лука Матковић,[1] досадашњи командант Крушевичко-[мокрин]ског [оператив]ног сектора, именује се за политичког комесара [тога сек]тора.

4) Друг Саво Дабовић, командир Крушевичке НОП [чете поред] своје редовне дужности вршиће дужност командира III потсектор[а Крушевичко-м]окринског оперативног сектора.

5) Друг Јован Вавић" вршиће дужност политичког комеса[ра Крушевич]ке НОП чете.

6) Замјеник командира Суторинске че[те врши]ће дужност командира исте чете.

7) Друг Миленко Радовић именује се за замјеника политичког комесара Суторинске НОП чете.

[1] Погинуо 1944 год. као политички комесар батаљона.
[1] Погинуо 1942 год. у борби против четника на Орјену.

8) Друг Војин Илић[1] именује се за политичког комесара Народно-ослободилачке партизанске чете „69".[2]

9) Партизанске снаге на положајима села Жлијеба и Диз. . . . сачињавају „Жлијебски НОП положај", који и даље остаје пастав[ни дио] IV потсектора Кривошијско-убаљског оперативног сектора.

За командира овог положаја именује се . . ., досадашњи водник Жлијебског НОП вода. За политичког комесара [овог] положаја именује се друг Богдо Уљаревић.[3]

10) За руковођење партизанском болницом овог батаљона именује се болничка управа од ових другова: друг др. Јован Бијелић, управник болнице, другарица Ксенија Матковић, економ болнице, друг Данило Павичић, члан болничке управе.

Ради надзора над унутрашњим редом и чистоћом поставља се за редара друг Мило Пиштињак.

Ову наредбу саопштити командирима, командантима, политичким комесарима, водницима и друговима из болничке управе, а осталим бо[рцима усме]но саопштити имена њихових [старјеши]на.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОРЈЕНСКОГ НОП БАТ.
Политички комесар
Никола Ђурковић

БР. 148

ИЗ ПЕТНАЕСТОДНЕВНОГ ИЗВЈЕШТАЈА МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА СРЕЗ БАРСКИ О ИЗВЕДЕНИМ АКЦИЈАМА БАТАЉОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ"

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ

Ц е т и њ е

Драги другови,

Извјештавамо вас о нашем раду као и развоју прилика за вријеме од 28-И до 11-Ш-ег на нашем терену[4]:

[1] Умро 1945 године.

[2] „69" чета је била Кривошијска. по 1869 години када је V Боки планyо познати Кривошијскн устанак против Аустрије.

[3] Погинуо на тој дужности 1942 год. код села Ублн.

[4] Из извјештаја је узет само дио који говори о војннм питањима.

Војни рад: Прилив у партизане је сталан. Тачан број партизана на терену батаљона „J.T." није нам познат, али премаша 300; у Штабу батаљона направили смо измјену у толико што је мјесто замјеника команданта батаљона попуњено . . . , а такође су извршене допуне у командама чета, тако да је командни састав сада нешто бољи од пређашњег. Овај је батаљон извео сљедеће акције:

1. Разрушен је водовод у Вирпазару, тако да окупатор нема добре пијаће воде.

2. Разрушен је пут Вир—Ријека Црнојевића, на дужини од 90 метара.

3. Разрушен је пут који води од пута Цетиње—Будва за Подгор, на дужини од 85 метара.

4. Разрушен је пут и затрпан, који води од Вирпазара за Сотониће.

5. Извршен је препад 3 ов. мјесеца на Вирпазар, којом је приликом непријатељ потрошио узалуд прилично муниције.

6. 8 овог мјесеца на путу Бар, код села Лимљана и Бољевића извршен је напад на Италијане и одбјегле петоколонаше и том је приликом убијено 12 Италијана и петоколонаша, док смо ми имали једног партизана лакше рањена у руку (Никола Дапчевић и један дјечак из Бољевића).

Грбаљ: Формирана је чета [од] 105 партизана, командир Вуко Вуксановић,[1] замјеник Крсто Добриша.[2] Дужност пол. ком. врши Бошко Стругар[3] засада.

Бока: 86 партизана, командног састава још немамо.

Мајине: 39, Побори: 45, — свега 84. Ријешили смо да се споје у једну чету и изаберу командни састав на терену.

Паштровићи: 170 партизана и 33 партизанке . . . Небудношћу партизанске страже у Паштровићима Италијани су ушли у с-ело и заплијенили око 100 брава и нешто животних намирница без отпора.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

С другарским поздравом
МК БАР

[1] Погинуо од четника 1944 год. као партиско-полнтнчки раднник на терену.
[2] Стријељан од Италијана 1942 године.
' Стријељан од Италијана 1942 године.'

БР. 149

САОПШТЕЊЕ ШТАБА ШИШШЋКОГ НОП ОДРЕДА О БОРБИ СА ЧЕТННЦИМА НА БРШНУ 10 МАРТА 1942 ГОДИНЕ[1]

11-111-1942 г.

САОПШТЕЊЕ БР. 3

ШТАБА НИКШИЋ.КОГ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

1) Познати издајник и петоколонаш, војник Хитлера и Мусолинија, претходница продара Талијана из Даниловог Града до Никшића и новопечени командант некакве народноослободилачке војске Црне Горе и Херцеговине, уствари најгори издајник борбе коју данас води црногорски народ — Бајо Станишић — издао је и своју наредбу бр. 6 у којој именује командно особље од већ давно именованих од народа издајника Народно ослободилачке борбе — мајора Петра Марушића, Радојице Мијушковића и познатог хохштаплера и шпијуна свих ненародних режима Радојице Никчевића. Радојици је Бајо ставио у дужност да формира у Никшићу „ударне" чете и да отпочне борбу са партизанима. Од оног што се збјегло у град испред партизанске пушке, од бивших пропалих југословенских жандарма, агената, финанса и разних изгубљених и декласираних елемената, као и једног броја кукавичких и заведених људи, скрпио је Радојица 300—100 „ударника". Та шарена гомила на челу са својим четничким војводом Радојицом Никчевићем имала је 10-ог III-1942 у 5 сати ујутро прво „ватрено крштење" у селу Бршну. Резултат борбе био је: 14 мртвих, међу којима и војвода Радојица, 7 заробљених и више рањених, а остатак од преко 300 надао се у дивље бјекство послије првог пуцања. Поред свога војводе, између осталих, нашао је своју пасју смрт и позната поган Радован Радојичић (Зићен), бивши југословенски жандарм. Са наше стране су борбу примили 2 стражара док се мобилисала чета од 60 партизана. Један партизан је лакшерањен. Заплијењено је: 21 пушка, 2 револвера и нешто муниције.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ИЗ ШТАБА ОДРЕДА

[1] Саопштење је умножено на шапирографу.

БР. 150

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 12 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ПРЕДУЗИМАЊЕ ЕНЕРГИЧНИЈИХ АК-1Ц1ЈА ПРОТИВ ЧЕТНИЧКИХ БАНДИ НА СЕКТОРУ ДАНИЛОВ ГРАД — НИКШИЋ

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДМІАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 217
12 марта 1942

ШТАБУ НИКШИЋКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛА[ЧКОГ] ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

1. Штаб Нар.-осл. партиз. одреда „Бијели Павле" обавјештава нас да су четничке банде које се групишу на Богетићима све више активније, па је усљед тога потребито да заједнички израдите план о нападу на исте. Добро би било да формирате једну јачу ударну чету која би из Пјешиваца вршила нападе на њих. Најбоље би било обавијестити се гдје су њихови логори или касарне, онда формирати ударне групе од 10—20 партизана, које би ноћним препадима вршиле нападе на њих. У сваком случају морате настојати да што прије ликвидирате ту банду.

2. Обавјештавамо вас да су четничке банде ових дана покушале напад на неколико мјеста и то: поред препада на Повију нрема Острогу једна четничка група пошла је са Тараша у правцу Павковића, али су је јединице одреда „Бијели Павле'" успјеле да натјерају на стари положај тј. одакле су и пошли — код окупатора. Истог дана четничке банде из Подгорице пошле су у 2 правца према Пиперима. Једна група са издајником Савом Дмитровићем пошла је у правцу Стијене; јединице Пиперског НОП батаљона успјеле су да је поврате поново натраг. Том приликом четничке банде имале су 3 мртва или рањена, затим су наши заплијенили 1500 метака, неколико шаржера тал. муниције, а са наше стране био је један рањен;друга група, која је ишла у правцу Ђурковића, и она је одбијена, тј. повраћена натраг код окупатора. Дакле, као што видите, ове четничке банде постале су активне, зато треба појачати [нашу активност] и настојати да се те банде разбију и униште. Свако оклијевање и чекање, као и тактизирање према њима може да буде штетно и иде само у корист њима. Задати им јачи ударац значи онеспособити их и приморати на повлачење.

Данас сам обавијештен да су наше јединице разбиле [четничке банде код] Мојковца, али још нијесмо обавијештени да ли су по[туче]не, — чим сазнамо ми ћемо вас обавијестити. Ваш ба[таљон је пре]шао преко Роваца прсма Колашину, према причању курир[а, и у]спјешно је завршио чишћење Роваца од пете колоне.

4. Друг Станко Даниловић, који је побјегао из логора из Клос[а, упу]ћује вам се и да га запослите. С њим треба да разговарају другови из ОК и да испитају његов случај како је пао у ропство и када. Пошто га другови са терена познају, то нека му и одреде посао. Немојте га ангажовати по војној линији.

Пошто ће друг Слободан пренијети станицу код вас треба је смјестити у неку приватну кућу, но с тим да се код станице спава и да се чува. Станица ће остати код вас све дотле док се не укаже потреба да је пренесемо овамо или гдје другдје. Пошто ћемо станицу употребљавати за емисију, то ћемо ми слати извјештаје по куририма шта би требало на њој говорити.

Достављамо вам 4 штамбиља за Оперативни штаб Херцеговине, с тим да их упутите и потсјетите их да нам упуте обећане ствари, а најбоље би било да нам упуте цигарпапира, соли и шећера, а не би било лоше да упуте и нешто брашна што су заплијенили прије мјесец дана. Потсјетите их да нам поред овог упуте и једно два револвера и једно писмо за комесара Оперативног [штаба].

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ГЛАВНИ ШТАБ НОПО
ЗА Ц. ГОРУ И БОКУ
Милутин

(М.П.)

БР. 151

ИЗВЈЕШТАЈ МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА СРЕЗ ДАНИЛОГРАДСКИ ОД 12 МАРТА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ОКРУГ ПОДГОРИЧКИ О БОРБАМА СА ИТАЛИЈАНИМА И ЧЕТНИЦИМА У БЈЕЛОГ1АВЛИЋИМА

12 март 1942 г.

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ПОДГОРИЦА

Драги другови,

Откад смо вам послали посљедњи извјештај, на територији нашега среза ситуација се унеколико измијенила и овако сад изгледа: 10 марта т.г. петоколонашке банде, предвођене од стране изрода и издајника из оближњих села које су се до данас налазиле по градовима или у самим селима, спустиле су се низ брдо Тараш у села Вучицу и Међице, одакле су отворилe митраљеску и пушчану ватру на наша осигурања која су се налазила на положајима Градац Бобичића и Боан. Послије краће борбе наши су се морали повући на резервне положаје гдје су добили појачање. Наше осигурање је било слабо — око 20 паргизана са једним пушкомитраљезом, а снаге четника-петоколонаша су биле отприлике 150—200 војника. Послије трочасовне борбе четници су успјели да заузму све наше полржаје које су тек увече напустили и повукли се у села Вучица и Међице. 11 ујутро су из Дан.[илова] Града и са Тараша тукли артиљеријом и бацачима наше положаје, а око 9 сати су покушали продор ка [селу] Јовановићима, гдје су убрзо одбијени. Пред ноћ су наши прешли у противнапад и отјерали их у Тараш. Артиљеријом су жестоко бомбардовали село Кулу Лакића и том приликом су погинули један старац са женом, неко дијете, као и 2—3 говеди.

Такође су истога дана тукли и положаје наших у селу Вишу, гдје су страдали наши у једној кући, али нијесмо добили још тачан и потпун извјештај о броју жртава. Знамо да су, поред осталих, погинули другови Видоје Ђуровић, командант Ударног батаљона и Новица Шкеровић, замјеник команданта Ударног батаљонч. Укупно их је страдало 13 другова и другарица, сви из Ударног батаљона. Послаћемо детаљан извјештај.

Данас су, уз помоћ тенка, заузели Горицу и ту се сад налазе.

Усљед губитака у Ударном батаљону има промјена у бројном стању које нам још није познато, а које ћемо доставити накнадно.

Грешке које су починили другови у Павковићима приликом конфискације дјелимично су исправљене враћањем дијела намирница.

Хартија за коју сте дали 300 лира, купљена је за 192 лире и послата на вашу адресу заједно са писаћом машином. Остатак од 108 лира налази се код нас. Покушаћемо да набавимо за то још папира.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

МЈЕСНИ КОМИТЕТ
КПЈ — ДАНИЛОВ ГРАД

, БР. 152

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 12 МАРТА 1942 ГОД. КОМАНДИ КОМБИНОВАНЕ ЈЕЗЕРО-ШАРАНСКЕ ЧЕТЕ ЗА ОДБРАНУ ПРИЈЕЛАЗА НА РИЈЕЦИ ТАРИ[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАР. ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 586
12 марта 1942 године

ШТАБУ КОМБИНОВАНЕ ЈЕЗЕРО-ШАРАНСКЕ ПАРТИЗАНСКЕ ЧЕТЕ

Пошто је извршена мобилизација те чете, јер се указала пот.реба, то ће распоред људства исте бити сљедећи: један вод од 30 партизана са[2] — — — — — — — — — — — — кренуће за Левер Тару да појача стражу тамо и да заједно са стражом врши конфискацију четничких имања онако како овај Штаб буде преко телефона наредио.

Остатак чете од 40 партизана кренуће преко Алуге [ка] главном мосту на Тари и заузеће погодне положаје са ове стране Таре, са овим дијелом биће командир чете. Свратити на Крш и отуда узети тешки митраљез, па га поставити на погодно мјеето за одбрану. Муниције за њега има свега 80 метака. али смо ми данас тражили од Планинопивског батаљона да нам пошаље и већ смо послали људе да је донесу.

[1] Редакција располаже копијом наређења.
[5] У копији је остављен празан простор за нме. Вјероватно је у оригиналу било ту написано име политичког комесара чете.

Штаб чете ће сагласно израдити план одбране пријелаза на ријеци Тари и извршити распоред снага и аутоматских оруђа.

Чета која ће у току сјутрашњег дана да прође на Косаницу, са њом ступити у везу, споразумјети се о сарадњи и узајамној помоћи.

Уредно извјештаје достављати овоме Штабу по сигурним куририма и поставити сигурна и одговорна човјека на телефону у Леверима.

Чета ће преноћити на Негобуђи и ујутру рано у 5 часова кренути на положај, наравно, пошто се претходно изврши распоред снага још ноћас.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

П.С. Друг Лаушевић Радоје[1] упућује се као делегат овога Одреда [и] при мобилизацији [чете] унеколико ће вам објаснити ситуацију.

БР. 153

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 13 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ВОЈНОЈ И ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА ПОСЛИЈЕ ПРОДОРА ИТАЛИЈАНА ЗА НИКШИЋ

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр...
13-111-1942 г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА
ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Гдје буде

Драги другови,

Ваше писмо од 7 и 8 марта које сте упутили овоме Штабу примили смо, као и ваше писмо од 8 марта које сте упутили другу Сави. Вјероваћете нам да немамо времена да вам напи-

[1] Стрнјељан од четника 1942 годнне.

шемо опширно писмо, у коме би[смо] вам одговорили на ваша поменута писма и изложили вам овамошњу ситуацију. Са овим писмом то ћемо покушати.

1) Партизане који су требали поћи у ударни батаљон са другом Милинком обуставили смо због тога што се нагло погоршавала ситуација у околини Никшића, а нарочито у Пјешивцима. Требала се та ситуација спасавати, односно поправљати, а то се није могло без војничких снага; њих је недостајало, па смо били приморани да на брзу руку формирамо једну ударну чету, како би са њом могли вршити операције према Озринићима, Кунку и на друге стране, гдје се буде указала највећа потреба. Наш сукоб у Бршну више Озринића дао нам је за право да смо правилно поступили, јер да није било партизана те комбиноване чете, Радојица са његовом бандом од 4—5 стотина наоружаног олоша загрозио би нам на том дијелу, а онако видјели сте, односно видјећете из овог извјештаја како се добро са нама провео у том крвавом окршају.

2) По доласку потписатога овдје ситуација је отприлике била у околини Никшића оваква: наш Пјешивачки батаљон био се потпуно распао, а приличан број наших партизана је прешао на страну Радојице и комп. Нешто партизана, од 50—100, што је остало и није се њима предало, то се разбјежало по [окра]јцима, али су изгубили били главу, нијесу се знали прибрати, па и са тако [мал]обројним снагама отпочети акције, акције противу пете колоне и акције противу окупатора, које би поправиле ситуацију у Пјешивцима.

Као доказ тога јесте то што поп Перишић са својом четничком бандом, једином још организованом четничком бандом у Херцеговини, успијева да се задржава на [граници] Голије и граничном дијелу [Га]тачког среза.

Стање у наша 3 гранична батаљона: Граховском, Вучедолском и Орјенском је добро, а што је такво може се објаснити њиховом непрестаном активношћу у борби противу окупатора и пете колоне на подручју Херцеговине и Боке. Та активност могла је да учвршћује партизанске редове код њих, да држи нормално стање у позадини, у народу, иако се већи дио њихових снага, партизанских снага, нарочито из подручја Граховског батаљона, налазио на туђем терену.

Пробој блокаде од стране окупатора и једно паничарско држање наших партизанских јединица приликом тога пробоја, нарочито на сектору Пјешивачком, омогућили су да се унесе пометња, паника и бјекство међу самим народом, што је окупатор са петом колоном вјешто и добро, и унапријед припремљено, ускоро [искор]истио. То му је омогућило да око чаршиског олоша окупи петоколонашке елементе са села, под чији

је утицај потпао и један овећи број колебљивих партизана. Све им је ово успјело да окупе у чаршији, да окупе од 4—5 стотина тих назови националиста, да их наоружају са талијанским пушкама, [па уз] унапријед припремљено код њих расположење за борбу против комуниста [крену] једнога дана са својим „јуначким" батаљоном преко Озринића у правцу [Бршна], са којим су мислили да направе неки „крсташки" поход, да очисте [партизане] са тога терена. Прије тога су те своје наоружане јединице распо[редили] били по Пјешивцима на неколико мјеста, загрои^авајући . . . и Повије. Све су ово могли радити зато што су наши другови у Пјешивцима заузели били један кукавички [а код нек]их и издајнички став, тако да се нигдје нијесу осјетили, нити у борби противу окупатора, нити у борби противу те петоколонашке банде, иако им је морало бити јасно под каквим условима и какву су војску у тој сит[уацији саку]пљали Бајо Станишић и Радојица Никчевић, војску која није била способна ни за какву борбу са једном чврсто организованом партизанском војском.

3) Да би се ситуација поправила у Пјешивачком и Луковском батаљону потребно је било хитно војнички интервенисати, па је друг Брко пошао при испраћају Ударног батаљона у Жупу, и [одмах] тамо одржао неколико састанака са нашим друговима, гдје су формирали [једну] комбиновану чету, учврстили остале партизанске јединице и одредили им задатке. Послије тога, трећи дан, напао их је „војвода" са 4—5 стотина наоружаних бандита којег су наши јуначки дочекали и онако покасапили, да су имали досада пронађених 16 мртвих, 7 заробљених, а рањених и мртвих, како изгледа, има велики број, који су допрли[1] до вароши. Сјутрадан су затворили улаз у варош, а тамо се чула непрестана кукњава и лелек, као и звоњење звона.

По мојем доласку хитно смо одржали савјетовање са Штабом Требјешког и Кочанског батаљона, а у мојем проласку преко Рудина одржао сам кратак састанак са Штабом Рудинско-трепачког батаљона, гдје смо на брзу руку испитали ситуацију и одредили задатке. Друг командант Рудинско-трепачког батаљона, друг Данило Бојовић и друг Војо Николић, са једном четом од 70 партизана одмах су пошли за Пјешивце са задатком да хитно поправљају ситуацију у Пјешивцима, да наставе чишћење пете колоне, да врше препаде на окупатора, да окупе разбијене партизане Пјешивачког батаљона, од њих да формирају једну чету, па од ове комбиноване чете и од ове пјешивачке чете да формирају један ударни батаљон, који би

[1] пренесени

имао да уради ово напријед предвиђено. Такође им је дато у задатак да хитно организују и одрже састанке у народу са мушким и женским, старим и младим, да конфискују имања свих петоколонаша и одбјеглих партизана окупатору. Досада нам стижу извјештаји од њих да на томе раде добро, да се ситуација поправља, али да иде доста споро, јер су нашли тамо разбијене како партизанске јединице, тако и партиске јединице, па се због .тога и наилази на велике тешкоће. Већ су одржали неколико састанака са народом, издали су један летак и извршили један препад на Италијане и четнике, чији ће резултати заиста бити позитивни. Први гласови стижу да су четнике потиснули са неких позиција у правцу Богетића. . . па онда дефинитивно рашчистили ситуацију у Озринићима, те са тамошњим снагама које имамо у Острогу, једним дијелом снага „Бијелог Павла", снагама које имамо у Пјешивцима и снагама Команског батаљона, хитно поправимо ситуацију у Пјешивцима, а [на] првом мјесту да прокрчимо пут и успоставимо везу преко Кунка са вама, а онда у другом правцу да успоставимо пут Повија — Пандурица. О томе смо раније разговарали и такав план утврдили. Јуче је овдје био претставник [Штаба] „Бијелог Павла", друг Бурић,[1] који је нарочито вапио за то питање, па смо се и сагласили. Синоћне вијести и порука из Рудинско-трепачког батаљона да тамо интервенишемо моментално нам план одлажу, јер ћемо морати да им помогнемо и да рашчистимо тамошњу ситуацију. Оправданост мијењања овог нашег плана " је нарочито важна због стања у Броћаначкој чети Рудинско-трепачког батаљона, која стоји као таква за леђима наших снага које се сада налазе у Пјешивцима. Поред тога, ова је оправданост важна и по томе што се осјећа нездраво стање у Катунској Нахији, по томе што смо прекјуче овдје у бјекству похватали једну њихову чету дезертера од . . . партизана, који су бјежали из Васојевића. Кад је ријеч о овој чети, да докрајчимо. Они су прошли преко територије неколико батаљона, а да их нико није похватао и повратио прије него су прошли овуда. Вјешто су се крили, лажне изговоре давали и слаба обавјештења проносили о ситуацији у Васојевићима. Са њима није био нико од командног кадра, а они су изабрали још тамо на терену свог командира и политичког комесара од два бивша југословенска подофицира. Од овамошњих штабова су се свуда укривали и тек пошто су пријешли на територију Кочанског батаљона, пошто смо добили о њој обавјештење, хитно смо, и још у току ноћи, упутили једно.одјељење у потјеру за њима, које их је стиглона Сланском Блату гдје су се били почели претурати преко Блата. Наши су их позвали под пријетњом оружја да се . . . врате

[1] Саво Бурнћ

назад, у Штаб Никшићког одреда, а они су се томе позиву одазвали . . . [Код] њих је нађено једно писмо, акт упућен од Штаба Морачког батаљона гдје се [мо]ле да се поврате назад, јер их позива њихов командант одреда, [друг] Пеко Дапчевић, а ако се поврате опростиће им се њихова грешка, даћ[е им се] одмор и даће им се храна. Они то нијесу урадили, већ су изабрали из [својих ре]дова командира и политичког комесара од два бивша југословенска подофицира и тако кренули назад својим кућама. Послије саслушања ми смо донијели овакву одлуку: да стријељамо два њихова изабрана „главара", а да њих са оружјем повратимо назад у Васојевиће, свом команданту батаљона и команданту одреда, који се, како чујемо, налази моментано сада тамо, па да они и ви донесете одлуку о даљем држању према њима. Ми их јутрос упућујемо тамо са 10 спроводника дајући им пушке без затварача. Нашу одлуку смо им саопштили, са њима смо дуго разговарали, увиђају да су погријешили. Не жале се што смо им осудили на смрт њихове „главаре", већ се жале, и то их је нарочито погодило, што им дајемо пушке да носе без затварача. Ова двојица биће јутрос стријељана. О свему овоме извијестићемо Штаб њиховог батаљона у Васојевићима, као и штабове њихових батаљона на подручју Ловћенског одреда.

Шаљемо вам коресподенцију мајора Тодоровића, од које би један дио требало што прије објавити.

Чим је мајор Тодоровић погинуо, одмах је иза њега италијанском везом дошао у Требиње мајор Уљаревић, Херцеговац, који је, како изгледа, предузео његову мисију. То је било док сам ја још био у Оперативном штабу. У овој фази борбе, гдје се у градовима окупља свемогућа реакција, а нарочито њихове истакнуте главешине, ми смо на подручју Опер. штаба били издали директиве друговима у чаршији да их убијају и онда да бјеже к нама. Између осталих, нарочито је тражено да се улупе Уљаревић и командант дивизије у Требињу, који вјешто политизира . . . окупљајући српску и муслиманску буржоазију у борби против [партизана]. Резултати те директиве се већ показују: јутрос нам јављају из Грахова [да су] наши партизани у Билећи убили тамошњег среског начелника и . . ., обадва опасне усташе.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
(М П.) Сава Ковачевић

БР. 154

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ПРИМОРСКОГ БАТАЉОНА ОД 13 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О ЈАЧИНИ И КОМАНДНОМ САСТАВУ ЧЕТА, АКТИВНОСТИ НАРОДНИХ НЕПРИЈАТЕЉА И ПЉАЧКАЊУ СЕЛА БРДА

ШТАБ ПРИМОРСКОГ НАР. ОСЛ.
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Број 28
13 марта 1942 год.

ИЗВЈЕШТАЈ
ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Положај

1. Бројно стање на подручју овога батаљона износи 430 партизана заклетих и 39 партизанки и то: Которско-приморска чета броји 81 партизан, од којих је 8 илегалних^, Грбаљска чета броји 105 партизана и 6 партизанки. Поборско-браићка чета броји 45 партизана. Маинска чета броји 39 партизана. Паштровска чета броји 160 партизана и 33 партизанке, од којих 70 илегалних. У овај се број не рачуна 33 борца који су отишли са нодручја овога батаљона.

2. Командни састав чета: за командира Которско-приморске чете постављен је Антун Шуран, а за политичког комесара друг Машо Бргуљан,[1] замјенике ће Штаб батаљона накнадно именовати. За командира Грбаљске чете постављен је Вуко В^ксановић, замјеник Крсто Добриша, врши дужност политичког комесара друг Бошко Стругар, замјеник Мило Милојко. За командира Поборско-браићке чете постављен је Ђуро Ђаконовић,[2] мјесто замјеника упражњено; за политичког комесара друг Владо Лучић, замјеник Душан Зец.[3] За командира Маинске чете Јоко Борота, замјеник Вуко Марковић,[4] који је отишао у ударни батаљон, политички комесар друг Перо Станишић, замјеник Пеко Љешевић. Паштровска чета: командир Крсто Зеновић, замјеник Лука Ђурашевић, политички комесар Нико Анђус,[5] замјеник друг Илија Срзентић.

[1] Погинуо на Купресу 1942 године у борби против усташа.
* Убијен код Румије од албанских фашиста 1943 године.
[8] Погинуо 1942 год. у борби против Италијана.
' Погинуо 1942 год. у борби против четника.
[8] Убијен од четника из засједе 1944 год. као члан МК КПЈ—Котор.

У Будви су се налазили неколико дана Новак Вулетић, професор, и неки Павићевић, обучени у југословенску официрску униформу, који су јавно говорили да хоће да организују чете против комуниста. Допутовали су морем од Скадра, отпутовали су у непознатом правцу.

Познати шпијун и слуга окупатора, адвокат и народни посланик, Ђуро Драшковић из Котора долазио је у Будву да врбује људе против партизана. Заклели су [се] за борбу против партизана шесторица јадника.

6 овог мјесеца, у ноћи, седморица наших партизана наишли су на двије засједе Италијана и петоколонаша у селу Шишиће (Горњи Грбаљ). На њих је отворена пушчана и пушкомитраљеска ватра, партизани нијесу одговарали, жртава није било.

5 овог мјесеца у току ноћи непријатељ је у јачини од 200 војника блокирао село Брда, општина Петровац. У зору је отпочео са пљачком кућа и одвођењем фамилија тројице партизана. Иако су Талијани били на вријеме примијећени и партизани се налазили концентрисани, усљед колебљивости није се на њих отворила ватра. _На тај начин непријатељ је несметано извршио пљачку и одвођење поррдица. Упљачкано је 106 [комада] ситне стоке, 3 говеди, 750 килограма кукуруза, 120 килограма ражи, 270 килограма кромпира, 120 килограма пасуља, 30 килограма сухог меса, 60 килограма уља и сав материјал и посуђе које се налазило у кућама тројице партизана. Пошто су се Талијани повукли један њихов војник вратио се са намјером да узме опљачкане ствари које је он сам сакрио. Нашц партизани који су се били спустили у село заробили су га и налази се сада у Штабу одреда. ..

На подручју овог батаљона одређени су 30 бораца за Пролетерску бригаду. Списак ових партизана нијесмо вам још упутили због тога што нијесмо још добили имена из Грбља. Извијестите нас да ли за Пролетерску бригаду могу доћи у обзир они партизани који су отишли у ударни батаљон за Васојевиће.

Досада је упућено за Штаб одреда 48 килограма уља у вриједноети 2.400 лира, не узимајући у обзир канте; свега смо примили 3.700 лира, када вам испоручимо све, послаћемо вам и обрачун за уље и канте.

Поново је примљено 5.000 лира за уље. То бисмо вам брзо испоручили, али постоје тешкоће у погледу набавке канти. Зато се потрудите да пронађете по тамошњим селима канте за уље, па нам их упутите.

Упутићемо вам око 80 литара уља из НОФ-а. Чим примите уље вратите нам канте свакако, јер су канте позајмљене.

Што се тиче муниције и оружја које се налази у Грбљу, поступићемо према вашим упутима колико најбоље буде могуће.

Тако исто и у погледу ликвидирања пете колоне и шпијуна.

Ми смо вам упутили 4 југословенска пушкомитраљеза [са] 10 оквира и 1 низач метака. За ово имамо потврду од Штаба батаљона „Јован Томашевић", пети пушкомитраљез налази се код нас ради тога што је био замијењен у Маинама, а замјеник команданта друг Мило Јовићевић тражио је да се поново замијени. Другови из Маина нијесу још то урадили. Предузећемо мјере да се овај пушкомитраљез замијени и упути.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар
Ђуро Куљача

За команданта
Бошко Куљача

БР. 155

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАТАЈБОНА „ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ" ОД 13 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА О БОРБАМА У ЦРМНИЦИ И ПОЛИТИЧКИМ ПРИЛИКАМА У ГРАНИЧНИМ АЛБАНСКИМ СЕЛИМА

ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ИЛРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
„ЈОВАН ТОМАШЕВИЋ"

Положај, 13-111-42 год.

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Положај

Петог овог мјесеца непријатељска далекометна артиљерија тукла је наша села: Брчели, Томиће и Дупило. Испаљено је на ова села 96 метака. Калибар је био различит. Резултат: морално дејство никакво и никакве материјалне штете. Ово бомбардовање је трајало до осмог.

Осмог ов. мјесеца наша стража у Лимљанима чула је воз (жељезницу). Била је густа магла тако да се воз није могао примијетити. Претпостављало се је да је воз праћен од Италијана. Партизани тога села изашли су хитно на положаје испред села. Згодни положаји за одбрану нијесу се могли посједнути, јер се је непријатељ под заштитом магле био привукао овим положајима. Борба је почела у 11 и по сати. У борби су учествовали девет партизана са једним пушкомитраљезом. Послије један сат на другој страни села као појачање овим партизанима дошло је осам партизана са једним митраљезом. Као претходница Ита-

лијанима били су одбјегли петоколонаши из Бољевића и Лимљана са још око двадесетпет бивших интернираних у Клоси, који су имали црногорске заставе на рукама. Италијана је било један батаљон. Непријатељ је задржан пред селом четири и по сата. Борба би се ту и даље водила да није непријатељ и од Вира покушао са шездесет фашиста да се пробије према Лимљанима. Ова италијанска патрола је била дочекана у Бољевићима и одбачена према Виру. Оставили су једног мртвог и два рањена. Наших партизана који су учествовали у тој борби било је свега четири. Наших губитака није било. У борби у Лимљанима непријатељских жртава било је осам мртвих, а рањених и више, тачно се не зна јер је народ био евакуисао из села. Говори се да је рањен и командант тога батаљона. Непријатељ је затим ушао у село и остао преко ноћи. Друга чета нашег батаљона извјештава да су Шестани посјели положаје пред селом Крњицама. Тамо италијанских снага нема, него само наоружани Шестани, који су добили наређење од Италијана да осмог посједну положај.

Деветога ујутро непријатељ је чистио терен испред себе са два топа и 11 бацача. Чистећи тако терен наступао је према Виру заједно са свим петоколонашима.

Такође осмога непријатељ у јачини једног пука са два тенка појавио се од Ријеке. Под заштитом магле посјели су положаје на Комарну и поправљали порушени колски пут. Наша засједа напала је једно њихово одјељење. Наших жртава није било, а са њихове стране не зна се тачно, сем што се је чуо јак јаук и виђено неколико носила. Ове снаге Италијана запосјеле су положаје око Вира, који доминирају околином.

Током 10, 11 и 12 наши партизани су били на свим нашим положајима.

12[-ог] непријатељ је запосио јед н вис изнад Бољевића који доминира селима Годињем и Бољевићима. Наши партизани су посјели положаје близу овог виса, како би онемогућили даљње запосиједање положаја од стране непријатеља. 12 увече једна патрола од 40 људи пошла је у оближње село Виру—Орахово ради пљачке. Наши партизани су их напали, и ови су се повлачили у нереду према Виру. С обзиром на овакву ситуацију у Лимљанима нијесмо успјели да порушимо пут Вир—Бар, али ћемо то одмах учинити.

Послије одметања Дара Вукића и др. из Крњица, који су уживали гостопримство Шестана (сусједно католичко албанско племе), издали смо један летак на Шестане, који вам достављамо. Послије тог летака Шестани су тражили преговоре са нама, али до преговора није дошло, јер су преговори били онемогућени од стране пете колоне у Шестанима Политичким радом и путем личних веза наших пријатеља успјели смо да се десет Крњи-

чана врате и да оружје које су добили од окупатора ставе на расположење партизанима. Од ових десет који су се вратили три су се јавили за партизане и примљени су.

Петоколонашки рад припреман из Цетиња и Подгорице имао је одзива у Лимљанима и Бољевићима. Ова села се налазе на путу за Бар и, с обзиром на јачину наших снага, није тешко у њих пробити, те је та околност утицала на расположење сељака чије су куће поред пута. С друге стране, у тим селима чине гро становништва зеленашки елементи, пензионери и богатији сељаци, који су погођени реквирирањем вишкова жита. Поред свега тога, због близине Виру и контроле од стране окупатора, није био довољан наш политички рад у Бољевићима. Све те околности утицале су да пета колона нађе ослонца у тим селима. Тако је из тих села пошло око 90 лица код окупатора: стараца, дјеце, а и један дио људи способних за борбу. Приликом уласка у Лимљане појавио се на челу њих Никола Клисић, учитељ и један од „великих ујединитеља."[1]

Петоколонаши су довели из логора из Клоса око 25 људи, Лимљана засад, које су, изгледа, преварили како су им партизани опљачкали куће и како им злостављају породице. Са женама и дјецом која су остала у селу за вријеме борбе нијесу смјели разговарати, а кад су их оне питале куда иду, одговорили су: „Ђаволи нас знали и кад смо икад долазили!" Међу онима који су дошли из Клоса има људи који су непријатељски расположени према нама, али има и оних који нам нијесу непријатељи, па смо се на њих обратили преко наших пријатеља, путем писама у којима смо им објаснили ситуацију. и обавијестили их о свему. Покушаиамо да један дио од њих отцијепимо.

Што је пета колона нашла овакво упориште, грешка је и до нас што нијесмо на вријеме ликвидирали неке наше старе непријатеље који су се били притајили, стављали се на услугу и на тај начин нас заварали. Користећи то искуство, одмах смо предузели даље чишћење пете колоне, како би је онемогућили да и у другим селима нађе упориште. Потпуковника Јововића[2] смо вам упутили, да га ви саслушате, јер и ми мислимо да је његово скорашње путовање у Подгорицу у вези са организовањем пете колоне...

У борби у Лимљанима теже су рањена двојица: један партизан (Никола Дарчевић)[3] и један омладинац, који је ишао приватним послом. На Комарну су лакше рањена два партизана.

[1] Мисли се иа присталице великосрпске анексионистичке политике према Црној Гори из 1918 годнне која је спровођена под паролом „уједињења".

[2] Стријељан од партизана 1942 год. као народни непријатељ.

[3] Погннуо у борби протнв окупатор.1 н издајника 1944 године.

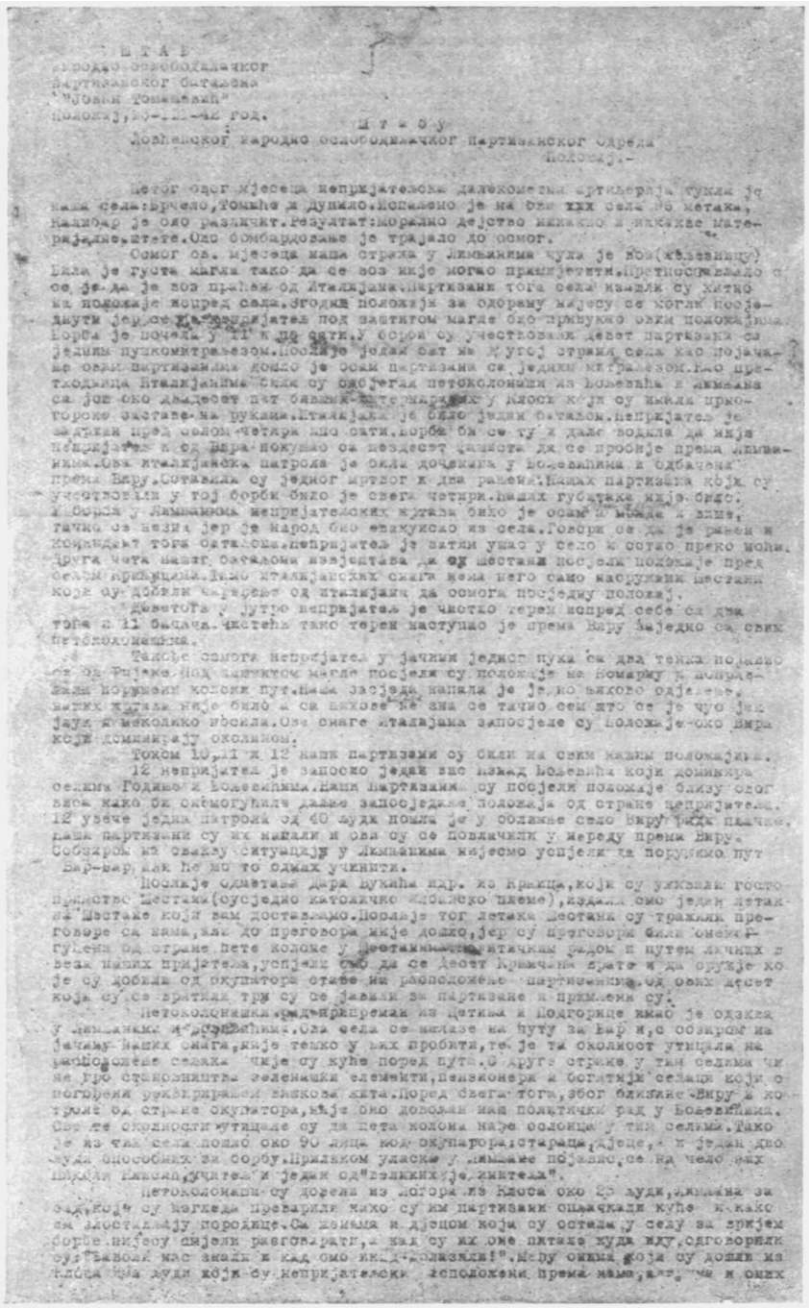

Штаб
Народно-ослободилачког
партизанског батаљона
"Јован Гошевски"
Положај, 19-III-44 год.

Д т о ш у

Добојског народно ослободилачког партизанског одреда
Положај.-

Петог овог мјесеца непријатељска далекометна артиљерија тукла је наша села: Врчело, Тошиће и Дунило. Исељено је на сва ова села 90 кућа, наиђар је око разлаћат. Резултат: мораћемо дјетство нијемо и нијакаке материјалне штете. Ово бомбардовање је трајало до осмог.

Осмог ов. мјесеца наша страна у Лијешњима чула је вов (кијевницу) јака је густа магла тако да се вов није могао примјетити. Претпостављало се је да је вов пратио од Италијана. Партизани тога села нашли су житно на положаје испред села. Згодан положај за одбрану између се могли посједити јер се непријатељ под заштитом магле око примјетно овим положајима. Борба је почела у 11 к до сати. У борби су учествовали девет партизана са једним пушкомитраљезом. Послије један сат на другој страни села као појачање ових партизанима дошло је осам партизана са једним митраљезом. Као претходница Италијанска чета су објетала петоколонаши из Бобезића и Лијешња са још око двадесет пет бивших четника у хисоа који су имали прикоторке заставе на рукама. Италијана је било један батаљон. Непријатељ је задржан пред селом четири или сати. Борба би се ту и даље водила да није непријатељ и од Вира покушао са шездесет јединица да се пробије према Лијешњима. Ова италијанска патрола је била дочекана у Бобезићима и одбачена према Виру. Остављали су једног мртвог и два рањена. Наших партизана који су учествовали у тој борби било је свега четири. Наших губитака није било. У борби у Лијешњима непријатељских губитака било је осам мртвих и шест, тачно се не зна јер је народ био евакуисао из села. Говори се да је рањен и командант тога батаљона. Непријатељ је затим ушао у село и отишао преко поља. Друга чета истог батаљона извјештава да су шестаци посјели положаје пред селом Врчелом. Као италијанских снага нема него само наоружани шестаци који су добили наређење од италијана да осмога посједну положај.

Деветога у јутро непријатељ је чврсто терен испред себе са два топа и 11 бацача. Чистећа тако терен наступало је према Виру заједно са свим петоколонашима.

Такође осмога непријатељ у јачини једног пука са два тенка полазио је од Фијеке. Под заштитом магле посјели су положаје на Номарску и непријатељ порушили колоне пут. Наша засједа напала је јединицу њихову одјелењем, затим и чета није било и са њихове се зна се тачно сем што се је чуо јаук и мноолико убијала. Ове снаге италијана запосјеле су положаје око Вира који доминирају околином.

Током 10, 11 и 12 наше партизани су били на свим нашим положајима.

12 непријатељ је запоско један вод испод Бобезића који доминира селима Годиње и Бобезићима. Наши партизани су посјели положаје близу овог вода тако би онемогућили даље запосједање положаја од стране непријатеља. 12 увече једна патрола од 40 људи пошла је у обилазе село Виру ради пљачке. Наши партизани су их нашли и они су се повлачили у мреду према Виру. Собзиром на овакву ситуацију у Лијешњима нијесмо успјели ни порушили пут Вир-Вир, јер не мо то одмах учинити.

Послије одлетаа дара пукаћа ндр. из Крајца, који су узимали госпо-дарство шестаци (осједило католичко муслиманско племе), издали смо један детаљ шестаке који нам достављамо. Послије тог летака шестаци су тражили преговоре са нама, али до преговора није дошло, јер су преговори били онемогућени од стране Пете колоне у шестаковима. Затим ратичким радом и путем личних веза наших пријатеља, успјели смо да се десет Крајчана врате и да оружје које су добили од окупатора отаде на расположење партизанима. Од ових десет који су се вратили три су се јавили за партизане и примљени су.

Петоколонаши из Лијешња и Бобезића имао је одјелење у Лијешњима и Бобезићима. Ова села се налазе на путу за Вир и с обзиром на јачину наших снага, није тешко у њих пробити, те је та околност утицала на расположење становника чије су куће поред пута. О другој страни у тим селима чи не про становништва зеленашки елементи, пензионери и богатији сељаци који с погорена ружичарили високо жита. Поред свега тога, због близине Вира и хотрмт од стране окупатора, није било довољно наше политички рад у Бобезићима. Ове те околности утицале су да Пета колона нађе солоницу у тим селима. Тако је из чак села позвано око 90 лица од окупатора: старца, дјеце, и један дио људи способних за борбу. Приликом уласка у Лијешње позвано се на чело њих шурли Ивана, учитеља и један од "великих учитеља".

Петоколонаши су дошли из Хотора из Хвоса око 20 људи, углавном за одјелење, који су касније преварили нашо су им партизани опљачкали куће и какоо им шестаци у породице. Са њима и дјецом који су остали у селу за вријем борбе нијесу сјели разговарати, а кад су их оне питале куда иду, одговорили су "Ваша мас знаћ и кад смо ми... !". Међу онима који су дошли из Хвоса два људи који су непријатељски расположени према нама, а и они

Фотокопија прве странице документа бр. 1**91**

У Бољевићима смо заплијенили вишак прикривеног жита, око 1350 кгр, а од петоколонаша у Лимљанима заплијенили смо 67 брава и 4 краве. Све то ставили смо на расположење НОО. Са заплијењеним пушкама у Крњицама морали смо да наоружамо онај ударни вод који смо упутили. Шаљемо вам половину заплијењене робе од пљачкаша са Вира (послије 13 Јула); осталу половину подијелили смо партизанима и партизанкама за веш и хаљине.

Партизанке нас стално питају да ли ће која и од њих ићи у ударну бригаду као болничарка, па нас и о томе обавијестите.

Потребна би нам била извјесна количина талијанске муниције од пушке и пушкомитраљеза. Ако имате, пошаљите нам извјесну количину.

Друг који је долазио из Албаније, свакако је један од одговорних другова, пошто га познаје и Васо Стругар,[1] који је са њим стпутовао ради успоставе економских веза. Друг је долазио да се упозна са структуром партизанских јединица, политичким радом у њима, тактиком борби са окупатором и сл., како би то искуство могли они користити. Јачина њихове организације у Скадру је мала (око 20 људи), али, с обзиром на расположење муслиманских и православних маса у околини Скадра и Крајини, могли би доста да ураде. Крајињани су прије неколико дана слали једног човјека (неког учитеља) да нас пита за мишљење да ли да приме тал[ијанске] пушке и сви би од реда пошли у партизане, али су им рекли да ће их Црмничани пљачкати као 1918 г., па да је зато потребно да узму оружје. Кад смо том поклисару објаснили циљеве наше борбе, да је та борба у исто вријеме и борба Крајињана и какве би услуге тој борби могли да учине Крајињани, он је пошао одушевљен. Истовремено се повезао са овим другом из Скадра, и тако смо успоставили канал са Скадром. Ступање Крајињана на нашу страну било би за нас од огромног значаја, па ћемо и том питању посветити пажњу.

Намјерни смо да издамо један летак поводом доласка ових људи из Клоса, како би народу објаснили њихов долазак и рад пете колоне; тај летак би и њима дошао до руку. Чекаћемо на ваше мишљење-о томе.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

[1] При повратку из Албаније на превару ухваћен од четника у Враљинн, предат Италијанима н стријељан на Ријеци Црнојевића 1942 године.

БК 156

ЗАКЉУЧЦИ СА САВЈЕТОВАЊА ДЕЛЕГАТА ИЗ СЕЛА ДОЊОЉЕШАНСКЕ НАХИЈЕ И ШТАБА ДОЊОЉЕШАНСКОГ БАТАЉОНА ОД 13 МАРТА 1942 ГОДИНЕ

ЗАКЉУЦИ СА КОНФЕРЕНЦИЈЕ СЕЛА ДОЊОЉЕШАНСКОГ БАТАЉОНА

На позив Доњољешанског батаљона одржана је конференција делегата села: Бери, Круси, Горња Дражевина, Папратница, Корнет, Бигор и Потстрана. У име Горњољешанског батаљона присуствовао је његов командант. На конференцији је постигнута пуна сагласност и канстатовано је сљедеће:

1. Да је у борби која је вођена на Станиселићима учествовало премало партизана из оба батаљона према броју који имају ти батаљони. За ово је много крив, поред осталог, бивши командант Доњољешанског батаљона Васо Вукчевић са својим петоколонашким држањем.

2. Да је рад Доњољешанског команданта батаљона Васа Вукчевића био издајнички и његов одлазак у петоколонашки табор осуђује се као најгора издаја народне борбе.

3. Да партизанске организације нијесу на оној висини коју захтијевају интереси Народно-ослободилачке борбе и да је дисциплина у њима доста слаба.

4. Да петоколонашки елементи посљедњих дана дижу главу, и ширењем лажних и непријатељских вијести покушавају унијети дух колебљивости и растројство у народне и партизанске редове.

5. Да народно-ослободилачки одбори нијесу одговорили својем задатку, управо да нијесу досада ништа урадили.

6. Да би било штетно ликвидирати Доњољешански батаљон, иако су извјесни његови дјелови пришли петој колони.

На основу ових констатација донесени су сљедећи закључци:

1. Треба хитно реорганизовати Доњољешански батаљон, прикупити га и чврсто повезати.

2. Да се отсада у партизанским редовима не смије ништа предузимати нити чинити на своју руку, без знања, одобрења и наређења четних комесара и командира.

3. Да се отсада заведе јака и права партизанска дисциплина и да се сваки случај непослушности и непокорности има најстроже казнити.

4. Отсада па убудуће Штаб батаљона мора бити у најужем и сталном контакту са четним комесарима и командирима, те сагласно доносити потребне одлуке по свим питањима.

5. Да народно-ослободилачки одбори хитно пређу на посао, смјеста приступе организацији исхране гладног сиромашног становништва путем реквизиције стоке и других животних намирница, као што се то већ ради у Горњолешанском батаљону.

6. Најстроже ће се казнити и прогонити сви они партизани који покушају доћи у ма какав додир са петоколонашима.

7. Исто тако најстроже ће се казнити сви они људи и жене, били или не били партизани и партизанке, који буду ширили лажне и узнемирујуће гласове у народу.

На овој конференцији преко народних претставника изражена је чврста воља и одлучност ЈБешњана из оба батаљона да ће једни другима прискочити увијек у помоћ и да ће истрајати у борби до побједе.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Лешанска Нахија
13-111-1942 г.

ШТАБ ДОЊОЉЕШАНСКОГ
БАТАЉОНА И ДЕЛЕГАТИ СЕЛА

БР. 157

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 14 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О АКТИВНОСТИ НАРОДНИХ ИЗДАЈНИКА НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр.
[14-3-]194[2] г.

ГЛАВНОМ ШТАБУ
НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Извјештавамо вас о политичкој и војној ситуацији на нашем подручју:

У нашем посљедњем писму бр. 159 од 7 марта ов.г.[1] ми смо изнијели да очекујемо покрете пете колоне из Цетиња и по-

[1] Види документ бр. 135.

кушаје војничке акције са њене стране, те да можемо очекивати и акцију петоколонаша у позадини, тј. на подручју појединих наших батаљона. То се и догодило: дана 10 марта у Његуше су допутовали у неколико камиона са црногорском заставом издајници Крсто Поповић и Душан Вуковић са око педесетак плаћених војника (то су дијелом на смрт осуђени шпијуни из Цетиња, дијелом избјеглице из Метохије које су тамо наоружане), тамо су прикупили нешто народа (на Његушима је окупаторска војска још од дана 13 јула), тражили да се прими оружје, наговијестили да је то почетак оружане борбе против нас и да ће да иду даље низ Катунску Нахију. Збор им није успио, јер сељаци већином нијесу хтјели да приме пушке. Ови бандити су се задржали ту, [и] јуче, дана 13 марта, имали су збор у Ћеклићима, тамо поред окупатррских утврђења и положаја; не знамо о току и завршетку збора. Увелико се говори о њиховој и италијанској офанзиви на Катунску Нахију, јер Катунска Нахија, према закључку њиховога збора у Цетињу, „ако се буде борила како се боре Васојевићи и Бајо Станишић, биће за кратко вријеме ликвидирано са партизанима". Ми смо мобилисали партизане у Катунској Нахији и спремамо се тамо за битку. Политичко стање у Кат. Нахији се погоршало посљедњих дана. Почели су тамо стизати дезертери са фронта у Васојевићима, наишли су на неке слабе јединице које су их дочекале, и успротивили се њиховом[1] разоружању, како је тражио Штаб батаљона, пета колона је овом појавом дезертера много охрабрена и хвата маха. Тако да у Катунској Нахији данас имамо двије чете партизана, једну из Цуцко-ћеклићког, другу из Чевско-бјеличког батаљона које фактички отказују послушност, а имамо у Чевској општини око 70—90 сељака који под утицајем пете колоне узимају оружје, држе страже, осјећају се као нама противничка војска. Овакво стање доводи у опасност наш фронт према петоколонашима и окупаторима са Цетиња и може се очекивати метеж у тим крајевима. Штаб Ловћенског одреда је упутио тамо прије неколико дана једног свог члана, данас тамо иде и политички комесар Одреда, и мИ ћемо тамо поставити ствар овако,: све снаге за борбу од[2] продора окупатора са Цетиња, у циљу да би за тренутак неутралисали петоколонаше, који су сеоснажили у позадини. У сваком случају, са партизанима који су остали одлучни, пружићемо отпор, па ма како се ситуација у Нахији развила.

Молимо вас да нас хитно обавијестите о догађајима у Васојевићима и о дезертерима и то што вам је могуће опширније, јер је то данас централно питање за масе овамо код нас, а по-

[1] свом
[2] против

слије појава дезертера поготово, јер пета колона снује најразноврсније приче које понегдје имају ефекта.

На територији батаљона „Царев Лаз", села око Скадарског Језера, под утицајем пете колоне из Зете, почела су да иду линијом измирења са окупатором; тамо су предузете мјере. Не пријети нам отуда никаква војничка опасност, како јетогоре у Катунској Нахији.

Акција против окупатора није било. Окупатор бомбардује села, данас је артиљеријом тукао сједиште Штаба одреда, жртава нема из редова бораца, рањено је и погинуло 3—4 жене.

Откривена је петоколонашка група у Грађанима, Општина љуботињска. Она није хтјела да преда оружје, нити да ступа у партизане, донијела је петоколонашку резолуцију, наоружала се и пружила отпор партизанима који су је покушали разоружати. Погинуо је један партизан, његов убица је на лицу мјеста убијен.

Послали смо вам 4800 метака за крагујевачку пушку, као и намирнице које сте нам тражили, уколико смо са истима располагали.

Молимо за обавјештење о саставу Ратног војног суда и за извјештај од Васојевића.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Политички комесар Вељко Мићуновић (М.П.) За команданта Мило Јовићевић

БР. 158

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 14 МАРТА 1942 ГОД. ГЛАВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О БОРБИ С ЧЕТНИЦИМА НА ЛИПОВУ И У СРЕЗУ БЈЕЛОПОЉСКОМ[1]

ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НГАРОДНО|ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 604
14 марта 1942 године

ГЛАВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Примили смо ваша писма бр. 212 од 7 марта о.г. и 216 од 8 марта о.г. и на иста вам одговарамо:

I. Борба на Липову 3 о.м. између јединица Сињајевинског сектора и четника услиједила је послије припреманога напада од стране наших јединица које оперишу тамо и то: Сињајевинског сектора Дурмиторског одреда, батаљона „А. Ђилас" и других партизанских снага које оперишу с ону страну Таре и које су [се] у то вријеме кретале Мојковцу. Налог за ово дао је, како смо извијештени, делегат Комског одреда, који је свакако био у вези са делегатом тога Штаба, а што веза између свих није била тјешња и боља, то је свакако неко крив.

Наше пробране снаге раније су пошле у Босну и Санџак у акције тамо, док [су] ове које смо мобилисали и упутили у правцу Колашина биле као посљедње снаге овога Одреда, па, према томе, није се ни могао вршити неки нарочити избор између њих.

Врховни штаб нам није послао никакву помоћ, а изгледа да то неће моћи засада ни учинити, јер је све снаге ангажовао на чишћењу четничких и усташких банди по Босни.

Од самога почетка скретали смо пажњу одговорним друговима на Сињајевинском сектору да на своју руку не предузимају неке веће подухвате без сагласности с делегатима Комског и тога Штаба, наравно не искључујући сасвим иницијативу ако је од користи и упозоравали их стално на посљедице непромишљених подухвата и одговорност за то.

Н. Схватамо важност нашега среза у потпуности онако како и јесте. Тражили смо помоћ за што боље обезбјеђење и осигурање, али заправо још нијесмо добили неке снаге него на-

[1] Редакција располаже копијом обавјештења.

против, мало по мало одашиљемо поједине чете — иако мале, али и посљедње — са нашега терена. Поред Сињајевинскога сектора сад смо ради одбране Среза морали формирати и сјеверни Тарски сектор према Санџаку. Ситуација која је са те стране наступила у посљедња два дана приморала нас је на то. Послије одласка наших снага које су оперисале у Санџаку од пријелаза ријеке Таре па у правцу Пљеваља ка Бијелом Пољу и Мојковцу тако [да] је овај терен остао без јачих и чвршћих снага. Територијалне партизанске јединице које су формиране од мјештана врло су слабе и несигурне, што се у посљедње вријеме и на дјелу видјело . . . У Санџаку нема снага које би одмах интервенисале, већ је батаљон „1 Децембар" ангажован око Мељака и Бољанића, пошто тамо Талијани из Пљеваља врше честе покрете. На нама је остало да ми не само осигуравамо границу са те стране, него и да спрјечавамо даље ширење четника у том дијелу Санџака. Послали смо одмах тамо једну чету од 50 другова партизана, старијих, ради спрјечавања ширења четничких акција и по могућству да би вршили конфискацију одбјеглих у четнике. Појачали смо и стражу — посаде на пријелазима ријеке Таре. Утичемо на друга Јанка[1] да би и он поткријепио наше оправдане захтјеве које смо упућивали Врховном штабу сами, а и по вашем налогу. Он је то и урадио, али изгледа да надлежни за то немају довољно снага.

Наш Први комбиновани батаљон, који је требао из Санџака преко Мојковца да напада на Колашин, пошто је освојио Мојковац, Поља, Штитарицу и Требаљево, поново се вратио у правцу Бијелог Поља и тамо растјер^о четнике и прилично разбио и протјерао их из тога дијела Санџака преко Лима и Бјеласице. Пришли су близу Бијелом Пољу на 3—4 километра. Наш бацач пребацује град са оне стране, тако нас обавјештава друг Кнежевић, политички комесар тога батаљона. О нашем Другом комбинованом батаљону сигурно вас је обавијестио друг Будо Томовић као ваш делегат. Телефонски до Боана прије два-три дана пренијели смо за вас писмо друга Буда и наш одговор о реорганизацији Сињајевинског сектора, а са Боана га је понио курир вашега делегата.

Обавијестићемо Црногорско-санџачки одред да баце што више снага према Бијелом Пољу и Мојковцу поново, јер смо то једаред урадили. Поред тога морамо од њих тражити нешто снага да пошаљу и у правцу Косанице. Ово је наш делегат већ и урадио, како нас је ноћас телефоном са Косанице и обавијестио.

За официре бивше југословенске војске — један већи дио од њих — зашто су петоколонаши и зашто раде против наше

[1] Мошу Пијада

данашње народне борбе, кад мало дубље погледамо у њихов ранији живот у односу према широким народним слојевима — није ни чудо, јер су то људи навикли да прогоне, да малтретирају, да бију и да злостављају наше другове који су код њих долазили да служе војску и да се према њима показују као прави звјерови, па не могу данас да ступају у редове партизана и да буду равни или нижи од оних вриједних момака којима су до јуче командовали. И код нас има неколико таквих типова који су умакли још од раније Италијанима, а неки су, како нам изгледа, у посљедњим нашим борбама против четника издали народну борбу, издали свој народ, предајући се четничким бандама или дозволивши да их лако заробе. Због тога држимо да такве типове не би требало ни примати у партизанске редове и на све официре, жандаре и финансе гледати нарочитим погледима, и у партизанске редове примати само оне који су у ранијој служби остали чисти и у досадашњим акцијама стварно доказали да ће од њих народна борба имати користи.

III. За југословенски новац у Санџаку и ослобођеном дијелу Босне не може се ништа купити од животних намирница, већ само понешто може од животних намирница да се набави једино размјеном за дуван, ракију и тако сличне артикле.

За прикупљање жита у Санџаку за размјену за дуван и ракију, коју нам упућује Врховни штаб, одредили смо при Главном санџачком штабу једно наше интендантско одјељење од 3 члана. Жито од Црногорско-санџачког одреда које је тамо прикупљено настојимо да пребацимо у наше магацине, о чему ћемо вас обавјештавати.

IV. Ваша примједба на наше саопштење је умјесна, али тачку коју сте ви нотирали ми смо баш преписали из Саопштења Оперативног штаба за Херцеговину и Никшићког народно-ослободилачког одреда, што смо ми и у саопштењу навели.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

П.С. Ноћас смо добили извјештај са Сињајевинског сектора од друта Буда у којем тражи да му ми пошаљемо одмах тешки митраљез марке „Фиат" на положај. Како је ово наше једино тешко аутоматско оружје, исто се налази на положају код моста на ријеци Тари за случај навале Талијана или четника од Санџака. Ово је оруђе потребно на овоме мјесту поготову сад, када се ситуација у Санџаку, и то на овоме правцу,

прилично погоршала, и другови који су на положају тамо, са којима смо ноћас о томе разговарали преко телефона, не одобравају да се ово оруђе макне одавде, па вас обавјештавамо да га нећемо моћи упутити на положај, него вас молимо да би ви наредили неком другом одреду да пошаље тамо које аутоматско оруђе.

БР. 159

ИЗВЈЕШТАЈ КОМАНДАНТА ОДРЕДА „БИЈЕЛИ ПАВЛЕ" ОД 14 МАРТА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ОКРУГ ПОДГОРИЧКИ О БОРБАМА СА ЧЕТНИЦИМА И ПОЛИТИЧКОМ СТАЊУ У СРЕЗОВИМА ДАНИЛОГРАДСКОМ И НИКШИЋКОМ[1]

14-111-1942 г.

Драги друтови,

Обавјештавамо вас укратко о ситуацији:

Пошто је четничка банда Баја Станишића сабијена на Кујаву, и одатле неколико времена врши препаде из аутоматских оруђа и пушака, уз садејство италијанске артиљерије са Данилова Града и са положаја које држе изнад Кујаве до Богетића — 10 ов. мј. један дио четника пребацио се италиј. камионима за Богетић, гдје је најјача ит[алијанска] посада — 'према Ман. Острогу. Под заштитом артиљериске ватре један дио четника успио је да се пребаци на извор Зете у село Дабовиће, које припада Општини вражегрмској, Срезу дан.градском. Приближили су се нашим положајима које ми држимо и наши су их задржали. Од 10[-ог] до данас непријатељ-окупатор стално туче наше положаје топовима и бацачима са Богетића и положаја које сам горе поменуо. Са Кујаве су исто тако посљедњих дана почели да бију наше положаје, али одатле нијесу покушавали да надиру. 11-ог ов. мј. четничка банда, у јачини око 200 људи, изашла је из Д. Града на Тараш, гдје се налази итал. посада и одатле, под заштитом арт. ватре, спустила се у села Вучицу, Међице и Горицу. Ми смо на том положају зват ном Градац имали свега један вод партизана, који их је дочекао, али се морао повући усљед јаке непријатељске ватре. Утолико су се мобилисали сељаци и заједно са партизанима напали ову банду, тако да су је вратили у варош. 12-ог ов. мј.

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.

неколико четника (око 2 чете) поново су се кренули путем Д. Град — Спуж и дошли у село Горицу, гдје се и сада налазе. Наши им ту нијесу могли спријечити улазак, јер је то непосредно до Тараша и брисани простор, тако да су обезбијеђени ватром са брда Тараша. Такво је стање на фронтовима које држе јединице нашег Одреда. Дио четника који се је повукао на Богетиће спојио се са четницима из Пјешиваца, Повије и Кунка (Срез никшићки) и држе Повију и Кунак, те са те стране угрожавају Острог и Срез никшићки до са ову страну Планинице.

Због овакве ситуације, и с обзиром на наше снаге које држе дугачак фронт, ја сам ишао у Штаб Никшићког одреда и ОК и разговарао са друговима о заједничкој акцији нашег, њиховог и Ловћенског одреда на сектору Острог — Планиница — Богетићи и даље према Граду.[1] У току ових дана пристићиће снаге Никшићког одреда, и тада ћемо се понозо састати и предузети акцију.

Од бомбардовања наших положаја имали смо досада око 25 мртвих и рањених. Најтежи удар претрпјели смо јуче када је бомба од бацача погодкла у кућу гдје су се налазили 15 наших другова. Од њих је већ 12 умрло, а двоје рањених су доста тешко. Погинули су нам ту командант (Кеша)[2] ударног бат., његов замјеник,[8] два командира [чете] ударног батаљона, два курира, двије другарице, два члана НОО-а и други. Са овим смо изгубили најбоље другове у војсци. Прије неколико дана погинуо нам је од бомбардовања полком Острошког батаљона, рањен Ђуро Чагоровић, полком Одреда и командир једне ударне чете.

Иако је бомбардовање страшно — морал наших јединица је нешто што задивљује. Другови Никшићани су уништили четничку банду која је од Никшића напала на Бршно у јачини око 400 људи и под вођством злогласног Радојице Никчевића. У борби која је трајала свега 2 сата четници су имали 14 мртвих, међу којима и Радојица, код кога се нашао акт бр. 6 којим се Радојица поставља за војводу Ц. Горе и Херцеговине и даје му задатак да организује четничке акције у овим земљама. Акт потписује Бајо Станишић. Мртвих су четници имали још. Умирали су им при повлачењу. Рањених су потјерали 'двоја кола, а наши су им заробили 7. Међу овом бандом било је пуно жандарма чије су кокарде наши налазили на мртвима и по положају. У овој банди било је четника и из нашег среза, јер је овај поход требао да се изврши преко Бршна, Мећеђа,

[1] Даниловом Граду
' Видоје Ђуровић-Кеша
* Новица Шкеровић

и озго преко Острога удари нама са леђа. Овај пораз четника и губитак војводе задао им је тежак удар у Срезу никшићком, а имао је пуно одјека и у нашем срезу. — Из овог сукоба и из сукоба који смо ми имали јасно произилази да је снага четничке банде слаба сама по себи. Њена је снага у окупатору — војничка снага, али утолико више политичка слабост. Уништење четничке банде код Никшића изазвало је огромно одушевљење и полет код маса тога среза, нарочито околине вароши. И иначе је стање у том срезу сјајно, изузев ова неколика села која граниче са нашим срезом, која ће, надам се, другови Никшићани у заједници са нама брзо ликвидирати.[1] У околини Никшића куда сам прошао видио сам такву мобилизацију у партизанским јединицама, која ме задивила. Задивила ме највише због тога што сам ријетко наишао [на] човјека од 50—60 година, да не говорим за млађе, који не носи партизански знак и не узима активног учешћа у борби против четника — оно што се код нас не може видјети. И то је толика одлучност, скоро фанатизам, код тих старих људи да ти просто улива више борбености него ти њему. Свуда гдје сам пролазио — путем или селом — наишао сам на женске патроле са пушкама (било је и старијих, удатих жена) које контролишу терен. Једна ми вели: „Боље да ми ово радимо, него мушкарци који су потребни на тежим положајима" и даље: „Боље је да сви изгинемо него да се врати старо стање". Једном ријечи наишао сам на једну тоталну мобилизацију, на једну слику гдје је народ узео пушку и пошао активно у устанак. Ја не могу да тврдим да је такво стање у цијелом срезу, али ако је и пола од тога — онда је тај срез наша база.

У овом срезу — Д.[анило]вградском масе су се у почетку Бајовог издајства колебале. Оне нијесу одмах могле схватити да је то издаја која ће се срозати до директног спајања са окупатором. Шта више, масе су у почетку — ако хоћемо — схватиле Бајову издају као извјесно олакшање за њих, [по]што је окупатор прошао за Никшић и престао да се држи фронт према њему, који је заиста био тежак и за партизане и за народ и који је био приморан да евакуише усљед непријатељских репресалија на села. Али чим је Бајова банда отишла Италијанима, чим су примили оружје од њих и чим је непријатељска артиљерија почела туђи за рачун Бајов, та је артиљерија разбила и посљедње илузије у погледу ове издаје. Данас масе активно почињу и овде да узимају оружаног учешћа у борби против четника (случај Тараша) — оно у чему су се у почетку колебали и партизани, да не речем и партијци. Има још колебања код

[1] Мисли се на чишћење и ликвидацију народних издајника у тим селнма.

извјесних маса, али оно више не долази од непознавања суштине Бајове издаје, већ колебање усљед несигурности у снаге против те банде коју обилно помаже окупатор. Зато ће сваки и најмањи наш успјех ту колебљивост савладати и те масе (ријеч је о поштеним) привући на нашу страну. Ето због тога је неопходно прелазити и бити стално у офанзиви према овој банди, наносити јој непрестано макар и најмање ударце који њу деморалишу и онемогућавају да се повезује. „Дефанзива је смрт оружаног устанка" (Лењин) — то је парола која једино одређује нашу тактику према петој колони.

Политички рад Партије доприноси учвршћивању ситуације која се била поколебала, но која ни сада још увијек није задовољавајућа. Усљед недостатка довољног кадра у војсци (у Штабу одреда је само командант, док су његов замјеник и политком болесни), ја сам скоро више на фронту него на терену. Но то је и сектор гдје је сада најтеже заузети правилан став. Другови из МК су на терену. Већина другова је ангажована за фронт који обухвата читав сектор, али раде и другови на терену уколико имају способности за то.

Из свега, ја се надам да ћемо успјети да ликвидирамо ову банду, која ни сада нема нигдје упоришта сем тамо гдје је директно под заштитом окупатора.

Добио сам извјеиггај од вас о ситуацији у том срезу, која није ни мало ружичаста. С обзиром да смо изгубили најбоље ударнике које смо имали у војсци, — ја морам да останем и даље на овом терену док је год ситуација још увијек критична. ТТГш се тиче повратка друтова Пунише[1] или Станка[2] на овај терен, — другови из ПК сматраЈу да је то немогуће, као ни повлачење из Пролетерске. О томе могу поново разговарати, али чини ми се да неће моћи.

Најзад, јавили сте ми да сте ми упутили ципеле, које су ми толико потребне, но ја их нијесам добио. Ако сте их послали јавите ми по коме и гдје, а ако нијесте, пошаљите ми њих или опанке (ако су дошли). Исто тако, молио бих вас, другови, да ми пошаљете мој руксаг у коме су ми чарапе, фањела (талијанска), сапун и бријаћи прибор (у фијоци ормана).

Пишите ми опширније.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

Другарски поздрав
Р. Тарашки[3]

[1] Пунише Перовића

[J] Станка Бурића. Он је 1943 год. као -члан Окружног комитета КПЈ за Округ подгорички упућен од делегата ЦК КПЈ (Блажа Јовановића) да пренесе директиве ПК на Обласни кометет КПЈ за Космет. На том путу је и погинуо.

[J] Радомир Бабић

БР. 160

ИЗВЈЕШТАЈ БИРОА ЗЕТСКЕ ПАРТИСКЕ ОРГЛНИЗАЦИЈЕ ОД 14 МАРТА 1942 ГОД. МЈЕСНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА СРЕЗ ПОДГОРИЧКИ О АКТИВНОСТИ ИТАЈ1ИЈАНА И НАРОДНИХ ИЗДАЈНИКА У ЗЕТИ И ФОРМИРАЊУ УДАРНЕ ЧЕТЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЊИХ

МЈЕСНОМ [КОМИТЕТУ] КПЈ

Прије два дана послали смо вам извјештај са терена, али према саопштењу друга Бора Цвјетковића[1] тај извјештај нијесте добили. Ситуација на нашем терену је веома критична. Пета колона из Подгорице, на челу са Васом Анђушићем, браћом Дракића и Савом Бакочевићем, дошла је у знатном броју камионима и тенковима. На сељаке врше огроман притисак и преплашени се сељаци, од паљевина, пљачке, интернације и убистава, масовно уписују у њихову издајничку организацију. Горња Зета је јучерашњим даном пришла њима и примила непријатељево оружје. Талас отуда прелази и на доњу Зету, тако да су јуче два села — Мојановићи и Горичани приступили и добили оружје. Примањем пушака одмах се успостављају њихове страже. Под својом контролом данас имамо само два села, а и у њима нам је положај јако отежан. Ми смо прије три дана формирали ударну чету и она је већ извршила једну значајну акцију. На дан свога формирања ликвидирала је два петоколанаша и то Стевана Бечића и Мирка Баљевића, који су шуровали са 12 крилаша који су на наш терен дошли као претходница зетских петоколонаша из Подгорице. Ова акција је добро успјела и наишла на одлично разумијевање код маса. Доласку зетских петоколонаша избјеглих у град раније, претходиле су репресалије према фамилијама тројице другова. Тако су на дан 9 о.м. Талијани са 12 крилаша тенковима (њих 8) дошли пред кућу другова В. Алигрудића,[2] А. Мијовића[3] и Љуба Алигрудића[4] и првој двојици попалили куће, а свима тројици опљачкали све што су нашли код кућа. Истога дана непријатељ је бомбардовао село Понор, али овим бомбардовањем није нанесено уопште материјалне штете, само је рањен један сељак и једна дјевојчица, и то лакше. Наша ударна чета броји данас 70 партизана, а њен командни састав је сљедећи:

[1] Погинуо 1942 год. на Кокотима као политички радник у позадини.

• Васа Алигрудића

' Арсо Мијовић. погинуо на Сремском фронту 1945 год. као политкомесар бригаде.

' Погинуо код Бугојна 1942 год. као замјеннк командира чете.

командир друг Вуко Брковић,[1] политкомесар друг Арсо Мијосић, замј. командира друг Васо Алигрудић, замј. политкомесара друг Саво Божовић. У команди батаљона извршили смо измјену утолико што је за замјеника политкомесара дошао друг Михајло Божовић, а друт Милан[2] је повучен на рад у позадини.

Набавка намирница која је и досада била скучена доласком пете колоне биће потпуно онемогућена, уколико ми не будемо успјели да ове издајнике минирамо. Наша ударна чета има намјеру правити упаде у Зету и вршити акције над петом колоном докле буде у могућности да се одржи на мјесту гдје се данас налази. Веза са вама као и са сусједним партизанским батаљонима је веома слаба. Шаљемо вам друга који ће бити наша веза са вама. Пошаљите нам упутства како да се боље снађемо у овој заиста деликатној ситуацији.

Зета, 14 марта 1942 год.

БИРО ЗЕТСКЕ ЋЕЛИЈЕ КПЈ

БР. 161

ИЗВЈЕШТАЈ ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЦАК ОД 15 МАРТА 1942 ГОД. ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КПЈ О СИТУАЦИЈИ У ЦРНОЈ ГОРИ

15 марта 1942 год.

ДРУГАРСКОМ ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КПЈ

Драги другови,

Нашим писмом од 7 ов. мј., поред осталог, писали смо вам да се ситуација погоршава и да постоји опасност да се погорша и у неким другим срезовима поред већ наведених. Баш вечерас добисмо извјештај од Цетињског ОК-та да петоколонашке банде, Еођене од сепаратистичких вођа, скупа са италијанским оружаним снагама с једне, а [бивши] југословенски официри на челу четничких [банди], с друге стране, концентришу се ради продора у Катунску Нахију (Срез цетињски). Катунска Нахија, и по

[1] Као илегалац ухваћен од четника, предат Италијанима и стријељан 1942 године.

[2] Милан Вукотић, погинуо као секретар парт. организације у Зети 1942 године.

пространству и [по] насељености, врло је велика. [За вријеме] јулских акција народ из К. Нахије стајао је по страни и није узимао учешћа у акцијама; утицај федералиста на Катуњане био је врло јак и ови крајеви су сматрани као кула федералистичка. Међутим, у посљедње вријеме успјели смо да продремо, и. наш утицај је растао из дана у дан све више, али за тако кратко вријеме нијесмо успјели да се учврстимо и тако будемо сигурни да ће у тежим ситуацијама остати под нашом руководећом улогом. И отуда, баш усљед таквог стања, постоји опасност од непријатељског продирања, у ком случају ми би[смо] били лишени једног резервоара људства, иако доста сировог. С друге стране, за случај продора непријатеља, могле би се оживјети старе везе и утицај федералиста. И тако би се створиле двије доста јаке непријатељске базе. Васојевићи, као бјелашки центар, и К[атунска] Нахија, као федералистички. Оба центраипо пространству и [по] насељености — велика.

Окупатор и пета колона врши страховити терор по варошима и селима која контролира, наоружава и одмах шаље на фронт противу нас све наоружано људство. Досада су извршени напади и дошло је до окршаја у срезовима: Никшићком, Дан[ило]градском и Подгоричком, али су од наших снага одбачени, и у Никшићком срезу имали су већих губитака.

Племена Кучи, Братоножићи и Брскут држе фронт према нама, али још нас не нападају, очекују исход борбе у Васојевићима, од чега ће зависити даље њихово држање. Због тога, и усљед општих прилика код нас, потребно је у Колашину и Васојевићима четнике разбити чим прије. Међутим, на оном фронту акција иде доста споро. Очишћена су нека села око Колашина, а код Мојковца су четници имали доста губитака, али, с обзиром на бројност партизана тамо, није нам успјело до данас да четницима задамо један јачи ударац. Ми и даље стојимо на становишту, а с обзиром на политичку и војну ситуацију код нас, да би било добро послати у ове крајеве нешто од снага Пролетерске бригаде, наравно уколико то там[ошње] прилике дозвољавају.

У племенима која су се одметнула радимо да осигурамо контакт са масама и омогућимо политички рад и уношење пропагандног материјала. Исто тако организујемо тројке које ће у позадини ликвидирати петоколонаше.

Молимо да нас извијестите да ли сте примили писма од 22.1., 13.11. и 7. III. т.г.

Шаљемо вам „НБ",[1] број 2—3, коју смо вам послали као прилог нашем писму од 7 о.м., а која није била довршена, „Саопштење" бр. 8, као и 1 примјерак брошуре друта Тита, коју

[1] „Народну борбу"

смо умножили са додатком „Зашто је побиједила Црвена армија године 1918—1921" (цитат из историје СКП-б).

До 17-ог о.м. изаћи ће из штампе летак „Црногорске народне омладине" отштампан у 1400 примјерака.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ
ПОКРАЈИНСКИ КОМИТЕТ
ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЦАК

(М.П.)

БР. 162

НАРЕЂЕЊЕ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 15 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ПРЕДУЗИМАЊЕ БРЗИХ И ЕНЕРГИЧНИХ МЈЕРА ПРОТИВ ЧЕТНИКА НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА

ГЛАВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ
Бр. 234
15 марта 1942 год.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

Примили смо ваше писмо бр. 166 од 13 о.м. и на исто одговарамо:

1. Из вашег писма видимо да је паника и деморализација партизана обухватила, у извјесном дијелу, и ваше редове. Брзом интервенцијом и оштрим мјерама против пете колоне морате то све разбити и поново повратити морал и дисциплину код партизана. Брзе и енергичне мјере у данашњој ситуацији јесу најбољи љекови и најбоље оживљавање партизанских редова. Ударне јединице које треба брзо формирати треба да буду она снага која ће уживати повјерење у широким народним масама, која неће ништа пропустити и никога поштедјети праведне казне, ко се бори против Народно-ослободилачке борбе. Наше ударне јединице треба да б[уду] омиљене код народа и то на два начина: да народ у њима гледа нос[иоца прав]едне ствари, носиоца праве народно-ослободилачке борбе; а [са друге стране

да] народ у њима види праве своје синове који се боре [за ослобођење народа од] окупатора. Пред нашим ударним јединицама, нарочи[то пред руководећим] саставом, стоје тешки, али узвишени циљеви и за[то руководећи састав] мора бити на висини и не смије се упуштати у сит[нице] . . . Руководећи тим ударним јединицама они су одговорни [за живот и рад] тих јединица; они морају брижљиво чувати [живот свак]ог ударника; они морају међу ударницима развијати [другарство, љубав и м]ђународну солидарност. Ако командни састав није [у стању да изврши горње задатке], онда он не ваља и треба га мијењати.

Ми смо вас обавијестили о покушају напада четничке [банде. Четници су се] кретали од Подгорице према Пиперима и од Данилова Града [према Богети]ћима, као и то да су их наше јединице разбиле. Да[нас смо извијештени о]д Штаба Комског одреда да су наше јединице успјеле [да потуку четничк]у жгадију код Мојковца и да су им задале такав уда[рац, да су наши батаљони м]ало раније стигли, могли су очистити читав терен, па [и сам Колашин, али] небудност наших другова и командног састава да преду[зму офанзи]ву и гоњење четничких банди допринијела је да су се он[и задржа]ли у Липову испред Колашина. Према информацијама добије[ним са те стране, али не]потврђеним још, изгледа да је настало расуло и расцјеп међ[у четничким] бандама и то да су Васојевићи послије жестоког напада наш[их снага] код Мојковца побјегли натраг у Васојевиће и да су чак и с[воје] рањене носили са собом. Деморализација која је настала, а ко[ја ће у распад] да се продужи, и то због тога што су мобилисали сав шљам који је [20 и више го]дина служио разним режимима, њихов распад мора услиједити и због т[ога] што су се нашли на окупу сви издајници црногорског народа од сепаратистичког вођства до најгорих лижисахана разних режима из Васојевића, Бјелопавлића, Куча и других племена Црне Горе. То је војска која нема ничег заједничког са Народно-ослободилачком борбом, већ служи најогавнијим окупаторским интересима. Због свега тога наша одлучност и енергичност треба да буде жешћа, тако да народ осјети да је престало више вријеме објашњавања, убјеђивања и мољакања да се не отвори братоубилачка борба. Из свих докумената, како тајних, тако и јавних, види се да су заиста то људи који раде по договору са генералом Дражом Михаиловићем, издајником српског народа. Материјал који сте заплијенили код мајора Тодоровића добро нам је дошао и ми ћемо га обилато искористити за чланке у „Народној борби", гдје ћемо раскринкавати њихову огавну улогу и служење окупатору. Тек онда кад прегледамо цио материјал, видјећемо шта ћемо с њим да радимо: да ли ћемо га објављивати у виду брошуре, или у разним чланцима „Народне борбе". Извјештавају нас да ваш батаљон који је отишао у Васојевиће ради добро и да су

успјели да добро очисте пету колону у Ровцима и Горњој и Доњој Морачи.

3. Настојте да чим прије очистите позадину Пјешиваца и да се онда дате на чишћење Пјешиваца [и] Озринића, да би се, на тај начин, што прије и боље повезали са јединицама одреда „Бијели Павле". Треба схватити ситуацију и настојати да се што брже ради, јер је настало велико комешање у четничким редовима. У Подгорици су похапсили приличан број људи који нијесу хтјели да приме оружје, а у Кучима већ је дошло до сукоба између присталица сепаратистичког вођства и југословенских уједињаша. Треба искористити тај раздор и незадовољство које се шири код широких народних маса против четника да им се зада што тежи ударац.

5. Оружје: 3 пушке и 2 револвера које сте послали примили смо, па ти захваљујемо на истом . . . Издајте наредбу свим штабовима батаљона да сваког партизана под оружјем [кон]тролишу, и ако немадне прописну дозволу од надлежне своје [јединице за кре]тање, да се одмах ухапси, разоружа и спроведе вама. [Одмах издајте] наредбу да се уведе строга контрола над пролазн[ицима].

Интересује нас да ли би[сте] могли нешто стоке пос[лати за Одред „Бијели] Павле" за клање, јер се налази у доста тешко[м стању. Водите ра]чуна да приликом запљене петоколонашке имовине [један дио за њега одвоји]те и пошаљете. Ја ћу данас јавити Дурмиторском [одреду да је потребно а]ко би они имали нешто стоке да пошаљу . . .

И поред тога што нијеси[1] сада у Оперативном штабу, [утичи на њихов рад и тра]жи извјештаје од њих. Разговарај са другом Брком [и кажи му да би добро] било да се Пуниша Перовић врати на извјесно ври[јеме на терен Одреда „Бијели Павле"], јер им је сада погинуло око 5 добрих партијаца . . . [Одредит]е ви неког с вашег терена у замјену.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА [ГЛАВНИ ШТАБ1
НАР.-0[СЛ0Б0ДИЛ. ПАРТ. ОДРЕДА]
ЗА Ц[РНУ ГОРУ И БОКУ]
Милутин

П.С. Другови који раде у радионици нека пожуре са израдом бомби, јер су нам неопходно потребне. До данас јошнијесу ниједну израдили, а већ су два мјесеца на терену. Не треба те-

[1] Односи се на Саву Ковачевића

жити да се радионице идеално израде, већ само колико се може и да се пожури са израдом бомби. Молим те, поведи о том ти рачуна и види шта раде.

Штамбиље и писмо за Оперативни штаб (за друга П. Илића[1]) пошаљите . . .

(М.П.)

БР. 163

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 15 МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О СЛАБОМ МОРАЛНО-ПОЛИТИЧКОМ СТАЊУ У КОСАНИЧКОМ БАТАЉОНУ И ПОТИСКИВАЊУ ЧЕТНИКА ПРЕМА КОЛАШИНУ И БИЈЕЛОМ ПОЉУ[2]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ Н.ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 612
15 марта 1942 године

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Извијестили смо вас о случају људства Косаничке и Леверске партизанске чете са територије Косаничког батаљона, а то је да је 70 партизана са положаја на Косаници исти напустило и отишло у Пљевља, те се предали четницима и Италијанима. Одмах смо предузели мјере како да осигурамо своје границе тако и да онемогућимо даље развијање те четничке акције и одлажење осталих, који су се послије случаја са овима поколебали. Формирали смо, тј. извршили смо мобилизацију једне једине чете коју смо имали на терену чије је људство било код својих кућа у приправности. Ова чета је јака 70 партизана; подијелили смо је на два дијела и тб: један дио [упутили смо] на главни мост на Тари као појачање страже која је тамо постојала, а друга половина [биће] на Леверима исто као појачање тамошње страже. Једну чету јачине 50 партизана која је била на положају као веза између Штаба одреда и Сињајевинског сектора повукли смо са тога мјеста (Брајковача—Ћурукача),

[1] Петар Драпшин, генерал-лајтнант ЈА, погинуо несрећним случајем 1946 године.

* Редакција располаже копијом извјештаја.

јер није ту била баш потребна и упутили смо је одмах на Косаницу, да би тамо помогла Штабу Косаничког батаљона да одржи остало људство, да спријечи даље одлажење тамошњих партизана у четнике и да врши хапшење сумњивих и конфискацију имовине свих оних који су одбјегли. Док [није]су наше снаге стигле на своја мјеста, тамошњи партизански штабови се нијесу знали снаћи, иако су са овим Одредом били у телефонској вези, иако су им давата упутства и објашњавано све шта имају и како да раде; били су се много препали од навале четника и Италијана у већим снагама од Пљеваља и тврдо су држали да су четници запосјели читаву Косаницу и о томе су нас и обавјештавали. Нијесу могли са тим несигурним снагама вршити никаква извиђања, нити су могли дознати да тамо нема четника, насиједали су извјештајима паничара и оних који су били ради да их застраше. Тако је било све док [ни]је наша чета тамо пријешла. Данас је извршено извиђање Косанице и утврдило се да четника нема или су се исти, а то су само они који су побјегли, склонили негдје иза својих кућа.

Данас је нашем људству, које је на Леверима, наређено да изврши конфискацију имовине свих одбјеглих из овога мјеста. Ово ће моћи да ураде, јер су заштићени нашом четом од Косанице као и једном јачом патролом од Глибаћа. Данас исто, кад се заврши са извиђањем, почеће се са конфисковањем имовине и из Косанице. Ту је у томе селу и коловођа Грубан Петровић који је повео ове одбјегле, тј. његова кућа . . . Тамо се налазе другови из батаљона „1 Децембар" — Мишо Павићевић и Комнен Неровић, који су јуче наишли из Црногорско-санџачког одреда, па смо са њима ступили у телефонску везу. Данас је опет стигао и друг Велимир Јакић из Главног Санџачког штаба, па смо се и са њим споразумјели. И њима је овај Штаб давао сугестије да не одуговлаче са конфискацијом, да предузму строге мјере протиз оваквих појава и да то у коријену сузбију, да се данас не смију поводити неким сентименталностима према њима и њиховим фамилијама. Оно јест да ће окупатор и остали четници у томе случају прије да почну наваљивати, али без обзира на то, они су иначе са таквим намјерама и пошли четницима и окупатору.

О даљем развоју ситуације на томе сектору иззјештаваћемо вас.

О ситуацији на Сињајевинском сектору немамо шта ново и нарочито рећи; врши се прикупљање снага за стезање обруча око Колашина и напад на њега. Претходно ће се извршити напад на Липово. То се све може видјети из извјештаја Штаба сектора.

Наш први комбиновани батаљон, послије заузимања Мојковца, Поља [Колашинских], Штитарице и Требаљева поново

се вратио на положај Шаховићи—Бијело Поље. Сад се његове снаге налазе око самог Бијелог Поља, близу на три-четири километра. Четнике су претјерали преко Лима, неке у правцу Бјеласице, а неки су побјегли у Бијело Поље код Талијана. Наш бацач са ове стране пребацује град Бијело Поље са друге стране, тако нас обавјештава .друг Велимир Кнежевић, политички комесар тога батаљона.

Пошто је овај Штаб, поред осталог рада, и станица између вас и Главног штаба [за Црну Гору и Боку], тако исто и између осталих одреда у Црној Гори са пролетерским бригадама и обратно, то се је посао много увећао и потреба је велика за умножавањем разног материјала и разашиљања, а канцеларског материјала немамо и већ смо оно мало што смо имали потпуно исцрпили, па вас молимо, ако тога имате, да нам пошаљете. Потребно нам је хартије разне и који шапирограф, мало гумарабике и осталих потреба за рад.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

БР. 164

УПУТСТВО ВРХОВНОГ ШТАБА НОП II ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ЗА НАПАД НА КОЛАШИН[1]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
БР. 628
16 март 1942 г.

ШТАБУ СЕКТОРА МОЈКОВАЦ—КОЛАШИН

Данас смо добили писмо Врховнога штаба у коме, између осталога, пише и о досада вођеним борбама на томе сектору:

„1. Ситуација око Колашина јесте озбиљна, али не и тако критична, како је ви схватате. Па ви сте већ имали врло добрих успјеха на добром дијелу фронта . . . Он треба да се примакне Колашину и на његовом боку претстављаће велику опасност за непријатеља, тако да се он неће смјети завлачити преко Вратла ка Боану. Наредите Сињајевинском сектору да

[1] Редакцнја располаже копијом документа којим је Штаб Дурмиторског НОП одреда пренио упутство Штабу сектора Мојковац—Колашин.

се повеже, преко Мојковца, са санџачким снагама. Чак штавише све те снаге треба да се ставе под команду тога сектора. Тако се може имати јасан преглед догађаја на цијелом фронту, који интересује ваш срез.

На Липово не вриједи нападати фронтално, ако се оно не угрози дејством од Д.[оње] Мораче, преко Вучја, као и од Штитарице у правцу Липова и Колашина. Слаба повезаност јесте главни непријатељ наших снага код Колашина. Ургирајте на Оперативни сектор код Колашина да све снаге повежу и ставе под једну команду. На читавоме томе подручју наше снаге броје 2100 партизана, али потпуно невојнички расцјепканих на мале секторе и без војничке преваге на ма којој тачки. Оваква неповезаност не смије трајати. Преко ваших јединица ви је обезбиједите. Неспособна руководства смијенићемо и повести истрагу. Већ су извођена два подвојена напада, а да остале снаге нијесу ни демонстративним нападом помагале ова дејства. Ви тако некорисно замарате трупе. Боље је и причекати, а повести одлучну акцију, него ово што раде поједине трупе око Колашина. Напад из Штитарице био је неопходан. Он је створио базу за даље нападе, али сви ти даљи напади морају бити повезани у дејству.

2. Пазите како ћете поступати са појединим борцима. Око узимања тога оружја створила се нека збрка. Ни старјешине на Сектору Сињајевина нијесу вас обавјештавале ко су дезертери.

Казните оног старјешину што је завео чету „иза Голеша" — Бистрице. То је основно неразумијевање војничког посла, а и старјешине Сектора ово нијесу смјеле дозволити.

3. Молимо вас да доставите Сињајевинском сектору као и другу Секулићу све ове примједбе које се односе на операције око Колашина. Исто тако пренесите наређење Црногорском штабу да обједини команду над свим трупама око Колашина, као и да повеже њихова дејства. Заиста је право чудо да се са групом од 2100 партизана [не] може извојевати побједа код Колашина и тиме ријеши[ти] питање четничко у Црној Гори. Реците им да су пролетерски батаљони ангажовани на другој страни. А и да нијесу ангажовани, њихова употреба око Колашина, послије марша од неколико стотина километара, не би била најцјелисходнија. Нека Главни штаб испразни привремено стару Црну Гору, па нека ријеши ово питање око Колашина. Према ситуацији и Врховни штаб је помјерао тежиште својих операција. Саопштите ово Главном штабу кратком депешом преко Лукова."

Према предњем, а и према извјештају Штаба Сектора Сињајевинског тражимо од делегата Главног штаба да друга Не-

нада Ракочевића,[1] команданта батаљона „А. Ђилас", узме на одговор[ност] због непознавања војничких радња у борби и према величини нанешене штете и жртава да му се и казна примијени. Штаб Сектора за тешки митраљез марке „Фиат" нека се обрати Штабу Црногорско-санџачког одреда. Друг Перуничић, командант поменутога Одреда је на наше тражење преко телефона са Косанице обећао упутити наведени митраљез.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 165

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 16 МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП II ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О СИТУАЦИЈИ ОКО ПЉЕВАЉА И КОЛАШИНА И РАЗБИЈАЊУ НИКШИЋКИХ ЧЕТНИКА[2]

Ш Т А Б
ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 631
16 марта 1942 године

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Ваше писмо од 14 о.м. смо примили данас 16 о.м. у 12 часова и на исто вам одговарамо:

2. Ситуација око Колашина се стабилизује. Снаге се повезују и сређују. Формиран је сектор Мојковац—Колашин од стране делегата Главног штаба. Наш I комбиновани батаљон . . . 14 о.м. кренуо је од Бијелог Поља за Колашин. У своме наоружању овај батаљон има и један тешки бацач и данас смо обавијештени од сектора да је стигао у Требаљево. Заједнички се припрема напад на Липово и Колашин. У саставу Штаба сектора имају и два добра активна официра бивше југословенске војске.

3. Ситуација у Санџаку још се није рашчистила. Теренс'ке снаге у Санџаку су никакве, батаљон „1 Децембар" на по-

[1] Погинуо у V непрнјатељској офанзиви 1943 године.
[2] Редакција располаже копијом извјештаја.

ложају до Какмужа штити од навале четника у правцу Краљеве Горе, док је страна од Зеленог Борја и Црнобора засад слободна, како нас је обавијестио командант Црногорско-санџачког одреда друг Перуничић,[1] и тамо ће доћи снаге Пренћанског батаљона. Наша једна чета од 50 партизана налази се на Косаници и сјутра ће почети конфискацију. Други наши дјелови који се налазе на Левер Тари врша конфискацију села Левера и Заглавка јуче и данас. Становништво ових села које није побјегло у Пљевља побјегло је у греде[2] и неће да се врати кућама. Примијећено је да имају и приличан број пушака за које им се раније није знало. Ти наши дјелови, приликом конфискације, нашли су у шуми и у гредама једну велику пећину у којој је био читав снос[3] разних ствари од накита, постељина и намирница муслимана тога села. Формирали смо двије базе за конфисковане ствари и то једну у Врели.ма а једну у Кршу.

4. Све ваше примједбе доставили смо Сињајевинском сектору, које се односе на правце око Колашина. Исто тако пренијели смо наређење Главном црногорском штабу ради обједињења команде над трупама око Колашина и све остало што сте нам наложили.

5. Двије чете „Баја Пивљанина" које ћете пустити на отсуство нећемо моћи употријебити на фронтовима које сада држимо. Пустићемо их да се одморе и са већим политичким радом припремити их за напад на Борач.

6. 12 о.м. једна чета четника — крилаша које су повели мајор Марушић, Радојица Никчевић и Јеврем Шаулић пошла је из Никшића у оближња села да прогони партизане и врши насиља. Наши партизани су их дочекали негдје код Бршна и добро потукли тако да је било 22 мртва. 7 заробљених и 3 камиона (око 40) рањених. Погинули су четници Радован Зиђен, Блажо Бећановић, Радован Никчевић, Стриковић и злогласни Радојица Никчевић и други . . . Са наше стране само један рањен.

Данас смо незванично обавијештени да је јуче од стране Дробњачке чете, која се налази у Горњој Морачи ради чишћења, убијен потпуковник четник Алекса Бојић и ухваћено 6 четника.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОВОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАВ ОДРЕДА

[1] Миле Перуничнћ
[1] стијене у кањонЈ Таре
' гомила

БР. 166

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЗЕТСКОГ НОП ОДРЕДА* ОД 16 МАРТА 1942 ГОД. О МОРАЛНО-ПОЛИТИЧКОМ СТАЊУ ПРИДАТИХ МУ ЈЕДИНИЦА ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА

ШТАБ ЗЕТСКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
16 марта 1942 године
Положај

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА

Гдје буде

Упућује се натраг Горњољешанска НОП чета која је остала овамо дуже на положају. Ова чета није била на висини. Она се била поколебала и изгубила самоувјерење. Дисциплина у њој није одговарајућа. Партизани у њој нијесу довољно свјесни значаја борбе данас и дужности које морају извршавати.

Ово је проузроковано тиме што су први пут били даље од својих кућа и у акцијама противу пете колоне. Осим тога, чули су били за борбе у Љешанској Нахији, а поред тога овамо је ситуација била доста тешка, пошто је била плима ко[д] реакције, па су се бојали каквог изненађења, које би их довело у тежак положај или осрамотило. Некако су се осјећали доста осамљени. Првих дана је била и храна врло слаба а они, изгледа, научили да више једу. Било је и уши и Јфугих недостатака. Но код њих, према мишљењу лијечника, јер су се често јављали за љекарску, постоји психичка замореност, а не физичка и то због наведеног.

Ову чету, почев од командира и политкома, па [до] сваког партизана треба правилно критиковати, јер ипак претпостављам да су доста научили и да ће убудуће бити добра [чета] ако се овим партизанима посвети. потребна пажња. Они еу, истина, говорили: „Ми ћемо вршити све што нам се нареди, али не можемо". У том се крила намјера да се што лрије врате натраг, али да им се та намјера не уочи. Ми смо сви настојали да јој подигнемо морал и могу рећи да се враћају морално опорављени, према оном како је било у почетку и неких пет-шест дана. Дакле, успјело се да се врати организована и прибрана, а могла се вратити разбијена.

Све у свему, ове партизане, пошто се који дан одморе, треба давати у акције и са њима држати политичке конференције.

Напомињем да се ниједан још није јавио као добровољац из цијеле чете:

Ми смо им дали задатак да у путу, ако се укаже потреба, учествују у акцијама, према захтјеву партизанских команди или по својој иницијативи, о чему ће они вама поднијети извјештај, пошто се чета мора јавити томе Штабу.

Са четом упућујемо друга Милоша Кривокапића, замјеника команданта батаљона, као гаранцију да ће у путу одржати дисциплину и извршити задатак који им се евентуално буде дао од партизанских команди, јер је он био добар овамо. Осим овога, иако је одважан, од његових Катуњана нема овдје никог до један партијац који се са њим враћа натраг. Друг Вукота Вујовић се исто враћа натраг са овом четом. Он је исто био добар, али и сувише повучен и неодлучан у односу на партизане.

Што се тиче осталих чета, и то чете Јовићевића, Љуба Пејовића и чете „13 Јули", морал је на висини и заиста су на висини. Ове чете су свуда позитивно дјеловале и служе као примјер за угледање. Командни састав њиховог батаљона је одлучан и храбар: командант је Нико Стругар, политком Марко Шофранац, замјеник команданта Илија Лубарда и замјеник политкома Вукота Вујовић који долази тамо.

Њихов долазак овамо имао је велики политички значај и утицао да се лакше ликвидира пета колона у Пиперима, која се била спремала за удар, али је то сузбијено углавном, ма да ћемо је још систематскије дотући.

У борбама још нијесу учествовали на овом сектору, јер чекамо да то урадимо у сагласности са Пеком и Бајом који оперишу према Колашину. Мислим да ћемо ових дана отпочети са акцијама — борбом.

Пеко и Бајо су очистили Ровца и обје Мораче од петоколонаша, повратили Мојковац, Поља Колашинска, Подбишће, двије Штитарице, Требаљево, очистили Међуријечје и сада чух — али још није званично — и Прекобрђе, а то значи биће убрзо и Колашин очишћен.

У вези са овим побољшава се ситуација у Кучима и Братоножићима, која је била доста тешка.

Ово је све што имам рећи са ових страна, али је тачно да почиње осјека петоколонаша.

Другарски поздрав свима,

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Командант одреда и члан Гл. штаба
Блажо Јовановић

БР. 167

ОБАВЈЕШТЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 16 МАРТА 1942 ГОД. О СИТУАЦИЈИ У КАТУНСКОЈ НАХИЈИ[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Бр. 180
16-111-1942 г.

ШТАБУ КОМБИНОВАНОГ ПЈЕШИВАЧКОГ НОП БАТАЉОНА

Гдје буде

Штаб Ловћенског НОП одреда у свом писму Штабу Граховског НОП батаљона извјештава га да пета колона заједно са окупатором спрема свој поход на Катунску Нахију, као и то да су већ доспјели до прве половине Ћеклића, коју половину контролише окупатор. Снаге Ловћенског одреда даће борбу на Симуњи, али, и поред тога, Ловћенски одред тражи помоћ и од Граховског батаљона. По овом тражењу Штаб Граховског батаљона упутио је једну чету од 100 људи. Сматрају да је ово потребно још и због тога што се у Цуцама показала пета колона која може наше снаге напасти с леђа. Даље, у том се писму каже да изгледа да ће пета колона на челу са Крстом Поповићем упрећи све снаге да пробије у Катунску Нахију, пошто се нада да ће ту моћи извршити мобилизацију противу партизана.

Толико ради обавјештења.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Командант

[1] **Редакција располаже копијом обавјештења.**

БР. 168

УПУТСТВО ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ГРАХОВСКОГ БАТАЉОНА ЗА РАД КОМБИНОВАНЕ ГРАХОВСКЕ ЧЕТЕ У КАТУНСКОЈ НАХИЈИ И ОБАВЈЕШТЕЊЕ О ДОГАЂАЈИМА У ВАСОЈЕВИЋИМА, БЈЕЛОПАВЛИЋИМА И НЕВЕСИЊСКОМ СРЕЗУ

ГРА[ХОВСКОМ ПАРТ. БАТАЉОЈНУ

Гдје буде

Ваше писмо бр. 7 од 15 марта ов.г. примили смо са осталим прилозима. Потпуно се слажемо са вашим ставом и ставом друга Павла[1] у погледу предузетих мјера у Катунској Нахији по захтјеву Ловћенског одреда. Чету коју сте данас упутили за Катунску Нахију будно пратите и свестрано настојте да изврши свој задатак. Немојте чекати да буде никаква резерва, него нека прокрстари територијом Цуцко-чеклићког батаљона, па ако буде требало и територијом Чевско-бјеличког батаљона. Нека се Штаб чете директно повеже са Штабом Ловћенског одреда, од којега треба да траже упутства, односно имена петоколонашких елемената које чета треба ликвидирати. До њеног повезивања са Ловћенским одредом издајте наређење да се повежу са Штабом Цуцко-ћеклићког батаљона, односно са њеним главним политичким претставником. Чети издајте директиве да се немилосрдно удара по петој колони; у том погледу не смије да преовлада опортунизам код наших људи. Процедура у погледу њихове ликвидације мора бити кратка, а одлучност мора владати.

Чети издајте наређења да извјештава о својим акцијама, како ваш Штаб тако и Штаб овога одреда. За ту сврху нека одреди добре курире. Будно контролишите наша гранична села према Цуцама, па сваку нездраву појаву на мјесту угушите . . .

О овоме свему извијестите Штаб Орјенског батаљона, од којега можете, у случају пријеке потребе, тражити помоћ с позивом на ову наредбу. Такође, имајте везу са Штабом Рудинско-трепачког батаљона, од којег исто тако можете тражити помоћ, која би се слала за Катунску Нахију. Чета о којој друг Павле говори, која ће се формирати из Бањско-вучедолског батаљона, нека буде у мобилном стању, па у случају потребе да је можете лако ангажовати у помоћ Ловћенском одреду. О свему нас редовно и детаљно и на вријеме извјештавајте.

Ситуација у Васојевићима поправља се. Ситуација у околини Никшића — такође. За ових 7-8 дана у околини Никшића

[1] Павла Ковачевића

уништили смо преко 20 петоколонашких главешина, поред онога што је уништено на челу са „војводом" Радојицом, чијЈ! се број сваког дана све више открива.

Прекјуче су у Бјелопавлићима задати партизанској војсци тешки ударци, јер су од топовске гранате у једној кући настрадали наших 10—12 другова који су претстављали тамошњи оперативни штаб, о чему се повјерљиво извјештавате.

Извјештени смо да је један батаљон Пролетерске бригаде око невесињског Улога досада очистио око 16 муслиманских усташких села.

Стижу вијести из свих земаља Југославије, које говоре да се ситуација свуда побољшава у нашу корист, тако да се у неким земљама о прољећу назиру општи народни устанци.

Црвена је армија с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Командант
С. Ковачевић

П.С. . . .

БР. 169

УПУТСТВО НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ ОД 16 МАРТА 1942 ГОД. ЗА РАД ОПШТИНСКИХ ОДБОРА И ФОРМИРАЊЕ СЕОСКИХ СТРАЖА И РАДНИХ ЧЕТА

НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ
Број 30
16 марта 1942 године

Колија

ОПШТИНСКОМ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОМ ОДБОРУ
(десет општина овог среза)

С обзиром на предвиђену Хитлерову прољећну офанзиву на Источном фронту и видне успјехе које Црвена армија постиже на уништењу Хитлерових банди у Русији, као и све већег убјеђења најширих слојева у коначну побједу Совјет-

ског Савеза и ослобођења свих поробљених народа, ујединили су се и створили спрег они којима не иде у рачун побједа Црвене армије и поробљених народа, удружили су се сви народни изроди и издајице који за рачун својих богатстава, за рачун својих кошева и старих корита пљују на надчовјечанске напоре које подносе народи Југославије у својој светој и праведној Народно-ослободилачкој борби.

Код нас у Црној Гори удружили су се они који се досада нијесу дружили. Створили су завјеру противу свога народа његови издајници. То су они разни типови свих боја који су за вријеме више од двије деценије година живјелина рачун других, — оних који се данас боре против окупатора и његових вјерних слугу, домаћих изрода и издајника нашег народа. Ти клеветници покушавају на све начине да ослабе народну борбу, служећи се само њима доличним средствима. Проносе и протурају кроз народ разне гласине које код још несвјесних маса стварају пометњу и колебање, на разне начине покушавају да скрену људе са једино исправног пута у овим историским данима које преживљава наш народ — са пута за народно ослобођење и бескомпромисну борбу противу окупатора и његових слугу, домаћих изрода и шпијуна.

Народно ослободилачки одбори, као органи народне власти, морају у овим важним моментима одиграти своју улогу онако како им је то и намијењено, онако како то захтијевају интереси народа и народне борбе. Чувати позадину од тих мрачних елемената и предузети све мјере да се петоколонашка офанзива, тамо гдје је већ наступила, сузбије, односно тамо гдје је још нема, да се не појави, је[сте] један од главних задатака народних одбора. Масама правилно објашњавати политичку ситуацију путем што чешћих конференција и раскринкавати домаће изроде и шпијуне, објашњавајући народу што они хоће, зашто се боре и под чијим окриљем, те тако збијати народ у чврсте редове око наше храбре партизанске војске и мобилисати широке народне слојеве у данашњој борби.

Осим тога, имамо да се боримо још на једном фронту, важном и тешком фронту, а то је борба противу глади. Не смијемо дозволити да се умре од глади. Морамо сада као прву мјеру употријебити реквизицију. Савјесно спроводити исту и водити строго рачуна да се од реквизиције помажу они који су најнужнији, јер нам је засада то једино средство за помоћ онима који су најнужнији, јер нам је засада то једино средство за помоћ [онима] којима се мора помоћи. Морамо настојати да се све земљиште за обрађивање узради, те нам се као дужност намеће и вођење строгог рачуна о томе да ништа не смије остати неусијано што се може обрађивати. Ту се пред широким народним слојевима морамо показати као права народна

власт која води бригу о свему ономе што је за народ потребно и корисно у овим тешким али за наш народ важним историским данима.

Због свега напред наведеног Одбор ће поступити по сљедећем:

1. По свим селима одмах образовати сеоске страже од омладине, и мушке и женске, из позадине, старијих људи који су ослобођени војне дужности и парт[изана] када нијесу на положајима, у договору са партизанским командама. Због овог потребно [је] одмах сазвати сеоске конференције на којима објаснити значај и улогу сеоских стража, како би широке народне масе саме увиђале потребу тих стража и не би то схватиле као нешто наметнуто и некорисно. Тачно предвиђати дужности ових стража и скренути им нарочиту пажњу да пазе на кретање кроз села сумњивих и непознатих лица, иста приводе сео[ским] одборима на саслушање и даље привођење нашим партизанским командама [радч] даљег поступка према њима, ако се за то има повода. Осим тога страже ће [пази]ти на кретање окупатора у мјестима граничним са путевима којима прол[азе] [оку]паторске јединице, као и тачно и строго водити присмотру над кретањем по[јединаца] који су познати као колебљив елеменат и склони скретању с правог пута којим је пошао наш народ. Сачинити списак стражара, именовати команд[ира стра]же, који ће сеослом одбору реферисати о свим новостима које би се д[есиле то]ком дана и ноћи и давати своја запажања. Због тога он мора бити би[стар, отре]сит и храбар, прави народни борац, јер само као такав може извршавати дужности како то захтијевају интереси народа и народне борбе. Сеоск[и стражари] морају бити будни и истински чувари наших села од окупатора та[ко и од] свих антинародних елемената и штеточина, морају бити гаранција мира позадини. Ради контроле страже одређивати повремено ноћу и патроле, к[ако би се] стражарске дужности обављале што савјесније.

2. По свима селима образовати одмах сеоске радне чете, у које б[и ушла сва] женска и мушка омладина из позадине и партизани када нијесу на полож[ају]. Дужност ових чета биће та да заједнички обрађују земљу у мобама они[ма ко]јци нијесу у могућности сами да је обраде: интернираних породица, оних к[оји су] на војној дужности, самохранилаца и земљу која је конфискована у корист народне борбе. Објаснити народу, путем конференција, потребу ових моба. [Тим] ће се начином популарисати наши народни одбори, јер ће кроз њих одисати и моћ нашега народа у овим приликама.

3. Будно пазити да се у позадини не ровари против народне борбе, је[р је] окупатор препреден и лукав, а народни издајници покварени и вјерне слуге истом, како се не би догађало

оно што се у неким крајевима дого[дило] или покушало створити. Народно-ослободилачки одбори су народна власт и к[ао] такви позвани да у првом реду штите народ и народне интересе. Будно паз[ити по] селима на све сумњиве елементе, водити строго рачуна о њиховом кретању, жи[во]ту и раду и не дозволити да се без знања и одобрења народно-ослободилач[ког] одбора врше ма какви скупови. На свима политичким конференцијама наступа[ти] у име народно ослободилачких одбора, те тако исте популарисати у народу и на тај начин радити на широком мобилисању маса у борби против окупатора и пете колоне, те изаћи из зачаурености рјешавања чисто економских питања, како је то било са досадашњим радом већине одбора.

Дана 15 марта т.г. одржан је пленум коме нијесу присуствовали п[рет]ставници тог одбора, и на истоме је донијета напријед изложена резолуција. У недјељу 22 марта т.г. одржаће се пленум у сједишту Среског народно-ослободилачког одбора у Ђиновићима, те на исти пошаљите своје претставнике, јер ће пленум рјешавати о тржишним цијенама и другим важним проблемима који интересују наш срез.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ

БР. 170

НАРЕДБА КОМАНДАНТА ОПЕРАТИВНОГ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ОПЕРАЦИЈЕ У ИСТОЧНОЈ БОСНИ ОД МАРТА 1942 ГОД. БАТАЉОНУ „БАЈО ПИВЉАНИН" ПОВОДОМ ЊЕГОВОГ ПОВРАТКА У ЦРНУ ГОРУ

Н А Р Е Д Б А

КОМАНДАНТА ОПЕРАТИВНОГ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ПАРТИЗАНИМА БАТАЉОНА „БАЈО ПИВЉАНИН"

Д**р**у**Г О**в и,

Сљедујући позиву нашег Врховног штаба ми смо 20 јануара напустили своју територију и пошли да помогнемо нашој браћи и друговима овдје у Босни. Какво смо стање затекли овдје и шта смо учишнпи да га поправимо? Какво је било наше држа-

ње за ова два мјесеца? Шта у нашем понашању има позитивног, а шта негативног? Какве поуке, најзад, треба да извучемо да би смо још више подигли углед батаљона?

Љетошњи устанак у Босни под руководством Ком. партије, а против дивљег фашистичког окупатора и усташких банди, био је захватио заиста најшире народне масе. Тај устанак био је уродио плодом. Широка територија источне Босне, све до самих вратница Сарајева, била је ослобођена. Народ у Босни не само да је херојски бранио своје домове већ је једне за другим ослобођавао све нова и нова села и градове. За окупатора и његове слуге пријетила је опасност да буду прогнати из читаве Босне.

Да би ову опасност отклонио и устанак угушио, окупатор се послужио другом једном бандом домаћих изрода. Послао је овдје неколико издајника из Србије, бивших официра југословенске војске, који су организовали четничке руље, унијелираздор и панику у, истина, јединствене али политички несвјесне редОЕе **наоружаних босанских сељака, и тако отворили врата окупатору и његовим усташким слугама. У градовима: Фочи, Гораждy, Чајничу, као и у околним селима завладао. је дивљи терор. Четничке руље под вођством разних Дангића, Михаиловића, Ђекића, Тодоровића и других издајника жариле су и палиле. Крвљу се мутила Дрина од невине крви муслиманског становништва. Пљачкала се и харала на све стране сиротињска имовина. Једном ријечју, режи.м дивљег терора, пљачке и паљевина, а на фронту пуно растројство, које је омогућавало поновни упад усташких банди.**

Ето, такво стање затекао је батаљон „Бајо Пивљанин" кад је ступио на тле Босне. Окуражене бројно слабим снагама батаљона „Војвода Момчило", који је неколико дана раније био ушао у Фочу, четничке руље поново су се спремале за напад на њу. Доласком батаљона „Бајо Пивљанин" то је спријечено на општу радост народа. Дирљиво је било посматрати невино муелиманско становништво, које је тих дана проливало сузе радости. У Фочи је успостављена и профункционисала у свима правцима народна власт. Град је почео живјети пуним културним животом.

„Бајо Пивљанин" добио је затим други задатак. Требало је исто урадити и у Гораждy. И урађено је. Није потребно помињати читав" низ мјера које смо ми овдје предузели и остварили. Довољно је проћи кроз град и погледати ствари и људе, па одмах закључити о свим тим успјесима. Команда мјеста, народноослободилачки одбори у граду и селима, агитација и пропаганда, радио-вијести, усмене новине, чистоћа у граду, весела лица пролазника — све су то наша дјела.

Међутим, оно што је најважније то је наша војна и политичка дјелатност. Остављајући Босну, ми већ у њој остављамо толике чете, батаљоне, па чак и одреде босанских сељака, орга-

низованих у Народно-ослободилачку добровољачку војску, који су, прошав кроз политичке курсеве и у додиру са нама, подигли своју политичку свијест и оспособили се за самосталне војничке и политичке задатке који их очекују. Према Прачи, Рогатици, Вишеграду постављени су моћни бедеми против покушаја непријатељске инвазије и чврсте базе за наше даље ослободилачке акције.

То су, другови, добре стране нашег бављења у Босни у односу на овдашњи терен. За све то вријеме ви сте показали, укупно узевши, војничку храброст и политичку свијест, врлине које су послужиле домаћем живљу за углед, јер је најбоља пропаганда — пропаганда дјелом и примјером.

Међутим, треба указати и на извјесне рђаве стране, извјесне мане и грешке наших партизана да бисмо, отклањајући их, још више подигли углед батаљона „Бајо Пивљанин" и постали заиста достојни имена које тај батаљон носи.

Ту долази, прије свега, недовољна издржљивост. Код вас се, другови, не оставши овдје ни пуна два мјесеца, већ јавила необуздана тежња за повратак кућама. То можда долази отуда што сте ви навикли на краткотрајне акције. Међутим, морамо бити свјесни чињенице да смо ми организована народна војска, која је стално мобилисана и која има да остане у акцијама све док потреба захтијева. А ту потребу одређују наше више команде. Другим ријечима, ми морамо бити свјесни да је акција правило, а одмор код куће нужан изузетак. Од нашег држања за још можда свега који мјесец зависи цјелокупна наша будућност, па морамо од себе дати све да бисмо дошли до истинског националног и економског ослобођења. Зато сљедећи пут, послије одмора, полазимо на пут са свијешћу да у борби остајемо дотле док то буде потребно.

Дисциплина, затим, није ни изблиза на онако високом степену како би то требало да буде у партизанским јединицама. Случајеви одавања непослушности, неизвршења наређења, прекорачивања надлежности, недовољног поштовања и послушности према нижим старјешинама (десетарима, водницима и командирима чета) итд. — све то има да се отклони да бисмо се приближили оном степену свјесне дисциплине који постоји у Црвеној армији.

Неповјерење према својим командама огледа се и у томе што су другови насиједали чак и таквим ординарним измишљотинама као што су: бомбардовање Пивског манастира, робљење и паљење у Мратињу, навала четника у Дробњаке и томе слично. Команде су дужне да борцима кажу сву истину, ма како тешка она била, али су и борци дужни дз не само не насиједају обичним причама већ да их сузбијају и проносиоце лажних гласова достављају и захтијевају казне за њих.

Овдје су наведене само неке од мана и грешака наших партизана, али то није ни издалека све. Њих има много више. На одговорним друговима лежи да све те грешке на вријеме уочавају, саопште партизанима, исправл-ају и кривце кажњавају у интересу Народно-ослободилачке борбе.

Само на тај начин, исправљајући грешке, и учећи се на њима и кажњавајући кривце, ми ћемо се оспособити за велике задатке који нас очекују.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

КОМАНДАНТ ОДРЕДА
Друг Цицмил[1]

БР. 171

ИЗВЈЕШТАЈ МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА БОКУ ОД 17 МАРТА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА НИКШИЋКИ ОКРУГ О БОРБАМА ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА-

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ

Никшић

Драги другови,

Овим вас, укратко, извјештавам о ситуацији на нашем терену.

Ових дана је окупатор довео појачање у Боку и то са бродовима — цистернама и ноћу их пребацио испод самих наших положаја. У петак, 13 о.м., отпочео је праву офанзиву против нас, употријебивши сва оружја (тенкове, бацаче пламена и многобројну артиљерију којом је Бока, такорекућ, начичкана).

Окупатор је правио продор у наше положаје на шест (6) мјеста, а највећу снагу је бацио на I сектор нашег батаљона и то на положаје испод пута Камено — Црквице.

Самим путем надирао је према Жлијебима са око 15 тенкова.

Борбу смо водили три дана. У овој борби смо истрошили муницију, те смо се треће ноћи морали повући на прихватни положај који сада држимо. Претходно смо. евакуисали сав народ као и 90% стоке и хране.

[1] Обрад Цнцмнл
[8] Редакција располаже извјештајем у рукопису.

Окупатор је посјео све наше бивше положаје, попалио нека села (Бакоче, Крушевицу-повише мора и Буновиће). Једно село није запалио, јер се тамо улогорио и поставио брдску батерију. Жлијебе такође, до овог момента, није запалио — иако се налази у селу. У овим борбама досада смо имали два (2) мртва и око 15 рањених другова. Окупатор је имао велике губитке, али још немамо тачних података.

Сада се налазимо на линији: пут Црквице—Нови и бранимо село Убле.

Главни разлог је за наше повлачење недостатак муниције, а пошто питање муниције нијесмо ријешили — сада се налазимо у још критичнијој ситуацији.

Данас почињемо са евакуацијом становништва, стоке и хране села Убала и то према Врбању, а преко терена на којему је још снијег висок више од метра.

Бранићемо Убле и Убаљску планину прихватајући положај за положајем, до посљедњег метка, али ако окупатор буде упоран као и досада, — а продор му је могућ из 4—5 праваца — нећемо моћи одбранити ни ово село.

Поставља нам се проблем смјештаја и прехране евакуисаног становништва, а стојимо на становишту да га не смијемо оставити на милост и немилост окупатору и његовим звјерствима. Зато ћемо један дио овог становништва бити присиљени евакуисати за Црну Гору и Херцеговину.

О ситуацији смо обавијестили Штаб Граховског батаљона, јер послије овога није искључен какав покушај према Грахову.

Јуче су страшно тукли артиљеријом наше положаје у Звечави, гдје је један друг погинуо, а неколико рањена.

Сазнајемо, иако немамо редовну везу, са II оп[еративног] сектора нашег батаљона да су и тамо водили борбе све ове дане са окупатором који је са неколико праваца продирао према Мокринама. Окупатор је у свим покушајима одбијен и, колико нам је до овог часа познато, [имао је] преко 100 мртвих и рањених. Наши су губици: 3 мртва и 4 лакше рањена.

Губитком овога терена изгубили смо главни извор снабдијевања, а најбоља наша села у приморју су нам отсјечена и попаљена.

Борбе ће се сигурно наставити, а проблем муниције и даље нам је неријешен, те ће њен исход бити, можда, још тежи по нас.

Повлачење друта Воја[1] у овом моменту са нашег терена исто нам тешко пада и бићемо присиљени да га задржимо још који дан.

[1] Воја Ковачевића

Ово нарочито зато јер су наше добре снаге отишле у ударнике — у Васојевиће.

Другарица Вјера[1] је отишла преко Грахова за Херцеговину, не свршивши овамо никакви посао, с обзиром на изложену ситуацију. Она је била присутна нашем повлачењу са првих положаја.

Ово је укратко извјештај са терена о стању до овог момента, а опширнији извјештај добићете.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Убли
17 - III - 1942
(у 10 ч пр. подне)

ЗА МК ЗА БОКУ
Крсто Црногорчевић

БР. 172

ИЗВЈЕШТАЈ КОМАНДАИТА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 17 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ХЕРЦЕГОВИНУ О СИТУАЦИЈИ У ЦРНОЈ ГОРИ И ГАТАЧКОМ СРЕЗУ

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. . . .
17-111-1942 г.

ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ХЕРЦЕГОВИНУ

Гдје буде

Уз јучерашњу пошиљку неких ствари написао сам вам једно мало писамце, у којем сам вам напоменуо да би[сте] требали сада да се позабавите мало више питањем Гацка и ликвидацијом попа Перишића и његове банде, а за ту сврху да ангажујете Ударни батаљон.

Прекјуче је овдје дошао друг Максим из Голије, па смо разговарали о тамошњој ситуацији. Имајући у виду новонасталу ситуацију у Црној Гори, гдје се још четничке банде у Васојевићима нијесу рашчистиле, а четници преко Баја Станишића упор-

[1] Вјера Ковачевић

но покушавају да се у Бјелопавлићима на подиучју „Бијелог Павла" што више појачају, па одатле да се прошире у Ловћенски и Никшићки одред, па, према њиховом мишљењу, и према самој Херцеговини. Далекосежни су им планови, али их слабо изводе. Центар четничке банде из Херцеговине и источне Босне помјерио се у Црну Гору. Мјесто мајора Тодоровића на његовом подРУЧЈУ данас главну ријеч води пуковник Станишић. Њега је, како изгледа, окупатор са Дражом Михаиловићем, а овај у споразуму са Еладом у Лондону, поставио главним командантом војске на подручју Црне Горе, Санџака, Херцеговине и Боке. Станишић је био поставио злогласног бандита Радојицу Никчевића за главног команданта четника у Херцеговини и Црној Гори, али Никчевића устријели партизанска пушка па свега војводова 8 дана ... Јуче нам јављају из Ловћенског одреда да су четници покушали из Цетиња направити продор у Катунску Нахију, присиљавајући народ да прима оружје окупатора. Оволико, кратко, у појединостима о ситуацији у Црној Гори. Писао бих вам много опширније, али вам је јуче друг Брко[1] писао опширно писмо партиском везом, па вам то нећу понављати.

По мојем мишљењу, ако се што није измијенило откако сам ја пошао, заиста се ситуација у Херцеговини добро поправила, тако да, како сами знате, четници су свуда разбијени, сем једног малог дијела ско попа Перишића на граничном дијелу Гатачког среза. С обзиром што су се наше партизанске јединице отуда повратиле назад, на један ни до данас нама необјашњив начин, а руководиоци тамошњих операција, и то вам је добро познато, нијесу довољно били дорасли за такав један задатак, [затим] повезивање четничке банде са окупатором, — све је то омогућило попу Перишићу да се прилично чврсто ушанчи у неколико села на граничном дијелу Гатачког среза, тако да садг његове чете броје од 150-200 оружника. По сваки начин ову банду треба што прије ликвидирати. Његовом ликвидацијом би се омогућила организација напада на сами Борач. Како изгледа, домаћих снага нема које би биле у стању ликвидирати попа Перишића. Обичне партизанске јединице са недораслим руководством у борби противу пете колоне, па макар оне дошле и са стране, то се досада показало као тачно, нијесу у стању да обрачунају са тим бандитом. Искуство је показало, то ви добро знате, за борбу против пете колоне требају ударне јединице са добрим и чврстим руководством. Пошто су наше ударне јединице сада ангажоване у Васојевићима, у Бјелопавлићима и у околини Никшића, ми ни једну такву јединицу не би[смо] могли засад пребацити у Гацко за обрачун са попом Перишићем. Ударни батаљон у Невесињу је показао своју способност за борбу противу пете колоне. Моје је мишљење, с обзиром на побољ-

[1] Радоје Дакић

ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ Н.О.П.ОДРЕДА

ЗА ХЕРЦЕГОВИНУ

ГДЈЕ БУЂЕ

Уз јучерашву пошиљку неких ствари написао сам вам једно мало писамце у којем сам вам напоменуо да би требали сада да се позабавите мало више питањем Гацка и ликвидацији попа Перишића и његове банде, а за ту сврху да ангажујете Ударни баталон.

Прекјуче је овдје дошао друг Максим из Голије, па смо разговарали о тамошњој ситуацији. Имајући у виду новонасталу ситуацију у Црној Гори гдје се још четникке банде у Васојевићима нијесу расчистиле, а четници преко Бајо Станишића упорно покушавају да се у Бјелопавлићима на подручју "Бијелог Павла" што више појачају, па одатле да се прошире у Ловћенски и Никшићки одред, па према њиховом мишљењу и према самој Херцеговини. Далекосежни су им планови али их слабо изводе. Центар четничке банде из Херцеговине и источне Босне помјерио се у Црну Гору. Мјесто мајора Ђоровића на његовом подручју данас главну ријеч води пуковник Станишић. Цега је како изгледа окупатор са Дражом Михајловићем, а овај у споразуму са владом у Лондону поставио главним командантом војске на подручју Црне Горе, Санџака, Херцеговине и Боке. Станишић је био поставио злогласног бандита Радојицу Никчевића за главног команданта четника у Херцеговини и Црној Гори, али Никчевића устријели партизанска пушка па свега војводова 8 дана,

Фотокопија почечка документа бр. 172

шање ситуације у осталим срезовима Херцеговине, да Ударни батаљон треба пребацити за 7—8 дана у Срез гатачки, а нарочито на граничном дијелу (Казанци) да се ликвидира ова банда, као и то да ликвидира петоколонашке елементе који се укривају по осталим мјестима, а директно и индиректно помажу попа Перишића. Уз Ударни батаљон могла би се ангажовати једна чета, добра чета Пивљана, Голијана и Гачана из сусједног рејона. Како и на који начин би се извео напад и са њим ликвидирала ова банда, за то би требало направити кратко савјетовање на ком би требало да присуствују претставници Ударног батаљона, команде сектора и друг Максим као претставник Голиског батаљона. Ударни батаљон би требало да се крене у том правцу чистећи малобројније петоколонашке елементе, гдје би га сусрели другови из сектора и друг Максим, па негдје на путу да одрже то кратко савјетовање и израде план о ликвидацији попа Перишића. Друг Максим ће бити овдје још свега 1-2 дана, па ће се кренути за Голију, одакле ће одмах ступити у везу са вама, са Ударним [батаљоном] и са командом сектора, а ви би[сте] требали одмах у погледу овога да издате потребна наређења. Ја још не губим из вида моје одлажење у Гацко, иако су четници гракнули по Црној Гори и хоће да зајашу, ма се ипак надамо да ћемо им брзих дана стући њушку, па ако будем имао могућности и ја да се цретурим бар 7-8 дана на подручје Гатачког среза. Ако би[сте] прихватили ове моје сугестије, мислим да би друг Пеко[1] требао поћи тамо да руководи овом акцијом ликвидације попа Перишића, а мене да о томе извијести, па бих се можда и ја претурио бар да се негдје сусретнемо на путу, гдје би[смо] ако ништа друго, помоћу ударника организовали један збор из неколико села, гдје бисмо им мало потресли успаване живце.

Црвена је армија с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Другарски поздрав,
Сава[2]

[1] Петар Драпшин
[2] Сава Ковачевић

БР. 173

ОДЛУКА НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ОПШТИНЕ БАЊСКЕ ОД 17 МАРТА 1942 ГОД. О ЗАБРАНИ ДАВАЊА ЗЕМЉЕ ПОД НАПОЛИЦУ И НАЧИНУ КОРИШЋЕЊА МАНА- . СТИРСКИХ ИМАЊА

НАР. ОСЛОБ. ОДБОР
ОПШТИНЕ БАЊСКЕ
Бр. 105. —17.111. 42
Велимље

СЕОСКОМ НО ОДБОРУ

Овим се сеоском НО Одбору наређује:

1. Свако давање земље напола, као и наполичарство уопште, најстроже се забрањује. Земља која је дата напола још јесенас стоји под контролом сеоских НО одбора, који ће водити рачуна да онај ко је узео да је ради има са радом наставити, а о даљем ће рјешавати овај Одбор.

Уједно се наређује сеоском н. о. одбору да води рачуна да се ова наредба не би изиграла, тј. да неко дадне земљу напола данас, а да каже да је дао још јесенас.

2. Манастирска земља је под контролом овог одбора, те се наређује сеоским н. о. одборима да је на свом подручју додијеле најсиромашнијим породицама, ако досадашњи њен закупац има прилично своје земље. Манастирска земља може се по увиђавности сеоског н. о. одбора и заједнички обрађивати у корист НОФ-а (магацина). Уједно се наређује сеоским н. о. одборима да пошаљу до 1 априла о. г. извјештај шта је по овом учињено.

3. Сеоски н. о. одбори нека обавијесте све становништво да је забрањено сијање кукуруза, већ се исти има садити због уштеде сјемена. Одбори ће водити контролу да се по овом поступи, те да за прекршај строго кажњавају.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ОДБОР

(М П.) Секретар
Војо. Килибарда

БР. 174

ИЗВЈЕШТАЈ КОМАНДЕ 2 ЧЕТЕ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ОД 17 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ ЦОП ОДРЕДА О РЕЗУЛТАТИМА БОРБЕ ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА У СЕЛУ СТУБИЦИ[1]

КОМАНДА Н. ЧЕТЕ
[ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА]
Међеђе, 17-111-1942 г.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

Извјештавамо вас да су партизани ове чете данас у 11 сати изјутра у Стубици узели засједу, сачекали вод од 54 тал[ијанска] војника гдје је у борби био сљедећи резултат: 20—30 мртвих и око 10 "рањених [Талијана], заплијењен један митраљез са 480 метака, 1 пушкомитраљез са 1300 метака, 11 пушака, ћебе, 7 пелерина, један сандук са прибором митраљеским и другог мање важног материјала. У акцији је учествовало 18 партизана, који су се сви здраво вратили.

Акцијом су руководили доле потписани.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар
Јован Никчевић

Командир чете
Б. М. Бањевић

[1] Оригинал извјештаја је у рукопису.

БР. 175

ИЗВЈЕШТАЈ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ ОД 18 МАРТА 1942 ГОД. НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОМ ОДБОРУ ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ О ПОЛИТИЧКИМ И ПРИВРЕДНИМ ПРИЛИКАМА У СРЕЗУ[1]

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИ ОДБОР
ЗА СРЕЗ ЦЕТИЊСКИ

Број 33
од 18-П1-1942

НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОМ ОДБОРУ ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Гдје буде

Драги другови,

Закаснили смо са извјештајем неколико дана из разлога што општински нар. осл. одбори са наше територије нијесу на вријеме доставили извјештаје о стању на њиховим подручјима. Ово одбори правдају тиме што су били све вријеме ангажовани око прикупљања статистичких података о имовном стању као и провођењу реквизиције.

Политичка ситуација на нашем подручју може се, с обзиром на стање у другим крајевима, окарактерисати као стабилна. Пета колона која данас претставља удружене снаге издајника-црногорских сепаратиста са разним реповима и прирепцима свих бивших ненародних југословенских режима, покушава да и на нашем терену, путем ухођења по селима, ширења паникерских вијести и разним лажима унесе забуну и расуло, растроји народне снаге и, на тај начин, створи базу за своје даље разорно дјеловање.

Стање у Општини љуботињској је задовољавајуће, изузимајући село Грађане, у коме је дошло до оружаног отпора једне банде која није хтјела предати оружје партизанима нити се уписати у партизанске јединице. Штаб Ловћенског нар. осл. парт. одреда прије извјесног времена упутио је апел на све родољубе да улазе у партизанске редове, а уколико то не могу из било којих разлога, да уступају своје оружје партизанским јединицама. Овај апел у селу Грађанима није наишао на пријем код једне групе сељака, њих шеснаесторице који су одавно дошли из интернације и све вријеме се држали по страни од народне борбе. На дан када је истицао рок за предају оружја, они су се тајно окупили и написали резолуцију у којој су се изјаснили да су они за народну борбу, но да их материјални и прродични

[1] Редакција располаже копијлм извјештаја.

разлози ометају да ступе у партизанске редове, али оружје да неће никоме предати наговештавајући чак и освету за случај насилног одузимања. Потом се ова група у први мах била повукла са оружјем у сусједну шуму код села, а затим се повратила у село и забарикадирала у кућама. Партизани су [покушавали] неколико пута да на миран и споразуман начин дођу до њиховог оружја, али су ови напори остали узалудни. У току ових преговора један од ове банде који се био ушанчио у једној кући на крају села бацио је бомбу на партизане који су опкољавали његову кућу. Благодарећи присебности водника и свих другова, од бомбе није било никакве штете, но бандит није на овоме стао, већ је одмах затим опалио три метка из пушке, па је убио једног омладинца-партизана, а једног лакше ранио. Партизани су након овога отворили ватру и убили овог злочинца. И група која је опкољавала осталу банду отворила је ватру, па су се одмах остали предали. Приведени су Штабу Одреда и након истраге и суђења петорица коловођа су стријељани ...

У Ријечкој општини осјећа се колебање код маса у покрајвођанским крајевима.[1] Страх од бомбардовања и непријатељских репресалија, који је дошао као посљедица паникерских вијести из Љешанске Нахије, унио је малу забуну код колебљиваца, тако да су из неколико села ишле делегације код окупатора. Партизанске команде и одбори су одмах интервенисали и објаснили масама посљедице и штетне резултате овог њиховог поступка. Сељаци су изјавили да убуду&е неће предузимати сличне кораке и да ће све радити у споразуму са одборима и партизанима. Овај крај је већ увелико обухватила глад, па [су] многи ишли код окупатора у нади да ће добити требовање.

Политичке прилике [у] Соколској општини су добре сем у Прогоновићима и Буроњима, гдје само постоји бојазан да би пета колона могла развити своје дјеловање. На лица која би могла послужити петој колони будно се мотри и прати сваки њихов корак.

Стање у Катунској Нахији је прилично. Извјесни елементи из редова бјелаша у Чеву и Војинићима покушали су да на питању предаје оружја створе неспоразум путем интрига и сплетака. Да би се парирала ова акција, тамо су мобилисане наше партизанске снаге, као и одбори и политичка руководства. Према најновијим извјештајима стање се тамо поправило. Ове штеточине су регрутоване из редова бивших југословенских официра. С друте стране Душан Вуковић, са једном бандом олоши и насилно мобилисаних са Цетиња, ишао је у Његуше да би тамо мобилисао сељаке у борбу против партизана. Овај покушај је пропао, јер сељаци нијесу хтјели да приме оружје, нити

[1] Односи се на села покрај воде Ријеке Црнојевића.

да се боре против партизана. Исти покушај наттравио је и у оном дијелу Ћеклића који стоји под непосредном контролом окупатора. Тамо се задржао два-три дана најављујући офанзиву на Катунску Нахију. Партизанске јединице су одмах биле мобилисане и запосјеле положај. Но према најновијем извјештају, Душан се је оканио ове намјераване офанзиве и са „овом војском", чија је јачина око сто људи, вратио се код својих господара на Цетиње. И у Ћеклићима сељаци нијесу хтјели да приме оружје, нити да се боре у редовима издајника против партизана. У осталим дјеловима Катунске Нахије стање је добро и наш утицај чврст.

У Команима и Загарчу не осјећа се утицај пете колоне. Тамо су и партизанске јединице и народни одбори стално у мобилном стању, како би благовремено и потпуно онемогућили свако продирање петоколонашког утицаја који би могао доћи из Бјелопавлића и Подгорице. Засада стање је тамо добро.

Народни одбори иступају путем конференција и зборова у свим општинама раскринкавајући издајничку работу удружене пете колоне; масе брзо схваћају да пета колона води рат против народа *и* Народно-ослободилачке борбе. Ово убјеђивање олакшано је околношћу што се у данашњој фази Народно-ослободилачке борбе удружују они који се до данас нијесу дружили, а то су издајице из редова црногорских сепаратиста и бивши југословенски кориташи. Исто тако одбори су преко зборова и конференција објаснили масама потребу реквизиције и сељаци су, у огромној већини, примили реквизицију са разумијевањем и одобравањем.

Економски положај

У духу упутстава Скупштине родољуба, као и наређења тога Одбора, у свим општинама приступило се прикупљању статистичких података о имовном стању у циљу да се вишкови намирница према одређеној скали реквирирају. Досада су нам стигли спискови са подацима из Љуботиња, Соколске, Ријечке, Бјеличке и Загарачке [општине], док од осталих одбора још нијесмо добили податке. Према добивеним списковима из наведених општина стање је сљедеће:

	број чл. породице	залихе жита	залихе кромпира
1. Љуботињ	2.504	45.835 кгр	6.738 кгр
2. Соколска	3.251	43.324 кгр	20.189 кгр
3. Ријечка	4.574	65.162 „	4.575 „
4. Бјеличка	1.177	9.615 „	25.631 „
5. Загарачка	2.300	12.989 „	1.450 „

Приликом прикупљања ових података дешавало се да неки домаћини нијесу вјерно приказивали своје залихе. Ова појава

могла се запазити како код оних имућнијих тако и код сиромашних. Да би сдбори могли добити праву слику о економском стању и да би интервенисали тамо гдје је то најнужније, издали смо налог свима општинским одборима да проведу строгу контролу путем претреса уз претходно објашњење масама о потреби ове контроле. Према досадашњим извјештајима ова контрола опсежно је проведена у Љуботињу, док је у другим општинама у току. Детаљне податке о свим општинама послаћемо томе Одбору послије пленума који ће се одржати у недјељу 22 марта т.г. За наведене општине израчунали смо само два артикла, док ћемо у сљедећем извјештају дати податке за све артикле. Према стопи која је одређена на скупштини овим општинама недостају огромне количине жита да би се прехраниле до нове жетве.

Реквизиција је проведена и то само за жито у Љуботињу, гдје је реквирирано 2.229 кгр жита, од које количине је одмах издато као помоћ сиротињи 614 кгр и то по килограм на особу, тако да је ова прва мјера обухватила 614 лица. Наређено је Општинском одбору да половину залиха жита резервише у магацину за потребе војске. Тражили смо да се ова половина резервише из разлога што у упутствима није тај проценат тачно одређен, већ стоји да општински одбори морају обавезно резервисати и з в ј е с н у количину намирница за потребе војске. Молимо тај Одбор за објашњење: колики проценат од реквирираних намирница и стоке треба да се резервише за војску. У осталим општинама реквизиција је у току, али још о резултатима немамо детаљних извјештаја.

У циљу оживљавања промета и размјене организована су [по општинама] пазаришта: у Љуботињу (Мијеле), Ријечкој (Добрска Жупа), Соколској (Ресна), Чевској на Чеву. Досада уствари није дошло до промета из разлога што су оружане акције ометале, јер су мјеста за пазаришта у појединим општинама била изложена артиљериској ватри, па ће се иста измијенити. До размјене није дошло и због тога што су цијене одређиване нереално од стране општинских одбора који су процјењивали произЕОде са своје територије скупље него оне које немају, тако да се била у неку руку појавила тзв. маказа цијена. Да би ово стање поправили сазвали смо за 22 март пленум на коме ће се, поред осталог, прецизирати и цијене за цио срез. Нема изгледа да ће се ма што моћи купити за новац, већ ће се промет ограничити само на размјену. Жито се уопште неће појављивати на тржишту. Једино се може рачунати на кромпир и рибу, а евентуално и на зејтин (Љуботињ).

При овом Одбору формиран је Набављачки одбор, у који су ушли четворица другова из покрајвођанских крајева Ријечке општине. Задатак овог одбора био би да пробије пут и оствари

везе са Албанијом ради набавке жита за новац. У ту сврху секретар Среског НОО ишао је у Зету и повезао овај Набављачки одбор са Штабом батаљона пошто друг Р. Вулетић тога дана није био тамо. Тамо за онај моменат није било никаквих изгледа нити могућности за набавку. С друге стране, два члана Набављачког одбора одатле су отпутовала за Крајину. Тамо су се били повезали са неким лиферантима и капарисали за прву испоруку 8 квинтала жита с тим да послије ове испоруке услиједи и даљи промет. Послије овога дошло је до пробоја пута Цетиње—Подгорица од стране окупатора и појачане блокаде и контроле на [Скадарском] Језеру, тако да Набављачки одбор није могао поћи за оних првих 8 квинтала жита. Ставили смо у дужност Одбору да се по сваку цијену пробије до Крајине и успостави већ остварену везу. Исто тако ставили смо му у дужност да испита могућности набавке и других артикала. Организоваћемо још један набављачки пододбор за општине команску и загарачку, који би имао за задатак да врши набавку искључиво преко Зете.

У вези вашег акта бр. 14 од 5-III-1942 г. извјештавамо вас да смо се повезали са општинским нар. осл. одборима у Команима и Загарчу. У ту сврху ишао је секретар на терен, а потом су секретари долазили на пленум овог Одбора [који је] одржак 15 марта т.г., па смо се том приликом упознали са политичким и економским приликама у овим општинама, о чему је већ напријед било ријечи.

На крају наглашавамо да су економске прилике нашег краја врло тешке и да глад већ узима маха. Реквизиција неће бити довољна да обезбиједи ни један проценат. Исто тако и набавка намирница за новац, уколико се остваре планови са Албанијом, неће користити много онима који су у опасности од глади, пошто они немају ни новчаних средстава.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Секретар П.претсједник

БР. 176

НАРЕЂЕЊЕ ВРХОВНОГ ШТАБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 19 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ЗА ФОРМИРАЊЕ ДВА УДАРНА БАТАЉОНА И ПОЈАЧАЊЕ ПОЛИТИЧКОГ РАДА СА БАТАЉОНИМА „БАЈО ПИВЉАНИН" И „ВОЈВОДА МОМЧИЛО"

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ
ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ
ВОЈСКЕЈУГОСЛАВИЈЕ
19-111-42 г. — 8 часова

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

1) 17 т. мјесеца упутили смо из Фоче за Пиву батаљон „Бајо Пивљанин". Командант одреда Цицмил за неки дан јавиће се у Штаб на Жабљаку. Овај батаљон употријебите како нађете за најбоље. Батаљон треба да се одмори. Нарочито при завршетку своје акције батаљон се показао као врло недисциплинован. То људство политички није изграђено. Пиви треба посветити већу пажњу у погледу политичког рада. Батаљон је поставио као услов да иде кући. Премда смо имали потребу за њим, више као [за] посаду јединица, ипак смо одлучили да га пошаљемо.

2) Од батаљона „Војвода Момчило" задржаћемо око 60 партизана, док ћемо све остало људство упутити вама. Од тога батаљона нарочито се недисциплинована показала Ускочка чета. Она је напустила одређено јој мјесто одмора код Калиновика и дошла у Фочу. Управо би прошла за Ускоке, али се плашила да је наши пролетери не разоружају. И ту има много нездравих елемената.

Једном ријечи оба батаљона нијесу били способни за борбу и опстанак на овом терену. Да не би од тога имали незгодних политичких посљедица, ми смо их послали тамо. Вјерујемо да ће се ово људство добро борити пошто се мало одмори. С њим треба више политички радити. Старјешине треба да покажу више такта и умјешности. За командире бирати храбре борце, одане нашој борби, а исто тако да буду популарни и омиљени међу својим војницима. Постављати ваљане политичке комесаре. И код једног и другог батаљона нижи старјешински кадар није показао умјешност, премда се у борби добро држао.

Ми смо са батаљонима лијепо поступили, са пуно такта и послије говора отпратили тамо. Морате и ви с њима тактично поступити. Они су извршили постављене им задатке, али су тре-

бали показати више издржљивости и дисциплинованости. Други пут када мобилишете људство никад му не постављати рок задатка. Ту су и овога пута, као на Пљевљима, погријешили наши рукоЕодећи другови. Мобилисали су људство за одређено вријеме, па се за тај рок хватају војници. Послије тога рока неће да се боре.

3) Да не би доживјели какве војничке и политичке неуспјехе, ви обавезно морате на територији вашега одреда формирати два лака ударна батаљона. За то ћете добити и наређење од Главнога штаба. Батаљоне морате држати по касарнама и с њима непрекидно војно-политички радити. Ти батаљони ући ће у састав црнагорске пролетерске Народноослободилачке ударне бригаде. Ред, рад и дисциплина мора бити како је прописано у статуту за пролетерске бригаде, а који сте ви добили (штампан у Билтену Врховног штаба). Поред ових батаљона, или у њиховом саставу, треба формирати омладинске ударне чете, које послије војно-политичког курса увести у акције.

Све ово треба остварити чим вам дозволе садашње акције које водите. Овом организационом питању морате посветити сву пажњу. Само ћете тако бити спремни да претходите свима догађајима и рјешавате их у своју корист. Благодарећи отсуству ударних јединица, могла је реакција подићи главе у Црној Гори.

4) Прелазима код Ђурђевића Таре морате посветити пажњу. Морате одредити једну солидну јединицу која ће осматрати и чувати те прелазе. Та јединица мора одржавати везу са санџачким снагама. Обавјештајну службу треба развити на правцу од Пљеваља.

5) Операцијама око Колашина морате посветити највећу пажњу. Ваше снаге треба да садејствују [с] осталим снагама при нападу на Колашин. До тога напада немојте сувише заморити трупе. Прибавите хране за људе.

6) Послије ликвидације Колашина са вашим снагама морате бити спремни да интервенишете ка Санџаку, Фочи, Калиновику и Херцеговини. Овај посљедњи правац нарочито интересује Жупо-пивски батаљон.

7) На Жабљаку увијек морате имати једну мобилну — ударну јединицу.

Примите наше другарске поздраве.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

БР. 177

ИЗВЈЕШТАЈ ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 19 МАРТА 1942 ГОД. О ПРИПРЕМАМА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА У КАТУНСКОЈ НАХИЈИ[1]

ШТАБУ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

Положај

Упутите, по могућству, једног партизана који добро познаје аутоматска оруђа, а поготову италијански митраљез „Бреда", у Команду сектора Симуња. Тај друг би обишао све положаје, прегледао аутоматска оруђа и поучио наше партизане руковању, поправци и сл., јер постоји могућност да наши партизани та оруђа не знаду искористити у борби како треба, пошто нијесу још са њима били у борби.

Даље, пошаљите уље за аутоматска оруђа хитно. Чету коју сам тражио за Велестово упутите одмах, јер смо ријешили да рашчистимо с петом колоном код нас. Пошаљите што више људи, биће кратко 2 — 3 дана, оставите само посаде на положајима, остало све баците код нас. Поставите јачу стражу на врх Ораха; ова стража нека одржава везе са Штабом Велестово; за курире шаљите патролу од 5—6 људи. Извијестите хитно Главни штаб да смо предузели акцију чишћења у Нахији и да учествују 104 партизана из Грахова; тражио сам помоћ: јаку чету из Рудинско-трепачког батаљона, тражићу макар 20 људи из Пјешиваца, чету Команско-загарачку, чету од вас из Штаба и наши [овдашњи) партизани 100 Катуњана. То смо морали, јер би нам пропао фронт на Симуњи и било би онда свашта.

Друже Мило, молим те одмах дај да ми се учине једни опанци, изабери боље од оне коже па дај Драги С. Челебић да ми их одмах учини и упути на Бјелице. Број ноге је 45 нека буду велики. Исто тако учините једне мање за Крста.

На фронту препуцавање стража. Ја данас идем у Нахију. Сјутра нападамо пету колону, ја руководим операцијама. Крсто и Михаило остају на положају. Загазили смо у битку са овим бандама, морамо их разбити, а када то постигнемо лако нам је за све фронтове Ловћенског одреда.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

19 III 1942. Положај

Командант сектора
Вељко Мићуновић

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.

БР. 178

ПИСМО ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 19 МАРТА 1942 ГОД. ДЕЛЕГАТУ ШТАБА ОДРЕДА ЗА ПОЈАЧАЊЕ ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОГ РАДА У ПЈЕШИВЦИМА[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 184
19-111-1942 г.

Драги Војо,[2]

Данас сам примио писмо од тебе и друга Ђура[3], из кога се јасно види да сте схватили своју дужност и да се енергичним радом може [поправити] и поправља ситуација у Пјешивцима. Низ акција које сте извели јасно говоре о томе. Само један недостатак осјећа се, а то је да се ништа није учинило противу пете колоне. Добро је водити акције противу окупатора, али не треба заборавити да се пета колона неће истријебити тим путем. Тешкоће за акције противу оних најглавнијих су очигледне, алп у томе треба бирати. Ми морамо и те слабијег калибра већ једном увјерити на дјелу да не можемо у сваком случају праштати.

Што се тиче акција противу окупатора и њиховог одјека на другом дијелу Општине (преко воде) јасно је да оне имају позитивно дејство. То даје полета и подиже морал више и боље од ма каквог политичког рада.

У вашем извјештају нема ништа о акцији коју су извели у Стубици партизани под руководством Б. Баљевића и J. Никчевића, а која је сигурно премашила све досада тамо изведене акције. Ако још досад нијесте о томе обавијештени, тражите обавјештење од њих.

Овдје није ни Сава[4] ни Брко,[5] а знам да су ти послали два писма у посљедња два цана у којима је изнесено све шта имате даље радити, па би било сувишно да то понављам. Могу ти напоменути само то да је Ударни батаљон на подручју Рудинско-трепачког батаљона, јер су се тамо у посљедња неколика дана догодиле ствари које указују на озбиљност тамошње ситуације. Батаљон је досад ликвидирао 5—6 петоколонаша међу којима и Косовића, бив. командира чете, и сигурно је да се неће на томе

[1] Редакција располаже копнјом писма.
[2] Војо Николић
[3] Ђура Рогановића
[4] Сава Ковачевић
[5] Радоје Дакић

зауставити. Послије изведених акција противу пете колоне рбчено им је да организују један збор и он је вјероватно већ одржан, па су ради њега морали отићи на терен и Сава и Брко.

Што се тиче сарадње са партизанима са подручја других батаљона, о томе не треба савјетовање ни с ким, јер то изискују потребе.

Политички рад не смијете запоставити, нарочито то не смијеш ти, а о томе сам ти према упутству Бркову написао и једно писмо прије два дана.

Ситуација у Васојевићима поправља се сваким даном, и мислимо да ће ускоро и тамо оздравити. У околини Никшића Талијани гађају често топовима, али то нема неких знатнијих посљедица.

О Ударном батаљону сам ти рекао што знам, а да ли ће он тамо сад или ће прије на ову страну преко Озринића због тешке и новонастале ситуације тамо, то ти не бих могао рећи поуздано, но то није тако ни важно ако ви и даље успијевасте да прикупљате разбијене снаге Пјешивачког батаљона, нападате окупатора и пету колону.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

БР. 179

ПРОГЛАС ГЛАВНОГ ШТАБА НОП ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ ОД 20 МАРТА 1942 ГОДИНЕ

НАРОДУ ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ

Каква браћа, ако Бога знате,
Када газе образ црногорски ... !

Данашња наша борба је сјутрашња наша слобода. У борби гинемо, у слободи ћемо се родити. У борби се губимо, у слободи ћемо се наћи. Кроз борбу живимо, за слободу умиремо. Данашња наша борба је наставак наше јучерашње борбе, наша сјутрашња, наша вјечна борба за „дивно име и свету слободу."

Повели смо борбу, јер нијесмо могли, нијесмо смјели да је не поЕедемо. Повели смо је ми, партизани, повео ју је с нама цио народ Црне Горе и Боке. Повели смо је против јачег непри-

јатеља, јер смо знали своју снагу, јер смо вјеровали у снагу нашег великог пријатеља, нашег Совјетског Савеза. Знали смо да ће кроз борбу јачи непријатељ постати слабији, да ће кроз непрестану борбу наша снага постати стоструко јача. Знали смо да можемо туђи непријатеља и тукли смо га. Непријатељ је сатјеран у неколико градова. То је велики успјех наше партизанске борбе. Али га треба и одатле истјерати. То је крајњи циљ наше садашње борбе. Ми ћемо и то постићи, јер смо у борби ојачали, стекли поуздање, учврстили наше борбено јединство, наше најјаче и најубојитије оружје.

Непријатељ зна гдје лежи наша снага, непријатељ зна зашто је наша пушка убојнија него његов топ. Наше пушке су довољне да разбију његову морално и политички већ разбијену војску, његов топ не може више да разбије јединство наше партизанске војске — њену главну снагу, јединство нашег народа — њено главно упориште. Зато он покушава да својим, италијанским топовима, придружи и црногорске пушке-издајнице, зато је он покушао да организује братоубилачки рат, зато је он почео да издаје плате свим издајничким официрима, свима који су били спремни да италијанским пушкама разбијају јединство нашег народа, јединство наших пушака — јачих од италијанских топова. Али су и те пушке биле слабе — „ђе издајник бољи од витеза".

Сви походи издајника разбили су се о чврсту стијену нашег јединства. Срамни походи Баја Станишића у Бјелопавлићима, Сава Дмитровића у Пиперима, Радојице Никчевића у Бршну, претворили су се у још срамнија бјекства. Под заштитом италијанских топова су наступали, под заштитом италијанских топова су бјежали. Сломљен је и поход Павла Ђуришића и Ђорђија Лашића на Колашински срез. Разбијене су банде поганих изрода који су хтјели у ропству да живе и који ће због тога умријети у слободи. Народ и народна партизанска војска разбили су и ову офанзиву непријатеља. Уједињени огањ из непријатељских топова и издајничких пушака није сагорио борбено јединство народа, али је сагорио саме издајнике. Народ се сам увјерио у оно што су му партизани говорили.

Ни офанзива лажи, посљедње убојно оружје непријатеља против партизана, није могла да поколеба чврсте редове народних бораца. Издајници, који војују своју срамну војну под именом четника пљачкајући наша села, говоре народу да ће их партизани опљачкати палећи партизанске куће, говоре сељацима да ће лх партизани попалити убијајући дјецу и силујући жене, говоре мајкама да партизани кољу дјецу у колијевци. Стотине и стотине села у којима партизани живе и кроз која су прошли у Црној Гори и Боки знају да је то лаж. Партизани су синови народа, војска народа, и они не могу сами себе пљачкати, они не могу своје кровове палити, своју дјецу клати. Они се

НАРОДУ ЦРНЕ ГОРЕ И БОКЕ!

Мачка брада, дио Бога моле,
Када гоне образ крижарски.

Данашња наша борба је сутрашња наша слобода. У борби тамнимо, у слободи ћемо се родити. У борби се губимо, у слободи ћемо се наћи. Кроз борбу живимо, за слободу умиремо. Данашња наша борба је наставак наше јучерашње борбе, наша сутрашња, наша вјечна борба за „живиће и сјату слободу".

Повели смо борбу, јер нијесмо могли, нијесмо сјели да је не поведемо. Повели смо је ми, партизани, повео ју је с нама цио народ Црне Горе и Боке. Пјели смо је против јаког непријатеља, јер смо звали своју снагу, јер смо вјеровали у снагу нашег великог пријатеља, нашег Совјетског Савеза. Звали смо да ће кроз борбу јачи непријатељ постати слабији, да ће кроз непрестану борбу наша снага постати стоструко јача. Звали смо да можемо туђа непријатеља и тукли смо га. Непријатељ је сатјеран у неколико градова. То је велики успјех наше партизанске борбе. Али ни треба и одатле истјерати. То је крајњи циљ наше садашње борбе. Мићемо и то постићи, јер смо у борби ојачали, стекли поуздање, учврстили наше борбено јединство, наше најјаче и најубојитије оружје.

Непријатељ зна гдје лежи наша снага, непријатељ зна зашто је наша пушка убојија него његов топ. Наше пушке су довољне да разбију његову моралну и политичку већ разбијену војску, његов топ не може више да разбије јединство наше партизанске војске — њену главну снагу, јединство нашег народа — њено главно упориште. Зато он покушава да својим, италијанским топовима, придружи и црногорске пушке издајице, зато је он покушао да организује братоубилачки рат, зато је он почео да издаје плате свим издајничким официрима, свима који су били спремни да италијанским пушкама разбијају јединство нашег народа, јединство наших пушака — јачих од италијанских топова. Али су и те пушке биле слабе — „ђе издајник бољи од витеза".

Сви походи издајника разбили су се о чврсту стијену нашег јединства. Срамни похода Ђоја Станишића у Бјелопавлићима, Саве Дмитровића у Пиперима, Радојице Нинчевића у Бршну претворили су се у још срамнија бјегства. Под заштитом италијанских топова су наступали, под заштитом италијанских топова су бјежали. Сломљен је и поход Павла Ђуришића и Ђорђија Лашића на колашински срез. Разбијене су банде поганих изрода, који су хтјели у розеству да живе и који ће због тога умријети у слободи. Народ и народна партизанска војска разбили су и ову офензиву непријатеља. Уједињени огањ из непријатељских топова и издајничких пушака није сагорио борбено јединство народа, али је сагорио саме издајнике. Народ се сим увјерио у оно, што су му партизани говорили.

Ни офензива лажи, последње убојито оружје непријатеља против партизана, није могла да поколеба чврсте редове народних бораца. Издајници, који вођују своју срамну војску под именом четника, пљачкајући наша села, говоре народу да ће из партизанске пљачкашке, радије партизанске куће, говоре сељацима да ће их партизани пошалити, убијајући зјецу и силујући жене, говоре мајкама да партизани воде дјецу у колијевци. Стотине и стотине села у којима партизани живе и кроз која су прошли у Црној Гори и Боки знају да је то лаж. Партизани су синови народа, војска народа и они не могу сами себе пљачкати, они не могу своје кровове палити, своју дјецу клати. Они се боре да се народу врати и опљачкани дио хлеба, они за лицу браће куће одпаљивају, они гину да би њихова дјеца могла да живе. Издајнички и жовч сагорјеће сама у огњу своје лажи, партизани ће побиједити истином својих дјела и својих поступака.

Свима преваренима и заведеним!

Онима који знају није потребно говорити, онима који виде није потребно отварати очи. Али има и таквих који не знају и који не виде. Њима се обраћамо. Обраћамо се свим поштеним сељацима који су четници успјели да превере и заведу, обраћамо се онима који нијесу свјесни да је пушка у њиховим рукама издајничка пушка, обраћамо се свима онима којима још није јасно да се боре против себе самих, против своје будућности. Обраћамо се свима онима који не примају плату од окупатора, који нијесу примали никада никакве плате и који неће примати никада никакве плате, онима који су увијек и који ће увијек својим рукама стварати свој живот. Обраћамо се свим поштеним и заведеним сељацима, свима који су преварени, лажима преварени, свима који су, губећи вјеру у снагу народа, губећи вјеру у снагу Совјетске Русије, поклекли, свима који нијесу свјесно постали издајници, свјесни бројеви на повјерљивим платним списковима Пашића Барјактара.

Обраћамо се њима и позиваномо их да напусте своје издајничке вође, да напусте своје издајничко друштво. Позивамо их да се врате својим домовима, гдје их чекају њихове незапаљене куће, њихова непоклана дјеца, њихове неокаљане жене. Позивамо их да се врате свом народу и својим породицама. Никоме се ништа неће догодити. Партизани се неће ниједном од њих светити. Партизани се никад не свете народу. И они који су поштени и заведени, и они су дио народа и за њих се партизани боре. Позивамо их да се врате свом народу и да напусте издајице који се боре против свог народа, који га клевећају, који блате његову прошлост, који убијају његову будућност. Позивамо их да напусте Ђоја Станишића, чије летке бацају италијански бомбардери заједно са бомбама по нашим селима, позивамо их да напусте Павла Ђуришића, који пали домове вагојевићких партизана и предаје Италијанима њихове мајке, жене и зјецу, позивамо их да напусте Крста Поповића, организатора и команданта разбојничких крилаша. Главни штаб народно-ослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку позива их да се врате и гарантује да им се ништа неће догодити.

Онима који се не врате, онима који остану и даље у табору издајника, поручујемо да никакви обзири нећемо имати. Крв за крв. Народ не може остати у својој борби на пола пута. Он се мора борити и он ће се борити. Он се мора свјетити и он ће се осветити.

Нек проспе сјесни од ужаса,
Отпор пружа на камен кровни!

Народ је извор наше снаге, ми дајемо снагу народу. Непријатељи народа су и наши непријатељи, наши непријатељи су и непријатељи народа. Кад ми, партизани, позивамо, позива и народ, кад се ми свјетимо, свети се народ. Ми се не боримо против заведених, ми се не свјетимо преваренима. Ми знамо ко су непријатељи народа, и зато позивамо све који то нијесу да се врате. Они који се не врате проглашили су сами себе непријатељима народа и њих ће стићи њихова судбина. Народ и они не могу заједно.

Земља мала, одвуда стјешњена,
С мучом једни у њој остат може
Кмет сиромах пут ме заклонити —
За заступност на вјекат не треба!

20 март 1943 годиште.

ГЛАВНИ ШТАБ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ
ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

Фотокопија документа бр. 113

боре да се народу врати и опљачкани дио хљеба, они на ланцу[1] бране куће од паљевине, они гину да би њихова дјеца могла да живе. Издајнички лажови сагорјеће сами у огњу своје лажи, партизани ће побиједити истином својих дјела и својих поступака.

СВИМА ПРЕВАРЕНИМ И ЗАВЕДЕНИМ!

Онима који знају није потребно говорити, онима који виде није потребно отварати очи. Али има и таквих који не знају и који не виде. Њима се обраћамо. Обраћамо се свим поштеним сељацима које су четници успјели да преваре и заведу, обраћамо се свима онима који нијесу свјесни да је пушка у њиховим рукама издајничка пушка, обраћамо се свима онима којима још није јасно да се боре против себе самих, против своје будућности. Обраћамо се свим онима који не примају плату од окупатора, који нијесу примили никада никакве плате и који неће примати никада никакве плате, онима који су увијек и који ће увијек својим рукама стварати свој живот. Обраћамо се свим поштеним и заведеним сељацима, свима који су преваром заведени, лажима преварени, свима који су, губећи вјеру у снагу народа, губећи вјеру у снагу Совјетске Русије, поклекли, свима који нијесу свјесно постали издајници, свјесни бројеви на повјерљивим платним списковима Шгрциа Биролиа!

Обраћамо се њима и позивамо их да напусте своје издајничке вође, да напусте своје издајничко друштво. Позивамо их да се врате својим домовима, гдје их чекају њихове незапаљене куће, њихова непоклана дјеца, њихове неокаљане жене. Позивамо их да се врате своме народу и својим породицама. Никоме се ништа неће догодити. Партизани се неће ниједном од њих светити. Партизани се никад не свете народу. И они који су поштени и заведени, и они су дио народа, и за њих се партизани боре. Позивамо их да се врате своме народу и да напусте издајице, који се боре против свога народа, који га клеветају, који блате његову прошлост, који убијају његову будућност. Позивамо их да напусте Баја Станишића, чије летке бацају италијански бомбардери заједно са бомбама по нашим селима, позивамо их да напусте Павла Ђуришића, који пали домове васојевићких партизана и предаје Италијанима њихове мајке, жене и дјецу, позивамо их да напусте Крста Поповића, организатора и команданта разбојничких крилаша. Главни штаб Народно-ослободилачких партизанских одреда за Црну Гору и Боку позива их да се врате и гарантује да им се ништа неће догодити.

Онима који се не Ерате, онима који остану и даље у табору издајника, поручујемо да никаквих обзира нећемо имати.

[1] фронту

Крв за крв. Народ не може остати у својој борби на пола пута. Он се мора борити и он ће се борити. Он се мора светити и он ће се осветити;

Нек пропоје пјесна од ужаса,
Олтар прави на камен крвави!

Народ је извор наше снаге, ми дајемо снагу народу. Непријатељи народа су и наши непријатељи, наши непријатељи су и непријатељи народа. Кад ми, партизани, позивамо, позива и народ; кад се ми светимо, свети се народ. Ми се не боримо против заведених, ми се не светимо превареним. Ми знамо ко су непријатељи народа и зато позивамо све који то нијесу да се врате. Они који се не врате прогласили су сами себе непријатељима народа и њих ће стићи њихова судбина. Народ и они не могу заједно.

Земља мала, одсвуд стијешњена,
С муком један у њој остат може
Какве силе пут ње зијевају —
За двострукост ни мислит не треба!

20 март 1942 године

ГЛДВНИ ШТАВ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЗА ЦРНУ ГОРУ И БОКУ

БР. 180

НАРЕЂЕЊЕ ПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 20 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ЦУЦКО-ЋЕКЛИЋКОГ БАТАЉОНА ЗА ДРЖАЊЕ ПОЛОЖАЈА КОД ОРАХОВЦА И ПОДЈЕЛУ ЗАПЛИЈЕЊЕНОГ МАТЕРИЈАЛА

У ШТАБУ
ЧЕВСКО-БЈЕЛИЧКОГ БАТАЉОНА
20-111-1942 г.

ШТАБУ ЦУЦКО - ЋЕКЛИЋКОГ НАРОДНО - ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТ. БАТАЉОНА

Положај

Примљено је ваше писмо у коме извјештавате о акцији на Ораховцу и износите садашњи војнички положај у тим крајевима.

Одобрава се да положаји које држе ваши партизани буду на линији Гомилице—Дуга Долина—Прешен, пошто вам није

успјело мобилисати сељаке села Ораховца ради одбране села. Исто тако строго провјерите случајеве бјекства код Италијана, па уколико су у питању петоколонаши и други сумњиви случајеви, извршите конфискацију имовине таквима. Конфискована имовина припада само партизанима а не народу; послије конфискације извијестите нас ради подјеле.

Заплијењено оружје и остали материјал ћемо подијелити овако: Уз пушака припада нама, и то нам упутите што прије преко Штаба Чевско-бјеличког батаљона. Упутите нам један италијански пушкомитраљез са двије стотине метака, и на сваку талијанску пушку по 35 метака. Даље, доставите нам 25 ћебади и 2 боља ранца.

Одобрава се да [се] 1 пушкомитраљез са одговарајућом муницијом додијели Штабу Орјенског батаљона, само ми није јасно, како да су толико слабо наоружани када су већ дуже времена изводили акције. Упутите акт Штабу Орјенског батаљона у коме га извијестите да му по одобрењу Штаба Ловћенског одреда додјељујете један пушкомитраљез. Можете Кривошијама придати још неколико декица, јер сте [за]плијенили 180, дајте им бар на сваког њиховог партизана који је учествовао у борби по једну.

На вријеме обавите све наређене радње око формирања чете за Васојевиће, тако да иста буде у Чеву у наређени дан и час.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАВ ЛОВЋЕНСКОГ
НАР. ОСЛОВ. ПАРТ. ОДРЕДА
Вељко Мићуновић

БР. 181

ОДЛУКЕ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ОПШТИНЕ БАЊСКЕ ОД 20 МАРТА 1942 ГОД. О ОРГАНИЗАЦИЈИ РАДА И РАДНИХ ОДНОСА НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ

НЕКОЛМКО УПУТСТАВА И ПРИВРЕМЕНИХ ОДРЕДАВА О ОРГАНИЗАЦИЈИ РАДА И РАДНИХ ОДНОСА НА ТЕРИТОРИЈИ

(СЕОСКИМ НАР. ОСЛ. ОДВОРИМА И СВЕМУ СТАНОВНИШТВУ ОВЕ ОПШТИНЕ)

У данима које преживљујемо цјелокупни наш привредни живот мора бити организован на начин који ће бити прилагодљив за побједоносан исход наше праведне борбе. Да би се то

постигло, мора се извршити мобилисање свих радних снага, а уз то сваки појединац мора бити спреман на свестрано самоодрицање и навикавање да своје личне интересе подређује заједничким интересима. Мора се водити рачуна нарочито о сљедећем: а) сва земља треба да се на вријеме обради, б) имања бораца који су на положајима треба да се обраде тако да се не осјети њихова отсутност, в) у раду треба да учествују сви за рад способни, г) зарада сиромашнијег свијета треба да буде толика да може претстављати прикупљање извјесне резерве преко љета за зиму.

У ту сврху треба се придржавати сљедећих

УПУТСТАВА И ОДРЕДАБА

1) Извођење радова треба да што је више могуће добије изглед радне заједнице по принципу: један за све, а сви за једнога. При општинском НОО-у оснива се повјереништво за рад. Одбор именује повјереника за рад на територији ове општине. Повјереник се стара да се прописи ових упутстава и одредаба спроводе у дјело на наведеном територију, као и да предузима све што користи да се привредним радом омогућава побједоносан крај наше борбе. Он координира рад и са другим општинама тако да неко може бити упосљаван и ван ове општине и обратно, на бази међусобног потпомагања. Он је у свом раду подређен општинском НОО-у с којим се савјетује и од кога добија упутства за рад, коме подноси приједлоге; он сазива конференције повјереника појединих села и са њима се договара дајући им потребна упутства. Једанпут мјесечно он подноси извјештај општинском НОО-у о постигнутом раду на подручју ове општине.

2) При сваком сеоском НОО-у оснива се повјереништво за рад у дотичном селу. Сеоског повјереника именује општински НОО. Упутства за рад добија од општинског повјереника, коме подноси извјештај о постигнутим успјесима. Он тијесно сарађује са сеоским НОО-ом, преко кога и добија упутства; Одбор са општ. повјереником контролише његов рад и то по могућности одборски секретар. Радна снага његова села је нека врста радне чете, чији је он старјешина. Оно што је општ. повјереник за подручје општине, то је углавном сеоски повјереник за село. Наведени извјештај општ. повјеренику он шаље једном мјесечно. С времена на вријеме са НОО-ом тога села (са секретаром по могућности) даје упутства и врши договарања са повјереничким помоћницима појединих заселака његова села.

3) Сеоски НОО именује повјереничке помоћнике за рад у појединим засеоцима. То је нека врста радних водова, чији је радни старјешина повјеренички помоћник за рад у дотичном засеоку. То што је сеоски повјереник за рад на подручју радне чете, то је углавном повјеренички помоћник на подручју радног

вода. Једанпут мјесечно повјереник шаље извјештај о постигнутом раду сеоском повјеренику за рад. Његов рад контролише сеоски повјереник са сеоским НОО-ом (по могућности секретаром). Број повјереничких помоћника зависи од величине села.

4) Гдје год је то могуће, општински или поједини сеоски НОО-и ће омогућавати радним четама и водовима колективну (заједничку) обраду појединих земљишта у корист НОФ-а, магацина (на пр. какво манастирско или ма чије друго имање које на који други начин остаје необрађено). Исто тако, треба настојати да се и за које друге радове организује колективан рад, поготово за радове гдје се то може лакше извести (тријебљење чаира[1], плијевљење, косидба и сл.). У тим случајевима могу поједина села, повремено или стално, скупа или засебно, формирати ударне водове или чете, или пак десетине.

5) Радови се обављају или бесплатно или уз награду (надницу).

6) Радна снага борца који је на положају, ако његов иметак не може да обради његова породица, мора бити надокнађена радним снагама лица из позадине или бораца који се привремено налазе у позадини. Предвиђену надницу тим лицима даваће та породица у оним случајевима када то иста, по увиђавности помоћника за рад у том засеоку, може да дадне; ако је пак сиромашна, ради јој се бесплатно. Да би сиромашнији могли долазити до надница, мора се настојати да они раде код имућнијих породица уз надницу, док радне снаге из имућнијих домова треба упосљавати код сиромашнијих породица без права на надницу одређујући им да чак и храну понесу од своје куће. Повјеренички помоћниК се у овом случају мора послушати, а о незадовољству које би се при том појавило са које од заинтересованих страна, коначно одлучује сеоски повјереник за рад са секретаром сеоског НОО-а, тада или нешто касније.

7) Надница за цијелу општину одређује општин. НОО. Надничка исплата се оставља за јесен, кад приспије род, сем у случајевима кад породица дотичног радника нема ништа за исхрану, а сам послодавац има могућности да исплату изврши одмах. Улога повјереничког помоћника је ту као и у тачци под 6). Надница је у намирницама, и као мјерило узима се жито. Надничара послодавац не може бирати, већ има примити онога кога му помоћник одобри; исто тако не може ни радник бирати гдје ће радити, већ ондје гдје га помоћник одреди.

Помоћник може додијелити на рад неког радника и код оних домаћина који радника не траже, само ако зна да би му радник био потребан, а овај неће да га прими да би избјегао давање хране или плаћање надница; исто тако, он може и мора

[1] ливада

да присили на рад лијенштину који избјегава рад. И овдје је улога помоћника као у тачци 6).

8) Поред хране, надницу засада рачунати као 5 до 6 кг жита. Жито може бити које било врсте, сем овса који мора бити упола помијешан са којим другим. Један кг жита рачунати 3 кг кртоле, или 3 кг купуса, или 4 кг репе и блитве, или % кг сува односно 1 кг сирова меса, или % кг сира из мјешине, или 1 кг вареног сира из груде, Уз кг млада скорупа, или 15 кг сијена, или 25 кг сламе. Приликом додјељивања намирница с јесени, помоћник интервенише тако да радник добија од свих намирница по неки дио према утврђеном односу вриједности. Однос вриједности за остале намирнице и друго помоћник процењује сам, уколико то већ не би урадила старија власт путем јавног обавјештења. Препоручљиво је да се при том посавјетује са секретаром сеоског одбора, или сеоским повјереником, особито у замршенијим случајевима. Новчану надницу засада избјегавати. Надница одређена за 5 до 6 кг жита обиљежава разлику између појединих радних снага, што у спорним случајевима одређује повјеренички помоћник.

9) Радник-надничар мора бити храњен као и радници укућани, а оптерећивати се не може више од укућана радника који су с њиме, ако су једнаке снаге са њим. Исто тако, мора се водити рачуна и о томе да ли је он достигао својом снагом радника укућанина са којим ради. Уопште гледати да једнаке радне снаге једнако и учествују у раду. Спорове између послодавца и надничара рјешава сеоски повјереник за рад са НОО-ом села уз савјетовање помоћника у замршенијим случајевима.

10) Радником са надницом под 8) могу се рачунати сва здрава лица изнад 15 и испод 65 година. Награда и за женске и за мушке је једнака. Ако је нечија радна способност због добре очуваности здравља близу нормалној, онда се и њему може одредити пуна надница (о чему одлучује помоћник), па иако то лице превазилази 65 година.

11) Лицима која нијесу способна за теже радове могу се одређивати лакши и радови са мањом наградом према споразуму заинтересованих страна или увиђавности помоћника. За дужевремени најам [у чобанству] за стоку предвиђа се надница: храна, одијело и 1 и по кг жита дневно, при чему могу доћи у обзир и друге намирнице према утврђеном односу или гдје то није случај према савјесној процјени повј[ереничког] помоћника засеока.

12) Уступање сточне радне снаге треба да се регулише на бази привременог позајмљивања бесплатно, како за пољске радове тако и за остале домаће потребе, било споразумно између заинтересованих страна било посредовањем помоћника у засеоку.

13) Сваки радник по могућности биљежи свој рад у својој „Радној листи", а рад у засеоку помоћник у „Књизи рада". Док се утврде једнообразни формулари, нека се то ради онако како се може и умије. Преглед учињеног врши помоћник једном у 15 дана обилазећи заселак. Устројиће се и потребне књиге за сеоске и општинског повјереника на првој сједници на којој ће се састати.

14) Даје се могућност иницијативе како сеоским повјереницима тако и њиховим помоћницима да рад у наведеним смјерницама развијају према конкретним приликама њихове средине, онако како сматрају да ће најбоље послужити заједничким интересима. Сеоске страже и цјелокупна партизанска власт ће их у њиховом раду за добро цјелине потпуно помагати.

15) Прописи ових одредаба ступају на снагу данас. Допуњавање и проширивање истих, уколико то буде потребно, као и само њихово мијењање, вршиће се у складу са приликама које буду наилазиле. Према томе док не наступи који од тих случајева, оне неизмјењиво имају законску важност.

16) Сеоски НОО-и нека одмах именују повјереничке помоћнике за поједине засеоке, нека их упуте у рад, као и нека о свему наведеном обавијесте становништво својих села.

17) Све сугестије и примједбе за које одбори мисле да би припомогле раду у овом правцу нека сеоски одбори расправљају на својој сједници, па нека их доставе општин. НОО-у на расматрање, или пак нека дође да их реферише секретару одбора. Сеоски повјереници за рад и општински повјереник биће именовани од стране овог Одбора у најскорије вријеме. Докле то буде, са радом у засеоцима треба одмах отпочети.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ИЗ КАНЦЕЛАРИЈЕ
НАР ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА
ОШНТИНЕ БАЊСКЕ

Велимље
20 марта 1942 г.

БР. 182

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 20 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ШТАБУ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ БАТАЉОНА ЗА ПРУЖАЊЕ ПОМОЋИ ОРЈЕНСКОМ БАТАЉОНУ И ПОВЛАЧЕЊЕ КОМБИНОВАНЕ ЧЕТЕ ИЗ БИЛЕЋКОГ СРЕЗА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛОБ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 185
20-11-1942 г.

ШТАБУ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ НОП БАТАЉОНА

Гдје буде

Данас смо примили писмо од Граховског НОП батаљона а са њим писма од Орјенског батаљона у којима нам јављају да је Орјенски батаљон у врло тешкој ситуацији због офанзиве окупатора, коју спроводи на ослобођеном територију Орјенског батаљона са снагама од око 3000 војника алпинаца. Са сразмјерно малим снагама којим располаже Орјенски батаљон немогуће му се одупријети и сачувати досада заузете позиције, зато је био приморан да се повуче кроз велике борбе, задавши велике губитке окупатору, на своје друге положаје. Не зна се какве су намјере окупатора. Највјероватније је да мисли очистити наше партизанске јединице са онога подручја Орјенског батаљона куда су му прекинуте саобраћајне везе, а да би те везе опет успоставио и осигурао нормалан саобраћај. С обзиром на јачину снага са којима прави напад, можда има и друге намјере: да продире и у правцу Грахова. У једном и другом случају морамо бити обазриви и припремити се за сваку случајност, а да нас ништа не би изненадило. Да би се обезбиједили према окупатору на том Бокешком сектору морамо Орјенском батаљону дати свестрану помоћ, зато вам се са овим наређује:

1) Да чету партизана коју сте требали формирати у циљу одашиљања у Катунску Нахију као помоћ Ловћенском одреду одмах неодложно упутите преко Грахова Орјенском батаљону, ако то већ досада нијесте урадили. О овоме унапријед извијестите Штаб Граховског батаљона и Штаб Орјенског батаљона. Одлагање одашиљања ове чете може се правдати само у том случају ако сте до сада обавијештени да се је ситуација на подручју Орјенског батаљона побољшала. Приликом одашиљања ове чете, чету снабдијте са добрим оружјем и довољном количином муниције, аутоматским оружјем и бомбама, а поврх свега чету снабдијте са храном за неколико дана, јер исхрана тамо неће бити обезбијеђена због новонастале ситуације. Чети одре-

ШТАБУ БАЊСКО-БУЧЕДОЛСКОГ Н.О.П.БАТАЉОНА

ГАЈЕ БУЂЕ

Данас смо примили писмо од Граховског Н.О.П.Батаљона а са њим копија од Орјенско Н.О.П.Батаљона у којима нам јављају да је орјенски батаљон у врло тешкој ситуацији због офензиве окупатора, коју спроводи на ослобођеном територију Орјенског батаљона, са снагама од око 3000 војника Италијана. Са сразмјерно малим снагама којим располаже Орјенски батаљон немогуће му се је одупријети и сачувати до сада заузете позиције, зато је био приморан да се повуче кроз велике борбе задавши велике губитке окупатору, на своје друге положаје.Не зна се,какве су намјере окупатора.Највјероватније је да мисли очистити наше партизанске јединице са онога подручја Орјешког батаљона куда су му прекинуте саобраћајне везе, а да би те везе опет успоставио и осигурао нормалан саобраћај.С обзиром на јачину снага са којим прави напад можда има и друге намјере,намјере да продре'м у правцу Грахова. У једном и у другом случају морамо бити обазриви и припремити се за сваку случајност, а да нас ништа не би изненадило. Да би се обезбјеђили према окупатору на том Бокешком сектору морамо Орјенском батаљону дати свестрану помоћ, зато вам се са овим наређује: ЗМ

1/ Да чету партизана, коју сте требали формирати у циљу одашиљања у Катунску нахију као помоћ Ловћенском одреду, одмах неодложно упутите преко Грахова Орјенском батаљону, ако то већ до сада нијесте урадили. О овоме унапријед извјестите Штаб Граховског батаљона и Штаб Орјенског батаљона. Одлагање одашиљања ове чете може се правдати само у том случају ако сте до сада обавијештени да се је ситуација на подручју Орјенског батаљона побољшала. Приликом одашиљања ове чете, чету снабдијете са добрим оружјем и довољном количином муниције,аутоматским оружјем и бомбама, а поврх свега чету снабдијете са храном за неколико дана, јер исх храна тамо неће бити обезбјеђена због новонастале ситуације.Нети одредите добро руководство, а ако је могуће нека са њом пође друг Вило.

2/ Орјешки батаљон јавља да је био приморан повући велики број становништва из приморских села у правцу Убла, а можда до сада да се један дио њиховог становништва налази и у општини Граховској.Ви у заједници са њеним Општинским народно-ослободилачким одбором,Штабом Граховског батаљона и Граховским Н.О.О. омогућите ту евакуацију и обезбиједите исхрану становништва у стоке.

3/ Јављају другови из Грахова да су се нормализовале прилике у пограничним јединицама среза Билећког тј. да су партизани њихових батаљона дошли да руководе свим акцијама на њиховом подручју, па ако је то тако у спреговору са Оперативним штабом повуците вашу комбиновану чету која се налази на путу Билеће-Требиње, које ће учинити и Граховски батаљон.

4/ Јавите нам какве је ситуација према Гацачким Коритима и да ли су на тоне дијелу Оперативног сектора у стању да обезбиједе српски хиљ јединице Херцеговачког одреда, па ако нијесу онда будите пратите развој ситуације тамо да не би изненадио Гацачки устанак загрозили таковим развојем догађаја. Да није наступио сваки развој ситуације на подручју Орјенског батаљона, а са обзиром на побољшање ситуације у Васојевићима,Бјелопавлићима и околини Никшића, одних дамо смо требали појачати наше снаге у правцу Гацка, а нарочито на његовом граничном дијелу.према Гацкој, где се је требао прво ликвидирати попс Перишић, па онда те снаге ровирати у правцу Борча. То ће се моментално одложити, али са првим побољшањем ситуације на подручју овога одреда то ћемо урадити.

Добијамо извјештаје из Васојевића да се тамо ситуација добро понаша. Четници се у већем броју предају партизанима, а добар дио њих је до сада уништен.Од прије пет дана се колони одходе, па се може рећи да је и до сад у нашим рукама.Ситуација и у Бјелопавлићима се поља-

Фотокопија документа бр. 182

дите добро руководство, а, ако је могуће, нека са њом пође друг Мило.[1]

2) Орјенски батаљон јавља да је био приморан повући велики број становништва из приморских села у правцу Убала, а можда досада да се један дио њиховог становништва налази и у општини Граховској. Ви у заједници са вашим Општинским народно-ослободилачким одбором, Штабом Граховског батаљона и Граховским НОО омогућите ту евакуацију и обезбиједите исхрану становништва и стоке.

3) Јављају другови из Грахова да су се нормализовале прилике у партизанским јединицама Среза билећког, тј. да су партизани њихових батаљона дорасли да руководе сами акцијама ра њиховом подручју, па ако је то тако, у споразуму са Оперативним штабом, повуците вашу комбиновану чету која се налази на путу Билећа—Требиње, које ће учинити и Граховски батаљон.

4) Јавите нам каква је ситуација према Гатачким Коритима и да ли су на томе дијелу Оперативног сектора у стању да обезбиједе српски живаљ јединице Херцеговачког одреда; па ако нијесу, онда будно пратите развој ситуације тамо да не би изненада гатачке усташе загрозиле тамошњим српским селима. Да није наступио овакав развој ситуације на подручју Орјенског батаљона, а с обзиром на побољшање ситуације у Васојевићима, Бјелопавлићима и околини Никшића, ових дана смо требали појачати наше снаге у правцу Гацког, а нарочито на његовом граничном дијелу према Голији, гдје се требао прво ликвидирати поп Перишић, па онда те снаге рокирати у правцу Борча. То ће се моментално одложити, али са првим побољшањем ситуације на подручју овога Одреда то ћемо урадити.

Добијамо извјештаје из Васојевића да се тамо ситуација добро поправља. Четници се у већем броју предају партизанима, а добар дио њих је досада уништен. Од прије пет дана се Колашин опкољава, па се може десити да је и досад у нашим рукама. Ситуација и у Бјелопавлићима се полако поправља, у околини Никшића такође.. . Наш Комбиновани батаљон у Пјешивцима досада је извео неколико мањих акција гдје је уништио што мртвих што рањених 30 италијанских војника. И са осталих крајева стижу повољне вијести.

Црвена је армија с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Командант
С. Ковачевић

[1] Мило Килибарда

БР. 183

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ГРАХОВСКОГ БАТАЉОНА ЗА УКАЗИВАЊЕ ПОМОЋИ ОРЈЕНСКОМ БАТАЉОНУ И ОБАВЈЕШТЕЊЕ О БОРБАМА ПРОТИВ НАРОДНИХ НЕПРИЈАТЕЉА

[ШТАБУ ГРАХОВСКОГ НОП БАТАЉОНА][1]

Гдје буде

Примили смо ваша писма и писма Орјенског батаљона. У вези са тим хитно удовољите захтјеЕима Орјенског батаљона како у погледу одашиљања партизана, тако и у погледу помоћи евакуације и обезбјеђења њиховог евакуисаног становништва. По овом истом куриру смо упутили писмо Бањско-вучедолском батаљону у којем смо му наредили да стави на расположење Орјенском батаљону партизанску чету која је била формирана у циљу одашиљања у Катунску Нахију. Такође смо му наредили да у заједници са својим НОО вама и вашим НОО-има омогуће евакуацију бокешког становништва, обезбјеђењу његове исхране и исхране његове стоке. Добро испитајте ситуацију на подручју Орјенског батаљона, па нас о свакој промјени хитно и детаљно најпречим путем и на вријеме обавијестите. Добро се унесите у развој њихове ситуације, па им помогните да се не би тамо паничарски војска и народ заносили, као и да не би петоколонашки елементи који су се тамо притајили сада уносили раздор у њиховој позадини, а коју ви можете осјетити толико колико и они.

Примили смо. извјештај, који вам је упутио друг Саво[2] из Цуца, са којим се не слажемо утолико што он каже да чета вашег батаљона не би требала да директно одмах приступи чишћењу тамошњих петоколонашких елемената, већ да настави са политичким радом тамо. То је једностраност. Тако се не смије ни у каквој ситуацији и ни под каквим околностима радити. Исправно је једино ако се енергично приступи са чишћењем пете колоне и са политичким радом у масама. Нарочито им требате нагласити да послије сваке акције, у циљу чишћења пете колоне, требају сазвати зборове у мјестима гдје се та акција изводи, на којима треба народу објаснити општу ситуацију, ситуацију код нас и нужност енергичног чишћења пете колоне. На тим зборовима треба окупити све старо и младо, женско и му-

[1] Горњи лио документа је пропао, те недостаје заглавље, алн се нз садржине јасно види да је наређење упућено Штабу Граховског батаљона.

[2] Саво Вујачнћ

шко, а њих[1] треба добро организовати. Кад се тако ради, не треба се бојати од тога да ће маса реагирати, већ напротив, а то је искуство показало, маса ће такве наше смјеле акције правилно схватити и одобрити. Још им и то треба подвући да нијесу данас граховски партизани у Катунску Нахију дошли као казнена експедиција противу цуцког народа, као што је био случај са граховском омладином 1918 год., већ да су граховски партизани дошли у помоћ цуцким партизанима, у помоћ цуцкоме поробљеном народу у борби противу пете колоне, у борби против издајника црногорског и цуцког народа, а за његову слободу.

Ситуација се у Васојевићима, како нам јављају, добро поправила и даље се поправља. Ситуација у Бјелопавлићима такође се мало поправила, али без неких видних промјена. Ситуација у околини Никшића добро се поправља, тако да се надамо брзих дана нормализовати прилике код нас. Поред тога што смо досада уништили преко 20 петоколонаша, уредили „војводу" и његову банду на Бршну, у Пјешивцима, гдје су пета колона и окупатор били потпуно зајахали, ситуација се добро поправља, тако да је наш комбиновани батаљон досада извео неколико малих али успјешних акција, у којима је окупатор имао преко 60 мртвих и рањених војника. У Никшићкој Рудини до сада смо очистили 9 петоколонаша. Послије те извршене акције прекјуче смо тамо држали велики народни збор на коме је било преко 1500 особа, које су одобравале нашу акцију у њиховој општини. Јуче смо одржали збор на подручју Кочанског батаљона, а данас на подручју Требјешког батаљона. И тако идемо преко Лукова и Жупе са Ударним батаљоном, одржавајући зборове и чистећи пету колону. Озринићи су нам сада најтврђи чвор, али . . . и у њима очистити пету колону, која је јака и која је примила окупаторско оружје. И тако мислимо, преко Озринића, организовати напад на Повију и туда успоставити своје раније саобраћајне везе које су нам окупатор и четници запосјели. Из осталих мјеста у нашој држави свуда стижу повољне вијести. У борби противу пете колоне, сад више него икада, мора се енергично иступати.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА
Командант
Сава Ковачевић

[1] зборове

БР. 184

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 21 МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О СИТУАЦИЈИ НА СЕКТОРУ МОЈКОВАЦ — КОЛАШИН И ОКО ПЉЕВАЉА[1]

**ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број 675
21 марта 1942**

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

1. Према извјештају команданта Комбинованог одреда за операције око Колашина од 21. Ш. 1942 г. и према телефонском разговору са командантом I комбинованог батаљона овога одреда од данас са Боана, ситуација на сектору Мојковац — Колашин изгледа овако: 19 о. м. наше снаге заузеле су врло важне стратешке позиције — Марково Брдо и Градину. Очекивала се потпуна ликвидација четничких банди с лијеве стране Таре. Наш II комбиновани батаљон имао је тога дана видних успјеха. Очишћена је била Бистрица, Плана, Баковићи, Мигаловица и даље. Те наше снаге спојиле су се са оним оздо од Мораче. Заузето је било Доње Липово. Никшићки батаљон био је око Бабљака, Д.[оњо]морачки на Рујевику и Градини. Међутим, 20 о. м. по ноћи, непријатељ је успио да се помоћу Штитаричана, који су им били с руке, провуче и у већем броју прође иза леђа нашег I комбинованог батаљона, ујутру у 5 сати, уз дејство митраљеза и бацача, користећи маглу, напао наше снаге и успио да их одбаци, и то оне наше снаге које су држале мост на Бору (Требаљево) [и] које су се пребациле у Морачко Требаљево. Наше снаге Марково Брдо и Градину, као главне положаје, морале су да напусте. Из преписа извјештаја који вам достављамо можете видјети ситуацију тамо.

Командант I комбинованог батаљона овога Одреда телефонски нас обавјештава да наше јединице тамо имају врло мало муниције и да им је са том количином — врло малом — којом располажу, немогуће ступити у једну озбиљнију борбу. Ми смо им послали још раније преко 2000 метака, коју су количину већ утрошили, сад смо им послали, као посљедње што смо имали, 500 метака за пушку. Из приложеног извјештаја видите шта им је

[1] Редакција располаже копијлм извјештаја.

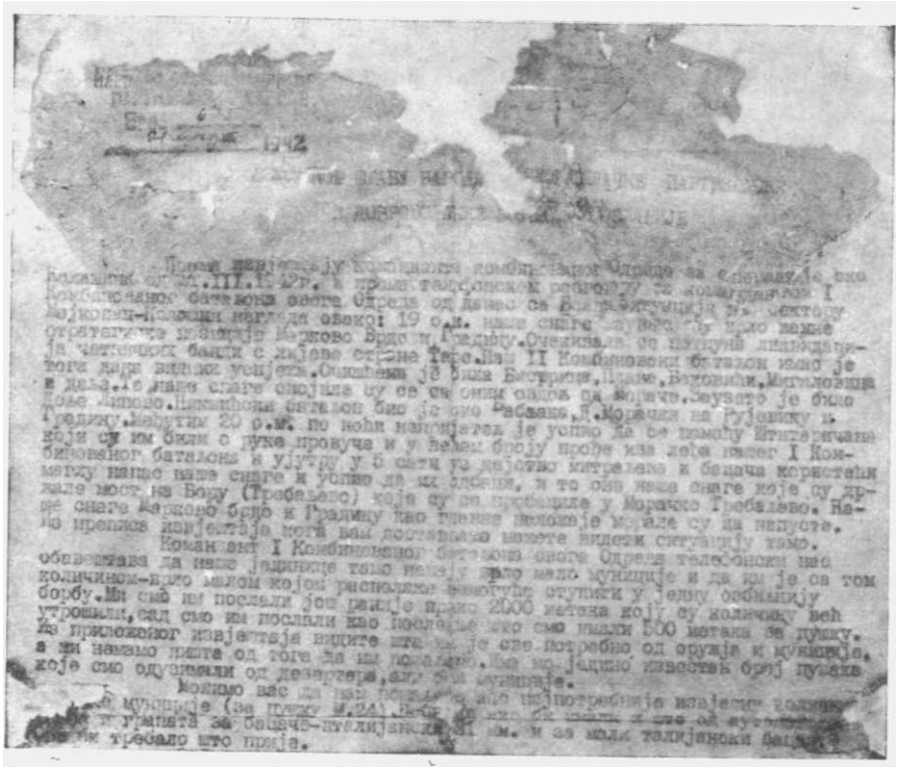

Фотокопија **првог** дијела документа **бр. 184**

све потребно од оружја и муниције, а ми немамо ништа од тога да им пошаљемо. Имамо једико извјестан број пушака које смо одузели од дезертера, али без муниције.

Молимо вас да нам пошаљете као најпотребније извјесну количину пушчане муниције (за пушку М. 24). Послије, ако би имали и што од аутоматског оруђа и граната за бацаче — италијански 81 мм. и за мали талијански бацач. Ово би требало што прије.

2. Ситуација у Санџаку јужно од Пљеваља се сређује. Наше јединице завршиле су конфискацију одбјеглих у четнике из Левера, Битинског Поља и Косанице. . . О овоме смо вас већ прилично и раније обавијестили. 20 о. м. изјутра талијанске снаге пошле су из Пљеваља у 3 колоне и у три правца. Претходнице њихових колона били су четници. Једна колона у правцу Подпећа, друга у правцу Коријена, а трећа преко Матаруга на Козице. Прва је дочекана и одбачена лијево и пред нашим снагама дала се у бјекство. Пошто је била велика магла, друга је колона била обишла неке наше снаге мање, али су друге из близине напале их и претјерале све на десну страну Ћехотине. Ове двије талијанске колоне, пребачене преко Ћехотине од стране наших снага, спојиле су се са трећом њиховом колоном и заједнички продрле до Вруље, гдје су запалили школу и двије куће. Колоне су биле доста јако наоружане бацачима и тешким митраљезима, и уз помоћ магле продрле су дотле. Наше снаге Сжле су малобројне и растурене на великом терену. Приликом ових борби са наше стране био је само један рањен који је већ упућен овамо за болницу, а с њихове стране један четник и један Италијан мртви и неколика рањена. Пред саму ноћ повукли су се из Вруље и ноћили негдје код Козица близу друма Пљевља —Пријепоље. Талијани су се данас вратили натраг у Пљевља, а четници су остали на својим старим положајима у близини Пљеваља. Наши држе положаје: Коријен—Подпеће до Оџака—Горње Село и предњи дјелови на Врањем Брду.

3. Добили смо ваше писмо од 19 о.м. и на исто вам одговарамо:

Видимо да сте нам упутили батаљон „Бајо Пивљанин" [и] батаљон „Војвода Момчило" — без једне чете — на одмор, као и друга Цицмила. Ово људство ћемо моћи употријебити тек доцније, док се мало одмори, а и да се са истима поради више на политичком пољу, зашто ће нам недостајати снага. Правилне су ваше примједбе у потпуности. Настаћемо колико могнемо да се исте отклоне, само опет напомињемо да неће за то имати доста добрих снага, пошто сте ви сигурно задржали из батаљона „Војвода Момчило" пробране другове.

4. Чим нам дозволе акције које водимо, приступићемо формирању два лака ударна батаљона и омладинских ударних чета, а за које још нијесмо добили наређење од Главног штаба.

На пријелазима на Тари имамо прилично јаке снаге, од којих ћемо једну трећину, а то је . . . партизана, повући у унутрашњост за ...

... >

На Косаници имамо једну чету од 40 партизана, већином старијих, [која је учествовала] у борби против Талијана и четника на Коријену. Њу ћемо задржати на положају Ђурђевића Тара—Косан[ица] да буде као веза са Пљеваљским одредом и која ће имати задатак онај који сте ви раније у писму наложили.

6. о.м. стигао је љекар-Италијан, који је и раније био овдје, а кога ћемо моћи тек 23 о. м. упутити на додијељену дужност, јер има да заврши неколике важне операције у овдашњој болници. За ово смо се споразумјели и са референтом санитета тога Штаба д-р. Гојком.[1]

7. Прије неколико дана пребачена је преко Таре на наш терен болница Црногорско-санџачког одреда са око 15 рањеника, једним љекаром, једним економом и 4 болничарке. Ови рањеници, њих 10, пренесени су у овдашњу болницу, а 5 који су потпуно оздравили враћени су својим јединицама. Др. Краус, на тражење референта тога Штаба, разријешен је дужности од стране Штаба Црногорско-санџачког одреда и исти стављен на расположење вама. Он путује 22 о.м. за Рудине. Економ и 4 болничарке, по најнужнијој потреби, а по споразуму са д-р. Краусом, друговима из Санџака и др. Гојком упућени су да се ставе на расположење сектору Мојковац—Колашин.

С другарским поздравом

ЗА ШТАБ ОДРЕДА

[1] ар. Гојком Николишеи

БР. 185

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 22 МАРТА 1942 ГОД. САВИ КОВАЧЕВИЋУ О ПОГОРШАЊУ СИТУАЦИЈЕ У КАТУНСКОЈ НАХИЈИ И ПРЕДУЗЕТИМ МЈЕРАМА У ПЈЕШИВЦИМА У ВЕЗИ СА ТИМ[1]

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 189
22-111-1942 г.

Драги Сава,

И без обзира на то што морамо послати курира до Главног штаба, потребно је да ти изнесемо неке ствари које су се код нас десиле послије вашег одласка.

Ситуација у Катунској Нахији нагло се погоршала и поред тога што су извјесне снаге са подручја нашега Одреда послате тамо. Према писмима Граховског батаљона, као и другова који се налазе на сектору Ловћенског одреда, тамо је дошло до борбе са петом колоном. Борба је узела ширега маха и другови из Граховског батаљона, схватајући тежину изложене им ситуације од стране другова Ловћенског одреда, предузели су хитне мјере да пошаљу појачања на тај сектор. Према њиховом мишљењу снаге које они могу послати мале су и они хитно траже од Рудинско-трепачког батаљона да им пошаљу једну чету, а преко њих од нас траже упутства. Рудинско-трепачки батаљон, с обзиром на ситуацију код њих, која је теби врло добро позната, има већ на положају 120 бораца, а остало људство којега је — како они кажу — врло мали број, биће мобилисано у току ноћи и чекаће даље наређење. Мени није баш сасвим јасно са којим војним снагама они сад располажу, али ја ћу издати наређење да они поступе према тражењу Граховског батаљона, тј. да пошаљу једну чету партизана за Кобиљи До водећи, наравно, рачуна да један добар дио партизана оставе на свом терену. (Док ово писмо пишемо чује се митраљеска паљба и бацачи као одговор на препаде које врши Кочански и Требјешки батаљон). Исто тако наредићу и Граховском батаљону да и он одмах пошаље Ударну чету коју је мобилисао, поред оне коју је већ послао, јер то дозвољава новостворена ситуација повлачењем Талијана са оних положаја које су били заузели од Орјенског

[1] **Редакција располаже копијом извјештаја. Извјештај је писао замјеник политичког комесара Никшићког одреда, Вељко Зековић, Сави Ковачевићу (команданту Одреда) који се тада налазио на савјетовању у Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку.**

батаљона. Ово повлачење Талијана према води коштало их је 200 мртвих, са наше стране било је 6 мртвих. Они су још попалили куће у оним селима која су били заузели. Исто тако послаће се једна мања чета из Бањско-вучедолског батаљона (Бањани), с обзиром да се ситуација на том терену поправља — за Боку.

Према писму из Пјешиваца изгледа, односно тачно је, да се један дио тога батаљона са другом Војом[1] налази према чевским четницима. Они су прво само држали положаје према њима, па су онда ступили у контакт (какав ја не знам) тако да је изгледало да ће већина четника положити оружје без борбе, али су се наши у томе преварили. Мјесто тога они су напали једну нашу патролу и једнога друга убили, а једнога ранили. Послије тога отворили су ватру на наше снаге, које су се усљед малобројности морале повући на нове положаје према Ораном Долу. На том сектору могло би се десити, у случају да се четницима не супротставе веће снаге, да се повежу преко доњих Пјешиваца са тамошњим четничким и окупаторским снагама. Још се нијесам одлучио какву им помоћ треба указати, али ћу то учинити свакако у току ноћи.

Данас ти је стигла аутоматска пушка са свега 7 метака коју си добио на« поклон од Оперативног штаба, као и дурбин (артиљериски) из Грахова. 0[бадво]је ћемо задржати овдје до твога доласка. Пошту која је адресирана на т[ебе] шаљемо ти. Један дио ње, и то онај који је био адресиран на Штаб одреда, отворио сам. Онај гуслар којега си т[ражи]о стигао је и упутићу га сјутра за Ударни батаљон, јер претпостављам да треба да иде са њим.

Уколико би се задржао тамо дуже, дај ми [изв]јесне сугестије по стварима које сам ти изложио. С обзиром да ће и Главни штаб донијети одлуку по питању Катунске Нахије и новостворене ситуације у њој, то ће ти бити лакше да се опредијелиш које снаге ми требамо послати, поред ових које смо послали тамо.

Из Никшића смо добили обавјештење да је наш топ изазвао читаво узбуђење, како у грађанству тако и у војсци. Један талијански официр са сектора „Бедем"[2] рекао је да ми имамо 60 ђулади и да нам је остало још 55. Промашај је био врло мали. Код барака око Војног стана промашај је био за 50 м. Ђуле на бедему пало је на 2—3 метра од бараке, а њихов топ пребацило за 30 метара. Ја ћу послати ова обавјештења друговима који рукују са оруђем да би се знали лакше оријентисати. Исто тако добили смо обавјештење да се четничка банда спрема да удари

[1] Војом Николићем
• утврђења

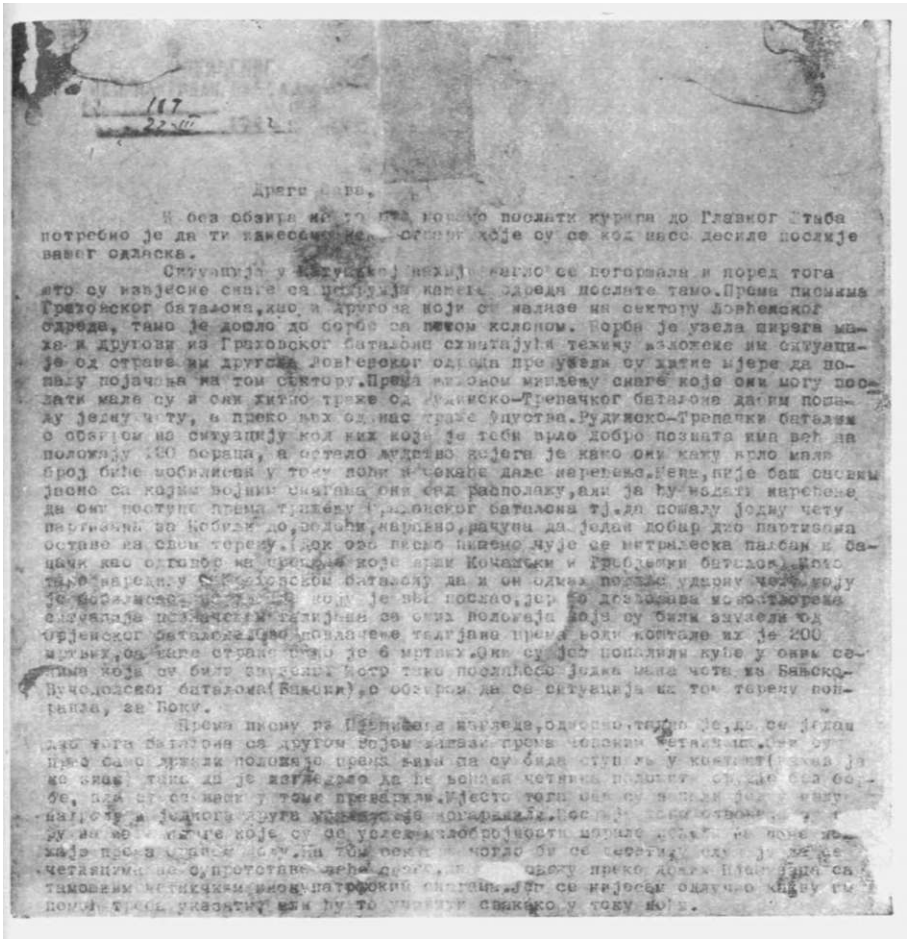

Фотокопија првог дијела документа бр. 185

на Жупу,[1] у што ја — право да ти кажем — не вјерујем, па ћу Жупском батаљону то доставити. Иначе, грађанство се послије акције на Бршну увелико поколебало, а четници свој неуспјех правдају кукавичлуком грађана, који нијесу хтјели да се боре, него су побјегли, па их као такве преко летака јавно нападају.

Дрвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

БР. 186

САОПШТЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 23 МАРТА 1942 ГОД. О БОРБАМА ПРОТИВ ИТАЛИЈАНА И ЧЕТНИКА НА БРШНУ, ПОВИЈИ. ТАРАШУ И У ШШЕРИМА

23-111-1942 г.

САОПШТЕЊЕ БР. 4

ШТАБА НИКШИЋКОГ НАР. ОСЛ. ПАРТИЗ. ОДРЕДА

1) Подла издаја и свјесно настојање да се разбије Народно-сслободилач[ка] борба народа Црне Горе и његове једине војне силе—храбрих партизанских [одре]да, од стране кукавне шачице отпадника, шпијуна и осталих петоколонашких [изро]да постаје из дана у дан све бесрамнија и откривенија. Пока[зала су то и ова четири] бестидна њихова покушаја од прије неколико дана.

Немоћан да сломи јединство народних прегалаца и херојске подвиге његових првобораца — партизана, окупатор се понадао да ће своју подлу одмјену наћи у прибирању шарених народних издајица — пете колоне свих фела,[2] којој би припало крволочно дјело братоубилачког покоља, паљевине домова, пљачке и сатирања народне имовине. У том циљу Главна италијанска команда је миропомазала стегоношу издајника народне борбе — Баја Станишића за врховног команданта т. зв. националних трупа, који је требао да око своје осрамоћене заставе окупи све оно што је колебљиво и склоно издаји и кукавичлуку у нашем народу. Слуга се примио улоге и одмах прешао на дјело. Ови народни одроди истовремено су 10 ов. мј. напали на

[1] Жупу Никшићку
* врста

4 сектора, које су, штитећи угрожене животе и домове народног живља, чували партизански одреди од окупаторских продора. Било је то на Бршну, Повији, Тарашу и Пиперима. Овим се подмуклим нападом циљало да се путем проливања крви и мучког изненађења наших партизанских одреда у Бјелопавлићима, састану 4 срамна табора у Острогу — гдје би послије своје прве издајничке пробе примили нову заповијест за нова злодјела од свога заштитника и покровитеља, омраженог окупатора. Али је стална будност и херојска ријешеност партизана у прави час осујетила овај подли покушај, ударивши непријатеља тамо гдје је био најјачи и најосјетљивији.

Срамотна погибија тек наименованог „војводе" Радојице Никчевића на Бршну и распршавање његове, с брда с дола скупљене, тзв. мобилне војске четника, жандарма, финанса и фашиста — љотићеваца, деморалисало је и ошамутило и остале три групе, да[1] су се и оне, као и прва, безглаво повукле под сажижућом ватром партизанског оружја. Узалудна је била непрестана артиљериска канонада, засипање минобацачима наших положаја, чиме је окупатор хтио да омогући са својих далеких, привремено безбједних позиција, наступање своје претходнице — пете колоне. Узалудне су биле лажи, обећања и обмане, јер је све то било премало да неморал и неповезаност издајника прибере и поткријепи и за најкраткотрајнију издржљивост у сукобу са челичним моралом, будном свијешћу и нераздвојним јединством одлучних партизана.

У самом Бршну губици на страни издајника износе: 14 мртвих, међу којима војвода Радојица и Радован Радојичић-Зиђен, бивши жандарм, носилац бројних [краљевској-југословенских одликовања и безброј режимских срамота и недјела садашњих и бивших господара, велики број теже и лакше рањених који су колима превожени из Озринића за Никшић; седам заробљених, од којих су 2, од раније добро познати шпијуни и слуге окупатора, по одлуци партизанског војног суда стријељани. даља двојица послати надлежним партизанским командама да се испита њихова прошлост и донесе коначна одлука, а остала тројица су ослобођени; остатак од неколико стотина послије паничног бјекства с положаја упутио се је јавно окупатору да исприча како им је било. Са наше стране борбу је примило 12 партизана, помогнути касније од чете ударника, а не 2 партизана, како је то јављено у прошлом Саопштењу. Ови подаци су непотпуни, пошто су губици издајника много већи, али усљед брзог бијега у окриље окупатору нијесу могли да буду тачно установљени. На нашој страни имали смо једног лакшег рањеника.

[1] те

Неоцјењив је војнички и политички значај разбијања ове издајничке багре на Бршну. Војнички, осујећено је њихово прибирање свих снага са 4 стране у једну цјелину, чиме је истовремено био обезбијеђен партизански фронт у Бјелопавлићима сд изненадног напада с бока и из позадине. Политички значај је сљедећи, можда важнији за онај заведени и насјели дио који се налази у издајничким редовима, као и за онај преостали дио колебљиваца изван тих редова, него за нас саме, а ево по чему:

Приликом окупљања, прибирања и завођења ових колебљиваца и издаји склоних несвјесних елемената, њихово самозвано вођство — Бајо Станишић, Новак Вулетић, Ристо Бошковић и др. — морало је ту колебљивост, несвијест и кукавичлук потстаћи лажима и обманама. Морали су, јер су знали да чак и оно што је најгоре и најнесвјесније у Црној Гори, неће лака срца примити окупаторску пушку да њом кочи и разбија Народно-ослободилачку борбу, једнако уперену како против окупатора, тако и против свих бивших угњетача и крвопија, из чиЈих су редова никле и те самозване вође, морали су, јер су знали да ће се само обманама и лажима и ти елементи моћи насукати на фронт фашистичке реакције, која је насрнула на бранитеља слободе и независности како [наших тако] и осталих подјармљених народа — Совјетски Савез. Све су то знали [срамне коло]вође најсрамнијег кола које је икада поведено на нашем [слободарском тлу], па су зато лагали и заводили оне који су били склони да подлегну због свога кукавичлука, незнања и колебљивости, да они неће борбу [против свога] народа, да они неће да приступе окупатору...

Зар истовремени покрет и напад на 4 сектора народно-ослободилачког фронта није систематски припремљен од јединствене команде и помоћу окупатора? Зар италијански бомбардери нијесу истовремено засипали бомбама и прогласом Баја Станишића наше положаје, у коме се отворено открива да је његово наименовање за врховног команданта назови националних трупа дошло од стране Главне италијанске команде? Зар његов први напад није био упер[ен проти]ву народно-ослободилачких партизанских одреда, јединог правог са[везника и садруга] бораца Црвене армије, који се данас боре за међународно [јединство] и пуну слободу угрожених од фашистичког поробљивача?

Све је то тако, и све су то издајници знали, али то нијесу, можда, знали многи од њихових сљедбеника, као што то, можда, још не знају сви од народних колебљиваца који би их сјутра могли слиједити, који, дакле, нијесу хтјели и који неће још да приме к срцу пламене позиве и ослободилачке поклике једино истинске и једино народне партизанске војске, која смјело марширa путем славних побједа уз непобједиву Црвену армију,

моћни Совјетски Савез и његове савезнике у борби противу осовинске реакције. Ако то нијесу знали, убудуће нека знају против кога су се дрзнули и којом се цијеном плаћа народно издајство.

2) Партизани Пјешивачког НОП батаљона 17 ов. мј. напали су вод Талијана у јачини од 54 војника на Стубици, гдје је непријатељ имао око 25 мртвих, око 10 рањених, а остатак се разбјежао. Од оружја заплијењен је 1 тешки митраљез са 480 метака, 1 пушкомитраљез са 1.300 метака, 11 пушака, 1 сандук са митраљеским прибором и нешто одјеће и ратне спреме. На страни партизана није било губитака.

3) 16 ов. мј. дио партизанске артиљерије дејствовао је први пут на војне објекте и окупаторске положаје у Никшићу. Порушена је једна војна зграда и осмотрено је панично бјекство и пометња непријатеља, али ближи подаци о људским губицима и материјалној штети окупатора нијесу још познати.

4) 17 ов. мј., поводом бјекства у Никшић тројице петоколонаша из Мокре Ћиве, на које је наша партизанска патрола припуцала, дошло је до окупаторске артиљериске ватре на село Глибавац, којом је приликом рањена једна жена, док материјалне штете није било. Иза окупаторских граната дошла је усмена порука народних издајника, који се налазе под заштитом окупатора, о предаји овог храброг села. Партизани 3 чете Требјешког НОП батаљона умјесто преговора послали су овај одг<5-вор: „Остацима с Бршна, кандидатима за срамну смрт — Никшић. — Ви, издајници црногорског народа, који мислите да ћете свуда наћи по једног Илију Мијушковића, Павла Контића, Павла Гезовића, Радојицу Мијушковића и осталу вашу издајничку сабраћу, грдно се варате, јер је помало таквих издајника, који су нас једном продали, а који сада намјештају седла и мамузе са којих ће пасти стрмоглавце. Све вас, колико год вас има, чека иста судбина издајника Радојице Никчевића, Радована Зићена, који су са осталим нашли срамну смрт од храбрих ударника. А ви, издајници, добро знајте да се над нашим главама неће никад вијати бијела застава, него само она под којом су се борили наши дједови и прадједови за слободу коју су добили, а коју ћемо и ми добити. Црвена армија је с нама — Побједа је наша! Смрт фашизму — Слооода народу!"

• 5)« Први Ударни батаљон Никшићког НОП одреда ових дана је извршио свој први задатак у чишћењу народноиздајничке петоколонашке багре у јуначкој Рудинско-трепачкој општини. Том приликом ликвидирано је 9 изразитих и озлоглашених шпијуна, издајника, разбијача Народно-ослободилачке борбе, међу којима: Радован Косовић, бивши југосл. жандарм. официр, познати угњетач и мучитељ македонског народа и слијепи извршилац безбројних злочина бивших режима; Васо Ба-

тричевић, звани „Доктор", историска поган и ништавило, Машан Домазетовић, Радосав Драшковић и др.

6) Тек што је петоколонашка змија покушала да помоли главу на подручје овога Одреда, дочекала је међу очи челичну партизанску пијесницу, али и то је било мало, него се снази своје храбре војске придружила цијела јединствена позадина. Народ је то своје повезивање са партизанима на мушки и видан начин очитовао кроз величанствене зборове одржане у Рудинско-трепа-1кој, Требјешкој, Кочанској, Луковској и Жупској општини. Сасипајући своју Еатрену мржњу на издајнике и отпаднике Народно-ослободилачке борое, народ се недвосмислено придружио акцији за коначно истријебљење петоколонашког блата. Преко својих говорника и масовног одобравања народ је обећао да ће и сам чистити изроде гдје год им на траг наиђе, истичући своје чврсто повјерење у руководећу улогу Комунистичке партије, као и извршилачки замах Народно-ослободилачке партизанске војске.

7) Са сектора Орјенског нар. осл. партизанског батаљона јављају да су италијанске снаге у јачини од 4000 војника извршиле напад на тамошње партизанске положаје. Непријатељска војска је састављена од елитних трупа тзв. алпи[наца] али у жестоком и јуначком отпору малобројних партизанских бораца наши [храбри Бо]кељи су нанијели непријатељу губитке од 100 мртвих и рањених, [док је на страни] партизана пало 5 мртвих_ другова.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ИЗ ШТАБА ОДР[ЕДА]

БР. 187

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ БАТАЉОНА ОД 23 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О БОРБИ ПРОТИВ УСТАША У СЕЛУ КЉУЧУ И ПРИПРЕМАМА ЗА ЛИКВИДАЦИЈУ ЧЕТНИЧКЕ БАНДЕ ПОПА ПЕРИШИЋА

ШТАБ БАЊСКО-ВУЧЕДОЛСКОГ НО ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. 128

Враћеновићи, 23-111-1942 г.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ ОДРЕДА

Гдје буде

У вези вашег писма од 20-Ш- т. г. бр. 185 извјештавамо сљедеће:

1) Једна чета од 80 партизана са другом Милом[1] сјутра 24-Ш-т.г. путује за Катунску Нахију због угрожености наших снага тамо од стране пете колоне, а у вези извјештаја Граховског НОП батаљона.

2) Штаб Граховског НОП батаљона извјештава да се ситуација у Кривошијама према још непотврђеним вијестима поправила, те се сада тамо неће слати једна чета, већ [она] остаје у резерви.

3) Данас се одржава састанак на Петровићима претставника штабова и НО Одбора ради консултовања по питању смјештаја породица из Боке.

4) Тражили смо од Оперативног штаба за Херцеговину отпуштање наше комбиноване чете из Добричева, пошто се тамо ситуација поправила.

5) Јучер смо имали у Плани састанак са претставницима Оперативног штаба по питању ликвидације попа Перишића, зашто је позват друг Максим Горановић да би се на заједничком састанку претресло то питање и донијеле одлуке за ликвидацију банде [попа] Перишића.

6) На положајима према Кобиљој Глави поред херцеговачких снага налази се и једна комбинована чета у којој има наших 40 бораца. 19 ов. мјесеца ова комбинована чета у заједници са партизанима Горњовучедолске НОП чете извршили су препад на село Кључ, усташко гњиједздо, и у тој борби убијено је 10 усташа, за које се сигурно зна, [док] број рањених

[1] Милом Килнбардом

није познат; из Горњовучедолске парт[изанске] чете рањена су три друта, од којих један тешко рањен, те има мало вјероватноће да ће остати у животу. Засада не изгледа да има бојазни од препада гатачких усташа на околна српска села. За одбрану ових села, у случају евентуалног напада усташа, поред комбиноване чете ангажовали смо и Горњовучедолску чету на том сектору.

7) Из Билеће нема никаквог покрета Италијана, али смо и ту предузели мјере предострожности у случају њиховог покрета према Мирушама и Влајићи ради пљачке и паљења кућа; [њихов] се покрет очекује ових дана.

8) Због разбацаности наших снага и моменталне ситуације, немогуће је сада приступити рјешавању питања попа Перишића, већ ћемо се задржати на испитивању тога питања до повољније ситуације.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Пол. комесар
Мило Килибарда

Командант
Петар Комненић

БР. 188

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЉЕШКОПОЉСКОГ БАТАЉОНА ОД 23 МАРТА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА ПОДГОРИЧКИ ОКРУГ О ИЗВЕДЕНИМ ДИВЕРЗИЈАМА И ОРГАНИЗАЦИОНИМ ПРОМЈЕНАМА У БАТАЉОНУ

ШТАБ ЉЕШКОПОЉСКОГ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. СЛ.
23 марта 1942 год.

0.[КРУЖН0М] К.[ОМИТЕТУ]

Положај

Ноћним упадима извршили смо ове акције:

1. По датим инструкцијама увукао се је 18 ов. мј. у с. Д[оњу] Горицу један партизан и сљедеће ноћи у 9 часова убацио 2 бомбе у кућу Влада Мугоше, гдје су се петоколонаши картали.

Од експлозије бомби теже су рањени Петар Иков Мугоша, члан петоколонашког војног суда, Вукашин Мугоша (син Михаилов) бивши п.поручник и садањи командир Д[оњо]-горичке петоколонашке чете и неколико ...

2. Ударници су ноћу између 19 и 20 ов. мј. упали у с. Толоше и с. Момишиће и ликвидирали опасног петоколонаша и зликовца Душана Бољевића, који је као партизан дезертирао са положаја;

3. Јуче су тенкови демонстрирали Толошким Пољем и један је прешао мост на Трешаници, те смо се сагласили са Бандићком четом да се мост сруши;

4. По договору са нама, ноћу између 17 и 18 ов. мј., ударници Зет.[ског] батаљона извршили су препад на с. Грбавце, којом су приликом разоружали 6 петоколонаша. По непотврђеним вијестима петоколонаши су имали неколико рањених, а ударници су оставили једног свог рањеног друга. Детаљнији извјештај добићете од штаба Зет.[ског] батаљона;

5. Пропустили смо вас обавијестити да смо 2 марта ликвидирали шпијунку Стану Рогановић, исељеницу из Пећи, настањену у Подгорици.

6. Петоколонаши су послије наших акција појачали страже, препуцавају по систему талијанском и интернирају породице наших партизана. Важно је напоменути да су интернирали неколико људи који су примили њихово оружје. Број интернираних досада се попео на око 60 људи;

7. У сагласности са Д[оњо]љешанским батаљоном формирали смо комбиновану ударну чету која броји 60 ударника, од којих 50 из ЈБешкопољског батаљона и 10 из Д[оњо]љешанског батаљона — у сагласности са ОК и поставили команду чете;

8. Због настале ситуације упућено је 30 ударника у правцу Прогоновића; досада немамо извјештаја о тамошњој ситуацији, Јер се ударници нијесу вратили;

9. Конфисковали смо нешто намирница из Комана и Љеш[анске] Нах[ије] од ЈБешкопољских петоколонаша и раздијелили четама. Кроз који дан остаћемо без хране, јер је исхрану тешко регулисати због тога што су петоколонаши забранили износ хране и врше строгу контролу. Приликом акција и упада покушаћемо пренос хранв. Продужиће.мо акцмје упадима по датим упутствима.

Примили смо на знање акт о промјенама у нашем Штабу и у том погледу дајемо сљедеће сугестије: не слажемо се са постављењем за замјеника команданта друга Милана Раичког.ића,[1] због тога што не располаже војничким знањем, и у том

[1] Умро као мајор ЈА 1948 године.

правцу не може нам користити; исто мишљење дијели и ОК. Постављење му нијесмо саопштили. Такође промјену команданта не сматрамо потребном, јер садашњи командант и политком располажу и политичким и војничким знањем.

За замјеника команданта батаљона предлажемо досадашњег савјетника друга Пера Раичковића, а мјесто замјеника политкома нека засада буде непопуњено, пошто су другови који би дошли у обзир заузети другим партиским пословима.

И по четврти пут молимо да нам се митраљез „Шварцлозе" и тал[ијанска] пушка који се налазе у радионици Гл. штаба поправе и доставе, јер нам је то неопходно потребно и с тим рачунамо.

Молимо да нас писмено обавијестите о ситуацији на свим фронтовима, како би се знали сналазити међу масама које од нас траже извјештаје. Такође нам редовно шаљите радио-извјештаје.

Друг Бранислав Вукчевић већ је примио дужност у Д[оњо-]љешанском батаљону.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Политком
Влад. И. Раичевић

Командант
Шпиро Мугоша

БР. 189

УПУТСТВО ВРХОВНОГ ШТАБА НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОД 24 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА О НАЧИНУ ИЗВОЂЕЊА НАПАДА НА КОЛАШИН

ВРХОВНИ ШТАБ
НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ
ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ
ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ШТАБУ ДУРМИТОРСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА

1. Упућује вам се комплетан батаљон „Војвода Момчило" и употријебите га како знате за најбоље. Претходно разговарајте са штабом тога батаљона.

2. Ставите на расположење Главном штабу за Црну Гору и Боку скоро све заплијењене ствари из Санџака. Организујте хитно пребацивање потреба трупама на сектору Колашина, као и онима које оперишу око Никшића и Подгорице. Распоред ће вам одредити Главни штаб, али са пребацивањем потреба одмах отпочните.

3. Извјесна оруђа и муницију тражите од Главног штаба за Црну Гору.

4. Користите сигурно људство батаљона „Бајо Пивљанин" за акције према Колашину. Онај дио који није погодан за дејство према Колашину може се упутити према Борчу. Тај дио требао би да се прикупи до 8 априла у селу: Врба—Дражљево. Претходно треба ступити у везу са штабом сектора Гацко—Невесиње (преко друга Тадића)[1].

5. Стално смо препоручивали да се напад **на Колашин мора плански извести. То ће рећи: прикупити** доЕољне **снаге, одморити трупе, претходно ухватити везу са свим дјеловима, а тек** онда **напасти. Међутим,** нека **нервозна журба довела је до низа неповезаних напада, чији је резултат: деморалисање, замореност, утрошак муниције. Опет вам препоручујемо: нека се трупе прикупе, нека се одморе, нека се повежу, па тек онда да се изврши плански напад. Ово досадашње нека послужи као једно горко искуство.**

Формирани су сектори, упутили смс одтоворне другове као појачање старјешинског кадра, па је ред да ствари крену правилним током.

Од упућених батаљона можете пробрати поуздано људство и појачати угрожене секторе.

[1] **Јанка Тадића**

6. Наше ударне бригаде очистиле су од петоколонаша централни дио источне Босне: Власеницу, Сребрницу, Братунац, Факовиће, Шековиће и против наше воље сувише се удаљиле од нас. Требаће дуже времена докле се поврате у Гласинац, гдје су Хан Пијесак и Рогатица чврсто блокирани и можда пред скорим падом.

Пројектовали смо напад на Борач у првој половини априла. Успјешно изведена, та ће акција у знатној мјери одријешити руке нашим друтовима у Херцеговини, гдје се ствари засада потпуно развијају у нашу корист. Догађаји у Црној Гори још се нијесу тамо осјетили, али ће имати извјесног утицаја. Но, ликвидацијом Борча они ће политички много добити.

И нас забрињава стање у Црној Гори. У крајњој нужди морали бисмо интервбнисати.

С другарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

24-111-1942 г.
7 часова

КОМАНДАНТ

БР. 190

ИЗВЈЕШТАЈ ПОКРАЈИНСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК ОД 24 МАРТА 1942 ГОД. ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КПЈ О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ У ЦРНОЈ ГОРИ

24 марта 1942 год.

ДРУГАРСКОМ ЦЕНТРАЛНОМ КОМИТЕТУ КПЈ

Драги другови,

У писму од 15 о. м. писали смо да се у Црној Гори из дана у дан стање погоршава. У општини Загарачкој двије чете партизана отказале су послушност и, како смо обавијештени, партизанима се онемогућава пролаз кроз ову општину. Усљед расипања још неких партизанских јединица, прекинута нам је веза са Цетињским ОК-том и Ловћенским одредом. Везу са њима одржавали смо прелазом преко ријеке Зете, међутим, усљед такве ситуације, везу морамо да одржавамо преко Никшићког среза, а ова траје 3—4 дана.

Код Колашина смо поново претрпјели неуспјех, и то врло тежак. Тачан број мртвих и рањених није нам још познат, али знамо као сигурно да је погинуо друг Бајо Секулић, члан Главног иггаба НОП одреда за Црну Гору и Боку, погинуло је још неколико добрих партијаца — Лука Симоновић, полкомесар батаљона Морачко-ровачког, другарица др. Ружа Рип је заробљена. Још није потврђено, али су нам писали да постоји вјероЕатноћа да је или погинуо или заробљен и друг Будо Томовић, секретар ПК-та СКОЈ-а и члан нашег ПК-та. Четници су извршили препад на наше снаге на сектору Црквине, којом приликом је и дошло до ове погибије. Одмах иза овог неуспјеха биле су нападнуте наше снаге на сектору Вјетарник. Напад су извршили иза леђа четници из оних племена о којима смо говорили у прошлом нашем писму. На овом мјесту имали смо десетак мртвих и рањених. Послије ових неуспјеха затражиле су и двије чете Ловћенског одреда да се повуку са положаја и да се врате кућама. Сва инсистирања да и даље остану на фронту нијесу помогла, а то су једине наше снаге које су требале да оперишу према Лијевој Ријеци. И тај сектор је отворен за непријатеља, јер немамо снага које би могли концентрисати ради заштите од евентуалних напада четника из Куча, Братоножића и Брскута.

Шаљемо вам материјал издат од 15 о.м. па до данас.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

КОМУНИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ
ПОКРАЈИНСКИ КОМИТЕТ
ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК

БР. 191

ПИСМО КОМАНДАНТА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 26 МАРТА 1942 ГОД. ПОЛИТИЧКОМ КОМЕСАРУ ОДРЕДА О ФОРМИРАЊУ УДАРНИХ БАТАЉОНА И ВОЈНОПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА ПОДРУЧЈУ ОДРЕДА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. СЛ.
26 111 — 1942 г.

ДРУГУ МИЛИНКУ ЂУРОВИЋУ

Положај — Васојевићи

Драги Милинко,

Достар.ља ти се писмо друга Ђида као претставника Врховног штаба, у којем ти је наглашено шта и како треба радити у овој ситуацији. Ја сам ти био поручио из Главног штаба да су одређене двије партизанске чете из нашег Одреда које су требале појачати ваше снаге и приспјети тамо, једна 28-ог а друга 30 ов. мј. С обзиром на измјену наших војничких планова, те двије чете ће се обуставити, од којих ће се, као и од других партизанских јединица које су на овом територију, формирати ударни батаљони. Познато ти је да смо прије 10 дана формирали I ударни батаљон на подручју нашег Одреда. Сад су у формирању још три ударна батаљона од партизана који су на нашем и на другом терену. Може се трефити да ћемо бити у могућности да формирамо пет ударних батаљона од по 200 партизана. Наш Одред ће бити тај који ће дати највише ударника из Црне Горе. Због појаве четника у Катунској Нахији тамо смо досада послали око 300 партизана из нашег Одреда. Тамо ће се формирати од тих партизана један ударни батаљон. Од тих партизана који су са тобом ти ћеш формирати један батаљон. Један ће се батаљон формирати на подручју Орјенског батаљона, а један ћемо ми у року од 3 дана формирати овдје од партизана који су требали тамо ићи и осталих који буду на подручју Требјешког и Кочанског батаљона. Од тих ударних јединица и од других које се буду формирале на подручју других одреда, формираће се једна ударна бригада, а касније, зато имамо одобрење, формираће се на подручју Црне Горе пролетерска бригада. Задаци ових ударних јединица су предвиђени, али још нијесу распоређени.

Прочитао сам твоје и Пеково писмо у Главном штабу и из њега видио каква је ситуација код вас. Такође сам примио твоје

писмо упућено мени, као и писмо упућено овом Штабу. У вези са тим одговарамо ти сљедеће:

Доктор Савићевић[1] данас полази код вас. Главни штаб је наредио Дурмиторском одреду да вам упути једну количину стоке и жита за исхрану ваших партизана. Оперативни штаб за Херцеговину упутио нам је 500 кг дувана од заплијењеног дувана у Срезу столачком, па чим тај дуван приспије, упутићемо вам једну количину од њега. И одовуда би вам могли послати нешто стоке за исхрану партизана, па ако не добијете с друге стране, јавите па ћемо вам послати. Тешки митраљез који си нам тражио били смо спремили са ове двије чете, али и њега сада обустављамо. Мали топ „Шкоду", који је био код Пјешиваца прије пробоја блокаде, ни до данас нијесмо пронашли, па је највјероватније да су га Пјешивци пустили у руке окупатору. Пишите нам како су војници са одјећом и обућом, као и са прањем веша. Ови који долазе овамо страшно су прљави, необријани, неошишани, па би у том погледу требало да поведете више рачуна за те који су на терену. Велики број партизана које сте отпустили. отуда под видом да су болесни није требало отпуштати, јер нијесу велика већина од њих болесни него заморени, па их је требало дати негдје у позадину на одмор од два до три дана, а никако не отпуштати. Убудуће би о томе требали повести рачуна, јер ови партизани, који пролазе кроз народ уносе панику међу народ и партизанске јединице.

Прије десет дана вршили смо гађање са нашим топом у италијански логор у Никшићу са 7 метака, што је међу њима изазвало Еелику панику, тако да су и саме шанчеве напуштали и бјежали у подруме. У Пјешивцима се ситуација добро била попразила да се четници у Катунској Нахији нијесу појавили. Тамо је досада изведено неколико акција у којима ниједну жртву нијесмо имали, а Талијана је било што мртвих што рањених око 60. Како ти је познато сав Пјешивачки батаљон био се распао, а сад тамо имамо преко 150 пјешивачких партизана, који живе у логорима. Повију нам држе четници са Талијанима. Озринићи су нам сада најопаснији. Тамо постоји четничка банда организована на челу са капетаном Ђукићем. Штити их талијанска артиљерија. Иначе лако би[смој их ликвидирали. То се могло и досада али слабошћу луковских главара (Милисав и Милован) они су се још више учврстили него што су раније били. Има два дана тамо је Ударни батаљон, па дако он поправи ситуацију. Никшићку Рудину смо добро очистили и сад ти је тамо све мирно као јагањци. У осталим батаљонима око Никшића ситуација је досада добра, што не значи да то може бити и у будуће.

... У Пиви и Голији није здраво стање, па ће кроз који дан требати упутити тамо један ударни батаљон да их оччстимо.

[1] др. Миомир (Мито) Савићевић

Другу Милинку Ђуровићу

Положај-Васојевићи

Драги Милинко,

Достављам ти се писмо друга Вида као претставника Врховног штаба у којем ти је наглашено шта и како треба радити у овој ситуацији. Ја сам ти био поручио из Главног штаба да су одређене двије партизанске чете из наших одреда које су требале појачати ваше снаге и присјести тамо једна 28-ог а друга 30 ов.мј.. С обзиром на измјену наших војничких планова, те двије чете ће се обуставити од којих ће ове као и од других партизанских јединица које су на овом територију формирати ударни батаљони. Познато ти је да смо прије 10 дана формирали I Ударни батаљон на подручју нашег одреда. Сад су у формирању још три ударна батаљона од партизана који су на нашем и на другом терену. Може се тврдити да ћемо бити у могућности да формирамо пет ударних батаљона од по 200 партизана. Наш одред не биће тај који ће дати највише ударника из Црне Горе. Због појаве четника у Катунској нахији тамо смо до сада послали око 500 партизана из нашег одреда. Тамо ће се формирати од тих партизана један ударни батаљон. Од тих партизана који су са тобом ти ћеш формирати један батаљон. Један ће се батаљон формирати на подручју Орјенског батаљона, а један ћемо ми у року од 3 дана формирати овдје од партизана који су требали тамо ићи и осталих који буду на подручју Требјешког и Кочишког батаљона. Од тих ударних јединица и од других које се буду формирале на подручју других одреда, формираће се једна ударна бригада, а касније, зато имамо одобрење, формираће се на подручју Црне Горе пролетерска бригада. Задаци ових ударних јединица су предвиђени, али још нијесу распоређени.

Прочитао сам твоје и Пекове писмо у Главном штабу и из њега видио каква је ситуација код вас. Такође сам примио твоје писмо упућено мене као и писмо упућено овом Штабу. У вези са тим одговарамо ти следеће:

Доктор Савићевић данас полази код вас. Главни штаб је наредио Дурмиторском одреду да вам упути једну количину стоке и хита за храну ваших партизана. Оперативни штаб за Херцеговину упутио нам је 500 кг. дувана од заплијењеног дувана у срезу стожјачком, па чим тај дуван присиђе упутићемо вам једну количину од њега. И одовуда би вам могли послати нешто стоке за исхрану партизана, а ако не добијете с друге стране јавите па ћемо вам послати. Тешки митраљез који си нам тражио били смо спремили за ове двије чете, али и њега сада обустављамо. Али топ "Шкоду", који је био код Пљевиваца прије пробоја блокаде ни до данас нијесмо пронашли, па је највјероватније да су га Пљевљци пустили у руке окупатору. Пишеш нам како су борци са одјећом и обућом, као и са храном веома. Ови који долазе овамо страшно су прави, необријани, неопрани, па би у том погледу требало да поведете више рачуна за те који су на терену. Велики број партизана које сте отпустили отуда подд видом да су болесни није требало отпустити јер нијесу велика већина од њих болесни него изморени, па их је требало дати негдје у позадину на одмор од дванаесто три дана а никако не отпустити. Убудуће би о томе требали повести рачуна, јер ови партизани који пролазе кроз народ уносе панику међу народ и партизанске јединице.

Прије 10 дана вршили смо гађање са нашим топом у италијанској логор у Никшићу са 7 метака што је међу њима изазвало велику панику, тако да су и саме шанчеве напустили и бјежали у подруме. У Пљевљима се ситуација добро била поправила да се четници у Катунској нахији нијесу појавили. Тамо је до сада изведено неколико акција у којима ниједну жртву нијесмо имали, а Талијана је било што мртвих што рањених око 60. Како ти је познато сав Пљевљачки батаљон био се распао, а сад тамо имамо преко 150 пљевљачких партизана, који живе у логорима. Повиђу нам дође четници са Талијанима. Озрињићи су нам сада најопаснији. Тамо постоји четничка банда организована на челу са капетаном Ђукићем. Штити их талијанска артилерија. Иначе лако би их ликвидирали. То се могло и до сада, али слабости дуковићких главара /Милисав и Милован/ они су се још више учврстили него што су раније били. Има два дана тамо је Ударни батаљон, па дако он поправи ситуацију. Никшићку Рудину смо добро очистили и сад ти је тамо свемирно као загњиди. У осталим батаљонима око Никшића ситуација је до сада добра, што не значи да то може бити и у будуће.

Фотокопија **прве** странице **документа** бр. **191**

Од прије 10 дана на подручју Орјенског батаљона водиле су се жестоке борбе, гдје су око 3000 алпинаца нападали наше партизане. Наши су били приморани да се повуку са првих позиција, да заузму друге и да евакуишу један број становништва. Јуче стижу вијести, али нијесу још озваничене, да су наши опет поЕратили старе позиције уз жртве од 20 мртвих и рањених, а окупатору су нанијели жртве, што мртвих што рањених — преко 200.

Не знам јесмо ли ти раније послали ово саопштење Оперативног штаба о акцији коју су водили са Нијемцима на путу Љубиње—Столац, па ти га шаљемо да видиш какав је ово величанствени и јуначки подвиг партизана Херцеговаца. Ниједан Црногорац није учествовао са њима у борби.

Јуче смо добили извјештај од друга Блажа Ђуричића из Гацка да су Талијани надрли од Мостара ка Невесињу, од Невесиња ка Фојници, гдје су се сукобили са тамошњим нашим ударним батаљоном и пробили блокаду. Ваљда се крећу у правцу Гацка, а у каквом циљу — ђаво би га знао?

Још неколико дана док уредимо наше ударне батаљоне, формирамо једну бригаду, па ће нас запазити и четници и Талијани. Слаба руководства, слабе партизанске јединице по досадашњим формацијама, довеле су нас у овакву ситуацију. Са ударницима ћемо по сваки начин да поправљамо ову ситуацију. Највише чувамо твоју Жупу, јер се бојимо напада од вас отуда[1] и од Озринића од стране четника. Њихов упад тамо много би отежао ситуацију, зато будно пратите њихово кретање отуда.

Имао бих ти још којешта писати, али немам времена. На завршетку ти могу јавити да су ми другови Херцеговци упутили једну машинску њемачку пушку од оних заплијењених у Столачком срезу. Е, само да знаш, каква је! Дугачка је око 80 см. У шаржеру јој стоји 32 метка. Ваља царевога града!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОВОДА НАРОДУ!

Другарски поздрав теби,
Пеку, Блажу, Глигу и свим осталим
друговима
Сава Ковачевић

(М.П.)

[1] Мисли се на напад четника са правца Мораче и Роваца.

БР. 192

ДИРЕКТИВА ПОКРАЈИИСКОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК ОД 27 МАРТА 1942 ГОД. О ЗАДАЦИМА ПАРТИСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ПАРТИЗАНСКИМ ЈЕДИНИЦАМА[1]

ЗАДАЦИ ПАРТИСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ПАРТИЗАНСКИМ ЈЕДИНИЦАМА

Развој политичких прилика, како у свијету тако и код нас, поставља пред читаву Партију, а посебно пред партиске организације у партизанским четама, низ нових задатака. Усљед све очевиднијег брзог слома њемачког фашизма с једне и све дубљег, све бурнијег незадовољства напаћених маса с друге стране, — политичка борба почела је да добива све оштрији карактер. Наиме, баш зато што Народно-ослободилачка борба, под руководством наше Партије, окупља око себе широке народне масе, реакционарне клике настоје свим силама да омету замах Народно-ослободилачке борбе у свим земљама Југославије покушавајући тако да обезбиједе своје најсебичније, пљачкашке интересе.

У Црној Гори овај развој политичких прилика карактерише акција коју воде противу партизана све четничке и крилашке групе и бивши југословенски официри под вођством уједињених отпадака бивших централистичких и федералистичких групација, уз свесрдну помоћ окупатора. У овој заједничкој борби против партизана, централистички елементи, агенти великосрпске буржоазије, добили су превагу над федералистичким и сепаратистичким елементима, који данас, уствари претстављају агенте великосрпске хегемоније, којој је једини циљ да разбије и уништи нашу Партију и наше партизанске јединице, и на тај начин да претворе Народно-ослободилачку борбу у класну борбу. Цијелу четничко-крилашку, бјелашко-зеленашку акцију против партизана треба посматрати са тачке гледишта чишћења пута, враћања на старо, чему је највећа и скоро једина политичка сметња наша Партија, једина војничка сметња, партизанска војска.

Због тога се пред нашу Партију постављају задаци да у партизанске чете окупља у првом реду раднике, сељаке, поштену радну интелигенцију и све родољубе који ће пушку до краја чврсто држати у рукама. Због тога се, даље, мора водити рачуна о развоју политичких прилика, које доносе све јаче заоштравање класних односа, мора се водити рачуна о томе да

[1] Редакција располаже копијом документа.

партизанске чете заиста постану језгро и привлачна снага за све сиромашне и родољубиве елементе. Али то не значи да треба сужавати карактер Народно-ослободилачке борбе. Напротив — данас се ради о томе да се у тој борби активизирају јаче, шире и снажније баш они слојеви и појединци који ће у борби остати све до коначног ослобођења.

Да би се учинио одлучан корак ка консолидовању прилика у четама, да би се уклониле нездраве појаве у њима и омогућио здрав развој партизанских одреда у будућности, потребно је спровести у живот сљедеће директиве и уочити сљедеће околности:

I

1) Свака тенденција распуштања чета или кочења стварања нових чета, батаљона и одреда сталне партизанске војске, равна је издаји. У партизанске чете увукли су се, из разних разлога, туђи, критизерски, групашки, непријатељски, кукавички и забушантски елементи. Они су продрли чак и у саму Партију, тамо се зашанчили, и у многоме ометају како правилан развој партизанског покрета, тако и правилан развој саме Партије. Било је случајева да су у одлучним моментима ови непријатељски елементи напуштали Партију и партизане и прелазили на страну четника, чиме су несумњиво уносили дезорганизацију и стварали панику. Због свега тога чишћење Партије, а преко тога и чишћење самих чета, као и стварање нових ударних чета, јесте наш први и најглавнији задатак. Смјеста треба учинити крај таквим појавама у четама да поједини партијци заостају у вршењу дужности иза многих нечланова Партије заклањајући се за своје чланство у Партији, чиме, наравно, руше утлед члана Партије. Чланови Партије морају да подносе највеће тешкоће, да показују највећу ревност у вршењу дужности у четама. Они морају бити најактивнија и најударнија снага чете. Оне чланове који не врше савјесно, трезвено и храбро дужности у четама треба одмах избацити из Партије, а у тежим случајевима предати их на истрагу штабовима, а примати у Партију честите, храбре, ревносне, дисциплиноване и нашој ствари одане борце.

2) Неразумијевање руководеће улоге Партије испољава се у неправилном односу између партиских ћелија и штабова. Тако се код неких ћелија и партијаца осјећа тенденција да руководе операцијама и командом, а код других ћелија и партијаца потпуна незаинтересованост за рад штабова. Да би се овај однос правилно поставио, потребно је, с једне стране, да партиске ћелије имају чвршћу везу с политичким комесарима, да их чвршће држе у рукама, да на партиским састанцима редовно износе све грешке политичких комесара и командира — чланова

Партије, и да ови подносе ћелијама редовне извјештаје. Командири и команданти, као и политички комесари, никада не смију заборавити да су чланови Партије. С друге стране, потребно је да ћелије и пдртијци постану она снага која [ће] наредбе штабова, најактивније и свестрано се залажући за њих, оживотворити у чети и батаљону.

3) Задатак ћелије јесте да потпуно раскринка суштину теорије: „Нијесмо ми буржоаска војска", која уствари, маскирајући се, олакшава непријатељским елементима да разарају чете, руше ауторитет командног особља и крше дисциплину. Чињеница да ми по циљевима методама нијесмо буржоаска војска далеко је од тога да значи да се у нашим редовима може радити шта се хоће. Напротив, у њима мора владати гвоздена дисциплина, оданост и послушност старјешинама и наредбама.

4) Партиске ћелије, политички комесари и командири морају обезбиједити да се сва питања, прије свега, рјешавају у чети. Не смије се догађати да командири ћутке и кришом предају извјесне непријатељске и разорне елементе штабовима на ислеђење. Кад већ дође до таквих случајева, онда се такви-типови морају прво у чети раскринкати, а појаве расула, слабости, деморализације отклонити радом ћелије у чети. Тек тада помоћ штабова може бити политички и војнички ефикасна. Иначе, штабови се не би појављивали пред људством као стварна помоћ у борби против непријатеља и слабости, него као некаква тајанствена сила, чији рад не би могао бити схваћен као оправдан, нити прихваћен као истинска помоћ.

5) Партизанске чете су војничке организације, али се њихов рад не своди на чисто војничке акције. Партиске ћелије морају оживјети чету као политичког фактора и онемогућити појаве занемаривања политичког и просвјетног рада. Партиска ћелија не смије дозволити да чета по свршеном задатку, напр., мирно логорује у неком селу, умјесто да се баци на агитационо-пропаганди рад. Ћелија у чети не само да је жижа цјелокупног живота чете него мора дјеловати и ондје куда се чета креће и гдје чета логорује. Само на тај начин могу се на путевима којима чета пролази створити здраве базе наше Партије и Ослободилачке борбе. То значи да ћелија не контролише и не руководи (преко команде) само начином поступања по селима већ и да ради по селима на остварењу Народно-ослободилачких одбора, прикупљању нових партизана, омладине итд. Опстанак чете зависи од њене политичке (према народу) и њене војничке (према непријатељу) активности. Чете морају политичким радом и борбом обезбиједити своје снабдијевање и своје финансије. При томе треба најенергичније сузбијати, како код појединаца тако и код чета као цјелине, дух себичности, који се испољава и у тенденцији да читав плијен задржавају за себе не

водећи рачуна о немаштини и потребама других чета. Исто тако треба најстроже водити рачуна о томе да се расположива средства за исхрану тако троше да би могла послужити за што дужи период времена.

6) Морају се уклонити нездраве појаве заваравања људства од стране команде, као и обећавања онога што се у датим условима не може добити и постићи, а чега је и сама команда свјесна. ЈБудству се мора отворено указати на тешкоће у којима се у датој ситуацији налази. Те тешкоће не смију се преувеличавати," али се не смију ни прикривати. По питању изједначавања командног особља, правилно је да сви партизани живе под једнаким условима становања, одијела, исхране, итд., али се командном особљу мора указивати дужно поштовање, баш због тога што је командно оссбље, и што је на тај положај дошло истичући се храброшћу, вјештином, оданошћу итд. Ако командно особље није на висини — ту су штабови који рјешавају та питања. Рушење угледа команди и појединих командира јесте само један од облика злочиначког, непријатељског, разорног рада.

7) Треба контролисати улазак сваког појединца у чету, као и његов рад. Онемогућити улазак у чете људима који нијесу физички здрави и нијесу у стању да поднесу напоре. Исто тако треба имати строг критеријум код пријема нових чланова Партије, и строго контролисати рад сзаког члана Партије, као и његово држање у борби и ван борбе.

II

Да би се остварили горњи задаци, потребно је да се ћелије и руководства [у] партизанским четама учврсте и почну живјети истинским партиским животом. Да би се то постигло, потребно је неодложно спровести у живот сљедеће директиве:

1) Да батаљонски бирои, односно секретари ћелија одмах успоставе везу са мјесним, односно окружним комитетима на чијој се теритарији налазе. Окружни, односно мјесни комитети морају пружити политичку помоћ и обилазити ћелије у четама.

2) Да ћелије у четама одржавају редовно састанке најмањ<=. двапут недјељно, на Јсојима се, сем дневних задатака, мора посветити пажња идеолошком подизању чланова. У важнијим случајевима заказују се ванредни састанци. Не смије се допустити да у тешким и важним ситуацијама чланови Партије увијек, и у свим ситуацијама, не бране пред четом исто гледиште, а у тешким и судбоносним моментима, у сарадњи са командом преко политичког комесара, заузети јасан став и одлучно га бранити пред људством. Тако ће се избјећи многе немиле појаве и колебљивости.

3) Да се у ћелијама изврши правилна подјела рада и да сваки појединац, од командира и политичког комесара до обичних чланова Партије, сноси личну одговорност и подноси на свим састанцима извјештаје о свом раду, понашању и извршавању повјерених задатака. Ћелија мора ући у читав живот чете, у најмање ситнице и бдити над правилним васпитањем, јачањем морала, побољшањем услова живота и убојне способности чете. Никако не значи да је члан Партије извршио дужност тиме што се сам показао јунак у борби и што је, не штедећи свој живот, јуришао на непријатеља ако није успио да буде руководилац људства, ако људство у борби није подигао на свој ниво, ако није руководилац људства под свим условима и у свим ситуацијама.

4) Ћелије морају посветити нарочиту пажњу васпитавању комунистичке омладине у четама.

5) Тежиште рада пада на секретара ћелије, односно на секретара батаљонског бироа. Он је пред Партијом и партиским форумима лично одговоран, како за рад ћелије тако и за рад у чети. То никако не значи да је смањена улога и рад политичког комесара, напротив, тек тако политички комесар, као заступник линије Народно-ослободилачке борбе пред четом и народом, може да оствари своје задаће, контролисан и активно потпомогнут од читаве ћелије и Комунистичке омладине.

6) При батаљонима потребно је формирати батаљонске партиске бирое, што је већ опширно разрађено у нашим ранијим директивама партиским организацијама и политичким комесарима. Батаљонски бирои су руководећа партиска тијела у батаљону, и одговорни су за рад ћелије у четама.

7) Да се поведе најљућа борба против фамилијарности, гледања „кроз прсте", либерализма према критизерству, групаштву и небудности, као и противу недовољног осјећања одговорности пред ћелијом и Партијом.

8) Да се најхитније приступи подизању нивоа чланова Партије, изучавању марксизма-лењинизма и партиског материјала.

9) Да се обрати већа пажња обнављању кадрова и примању нових свестрано провјерених другова у Партију. На тај начин ће чланови Партије и партиске ћелије, чувајући кадрове као очи у глави, у првој линији ватре, и дању и ноћу на мртвој стражи цјелокупног живота и рада чете, како војничког тако и политичког, учинити од чете убојна оруђа, све већу, све бројнију, све привлачнију снагу у Ослободилачкој борби нашег народа, радничке класе и свих радних маса. На тај начин ће чланови Партије умногоме одговорити задацима, које је пред нашу

организацију поставио ЦК КПЈ, одговорити улози коју има и наша организација и наш народ.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

27 марта 1942 г.

КПЈ — ПК
ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ И САНЏАК

БР. 193

ИЗВЈЕШТАЈ МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ — ХЕРЦЕГ НОВИ ОД 27 МАРТА 1942 ГОД. ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ КПЈ ЗА НИКШИЋКИ ОКРУГ О ВОЈНО-ПОЛИТИЧКОЈ СИТУАЦИЈИ НА СВОМ ПОДРУЧЈУ

ОКРУЖНОМ КОМИТЕТУ

Никшић

Драги другови,

Добили смо цио упућени материјал од вас и већ га расподијелили. Код нас су се догодиле извјесне промјене територијалне и организационе од посљедњег извјештаја. У прошлим кратким извјештајима навели смо вам нове војничке положаје, а то ће сада бити допуњено извјештајем Штаба. Наши губици су пет партизана погинулих и преко 20 убијених небораца. Окупатор је попалио и неколико села која су већ раније присилно евакуисана уз обалу и била са оне стране непријатељских положаја. Ово насиље и у самом његовом подручју тумачимо као гнијев и дивљаштво због тешких губитака које је претрпио у овој борби. Губитке. непријатеља не можемо тачно оцијенити, али сматрамо да износе од 4—500 мртвих и рањених. Круже вијести о њизјовим фантастичним губицима, што ми не узимамо као реално. Можда је ова цифра већа или мања, те ћемо доцније поправити, ако успијемо добити тачне податке. Провјерена је вијест о стријељању 16 окупаторских војника и једног официра од стране њихове команде, јер су се опирали да иду у борбу против нас. (Ово је изостављено у извјепггају Штаба).

Послије ових догађаја код нас опште стање изгледа овако. Морал код војске остао је на висини и чак се појачао осветнички дух. Такође је исти случај и са народом. Сматрамо да је ово као посљедица упорне борбе и максималне заштите становништва које су извршили партизани прије отступања из ових села. Сви

наши канали за изношење материјала из подручја окуиатора и даље су ~"тали на снази. Отежано је на ономе подручју што смо га изгу? ^ли, али се и даље спроводи, док смо на другој страни отворили нове канале. И даље је задовољавајући одзив народа у подручју окупатора да поможе партизане, болницу и остале потребе. Окупатор са своје стране настоји лецима и пропагандом, као и репресалијама (бомбардовање из топова и авиона) да одвоји народ од партизана. Уз то и пета колона даје појачане знаке живота, позивајући сељаке из горњих села да сиђу доље, а да ће им окупатор обезбиједити храну. Стварно окупатор у граничним селима дао је апровизацију ових дана. Као одраз овога пребјегли су из нашег подручја код окупатора 5 бив. партизана. То су кулачки елементи које је била обухватила наша општа мобилизација. Са собом нијесу понијели оружје. Они су осуђени на смрт и наши партизани их вребају да изврше пресуду. Писмо од Грахова у којем нам наводе да радо примају све наше избјеглице, имало је повољног одјека код народа. Иако пета колона досада није имала терена и успјеха, ипак смо увјерени да ће она Локушати да развије активност. У ту сврху смо појачали будност и наредили свима друговима да отсада праве мало истраге а више уништавање свих оних елемената, који се буду опредјељивали и у најмањој мјери као наши непријатељи. На нашем слободном подручју спроводимо учвршћивање народно-ослободилачких одбора, који ће уздигнути углед народне власти. Зато су другови Крсто[1] и Шћепо[2] укључени у Сремски народно-ослободилачки одбор. Друг Шћепо као претставник омладине за координирање рада, а друг Крсто да координира читав рад свих одбора. На подручју окупатора имамо око 10 партијаца који стално раде на обавјештајној служби, извлачењу разног материјала, вези са градом и уништавају шпијуне. Ово *jc* поред редовног партиског рада. Политички рад умањен је посљедњих дана због ових догађаја. Већ се поставља код нас отсада рад у мањим групама, јер су ноћи окраћале, а појављује се сезона пољских радова, те ће конференције и шири скупови бити ређи, а то ће се надокнађивати чешћим и мањим састанцима. Предвидјели смо агитпроп групу, али још није ступила на посао због сређивања стања у вези са посљедњим догађајима.

Стално упућујемо материјал за технику и за болнице, а још ниједаред нијесмо добили одговор о пријему тога. Сада вам упућујемо поред овога што је наведено у писму Среског одбора б. н. о.[3], 3 пакета хартије, 5 пантљика за машину, двије флашице мастила за наливперо, нешто матрица за ротомашину и преко граховске болнице 25 поморагади и 60 лимуна. За овај мјесец

[1] Крсто Црногорчевић
• Шћепо Шаренац
[1] Бокељске народне омладине

партиска чланарина и прилози износе 816 лира и 1120 динара. Динаре вам шаљемо, а лире задржавамо за набавку разног материјала. Јавите нам да ли пролазе нештамбиљани динари (петстотинарке, хиљадарке итд.), јер Штаб овога батаљона располаже са приличном свотом таквога новца, па би га употријебио за набавку онога што би се могло добити у тим крајевима. Прим'ећујемо да нам не одговарате довољно опширно на наша питања и приједлоге. Тако смо вам нагласили у прошлом извјештају да ћемо упутити нашим партиским јединицама саопштење МК поводом несавјесног баратања са оружјем и примијенити на партијце специјалне мјере. Не одговарате да ли сте сагласни са тим.

Данас смо отпремили избјеглице — посљедњу партију — и друт Рашо полази сјутра за Грахово стим што ће обићи сектор доњих и горњих Кривошија. Мишљења смо да би се он требао задржати на овом сектору, јер нам и онако недостају партиске снаге за оволики терен и у оваквој ситуацији. То наше тражење оправдава нова ситуација и перспективе њенога развоја. Нама су у комшилуку Зубци, који су за овај сектор важни и политички и стратешки, какав је случај и са Конављима, те смо приморани због њихове слабости да им све више дајемо партиску подршку, иако не потпадају под наш ПК. Откад су се развиле борбе и наступила потреба шире и чвршће организације, ово је подручје оптерећено војнички скоро као одред, а за политички рад више него један срез. То вјероватно ви не увиђате, јер се одавно нијесте навраћали у наше котаре. Надамо се да ћете увидјети важност и потребу овога сектора те према томе судите. Одговорите нам по могућности по првом куриру, нарочито по овоме питању.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА МК ХЕРЦЕГ НОВИ

27-111-1942 г.

Другарски поздрав свима
Крсто, Дашо[1] и Рашо[2]

[1] Данило Павичић
[2] Војо Ковачевић

БР. 194

ИЗВЈЕШТАЈПОЛИТИЧКОГ КОМЕСАРА ЛОВЋЕНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 28 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ОДРЕДА О БОРБАМА ПРОТИВ ЧЕТНИКА И ИТАЛИЈАНА У КАТУНСКОЈ НАХИЈИ[1]

КРСТУ ПОПИВОДИ ЗА

ШТАБ ЛОВЋЕНСКОГ ОДРЕДА

Хитно!

Данас сам видио Срђана Б. Ђуришића. који је донио писма. Из његовог усменог извјештаја видим да је паника много штете нанијела нама тамо код вас. Расформирали сте партизанску чету која је ишла овамо, — то је погрешка. Требате поново формирати једну јединицу тамо и чим буде спремна упутити је у Катунску Нахију — на Барјамовицу. Прије него је упутите, пошаљите извјештај колико ћете људи моћи окупити и кад ће бити спремни за покрет. У Љешанској Нахији не предузимајте акције још. Чекајте да ми овамо дамо ..., јер су овамо снаге које треба да оперишу.

Ми смо бандите потисли према Бешином Ублу. Данас је трећи дан борбе. Крваво се бране. Пао нам је друг Благота Мићуновић, Шћепан Кековић и друг Килибарда. Рањених 7—8, 2 теже. Њих, око 15—20 мртвих и рањених.

У Ластви се окупљају банде поново. На Симуњи су наши пребацили банде преко Симуње. Италијани су повукли своју пратећу чету коју су им били дали. Наши су заробили један п. митраљез, имају 3—4 рањена првог дана борбе, [а] они око 15. Нове јединице нам стижу из Херцеговине. Села која нијесу пала повратите. Формирајте нове ударне јединице. Не дозволите разбијања као љетос. Потражите муницију за српску пушку на све начине. Тражите од партизана који сада не могу да воде акције, нека се организује сабирна акција, тако да се краде петоколонашима. То упућујте на наш вод у Мисочелу. Ово је најхитније, јер имамо људи који немају ни метка, а већи број по 5—15 метака.

Упутите љекара друга Станка[2] за Велестово у болницу, немамо ни материјала ни особља за рањенике. Из Васојевића немамо вијести. Шаљите своје штап[ске] курире.

[1] Редакција располаже извјештајем у рукопису.

[2] Народни херој др. Станко Мартиновић, погинуо у V офанзиви 1943 године.

Нека се Мило Јовићевић врати у Штаб и преузме послове Муницију нам дотурајте.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

28 III
Доња Марковина

КОМАНДАНТ СЕКТОРА
Вељко Мићуновић, пол. ком.
Ловћенског одреда

БР. 195

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 28 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ I УДАРНОГ БАТАЉОНА ПОВОДОМ ИЗВЕДЕНЕ АКЦИЈЕ У ОЗРИНИЋИМА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 196
28-111-1942 г.

ШТАБУ I УДАРНОГ БАТАЉОНА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

Положај

Никакав званичан извјештај још нијесмо добили о резултатима јучерашње акције у Озринићима, па нас чуди како сте могли тај пропуст учинити. На удаљености од свега 6 сати хода, а акција је отпочела прије 36 сати, а ми ни до данас нијесмо добили званичан извјештај, иако у тој акцији сте имали, по причању, преко 15 рањених партизана као и 2 погинула. Акција је заиста значајна и војнички и политички. Знамо да сте заузети око смјештаја рањеника и око конфискације имовине петоколонаша, али и поред тога то вам је основна дужност, то вам је нарочито наглашено приликом фсрмирања ударног батаљона, ви још нијесте поднијели извјештај овоме Штабу, што би могло да има кобних посљедица. То убудуће ни по коју цијену да се не догоди. А сада:

1) Хитно нас извијестите колико сте имали погинулих и рањених другова-ударника, као и то, гдје сте их смјестили.

2) Колико је на страни непријатеља било жртава-мртвих, рањених, заробљених ...

3) Какву сте све спрему, стоку и животне намирнице досада конфисковали од петоколонаша. Гдје је то смјештено, како је организовано и ко са тим рукује.

Са овим вам се наређује:

1) Да све лакше рањене ударнике смјестите у новоформирану амбуланту у Жупском Манастиру, гдје се налази стручњак-санитет друг Костић. Костићу наредите, а од Штаба Жупског батаљона захтијевајте да се прибави потребан завојни материјал, обезбиједи исхрана и удобна коначишта за поменуте рањенике. Теже рањенике хитно упутите у овамошњу болницу, за које ћете наћи потребан број коња да не би пјешачили, већ да дојашу на_ коњима.

2) Сву конфисковану имовину од петоколонаша (стоку, жито, и другу спрему) смјестите на једно мјесто које ћете у споразуму са Штабом Жупског и Луковског батаљона одредити. Руковаоца, ако је немогуће интенданту батаљона са тим руководити, сами са Штабом Жупског батаљона одредите, а њему предочите да строго води рачуна да се заплијењени материјал, и уопште све друго, не упропасти. Расподјелу макар чега од плијена нико нема право да врши без одобрења овога Штаба, сем најнужнијих намирница за потребе Ударног батаљона.

3) Заплијењену стоку, животне намирнице и остале ствари уредно по смјештају попишите, па такав списак, уз вашу овјеру, доставите овоме Штабу. Оружану снагу за обезбјеђење тога плијена одредите сами, било од ударника, било да их тражите од Жупског батаљона. Не заборавите да се на вријеме, како друге ствари, тако и сијено евакуише.

Не дозволите да се створи неред приликом конфискације и евакуације, а у томе нереду да се појави и сама пљачка. Такве иступе строго на лицу мјеста казните.

Јавите уопште за тамошњу ситуацију сада. Јавите шта је било са извиђањем Повије и дајте приједлоге по питању ликвидације четничких банди у њој. Пазите на пропусте. Убрзано треба радити користећи ову сад за нас повољну ситуацију која је наступила због ликвидације Озринића, јер ће, како код Талијана тако и код самих четника, моментално завладати паника, па им не дозволити да приберу своје снаге.

С обзиром на акцију четника који су се кретали од Цетиња, а који су дочекани нашим јачим партизанским снагама, њихове банде из Бјелопавлићке равнице и из Пјешиваца окренуте су према Катунској Нахији, гдје се претежан дио ове стране налази у правцу Пјешивачких Долова. То имати у виду, ту ситуацију користити.

Са овим сам се наређује:

1/ Да све лакше рањене ударнике смјестите у новоформирану амбуланту у Жупском Манастиру, гдје се налази стручњак-санитет друг Костић. Костићу наредите, а од Штаба Жупског батаљона захтијевајте да се прибави потребан завојни материјал, обезмиједи исхрана и удобна коначишта за поменуте рањенике. Теже рањенике хитно упутите у овамошњу болницу, за које ћете снаћи потребан број коња да не би пјешачили већ да дођу на коњима.

2/ Сву конфисковану имовину од петоколонаша/стоку, жито, и другу опрему/ смјестите на једно мјесто које ћете у спорозазуму са Штабом Жупског и Луковског батаљона одредити. Руководоца, ако је немогуће интенданту батаљона са тим руководити, сами са Штабом Жупског батаљона одредите, а њему предочите да стриго води рачуна да се заплијењени материјал, и уопште све друго, не упропасти. Расподјелу макар чега од плијена нико нема право да врши без одобрења овога Штаба, сем најнужније намирнице за потребе ударног батаљона.

3/ Заплијењену стоку, животиње намирнице и остале ствари уредно попсјеатају попишите па такав списак, уз вашу овјеру, доставите овоме Штабу. Оружану снагу за обезбјеђење тога плијена одредите сами, било од ударника, било да их трошите од Ударног батаљона. Не заборавите да сена вријеме, како друге ствари, тако и сијено евакуише.

Но дозволите да се створи неред приликом конфискације и евакуације, а у томе нереду да се појави и сама пљачка. Такве иступе строго на лицу мјеста казните.

Јавите уопште за тамошњу ситуацију тамо сада. Јавите шта је било са извиђањем Повиће и дајте предлоге по питању ликвидације четничких банда у вој. Пазите на пропусте. Убрзано треба радити користећи ову сад за нас повољну ситуацију која је настала због ликвидације Озринића, јер ће како код Такијева тако и код самих четника моментално завладати паника па им не дозволити да прибере своје снаге.

С обзиром на акцију четника који су се кретали од Цетиња а који су дочекани јаким јачим партизанским снагама, њихове банде из Бјелопавлићске равнице и из Пјешиваца окренуте су према Катунској нахији, гдје се претежан дио од све стране налази у правцу Пјешивачких долова. То имати у виду, ту ситуацију користити.

Јавите би ли требале веће ударне снаге за ликвидацију Повиће сем те снаге са којом располажете сада.

СМРТ ФАШИЗМУ - СЛОБОДА НАРОДУ!

За ШТАБ ОДРЕДА,
Командант,

Фотокопија другог дијела документа бр. 195

«

Јавите би ли требале веће ударне снаге за ликвидацију Повије сем те снаге са којом располажете сада.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

ЗА ШТАБ ОДРЕДА,
Командант
Сава Ковачевић

БР. 196

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА КОМБИНОВАНОГ ПЈЕШИВАЧКОГ БАТАЉОНА ОД 29 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА О БОРБИ НА СЕКТОРУ ОРАНИ ДО — ЛУПОГЛАВ[1]

ШТАБ КОМБ. НОП БАТАЉОНА
Број службено
29-111-1942 г.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТ. ОДРЕДА

Положај

Прекјуче наше снаге на сектору Орани До — Меоца водиле су борбу са четницима. Наше снаге биле су далеко малобројније, па и поред повољних услова нијесу могле пријећи у контранападе. Јуче смо им послали појачање од једног вода наше друге комбиноване чете, са једним аутоматским оруђем.

Положај према Ораном Долу држала су два вода из Рудинско-трепачког батаљона, а наша Прва чета заузела је положај од Меоца до Царинског Дола. Под заштитом магле наши су се привукли близу четничких положаја, успјели да их брзим нападом истјерају из села Царински До и потисну у правцу Лупоглава. Ту су се четници концентрисали, изградили шанчеве и створили борбени ланац. Наши су их напали из непосредне близине тако да су и са једне и са друге стране употријебљене бомбе ручне. У том нападу напги су успјели да потисну четнике и да их гоне све до ноћи уз Лупоглав, у чијим тврдим кланцима четниди су нашли заклона под заштитом мрака. Колико смо обавијештени на том дијелу фронта четници су имали од двадесет до

[1] Оригинал извјештаја је на крају оштећен.

тридесет мртвих и више рањених. Једнога мртвога, Крста Гардашевића, наши су нашли већ на Царинском Долу. Са наше стране два су лакше рањена. Иначе четници покушавају уколико успију да мртве одвуку са собом. На том дијелу фронта синоћ пред мрак, када су четници били принуђени да се повлаче, наши су чули како су се четници међусобно довикивали и псовали што би могао бити предзнак будућег њиховог расула. Усљед мрака наши нијесу могли да се приближе да покупе оружје са мртвих четника, успјели су да дођу свега до неколико пушака. На Царинском Долу наши су успјели да ослободе односно поврате магацин у коме је било смјештено нешто намирница и око петнаест квинтала жита које су конфисковале и ту спремиле ударне јединице које су оперисале раније на том дијелу сектора.

На положају Ораног Дола водила су борбу два вода Рудинско-трепачког батаљона међу којима је био и Друг Ђуро Рогановић. Према обавјештењима која смо добили наши су успјели да задрже положаје, извјестан дио четника да натјерају у бјекство. Њих тридесет побјегло је код Италијана у Милојевићима, јавили им да су четници разбијени, па су потом Италијани са Богмиловића гађали топовима наше положаје, али без резултата. Друг Ђуро се храбро борио, успио је сам да убије три четника, међу којима једнога пушкомитраљесца са којега је заробио пушкомитраљез.

На овом сектору оперишу четници из Чева и Пјешиваца. Њихов број је прилично велики. Према причању има их око четири стотине, а то је вјероватан број с обзиром што смо обавијештени да је Ристо Бошковић извео пет чета. Због велике бројне надмоћности, а четници су се врло храбро борили, као и због приличне малобројности наших снага, наши су скоро одреда остали о врло малом броју муниције, неки немају чак ни једнога метка. Јутрос смо им овдје, од људства из П-ге чете које се налази овдје, покупили нешто метака и упутили на положај. Спасоносно би било, другови, да им по могућности упутите нешто муниције, макар колико било. У магацину страшевском, како су нам рекли другови из Страшевине, има нешто резерве муниције (1.500 комада).

У току јучерашњег дана наши су чули да се је водила борба негдје у [Ресни] могуће на положају Симуње.

СМРТ ФАШИЗМУ — СЈ1 [ОБОДА НАРО]ДУ!

Црвена армија је с нама — Побједа је [наша!]

Штаб комб.п.н.о.п.батаљона
Број службено
29.III.1942 г.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ПАРТ.ОДРЕЂА

П О Л О Ж А Ј

Прекјуче наше снаге на сектору Оранског До- Меоца водиле су борбу са четницима.Наше снаге биле су далеко малобројније,па и поред повољних услова није су могле прећи у контра нападе.Јуче смо им послије појачане од једног и пола друге комбиноване чете,са једним аутоматским оруђем.

Положај према Оранском долу држала су два вода из Рудинско-Трепачког батаљона,а наша прва чета заузела је положај од Меоца до Царинског дола.Под заштитом магле наши су се привукли близу четничких положаја,успјели да их брзим нападом истјерају из села Царински до и потисну у правцу Лупоглава.Ту су се четници конпетрисали,изградили шанчеве и створили борбени ланац.Наши су их напали из непосредне близине тако да су и са једне и са друге стране употребљене бомбе ручне.У том нападу наши су успјели да потисну четнике и да их гоне све до ноћи уз Лупоглав,у чијим тврдим кланцима четници су наше заклонили под заштитом мрака.Поћ ко смо обавијештени на том дијелу фронта четници су имали од двадесет до тридесет мртвих и више рањених.Једнога мртвога,Круста Гарашанина,наши су нашли већ на Царинском долу.Са наше стране два су лакше рањена.Иначе четници покушавају у колико успију да мртве одвуку са собом.На том дијелу фронта скоро пред мрак,када су четници били при уђени да се повлаче,наши су чули како су се четници међусобно довикивали и псовали што би могао бити предзнак будућег њиховог расула.Услед мрака наши није су могли да се приближе да покупе оружје са мртвих четника,успјели су да дођу снега до толико пушака.На Царинском долу наши су успјели да ослоболе односно повратe магацин у коме је било сијеђено нешто намирнина и око петнест квинтала хита ко су усмјерили у ту спремиле ударне јединице које су оперисале ранијеј на том дијелу сектора.

На положају Оранског Поло водила су борбу два вода Рудинско-Трепачког батаљона међу којима је био и друг Буро Богдановић.Према обавештењима која смо добили наши су успјели да заузме положај,извјесан дио четника да напусте у бјегство.Њих тридесет побјегло је код Италијана у Милојевиће,јавили им да су четници разбијени,па су потом Италијани са Богдановића гађали топовима наше положаје,али без резултата.Друг Буро се храбро борио,успио је сам да убије три четника међу којима једнога пушкомитраљесца са које га је заробио пушкомитраљез.

На овом сектору оперирају четници из Чева и Пјешивца.Њихов број је прилично велики.Према причама имаћи их око четири стотине,а то је вјероватан број обзиром што смо обавијештени да је Ристо Бошковић извео пет чета.Због велике бројне надмоћности четници су се врло храбро борили,као и због приличне мало бројности наших снага,наши су скоро одреда остали с врло малом бројем муниције, неки немају ни по једнога метка.Јутрос смо им овдје,од људства из 1-ге чете које се налази овдје,покупили нешто метака и упутили на положај.Спасоносно би било,другови,да им по могућности упутите нешто муниције,макар колико било.У магацину Стражанском,како су нам рекли другови из Стражанине,има нешто резервне муниције /1.500.комада/.

У току јучерашњег дана наши су чули да се је [illegible] гдје у [illegible],могуће на положају Симуше.

С М Р Т [illegible]

Народна Армија је снаге побјеђ[illegible]

Фотокопија документа бр. 182

БР. 197

УПУТСТВО ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 30 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ДРУГОГ УДАРНОГ БАТАЉОНА О НАЧИНУ БОРБЕ ПРОТИВ ЧЕТНИКА И НАРЕЂЕЊЕ ЗА ФОРМИРАЊЕ РАТНОГ ВОЈНОГ СУДА ПРИ ШТАБУ БАТАЉОНА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 200
ЗО-Ш-1942 г.

ШТАБУ ДРУГОГ УДАРНОГ БАТАЉОНА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

У току данашњег дана поћи ћете у правцу Рађана, а одатле у правцу Броћанца, гдје ћете се повезати са нашим снагама тамо које дејствују против четника из Пјешиваца и Катунске Нахије. Тамо ћете испитати детаљно ситуацију и по могућности, уколико вам за акције не би био потребан, упутите Комбиновани пјешивачки батаљон, као и све немобилисано људство које долази у обзир за ударне батаљоне. То људство не би требало упућивати до Горњег Поља, него га концентрисати у Броћанцу, гдје би се извршило његово формирање од наше стране, а ви ћете нас преко ваших курира, које ћете редовно' слати, обавијестити о свему. Сада код нас оставите два курира из вашег батаљона који знају пут ка Пјешивцима. Одмах ћете нас обавијестити о ситуацији у Катунској Нахији. Од Комбинованог батаљона задржите једну десетину која познаје терен, а друговима из Катунске Нахије и из Пјешиваца који буду тамо пренесите наредбу да се не држе крутих фронтова према четницима, него да се служе сљедећом тактиком:

1) Изненадном и брзом концентрацијом већих ударних снага опкољавати и уништавати поједине групе, а у позадину не^-пријатеља слати мања одјељења од најпровјеренијих бораца који ће дејствовати на партизански начин (засједе, атентати итд.).

Штабу батаљона се дозвољава да на добровољној основи преко конференција, може примати ударнике, а нарочито омладину у своје редове с тим, да се претходно обавијести од политички поузданих људи из позадине о сваком појединцу. У Штабу ће се одмах формирати ратни суд, како је то предвидио Врховни штаб, који ће судити свим цивилним и војним лицима. У тај суд улазе замјеник команданта, замјеник политичког комесара и један партизан кога они одреде. Састав суда Штаб у

случају потребе може и да измијени, но с тим да замјеник политичког комесара мора увијек остати у суду. За све пресуде извршене над партизанима (смртне казне) овом Штабу се мора доставити писмени записник са потписом окривљеног.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Командант
Никшићког НОПО
С. Ковачевић

БР. 198

НАРЕЂЕЊЕ ШТАБА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА ОД 30 МАРТА 1942 ГОД. ШТАБУ ТРЕЋЕГ УДАРНОГ БАТАЉОНА ЗА НАПАД НА ЧЕТНИЧКО-ИТАЛИЈАНСКО УПОРИШТЕ ПОВИЈУ И ФОРМИРАЊЕ РАТНОГ СУДА ПРИ ШТАБУ БАТАЉОНА

ШТАБ НИКШИЋКОГ
НАР. ОСЛ. ПАРТИЗАН. ОДРЕДА
Бр. 201
ЗО-Ш-1942 г.

ШТАБУ III УДАРНОГ БАТАЉОНА НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

У току данашњег дана упутићете се у правцу Лукова, гдје ће бити ваше [пре]ноћиште, а у току сјутрашњег дана успоставите везу са нашим I ударним батаљоном. Одатле ћете продужити у правцу Острошке Греде, гдје ћете обазриво испитати ситуацију. У току ноћи опколити село Повију и уништити четничке банде које се налазе тамо. Истовремено успоставите везу са другим батаљоном „Бијелог Павла", који се налази негдје у простору Међеђе—Подвраће, који ће вам помагати при тој акцији и штитити лијеви бок. Приликом акције у поменутом селу — Повији руководите се тим да акцију извршите у току ноћи, да људство не би дан затекао у самом селу, него да би било извучено изнад Острошких Греда, како га не би уништавала непријатељска артиљерија. Пошто је село Повија непријатељска ратна база поступите на сљедећи начин:

1)... Породицама чији поједини чланови не би давали отпора или били на страни непријатеља предложите евакуацију

на слободну територију, но ако оне ту евакуацију одбију, не вршити принудну евакуацију, него им скрените пажњу да ће за сваку сарадњу са окупатором и његовим слугама бити најстроже кажњени од стране партизанских војних власти.

2) По извршеној акцији повући ћете се из Повије и задржати положаје на простору Међеђе—Подвраће, а II батаљон „Бијелог Павла" нека дође у Горње Поље. Скрећемо вам пажњу да се чувате евентуалног напада с леђа из Сливља, и због тога одржавајте везу са једном нашом четом која ће се налазити у селу Бршну.

3) Друговима из Бјелопавлића пренесите наредбу делегата Врховног штаба друга Милована Ђиласа да не држе круте фронтове, него да јачим групама ударних јединица изненада опкољавају поједина четничка села и поступају на начин како је то вама наређено у овој наредби, а да мање групе, чија величина зависи од терена и задатака, шаљу у позадину непријатеља, гдје ће дејствовати на партизански начин.

При Штабу III Ударног батаљона одмах формирати војни ратни суд, који ће судити за све прекршаје у батаљону. Суд је састављен од замјеника команданта, замјеника политичког комесара и једног партизана кога они изаберу. Штаб батаљона може састав суда измијенити уколико то нађе за сходно, али у сваком случају замјеник политичког комесара у батаљону остаје као сталан члан суда, који се не може смјењивати ни у ком случају.

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

(М.П.)

Командант
Никшићког НОПО
Сава Ковачевић

БР. 199

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ЛУКОВСКОГ БАТАЉОНА ОД 30 МАРТА, 1942 ГОД. ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА[1]

ШТАБ
ЛУКОВСКОГ НАРОДНО-ОСЛОБ
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
Бр. сл.
30.III.1942 год.

ШТАБУ НИКШИЋКОГ НОП ОДРЕДА

Гдје буде

Приватно смо обавијештени овог момента из Никшића да су четници за данас заказали збор своје војске на игралишту у-Никшићу. Збор се одржава у вези са некаквом акцијом што би је четници имали извести у заједници са Италијанима у два правца: преко Озринића за Бршно и колским путем Никшпћ—Жупа.

Не знамо да ли би могло доћи до овакве акције али смо одмах обавијестили све јединице на нашем сектору као и [Први} ударни батаљон.

Прошлу ноћ смо помогли ударницима евакуацију Озринића и евакуисана храна налази се на Лазу и у Бршну.

Наше снаге на положајима и иначе су прилично слабе, тако да не бисмо могли одољети јачој непријатељској офанзиви.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.)

За штаб Луковског НОП
батаљона
Рајко Матијашевић[2]

[1] Редакција располаже извјештајем у р*копису.
' Погинуо 1943 год. у борби против Нијемаца.

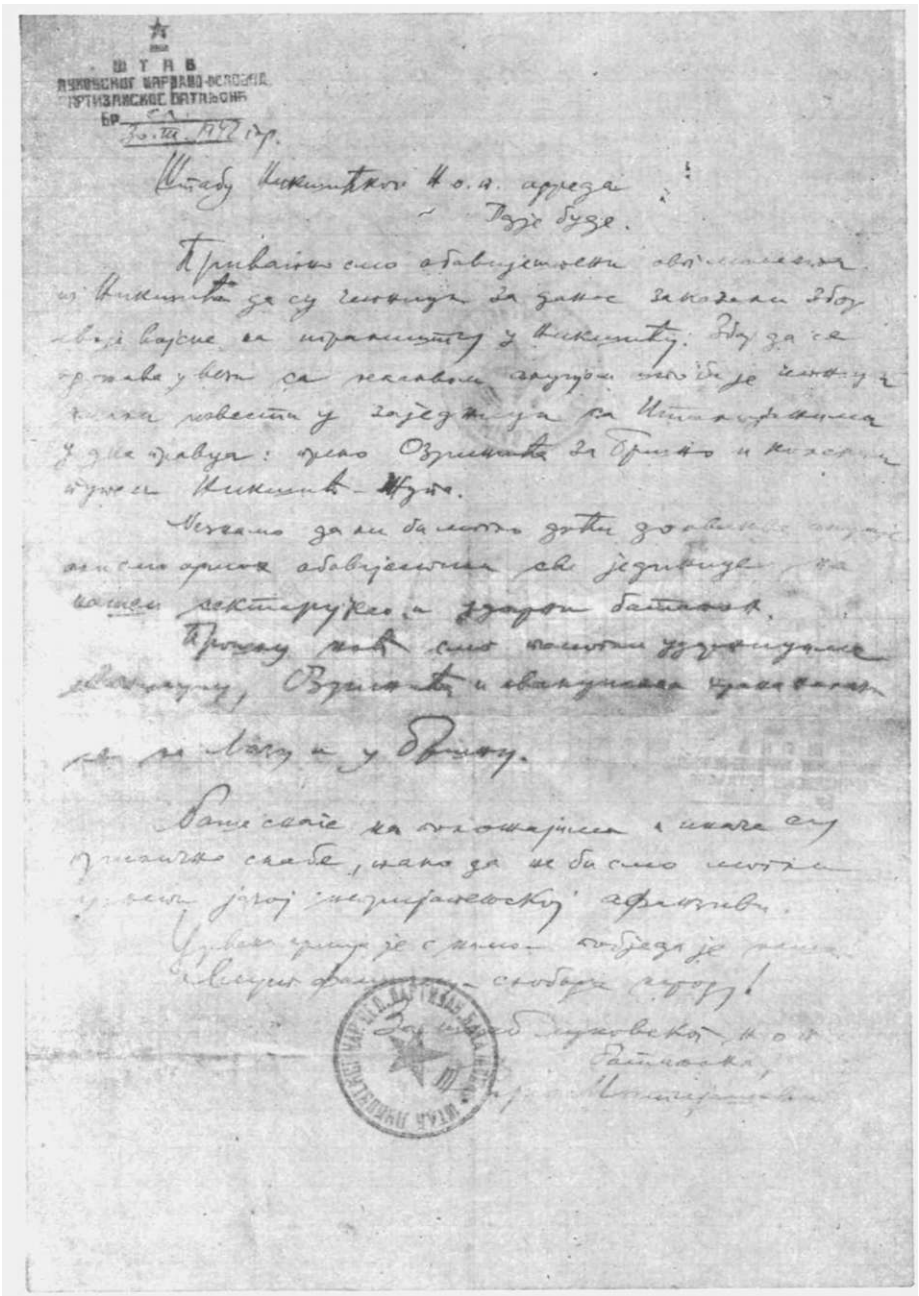

ШТАБ
ЛУКОВСКОГ ЧАРДАКО-ЛОЗОВАЧ.
ПАРТИЗАНСКОГ БАТАЉОНА
БР. 51
30.III 1942 г.

Штабу Никшићког 4.о.а. одреда
Пуж буде.

Примасмо обавјештења
из Никшића да су четници за данас закодали збор
свијех вјерних са пратилиштем у Никшићу. Због да се
провјера у вези са тајним радом непријатеља
у селу Главци: дјело Озринића за Бриђо и Никшић
будући Никшићки - Пуж.

Мислимо да ће бити добро да
ако смо горе обавјешћени сви јединици, па
нашем секторуке а ударни батаљон.

Пошаљу
смо помоћи
Озринићу и евентуално
да се лоду и у Бриђу.

Ваше
на ослобођењу и наше су
снаге слабе, нити да ће бити могуће
пружити јачој непријатељској офензиви.

Живјели
Слобода народу!

За Штаб Лучковског 4.о.а.
батаљона,
Командант

Фотокопија документа бр. 113

БР. 200

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О СИТУАЦИЈИ КОД КОЛАШИНА[1]

[ВРХОВН]ОМ ШТАБУ [НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАР]ТИЗАНСКЕ И ДОБРОВ[ОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИ]ЈЕ

Са актом бр. 675 од 21 овог мјесеца[2] обавијестили смо вас о ситуацији око Колашина. Синоћ смо поново добили извјештај са тога сектора кога вам прилажемо. Из извјештаја се види попуштање наших снага скоро на читавом сектору тамо. Као главни разлог за то мислимо да је несташица муниције, а послије остало што они у извјештају наводе. Ми на нашој територији немамо толико одморних снага да замијенимо два батаљона који се тамо налазе. Што се тиче разоружања колебљивих елемената, то смо ми већ и досада скоро спровели одашиљајући партизане у акције, а узимајући за њих пушке од таквих елемената. Оно што нијесмо стигли на[стоја]ћемо да урадимо. По свему овомене-могуће нам је дати један јасан одговор, али ћемо наст[ој]ати све што се могне да учинимо, само што они наводе[3] колике би наше снаге остале на терену кад би Главни штаб пребацио [и] њих на сектор Мораче. Ми смо њих већ обавијестили да на терену немамо неангажованих оружаних снага још раније. Једино можемо рачунати на батаљон „Војвода Момчило", али тек кад се одмори.

Донекле успјелом офанзивом четника на сектору око Колашина, наш је срез доведен у незгодан положај, па вас о томе обавјештавамо.

Јуче смо добили тражење ваше за неким потребним љековима из овдашње болнице, али које сте пренијели телефоном до Бастаса, па ни ми у Одреду, нити љекари у болници, нијесу могли прочитати и знати какав је то лијек, јер је овај на телефону сигурно неправилно записао, па вас молимо да нам о томе поново пишете.

С друтарским поздравом,

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА

[1] Редакција располаже копијом извјештаја.
[2] Види документ број 184.
[3] Не воде рачуна.

БР. 201

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ДУРМИТОРСКОГ НОП ОДРЕДА ОД МАРТА 1942 ГОД. ВРХОВНОМ ШТАБУ НОП И ДВ ЈУГОСЛАВИЈЕ О СТАЊУ И РАСПОРЕДУ ЈЕДИНИЦА ОДРЕДА

ШТАБ [ДУРМИТОРСКОГ]
НАРО[ДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ]
ПА[РТИЗ. ОДРЕДА]

ВРХОВНОМ ШТАБУ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ПАРТИЗАНСКЕ И ДОБРОВОЉАЧКЕ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Ваше писмо од 27 овог мјесеца примили смо, као и препис наређења које сте упутили Главном штабу за Црну Гору и Боку. Према истима урадили смо сљедеће:

1) Ми имамо сада на сектору Старац—Вратло—Горња Морача 360 партизана. Наша два батаљона који су оперисали тамо и сачињавали Сињајевински сектор, од којих је један друга Кнежевића који је 15 и 16 марта прешао из Санџака. Ова два батаљона била су јака око 700 партизана. Морало се отпустити половина људи и више због изнемоглости и слабости и док се пребрало људство, остало је само 300 партизана. Штаб сектора послије тога рашчишћавања од ова два батаљона формирао је један — I Дурмиторски комбиновани батаљон. Ово је штаб сектора за операције око Колашина учинио пред своје расформирање. Снаге тога нашег батаљона прешле су у дефанзиву и заузеле одбранбени став, и посјеле положаје: Старац—Вратло—Г. Морача.

26 овог мјесеца послали смо им са терена још 140 људи, те су замијенили још неке исцрпљене и презаморене дјелове и несигурне елементе, тако да тај батаљон сада броји 360 партизана.

2) 27 овог мјесеца стигао нам је батаљон „Војвода Момчило", чије смо људство 28 овог [мј.] послали кућама на краћи одмор до 10 дана, колико сте им и ви одредили. Од тога батаљона моћићемо за ударни батаљон, чију формацију припремамо, употријебити само 100 до 120 партизана.

3) Приступили смо раду на формирању једног ударног батаљона — јачине око 200 партизана и по извршеним припремама, мобилисаћемо га што прије само да се људство „Војводе Момчила" мало одмори. Овај ћемо батаљон употријебити као главнину и прихватницу нашем дијелу батаљона који ће остати на положају послије одвајања батаљона... и одласка у правцу Штитарице, по наређењу тога Штаба. Батаљон... нећемо моћи послати у одређеном правцу прије него ударни стигне на положај, а не знамо да ли ћемо и тада моћи ради предострожности

коју морамо и коју смо већ почели предузимати на терену, како •би у главу убили појаву пете колоне код нас. Ударни батаљон ћемо морати мобилисати до 4 овог[1] мјесеца, без обзира на одмор батаљона „Војвода Момчило" и задржати га два-три дана у унутрашњости нашега терена ради чишћења почетака појаве пете колоне код нас. У састав овог ударног батаљона уђи ће и једна чета од 60 партизана из батаљона „Бајо Пивљанин".

4) Дјелови Никшићког одреда налазе се сада на положајима: Платије—Међуријечје (десна страна Мораче), а мањимдијелом (једна чета) на Церовици, гдје стоји у вези са лијевим крилом Доњоморачког батаљона (непосредна околина Манастира Мораче). Снаге ових дјелова Никшићког батаљона послије извршене реорганизаци,е и чишћења заморених и несигурних елемената јаке су око 280 партизана под командом друга Милинка Ђуровића. 29 овог мјесеца тј. одмах по пријему вашег писма, послали смо једног друга на Сињајевински сектор, који ће у смислу лстога ступити у везу одмах са свим сусједним јединицама, па и са другом Пеком, делегатом Главног штаба, све у смислу вашег писма. Извршиће и распоред снага тамо док се мобилише ударни батаљон. Обавијестили смо одмах и Главни штаб и Никшићки одред.

5) Наређење које смо дан прије вашега добили од делегата вашега Штаба и ОК Никшић да формирамо два ударна батаљона на нашој територији, од којих један да упутимо одмах преко Никшићког одреда, нијесмо могли извршити због ситуације код нас и вашег писма. О томе смо их обавијестили. Ми ћемо поступити по вашим директивама, јер су исте у складу ситуације овамо.

6) Приступили смо формирању и једне ударне омладинске чете, која ће за дан-два бити на Жабљаку.

7) Никшићки ударници са успјехом чисте пету колону. Послије Бршна и погибије Радојице Никчевића и других окорелих типова ударници су напали на реакцију у Озринићима, погинуло је доста петоколонаша и заплијењено стоке, жита и материјала, што ћете видјети из приложеног саопштења.

9) Како нам је велика потреба за извјесним бројем џакова око преношења жита за Главни штаб и по терену, то вас молимо, да издате наређење Команди мјеста у Фочи или којој друтој која би их имала да нам одмах пошаље што може већи број џакова.

10) Извијештени смо од стране Штаба Планино-пивског батаљона да стража у Челебићу одобрава продају пушака, па велики број наших из тога батаљона преноси и продаје пушке за жито и појединци тргују са њима. Мишљења смо да се то

[1] Омашком је написано „овог" а треба да стоји „идућег".

одмах спријечи и забрани продаја пушака, јер то много рђаво дјелује. Ми смо забранили продају оружја и са онима који се ухвате поступиће се најстроже.

11) Друг Цицмил, — командант овог Одреда, испред Оперативног дурмиторског одреда, поднео вам је приједлогза одашиљање извјесног броја наших људи у Челебић да би корисно дјеловали тамо, јер дјелови Пролетерске бригаде не познају људе и околину. Са овим дјеловима предложио је да пође и Мијат Поповић, јер није знао његов поступак у посљедње вријеме, па кад је сазнао, то се обавјештавате да његов приједлог — уколико се односи на Мијата лично — изостане, а остало се као стварно потребно поткрепљује.

С друтарским поздравом

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

ЗА ШТАБ ДУРМИТОРСКОГ ОДРЕДА[1]

БР. 202

ДИРЕКТИВА ОКРУЖНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА НИКШИЋКИ ОКРУГ ОД 31 МАРТА 1942 ГОД. МЈЕСНОМ КОМИТЕТУ КПЈ — ХЕРЦЕГ НОВИ ЗА ФОРМИРАЊЕ УДАРНИХ ЈЕДИНИЦА И ПРИМЈЕНУ ПАРТИЗАНСКЕ ТАКТИКЕ РАТОВАЊА

МЈЕСНОМ КОМИТЕТУ

Херцег Нови

Ситуација у Црној Гори посљедњих дана прилично се погоршала, и четници под заштитом италијанских тенкова, авиона и артиљерије, а наоружани од стране окупатора са модерним аутоматским оружјем, успјели су да поколебају један дио нашега народа и партизана и присиле их на предају. Они се служе разним демагошким паролама и хоће да нам наметну грађански рат, а себе да прикажу пред несвјесним народом као да се боре у грађанском рату. Ми морамо пред народом сузбијати те њихове демагошке пароле и приказивати их онаквим каквим су, тј. да су они стварни петоколонаши и слуге окупатора, а за то имамо довољно доказа, јер смо их са нашом борбом и одлуч-

[1] Због оштећености документа не може се прочитати потпис.

ношћу присилили да отворено иступе пред народом као издајници и да јавно сарађују са окупатором и усташама. Поред политичког рада и правилног постављања наше линије, како би их политички што више демаскирали пред народом, морамо и у практичном раду, тј. војничкоорганизационо да се још више учврстимо. У том погледу пред нас се постављају најглавнији задаци: стварање ударних јединица, тј. стајаће партизанске војске, која ће бити стално мобилисана и бити спремна да изврши сваки задатак. Те ударне јединице имаће у првом реду да воде борбу противу четника, јер је противу Италијана цио народ, па наравно противу Талијана је лакше мобилисати народ. На територији нашега Одреда ми смо до сада формирали три ударна батаљона, а четврти је на територији према Васојевићима. Имамо у пројекту кроз неколико дана да формирамо још најмање 2—3 батаљона. Наш први ударни батаљон извео Је неколико јуначких подвига, а то је — чишћење од петоколонаша Броћанца и Трепача, а као најважнија досадашња акција јесте чишћење Озринића од пете колоне, која је била заштићена од италијанске артиљерије из Никшића, и гдје се била утврдила пета колона боље него игдје на другом крају. Том приликом дошло се до великог плијена од петоколонаша. Поред формирања ударних батаљона приступили смо формирању мањих ударних јединица, чета, водова и десетина, које ће бити као посаде у опиггинама и мање оперативне јединице за партизански начин ратовања.

Ви на вашем терену обавезно приступите формирању како ударног батаљона, тако и мањих војних јединица које ће самостално оперисати и то од оних људи који пристају да се боре под свим условима, у првом реду против четника и да буду стално мобилисани и на дужностима. Послије формирања тако чврстих ударних јединица мораћете напустити чврсто држање фронта и прећи на партизански начин ратовања. Чврсто држање фронта штетно је, са једне стране, због тога што се људство исцрпе због сталних стража и много гине од непријатељске артиљерије, а, с друге стране, што је још важније, троши се велика количина муниције, због чега ми долазимо у опасност да не исцрпемо и посљедње резерве, а поготову када се од непријатеља на тај начин може врло мало заплијенити. Важно је непријатеља упустити што дубље на нашу територију, па помоћу засједа можемо му нанијети велике губитке и, у исто вријеме, доћи до потребног оружја и муниције, као и друге ратне спреме. На исти начин лакше ће се доћи и до хране и за нашу партизанску војску.

Ове директиве прорадите на вашим партиским састанцима и примијените их у дјело према конкретној ситуацији на ва-

шем терену. Шаљемо вам 9 ком. Билтена Врховног штаба бр. 14 и 15, као и „Задатке партиске организације у партизанским јединицама."[1]

СМРТ ФАШИЗМУ _ СЛОБОДА НАРОДУ!

Другарски поздрав

31/111-1942 г.

За ОК
Жарко®

П.С. — Пошаљите нам десет добрих партизана. У обзир долазе на првом мјесту омладинци и омладинке борбене и са чврстим карактером, јер ћемо формирати једну ударну чету у заједници са Никшићком варошком четом, а са њом ћемо више радити политички и војнички, тако да ти младићи које нам пошаљете могу постати кроз кратко вријеме чланови Комунистичке партије. Уколико буде неко од њих без оружја, пошаљите га, па ћемо га ми наоружати, али се само руководите да изаберете добре другове и другарице, који ће стварно кроз извјесно вријеме моћи постати чланови Партије. Гледајте да на вријеме евакуишете болницу, магацине са храном и технички материјал како би у датом моменту за случај потребе били обезбијеђени. Та евакуација у првом реду долази према Зупцима, а уколико сматрате да је несигурно, онда можете и у правцу нашега Одреда. На првом мјесту долазе у обзир тежи рањеници.

Пошаљите нам тачан број ударника са оружјем и без оружја који долазе у обзир према досадашњем њиховом раду да буду стварно ударници и мобилна војска.

Види документ број 192.
Радоје Дакић

БР. 203

ОБАВЈЕШТЕЊЕ НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОГ ОДБОРА ОПШТИНЕ БАЊСКЕ ОД 31 МАРТА 1942 ГОД. СЕОСКИМ НОО О НАЧИНУ РАЗМЈЕНЕ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА

НАРОД. ОСЛОБ. ОДБОР
ОПШТИНЕ БАЊСКЕ
Број службено
31-111-1942 год.
Велимље

СЕОСКИМ НО ОДБОРИМА

Оп. Бањске

Општински делегати НО одбора: Грахово, Бањани, Ластва, Зупци, Вучедолски[1], Шума и са ослобођене територије Боке, на сједници одржаној 28 марта о. г. донијели су одлуку о промјени цијена сљедећим артиклима, који ће се мијењати путем пазара на З у п ц и м а.

1)
1 кгр с о л и — 1 кгр кртоле
3 . „ 1 „ жита
4 , „ 1 „ меса сувог (говеђе или бравље)
5 „ „ 1 и вуне неопране

2)
1 кгр л у к а 2 кгр кртоле
2 „ „ 1 „ меса (лук се плаћа 50% у новцу)

3)
1 литар уља I[1]/« кгр меса сувог
1 „ „ 5,50 „ кртоле
1 „ „ 1 кгр вуне неопране
1 „ . 0,50 кгр вуне опране

4)
1 кгр д у в а н а I врсте 80 лира (200 динара)
1 . „ II „ 60 „ (150 „)
1 , . III „ 40 „ (100 „)
1 „ „ I „ 2,50 кгр сувог меса или 10 кгр кртоле
1 » . II » [2] кгр „ „ „ 8 „
1 » » III . 1,25 кгр „ „ „ 5 „
1 „ „ I „ 2 литра уља или 3,25 кгр жита
1 „ » II » 1.75 » » . 2,75 „ „
1 „ „ III „ 1 литар уља или 1.75
1 „ „ I „ 2 кгр вуне неопране
1 » » II » 1.75 » » »
1 » » III » 1 кгр

Вучи До

5)	кгр вуне неопране	48 лира (120 динара) 3 кгр лука
6)	кгр жита	1,50 кгр лука 0,50 лит. уља
7)	кгр мармеладе	0,75 кгр сувог меса 3 кгр кртоле
8)	кгр шећера	6 кгр кртоле 1,50 кгр сувог меса 48 лира (120 динара)
9)	литар ракиЈе	4 кгр кртоле 1 кгр сувог меса (ракија не смије бити испод 40%) 32 лире (80 динара)
10)	литар вина	1 кгр кртоле 8 лира (20 динара)
П)	литар гаса	4 кгр кртоле 1 „ сувог меса 30 лира (75 динара)

За остале артикле одредиће се цијене на пијачним мјестима по увиђавности претставника општ. трговинских делегата. Пошто на конференцији делегати нијесу могли одредити цијене промјене ситним и другим артиклима (као концу, сапуну, мануфактури и др.) то ће претставници сваког пазарног дана у договору са претставником Одбора из Зубаца цијене одредити на пијаци.

Напомиње се свима онима који буду ишли на пазар да је одређено коначиште за ову општину у школи на Ораховцу и Коњском. Пазар је остао сваке недјеље као и прије. Артиклиће се мијењати онолико колико буде дошло из оних крајева са којима ћемо ми мијењати. Артикли који остану неразмијењени могу се вратити натраг или смјестити у магацин на пијачном мјесту, за које одговара Одбор Зубачке општине до другог пазара, када су они на првом мјесту за размјену, па тек онда остали.

Предње вам се доставља ради обнародовања дотичном становништву.

Црвена армија је с нама — Побједа је наша!

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

(М. П.) ОДБОР

ОБЈАШЊЕЊЕ СКРАЋЕНИЦА

А

„А. Ђилас" — „Алекса Ђилас" (батаљон)
арт. — артиљериски
аутомат. — аутоматски

Б

Б. и Х. — Босна и Херцеговина

В

Врх. — Врховног

Г

гл. — главни

Д

Д. Град — Данилов Град
Дан. Град — Данилов Град
добров. — добровољачки
Доњољеш. — Доњољешански (батаљон)
Дурм. — Дурмиторски

Ж

Ж. П. — Жупо-пивски (батаљон)

З

зам., замј. — замјеник
зв. — звани

И

итал., италиј. — италијански

Ј

„Ј. Т." — „Јован Томашевић" (батаљон)
југ. — југословенски

К

К. Нахија — Катунска Нахија
кап. — капетан
Кат. Нахија — Катунска Нахија
књ. — књига
ком. — комунистички; командант; комесар; комада
коман. — командант
комб. — комбиновани
комп. — компанија
Космет — Косово и Метохија

Л

л. — лира
ловћ. — ловћенски

М

М. 24 — модел 24
МК — мјесни комитет
митр. — митраљез

Н

н., нар., народ. — народни
непр. — непријатељски
неспос. — неспособни
никш. — никшићки
НОО — народноослободилачки одбор
НОФ — народноослободилачки фонд

О

одр. — одред
ОК — окружни комитет
опер. — оперативни
општ. — општински
осл., ослоб., ослободил. — ослободилачки

П

П. Пивски — планино-пивски (батаљон)

пар., парт., партиз. — партизан, партизански
ПК — покрајински комитет
повјер. — повјерљив
пл. — планина
пол., полит. — политички
пр. мј. — прошлог мјесеца
пролетер. — пролетерски
П.С. — пост скриптум
пушч. муниц. — пушчана муниција

С

с. — село
СА — јуришни одред (51игш АМе1-1ипе) — њемачка војна једнница
санц. — санцачки
сл. — слично; службено
СС — заштитна војна организација нацистичке странке (бсћи12б1аНе1) — њемачка војна јединица

Ц

Ц. Г., Ц. Гора — Црна Гора
ЦК — Централни комитет
Црног. — црногорски

РЕГИСТАР

А

Албанија (Арбанија) — 49, 75, 78, 90, 114, 115, 289, 290, 291, 335, 382;
Алуга — 322;
Америка — 138, 139, 228;
Андријевица — 18, 91, 96, 141, 251;
Аустрија — 316;

Б

Бабац — 140;
Бабљак — 404;
Баковићи — 404;
Бакочи — 370;
Балкан — 137;
Бањани — 87, 93, 410, 459;
Баошићи — 15, 215;
Бар — 43, 59, 74, 75, 112, 162, 173, 181, 268, 317, 331, 332;
Баре (Краљске) — 91, 104, 141, 183, 225;
Баре Шумановића (карта Никшић — Баре)— 210;
Барјамовица — 35, 73, 438;
Бастаси — 453;
Бата — 88, 89, 185;
батаљон НОП „Алекса "Билас" — 117, 340, 357;
батаљон НОП „Бајо Пивљанин" — 26. 28, 29, 37, 38, 39. 40, 358, 366, 367, 368, 383, 407, 422, 455;
батаљон НОП Бањско-вучедолски — 85, 86, 99, 100, 122, 123, 128, 133, 269. 362, 398, 402, 410, 418;
батаљон НОП Берански — 225;
батаљон први НОП одреда „Бијели Павле" — 36, 181, 344;
батаљон други НОП одреда „Бијелн Павле" — 448, 449;
батаљон трећи НОП одреда „Бијели Павле" — 46, 449;
батаљон НОП Братоножички — 83;
батаљон НОП Братоношко-брскутски — 238;
батаљон НОП „Владимнр Гаћиновић" — 88, 270;
батаљон НОП „Владо Гаћина" (види „Владимнр Гаћиновић")
батаљон НОП „Војвода Момчило" — 26, 28, 29, 37, 40, 367, 383, 407, 422, 453, 454, 455;
батаљон НОП Вражегрмски — 149;
батаљон НОП Вучедолски — 324;
батаљон НОП Гатачки — 314;
батаљон НОП Голиски — 207, 263, 375;
батаљон НОП Горњоњешански — 9. 24, 45, 55, 59, 61, 78, 113, 152, 158, 181, 190, 242, 288, 336, 337;
батаљон НОП Граховски — 84, 86, 89, 100, 176, 208, 270, 289, 310, 324, 361, 362, 370, 398, 401, 402, 409, 418;
батаљон НОП Доњоњешански — 32, 76, 83, 113, 181, 239, 260, 288, 292, 296, 336, 337, 420, 421;
батаљон НОП Доњоморачки — 404, 455;
батаљон НОП Дробњачкн — 111, 199, 200, 201, 202, 223, 232, 246, 278;
Батаљон НОП Дробњачко-ускочки — 40, 246, 265;
батаљон НОП Дурмнторски — 454, 455;
батаљон комбиновзни први ударни Дурмиторског НОП одреда — 178, 341, 354, 357, 454;
батаљон комбиновани други ударни Дурмиторског НОП одреда — 341, 404;
батаљон НОП Жупопивски — 37,. 38, 133. 141, 384;
батаљон НОП Жуиски — 11, 54, 205, 413, 440 г
батаљон НОП Загарачки — 240;

<5атаљон НОП Зетски — 46, 47, 91, 292, 420;
батаљон НОП Језеро-шарански — 40, 111, 120, 199, 201, 202, 223, 224, 232, 246, 257, 274, 277;
батаљон НОП Јеленачки — 272;
батаљон НОП „Јован Томашевић" — 24, 41, 44, 55, 59, 78, 112, 150, 151, 160, 267, 290, 316, 317, 330;
батаљон НОП Командн — 326;
батаљон НОП Команско-загарачки — 83, 181, 184, 218, 271, 272, 287, 289, 296, 297;
батаљон НОП Косанички — 256, 282, 353, 354;
батаљон НОП Косоволушки — 218, 240, 271;
батаљон НОП Кочански — 11, 157, 163, 164, 325, 326, 403, 409, 425;
батаљон НОП Ловћенски — 30, 56, 62, 66, 77, 154, 158, 289;
батаљон НОП први ударни Ловћенски — 245;
батаљон НОП други ударни Ловћенски — 242, 245, 290;
батаљон НОП „Лука Вукаловић" — 71;
батаљон НОП Луковски — 11, 25, 51, 54, 149, 150, 325, 440, 450;
батаљон НОП Љешански — 46, 240, 293, 296;
•батаљон НОП Љешкопољски — 45, 46, 83, 239, 240, 292, 293, 296, 419, 420;
бзтаљон НОП Љуботињско-цеклински (види батаљон „13 Јули")
батаљон НОП „Марко Миљанов" — 83;
батаљон НОП Морачки — 327;
батаљон НОП Морачко-ровачки — 424;
батаљон НОП Нникшићки — 252, 404, 455;
батаљон комбиновани ударни Никшићког НОП одреда за операције у Васојевићима — 223, 416;
батаљон комбиновани други ударни Никшићког НОП одреда за операције у Васојевићима — 404;
батаљон први ударни Никшићког НОП одреда — 272, 286, 315, 325, 386, 387, 403, 410, 425, 426, 450;
батаљон други ударни Никшићког НОП одреда — 447;
батаљон трећи ударни Никшићког НОП одреда —' 448, 449;
батаљон НОП Орјенски — 14, 15, 36, 71, 98, 107, 108, 123, 143, 144, 177, 178, 179, 183, 208, 211, 215, 312, 315, 324, 362, 393, 398, 401, 402, 409, 417, 425, 429;
батаљон НОП Острошки — 344;
батаљон НОП Петрушинско-павковићки — 51, 100, 149;
батаљон НОП Пивски — 224;
батаљон II НОП Пивски — 41;
батаљон НОП Пиперски — 80, 228, 239, 293, 319;
батаљон комбиновани ударни НОП Пјешивачкн — 361, 403, 443, 447;
батаљон НОП Пјешивачки — 19, 51, 54, 100, 132, 149, 157, 164, 176, 206, 207, 213, 284, 285, 294, 301, 312, 324, 325, 387, 416, 426;
батаљон НОП Планинопивски — 37, 38, 322, 455;
батаљон НОП Пљеваљски — 188;
батаљон НОП Пренћански — 118, 358;
батаљон НОП Приморски — 24, 30, 31, 42, 43, 55, 59, 78, 113, 140, 151, 163, 328;
батаљон НОП Приморско-црмнички — 31, 43;
батаљон НОП Рудинско-трепачки — 54, 163, 176, 295, 325, 326, 362, 385, 386, 409, 443, 444;
батаљон НОП „Стеван Штиљановић" (види „Приморски")
батаљон НОП Требјешки — 25, 54, 67, 68, 157. 325, 403, 409, 416, 425;
батаљон НОП Ускочки — 111, 199, 201, 223. 232, 246;
батаљон НОП „Царев Лаз" — 9, 32, 45, 55, 58, 61. 65, 76, 78, 112, 113, 151, 152, 153, 154, 181, 242, 263, 288, 339;
батаљон НОП Црмнички (види „Јован Томашевић")
батаљон НОП ударни Црногорско-херцеговачкн — 371, 375, 429;
батаљон НОП Цуцко-ћеклићки - 53, 55, 57, 61, 62, 88, 112, 142, 144, 158, 170, 177. 179, 184, 186, 190, 195, 242, 338, 362, 392;
батаљон НОП Чевско-бјелички — 30, 31, 32, 50, 52, 55, 57, 61, 72, 77, 78, 112, 115, 158, 169, 174, 184, 190, 194, 195. 196, 204. 242, 338, 362. 392, 393;
батаљон НОП „1 Децембар" — 119, 120, 341, 354, 357;

батаљон НОП „13 Јули" — 8, 9, 12, 13, 24, 25, 29, 30, 55, 58, 65, 110, 112, 113, 181, 182, 204 . 242, 260;
Бачве — 260;
Беране — 109, 116. 141, 148, 183, 211, 251, 256, 306;
Бери — 336;
Бешин Убао — 169, 438;
Бигор — 336;
Бијела — 183, 215;
Бијело Поље — 116, 141, 148, 183, 197. 198. 252, 306, 341, 353, 355, 357;
Билећа — 11, 16, 69, 86, 87, 88, 89, 96, 99, 206, 313, 327, 401, 419;
Биоче — 36, 80, 83, 108, 109, 116, 240, 293;
Бистрица (карта Пљевља) — 197;
Бистрнца (карта Колашнн) — 356, 404;
Бптинско Поље — 407;
Битовња (планина) — 25;
Бјеласица — 341, 355;
Бјелице — 7, 31, 35, 159, 186, 385;
Бјелопавлићи — 79, 181, 182, 185, 195, 209, 214, 241, 258, 284, 297, 311, 312, 321, 351, 362, 363, 372, 380, 388, 401, 403, 414, 415, 449;
Боан — 172, 199, 219. 223, 233, 239, 248. 273, 276, 279, 281, 282, 341, 355, 404;
Боан (код Даниловог Града) — 321;
Богданов Крај — 255;
Богетићи — 51, 174, 176, 185, 200, 295. 319, 326, 343, 344, 351;
Богмиловићи — 80, 444;
Божова Главица — 174, 181;
Бока (Которска) — 13, 16, 71, 93, 100. 115, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 144, 147, 164, 167, 168, 171, 172, 173. 179, 182, 186, 187, 208, 212, 216, 225, 227, 228, 280. 305, 308, 309, 312, 313, 316, 317, 324, 369, 371, 372, 378, 387, 388, 391, 410, 418, 459;
Боково — 8, 181;
Бољанићи — 253, 282, 300, 341;
Бољевићи — 269, 287, 317, 331, 332, 335;
Бор (код Требаљева) — 404;
Борач — 69, 92, 93, 123, 124, 131, 194, 314, 358, 372, 401, 422, 423;
Бођковића Нугао — 205;
Босна — 16, 17, 26, 28, 37, 38, 40, 41, 53, 99, 106, 121, 124, 171, 172, 199, 200, 223, 224, 233, 282, 283, 308, 311, 340, 342, 366. 367, 368, 372, 423;
Брајковача — 353;
Браленовнца — 73, 196;
Братоножићн — 218, 238, 239, 240, 292, 309, 360, 424;
Братунац — 423;
Брвеница — 253;
Брда (карта Никшић) — 195. 204;
Брда (Паштровићи) — 329;
Брестица (Г. и Д.) — 263, 270;
Брпгада НОГ1 Др\та пролетерска — 251, 363;
Бригада НОП Пета пролетерска — 88, 238;
Брнгада НОП Прва пролетерска — 56, 66, 78, 121, 124, 200, 211, 239, 259, 283, 313, 329, 349;
Брпгада НОГ1 Шеста црногорска — 256;
Бродарево — 197;
Броћанац — 447, 457;
Брскут — 238, 239, 292, 424;
Брчели (Г. и Д.) — 162, 267, 268, 330;
Бршно — 157. 207, 318, 324, 325, 344, 358, 388, 403, 413, 414, 415, 416, 449, 450, 455;
Бугојно — 347;
Будва — 58, 61, 62, 110, 113, 140, 144, 180, 317, 329;
Будош — 164;
Буковнца — 62;
Буновнћи — 370;
Бурођи — 379;
Бусовник — 83;
Бухавнце — 13;

В

Васојевићи (предео) — 96, 97, 105, 106, 107, 116, 117, 118, 133, 136, 148, 149, 154, 158, 170, 172, 185, 186, 188, 190, 197, 200, 209, 210, 211, 213, 218, 225, 226, 238, 248, 255, 257, 258, 259, 266, 272, 280, 284, 285, 287, 288, 289, 290. 291, 292, 311. 312, 326, 327, 329. 338. 349, 351, 362, 371, 372, 387, 401, 403, 425, 438, 457;
Васојевићка Нахија — 225;
Вежешник — 80;
Велестово — 35, 57, 72, 174, 185, 385, 438;
"Велики Гарач (на карти — Вељи Гарач) — 80;
Ве.**И**(ко Зацрње — 80;
Велимље — 299. 376, 397, 459;
Веље Брдо — 46, 72. 80;
Вериге — 215;
Внлића Гувно — 185;
Вилусе — 87;

Вир (види Вирпазар)
Вирпазар — 32, 59, 151, 160, 161, 162, 180, 181, 267, 268, 269, 287, 289, 312, 317, 331, 332, 335;
Витасовићи — 80;
Виш — 321;
Вишеград — 99, 368;
Вјетарник — 217, 424;
Влајиња — 419;
Власеница — 423;
Војводина — 297;
Војинићи — 35, 379;
Војннк — 128;
Врање Брдо — 407;
Врањештнца — 250;
Врањина — 77, 335;
Вратло (на карти Катун Вратло) —• 199, 201, 219, 223, 224, 248, 252, 253, 255, 256, 264, 275, 277, 280, 281, 355, 454;
Враћеновићи — 85, 87, 122, 123, 131, 418;
Врба — 141, 194, 422;
Врбање — 370;
Врела — 358;
Вруља — 407;
Врховни штаб НОП одреда Југославије — 17, 26, 28, 29. 37, 38, 39, 40, 41, 56, 57, 71, 91, 96, 98;
Врховни штаб НОП н ДВ Југославије — 66, 117, 118, 121, 141, 171, 172, 173, 189, 194, 196, 199, 211, 219, 234, 236, 239, 249, 252, 255, 257, 266, 267, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 283, 300, 303, 341, 342, 353, 355, 356, 357, 366, 383, 384, 404, 422, 425, 447, 449, 453, 454, 458;
Вукова Гомила — 72;
Вучица — 321, 343;
Вучје (на карти Колашин — Г. и Д. Вучије) — 250, 253, 277, 356;
Вучји До (на карти Вучи До) — 87, 459;

Г

Галешине — 131;
Гарево (на карти Гарева) — 263;
Гацко — 11, 39, 40, 41, 69, 93, 94, 132, 193, 194, 200, 270, 311, 371, 372, 375, 401, 422, 429;
Гвозд — 27;
Главица — 108;
Главни штаб НОП одреда за Босну и Херцеговину — 68, 69;
Главни штаб НОП одреда за Санџак — 300, 303, 342, 354;
Главни штаб НОП одреда за Црну Гору и Боку — 7, 16, 20, 24, 27 30, 31, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 46, 47 49, 56, 57, 61, 68, 69, 76, 77, 79, 83 84, 92, 96, 98, 99, 103, 104, 105, 106, 107, 109, 112, 116, 117, 119, 122, 123, 127, 133, 149, 153, 158, 172, 173, 179 182. 187, 196, 199, 204, 209, 217, 225, 226, 228, 232, 234, 235, 236, 238, 241 242, 246, 248, 252, 255, 256, 258, 259, 266, 271, 272, 278, 283, 286. 287, 289, 292, 296, 297, 304, 319, 320, 323, 327, 340, 350, 352, 355, 356, 357, 358, 384, 385, 387, 392, 395. 407, 409, 410, 420, 422, 424, 425, 426, 453, 454, 455;
Гласинац — 423;
Глибавац — 20, 416;
Глибаћи — 282, 354;
Глухи До — 180;
Гњијеви До (на карти Гневи До) — 203;
Годиње — 161, 162, 180, 331;
Голија — 93. 141. 193, 194. 208, 263, 264, 324, 371, 375, 401, 426;
Голобрђе — 270;
Гомила — 223, 248, 277;
Гомилнце — 178, 392;
Горажде — 28, 41, 367;
Горевнћ — 80;
Горица (Г. и Д.) — 47, 104, 296, 419;
Горица (код Даниловог Града) — 321, 343, 344;
Горичани — 46, 47, 229, 347;
Горња Дражевина — 336;
Горња Села — 108;
Горње Поље — 157, 447, 449;
Горње Село (на карти Жабљак) — 407;
Горњи Вакуф — 245;
Гостиље *(карта Никшић) — 210, 225;
Граб — 178;
Градац (Градац Бобичића) — 321, 343;
Градина — 80. 404;
Градиште — 255. 259, 264;
Грађани — 110, 339, 378;
Грахово — 9, 13, 15, 36, 58, 68, 70, 84, 97, 106, 115, 213, 229. 305, 327, 370, 371, 385, 398, 401, 436, 437, 459;
Грбавци — 46, 47, 420;
Грбаљ — 43, 59, 61, 75, 112, 144, 173, 317, 329;
Грдијевићн — 171;
Груда — 215;

Д

Дабовићи — 343;
Дајбабе (иа карти Цетиње Дај-Бабе) — 46, 47;
Далмација — 183, 312, 313;
Данилов Град — 36, 50, 51, 53, 70, 71, 73, 77, 79, 80, 83, 84, 100, 108. 109, 110, 123, 124, 132, 133, 148, 149, 157, 163, 169, 174, 175, 176, 182, 183, 195, 196, 200, 204, 205, 206, 213, 214, 258, 272, 286, 294, 311, 318, 319, 321, 322, 343, 344, 351;
Дврсник — 9;
Добричево — 418;
Добрска Жупа — 45, 263, 381;
Добрска Плоча — 152, 260;
Добрско Село — 13, 65;
Долови — 80;
Доловн Ковачки — 153;
Доња Врбица — 270;
Доња Марковина (види Марковина)
Драгова Лука — 25;
Дражљево (Г. и Д.) — 141, 194, 422;
Дрвар — 285;
Дреноштица — 157, 205;
Дријен —• 12;
Дрина — 367;
Дробњаци — 368;
Друшићи — 44, 58, 74, 76, 260;
Дубовик — 62;
Дубоко (Веље и Мртво Дубоко) — 210;
Дубровник — 16, 100, 108, 313;
Дуга Долина — 178, 392;
Дугуља — 14;
Дујево — 151, 162;
Дупило — 150, 151, 161, 267, 330;

Ђ

Ђиновићи — 366;
Ђурђевића Тара — 142, 203, 220, 304, 384, 408;
Ђурковићи — 319;
Ђуровићи — 80;

Е

Енглеска — 138, 139, 228;

Ж

Жабљак — 16, 17, 19, 26, 27, 39, 54, 78, 92, 111, 117, 118, 119, 142, 171, 172, 187, 188, 196, 197, 201, 208, 219, 223, 253, 255, 256. 258, 267, 276, 282, 300, 303, 304, 383, 384, 455;
Жировница — 19, 20, 36, 108;
Жлијебн — 215, 216, 316. 369, 370;
Жупа (Пивска) — 28, 37, 171, 200, 325;
жупски Манастнр (на карти Ман. Св. Лука) — 440;
Жута Греда — 36, 52, 72, 109, 170, 213, 296, 297;

З

Забрђе — 12, 13;
Завође — 86;
Загарач (Г. и Д.) — 35, 72, 77, 83, 114, 181, 185. 289, 380, 382;
Заглавак — 358;
Загорак — 157;
Загреб — 289;
Загреда — 35, 36, 50, 53, 57, 72, 73, 74, 76, 77, 80, 109, 113, 114, 115, 143, 159, 170, 177, 185, 194, 195. 196. 213;
Залази (М. н В.) — 186, 187;
Заостро — 306,
Зачир — 12;
Звечава — 370;
Зеленика (на картн Цетиње1 — 46, 80;
Зелено Борје — 282, 358;
Зета (предео) — 90. 229. 231, 291, 339, 347, 348, 382;
Зета (ријека) — 79, 80, 217, 218, 238, 240, 343, 423;
Зубци — 437, 459, 460;

И

Игало — 13, 14, 108;
Италија — 18, 75, 135;

J

Јабуковац — 88;
Јаворје — 275;
Јанковић Крши (код села Јанковићи) — 152;
Јеђупино Ждријело — 12;
Јелина Гора — 275;
Јовановићи — 321;
Југовићн — 193, 194;
Југославија — 18, 56, 135, 137, 139, 151, 172, 222, 304, 309, 363, 364, 420;

К

Казанци — 263, 264, 375;
Казновица — 80;
Какмужи — 358;
Калиновик — 29, 41, 99, 383, 384;
Калушићи — 307;
Ками — 306;

Каменарн — 215;
Камено — 13, 14, 15, 108, 215, 369;
Каруч — 269, 287;
Катунска Нахнја — 7, 30, 31, 50, 53, 60, 61, 74, 75, 77, 106, 110, 112, 158; 179, 181, 182, 289, 326, 338, 339, 348, 349, 361, 362, 372, 379, 380, 385, 398, 402, 403, 409, 410, 418, 425, 426, 438, 440, 447;
Кленак — 36, 86;
Кличево — 163, 206. 258;
Клос (Албанија) — 320, 331, 332, 335;
Кључ — 418;
Кобиља Глава — 418;
Кобнљи До — 409;
Ковачн — 270;
Коврен — 41, 42, 118, 220, 224;
Козица — 407;
Кокотн (Г. н Д.) — 108, 181, 347;
Колашин — 16, 18, 20, 36, 91, 92, 116, 121, 127, 141, 171, 188, 199, 209, 210, 211, 212, 217, 223, 238, 239, 242, 250, 252, 255, 256, 257, 259, 266, 270, 272, 273, 280, 281, 291, 303, 320, 340, 341, 349, 351. 353, 354, 355, 356, 357, 358, 360, 384, 401, 404, 408, 422. 424, 453, 454;
Коловратске Лажбе — 108;
Комани — 380, 382, 420;
Комарннца (ријека) — 128;
Комарно — 150, 151, 162, 331, 332;
Конавље — 14, 437;
Конак — 110, 242;
Коњско — 295, 460;
Коријен — 407, 408;
Корита (код Гацкога) — 87, 269, 401;
Корнет — 288, 336;
Косаннца — 253, 282, 300, 303, 304, 323, 341, 353, 354, 357, 358, 407, 408;
Косијери — 242;
Космет — 346;
Косови Луг — 80, 175, 218;
Костило — 80;
Котор — 15, 61, 62, 75, 144, 186, 328;
Кошарице — 203;
^Кошћеле — 12, 180;
Крајина — (предео) — 180, 231, 335, 382;
Краљева Гора — 282, 358;
Кривошије — 9, 13, 15, 58, 418, 437;
Крново — 253, 282;
Крња Јела — 199, 223, 232, 248, 253, 255, 259, 264, 265, 275, 277;
Крњице — 268, 331, 335;
Крст (на раскрсници друма за Ман. Острог) — 176;
Крстац (карта Котор) — 62, 187;
Крстац (карта Жабљак) — 172;
Крстац (карта Гацко) — 70, 93;
Круси — 293, 336;
Крушевица — 370;
Крш — 172, 322, 358;
Кујава — 208, 214, 218, 241, 308, 343;
Кула Лакића — 321;
Куљача — 140, 180;
Кумбор — 216;
Кунак — 51. 157, 274, 324, 326, 344;
Купрес — 328;
Курило — 108, 170, 174, 175;
Кучи — 47, 90, 239, 292, 352, 360, 424;

Л

Лађевнћи — 269, 270;
Лаз — 25, 450;
Ластва (карта Никшић) — 438;
Ластва (карта Требиње) — 459;
Левер Тара (Левери) — 223, 282, 300, 303, 322, 323, 353, 354, 358, 407;
Лијева Ријека — 18, 19, 20, 91, 92, 108, 109, 116, 217, 239, 240, 250, 306, 424;
Лим (ријека) — 197, 211, 256, 259, 341, 355;
Лимљани — 317, 330, 331, 332, 335;
Липник (Г. и Д.) — 263;
Липовачка Плоча — 151;
Липовик — 151;
Липово (Г. и Д.) — 199, 223, **238,** 239, 250, 252, 253, 276, 277, 280, **283,** 340, 351, 354, 356, 357, 404;
Лондон — 372;
Лопате — 80;
Лубнице — 225, 307;
Лужац — 107, 225, 306;
Лужница — 80;
Луково — 25, 163, 356, 403, 448;
Лупоглав — 443;

Љ

Љешанска Нахија (Г. и Д.) — **58,** 59. 60, 61, 62, 65, 76, 112, **113, 159,** 182, 260, 287, 288, 291, 336, **337, 359,** 379, 420, 438;
Љешкопоље (Љешко Поље) — **45,** 46, 127, 287, 291, 296;
Љубње — 429;
Љубомир — 86. 98, 270, 313;
Љ\ботиљ — 12, 13, 380, 381;

М

Маине (Мајнне) — 43, 173, 317, 330;
Мали Гарач — 80;
Мало Брдо — 80;
Ман. Дуљево — 140;
Ман. Острог (манастир Острог -— Г. и Д.) — 80, 116, 117, 132, 134, 136, 139, 147, 210, 211, 319, 326, 343, 344, 345, 354, 414;
Манастир Морача (на карти Ман. Морачки) — 455;
Маоче — 171, 224;
Марков До — 25;
Марковина — 35, 57, 72, 73, 439;
Марковићн — 80;
Марково Брдо — 404;
Мартинићи — 80;
Матаруге — 407;
Матешево — 18, 20, 91, 92, 96, 109, 116, 183, 210, 240;
Махала (карта Пљевља') — 118;
Махала (карта Цетње) — 46, 47, 104, 229;
Међеђе — 344, 448, 449;
Међице — 321. 343;
Међуријечје — 360. 455;
Мељак — 142, 220, 304, 341;
Меоце — 443;
Метеризи — 45, 241;
Метохија — 148, 297, 338;
Мнгаловица — 404;
Мијеле — 13, 381;
Милојевићи (на картн Никшић Миљевићи) — 444;
Миљевина — 26, 28, 37;
Мируше — 419;
Мнсочело — 438;
Мишке — 35, 57;
Мојановићи — 347;
Мојковац — 116, 117, 148, 171, 183, 209, 211, 220, 224, 232, 238, 239, 246. 248, 250, 251, 252, 256, 257, 259, 275, 276. 280, 281, 303, 320, 340, 341, 349, 351, 354, 355. 356. 357, 360, 404, 408;
Мокра Њива — 416;
Мокрине — 14, 15, 370;
Момишнћн — 420;
Момишко Поље — 80;
Морача (Г. и Д.) — 106, 217, 219, 238, 239, 250, 253, 277, 352, 356. 358, 360. 404, 429, 453, 454;
Морача (ријека) — 455;
Мориљ — 14;
Мостар — 16, 308, 313, 429;
Мратиње — 368;

Н

Невесиње — 132, 193, 194, 308, 311, 372, 422, 429;
Негобуђа — 323;
Недајно — 171;
Никовићи — 267;
Никшић — 10. 11, 13, 20, 27, 36, 50, 51, 56, 68, 69, 70, 71, 72, 77, 79. 80, 83, 84, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 108, 109, 110, 116, 124, 132, 133, 134, 142, 157, 163, 176, 182, 183, 185. 194, 195, 197, 200, 204, 205. 206, 207, 208, 212, 213, 214, 220, 239, 256, 258, 267, 272, 273, 283, 284, 285, 286, 294. 295, 306, 308, 311, 312, 314, 318, 319, 323, 324, 344, 345, 358, 362, 369, 372, 387,401, 403, 414, 416, 422, 426, 435, 450, 455, 457;
Никшићка Ж\-па — 210, 239, 272, 277, 280. 285, 403, 413, 429, 450:
Никшићка Рудина — 295, 325, 403, 408, 426;
Нова Варош — 17, 197, 211, 256, 259;
Ново Село — 46;

Њ

Његушн — 9, 62, 181, 338, 379;
Њемачка — 14;

О

Обзовица — 12, 268;
Објешеник — 194;
Ограђеница — 171, 282;
Одред НОП „Бијели Павле" — 7, 50, 52, 72. 73, 77, 79, 80, 83, 100, 132, 133, 149, 153, 175, 176, 181, 182, 200, 204, 207, 209, 211, 212, 213, 214, 218, 240, 272, 273, 284, 319, 326, 343, 352, 372, 448;
Одред НОГ1 Дурмиторски — 16, 17, 18, 26, 27, 28J 37, 38, 39, 40, 42, 70, 71, 91, 92, 95. 111, 116, 117, 118, 119, 123, 127, 131, 141, 171, 187, 188, 199, 201, 206, 211, 212, 219, 223, 232, 239, 240, 246, 248, 252, 255, 257, 264, 266, 273, 274, 276. 279, 280, 283, 285, 300, 303, 322, 323, 340, 352, 353-, 355, 357, 366, 383, 404, 422, 426, 453, 454, 456;
Одред НОП Зетскн — 32, 45, 76, 79, 97, 228, 272, 288, 291, 292, 359;
Одред НОП Калиновички — 17, 26, 28, 29, 37, 38, 39, 41;
Одред ко.мбнновани за операције у Васојевићнма — 183, 404;

Тепца — 171, 219, 223, 282, 303, 304;
Толоши — 420;
Толошко Поље — 420;
Томићи — 330;
Требаљево ОМорачко и Ровачко) — 238, 341, 354, 357. 360, 404;
Требиње — 16, 69, 86, 88, 89, **95,** 99, 100, 206, 313, 327, 401;
Трепча (Г. и Д.) — 457;
Трешаница (ријека) — 420;
Трешњевик — 183;
Тријебач — 80;
Трса — 267;
Турска — 75, 100;

Ћ

Ћеклћи (предео) — 35, 143, 338, 361, 380;
Ћехотина — 407;
Ћуковац — 152;
Ћурилац — 80;
Ћурукача — 353;

У

Убалска планина (Кривошије) — 370;
Убли (Кривошнје) — 14, 316, 370, 371, 401;
Убли (карта Никшић) — 35, 57, 72, 170;
Узлуп — 220;
Улићи (Г. и Д.) — 25, 152;
Улог — 363;
Улциањ — 43, 59, 112;
Ускопље — 183;
Ускоци — 201, 279, 383;

Ф

Фазлагића Кула (на карти Кула фазлагић) — 263;
Факовић — 423;
Фемића Крш (на карти Крш Фемића) — 118;
Фојннца (карта Гацко) — 429;
Фоча — 40, 41, 99, 118, 121, 123, 124, 142, 194, 212, 304, 367, 383, 384. 455;
Фрутак — 174;

Х

Хан Ђуровића — 25;
Хан Пијесак — 423;
Херцег Новн — 13, 14, 15, 16. 107, 183, 215, 216, 370, 435, 456;
Херцеговина — 16, 69, 84, 92, 93, 94. 96, 100. 106, 115, 117. 131, 141, 172, 176, 200, 211, 223, 233, 270, 282. 2&г 297, 308, 311, 312, 313, 314, 318, 324 344, 370, 371, 372, 373, 384, 423, 438;
Хоћевина — 220, 253, 303;
Хрватска — 93, 106;
Хум — 80, 183;

Ц

Царев Лаз — 59, 76, 181;
Царев Мост — 19, 51, 70, 94, 109, 205, 214;
Царински До (на карти Цариски До) — 443, 444;
Цеклин (Г. и Д.) — 12, 13, 162, 181;
Церовица — 229, 455;
Цетиње — 8, 9, 12, 15. 32, 44, 46, 58, 60, 61, 62, 74, 75. 76, 77, 78, 106, 110, 113, 153, 154, 180, 181, 203, 205, 214, 240, 242, 255, 260, 271, 287, 289, 291, 312, 316, 317, 332, 337, 338, 372, 379, 380, 382, 441;
Црвено Ждријело — 223, 248;
Црквине — 16, 239, 424;
Црквице (у Кривошијама) — 13, 15, 93, 108, 377, 378;
Црквице (Г. и Д. -— карта Жабљак) — 24, 26, 37, 38;
Црквице (у Г. Бањанима) — 87;
Црмница — 43, 44. 59, 62. 77, 93, 112, 113, 153, 179, 180, 267, 287, 289, 291, 330;
Црна Гора (село) — 171;
Црна Гора — 5, 17, 41, 56, 69, 74, 86, 93, 94, 96, 100, 105, 106, 119, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 147, 164, 167, 168, 172, 173, 176, 182, 185. 187, 188, 197, 198, 211, 219, 220, 225, 227, 228, 250, 251, 252, 254, 256, 259, 269, 280, 305, 307, 308, 309, 311, 313, 314, 318, 332, 344, 348, 355, 356, 364, 366, 370, 371, 372, 375, 378. 384. 387, 388, 391, 413, 415, 423, 425, 430, 456;
Црнци — 293;
Црнобор (Црноборје) — 358;
Цуце — 9, 35, 57, 58, 115, 144, 185, 361, 362, 402;

Ч

Чајниче — 28, 41, 197, 304, 367;
Чакор — 286;
Чево — 7, 35, 36, 57, 108. 115, 159, 169. 170, 185, 186, 288, 379, 381, 393, 444;
Чекање — 62, 110;
Челебнћ — 142, 171, 188, 219. 220, 304, 455, 456;
Чемерно — 199;

Чесминово — 140;
чета Бандићка — 420;
чета Бањска — 193;
чета Бјеличка — 57, 169;
чета Боковско-косијерска — 152, 203, 204;
чета Броћаначка — 157, 163, 326;
чета Бршанска — 51;
чета Велестовачка — 57, 165;
чета Горичка — 46;
чета Горњовучедолска — 87, 88, 418, 419;
чета Горњозагарачка — 195;
чета Горњољешанска — 239, 359;
•чета Горњоцеклинска — 110, 152;
чета Граховска — 362;
чета Грбавачка — 46;
чета Грбаљска — 328;
чета Доброштичка •— 315;
чета Дробњачка — 277, 358;
чета Загарачка — 7;
чета Загредска — 57. 72, 77, 169, 175;
чета Заљутска — 57, 89;
чета Јабучка — 305;
чета Језеро-шаранска — 232, 322;
чета Катунска — 242, 245, 288;
чета комбинована ударна Доњоју-шанског и Љешкопољског бата-љона — 420;
чета комбинована ударна Дурмитор-ског НОП одреда — 224;
чета ударна Љешкопољског бата-љона — 347, 348;
чета Команска — 174, 175;
чета Команско-загарачка — 385;
чета Косаничка — 353;
чета Косијерско-боковска — 203, 204;
чета Косово-лушка — 7;
чета Которскоприморска — 328;
чета Крушевичка — 315;
чета Кусидска — 164;
чета Леверска — 353;
чета Луковска — 157;
чета Љешанско-цеклинска — 189;
чета Љешанско-цетињска — 242, 245;
чета Маинска — 328;
чета Малоцуцка — 57, 89, 143;
чета Марковинска — 57, 169;
чета Момишко-толошка — 46;
чета Никшићка — 458;
чета Нудолско-доловска — 310;
чета Његушка — 184, 189;
чета Паштровска — 328;
чета Пивска — 193, 232, 281;
чета Пјешивачка — 325;
чета 2 Пјешивачког батаљона — 377;
чета Пљеваљска — 119;
чета Поборско-браићка — 328;
чета Повијска — 51, 157;
чета Повијско-стубичка — 51;
чета Приморска (Орјенског батаљо-на) — 107;
чета Прнморско-црмничка — 242, 245, **288;**
чета Спиоска — 305;
чета Ставорска — 202, 204. 293;
чета Страшевска — 157, 273;
чета Стубичка — 157;
чета Суторинска — 315;
чета Требачка — 143;
чета 4 Требјешког батаљона — 25;
чета Трешњевачка — 57, 89, 143;
чета Ћеклићка — 57, 88, 89;
чета Убаљска — 57, 169;
чета Ускочка — 383;
чета Цеклинска — 12, 13, 152;
чета Цеклинско-љуботињска — 242, 245;
чета Цетињска — 78;
чета Црмничка — 31;
чета Цуцко-ћеклићка — 31, 53, 158, 185, 189;
чета Чевско-бјеличка — 169, 189;
чета „13 Јули" — 360;
чета „69" — 316;
Чешљари — 45, 263;
Чисто Поље — 12;
Чокрлија — 118;

Ш

Шавник — 17, 121, 172, 188, 219, 223, 239, 267;
Шарена Плоча — 108;
Шаховићн — 118, 141. 183, 220, 355;
Шестани — 331;
Шеховићи — 423;
Шнрочки Вис — 180;
Шишићи — 329;
Штитари — 32, 143;
Штитарица (Г. и Д.) — 250, 253, 255, 256, 259, 264, 281, 341, 354, 356, 360, 454;
Шћепан Поље — 26, 28, 37, 38, 39, 40, 172, 220;
III \-ма — 459;

С А Д Р Ж А Ј

Страна

Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 1 јануара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о војно-политичком стању на подручју одреда — — — — — 7

Наредба штаба Никшићког НОП одреда од јануара 1942 год. подручним штабовима батаљона и командама чета за евакуацију села изложених репресалијама окупатора — — — — — 10

Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 5 јануара 1942 год. штабу Кочанског батаљона за приправност једнница — — 11

Извјештај штаба батаљона „13 Јулн" од 5 јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о изненадном испаду италијанске војске из Цетиња и нзвлачењу јединица батаљона на просторију Љуботиња — — — — — — — — — — 12

Извјештај Мјесног комитета КПЈ — Херцег Нови од 6 јануара 1942 год. Окружном комитету КПЈ за Никшићки округ о изведеним акцијама против окупатора у Боки — — — — 13

Писмо Мјесног комитета КПЈ — Херцег Нови од 6 јануара 1942 год. Мјесном комнтету КПЈ — Котор о борбама Орјенског батаљона против Италијана у Кривошијама — — — — — 15

Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 7 јануара 1942 год. о стању партизанске болнице на Жабљаку и предузетим мјерама за формирање два комбинована батаљона за операције у источној Босни — — — — — — — — — — — 16

Саопштење штаба Дурмиторског НОП одреда од 9 јануара 1942 год. о повлачењу Италијана из Колашнна — — — — — — 18

Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 9 јануара 1942 год. штабу Пјешивачког батаљона за извршење препада на италијанску стражу код Царева Моста и обавјештење о резултатима борбе са Италијанима на Жировници — — — — — 19

Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 9 јануара 1942 год. за отклањање политичких и војничких слабости и недостатака у једнницама одреда — — — — — — — — — — 23

Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 10 јануара 1942 год. команданту Луковског батаљона за појачану контролу кретања сумњивих лица и упућивање помоћи Требјешком батаљону — — — — — — — — — — — — — — 25

Писмо штаба Дурмиторског НОП одреда од 10 јануара 1942 год. штабу Калиновичког НОП одреда о формирању и упућивању у Босну два комбинована батаљона са подручја Дурмиторског одреда — — — — — — — — — — — — — 26

Страна

Писмо штаба Никшићког НОП одреда од 10 јануара 1942 год. штабу Дурмиторског НОП одреда о резултатима борби на подручју одреда и плану даљих акција — — — — — — — 27

Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 12 јануара 1942 год. штабу комбинованог батаљона „Бајо Пивљанин" о правцу кретања и начину повезивања са штабом Калиновичког НОП одреда — — — — — — — — — — — — — 28

Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од 12 јануара 1942 год. о именовању штаба батаљона „13 Јули" и припремама за војно савјетовање — — — — — — — — — — — — 29

Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 13 јануара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Нрну Гору и Боку о политичким прнликама у Катунској Нахнји, формирању Приморског и Чевско-бјеличког батаљона и изведеним акцијама на подручју одреда — — — — — — — — — — — — 30

Извјештај штаба Чевско-бјеличког батаљона од 13 јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о бројном стању новоформираних јединица на подручју батаљона — — — — — — 32

Чланак „Народне борбе" од 15 јануара 1942 год. о борбама и акцијама црногорских партизана у првој половини јануара 1942 године — — — — — — — — — — — — — — 36

Наређење штаба Дурмнторског НОП одреда од 15 јануара 1942 год. штабовима Жупопивског и Планинопивског батаљона за формирање и упућивање у Босну батаљона „Бајо Пивљанин" — 37

Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 15 јануара 1942 год. Врховном штабу НОП одреда Југославије о упућивању два батаљона Калиновичком НОП одреду — — — — — — 39

Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 15 јануара 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда о упућивању два батаљона за Босну, ликвидацнји четничке групе Перише Џаковића и повратку чете Никшићког одреда — — — — — — — 40

Извјештај штаба Приморског батаљона „Стеван Штиљановић" од 15 јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о указаној помоћи попаљеним селима — — — — — — — 42

Извјештај штаба батаљона „Јован Томашевић" од јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о организационим измјенама на подручју Црмничко-приморског батаљона — — — — 43

Писмо штаба Ловћенског НОП одреда од 16 јануара 1942 год. замјенику команданта одреда у вези одлагања акције на комуникацији Цетиње — Ријека Црнојевића до извршења евакуације околних села — — — — — — — — — — 44

Извјештај штаба Љешкопољског батаљона од 16 јануара 1942 год. штабу Зетског НОП одреда о извршеним акцијама и политичкој ситуацији у Љешкопољу — — — — — — — — 45

Директива Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 17 јануара 1942 год. о прикупљању помоћи снромашном становништву и расписивању народног зајма — — — — 48

Извјештај штаба Чевско-бјеличког батаљона од 17 јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о концентрацији Италијана у Даниловом Граду и предузетим мјерама батаљона — — 50

Страна

Наређење штаба Пјешивачког батаљона од 17 јануара 1942 год. командиру Бршанске чете у вези ситуације на сектору Даннлов Град—Никшић — — — — — — — — — — — — 51
Извјештај штаба Чевско-бјеличког батаљона од јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о борби јединица одреда „Бијели Павле" код Жуте Греде — — — — — — — — 52
Извјештај замјеника политичког комесара Ловћенског НОП одреда од 19 ~~јануара~~ 1942 год. о формирању Цуцко-ћеклићког батаљона — — — — — - - — — — — — — 53
Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 20 јануара 1942 год. штабу Жупског батаљона за обуку бораца у руковању оружјем, појачање будности и масовно-политнчког рада — — 54
Записник са савјетовања штаба Ловћенског НОП одреда са команданти.ма и политкомесарима батаљона од 20 јануара 1942 године — — — — — — — — — — — — — — 55
Поздрав Врховном штабу НОП и ДВ Југославије са савјетовања штаба Ловћенског НОП одреда и команданата и политичких комесара батаљона одржаног 20 јануара 1942 године — — 66
Поздрав Покрајинском комитету КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак са савјетовања команданата и политичких комесара батаљона и чланова штаба Ловћенског одреда од 20 јануара 1942 године 66
Преглед бројног стања и наоружања Требјешког батаљона Никшићког НОП одреда од 20 јануара 1942 године — — — — 67
Извјештај штаба Никшићког НОП одреда од 21 јануара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о ликвидацији издајничке групице Ковачевића, координацији даљих акција са Главним штабом за Босну и Херцеговину и борбама окр Никшића — — — —• — — — — — — — — 68
Извјештај замјеннка политичког комесара Чевско-бјеличког батаљона од 21 јануара 1942 год. о стању на сектору Загреде — 72
Писмо Окружног комитета КПЈ за Цетињски округ од 22 јануара 1942 год. Покрајинском комитету КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак о војно-политичкој ситуацнји на подручју комитета 74
Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 22 јануара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о извршеним припремама за борбу на путу Цетиње—Подгорица и резултату борбе на Загреди — — — — — — — — — 76
Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од 22 јануара 1942 год. штабу батаљона „Царев Лаз" за ослобођење интернираца — 78
Упутство Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 25 јануара 1942 год. за одбрану Бјелопавлића и спречавање продора Италијана — — — — — — — — _ — — — 79
Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 26 јануара 1942 год. о припреми за савјетовање и обавјештење о исходу борби код Данилова Града — — — — — — — — — — 84
Извјештај штаба Бањско-вучедолског батаљона од 26 јануара 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда о двомјесечном раду и борбама својнх јединица — — — — — — — — —- 85
Извјештај Цуцко-ћеклнћког батаљона од 26 јануара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о закључцима са савјетовања штаба батаљона са командирима и политкомесарима чета — — — 88

Страна

Упутство Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 28 јануара 1942 год. Окружном комнтету КПЈ за Подгорички округ о организацији набавке животних намнрница за прехрану сиромашног становништва — — — — — — 90
Саопштеше бр. 3 штаба Дурмиторског НОП одреда од 28 јануара 1942 год. о мучком нападу четника на партизане у Барама Краљевским — — — — — — — — — — — — 91
Извјештај штаба Никшићког НОП одреда од 28 јануара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о војно-политнчкој ситуацији у источној Херцеговини, неуспјелом нападу четника на Борач и стању опсједнутог гарнизона у Никшићу _ _ _ — _ _ _ _ _ _ _ _ _ 9 2
Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 30 јануара 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда за појачану будност према четницима, стално узнемиравање непријатеља у Никшићу и формирање ударних чета — — — — — 96
Извјештај штаба Никшићког НОП одреда од 31 јануара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о ситуацији на територији одреда — — — — — — — — — — 99
Чланак из „Саопштења" Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 1 фебруара 1942 год. о значају дисциплине и будности у борби против непријатеља — — — — — — — 103
„Саопштење" Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 1 фебруара 1942 год. о четничкој издајн у Црној Гори — 105
„Саопштење" Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку о важнијим борбама и акцијама црногорских и бокељских партнзана од 16 децембра 1941 до 18 јануара 1942 године — — 107
Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од 1 фебруара 1942 гс>д. штабу батаљона „13 Јули" за дотур муниције н отмицу интерннраца — — — — — — — — — — — - - 110
Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 2 фебруара 1942 год. штабу Језеро-шаранског батаљона за упућивање партизана у комбиновану чету- одреда — — — — — — 111
Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 2 фебруара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о бројном стању батаљона, изведеним акцијама и политичкој ситуацији на подручју одреда — — — — — — — — 112
Пнсмо народноослободилачког одбора села Загреде од 2 фебруарл 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о потреби предузимања мјера за исхрану сиромашног становништва — — 114
Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору н Боку од фебруара 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда — — — 116
Извјештај штаба Црногорско-санџачког НОП одреда од 4 фебруара 1942 год. о борбама против четнка у Беранском и Бјелопољском срезу — — — — — — — — — — — 117
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 4 фебруара 1942 год. Главнбм штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку — 119
Бројно стање и наоружање Бањско-вучедолског батаљона Никшићког НОП одреда на дан 5 фебруара 1942 године — — 122
Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 6 фебруара 1942 год. штабу Орјенског батаљона за формирање ударне чете и

Страна

обавјештење о ослобођењу Фоче и борбама код Даниловог Града и Борча — — — — — — — — — — — 123
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 7 фебруара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о разбијању тајне четничке организације у Срезу шавничком и формирању ударних батаљона — — — — — — — 127
Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 7 фебруара 1942 год. штабу Бањско-вучедолског батаљона за уништење четничке групе попа Перишића и формирање једне ударне чете — 128
Обавјештење штаба Никшићког НОП одреда од 7 фебруара 1942 год. политичком комесару оперативног сектора Гацко—Невесиње о упућивању помоћн за ликвидацију четничке банде попа Перишића — — — — — — — — — — — — 132
Проглас скупштине црногорских и бокељских родољуба од 8 фебруара 1942 годнне — — — — — — — — — — 134
Извјештај штаба Приморског батаљона од 8 фебруара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о испадима нталијанског батаљона и сукобу са његовом претходницом код манастира Дуљева — — — — — — — — — — — — — 140
Наређење Врховног штаба НОП и ДВ Југославије од 9 фебрура 1942 год. штабу Дурмиторског НОП одреда — — — — 141
Извјештај штаба Цуцко-ћеклићког батаљона од 9 фебруара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о закључцима донијетим на савјетовању са командама чета — — — — — — 142
Писмо штаба Ловћенског НОП одреда од 10 фебруара 1942 год. штабу Орјенског батаљона по питању извођења акција на сектору Боке — — — — — — — — — — — 144
Извјештај Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 13 фебруара 1942 год. Централном комитету КПЈ о острошкој конференцији и појачаној четничкој активности 147
Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 13 фебруара 1942 год. штабу Пјешивачког батаљона за консолидовање фронта према Даниловом Граду — — — — — — — — — — 149
Извјештај замјеника команданта Ловћенског НОП одреда од 14 фебруара 1942 год. о бомбардовању сједишта штаба батаљона „Јован Томашевић" и борбама код Орахова, Дупила н Комарна — — — — — — — — — — — — — 150
Наређсње штаба Ловћенског НОП одреда од 14 фебруара 1942 год. Боковско-косијерској чети за обезбјеђење положаја Добрска Плоча-^Ћуковац — — — — — — — — — — — 152
Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од фебруара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о потапању брода „Скендер бег" и борбама у Павловој Страни — — 153
Извјештај оперативног штаба Пјешивачког сектора од 15 фебруара 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда о ситуацији на сектору Данилов Град—Никшнћ — — — — — — — 157
Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од 15 фебруара 1942 год. штабу Цуцко-ћеклнћког батаљона за упућивање једне чете за борбу против четника у Васојевићима — — — — — 158
Извјештај штаба батаљона „Јован Томашевић" од 15 фебруара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о војно-политичкој ситуацији на подручју батаљона и борбама код Орахова — 160

Страна

Наређење штаба Нникшићког НОП одреда од фебруара 1942 год. штабу Рудинско-трепачког батаљона за појачање Пјешивачког сектора и координинсање акција с Кочанскним батаљоном 163
Упутство Покрајинског народноослободилачког одбора за Црну Гору и Боку од 16 фебруара 1942 год. за рад среских, општнних и сеоских народноослободилачких одбора — — — 164
Извјештај штаба Чевско-бјеличког батаљона од 16 фебруара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о распореду људства за комбиновану чету и ситуацији код Даниловог Града — 169
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 17 фебруара 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о формирању и правцу кретања комбинованог батаљона за акције у Босни 171
Проглас штаба Ловћенског НОП одреда од 18 фебруара 1942 годнне — — — — — — — — — — — — 172
Извјештај команде Загредског сектора од 18 фебруара 1942 год. штабу Чевско-бјеличког батаљона о борбама са Италијанима код Даниловог Града — — — — — — — — — 174
Обавјештење штаба Никшићког НОП одреда од 18 фебруара 1942 год. штабу Граховског батаљона о продору Италијана до Богетића и издаји четничке банде Баја Станишића — — 176
Извјештај команданта Цуцко-ћеклићког батаљона од 19 фебруара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о ликвидацији италијанског упоришта на Горњем Ораховцу — — — — 177
Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 20 фебруара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о борбама и акцијама одреда — — — — — — — — — — 179
Обавјештење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 21 фебруара 1942 год. о борбама партизанскнх јединица на подручју Црне Горе и Боке — — — — — — — — 182
Извјештај политнчког комесара Ловћенског НОП одреда од 21 фебруара 1942 године — — — — — — — — — — — 184
Извјештај штаба Цуцко-ћеклнћког батаљона од 21 фебруара 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о ситуацији на сектору Боке послије ликвидације италијанске посаде у Горњем Ораховцу — — — — — — — — — — — — — 186
Извјештај штаба Дурмиторског НОГ1 одреда од 22 фебруара 1942 год. Главном штабу НОГ1 одреда за Црну Гору и Боку о бомбардовању Жабљака и стању у одреду — — — — — 187
Наредба штаба Ловћенског НОП одреда од 22 фебруара 19*2 год. за формпрање ударних чета и водова — — — — — 189
Извјештај политичког комесара оперативног сектора Гацко—Невесиње од 22 фебруара 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда о неуспјелом нападу на четничку банду попа Перишића — 193
Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од 23 фебруара 1942 год. штабу Чевско-бјеличког батаљона за стабилизацију фронта и појачање одбране на сектору Загреде — — — — — 194
Писмо Врховног штаба НОП н ДВ Југославије од 25 фебруара 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку — 196
Извјештај штаба Дурмнторског НОП одреда од 25 фебруара 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о разбијању партизанских снага код Колашина и мобилизацијн наоружаног

Страна

људства ради обезбјеђења територије одреда од напада четничких снага — — — — — — — — — — — — **199**

Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од **25** фебруара **1942** год. о формирању и задацима источносињајевинског сектора 201

Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од **25** фебруара **1942** год. Косијерско-боковској чети за напад на Гњеви До — — — **203**

Извјештај штаба Никшићког НОП одреда од **25** фебруара **1942** год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о продору Италијана за Никшнћ и насталој војно-политичкој ситуацији на подручју одреда — — — — — — — — — — — **204**

Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од **26** фебруара **1942** год. штабу Никшићког НОП одреда за упућивање ударног батаљона за борбу с Васојевићким четницима и хитно обавјештење сусједних одреда и Врховног штаба о ситуацији код Мојковца и Колашина — — — — — — **209**

Саопштење штаба Никшићког НОП одреда од **26** фебруара **1942** год. о борбама против Италијана и издајству Баја СтанШиића **213**

Саопштење Оперативног штаба НОП одреда за Херцеговину од **26** фебруара **1942** год. о борбама Орјенског батаљона Никшићког НОП одреда — — — — — — — — — — — — **215**

Наређење Главног штаба НОИ одреда за Црну Гору и Боку од **27** фебруара **1942** год. штабу Ловћенског НОП одреда о мобилизацији и упућивању партизана за заустављање четничког надирања према Лијевој Ријеци и Морачи — — — — — **217**

Извјештај штаба НОП одреда „Бијели Павле" од **27** фебруара **1942** год. штабу Ловћенског НОП одреда о борбама против четника **218**

Наре^ње Врховног штаба НОП и ДВ Југославије од **28** фебруара **1942** год. штабу Дурмиторског НОП одреда за обезбјеђење територије одреда н извјештавање о снтуацији у Црној Гори **219**

Упутство Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 28 фебруара 1942 годе за рад политнчких комесара — 221

Извјештај штаба Дурмиторског НОП адреда од **28** фебруара **1942** год. претставннку Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку о мобилизацији и упућивању свих расположивих партизанских снага за борбу против четника — — — — **223**

Проглас Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од фебруара **1942** године — — — — — — — — — — — **225**

Наређење штаба Зетског НОП одреда од фебруара **1942** год. штабу Пиперског батаљона за енергично предузимање мјера против петоколонашких елемената — — — — — — — — 228

Упутство Среског народноослободилачког одбора за Срез цетињски од фебруара **1942** год. о раду и задацима општинских НО одбора — — _ — — — **230**

Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од **1** марта **1942** год. команданту Сињајевинског сектора за повезивање дејства Језеро-шаранског, Ускочког и Дробњачког батаљона и предузимање енергичних мјера против народних издајника — **232**

Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од **2** марта **1942** год. о формирању интендантура и војних судова при штабовима одреда — — — — — — — — — **234**

Обавјештење Главног штаба НОН одреда за Црну Гору и Боку од **2** марта **1942** год. о ситуацији на подручју Комског одреда

Страна

и наређење Ловћенском одреду за мобилизацнју и одашиљање јачих снага у Васојевиће за борбу против четннка — 238
Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од 2 марта 1942 год. за формирање Другог ударног батаљона — — — — — — 242
Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 2 марта 1942 год. оперативном штабу Сињајевннског сектора о предузимању мјера за спречавање непријатељског продора на територију одреда — — — — — — — — — — — — — — 246
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 2 марта 1942 год. делегату Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку о бројном стању и задацпма јединица ангажованнх за дејство према Колашину — — — — — — — — — 248
Наређење Врховног штаба НОП и ДВ Југославије од 3 марта 1942 год. оперативном штабу Колашинског сектора за предузимање енергичних мјера ради ликвндације четничких банди 249
Упутство Р^ховног штаба НОГ! и ДВ Југославнје од 3 марта 1942 год. штабу Дурмиторског НОП одреда за борбу против четника — — — — — _ — — — — — — 252
Наређење штаба Ловћенског НОН одреда од 3 марта 1942 год. команди илегалне партизанске јединице у Цетињу за бољу организацију обавјештајне службе и за набавку телефонскнх уређаја и канцеларнског материјала — — — — — — 254
Писмо штаба Дурмнторског НОП одреда од 3 марта 1942 год. штабу Црногорско-санџачког НОП одреда о потреби прикупљања јачих снага за разбијање четника код Колашина — 255
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 3 марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о стању и распореду снага одреда одређеннх за борбу против четника — — — 257
Извјештај замјеника команданта Ловћенског НОП одреда од 3 марта 1942 год. о борби са Италијанимм на комуникацији Цетиње —Ријека Црнојевића — — — — — — — — — — 260
Извјештај политичког комесара Голиског батаљона од 3 марта 1942 год. штабу Нникшићког НОГ1 одреза о ситуацији на територији Гатачког среза — — — — — — — — — — — 263
Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 4 марта 1942 год. штабу Сињајевинског оператнвног сектора за спречавање непријатељског продора на територију одреда — — — 264
Извјештај штаба Дурмнторског НОП одреда од 4 марта 1942 год. Главном штабу НОГ1 одреда за Црну Гору и Боку о јачини и распореду снага одреда за борбу против четннка на Снњајевини и у Санџаку — — — — — — — — — — — 266
Извјештај штаба батаљона „Јован Томашевић" од" 4 марта 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о изведеннм акцијама и ситуацији у> Црмници — — — — — — — — — — 267
Извјештај штаба Бањско-вучедолског батаљона од марта 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда о разбијању четничких упоришта на црногорско-херцеговачкој граници — — — — 269
Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 5 марта 1942 год. за припајање Команско-загарачког батаљона Ловћенском одреду и давање помоћн Косоволушком батаљону — — — — — — — — — — — — — 271

Страна

Извјештај штаба Ннкшићког НОП одреда од 5 марта 1942 год. Главном штабу НОИ одреда за Црну Гору и Боку о припремама за борбу против четника и формирање Првог ударног батаљона — — — — — — — — — — — — 272
Упутство штаба Дурмиторског НОП одреда од 5 марта 1942 год. команданту Језеро-шаранског батаљона о начину дејства и распореду снага на Сиљајевинском сектору — — — — 274
Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 5 марта 1942 год. команданту Сињајевинског сектора о начину борбе против четника и формирању санитетског одјељења — — — — 276
Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 5 марта 1942 год. за формирање команде мјеста на Боану — — — — — 279
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 6 марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о борбама с четницима код Колашнна и Мојковца и снтуацији на подручју одреда — — — — — — — — — — — — — 280
Извјештај штаба Никшићког НОП одреда од 6 марта 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о предузетим мјерама за сузбијање четничке актнвности у Пјешивцима 283
Наређење штаба Никшнћког НОП одреда од 6 марта 1942 год. штабу Пјешивачког батаљона за појачање акцнја против ч^тника и Италијана — — — — — — — — — — — — — 285
Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 7 марта 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о војно-политичкој ситуацији на подручју одреда — — — — — 287
Наређење штаба Ловћенског НОП одреда од марта 1942 год. штабу батаљона „Јован Томашевић" за појачање опрезности према народним издајницима, успостављање контакта с Албанијом и критика штаба батаљона због недовољне бриге о борцима 290
Писмо штаба Зетског НОП одреда од 7 марта 1942 год. Окружном комитету КПЈ за Подгорички округ — — — — — — 292
Наређење штаба Никшнћког НОП одреда од 7 марта 1942 год. штабу Пјешивачког батаљона за појачање борбе пркзтив Италијана н четника на путу Данилов Град—Нпкшић — — — — 294
Наређење Главнбг штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 8 марта 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда за чишћење издајника у Доњој Горици и напад на Италијане код Жуте Греде — — — _ _ _ — — — _ — 296
Наредба Народноослободилачког одбора Општине бањске од 9 марта 1942 год. о засијавању земљишта и- збрињавању избјеглица и сељака беземљаша — — — — — — — — 297
Писмо штаба Дур.миторског НОГ1 одреда од 9 марта 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Санџак поводом упућивања интендантског одјељења за набавку хране у Санџаку — — 300
Писмо штаба Никшићког НОП одреда од 9 марта 1942 год. члану окружног комитета КПЈ за Никшићки округ о потреби енергичног чишћења издајннка на подручју Пјешивачког батаљона — — — — _ _ _ _ _ _ _ зо1
Наређење Врховиог штаба НОП и ДВ Југославије од 10 марта 1942 год. штабу Дурмиторског НОП одреда за груписање снага одреда у борби против четника и појачање политичког рада у јединицама _ _ • _ _ _ _ — _ _ — 303

Страна

Чланак нз „Саопштења" бр. 8 Главног штаба НОП одреда за Црну Гору н Боку од 10 марта 1942 год. о четничком издајству и њиховој сарадњи с окупатором — — — — — — — 304
Наредба штаба Никшићког НОП одреда од 10 марта 1942 год. о постављењу политичког комесара и замјеника команданта Граховског батаљона — — — — — — — — — — 310
Писмо штаба Никшићког НОГ1 одреда од 10 марта 1942 год. политичком комесару оперативног сектора Гацко-Невесиње о војно-политичкој ситуацији у Црној Гори и Херцеговини — 311
Наредба штаба Орјенског батаљона од 10 марта 1942 год. о постављењу командног кадра чета и батаљонских сектора — 315
Из петнаестодневног извјештаја Мјесног комитета КПЈ за срез барски о изведеним акцијама батаљона „Јован Томашевић" — 316
Саопштење штаба Никшићког НОП одреда о борбн са четницима на Бршну 10 марта 1942 године — — — — — — — 318
Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 12 марта 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда за предузимање енергичнијнх акција против четнничких бандн на сектору Данилов Град—Никшић — — — — — — — — 319
Извјештај Мјесног комитета КПЈ за Срез данилоградски од 12 марта 1942 год. Окружном комитету КПЈ за Округ подгорички о борбама са Италијаннма и четницима у Бјелопавлићнма — 321
Наређење штаба Дурмиторског НОП одреда од 12 марта 1942 год. команди комбиноване Језеро-шаранске чете за одбрану прилаза на ријеци Тарн — — — — — — — — — 322
Извјештај штаба Ннкшићког НОП одреда од 13 марта 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о војној и политичкој снтуацији на подручју одреда послије продора Италијана за Никшић — — — — — — — — — — 323
Извјештај штаба Приморског батаљона од 13 марта 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о јачини и командном саставу чета, активности народних непрнјатеља и пљачкању села Брда — 328
Извјештај штаба батаљона „Јован Томашевић" од 13 марта 1942 год. штабу Ловћенског НОП одреда о борбама у Црмници и политичким приликама у граничним албанским селнма — — 330
Закључци са савјетовања делегата из села Доњољешанске нахије и штаба Доњољешанског батаљона од 13 марта 1942 године 336
Извјештај штаба Ловћенског НОП одреда од 14 марта 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о актнвности народннх издајника на подручју одреда — — — — 337
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 14 марта 1942 год. Главном штабу НОП одреда за Црну Гору и Боку о борбн с четницима на Липову и у Срезу бјелопољском — — — **340**
Извјештај команданта одреда „Бијели Павле" од 14 марта 1942 год. Окружном комитету КПЈ за Округ подгорички о борбама са четницима и политичко.м стању у Срезовима данилоградском и никшићком — — — — — — — — — — **343**
Извјештај бнроа Зетске партиске организације од 14 марта 1942 год. Мјесном комитету КПЈ за Срез подгорички о активности Италијана и народних издајника у Зети и формирању ударне чете за борбу против њих — — — — — — — — **347**

Страна

Извјештај Покрајинског ко.мнтета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 15 марта 1942 год. Централном комитету КПЈ — о ситуацији у Црној Гори — — — — — — — — — 348

Наређење Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 15 марта 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда за предузимање брзих и енергичних мјера против четника на подручју одреда — — — — — — — — — — — — — 350

Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 15 марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о слабом морално-политичком стању у Косаннчком батаљону и потискивању четника према Колашину и Бијелом Пољу — — — — 353

Упутство Врховног штаба НОП и ДВ Југославије за напад на Колашин — — — — — — — — — — — — — 355

Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 16 марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославнје о ситуацији око Пљеваља и Колашина и разбијању никшићких четника — — — 357

Извјештај штаба Зетског НОП одреда од 16 марта 1942 год. о морално-политичком стању придатих му јединица Ловћенског одреда за борбу против четника — — — — — — — 359

Обавјештење штаба Никшићког НОП одреда од 16 марта 1942 год. о ситуацији у Катунској Нахији — — — — — — — 361

Упутство штаба Никшићког НОП одреда од марта 1942 год. штабу Граховског батаљона за рад комбиноване Граховске чете у Катунској Нахији и обавјештење о догађајима у Васојевнћима, Бјелопавлићима и Невесињском срезу — — — — 362

Упутство Народноослободилачког одбора за Срез цетински од 16 марта 1942 год. за рад општинских одбора и формнрање сеоских стража и радних чета — — — — — — — — 363

Наредба команданта Оперативног дурмиторског НОП одреда за операције у источној Босни од марта 1942 год. батаљону „Бајо Пивљанин" поводом његовог повратка у Црну Гору — — 366

Извјештај Мјесног комитета КПЈ за Боку од 17 марта 1942 год. Окружном комитету КПЈ за Никшнћкн округ о борбама против Италијана — — — — — — — — — — — — 369

Извјсштај команданта Нкшићког НОП одреда од 17 марта 1942 год. Оперативном штабу НОП одреда за Херцеговину о ситуацијн у Црној Гори и Гатачком срезу — — — — — — 371

Одлука Народноослободилачког одбора Општине бањске од 17 марта 1942 год. о забрани давања земље под наполицу и начину коришћења манастирских имања — — — — — 376

Извјештај команданта Никшнћког НОП одреда од 17 марта 1942 год. штабу Ннкшићког НОП одреда о резултатима борбе против Италијана у селу Стубици — — — — — — — 377

Извјештај Народноослободилачког одбора за Срез цетињски од 18 марта 1942 год. Народноослободилачком одбору за Црну Гору и Боку о џолитичким и прнвредним приликама у срезу — 378

Наређење Врховног штаба НОП и ДВ Југославије од 19 марта 1942 год. штабу Дурмиторског НОП одреда за формирање два ударна батаљона и појачање по.итгчког рада са батаљонима „Бајо Пивљанин" и „Војвода Момчило" — — — — — 383

Страна

Извјештај политичког ломесара Ловћенског НОГ1 одреда од 19 марта 1942 год. о припремама за борбу против четника у Катунско Нахији — — — — — — — — — — — — — 385

Писмо штаба Никшићког НОП одреда од 19 марта 1942 год. делегату штаба одрела за појачање војно-политичког рада у Пјешивцима — — — — — — — — — — — — 386

Проглас Главног штаба НОП одреда за Црну Гору и Боку од 20 марта 1942 године — — — — — — — — — — — 387

Наређење политичког комесара Ловћенског НОП одреда од 20 марта 1942 год. штабу Цуцко-ћеклићког батаљона за држање положаја код Ораховца и подјеле заплијењеног матернјала — 392

Одлуке Народноослободилачког одбора Општине бањске од 20 марта 1942 год. о организацији рада и радних односа на подручју општине — — — — — — — — — — — — — 393

Наређење штаба Никшићког НОП одреда од 20 марта 1942 год. штабу Бањско-вучедоЛког батаљона за пружање помоћи Орјенском батаљону и повлачењу комбиноване чете из Билећког среза — — — — — — — — — — — — — 398

Наређење штаба Никшићког НОП одреда од марта 1942 год. штабу Граховског батаљона за указивање помоћи Орјенском батаљону и обавјештење о борбама против народних непријатеља — — — — — — — — — — — — — — 402

Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од 21 марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о ситуацији на сектору Мојковац—Колашин и око Пљеваља — — — — — — 404

Извјештај штаба Никшићког НОП одреда од 22 марта 1942 год. Сави Ковачевићу о погоршању ситуације у Катунској Нахији и предузетнм мјерама у Пјешивцима у вези са тим — — — 409

Саопштење штаба Никшићког НОП одреда од 23 марта 1942 год. о борбама против Италнјана и четника на Бршну, Повији, Тарашу и у Пиперима — — — — — — — — — — — — 413

Извјештај штаба Бањско-вучедолског батаљона од 23 марта 1942 год. штабу Никшићког НОГГ одреда о борби нротив усташа у селу Кључу н припремама за ликвидацију четничке банде попа Перишића — — — — — — — — — — — — 418

Извјештај штаба ЈБешкопољског батаљона од 23 марта 1942 год. Окружном комитету КПЈ за Подгорички округ о изведеним диверзијама и организациони.м промјенама у батаљону — — 419

Упутство Врховног штаба НОП и ДВ Југославије од 24 марта 1942 год. штабу Дурмиторског НОП одреда о начину извођења напада на Колашин — — — — — — — — — — — — — 422

Извјештај Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 24 марта 1942 год. Централном комитету КПЈ о војнополитичкој ситуацији у Црној Гори — — — — — — — 423

Писмо команданта Никшићког НОП одреда од 26 марта 1942 год. политичком комесару одреда о формирању ударних батаљона и војнополитичкој ситуацији на подручју одреда — — — 425

Директива Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак од 27 марта 1942 год. о задацима партиских организација у партизанским једнницама — — — — — — — — — 430

Страна

Извјештај Мјесног комитета КПЈ — Херцег Нови од 27 марта 1942 гбд. Окружном комнтету КПЈ за Никшићки округ о војно-полнтнчкој ситуацији на свом подручју — — — — — 435
Извјештај политичког комесара Ловћенског НОП одреда од 28 марта 1942 год. штабу одреда о борбама против четника и Италијана у Катунској Нахији — — — — — — — — — — — 438
Наређење штаба Нникшићког НОП одреда од 28 марта 1942 год. штабу I Ударног батаљона поводом изведене акције у Озринићима — — — — — — — — — — — — — 439
Извјештај штаба комбинованог Пјешивачког батаљона од 29 марта 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда о борби на сектору Врани До—Лупоглав — — — — — — — — — — 443
Упутство штаба Никшићког НОП одреда од 30 марта 1942 год. штабу Другог ударног батаљона о начину борбе против четника и наређење за формирање ратног војИог суда при штабу батаљона — — — — — — — — — — — — — 447
Наређење штаба Никшићког НОГ1 одреда од 30 марта 1942 год. штабу Трећег ударног батаљона за напад на четничко-италијанско упориште Иовију и формирање ратног суда при штабу батаљона — — — — — — — — — — — — — 448
Извјештај штаба Луковског батаљона од 30 марта 1942 год. штабу Никшићког НОП одреда — — — — — — — — — — 450
Извјештај штаба Дурмиторског НОП одреда од марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о ситуацији код Колашина — — — — — — — — — — — — — 453
Извјештај штаба Дурмиторског НОН одреда од марта 1942 год. Врховном штабу НОП и ДВ Југославије о стању и распореду јединица одреда — — — — — — — — — — — 454
Директива Окружног комитета КПЈ за Никшићки округ од 31 марта 1942 год. Мјесном комитету КПЈ Херцег Новн за формирање ударних јединнца и примјену партизанске тактике ратовања 456
Обавјештење Народноослободилачког одбора Општине бањске од 31 марта 1942 год. сеоским НОО о начину размјене жнвотних намирннца — — — — — — — — — — — — — — 459
Објашњење скраћенпца — — — — — — — — — — — — 461
Регистар — — — — — — — — — — — — — — 463

Штампарија ВШП — 577/50

ЦЕНА 100.— ДИН.

I

И С П Р Л В К А

Стр.	Ред	• Стоји	Треба
14	3 одоздо	Дугуњи	Дугуљи
45	17 одозго	1944	1942
47	15 одозго	Грбавца	Грбаваца
50	10 одоздо	батаљона	батаљона[1]
66	6 одоздо	1941	1942
72	8 одозго	Зграде	Загреде
88	3 одоздо	Боту	Бату
89	3 одоздо	Бота	Бата
94	8 одоздо	скицу	скицу*
115	13 одоздо	хрна	храна
357	15 одозго	четника[1]	четника[1]
371	16 одозго	17 фебруара	17 марта
398	2 одозго	20 фебруара	20 марта
398	9 одозго	20-11-1942 г.	20-111-1942 г.